

<i>First Print</i>	: ఉగాది, వృషానామ సంవత్సరము 26 మార్చి 2001
<i>First Edition</i>	: 1000 copies
<i>Copy wright</i>	: భారద్వాజ ఆశ్రమము శ్రీకalahasti
<i>Paper used</i>	: Creomove
<i>Size of the Book</i>	: Demy 1\8
<i>Size of the Letter</i>	: 12 point
<i>Number of pages</i>	: 10 + 178
<i>Price</i>	: Rs. 40/-
<i>Published by</i>	: BHARDWAJA ASHRAMAM No. 4-570, Car Street, Sri Kalahasti - 517 644.
<i>Copy's available at</i>	: BHARDWAJA ASHRAMAM No. 4-570, Car Street, Sri Kalahasti - 517 644.

శ్రీకాళహస్తీశ్వరాయ నమః
శ్రీజ్ఞాన ప్రసానాంబాయైనమః

మంగళాచరణం

శ్లో॥ యన్నామస్మరణం సమస్తజగతామైశ్వర్య సంపాదకం
యత్సందర్శన మాశుకోటి జననం ప్రాప్తాఘవిధ్వంసనం ।
వేదైశ్చాపి న శ్యతే నిగదితుం యత్స్వానుభూతే సుఖం
సోఽయం నః పరిపాతు నిత్యకృపయా శ్రీకాళహస్తీశ్వరః

ఏదేవుని నామస్మరణము స్మరించినంత మాత్రముచేత ప్రపంచమునకు
సమస్తమగు ఐశ్వర్యములు ఒనగూడగలదో, ఏదేవుని దర్శన మాత్రముచేత
కోటి జన్మముల పాపము క్షణములో హరించగలదో, వేదములకు అతీత
మైన తత్త్వమును కలిగిన వాడును, ఏ స్వామి సందర్శనముచేత నిజమైనదియు
అపరిమితమైన ఆనందము, సుఖము లభించునో అట్టి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని
నిత్యకృపను జనులు పొందగలరు.

BHARADWAJA ASHRAMAM
Srikalahasti

AN APPEAL

Manuscripts on palm leaf or paper are the works of our ancient sages and wisemen, they are the great treasures inherited by our nation. These are to be preserved for the generations to come. It is a moral obligation of persons who possess them to preserve them for the benefit of all of us.

Probably you, your friends, or your neighbours may have them in possession. You can contribute them to preserve for the sake of our culture, by presenting them to Bharadwaja Ashram, Srikalahasti (A.P.)

The manuscripts will be accepted and acknowledged with the gratitude by the Ashramam and preserved with care and made available to the posterity. The unpublished works found among them will be published in course of time as facilities occur, with due recognition of your gift.

Bharadwaja Ashramam invites you to contribute these invaluable manuscripts to its Library.

Bharadwaja Ashramam invites Philonthrothic Institution and persons to join in publishing the National treasure by way of financial support.

విషయ సూచిక

1.	భూమిక	1
2.	పూర్వపేతిక	3
3.	శివనామ మహిమ	6, 92
4.	సర్వ రోగములను పోగొట్టేవాడు రుద్రుడు ...	10
5.	శివకేశవుల ఆభేదము	12
6.	బ్రహ్మకు తాతలాంటివాడు శివుడు	14
7.	స్పటికమణి నిర్మితమే కైలాసము	18
8.	బిల్వారణ్య మహిమ	19
9.	సాలెవురుగు అర్చిని పోగొట్టుట	21
10.	సంసార వైద్యుడు శివుడు	22
11.	పరాత్పరుడు శివుడు	24
12.	కాశేభముల గర్వభంగము	26
13.	గంగావతరణమున మత భేదము	34
14.	బ్రహ్మాండమున నిండి ఉన్నాడు శివుడు	24, 156
15.	పంచముఖుడు శివుడు	17, 133
16.	సర్వమంగళాలంకృతుడు శివుడు	50, 104
17.	సర్వశుభములను ఇచ్చువాడు శివుడు	52
18.	వచ్చిదానంద స్వరూపుడు శివుడు	53, 156
19.	హిరణ్యగర్భుని తండ్రి శివుడు	54
20.	శ్రీ జ్ఞాన ప్రసూనాంబికా పతి శివుడు	58
21.	మయూరుని కథ	59
22.	శ్రీరాముని మోహనమును పోగొట్టినవాడు	60
23.	కాలస్వరూపుడు శివుడు	63
24.	పశుపతి	66
25.	శబరాభయ ప్రదాత	70
26.	సువర్ణముఖులీల వాసుడు	74
27.	విజయునికి ముక్తి ఇచ్చుట	76
28.	అగస్త్యుని దేవతలు సేవింతుట	76
29.	వైదికాగమ స్వరూపుడు	80

30.	దివ్యమణులలో అర్చనను పొందినవాడు	86
31.	శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు మణికర్ణుడు	87
32.	సంచాక్షరాకారుడు శివుడు	101
33.	దుర్గాహేమ రుచిస్వదుడు	102
34.	సీతాదేవి పృత్యాంతము	106
35.	లింగోద్భవుడు	107
36.	సర్వవిద్యాపతి	108, 110
37.	సంచాక్షరమయుడు శివుడు	112
38.	సుభగా పృత్యాంతము	114
39.	చంద్రుని క్షయమును పోగొట్టినవాడు	115
40.	సూర్యుని పాపములను పోగొట్టినవాడు	116
41.	ఆనందలాండవ స్త్రీయుడు	119
42.	నకలామర నాయకుడు	124
43.	హరహరుని కథ	128
44.	సుదర్శనుని పాపక్షయము	129
45.	శృంగుని నర్మజ్ఞత్వము	130
46.	శ్రీలక్ష్మిచే పూజింపబడినవాడు	134
47.	నందిశైల వాసుని కథ	136
48.	మూగవాని పాపములను పోగొట్టినవాడు	137
49.	నీలకంఠుని పాపాపరణము	146
50.	పద్మసేనునిచే రాజేంద్రునిచే సేవించినవాడు	147
51.	సారంగుని కథ	151
52.	చక్రధరుని కథ	152
53.	వరగుణుని కథ	153
54.	భరద్వాజునిచే పూజించిన వాడు	163
55.	గోవింద నయనార్చితుడు	165
56.	బ్రహ్మపురమున విష్ణు నగరమున ఉండువాడు	156, 157
57.	ఉత్తర పీఠిక	167
58.	ఫలశ్రుతి	168

శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని శతనామములు

1	శివః	6	24	చంఘః	52
2	మహేశ్వరః	8	25	సచ్చిదానందమానభావః	53
3	శర్వః	9	26	హిరణ్య గర్భ జనకః	54
4	రుద్రః	10	27	జ్ఞాన సూనాందికా పతిః	58
5	విష్ణుః	12	28	మయూరాద్వి స్రహార్త	59
6	పితామహః	14	29	రామమోహ నిబర్హణః	60
7	సర్వభుక్	17	30	వేదాంత వేద్యః	62
8	దివిక్తలాన శిఖరేంద్ర నివాస భూః	17	31	కాలాత్మా	63
9	అఖండ బిల్వచ్చదన ప్రేయః	19	32	విచిత్ర బహుశక్తిమాన్	65
10	లూతార్చి మోచకః	21	33	క్షిరధన్వా	65
11	సంసార వైద్యః	22	34	వశుపతిః	66
12	సర్వజ్ఞః	23	35	సర్వతత్త్వ ప్రబోధకః	68
13	వరమాత్మా	24	36	శబరాభయదః	70
14	పరాత్పరః	24	37	గౌరః	71
15	కాశేభాజం జనధ్వంసీ	26	38	శబరేశ్వర పూజితః	72
16	సితాభ్ర నలీలాప్తుతః	34	39	సువర్ణముఖరీ తీరవాసీ	74
17	తేజోనిధిః	39	40	విజయ ముక్తదః	76
18	జగద్యోనిః	39	41	అగస్త్యాయ రమేశాది	
19	దివ్య మంగళ విగ్రహః	40		సురోహిణ్యత్వరాయకః	76
20	అనేక కోటి బ్రహ్మాండ పిండీకులన చండితః	41	42	వైదికాగమ పీఠస్థః	80
21	పంచబ్రహ్మతమః	45	43	మణిజాలార్చన ప్రేయః	86
22	సర్వమంగళాలంకృతాత్మతః	49	44	మణి క్షణః	87
23	అనాదినిధనః	50	45	హరి బ్రహ్మైకదృష్టపాద శిరాః	98
			46	స్వభూః	100

47	మృత్యు	101	75	వారివారైన దామయి	140
48	పంచదాశాకాలం	101	76	మూర్ఖులచేయి మృదించుట	
49	దుర్గాదేవిను చుట్టినది	102		మహాసంగమ భేదము	141
50	అంతరి విద్యాగ గుణము	104	77	మృత్యుమూల కుమారాను సుప్రభాతము	142
51	సేరా మైత్ర్యు కారణము	106	78	విక్రమరేవతిరేవతి చక్రము	144
52	లింగోద్భవము	107	79	యజ్ఞ సప్తర్షి	144
53	విద్యారాజు	108	86	సహస్రరేవతి సంవత్సరము	145
54	విద్యాపతి	110	81	సేవకంఠ మలాపసూత్ర	146
55	అనామయము	111	82	పద్మసేనక - రాజేంద్ర	
56	పంచదాశాభిరేయము	112		కన్యాయుగళ సేవితము	147
57	సుభాగారోక భంజనము	114	83	తుంగము	150
58	చంద్ర శక్తిను ప్రసాదము	115	84	రక్షిత సారంగము	151
59	అర్చన మహా పాపార్థ శోభనము	116	85	భృత చక్రధర ప్రభు	152
60	అనంద తాండవ కరు	119	86	ధర్మానందము	152
61	సరదామర నాయకు	124	87	వరగుణాభిప్రీతాంత ప్రదాయకు	153
62	భర్త	125	88	విత్తము	156
63	దుర్గా సమరాధ్యక్షము	126	89	బ్రహ్మ పురావాసము	156
64	శక్త ప్రస్తుత వైభవము	126	90	దేవర్షి నగరానికి	157
65	సేత	127	91	శ్రీ విష్ణునగరా వాసము	158
66	హరి హరార్చన	128	92	శ్రీ మత్పాండ్యపురస్థానము	161
67	చక్ర కల్పిష మూర్తము	129	93	భీమార్చితము	161
68	శృంగ నరకైక్యతాహేతు	130	94	పేత	162
69	పంచదాశాభిన్న మంత్రము	132	95	భర్త	162
70	లక్ష్మీ విసత నామాంఘ్రి	134	96	భరద్వాజ ప్రవ్రాజితము	163
71	జాపాల భక్తిగోచరము	136	97	ప్రసన్న కాళహస్తము	163
72	మూర్ఖుత్వగుణయోగైక్యము	137	98	ప్రభాద్యోతిత దివ్యము	164
73	సృష్టి బ్రాహ్మణమే భువత్	138	99	కుమార కాళహస్తము	164
74	మాయా సేవకైక్యము	138	100	గోవింద నయనార్చితము	165

అంకితము

పరదేవత శ్రీజ్ఞానాంబిక పాదపద్మములకు

శ్రీ జ్ఞానాంబ స్తుతి

విదళ కమల సంస్తా పుష్పహస్తోప యుక్తా / ధవళ మమలరూపా నిఖిల జ్ఞాన ప్రదీపా,
శశిధర కృత మూర్త్యా శుభ్ర తాటంక భూషా / కుంకుమ మస్తక రేఖా కరండమకుటోపేతా
జయ జయతు సమస్త జ్ఞాన సూనాంబదేవి ।

(x)

ప్రచురణకు ధనసహాయము చేసిన డాతలు
శ్రీమతి వి. రాజేశ్వరి, శ్రీ వి. వి. ప్రసాదరావు దంపతులు సోంపేట

శ్రీ వడగ, వీర ప్రసాదరావు (70 సం॥లు), ఛర్మ పత్తె శ్రీమతి రాజేశ్వరమ్మ (63 సం॥లు) దంపతుల జన్మ స్థలము శ్రీ కామలం జిల్లా సోంపేట పట్టణం. ప్రసాదరావుగారి ప్లేటూర్లు విద్యానగరం వెంటనే తొలగి విద్యార్థి డిపార్టుమెంటులోనూ, ఆపిష్టుట పోస్టల్ డిపార్టుమెంటులో పనిచేసి, ప్రస్తుతం విశాఖ పట్నం - ఉక్కినగరంలో ఈ చిన్న కుమారుని విజ్ఞానచీమేళంగా విధాని తీసుకొనవచ్చారు. వీరికి ముగ్గురు సుపుత్రులు. వీరిలా ఉన్నత పదవులలోనున్నారు. ఇద్దరు పుత్రికలకు వివాహమై సుఖ జీవనము సాగించుచున్నారు.

శ్రీ ప్రసాదరావుగారు శ్రీవిద్యోపాసకులు. చూడమ స్థాపకులైన బ్రహ్మలీన శ్రీశ్రీశ్రీ చిద్దగనానంద మహర్షుల వారి ప్రయ శిష్యులు. సర్వశ్రీ శ్రీశ్రీబ్రహ్మలీన కంచి కావంకోటి పీఠాధిపతులు, శ్రీ సరస్వతీ చంద్రఖరేంద్రస్వాముల వారియొక్కయు, శృంగేరి పీఠాధిపతులు శ్రీవిద్యానంద భారతీ స్వాముల వారియొక్కయు, శ్రీభూమనందాశ్రమ సంస్థాపకులు శ్రీ రామకృష్ణానంద స్వాముల వారియొక్కయు ఆశిష్యులు పొందియున్నారు. ఉత్తర ప్రదేశ్ లో శ్రీ అఖండానంద సరస్వతీ స్వాముల ప్రయశిష్యులు యోగశిరోమణి శ్రీశ్రీశ్రీ విమలానంద స్వాముల వారియొక్కయు, వేదాంత శిరోమణి మాతృశ్రీ పూర్ణ ప్రజ్ఞానంద సరస్వతీ స్వాములయొక్కయు, బలిఘట్టం కళ్యాణగిరి వాసిని మాతృశ్రీ పరమహంస పద్మావతియొక్కయు, శ్రీ జిన్నూరి నాన్నగారియొక్క కృపాకలాపములకు దంపతులిరువులు పాత్రులైనారు.

ప్రస్తుతం గురుకార్యములందు వీరి మిత్రులు శ్రీ బొహరా పద్మానాభస్వామిగారి సహకారముతో నిమగ్నులై సాధన చేసుకొనుచున్నారు. వేదాంత జిజ్ఞాస, యోగ విద్యలయందు అభిరుచి, నిష్కామ సేవతో అభిలాష గలవారు.

ఈ దంపతులను వారి వంశమును శ్రీజ్ఞానప్రసాదానాంబాసమేత శ్రీకాళహస్తీశ్వరులు దీర్ఘ ఆయురారోగ్యములతోనూ, సకల సంపదలతోనూ ధర్మ కార్య నిమగ్నత నొసంగి అనుగ్రహించు గాక!

శ్రీకాళహస్తీశ్వరప్రసేదతు

శ్రీకాళహస్తిశ్వర శతనామాబ్జమాలికా భూమిక:

శంభో! సమర్పయే తుభ్యం భాష్యం యత్తవ కీర్తనం ।
 ఏతేన నామయజ్ఞేన విఘ్నాన్ సర్వాన్ వ్యహాయ ॥
 బుద్ధిర్బలం వయోవీర్యం ధనం సాధనసంపదం ।
 శంభుః స్వయం నుదంతక్షం బోధయన్నాత్మజః పదం ॥
 శంభుః సహస్ర మూర్తానం చరాచర పతిం విభుః
 స్తువన్నామ సహస్రేణ జ్వలాన్ సర్వాన్ వ్యపాహతి ॥
 భక్తిర్నామ సుధాస్తి లోకవిదితా స్వాభావికానందదా,
 శంభోః ప్రీతికరీ జగద్ధితకరీ లోకోత్తరా శాంతిదా ।
 పీత్యా పౌఞ్యమంయూ మిమాం బుధజనాః సంపాదయద్ధ్యం విజం
 మోక్షం లోకసుఖం యశశ్చవిమలం లోకే సుఖేనాదిరాత్ ॥
 సంపార రోగేణ చిరం సుతప్తాః కుతోపి శాంతిం నపరాం ప్రసన్నాః ।
 శ్రుత్యబ్ధినిర్మంధనలబ్ధపారం పంతుః పదా భక్తిరపం పిపింతు ॥

“భజ్యతే సేవ్యతే అనేన భగవదాకారమంతః కరణం క్రియత ఇతి భక్తిః” భక్తి అనగా భగవంతుని మనోవాక్కాయ కర్మలచేత సేవించుట, భక్తి శబ్దముచేత శ్రవణ, కీర్తన, స్మరణ, పాదసేవన, అర్చన, వందన, దాస్య, సఖ్య ఆత్మనివేదనాది సాధనములు చెప్పబడినవి. మనస్సును ఎల్లప్పుడు పరమేశ్వరునియందే లగ్నము చేయవలెను. “ఏకం సత్ విప్రాః బహుధా వదంతి” అన్నట్లు భగవంతుడు ఒక్కడే. కాని ఆభగవంతుని రూపాలను పండితులు అనేకరకాలుగా వర్ణించారు, కీర్తించారు, దర్శించారు. ఆభగవద్రూపాలన్నీ సర్వగణ పరిపూర్ణములు. “కతాసంకీర్త్య శంకరం” అన్నట్లు సర్వేశ్వరుడు సోత్ర ప్రీయుడు భగవంతుని స్తుతించటంవల్ల భగవన్నామాన్ని జపించటంవల్ల సద్గించే నత్యలీలాలు మరెన్నెన్నో. అందువల్లే ఆ పరమాత్మ ఆయా సందర్భాలలో భక్తులకు ఇష్టమైన వివిధ రూపాల్లో వారివారి చేత అనేకరకములుగా స్తుతించబడ్డాడు. తద్వారా వారివారికి ఇహ పర సుఖాలు అనుగ్రహించాడు. మహిమాన్వితాలైన సర్వేశ్వర నామావళిలన్నిటియందు శ్రీస్వామివారి అవతార, లీల, విక్రమ, అనుగ్రహ విశేషాలు కీర్తించబడ్డాయి.

మహర్షులు, యోగులు, తపశ్శక్తి సంపన్నులు భగవద్భక్తి కల శక్తిని తమతమజీవితాలద్వారా నెల్లడించి ఉన్నారు. మానవుడెంతటి సంపన్నుడైనా, అతనిమేళస్సు ఎంత సునిశితమైనా, అతనికి ఎంతగా శక్తి యుక్తులున్నా, ఒక్కొక్క షణం లో, ఒక్కొక్క సంఘటనలో ఏమీ చేయలేని అసమర్థుడౌతాడు. అటువంటి విపత్కర విషమ పరిణామాలలో మానవతీతమైన మహత్తర శక్తి ఏదో మనమీద ప్రభావం కలిగి ఉన్నది. అటువంటి మానవాతీత మహత్తర శక్తినే భగవత్లీల అన్నారు మనపూర్వీకులు. భగవత్లీలలు అనేకం. సర్వేశ్వరుడు సర్వశక్తి సమన్వితుడు కావున ఆయన లీలలు గుర్తించటం చాలా కష్టము. ఆయన భక్తులకు మాత్రము వశ్యుడౌతాడు. శివలీలలు అనంతాలు, అనేకాలు.

శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యవర్యులు, సంతత ప్రణవార్ధమసంధాన పరాయణులు అగు శ్రీమచ్చిదంబరానంద తీర్థ స్వామి వారి ప్రీయ శిష్యులు అగు శ్రీ శివానందయతి

వర్ణించేత చనకారకు, లోకోపకారముకారకు శ్రీకాళహస్తిశ్వర స్థల పురాణము ఉన్న (71 వ అధ్యాయము నందలి) ఈశతనామాబ్జమాలిక యమధ్వజసుతుడైన పృథ్వీంజయుడు రైక్వ మహర్షి శాపమునకు గురికాగా ఆకష్టములను పోగొట్టుకొనుటకు బాల్యమునందే పురుషేశ్వరుని సాక్షాత్కరించిన మృకండ మహర్షి కుమారుడైన మార్కండేయుడు రోమః ఛరద్వాజులమధ్య జరిగిన సంభాషణను మృత్యుంజయునకు చెప్పెను. శ్రీనివానంద తీర్థ యతి ఈమాలికకు సంస్కృతముతో అతిసుందరమైన వ్యాఖ్యను రచించెను. ఇందులో స్థలపురాణమును, భక్తుల చరిత్రలను, శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని శీలలను, చాలా విపులముగా వర్ణించిరి. సంస్కృతములోని వాఖ్యను 1893 ఫిబ్రవరిలో ముద్రించిరి. సంస్కృతముతో ఉన్నందున అది అందరికీ అందుబాటుతో ఉండదుగనక తెలుగుతో అనువాదము అవసరమైనది. ఇందులో శివతత్వమును వివరించుటతో బాటు కైలాసము స్థాపకమణిమయమని, శ్రీకాళహస్తి అఖండబిల్వకాననమని, ఇచటి బిల్వ దళముల వైలక్షణ్యమును, సామెతుగు, పర్వము, ఏనుగులతో పాటు అనేక భక్తుల చరిత్రలు, శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు సంసారవైద్యుడని, గంగావతరణ నిర్ధారణ, మయూరునికథ, శబరునిభక్తి, మణికర్ణికా వైభవము, శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని అనంత కళ్యాణగుణములు, లింగోద్భవ విశేషము, నీలాదేవికి ముక్తి ప్రధానము, చంద్రుని ఉయమును పోగొట్టుట, ఆనందలాండవమును గూర్చియు చక్రిపాపములను పోగొట్టుట, స్కందునికి సర్వజ్ఞత్వ హేతువు, జాబాలమహర్షి భక్తి, సూగవాడైన మృత్యుంజయుని రక్షించుట, మాయా శివద్విజుని ఆపతారము, మయూరుని పాపశునము, నీలకంఠుని పాపములు పోగొట్టుట, సారంగధరుడు, వరగుణుని కోర్కెలు తీర్పుట, గోవిందుని నయవార్చనము, లక్ష్మీ విసత వానూస్రుడు వెుదలగు నిషయములను సుమనోహరముగా సామాన్యులను ఆకర్షించేవిగా ఉన్నవి.

అనువాదమును చేయుట చాలకష్టము. శ్రీనివానంద తీర్థస్వామికి అనేక శాస్త్రములు, అగమ నిషయములు, శ్రీకాళహస్తి శ్రేతస్థల మహాత్మ్యమును బాగా తెలిసి అనిషయములను అందరికీ తెలిపాలనే కోరికతోను, శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని భక్తి తత్త్వము అందరికీ అందుబాటుతో ఉంచాలనే తపనతోను అనేక పురాణములను కావ్యములను పరిశోధించి ఈవాఖ్య రచించారు. అటునంటి రచనను తెలుగు అనువాదము చేయుటకూడా చాలాకష్టమే. కావున శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని అనుగ్రహమువలన యథాశక్తిగా అనువాదము చేయబడినది. దీనిని చదివి భక్తులందరూ అవందించెదరు గాక.

శ్రీకాళహస్తిశ్వరః ప్రసీదతు.

ప్రకాశకులు

శ్రీశివమస్తు.

శతనామాబ్జమాలికాసవ్యాఖ్య ఓ లేయం పూర్వపేరికా

పూర్వపేరికా

సర్వాంతర్యామిణం సాంబం శివం వత్సా యథా మతి ।

తన్నానుమాలికామేతాం వ్యాకుర్వే నవమవోముదే ॥

సాంబం = “అంబయాసహితం” అమ్మవారిలో కూడిన శ్రీశివునకు సాంబః = సాంబండు అని అర్థము. ఇచట శ్రీజ్ఞాన ప్రసూనాంబలో కూడినవారు శ్రీకాళహస్తీశ్వరస్వామివారు. వారిరువురు కొదినవార్ని అనేక శుభములను మంగళములను ఇచ్చేవారు. అంబతో కూడిన సరవేశ్వరుడు సర్వాంతర్యామిగా ఉన్నాడు. మనస్సు ఉల్లాసమును, కల్గించు శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతనామాబ్జమాలికను వివరించుచున్నాను. పూజయందు మాలికా సమర్పణము విధి. శ్రీశివానంద తీర్థస్వామి శతనామపటలను పుష్పముగా చేసి దానిని ఒకమాలికగా తయారుచేసి శ్రీకాళహస్తీశ్వరునకు సమర్పించెను. శ్రీశివానందతీర్థులు అనేక శాస్త్రములతో పాటు వేదపురాణేతిహాస ఆగమములయందు మహాప్రతిభగల పండితుడు. సందర్భానుసారముగా ఆయా శాస్త్రములలోని సుగంధ పరిమళములు వెదజల్లే పుష్పములను సేకరించి మాలికగా కూర్చినాడు. అందువల్ల ఈ మాలిక అతిసుమనోహర సుగంధిభరితము. శ్రీశివానందతీర్థస్వామి శ్రీకాళహస్తీశునియందు అచంచలమైన పరమభక్తి కలిగినవాడు. “శ్రీకాలేభక్తిరాల చిహ్నములు వాసిందాల్పి రుద్రాక్ష లింగాకారమునైన స్వాత్మభూధరము నొయ్యంగూడి జ్ఞానాంబతో, శ్రీ నర్మదముఖి పురోనసది గూర్చిందోచు నా స్వామి లోకైకత్రాణమహోద్యమ ప్రథితుడై యూర్తాళి రక్షించెడిన్” కుసుమమాలికను శివభక్తి అనే సూత్రముతో గుచ్చి శ్రీకాళహస్తీశునకు సమర్పించెను.

శ్రీరోమశమని!

మార్కండేయపదే వత్సారాజా మృత్యుంజయాహ్వయః

వివయేన నమావిష్టః ప్రోవాచ వచనం మృదు ॥

సర్వజ్ఞ! మునిశార్దూల! శరణాగతవత్సం ।

యమేన లోకరక్షార్థం యా దత్తా భవతే పురా ।

శుభా శ్రీకాళహస్తీశస్థితీదా నామమాలికా ।

మహ్యం ప్రయచ్ఛతామద్య యయాఽహం శోక సంకటాత్ ॥

ముక్త భవేయం పకలాద్యుపత్పాదావంబీదే ।

రోమశమహర్షి ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు. మృత్యుంజయుడవే మహారాజు శ్రీమార్కండేయ మహర్షికి నమస్కరించి అతిదినయముతో మృదుమధురములగు మాటలతో ఆమహర్షిని ప్రశ్నించెను. హే! ముని శార్దూల! నీవు సర్వజ్ఞుడవు. శరణాగతవత్సలుడవు. లోకరక్షణకై శోక సంకటములనుండి బయటపడుటకై అనేక శుభ పరంపరలను ఇచ్చేదియు శ్రీకాళహస్తీశునకు మిక్కిలి ప్రీతి పాత్రమైనదియు చిన శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతనామాబ్జమాలికా సారమును, శివతత్త్వమును నాకుచెప్పవలసినది అని ప్రార్థించెను. ఆ శతనామాబ్జమాలికను ఆశ్రయించిన నేను జీవన్ముక్తుడను కాగలను.

అప్యర్థః : పరవక్షేతి పంబుద్ధ్యా మృత్యుంకటనివృత్త్యపాయం జానాసీతి. అన్యత్ర ప్రత్యాభ్యాస మ్మృత్యుర్థం మువి శార్వర్యేతి । విద్యాగ్రహణే అపధికారిణమపి మాం శిష్యుత్వానుగృహణేత్యర్థపిత్వై శరణాగతవత్సరేతి చ పంచోధన త్రయముక్తం । భగవన్ యమేన మృత్యునా భవతే తుభ్యం దత్తా సముపదిష్ఠి శుభా సుమంగలా శ్రీకాళహస్తిశ సీతిదా యా నామమాలికా యయా సకలాత్ రైక్యశాపాధికతా త్సంకటామ్నక్తో భవేయం । భవత్ప్రాదానంబవే మహ్యంతాం నామమాలికాం ప్రయచ్ఛ ఉపది శేత్యర్థః ॥

మార్కండేయ మహర్షి సర్వజ్ఞుడు. కనక పుష్టితోని అన్ని విషయములలోపాలు మృత్యుంజయు మహారాజ భూత భవిష్యద్వర్తమాకాలములను, ఆరాజ వృద్ధి ఖీణములు గూడా బాగా తెలిసినవాడు. అతని సంకటముల నివారణోపాయము కూడా తెలిసినవాడు. ఆయన ముని శార్వరులుడు కావున ఆయన చాలా గంభీరుడు. ఒకరి విషయములు మరి ఒకరికి చెప్పనివాడు. ఇంద్రియ నిగ్రహము కలవాడు. ఆత్మవిద్యను గ్రహించలేని అపధికారులకుకూడా శిక్షణు సాధనము ఇచ్చి వారిని అనుగ్రహించేవారు. శరణుకోరినవనివార్చి తనవాత్సల్యముతో లాసోపశమనమునిచ్చు వాడమ్మా, ఇటువంటి అనేక పంచోధనలలో ఆయనను ప్రార్థించెను. ఓ పూజ్యుడా ! యమధర్మరాజుచేత అభిమానముతో నీకు ఉపదేశించునదియు, అది అనేక శుభములను, అనేకమంగళములను ఇచ్చునదియు శ్రీకాళహస్తిశునకు మిక్కిలి సీతి పాత్రమైన శతనామాబ్జమాలికను నాకు ఉపదేశింపుము రైక్షుమహర్షి శాముచేత మేమి చాలా కష్టములను అనుభవించు చున్నాను. ఆ శతనామాబ్జమాలికా శ్రవణముచేత అపామములనుండి నేను విముక్తుడను కాగలను. కావున నిన్ను ఆశ్రయించితిని. నాకు ఆ శతనామాబ్జమాలికను ఉపదేశించమని ప్రార్థించుచున్నాను.

ఇతి సంప్రార్థితస్తేన యమధ్వజమతేన సః ।

హర్షేణ మహతా యుక్తో విజగాద మృకండుః ॥

శ్రద్ధయా పరయాభక్త్యా శ్రుణు తన్నామ మాలికాం ।

గోపవీయూ విశేషేణ యా పర్యాపద్విమోచిన్ ॥

ఈ ప్రకారముగా యమధ్వజమతందైన మృత్యుంజయుడు, అనుహర్షిని ప్రార్థించగా మిక్కిలి సంతోషముతో శ్రీ మార్కండేయ మహర్షి సమస్త ఆపదలను పోగొట్టి కలిగినదియు అనేక మహత్సలతో కూడినదియు వైన నామమాలికను శ్రద్ధతో పరమభక్తితో వినును చెప్పెను.

అర్థః ఇతి సమధ్వజమతేన తేన రాజ్ఞా సంప్రార్థితస్స మృకండుః మహతా హర్షేణ యుక్తపున్నిజగాద । అత్యంత శ్రద్ధాభక్తి భ్యాం శ్రుణు । యా సర్వాపద్విమోచిన్ జననమరణనానారోగదారిద్ర్యదృఖిలాశ్చ పదో మోచయతీతి తథోక్తా సా విద్యావిశేషేణ గోపవీయూరక్షణీయూ. విద్యారక్షణం నామ విధిప దుష్కర్మయోగమూఢికారిణ ఏవోపదేష్టవ్యతా । అన్యథా మాయకావృత వాదిశతజవోపదేశనేన సా విద్యా సముద్విగ్నా భవతీతివైరు కైరుక్తం । విద్యా హవైబ్రాహ్మణ మూఢగామ । గోపాయ మాశేపధిష్ఠహ మస్మి । అమాయకాయాన్మజవే శతాయ మామాబ్రూయాపీర్వపతీ తదాస్వామితిముక్తికశ్మతేః । శ్రవణాధ్వనధికారిణే న బ్రూయాదిత్యర్థః ॥

యా సర్వాపదీమోచినీ సేయం నామాష్టమాలికా విశేషణ గోపసీమేత్యుక్తః ।
 శివపురాణే శివతత్త్వరహస్య కథనే శ్రీరొమశభరద్వాజముని సంవాదే శ్రీకాళహస్తిశ్వర
 మహాత్యై సవత్సరధ్యాయ స్రవంచితానానేలిహాస విలసితే ఏకసప్తతితమాధ్యాయే ఇయం
 శతనామాష్టమాలికా మార్కండేయమహామునినా మృత్యుంజయభాషాయః నరపరతయే
 సీత్యా ఉపదిష్టా ॥

ఈశతనామమాలిక సఃహితుః చైత్రా ఇది ఎటువంటి వార్త. ఉపదేశించవలెను
 అనే ప్రశ్నగా “స గురువేనా భిగచ్ఛేత్ శోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠం” మిక్కిలి అర్థితో
 నియమనిష్ఠలతో శ్రద్ధతో విద్యను నేర్చుటకు వచ్చే ఉత్తమునికి మాత్రము చెప్పవలెను.
 లేనిచో విద్య మహిమ తెలియక కున్యాభ్యలను చేయుచూ వాడు సలితుడగుటయే
 కాక తోటివారినిగూడా పాడుచేయును. విద్యయందు కోరికలేని వానికి ఉపదేశంపరాదు.
 అది అపాత్రదానము కాగలదు. విద్య సకల ఆపదలనుండి విముక్తిని ప్రసాదించును.
 భక్తితో కూడిన శతనామాష్టమాలికా పఠనము కల్పవృక్షమువలె కోరినవన్ని ఇచ్చును.
 దీనిని మహర్షులు ఉపదేశించిరి కనుక అతిశయోక్తులు అసత్యములందవు. యమధ్వజ
 సుతుడైన మృత్యుంజయుడనే మహారాజుచేత మృకండుమహాముని కుమారుడైన
 మార్కండేయ మహర్షిని శివతత్త్వముతో గూడిన నామమాలికను చెప్పుమని అడుగగా
 మిక్కిలి సంతోషముతో శ్రద్ధా భక్తులతో వినమని చెప్పెను. ఈ శివ నామమాలిక
 సమస్త ఆపదలను పోగొట్టును. జననమరణములతో గూడిన అనేక రోగములు,
 దారిద్ర్యమును అనేక ఆపదలనుండి విముక్తిని ఈ స్తోత్ర పఠనమువల్ల లభించును.
 ఇది ఒక మహావిద్య. దీనిని విశేషించి రహస్యముగా ఉంచవలెను. ఎందువలన అనగా
 విద్యారక్షణవలన ఎవడు ఆర్తుడో, ఎవడు అనార్తుడో మొదట తెలియదు. ఆర్తునకు
 అందిచినచో అది ఎదారిలో స్వాతిచినుకవలె అతనిని రక్షించి ముక్తునిగాచేయును.
 గుణములయందు పాగరుతో దోషములను ఆరోపించే వారికి, అసత్యములాడువారికి
 కుల్మితునికి, నిందకునికి ఉపదేశించినచో అది వ్యవస్థ తప్పి తను చెడుటయే కాక
 తద్వ్యాస సమాజమునకు కూడా కంటకుడుగా మారును. కావున పరమేశ్వరునియందు
 అచంచలమైన భక్తి కలవానికే దీనిని ఉపదేశించవలయును. పరమేశ్వరునియందు భక్తిలేనివారు
 ఈ శివనామ మాలికను వినకూడదు. శివపురాణమున శివతత్త్వ రహస్యమును
 శ్రీరొమశ భరద్వాజ మహర్షుల సంభాషణమున శ్రీకాళహస్తిశ్వర మహాత్యైయును
 గూర్చి జరిగెను. ఈ స్థల మహాత్యైయును చెప్పెన. దెబ్బై ఒకటవ అధ్యాయమున
 శ్రీమార్కండేయ మహర్షి మృత్యుంజయ నరపతికి సీతితో శతనామాష్టమాలికను
 ఉపదేశించెను. శివపురాణమున దీని ప్రస్తావన ఉన్నందున అపురాణమునకు ఎంత
 పవిత్రత, ప్రాధాన్యము సఫలత్యములు కలవో ఈ శతనామాష్టమాలికకు కూడా
 అంతే పవిత్రతకలదు. మహర్షులచేత చెప్పినందున అసత్యము లేకముగూడా నీటియందు
 లేదు. మహర్షులు దివ్య శక్తి సమన్వితులు కదా!

పూర్వ పీఠికా మూర్తము.

నామమాలికానువాదము ప్రారంభము.

శివః

త్రిమూర్తులలో ఇతను ఒకడు ఇతను స్రవంచ లయ కర్త. ఇతను నిష్కన్యవలె రాక్షస సంహారమునకు అవతారములు ఎత్తలేడు. జ్ఞానబోధ చేయుటకై శ్రీదక్షిణామూర్తిగా అవతరించెను. శివుడనగా శాంతస్వరూపుడని అర్థము. అంతః కరణ విజేతలలో ఆయన ఆగ్రేసరుడు. “శామ్యతి పరమీశందరూపత్వాత్ నిర్వికారోభవతీతి శివః, శేతవే సజ్జనమునీతివా, శివం కల్యాణం తద్యోగాద్వా శివః” సాక్షివేదగూడా ఆక్రమించబడని శుద్ధ స్రవ్యకే చైతన్యవే శివుని స్వరూపము మోక్షమును పొందగోరిన వాడు. తాకిక జీవసమునుండి దృష్టిని మరల్చి ఈ అమృత స్వరూపుడైన శివుణ్ణే పొందగోరును. పరమేశ్వరుని శరీరములలో రక్షణ చేసే దానిని శివః అందురు. ఇది శుద్ధ సత్త్వము ఉపాధిగా కలిగినదియు సంసారరంగముచే బాధపడువారికి ఎల్లప్పుడు ఔషధము వంటిదై తక్షణమే నశల రంగములను నినాదించును. పదునాలుగు భువనములతో నిండియున్న స్రవ్యతి అంతము శివస్వరూపమే.

శివ పరమానంద రూపత్వాత్ । నిర్వికారో భవతీతి । శేర తే సజ్జనమునాం స్యస్మిన్నితి శివః । సర్వత్ర పక్షపాతి త్యాభావేన సమత్వాద్వా శివః । తథాన కర్ణపర్వణి । సమాభవంతి తే నర్చ్యే దానవాశ్చాను రాశ్చయే । శివోఽస్మి సర్వభూతానాం శివత్యం తేన మే స్మృతమితి । శివేచ్ఛానాం సర్వార్థోపక్రమం సాధయతీతి వా శివః । అనుశాసనకై ॥

పమేధయతి యన్నిత్యం సర్వార్థానాముపక్రమం ।

శివమిచ్చన్ముష్యాణాం తస్మాదేష శివస్మృత ఇతి ॥

శివుడు పరమానంద స్వరూపుడు. నిర్వికారుడుకూడా. సజ్జనములు మాత్రమే ఇతనిని చేరుదురు. అంతటి పక్షపాతములేకుండగా సమదర్శిగా శివుడు మాత్రమే ఉండగలడు. దేవతలకు మహర్షులకు వరములు ఇచ్చినట్లే రాక్షసులకు కూడా కోరిన వరములు ఇచ్చెను. అందువల్ల శివుడు పమదర్శి. మహాభారత కర్ణపర్వమునందు శివమహిమను గూర్చి తెలుపుతూ, పరమశివునకు జీవులందరూ సమానులే. దేవ, దానవ, యక్ష, రాక్షస, కిన్నర, కింపురుష, గంధర్వాది సమస్త జీవులను పరమశివుడు సమానముగానే కాపాడును. అందువల్ల ఆయనను కొలిచిన వారికి మంగళములు, శుభములే అశుభములు వారినిచేరవు “శివనామని భావితేం తరంగే మహతిర్జ్ఞాతిషి నూనినీమయాంతే, దురితాన్యపయాంతి దూర దూరే మహూరాయాంతి మహంతి మంగళాని, శివే నశల కల్యాణ భాజనం యత్ర జాయతే” పరమశివుని ఇష్టపడేవారు కోరిన ఫలములను సాధించెదరు. అడిగితే తడవుగా వరములను ఇచ్చే కల్పవృక్షము పరమశివుని భక్తి. అల్పమైన కాలమున అసంతమైన ఫలములు ఈశ్వరాధానవల్లనే లభించును.

శివస్వయంప్రకాశ ఇతివా । హింసే ధాతోస్సంహశబ్దో వశకాంతాశివస్మృతః । వర్ణ వ్యత్యయస్పిర్తంతం పశ్యకః కశ్యచో యథేతి । అయం శివశబ్దః అగ్నిష్టోమాత్యకతయా శివశక్త్యాత్మకతయాచాభిమన్యతే పౌరాణికైః వాయు సంహితాయాం । శం సుఖం పరమానందమికారః పురుషస్మృతః । వకారశ్చక్రీరమృతం శివఇత్యవ్యతే బుధైరితి । శివం కల్యాణం తద్యోగాత్ప్రదత్వా ద్వా శివఇత్యర్థః ఏనం శివశబ్దోఽతిమంగళ

వాచక తయా శ్రుత్యాదోచ్యతే । శివాబుజః సస్పంఠః శివాననస్పృశ యఃస్పంఠః । అహోరాత్రే శివేస్యాతాం । స్వప్తి శివంకర్తాప్తిరీ । ధర్మ ప్రశ్నే । ఉత్తర తశ్చచౌ దేశే రుద్రాయనినయేదేవం వాస్తు శివం భవతి । స్వాధ్యాయముధీత్య కామం గచ్ఛే దేవముభయోత్థిసం భవతీతి । న కుస్టుత్యా గ్రామం ప్రవేశేద్యది ప్రవిశేన్న మోరుంద్రాయః । వాస్తోష్పరయః ఇతీ మాన్యుచంజపేదన్యాం వా రౌద్రీం వాస్తు శివం భవతీతి । శ్రు । పరితశ్చపదశ్చందాలో వాయశ్చివ ఇతి వాచం వదేత తేన సహభుంజీత । తేన సహ సంభాషేత తేన సహ సంవసేతేతి । ఏవమత్యంత శో భవత్స్వేన పరితపాననత్స్వేన నిరతిశయసుః సదానత్స్వేనచ ప్రసిద్ధేః నిత్యసుఖావాప్తయే తస్మై శివాయ నమ ఇత్యర్థః । సశివః పార్శ్వతి వాధ్యాహార్యం । యద్యప్యభ్యుదయాద్భివాం నామమాత్ర కీర్తనేపి ఫలం ప్రాప్యనేవ । తథాపి నామానసానే య ఏవం భూత స్పృహతుః । తస్మై నమ ఇతి వాధ్యాహార్యమితి స్రతీయతే । తథాహ

అర్థవామక్షరాశ్చేవ వాచకాని తథాపి తు ।

అర్థవామపి కేషాంచిత పదావ్యేన ద్విజోత్తమాః ।

వాచకాని చ వాక్యాని తథైవ బ్రహ్మచిత్రమాః ।

అర్థవామపి కేషాంచిత ప్రమాణాని ప్రదీపవదితి ॥

అత్ర కేషాంచిదాచార్యాణామ్మతే ఇత్యర్థః । ప్రదీపవదితి వాక్యావ్యేన విప్రుష్టైర్జ బోధనాసీత్పుష్క త్యాత్ తస్మై నమ ఇత్యాదియథాయోగ్యం యోజ్యమితి ॥ 1 ॥

శివః అనగా స్వయం ప్రకాశకుడు అని అర్థము. హంసి ధాతువునకు సింహశబ్దము పుట్టినట్లు నశకాంతో అనే ధాతువునుండి శివశబ్దము పుట్టెను. ఇది ఆక్షరముల, వర్ణముల తారుమారు అగుటచేత సిద్ధించినది. పశ్యకుడు కశ్యపుడు అగునట్లుగా. ఈ శివ శబ్దము అగ్నికి పర్యాయ పదముగా శివ శక్తిార్యకముగా పౌరాణికులు అనుకొనుచున్నారు. పరమశివునిలో తేజస్సు సూర్యునిగా, శాంతము చంద్రునిగాను పుట్టినవి. శం అనగా సుఖమునను, పరమానందమును ఇచ్చునది. ఇకారము పురుషునిగాను వకారము అమృతమయమైన ఆదిశక్తిగాను మొత్తము మీద శివశబ్ద పువృత్తులైన సందేశులు చెప్పిరి. శివం అనగా కల్యాణము అని అర్థము. కల్యాణయోగమునను కల్యాణ ప్రాప్తిని శివుడే ఇచ్చును. శివశబ్దము మిక్కిలి మంగళకరమైన మూలగా వేదము కూడా చెప్పినది. సర్వ వ్యాపకమైన శివుని ఆజ్ఞతో భూమిమీద వెలసిన ఋతువులు శుభమునే ఇచ్చును. వృక్షములు, లతలు శుభములనే ఇచ్చును. రాత్రి వగల మంగళమయములతో మనము చేసే కర్మలు శుభమును ఆశీర్వాదమును ఇచ్చును. ధర్మ ప్రశ్నయందు ఉత్తర దిక్కున శుచిగా ఉండే స్థలమందురు. రుద్ర శబ్దమునను గట్టిగా అరచి శంఖు స్థాపన చేసినచో వాస్తవదీప్సములు పోగలవు. అచట శుభముగను. సాంగోపాంగముగా అధ్యయనము చేసి శివనామోచ్చారణచేసి బయలుదేరినచో అంచట మంగళములు జరుగును. “యశ్చిహ్ నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగలా తయోః సంస్కరణాత్పుసాం సత్త్వతో జయ మంగళం ॥ కుత్తిత భావము, చెడ్డవడవడి కలిగిన గ్రామమును ప్రవేశించుట. అత్యవసరముగా ప్రవేశించ తలచినచో “నమోరుద్రాయ” అని స్మరిస్తూ ప్రవేశించినచో సకష్టమైన ఉపద్రవము నష్టము, కష్టములు కలుగవు. “వాస్తోష్పతయ” అనే వేదమంత్రమునుగూర్చి శివుని-పంబంధించిన సూక్తములు జపించినచో శుభములు కలుగును. శుచి శుభ్రము అకారం తెలియనివారి సహ వంక్షిస కూర్చొని భోజనము

మహేశ్వర:

చేయరాదు. అట్లు చేయవలసి వచ్చినచో శివనామస్మరణ చేస్తూ చేసినచో ఆ దోషము సమీపమున అంటును. ఈ ప్రారముగా శివనామార్చన శోభనమును, పరితపావనత్వమును నిరంతరము ముఖ ప్రదర్శనము, నిత్య ముఖ్యాష్టి సుస్థిత్వములుగదా! అందుకే 'తస్మై శివాయనమః' అని నిరంతరము స్మరించవలెను. కనుక అయినంటి మహిమలు కల పరమశివుడు రక్షించును. అభివృద్ధిని ఆహ్రించే వారు తమని సరిగా శివుని ధ్యానించినచో ఫలమును తమక పొందుదురు. శివతత్వమును బోధించే అనేక వాక్యములు వేదమునకలవు.

మహేశ్వర: 2

మహేశ్వరుడనగా గొప్ప ప్రభువు. చక్రవర్తి.

సర్వ ప్రపంచకృత్య నిర్వహణ అయిమేక ఏవేష్టే ఇతిశ్వర: మహాేశ్వరసావేశ్వరశ్చ మహేశ్వర: అస్య మహేశ్వరత్వం శ్రుతిరిత్యం నిర్వక్తే. అథ కస్మాదుచ్యతే మహేశ్వర: య: సర్వాన్ లోకాన్ సంభక్షత్యజస్రం సృజతి. విసృజతి. వాసయతి. తస్మాదుచ్యతే మహేశ్వర: శివశ్శాలీమహేశ్వర ఇతి నిఘంటు: నహ్యయం మహేశ్వర శబ్ద: జనేశ్వర యోగేశ్వరాది శబ్దవత్పరిచ్ఛిన్న వైభవ బోధక: కింతు రుద్రవిష్ణు విధాదేరపి విధాతృత్వ జ్ఞానదత్వాది విభావాదేదక: అప్త మహేశ్వరశబ్దవాచ్యస్య వస్తువో లక్షణం మహేంద్రణోచ్యతే । శ్రీకాలిదాసకృత రఘువంశ మహాకావ్యే హరిర్యథైక పురుషోత్తమస్మిన్మతో మహేశ్వరస్త్ర్యంబక ఏవ వాపర: తథా విదుర్మాం మునయశ్శత క్రతుం ద్విదీయగామిన: కిల్లష శబ్ద ఏషన ॥ శ్రీ కాలిదాసకృతనాటకేచ । ఈశ్వరశబ్దోన్యత్రా నీశ్వరే న యాతీత్యాహ ॥ వేదాంతేషు యమాహురేకపురుషం వ్యాప్య స్థితం రోదసీ । యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యనిషయశ్చబ్దో యథార్థాక్షర: అంతర్యమిదంబుధిర్మయమిత ప్రాణాదిభిర్యుక్త్యతే । సప్తాణు స్త్రిరభక్తి యోగసులభో నిశ్లేయసాయాస్తు న ఇతి । చంద్రాలోకే । శబ్దమిశ్వర ఇత్యుచై స్సార్థం చంద్రం విభర్తి య ఇతి । ఏమ భూలోఽనన్యసాధారణమహేశ్వరాభ్యోదేవ: సుతాపాయాదిత్యు: ॥

సమస్త ప్రపంచమును సృజించి లయముచేసే బాధ్యత ఈశ్వరుడే చేయగలడు. గొప్పతేజస్సు. వైభవములుగలవాడు. ధనవంతుడు జశ్వరవంతుడు అగు శివునికి మహేశ్వరుడు అని పేరు కలదు. పరమేశ్వరుని మహేశ్వరత్వము వేద విహితము. వేదమున చెప్పనందున అది సప్రమాణము. అసలు ఏకారణము చేత పరమేశ్వరుని మహేశ్వరుడు అని అందురు. అంటే సమస్తలోకములను తనలో లయముచేసుకొని వెంటనే సృష్టి చేయును. ఆ సృష్టి పూర్వముకన్నా విలక్షణముగా, వింతగా, ఆశ్చర్యముగా చేయును. సృష్టి స్థితి లయములయందు పరిపూర్ణమైన అధికారమును సేవ్చనను కలిగినందున ఆయనను మహేశ్వరుడు అని అందురు. నిఘంటువులో శివ: శ్శాలీ మహేశ్వర: అని సమావార్తకములు కలవు. ఈ మహేశ్వర శబ్దము జనేశ్వర యోగేశ్వరాది శబ్దములవలె భేదించిన వైభవమును తెలుపునది. ఇతే మహేశ్వర శబ్దవాచ్యమనకు లక్షణము మహేంద్రుని చేత చెప్పబడినది. కాలిదాస మహాకవి తన రఘువంశమహాకావ్యము మూడవ సర్గయందు 49 శ్లోకమున మహర్షులు నన్ను పురుషోత్తముడనీ మహేశ్వరుడని త్ర్యంబకుడని వర్ణించిరి అని పరమేశ్వరుడు చెప్పెను. విశ్వమోర్త్యశీయ నాటక హేందీ ప్రార్థనయందు స్థాణుడైన శివుడు తనభక్తులకు మంగళములను మోక్షములను ఇవ్వగలడు. ఏమంగలవరూపుని భగవంతుని వేదాంత శాస్త్రమున పరమాత్మునిగా అనన్య గుణగణైక భాజననిగా ఆరాశమును పృథివిని వ్యాపించి ఉన్నవామనిగా వర్ణించిరి, ఏ పరమశివుని

శర్వః

అద్వైతఃనిగా (రెండులేనివానినిగా) సర్వవ్యాపకుడుగా సర్వేంద్రియ ఆనంద స్వరూపునిగా వేదాంతంలు వర్ణించిరో, చరాచరములను పాలించే ఏ శివునియందు ఈశ్వర శబ్దము పరమ శివునికాక మరో అర్థమును చెప్పదో ఆయన భక్తి సులభుడు. త్రిభువనములను స్వేచ్ఛానుసారము రక్షించుచూ నడిపించుచూ ఉన్నవాడు ఈశ్వరుడే. సాక్షాది వాయువులను యోగస్థితియలో స్తంభింపజేసి సంసారము సారములేనిదిగా భావించి పరమేశ్వరుని ఉపాసించుచున్న ముముక్షువు యోగుల మనస్సులో ఆయన ఎల్లప్పుడు ఉండును. యోగులు నిశ్చల మనస్సుతో ధ్యానము చేయుచూ తమహృదయములతోనే పరమేశ్వరుని చూచుచున్నారు. వేదాంతమనగా జీవేశ్వరజగత్స్వరూపమును వివేచన చేసి శాస్త్రము అందులో ఈ జగత్తుకు కర్త ఎవరు, ఆయన ఏ స్వరూపమున ఉండును. పరమాత్మ జీవాత్మల సంబంధము ఏది. ఆయన ఎట్లు లభించును. మొదలగు విషయములు కర్మ బ్రహ్మ ప్రతిపాదకములుగా కొందరు వర్ణించుచున్నారు. ఒక్కడు అంటే నజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేద శూన్యుడు. అంటే ఈ ఘటము ఆ ఘటముకాదు అననది భేదము. విజాతీయ భేదమనగా ఘటము పటముకాదు అని చెప్పుట స్వగతభేదమనగా నా చిన్నతనములో అట్లు ఉండేవాణ్ణి ఇప్పుడు అట్లులేను అన్నట్లున్నది. 'ఏక ఏవ రుద్రః స ద్వితాయాయ న తస్మై' (తైత్తిరీయము) స ఏకాయ ఏకః సర్వద్రో యోరుద్రోన ఈశానః యః ఈశానః సభగవాన్ మహేశ్వరః (అధర్వ శిరః) ఆ పరమేశ్వరుని పురుషత్వము ఇట్లు ఉన్నది. పురుషో వై : న్ మహాః నమః (కూర్మ పురాణము) సశ్యంతి శంభుం కలి మిశితారం రుద్రం హంతం పురుషం పురాణం (శంకరగీత) పురుషో నామ సంపూర్ణః శిరః సత్యాదిలః" వ్యాసకో హి భగవాన్ రుద్రః, సర్వవ్యాపీ సభగవాన్ తస్మాత్సర్వ గతః శివః (పతంజలి - మహాభాష్యం 3.1.175) ఈశ్వరత్వం నామశ్లేశకర్మవిపాకాశయైః అపరామృష్టైః పురుషవిశేషః (అమర కోశం) వ్యాసుకేశో భవో భీమః స్థాణూరుద్ర ఉమాసతిః. ఇటువంటి అనన్యధారణుడైన మహేశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక. మహేశః నః పాయాత్. మహేశ్వరుడు అంతటా వ్యాపించి యున్నాడని అధర్వ శిరోపనిషత్ యందు కలదు. "స ఓంకారః యః ఓంకారః సప్రణవః యః ప్రణవః, సః సర్వవ్యాపీ యః సర్వవ్యాపీ యః సర్వవ్యాపీ వ్యాసకో హి భగవాన్ రుద్రః వ్యాసనాత్ వ్యాపీ మహాదేవః" (3-11) శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్ లో "తమిశ్వరాణాం పరమం మహేశ్వరం, తం దేవతానాం పరమంచ దేవతం సుతిం యతీనాం పరమం పురస్తాద్విదామదేవం భువనేశమిద్యం" (6-7) ఇట్లు ఉపనిషత్ పురాణములలో మహేశ్వరుడు ఒక్కడే సర్వజీవులలో ఉంటూ వారికి సుఖాంతంలను ఇచ్చుచున్నాడు.

శర్వః 3

శ్వా హింసాయాం సర్వమంతకాలే కల్పితమిదం జగత్. హింసతి. స్వరూపమాత్రేణావశేషయతి ఇతి శర్వః తస్మై నమః

శ్వా హింసాయాం అనే ధాతువునుండి శర్వ శబ్దము పుట్టినది. ప్రళయకాలమునందు తను కల్పించిన ఈజగత్తును తనలో లయముచేసుకొనును. మరలా తననుండే వుజించును. అటువంటి పరమేశ్వరునికి అనేక నమస్కారములు. శ్రీ సదాశివుడు చేసే సంహారము అనేక విధములలో ఉండగా ప్రధానముగా అనంతర ప్రళయముల

రుద్ర:

చేత సంహరించుట కొంత భూభాగంలోని జీవులను సంహరించుట. జీవుని పుణ్యపాపమిశ్రమమైంది సంసార గుణమును తెల్పేది. ఇహ నాటిని కూడా శివుడు సంహరించగలడు. గుణ శ్రయములు అగు పుణ్యపాపమిశ్రమములతో ప్రధానముగా నాలుగు వర్ణముల జీవులకు సుఖములు, దుఃఖములు, మిశ్రమములు ఇచ్చుట తీసుకొనుట చేయువాడు. సృష్టి ఉన్నంత కాలము పుణ్యపాపములు ఉండును. జగద్వ్యాపకుడైన భగవంతుని సృష్టి చూచి అందే తాదాత్మ్యమును చెందక అంతటి అందమైన సృష్టిచేసిన భగవంతుడు ఎట్లుండునో అని ఆయన గూర్చి ధ్యానము, జపము చేసి మనస్సును ఆయనపై ఉంచి ఆయన దర్శనమునకై అహర్నిశము పాటుపడవలెను. సామాన్యముగా భగవద్ధ్యానమున మనస్సులగ్నము కాదు. మనోవేగమునకు మించిన వేగమున పరుల హింసను, పరిద్రవ్యాపారణ చేయును అది దుఃఖమునకు హేతువు. కనక మానవుడు అక్షయమైనది, ఆనందమును, సుఖమును ఇచ్చే పరమాత్మ కృపకు ప్రయత్నించవలెను. “శృణోతి పాపాన్మృత దుఃఖ మాత్రం, శర్వో మహాదేవ సరుద్ర నామా, శర్వోజీహాంనుశ్చ మమోషు మారః చ్చిన్నత్రి పాపానిహ శర్వభక్తః

రుద్ర: 4

రుద్రుడు సాంసారిక బాధలను కాచి మరగపెట్టి నాశనము చేయును. శివతత్త్వమును ఉపదేశించువాడు రుద్రుడు. వేదోక్త ధర్మములను సప్రమాణముగా బోధించువాడు రుద్రుడు. రుద్రులు పదకొండు మంది కలరు. వారు అజుడు, ఏకపాదుడు, అహిర్బుధ్యుడు, త్వష్ట, రుద్రుడు, హరుడు, శంభుడు, త్ర్యంబకుడు, అపరాజితుడు, ఈశానుడు, రిభవనుడు.

రుద్రుడనగా భయంకరమైన ఆకారము కలిగినవాడు. రోదయతీతి రుద్రః, రుదందరాతి - దదాతీతి రుద్రః, దుఃఖం, దుఃఖకారణం వాద్రావయతీతి రుద్రః, రుతా నాదాంతే ప్రద దతీతి రుద్రః, రుత్యా వేద రూపయా ద్రావయతీతి రుద్రః, శివుడు లయ కారుడు. ఆయన దుష్టరాక్షస సంఘార్త. దుష్టసంహర్త. కాపున పాపులను ఏడిపించుటచేత శివుడు రుద్రుడాయెను. జీవులకు సంసార దుఃఖములను పోగొట్టునది రుద్రుడే, శివుడు నాదప్రియుడు. భక్తులు శివనామనాదాంతమున ఆనంద సాగరనిమగ్నులై ద్రవించురు. సంగీతయుక్త తాండవమున డక్క, డమరు నాదమున రుద్రుడు ద్రవించుడని పురాణ ప్రతీతి. ప్రణవ నాదమునకు వేద ఘోషకు కూడా పరమేశ్వరుడు ద్రవించును.

రుజం సాంసారికీం ద్రావయతీతి రుద్రః. రుతా వేదాంతమహావక్త్యన శివజ్ఞానము పదిశతీతి । రుతా శ్రుత్యా హి ధర్మాద్ వీ బోధయతీతి । రుతినా దాంతే ద్రవతి ద్రావయతీతి । సర్వ మంతకాలే రోదయతీతి చ రుద్రః । పురాణ నిర్వచనం చ ।

అశుభద్రావకో దేవో యజ్ఞహర పునర్వనం ।

తతశ్చైవాభిధో రుద్ర శబ్దేవాత్రాభిధీయత ఇతి ॥

వనం । వృక్షణ్యం అంతే సర్వం రోదయతః కథం సంసారరోగ శమయ్యత్పత్వం సుఖదత్వం వేతి వేదమతే । తస్య పృణానిధిత్వ సుఖప్రదత్వాదిమహిమా విద్యద్విదేవావగమ్యతే । తథాచ । గర్భజన్మ జరామరణ వరకయాలా యాతశ్చమఖిన్నానాం జంతూనాం విశ్రాంత్యై మహాప్రళయకాలే సంహార పాధనం తమస్వీక్తురుతే । తదా జంతవో బిభృతి ।

షణ్ణేనావిద్యామోహితాస్సు చిరనిద్రాసుఖమేవానంభవంతి చ । మమమః
 షణ్ణోబ్రహ్మవిద్యాధిరాధిరాస్తదుపదిష్టజ్ఞానాన్మక్తాశ్చ భవంతీతి తే బ్రహ్మలోకేషు పరాంతరాతే
 సరావృతాత్పరిమంచ్యంతి సర్వే ఇతి శ్లోకః ।

శివపురాణే । నిదానజ్ఞానభిషజోరుగ్ధే హింసాం ప్రయంజితః సకేంద్రియసి నైర్మల్యజ్ఞానిం
 ఘృణాన్తాన్ సమోజ్ఞో ఇతి గణపయగోగణో నిద్రాభృవహారాది విముఖస్య హా హేత్యా క్షంబమహో
 భిషక్ శస్త్రుగ్రహణే భయప్రదో తత్కర్మణా సుఖ సుషుప్త్యభ్యవహారి యుతం
 సుఖమేవ కరోతి యథా తథాఽయం జంబూనామంతే శివంకర ఏవరుద్ర ఇత్యతస్సపాయాత్ ॥

రుజమనగా సంసార సంబంధమైన రోగములను పోగొట్టువాడు. రుతము అనగా
 శబ్దము వేదాంత మహావాక్యములనగా ఉపనిషత్తులు. అది శివతత్త్వమును ఉపదేశించును.
 “వేదోఽభిలోధర్మమూలం” శ్రుతి అనగా వేదము. వేదము అనేక మానవధర్మములను
 ఉపదేశించెను. దాంతము అనగా బ్రహ్మవిద్యాది తపః క్షేత్రమును ఓర్పుకావే శారీరిక,
 మానసిక ధైర్యము కలిగి ఉండుట. వేదమున చెప్పిన ఆశ్రమ ధర్మములను ఆచరింప
 చేయు మనస్సును ఇచ్చుట. రుద్రుడు దుఃఖములను కూడా ఇచ్చును. తద్వారా
 సుఖము ఆనందముల తత్త్వమును తెలియును. లయకర్త ఐన రుద్రుడు దేహాత్మ్యాగము
 చేసి సమయమున విడిపించును. అట్లే ప్రళయకాలమున జీవులు దేహ పరిత్యాగమునకు
 ఇష్టపడక, దేహములను విడువవలసి వచ్చినందున హా! హాకారములు చేయుదురు.
 జీవుల అశుభములను పోగొట్టుటకై పరమేశ్వరుడు లయమును చేయును. లయము
 చేసిన దానినే మరలా సృష్టి చేయును. మంగళకరుడైన శివుడు జీవులకు ఎట్లు
 శుభములు ఇచ్చునో రుద్రుడుకూడా అట్లే ఇచ్చును వానుభేదము లేవు ఫలప్రదానముతో
 భేదములేదు. పుణ్యము అనగా కరుణ, కనికరము. అదిలేని వానిని మరణానాసనమున
 అందరిని విడిపించేవాడు సంసార తాపమును పోగొట్టుటలో సంసారరోగమును తగ్గించుటలో
 సుఖమును, ఆనందమును ఇచ్చుటకు ఎట్లు సమర్థుడగును. కనుక అతని కరుణానిధిత్యము
 సుఖప్రదానముతో మహిమలను చూపుటలో ఎట్లు సమర్థుడో విద్వాంసులకు మాత్రమే
 తెలుసును. సంసారమనగా మాతృగర్భ ప్రవేశము, జననము, ముసలితనము, మరణము,
 నరకము, పుట్టుట, చచ్చుట మొదలగు పనులతో శ్రవసడి శోకతత్పలైన జీవుల
 సమూహము. అటువంటి జీవుల బాధల విశ్రాంతికై పరమేశ్వరుడు మహాప్రళయమును
 చేయును. ఆప్రళయమునకు ముందుగా ప్రపంచమంతయు మహాచికటి (తపస్సు)
 అవరించును. అది పరమేశ్వరుని అనుమతితోనే జరుగును. ఆ చికటికి జీవులందరూ
 భయపడుదురు. షణ్ణకాలముతో జీవులందరినీ అనిద్య మోహముతో పడవేయును.
 ఆ అజ్ఞాన మోహితులైన జీవులు చాలాకాలము నిద్రలో ఉండురు. సామాన్య జీవులు
 ఇట్లుండగా ముముక్షువులు బ్రహ్మ విద్యాయందు అధికారమును సంపాదించి సద్గुरुవు
 ఉపనిషత్తుల ఉపదేశములతో జీవన్ముక్తులై బ్రహ్మలోకమున ప్రళయ కాలమువరకు
 ఉండి తర్వాత ముక్తులగు చున్నారు. ముక్తులైన వారి మరలాపుట్టుకలేదు. శివపురాణమున
 వైద్యుడు రోగ లక్షణమును రోగితత్త్వము తెలిసినవాడు కనుక అవసరమైనప్పుడు
 శస్త్ర చికిత్స చేసి రోగికి కొన్ని కష్టములు కలుగజేయును. అది రోగ నివారణకు
 మాత్రమే నిర్దేశించినది గాని రోగి మీద ద్వేషముతో గాదు. కంతముతో ప్రణము
 లేచినది. ఆ ప్రణ బాధతో హా! హాకారములు చేయుచున్నాడు. నిద్రను హాయిని

విరుగడు. అయినచో రోగికి శస్త్ర చికిత్స భయం పడవలెనట్లుచేసి రోగి సుఖమును సంపాదించును. పుష్టిలో ఉంచుకొని రోగిముందు లగ్నమున కాపిచ్చున ఉపాయములను వైద్యుడు చేయును. అట్లాగే సంపాది రోగి గుప్తులైన జీవుల బాధలను నివారించి వారికి అనేక వియోగములను ఇచ్చువాడు రుద్రుడు. అయిన సర్వ రక్షించుగారు.

విష్ణుః 5

పర్యదేవాత్మకో రుద్రపుర్యే దేవాభివాత్మతాః ।

రుద్రస్య దక్షిణే పార్శ్వే రవిర్భువోత్రయోగ్మయః

వామపార్శ్వే హుమాదేవి విష్ణుర్యోమోఽపి తే త్రయః

యా ఉమా పా వ్యయం విష్ణు యో విష్ణుప్రహే చంద్రమాః ।

యే నమస్యంతి గోవిందం తే నమస్యంతి శంకరమితి ।

ఇతి రుద్రహృదయోపనిషత్.

రుద్రహృదయోపనిషత్సంఘం రుద్రుడు సర్వదేవాత్మకుడు దేవతలందరూ సుమంగళ సైవాలతే (ఇవసర్వరూపులు) రుద్రునికి మడిభాగమున సూర్యుడు బ్రహ్మ మూడు అగ్నులు (త్రేలాగ్నులు - ఆహవనీయము, దాక్షిణ్యాగ్ని గార్హపత్యము) కలవు. రుద్రునికి ఎడమభాగముమున ఉమాదేవి, విష్ణువు సోముడు కలవు. ఏ ఉమా రుద్రునికి ఎడమ భాగమున కలదో అనేక స్వయముగా విష్ణువు. విష్ణువే చంద్రుడు (సోముడు). ఎవరు గోవిందునికి నమస్కరించెదరో వారే శంకరునికి కూడా నమస్కారము చేయుదురు.

హరిః “నామ జన్మ మర్త్యః కలాయారు అపరాంగతిం” కృతయుగమున ధ్యానమునఁ లేలాయుగమున యజ్ఞయాగములను ద్వాపరయుగమున అర్చనలను చేసి ఎంతటి ఫలములను పొందుచున్నారో కలియుగమున నామ సంకీర్తన ద్వారా అంతటి ఫలములను పొందుచున్నారు. విష్ణువుయొక్క నామ సంకీర్తనము చేత మంచి జ్ఞానము ప్రాప్తించును. విష్ణు శబ్దము విష్ వ్యాప్తి అనే భావుననుండి వచ్చినది. వ్యాపక శీలుడు అని భార్యయు. అంటే దేశముచేత కాలముచేత వస్తువు చేత పరిధి కలిగినవాడు కాదు. మహస్తే విష్ణే సుమతిం భంజామహే (బు.సం. 1.153.3) కిమిత్తే విష్ణో పరి చక్ష్యం భూత (బు. సం. 7.100.6) ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే (బు. సం. 7-22.17) విష్ణుః గోపాః పరమం (బు.సం. 3.55.10) విష్ణో కర్మాణి వశ్యత (బు.సం. 1.22.17) తద్విష్ణోః పరమం పదం (బు.సం. 1.22.20) అంతర్భూతౌ తత్పర్యం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః (తై.సం. 4-13) అని వేదమున విష్ణువును గూర్చి చెప్పినది. విష్ణువు విశ్వరూప ధరుడు. పృథివీ ఆకాశములను ఆశ్రయించి ఉండే లేవన్ను విష్ణువే. భక్తుల హృదయములలో ఉండువాడు, దేవాసుర సంగ్రామమున పీరుడై అనేక అస్త్ర శస్త్రములను విసేరే వాడు. అయిన విశేషముగా గతిని వ్యాప్తిని ప్రజననమును కాలిని, దీప్తిని మ్రొంగుటను తినుటను చేయగలడు. ఈయన “వీర శక్తి మతాంత్రేష్ఠః” అమితశక్తి కలిగిన పరిష్కలలో పీరుడు. కాలనేమి అనే మహాత్మనుని సంహరించినవాడు. విష్ణువు ఏవరిధి (హద్దు) లేని వాడైనప్పటికినీ సంసారభావములేనివాడు. శివపురాణమున ఇట్లు ఉన్నది. శివ శక్తులు క్రిందిచుట చేత విష్ణువు ఉద్భవించెను. విష్ణువుని తనస్సు చేయుచుని శివుడు అనుమతి నివ్వగా విష్ణువు ఘోర తపస్సు చేసెను. అతని దేహమునుండి

విష్ణుః

జలము ప్రసించుటచేతి శివుడు విష్ణువును నారాయణ అని పింబోధించెను. దేవీ పురాణమున శక్తి విష్ణువును పూజించెను. బ్రహ్మలో మంభుకైలధరుకూడా పుట్టిరి. వారిని వధించుట బ్రహ్మ విష్ణువుల వల్ల కాలేదు. అంతట పరాశక్తిని విష్ణువు ప్రాప్తించగా ఆమె చెప్పిన ఉపాయములతో విష్ణువు మంభుకైలధరును చంపెను. కైవలమును ఒక అంబువైన గుర్రము మీద వెళ్ళుచుండగా ఆ గుర్రమును చీక్షగా, ఆశగా చూచుచున్న లక్ష్మిని శ్రీహరిచూచి ఆడగుర్రముగా జన్మించునుని శ్రీహరి శపించెను. శాపవిమోచనోపాయమును పరమశివుడు చెప్పగలడు. కైలాసమునకు వెళ్ళుచుని శ్రీహరి లక్ష్మికే చెప్పెను. అంతట లక్ష్మిలో శ్రీహరి కూడా కైలాసమునకు వెళ్ళగా ఇద్దరూ ఆశ్వదంపతులై హయహయుని కని వైకుంఠమునకు వెళ్ళిరి. లక్ష్మిని శ్రీహరి పరిహాసము చేయుగా లక్ష్మికోపములతో శ్రీహరిని చూడగా శ్రీహరి తల కింద పడెను. అంతట దేవతలు శివుని ప్రార్థించగా హయ శిరమును శ్రీహరి శరీరమునకు అతికించగా ఆయన హయగ్రీవుడాయెను.

విశ్వం వేష్టి వ్యాప్నోతీతి విష్ణుః. విషిల్ వ్యాప్తా స్వీయాభిరస్థాభిర్యూత్తిభిః రుద్ర మిదవిష్ణు రిత్యర్థః । విశ్వం విష్ణుర్వస్వభూర ఇతి విష్ణుర్నారాయణః కృష్ణఇతి న సహస్రనామామంతోశ ప్రసిద్ధే అపి విష్ణు నామనీ హరిపరలాయాం సర్వశ్చర్మశ్చినస్థాణు రిత్వాదినో ఆపేక్షిక వ్యాపకత్వ వాచకే విష్ణు శబ్దాన్వర్తతా పరమేశ్వర ఏ వేతి వచనాద్భిశ్యతే । శ్రుం । సర్వవ్యాపి స భగవాన్ తస్మాత్సర్వగతశ్చిన ఇతి । వృక్ష ఇన వస్త్రః దివి తిష్ఠత్యేకస్థి నేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమితి । విశ్వస్యైకం పరివేష్టితారమేశం తు జ్ఞాత్వా మృతా భవంతీతి । దిశం భిత్వా సర్వాన్లోకాన్ వ్యాప్నోతి వ్యాపయంతీతి వ్యాపనాద్వ్యాపి మహాదేవ ఇతి । సర్వదేవా అస్మిన్ నువిశంతీతి విష్ణురితిచ । ఏవం శివస్య వ్యాపి త్వే పురాణాని చ సంఘి । వ్యవహారే భూపాది వ్యాపితవత్ విష్ణుమాయాకాళా దేరపి వ్యాపిత్య మాపేక్షికం । పారమంహితాయా । ఆత్మనోఽణుత్వ హేతుత్వాదణు ర్మాలిన్యతోఽమలం । గుహాసంసరణేనైవ వ్యాపిత్యాద్విష్ణురీశ్వర ఇతి ।

భారతే నామాని తవ గోవింద యాని లోకే మహంతి చ ।

తావేవ మమ నామాని వాత్రకార్యానిచారణేతి ।

కూర్మా వాసిష్ఠ లైంగ్యదిత్య పురాణేషు దారుకావన ప్రవేశ వర్ణనే । యా తస్యా పార్శ్వగా బాలా సా పార్వత్యంశఙ్గో హరిరితి వచనాచ్చ శివస్య నామాంగం శక్తి విష్ణు సోమాత్మముక మిత్యుక్త త్వాత్ హరేరుత్పృష్టనామ్నాం శివనామతయోక్తత్వాత్. శివశక్త్యో రేక త్వచ్చక్తి విష్ణ్వోరేకత్వాచ్చ భేదోపరేణ వా శివ ఏవ విష్ణురిత్యర్థః । య ఏవంభూతః తస్మై నమః ।

ఎవడు ప్రసంచమును అంతా చుట్టుకొని వ్యాపించి ఉన్నాడో అతను విష్ణువు. విషిల్ వ్యాప్తా అనే ధాతువునుండి విష్ణుశబ్దము పుట్టినది. పరమేశ్వరుని అష్టముఖములతో శ్రీహరిముఖము ఒకటి. విష్ణువు నారాయణుడు శ్రీకృష్ణుడు మొదలగు నామములు అనురంతోశ, విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రములయందు చెప్పబడినది. విష్ణు సహస్రనామములలో శ్రీహరిపరముగా సర్వః శర్వః శివః స్థాణుః మొదలగు నామములు కలవు. కోరదగిన వ్యాపకత్వ వాచకమునందు విష్ణు శబ్దమునకు పాసిగిన అర్థము పరమేశ్వరుడే అని చెప్పబడినది. అనగా శ్రీవిష్ణుసహస్ర నామములలో శివశబ్దములు చెప్పిరి. వస్తుతః

అని శివుని బ్రహ్మయనుచునులే. విష్ణు శబ్దము వ్యాపకమున శివుని కూడా చెప్పవచ్చును. దేవమునకూడా ఇట్లు ఉన్నది. అందునల్ల సర్వ వ్యాపకమైన ఆ భగవంతుడు అంతట నుండి ఉన్నా శివుడే వ్యక్తమువలె చలనములేని అటువంటి ఒకానొక మహాపురుషుడు ఒక్కడే సుప్రార్థ ప్రపంచమున నుండి ఉండెను. జీవులు అటువంటి పరమేశ్వరుని తెలుసుకొని మృత్యుంజయ అగుచున్నారు. దివ్యుల ఛేదించుకొని సర్వ లోకములను వ్యాపించి ఉండుటచేత పరమేశ్వరుడు వ్యాపకుడు వ్యాపి. ఆయనే దేవాధిపతి. మహాదేవుడు. సుప్రదేవతలు పరమశివునిచే ఉన్నందున ఆయనే విష్ణువు. పరమశివుడు వ్యాపకునిగా దాతాపురాణములు చెప్పినవి. వ్యవహరదశలో ఒక రాజ భూమిని పాలించుండగా అతని ఏలబడినాన భూభాగమంతయు అతని స్వాధీనము అట్లాగే విష్ణునాయకు భూమి ఆకాశర్యంబమువరకు వ్యాపించి ఉన్నది. కానీ అది పరమేశ్వరాధీనము పారనంహితలో ఆత్మ ఆణువు కనుక దానికి మాలిన్యములేదు. కొండయందు తొలచబడిన వేష్టనమువలె వ్యాపించి ఉండుటచేతనే విష్ణువు ఈశ్వరుడైనాడు. మహాభారతమున ఇట్లు ఉన్నది. ఏ నామములు గొప్పవిగా గోవిందునికి చెప్పెదరో అవే శంకరునికి సంబంధించినవి. ఇవట చర్చకు తావులేదు. ఈ విషయములను కూర్మ పురాణము వాగ్మయిపురాణము లింగ పురాణము ఆదిత్యపురాణములయందు దారుకావన ప్రనేశ వర్ణనమునందు కూడా కలదు. సరసు శివుని ఎడమ భాగమున శక్తి విష్ణువు సోముడు ఉన్నట్లు చెప్పుట చేత శ్రీహరిని గొప్పగా చెప్పే నామములు పరమశివునవే ఉభయులకు అభేదము చెప్పినవి, శివునకు శక్తికి ఐక్యము. శక్తికి విష్ణువు ఐక్యము. శక్తికి విష్ణువునకు సోమమున ఐక్యము కావున శక్తి విష్ణు సోమములు పరమశివునిలో లీనమై ఉన్నారు. అంతటి సరసు శివునకు అనేక నమస్కారములు. మహాశివ కాలిదాసు శివుని అష్టమూర్తులలో విష్ణువుని ఒక మూర్తిగా వర్ణించెను.

పితామహ: 6

పూర్వనామమలలో శివేశ్వరులకు అభేదమును చెప్పి ఇప్పుడు బ్రహ్మకూడా శివరూపుడే అని చెప్పు చున్నాడు. పితామహుడు అవగా బ్రహ్మదేవుడు. పుష్టిచేయు భగవదంశను బ్రహ్మ అని అందురు. ఇంద్రత్వమువలె బ్రహ్మత్వము కూడా ఒక పదవి. భృగువు, పులస్త్యుడు, పులహుడు, అంగిరసుడు, అగ్రి, క్రతువు, దక్షుడు, వసిష్ఠుడు, మరీచి అను వనబ్రహ్మలు కలరు. బ్రహ్మ శ్రీమన్నారాయణుని కుమారుడు. సరయూకాలమున శ్రీమన్నారాయణుడు అద్భుతాకారమున శయనించి ఉండగా లోకములన్నియు ఇతని శరీరమున ఉండునని తెలిసికొని శ్రీహరి శరీరమున ప్రవేశించెను. లోవలఉన్న లోకములన్నిటినీ చూడెను. అంతలో శ్రీహరి నిద్రించెను. ఆయన సవరంధ్రములు మూనుకొనెను. బ్రహ్మ శ్రీహరి శరీరమునుండి బయటకు వచ్చుటకు దారిలేక నాభియందున్న కమలమునుండి బయటకు వచ్చెను. విష్ణువు బ్రహ్మకు శివుని మహాత్యమును చెప్పెను. బ్రహ్మ ఐదవ శిరస్సు గార్భభము కాగా దానిని పరమ శివుడు ఖండించెను. అంధలామిప్రవిద్య వలన ఆకలిదప్పికలు బ్రహ్మకు పుట్టెను. ఆ ప్రభావమున కొందరు జీవులు పుట్టగా నార్క, ఆకలి దప్పికలు పుట్టెను. ఆ ప్రభావమున కొందరు జీవులు పుట్టగా నారు బ్రహ్మను భక్షించినగా 'మామా జగత' అనుటచేత యక్షులు 'మామాభక్ష రక్షత' అనుటచే రాక్షసులు పుట్టిరి. అనురులు బ్రహ్మను మోహించిరి. శ్రీహరి ఆలోచనతో బ్రహ్మదేవామునుండి సంధ్యా అవే అందమైన స్త్రీ పుట్టగా ఆ రాక్షసులు, అమె వెంటనడిరి. ఆ

అనంతమున రహస్యముడై బ్రహ్మతనవేరిని నానన చూడగా అందు అప్పురసలు, గంధర్వులు పుట్టిరి. బ్రహ్మ కన్యాడు బృంభితా నిధారాశములతో పితామహులు, గుహ్యులు, సిద్ధులు పుట్టిరి. అధ్యశ్యముతో పితృగణములను తిరోధాన శక్తితో సరులను కిన్నరలను, మనసువును, వెనునుండి పులస్త్యుడు, నాభినుండి పులహుడు, బొటనవేలినుండి భూమి, దశుడు, మానస పుత్రులు మునిశ్రేష్ఠులు. శిరస్సునుండి బ్రాహ్మణులు, బాహువులనుండి క్షత్రియులు, జఙ్ఘనమునుండి వైశ్యులు పాదములనుండి చూర్ములు లోదనుండి, నారదుడు, ప్రజాపతులు పుట్టిరి. ఏకాదశరుద్రులు, నారదుడు, ననత్కమారులను బ్రహ్మ పృష్ఠి చేయమని కోరగా వారు రిరస్మరించిరి. అంతట నారదుని కాముకుడైన శూద్రయోనియందు పుట్టుమని శపించెను. రిపురాసుర సంగ్రామమునకు శివుని రథసారథి బ్రహ్మ అయ్యెను. బ్రహ్మ ఐదవ ముఖమును ఖండించమని కాల బైరవుని శివుడు ఆదేశించగా ఆశిరః కపాలముతోనే శివుడు భిక్షాటనము చేయమని బ్రహ్మ శివుని స్థానించెను. దేవాసుర సంగ్రామమున బ్రహ్మ దేవతలను నేను భక్షించగలని ఐదముఖముతో అనగా దానిని దేవతలు శివునకు విన్నవించగా శివుడు ఆశిరస్సును ఖండించెను. ఆ శిరస్సుపడిన ప్రదేశమే బ్రహ్మ తీర్థముగా ప్రసిద్ధి చెందినది. బ్రహ్మయొక్క రేతస్సు పరసముకాగా అందు నాలభిల్యులు పుట్టిరి. ప్రజాపతి దేవుడను మనువు కుమారుడు. అతనికి ధూన్రు, బ్రహ్మవిద్య, మనస్సిని, రతి, శ్వస, శాండిలి, ప్రభాత అను ఏడుగురు భార్యలు కలరు. వీరియందు అతనికి ధరుడు, ధ్రువుడు, సోముడు, అహుడు, అనిలుడు, అగ్ని ప్రత్యూషుడు, ప్రభానుడు, అని వినిమిది మంది పుత్రులు కలిగిరి.

పిత్రాణామపి పితృత్వా ద్విధిః పితామహః । రస్యాపి పితృత్వాచ్చిన ఏవ పితామహః । శ్చ । యోబ్రహ్మణం విదధాతి పూర్వమితి ।

శాంతిపర్వణి

సర్వతత్త్వవిధానజ్ఞః స్రధాన పురుషేశ్వరః ।

సోఽన్యజద్వక్షేణాదంగాద్రహ్మణం లోకనంభవం ।

వాసుపాన్యత్తథా విష్ణుం లోరరక్షార్థ మేశ్వర ॥

ఇతి

బ్రహ్మదేరపి పితృత్వాచ్చిన ఏవ పితామహ ఇత్యనసీయతే । ఏవముక్త శివమహేశ్వరరుద్రవిష్ణు పితామహామూర్తీనాం శివపురాణగత కైలాస సంహితాయాం దివ్యవామాన్తకమితి పరిగణనా కృతా । తత్త్వసమూల నిర్వచనశ్లోకాః అత్ర విలిఖ్యంతే ।

శివో మహేశ్వరో రుద్రో విష్ణుశ్చైవ పితామహః ।

సంసార వైద్య సుర్రజ్ఞః, పరమాత్మేత్యుదాహృతః

ఇత్యుక్త్వా పునరాహ ।

అనాది మలనంశ్లేష, ప్రాగభావా త్వభావతః ।

అత్యంతపరిశుద్ధాత్మేత్యతోయం శివ ఉచ్యతే ॥

అథవా శేషకల్యాణగుణైకఘన ఈశ్వరః ।

శివ ఇత్యుచ్యతే వద్మి శ్చైవతత్వార్థ వేదభిరితిః ॥

యం వేదాదౌస్వరం ప్రాహు ర్వాచ్యవాచకభావతః ।

వేదైక వేద్యో యశ్చాత్మా వేదాంతే చ స్రుతిష్ఠితః ॥

తస్య ప్రకృతిలీనస్య యఃపరస్సుమహేశ్వరః

అథవా త్రిగుణం తత్త్వం మాయేయమిదమవ్యయం

మాయాం తు ప్రకృతిం విద్యాన్యాయినం తు మహేశ్వరం ।
 మాయావీ ఖోభకోఽనంతో మహేశ్వర సమవ్యయాదితి ॥
 రుద్దుఃఖం దుఃఖహేతుర్వా తద్ద్రవయతి నః ప్రభుః ।
 రుద్ర ఇత్యుచ్యతే పద్మి శ్చైవః పరమహారణమితి ॥
 శవతత్త్వాదిభూమ్యతం శరీరాదిఘటాది చ ।
 వ్యాప్యాధివృత్తి శివ ప్రస్థాద్విష్ణురుదాహృతః ఇతి ॥
 జగతః పితృభూతానాం శివో మూర్త్యత్యనామపి ।
 పితృభావేన పర్యేషాం పితామహాఉదీరితఇతి ।
 విదావక్షో యథా వైద్యో రోగవ్య వినివర్తకః ।
 తథా సంసారవైద్యోఽయం హర ఇత్యుచ్యతే బుధైః ఇతి ।
 అణవో వైవ జావంతి మాయానవమలావృతాః ।
 అపత్స్వపి చ పర్యేషు పర్వార్థ జ్ఞానహేతుషు ॥
 యద్యద్యథా స్థితం వస్తు తత్తదైవ పదాశివః ।
 అయత్నే వైవ జానాతి తస్మాత్పరస్యైవ ఈశ్వరఇతి ॥
 సర్వాత్మపరమైరేభిర్బుద్ధైర్నిత్యసమవ్యయాత్ ।
 సప్రాత్సర్వాత్మవిరహోత్పరమాత్మా శివస్వయమితి ॥
 విసం తస్మిన్ప్రపంచాని తత్తన్నామసు యోజ్యాని ॥ ॥

పితృదేవతలకుకూడా పితామహుడైన బ్రహ్మ తండ్రిలాంటినాడు. బ్రహ్మదేవునకు కూడా తండ్రి శ్రీ సరవేశ్వరుడు. అందువల్ల ఆయన పరమేశ్వరుడు. సృష్టికి పూర్వము ఏ పరమేశ్వరుని బ్రహ్మగా తెలుసుకొనుచున్నాడో అతడే పితామహుడు. సర్వతత్త్వములను, సృష్టి విధి విధానమును మొదటి పురుషేశ్వరుడు చేయువాడుగా తెలుసుకొనుచున్నారో అటువంటి పరమేశ్వరుని కుడిభాగమునుండి జగత్సృష్టి కారకు చతుర్ముఖ బ్రహ్మ ఆవిర్భవించెను. ఎడమ భాగమునుండి లోకరక్షణకారకు శ్రీహరిని పరమేశ్వరుడు సృష్టి చేసెను. ఈ ప్రకారముగా శివుడు, మహేశ్వరుడు, రుద్రుడు, నిష్కళు పితామహుడు తర్వాత చెప్పబోవు సర్వజ్ఞుడు, పరమాత్మ వాచ్యుడు సంసార వైద్యుడు అందరూ ఒకే తత్త్వమునకు చెందినవారు. ఇది శివపురాణములోని కైలాస, సంహితలోని శివదివ్యనామాష్టకముగా పరిగణన చేసెను. అచట ఉన్నములమును నిర్వచించే శ్లోకములు ఇచట చెప్పబడుచున్నవి. జీవుని అజ్ఞానము స్వభావముగా చాలా కాలమునుండి ఆలింగనము చేసుకొని ఉన్నది. పరమాత్మ స్వరూపుడైన శివుడు అత్యంత పరిశుద్ధుడు. మంగళ ప్రదుడు. ఆయన అశేష అవేక శుభకల్యాణగుణైక ఘనము అని శ్రీశివ తత్త్వార్థ పండితులు చెప్పుచున్నారు. ఏ పరమేశ్వరుని వేదమునకు మొదటకల ప్రణవ స్వరరూపునిగా చెప్పుచున్నారో అదే వాచ్యముగా బయట ఏది చెప్పుచున్నారో అంతతః వాచకముయొక్క భావముకూడా అదే. ఏ పరమేశ్వర తత్త్వమును వైదికులు వేదాధారముగా చాలా గొప్పగా చెప్పుచున్నారో వేదాంతముకూడా అదేవిధముగా చెప్పుచున్నారు. సర్వాంతర్యామియైన పరమేశ్వరుడు ప్రకృతిలో కూడా లీనుడై ఉన్నాడు. ఆప్రకృతి సత్త్వ రజస్తమో గుణములతో కూడినదియు మాయతో నండినదియు శుభములనిచ్చే పరమేశ్వరుని అజ్ఞానసారముగా ఉండునది ఈ ప్రపంచము శివమయమే. ఈ చరాచరప్రపంచమున రెండే తత్త్వములు కలవు. ఒకటి మాయా స్వరూపమైన ప్రకృతి, రెండు మాయాధి దేవుడైన పరమేశ్వరుడు.

మాయాధిపతియైన పరమేశ్వరుడు అనంతము, మాయామూలం మూలమైన కలరసమైనది. కనుక మాయ వల్లనే మానవునికి అనేక దుఃఖములు కలుగుచున్నది. అన్నిదుఃఖములైన దుఃఖములను పోగొట్టువాడు రుద్రుడు. కనుక శివత్వము అంతట వ్యాపించిన వెలుగు వంటిది. అటువంటిగొప్ప తత్వమును శ్రీహరి బ్రహ్మకు ఉపదేశించెను. బ్రహ్మకు పితామహుడు పరమశివుడు. జీవులందరికి తండ్రిలాంటివాడు కూడా పరమశివుడే. పరమ శివుడు రోగనిర్ధారకుడు. సామాన్య వైద్యుడు రోగమును రోగిని పరీక్షించి తగినమందులువాడి రోగము (వ్యాధి)ను ఎట్లు పోగొట్టునో అట్లే సంసార రోగులను పరీక్షించి ఆరోగములను పరమ శివుడు హరించి వేయును. కావున పరమేశ్వరుని పండితులు హరుడు అని స్తోత్రము చేయుచున్నారు. అణువు చాలా సూక్ష్మము కనుక దానిని మనము తెలుసుకొనలేము. అట్లాగే మాయాస్వరూపమును గుర్తించటము కూడా చాలాకష్టము. దానిని తెలుసుకొనుటకు దేహములోని ఇంద్రియములు సరికావు. కావున మాయా అతీంద్రియమలకే గోచరమగును. మాయకునికి మాత్రమే మాయా స్వరూపము తెలియును. అమాయకుడు మాయను కనుగొనలేక మోసపోవుచున్నాడు. అప్రత్యక్షముగానే ప్రపంచతత్వమును పరమేశ్వరుడు తెలుసుకొనుచున్నందున ఆయన సర్వజ్ఞుడు; ఈశ్వరుడు, సర్వాత్మ అని చెప్పుచున్నారు. నిర్గుణుడైన పరమేశ్వరునికి సగుణములను ఆపాదించి మనము ప్రార్థించు చున్నాము. తన పరమాత్మ వేరుకాదు ఒకటే. అదే సోహం భావన. దాసోహం అనే భావన మన మనస్సులో సంపూర్ణిగా ఎప్పుడు నిలుచునో అప్పుడే శివానుగ్రహం కలుగును. తద్వారా ముక్తి లభించును.

సర్వభూత్ 7

సర్వశబ్దార్థ భూతాః అష్టమూర్తీర్భిభర్తీతి సర్వభూత్ | అథవా భూమ్యాద్యష్టతనూభిః స్థితిజీవన పాకశ్వాసావకాశావరోచాద్యుపకారేణ సర్వం చిభర్తి పుష్టాతీతి సర్వభూదిర్భర్తా: ||

సర్వశబ్దముచేత ప్రపంచము చెప్పబడుచున్నది. సర్వాత్మకత్వముగా సర్వోపాదానముచేత సర్వేశ్వరుడే చెప్పబడుచున్నాడు. భూత్ అనగా భరించేవాడు. పరమపురుషార్థమైన మోక్షము ఈశ్వరాధీనము ఆయనే లోకబంధువు. అష్టమూర్తులచేత భరించేవాడు పరమేశ్వరుడు. అష్టమూర్తులనగా పంచభూతములు, సూర్యచంద్రులు, యజ్ఞకర్త అను ఎనిమిది స్వరూపములు కలవాడు పరమేశ్వరుడు. స్థితి, జీవనము, పాకము, శ్వాస, అవకాశము అవలోకము అనే ఉపకారములచేత అంటిన్నీ భరించువాడు పోషించువాడు పరమేశ్వరుడు.

దివ్య కైలాస శిఖరేంద్ర నివాసభూమి: 8

కైలాస మనగా వెండికొండ. కైలాసమనగా సుటికము, ఆ సర్వతము సుటికమువలె శుభ్రమైనది, తెల్లమైనది.

దివి భవతీతి దివ్యః కైలాసః కేళీనాం సమూహః కైలం తేన సహస్యతే స్త్రీయ తే కృతపురుష పుణ్యైర్మహద్భిరితి కైలాసః | ఆన ఉపవేశనే ఉక్తంహి |

కామంజనే స్మృయంతే కైలాసవిలాసవర్ణనావసరే |

సాధనకథనావసరే సాచీకుర్యంతి వక్త్రాణి ||

అథవా కేళిరసి శివస్య లావో నృత్రం అస్మిన్నైతి కేలాసః ఏవ కైలాసః | తథాచ ముక్తిభండే |

శ్రీనందీ

కైలాసే వంద్యయోస్తత్ర కరోత్యానంద తాండవం ।

తచ్చివా కేవలం పశ్యత్యవస్త్రత్ర న పశ్యతి ॥

పుండరీక పురే రుద్రః శౌనకానందవర్తనం ।

శ్రీమద్ద్రుపభామధ్యే కరోతి భగవాన్ పదా ఇతి ॥

శ్రీశివస్వామయః ప్రళయేష్యవామయతయా అయం కేలాసేతి పౌరాణికా ఆహుః ॥

యత్కిలాప మహాకల్పే శ్వస్యద్భుతమనామయం ।

తత్కైలాసపదం ప్రాహుశ్చివతత్త్వవిదోః జనా । ఇతి

కంచ ఇలా చ కేలే తయోర్జలభూమ్యాదాననం స్థితిర్యస్య స కేలాసస్య కైలాసః
స్పటికమణిమయః ఇతివా తస్య దివ్యకైలాసస్య ఏకాదశసహస్రైకాదశలక్షోత్తరైకాదశకోటి
సంఖ్యాకాని ఏవ విచిత్రాణి నామామణిమయాని శిఖరాణి సంతి తేషామిద్రస్సర్వోత్కృష్టం
శివానందనిలయం నామశిఖరం శిఖరేంద్రం తత్ర నివాస భూరస్యాస్థితి తథాక్తః । అత్ర
పురా విష్ణుతనగ్గతార్యస్య విధేః మహాకైలాసం గత్వా తపస్వతః పరమేశ్వరాజ్ఞయా
దర్శితం శివానందనిలయం నామశిఖరం గృహీత్వా భూమౌ శ్రీద్రక్షిణకైలాసస్తానే ప్రతిష్ఠాస్య
తదపత్యకాయామత్యద్భుతమద్భుతపూర్వం మహాలింగం దృష్ట్వా మహాభీషికారాధన
తపసి వర్తమానస్య సర్గాది సర్వసామర్థ్యదాత్రిమీక్షణదీక్షాం దేవశ్చకారేతి కథా ।

దివ్యమైన సుఖములకు నిలయములు కనుక అది దివి స్వర్గముతో సమానమైనదికనుక
అది దివ్యము. కేరీ అనగా విలాసమైన శ్రీ పురుషుల విహార క్షేత్ర (కైలా-విలాసే, -
కేల -చాలనే) అటువంటి కేలిల సమూహమే కైలము అటువంటి సమూహములలో
ఉండు పట్టణము కైలాసము. పురుః అనగా ధనము, గౌరవము స్వభావము, చరాక్రమము,
సౌందర్యము అని అర్థము. పుణ్యపురుషులు మహాయోగలు పరమభక్తులు ఉండే
స్థలము కైలాసము. అస ౧నే ధాతువునకు ఉపవేశనము ఉండుట అని అర్థము.
కైల+అనము = కైలాసము. కైలాసమున ఉండే జనులు యథేచ్ఛగా, ఆనందమును
పొందుతూ స్వామి సన్నిధిలో ఉండురు. మహర్షులు కైలాస విలాసమును నష్టనచేయునప్పుడు
సాధనచేయు విధానమును చెప్పునపుడు సేవకునివలె శ్రద్ధగా వివేదరు. అందమైన
జడంతో లాసము = లాస్యము చేయు అటకాడు. వృత్రము = నర్తనము, అంగప్రత్యంగములచే
భావమును తెలుపుచూ ఆడెడి ఆట. శరీర హస్తవేత్తాభినయనములచేత పాటయొక్క
భావమును తెలుపుచూ ఆడెడి ఆట ఇటువంటి ఆటల శాల దివ్య కైలాసము. ఆ
కైలాసమున రెండు సంధ్యా సమయములందు పరమశివుడు ఆనంద తాండవమును
చేయును. ఆదృశ్యము అచటివారికి తప్ప అన్యులకు గోచరముకాదు. శౌనకుడు
శునకుని కుమారుడు ఇతడు వైమికారణ్యమున పన్నెండేళ్ల సత్రయాగముచేసెను.
శ్రీమూలమహర్షి ద్వారా అనేకపుణ్య కథలను విన్నెను. ఇతను (గృత్తునుడుని కుమారుడు).
శౌనకుని కుమారుడు. బహ్నుచ ప్రవరుడు. పుండరీకమనే పురమున రుద్రుడు
ఆనంద తాండవమును చేయును. అతాండమును చూచిన శౌనకుడుకూడా ఆనందవర్తనమును
చేయును. ఆకాశ మధ్యసభానుందిరమధ్యభాగమున ఎల్లప్పుడు శివుడు తాండవమును
చేయును. ఆనంద పురవిహారియైన పరమశివుడు ప్రళయకాలమున (సవిద్యతే అమయః
యవ్య, న ఆమయః అవ్య = అనామయః) ఆమయము అనగా రోగము, తద్వార్త

బాధలు అవి లేనవి. శ్రీసదాశివుని భక్తులదగ్గరకు కూడా అవి రానవి. అని పౌరాణికులు చెప్పుచున్నారు. శివతత్వవేత్తలు కూడా కైలాసమును మోక్షస్థానము అని చెప్పుచున్నారు. క = అనగా సూర్యుడు, మన్మథుడు, యముడు, రాజు, దేహము, అగ్ని, గాలి, ఆత్మ, నెనులి, మేఘము, ప్రకాశము చిత్తము మొదలగు అర్థములు కలవు. ఇల అనగా భూమి క + ఇల = కేల అనగా భూమ్యాకాశజలములు వాటిని ఆసనముగా స్థిరించి చేసుకొన్నవాడు పరమేశ్వరుడు తెల్లనైనది, చల్లనైనది, స్వచ్ఛమైనది ఐన కైలాసము స్పటికమణులతో ప్రకాశించుచున్నది. అటువంటి దివ్య కైలాస పర్యటమున ఏకాదశి సంఖ్యలకలవేలు, అక్షలు, కోట్లుకల విచిత్రములైన మణిమయములైన అనేక శిఖరములు కలవు. అందులో దేవేంద్రుని చేత సర్వోత్కృష్టమైనదియు శిఖరములకెల్ల గొప్పదియు ఐన శివానంద నిలయమనే దివ్య శిఖరమును ప్రార్థనతో ఇవ్వబడెను. అతడనే పరమశివుడు నివాసముంటున్నట్లు ప్రతీతి. పూర్వము బ్రహ్మ దేవుడు సృష్టిచేయు విధానమును విస్మరించెను. అప్పుడు బ్రహ్మ దేవుడు కైలాసమునకు వచ్చి పరమశివుని గూర్చి ఘోర తపస్సుచేసెను. అంతట పరమశివుడు ప్రసన్నుడై ప్రత్యక్షమాయెను. బ్రహ్మదేవునికి సృష్టి విధివిధానమునవెప్పి దేవేంద్రుడు తనకు బహుమతిగా ఇచ్చిన శివానందనిలయమనే దివ్య శిఖరమును తీసుకొని వెళ్లి దక్షిణకైలాసమున ప్రతిష్ఠించి ఆ శిఖర సమీపమున అత్యద్భుతము అద్భుతపూర్వము ఇదివరకెన్నడూ చూడనిది ఐన మహా శివలింగమును చూచి మహాభీషిరముచేసి అనేక పత్రపుష్పములతో అర్చించి మరలా కైలాసమునకు రమ్మనెను. అంత పరమేశ్వరుడు బ్రహ్మదేవునకు సృష్టిచేయు శక్తిసామర్థ్యములను దివ్యదృష్టిని ఇచ్చెను. కనుక శ్రీకాళహస్తి జేత్రము దేవేంద్రుడు పరమేశ్వరునకు భక్తితో సమర్పించిన విచిత్ర దివ్య మణిమయమైన శివానంద నిలయ శిఖరములతో గూడిన దివ్య మహిమాన్విత జేత్రము.

అఖండ చిల్వచ్చదన ప్రియః 9

ఈనామమున శ్రీకాళహస్తిలో మాత్రమే దొరకే చిల్వ దర మహిమను చెప్పుచున్నారు. శ్రీకాళహస్తికి అఖండ చిల్వకాననమనే పేరుగలదు. ఇవట చిల్వ పుష్పములు అనేకములు ఇదివరకు కలవు. ఇవి మౌఁసాలు చిల్వములుకావు. ఒకే ఈనెకు మొదటమూడు పత్రములు ఒకదానినుండి మరొకటి మొలచినట్లుగా ఉండి చివరమూడవ ఆకుకు విడివిడిగా మూడు ఆకులు ఉండును. సామాన్యముగా వేరోవోట ఒకే ఈనెకు మూడు ఆకులు ఉండుట మనము చూచుచునే ఉన్నాము. కాని ఇది ఇవట మాత్రమే ప్రత్యేకము. ఇటువంటి విలక్షణము ప్రత్యేకము. ఐన అఖండ చిల్వములతో అర్చించి పూజించుట ఇవటి విశేషము. పూర్వము పార్వతీదేవి పరమేశ్వరునితో భూలోకములోని స్త్రీలు అనేక రోగములచేత గ్రహములచేతనూ, వివాహము కాకుండగాను, సంభాసహిమలుగాను బాధ నొందుచున్నారు. స్త్రీలకు ఆబాధలు లేకుండగా సర్వసుఖములను కలుగచేసే శైవ పంచార్చన ప్రతీకమును నాకు ఉపదేశించమని కోరగా అంత శివుడు ఆప్రతము అతి కష్టమైనదని, దానిని ఎంతో నియమనిష్ఠలతో ఆచరించాలి అలా చేయనిచో శివాగ్రహమునకు గురి కావల్సినచచ్చను అని చెప్పగా పార్వతి ఆ దీక్షను పాటించేందుకు ఎన్నికష్టములనైనా ఎదుర్కొంటానన్నది ఆ పార్వతి. అంతట శివుడు శైవ పంచార్చన దీక్షను పార్వతికిచ్చెను. అంతట పార్వతి దీక్షను స్వీకరించి వర్ణదీక్ష, దృగ్దీక్ష, మేధాదీక్ష, శాంధవదీక్ష, మౌనదీక్షలను శ్రద్ధగా పాటించినది. కాని ఒకనాడు దీక్షా భంగమై పరమశివుని ఆగ్రహమునకు గురియై భూలోకమున మానవ కాంతగా పుట్టినది.

దక్షిణకైలాసమును ఈ అంబు చిల్ల పుష్పము క్రిందికి చేరి పుష్పభక్తితో కొంతవలము తపస్సుచేయుచు కొంతవలము ఆ అంబుచిల్ల పుష్పములలో చిల్ల పుష్పములలో పూజణే పాపము అనుగ్రహమును అయి పొందినది. తపోదీక్షతో శివజ్ఞానమును, ఈశ్వరానుగ్రహమును పంపించినందున ఇటుల అయి జ్ఞాన ప్రసాదాబంధగా వెలసి కలియుగాంతము వరకు పూజలందుకొమ్మని పుష్పశిల్పడు అజ్ఞాపించారు. ఈయె అష్టాదశ శక్తిపీఠాలలో ఒకరని భక్తుల భావన. ఈయె సుహృద్విప్రవరులారు. గ్రహపీఠాలల పాలిట కొంగుబంగారము. అంబు చిల్లములలో శ్రీజ్ఞాన ప్రసాదాబంధ అర్చించుచే రాక చాలామంది సుహర్షులు ఆయనను అర్చించి ముక్తిని పొందిరి. పొందిన వలమున ఈ శ్రేతమును అంబు చిల్లకానవమని భైరవ కోన అనికూడా పిలిచెదరు.

చిల్లమును శ్రీఫలముని మహాకపిత్థముని పిలిచెదరు. ఆరోగ్య రీత్యా దీనికాషాయము మేహ శాంతిని సైత్య శాంతిని, జలర దీప్తిని ఇచ్చును. మారేడు వేరు కాషాయము గుండె దడను నిరోధకమును సోగొట్టును. చిల్లపత్ర కాషాయము ఉబ్బుమును, నాంతిని, అణుము. మారేడు దోరనండు గుజ్జను వందదార (చక్కెర)తో కలిపి తీసుకొంటే నిరోధనములను నిలుపును. ఆకలి లేకుండుటను, వాతశ్లేష్మములను హరించును. మారేడు వండు గుజ్జను చింతవండును వందదారతో చేసిన పానకముతో సేవించిన మేహ శాంతి చేసి చలువ చేయును. ఇట్లు చిల్లము శరీర ఆరోగ్యమునకు కూడా ఉపయోగపడును.

చిలతి స్వంసయతి । కుష్మాదిరోగానాశితానామితి చిల్లః । చిలతి హివస్థ పాపాన్యర్హకానామితి నా చిల్లః । స భంధ్యంతే ఇత్యభంధాని । చ్చాద్యతే తరు రేభిరితి ఛదనాని । అంబుచిల్ల ఛదనేషు దదేషు (పీఠరస్యాస్తీతి అంబుచిల్లచ్చదనస్థియః । శ్రు । త్రిశాస్త్రే చిల్లదళైః ఆదైరవాక్షై ర్వా స తత్ర పంచమర్కః । పురాణంబ

ఉత్తానై ర్చిల్లవత్రశ్చ కోమలైర్గంధలేపితైః ।

ఉత్తరాగ్రైర్మహాదేవమర్కయిత్వా విమువ్యతే ॥

శుష్కైః పర్కషితైః పత్రై రపి చిల్లదళైరపి ।

అభావే చిల్లవత్రాణాం తమ్మాంతప్రమృదార్పయేత్ ॥

తదభావే తదుక్తాన్యైః పుష్పైర్భగ్యర్పయేచ్చాపమితి ।

తస్మాచ్చివః అంబు చిల్లదం స్థియః ఇత్యర్థః చిరోన్మవషిర్ద తే

త్రిమహర్షప్రచార రూపం త్రిమహర్షం శ్రయీమయం ।

దేవేషు బ్రాహ్మణో భుక్త్యైస్త్రై మహర్షమయాచితం ।

మహ్యాం నై బ్రాహ్మణాయేదమయాచిత ముదాహృతం ॥

దద్యాద్భ్రహ్మభూణపీఠ హత్యాయాశ్చాన్యపాతకైః

ముక్త్యేభంధానందబోధ బ్రహ్మ భూయాయ కల్పత ॥ ఇతి

మూడు దళములతో కూడినదియు సత్త్వ రజోద్దమోగుణాత్మకమైనదియు త్రినేత్రునకు ప్రతీకపనదియు అధిభౌతిక అధిదైవిక అధ్యాత్మికమైనదియు అనేక జన్మల పాపపరిహారము మూడు దళములుకరి చిల్లపత్రమును శివార్చితో జరుగును. కోటికవ్యాసులుబాధనములు, కొండంత రాశికలిమిపుష్పము అంతటిబింబాదును అంతటిరాతిప్రాణును దానము చేస్తే వచ్చే ఫలము ఒకచిల్ల పత్రమును శివునకు అర్పించినచో వచ్చును. దివ్యకాశీక్షేత్ర నివాసమగుండి, అక్షేత్రమున వెలసిన శ్రీకౌలభైరవుని దర్శించిన గాని త్రినేత్ర వంగు మైనదియు ప్రయాగక్షేత్రమున వెలసిన బిందు మాధువస్థిమైన దర్శించిన ఫలము ఒకచిల్ల పత్రమును శివార్చితో చేసినచో అభింతము లభించును.

లూతార్తి మోచక:

చెరువులను తొవ్విండుట తనపురులను ఇరరులకు దత్తర ఇచ్చి వారి సంఘమును నిలబెట్టిన ఫలము. ఉత్తమ సంస్కారములు కల హృద్వాణులకు సాల గ్రామదానము చేసిన ఫలము, వెయ్యి మొగ ఆడ ఏనుగులను దానము చేసిన ఫలము, పంద అశ్వమేధయాగములు చేసిన ఫలములు, ఒక బిల్వమును ఇచ్చినకు అర్పించినచో ఆఫలములను లభించును. బిల్వ పత్రములను చూచినూ పుణ్యమే. తాకినచో అనేక పాపములను శించును. ఇచ్చినకు బిల్వములతో అర్పించు ఒకేర దరి ద్రుండు భవనండు కాగలడు. ఏడు జన్మలవరకు అమిత దక్షిణ్య సంపద చేకూరును. ఒకవెయ్యి నుండికి అన్నదానము చేసిన ఫలము వెయ్యి నుండికి ఆత్మరత్న సందేశము చేసిన ఫలము అనేక జన్మలయందు చేసిన పాపములు ఒక బిల్వ పత్రమును పరమ ఇచ్చినకు భక్తితో నమర్పించిన అవినశించును. “అఖండ బిల్వపత్రం చ అయుతం శివపూజనం, కృతం నామ నహస్రేణ ఏక బిల్వం శివార్పణం” అని బిల్వ పత్రములతో శివుని అర్పించిన ఫలము విశేష ఫల ప్రదముగా మహర్షులు చెప్పిరి. సామాన్య బిల్వదళములతో ఇంతటి మహిమ ఉంటే అఖండ బిల్వ పత్రములతో పరమ శివుని అర్పించిన మహాపుణ్య విశేషమే లభించును. కుష్టు మొదలగు మహారోగములను నాశనము చేయగల శక్తి ఒక బిల్వార్చనతోనే ఉన్నది. అర్చనలతో శివునకు బిల్వార్చనే శ్రేష్ఠమైనది. బిల్వార్చన దక్షిణ్యమును చేకూర్చును. పుణ్య ప్రదమైన రోజులతో శివునికి లక్ష బిల్వార్చన చేయుట ఆంధ్రదేశమున ఆచారము కలదు. అఖండ బిల్వచ్ఛములతో కప్పబడినది శ్రీకాళహస్తి శ్రేణము. అటువంటి అఖండ బిల్వదళముల అర్చనను అత్యంత ప్రీతిగా భావించేవాడు. శ్రీకాళహస్తి శ్వరుడు. అందువల్ల ఆయనను అఖండ బిల్వచ్ఛదన ప్రీయుడు అని అందురు. ఆ బిల్వదళములు మచ్చి వికాసి నిండినవికాని ఆయనకు ప్రీయములే. బిల్వములు దొరకనప్పుడు బిల్వచ్ఛముయొక్క మొదలతో ఉన్న మట్టితో కూడా అర్చన చేయవచ్చును. బిల్వోపనిషత్ లో ఇట్లున్నది. మూడు రోతులకల బిల్వ పత్రము నాలుగు వేదములతో నమూనము. అది త్రిమూర్తి స్వరూపము ఈశ్వరానుగ్రహము. బిల్వార్చనతోనే లభించును. బిల్వదళములను సద్రాహ్మణులకు దానము ఇచ్చిన నూ మహాపుణ్యమునచ్చును. భూటాహార్యాది మహాపాపములు బిల్వార్చనతో లోకగోపవును. అఖండ బిల్వార్చన ప్రీయుడైన శ్రీకాళహస్తి శ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక.

లూతార్తి మోచక: 10

లూతయే నిర్విద్యతే స్వోత్పాదిత తంతురనయేతి లూతా. కీటవిశేషః. లూత్ ఛేదనే. కల్పద్విజాధము: కుందింధం ధనినమునజీవ తను నద్యన్యేవామరణం వనన్వంతే కన్యైవిచ్చివయోగానే మహాలింగవస్త్రం దత్వా సద్యోమమూర. తత్ర భూదేనామనూతయ: చేతనదేశ తంతునాయు జంతుర్జాతి స్మర్యో జనిత్వా శివగర్భాలయే నిజతంతునివ హైర్గోపురా స్థానమంబనసరస్తటాకశిఖరాద్వివిచిత్రాణి నిర్మాయ తేష్వీకాజ్జయూ ప్రజ్వలితేషు సరభనం స్పృతనూమపి తత్రాగ్నిజహాన. తదా తస్మాద్రిం భవ పీదాం మోచయూమాసేతి కథా.

లూతమనగా సాలపురుగు. దానినే శ్రీ అని గూడా అందురు. ఈ సాలపురుగు పూర్వ జన్మలో ఊర్ధ్వనాభుడే బ్రాహ్మణుడు. బ్రహ్మదేవుని శాపమువల్ల భూలోకమున సాలపురుగుగా జన్మించాడు. శాపమువల్లై బ్రహ్మకు ఊర్ధ్వనాభుడు ప్రార్థించగా దక్షిణతైలానుములతో అఖండ బిల్వననమున వెలసిన పరమేశ్వరుని ధ్యానించినచో ఆయన కల్యాణంవల్ల ముక్తి కలుగును అని చెప్పెను. అలా ఊర్ధ్వనాభుడు శ్రీకాళహస్తి శ్వరుని సేవిస్తూ ముక్తిని పొందెను. ఇప్పటికీ శ్రీకాళహస్తి శ్వరుని విగ్రహమునకు క్రిందిభాగమున గూడులాంటి రూపము సాలపురుగు ప్రతిరూపమని అందురు. అది స్వామినారి పరీక్షలకు కూడా నిలచి తన అకుంఠిత స్వామిభక్తిని చాచెను. ఊర్ధ్వనాభుడు నత్యనభుని పుత్రుడు. కామోద్దీప్తుడై, సంస్కారవిహీనుడై వర్ణనంకరమును

సాందిహినజాత్రి స్త్రీని మిహమాది ఆమితైశ్వర్యమును పొగొట్టుకొని జీవమునకు సాలెవానిగా మారెను. తనదేసిన వస్త్రమును ఒక శివభక్తునికే నమర్పించెను. అతనిలో ఒకరోజున అఖండ బిల్వరాచమైనదికను, గజారణ్యమునకు చేరి అతనితో అఖండ బిల్వసరములను పుష్పములను ఆచరింపునకు నమర్పించెను. కొంతకాలము తర్వాత మరణించి అదే స్థలమున పాలెవురుగుగా జన్మించి తంతువులలో శివునకు ఆధ్యాత్మమును నిర్మించెను. స్వామి ఆసాలెవురుగును పరీక్షింప గోరెను. పరమేశ్వరుడు భక్తులను అనుగ్రహించుటకు ముందు పరీక్షచేయును. అట్లే ఊర్ధ్వవాభునికూడా స్వామి పరీక్షించెను. దీపశిఖరచేత ఆ తంతుగృహము భస్మమాయెను. పట్టుచీదని ఊర్ధ్వవాభుడు మరలా తంతుగృహమును చేసెను. మరలా అదికూడా దగ్ధమాయెను. దానిలో విరక్తి చెంది దేహముపై, దేహముతో చేసే కర్మలపై మోహమును విడిచి అపరిమిత భక్తితో పరమేశ్వర ప్రసాదితమైన ఈ దేహము పరమేశ్వరుని పరీక్షకే అంకితము కావలెనని ఆ ఊర్ధ్వవాభుడు (సాలెవురుగు) ఆ ఆగ్నిలో తన దేహమును అర్పించెను. లూయతే అనగా విచ్చేదనమును చేయునని. అంటే తను చేసినకర్మ తంతువు అనేక జన్మలనుండి అనుసరించి వచ్చుచున్నది. ఆ తంతు విచ్చేదనమును పరమేశ్వరుడొత్పిచేయగలడు. వస్త్రులు కర్మతంతు విచ్చేదము అంత లేలికగా జరుగదు. అసాధారణమైన పనిని పరమేశ్వరుడు చేయగలడా? అని ప్రశ్నించినచో చేయగలడు అని సమూధనము అది ఎట్లునన వేదమున ప్రతిపాదించిన కర్మ సిద్ధాంతము. స్వర్గాది సుఖములయందే పరమతాత్పర్యము కాదు. ఆకర్మలను పరమేశ్వర ప్రేరణ పరమేశ్వరార్పణముగా పరమేశ్వరైక్యము కొరకు చేయవలెను. ఇతే సాక్షాత్తుగా కర్మఫలము ముక్తిని ప్రసాదించును. కర్మఫలము మానసిక పరిపక్వతకు సాధనమగును. తద్వారా పరమేశ్వరతత్త్వము సులభముగా అర్థమగును. పరమేశ్వర తత్త్వ జ్ఞానముద్వారానే మోక్షము లభించును. మానసిక పరిపక్వతలేని ఊర్ధ్వవాభుడు ఒక కునిందుని (సాలెవాడు) బాగా దబ్బురలాదిని ఆశ్రయించాడు. తనజీవముకొనము, చాలాకాలము అతని ఇంట్లో బట్టలను నేసెను. ఒకరోజు తనదగ్గర తనునేసిన, ఒకవస్త్రమును ఒక మహాయోగికి శివునకు అర్పించ వలెననిదిగా ఇచ్చి మరణించెను. పూర్వజన్మ సంస్కారముచేత ఆ అఖండ బిల్వ వనమునకు దగ్గరలోనన్న ఈశ్వరాలయమున పాలెవురుగుగా జన్మించి తంతు సమూహములచేత గోపురములను ఆస్త్రవ సంధవములను శిఖరములను చిత్ర విచిత్రములుగా నిర్మించి పరమేశ్వరాజుతో మిశ్రిలి నంతోషముతో ఆమంటలతో దూకి అత్యును శివార్పణ చేసుకొనెను. అంతట పరమేశ్వరుడు అతని ఆర్పివ సంసారతంతు బాధను నోగొట్టెను. క్రిమికీటుకములను కూడా దయతలచి మోక్షమొనగే శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు నాకు ముక్తిని ప్రసాదించుగాక.

సంసారవైద్య: 11

సంసార: సంసరణం. గర్భ జన్మజరామరణ స్వర్గ నరక కాంతాతేషు పాపపుణ్యేన సంసార: ఇత్యర్థ: || న ఏవ రోగ: తస్య రోగస్య వైద్య: విద్యాం చికిత్సా వేదమధికవాన్ నేత్రీతి వా వైద్య: శ్రు | అధ్వోచదధిస్తా ప్రథమో దైవో భిషక్ ఇతి. ఉన్న ఏతా అర్చయ | భేషజేభిర్విషక్తవం త్యా భిషజాం శ్రుణోమీతి | రోకేఽ న వైద్యనాథ మితి శివస్తోత్ర ప్రసిద్ధే: | స సంసారవైద్య: శ్రీకాళహస్తిశ్వరో న: పాయాదిత్యర్థ: ||

సంసరణము అనగా, సంసారము, బాట, పట్టణమునుండి వెడలుట, యుద్ధ ప్రారంభము, సంబంధము, చేరిక భార్యవిల్లలలోకలిసి ఉండుట మొదలగునవి అర్థములు కలవు. అనలు జీవుడు మొదట మాతృగర్భమున ప్రవేశించుట, జన్మించుట, పుద్గిపొందుట, మరణించుట, స్వర్గ నరకములకు వెళ్లుట, ఇట్లు దారి తెలియని భీకరావస్థను, పోరాని త్రోవలతో

మాటిమాటికి, పాపః పుణ్యముగా తిరుగుచే సంసారలక్షణము. ఇది సంసారరూపమహారోగము. సామాన్యవైద్యుని రోగమునకు వైద్యుడు అనేక పరీక్షలు చేసి రోగనిర్ధారణ చేసుకొని ఆ తర్వాత ఔషధములను ఇవ్వగలడు. సంసారరోగమునకు ఎన్ని పరీక్షలు చేసిననూ రోగనిర్ధారణ చేసి రోగనివారణము సామాన్య వైద్యుడు ఎవడూ చేయలేడు. సామాన్య వైద్యుడు సామాన్య పరికరములతో పరీక్షచేసిననూ రోగనిర్ధారణను చేయలేడు. అన్యసామాన్యవైద్యుని శక్తి కల్గిన వైద్యుడు మాత్రమే ఈ సంసారరోగమును పోగొట్టగలడు. చికిత్సా శాస్త్రమును అధ్యయనము చేసినవాడు వైద్యుడు. చికిత్సా శాస్త్రము వేదములతో కలదు. అధర్వణ వేదమున మోషముగా కలదు. కనుక వైద్యము వైదికమైన శాస్త్రము. ఇది భారతీయ సంప్రదాయ బద్ధమైనది. శస్త్ర చికిత్స లేకుండగానే మహాప్రణామములను, రోగములను తగ్గించుట దీనితోనే చెప్పిరి. దేవతలకు మొదటి వైద్యుడు రుద్రుడే. పరమశివుడు సామాన్య వైద్యులకన్నా గొప్ప వైద్యుడు. లోకమున వైద్యనాథుడంగా ప్రసిద్ధ శివశ్రేణము తమిళనాడులో కలదు. పరమేశ్వరుడు సంసారలాపమును, పోగొట్టగల వైద్యుడు. “నమామి ధన్వంతరిమాదిదేవం సురాసురైః పందిత పాద పద్మం | తోకే జిరారుగ్భయ మృత్యునాశం దాతా హమేశం వివిధాషధీనం || వైద్య శాస్త్రమున వ్యాధిని తెలియచేయుటకు ఐదు ఉపాయములు కలవు. అవి నిదానము, పూర్వరూపము, రూపము, ఉపశయము సంప్రాప్తి. జన్మము ఎత్తిన స్రతి మానవునకు పురుషార్థ, చతుష్టయముల సాధనకు శరీరము ముఖ్య కారణము. అది రక్తమాంసమేధోమజ్జాక్షి చర్మ సిరాది యుక్తమై పూర్వజన్మ పాపశమునలన అనేక వ్యాధులకు గురి కావల్సి వచ్చుచున్నారు. “శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం” శరీరమును ఆరోగ్యముగా ఉంచుకొని దీర్ఘాయువును సంపాదించుట మానవుని ప్రథమ కర్తవ్యము. ఆ మార్గమును వేదాంగమైన ఆయుర్వేదము ఉపదేశించుచున్నది. పూర్వము మహర్షులు తమ తపోబలముచే బుద్ధి సూక్ష్మతచేత ఆయుర్వేదమును విస్తృతి పరచినారు. ఇది వేదాంగముకనుక వేదకాలమునుండి ఇది ప్రచారములో ఉండినది. పరమేశ్వరుడే అనాదికాలపు వైద్యుడు. అశ్వినీ దేవతలు ధన్వంతరి మొ||లగు వారు దేవ వైద్యులు.

సర్వజ్ఞః 12

సర్వం తత్తత్రాణి కర్మఫలానుభవయోగ్య శరీరాదికం కల్పాదౌ యోగవద్యేన జ్ఞానాతీతి సర్వజ్ఞః. ఇత్యర్థః

సర్వజ్ఞుడు అనగా సర్వము తెలిసినవాడు అని అర్థము. సర్వపదముచేత ఏ ప్రాణికి వాని కర్మ ఫలాను భవయోగ్యమైన శరీరములను ఇచ్చుటను తెలిసినవాడు. ప్రళయము తర్వాత ఒకేసారి అనేకరకముల జీవులను సృష్టిచేయగల సామర్థ్యము కలిగినవాడు వేదములు స్మృతివిహీన పురాణాగమ కావ్యాదులు పరమేశ్వరుని ఒక్కడే సర్వజ్ఞునిగా చెప్పుచున్నవి. కనుక పరమేశ్వరుడు సృష్టిస్థితిలయములను బాగా తెలిసినవాడు కనుక ఆయన సర్వజ్ఞుడైనాడు.

పరమాత్మా 13

సర్వ శరీరేషు ఆత్మ భావేన సదా సమన్వయాత్ పరమాత్మా. క్షేత్రజ్ఞంచాపి మాం
విద్ధి సర్వ క్షేత్రేషు భారత (భగవద్గీత - 13.2) ఇతిస్మృతేః. సర్వ శరీరేషు సర్వాంతరతమః.
తతః ఏవ పరమచ్చాసా ఆత్మాచేతి పరమాత్మా.

అన్నీ శరీరములయందు ఆత్మ ఒకటే అనే భావనతో ఉండునాడు పరమాత్మ.
అసలు ఆత్మ - ఆనాత్మలకు కలభేదమును, వీటిద్వారా ఏర్పడిన బంధమును, ఈ
బంధము ఆత్మజ్ఞానముచేత నిట్లు తొలగును. అసలు జ్ఞానమంటే ఏమిటి? జ్ఞానసాధనములు
ఏవి? ఏవిధమున జీవన్ముక్తి కలుగును? క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల (ప్రకృతి పురుషుల) వివేచనము
(వేరు) చేసినచో క్షేత్రమే ఈ శరీరము. దీనిని తెలుసుకొనునాడే క్షేత్రజ్ఞుడు అని
ఆనాత్మ ఆత్మలయొక్క స్వరూపమును గృహమును దీపమును వలె వేరు పరచి చూపి
బ్రహ్మ పరోక్షము, సద్విధియము అనుభావమును తెలుపుటను ఆత్మయందు కనిపించే
ఈ సంసారమును సమూలముగా పోగొట్టుకొనుటకు ఆత్మ ఆనంద స్వరూపము
అనే విషయము సిద్ధించుటకు శ్రుతి మొదలగు ప్రమాణములద్వారా నిశ్చయించే
క్షేత్రజ్ఞుడే బ్రహ్మ. ఈ శరీరమే క్షేత్రము. దానిని ఎరిగిననాడు. క్షేత్రజ్ఞుడు. క్షేత్రమంటే
పాలము. సూలముతో వ్యవసాయముద్వారా ధాన్యములు పొందునట్లు మానసికక్షేత్రమున
కృషిచేసి ఈశ్వర స్థాపి అనే ఫలమును పొందగలుగుట చేత ఈ శరీరమును క్షేత్రమనిరి.
ఈ క్షేత్రమునందుండి దీనిని ఎరుగునాడు అనగా శరీరములోని చైతన్యాంశము క్షేత్రజ్ఞుడు
అనబడును. అన్నీ క్షేత్రములయందును పరమాత్మే క్షేత్రజ్ఞుడు. సర్వజీవుల శరీరములయందు
అంతర్యామిగా ఉండేనాడే పరమాత్మా. పరమము అనగా ఆద్యము, ఉత్పన్నము
ప్రధానము అని అర్థము. పరమాత్మా అనగా పరబ్రహ్మ. ఆయనే శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు.

పరాత్పర: 14

ఇంద్రియమనోబుద్ధి హిరణ్య గర్భాఖ్య తత్త్వాని ఉత్తరోత్తరతః పరాణి శ్రేష్ఠాని
సూక్ష్మానిచ. తే భ్యోఽపి పరమవ్యక్తం తస్మాత్పరస్మాదపి పరః పురుష వాచ్యః శివః ఏవ
పరాత్పర ఇత్యర్థః।

ఇంద్రియేభ్యో పరం మనో మనః తత్త్వముత్తమం,

సత్త్వాధిమహానాత్మా మహతోవ్యక్తముత్తమం ।

అవ్యక్తాత్మ పరం పురుషః వ్యాపకో లింగ ఏవ చ

యత్ జ్ఞాత్వా ముచ్యతే జంతః అమృతతత్వం చ గచ్ఛతి.

ఇతి బ్రహ్మగీతావచనం చ పురుషోనామ పంపూర్ణః పాంబః పత్యాదిలక్షణః

వనిష్టుః హామమవ్యక్త సత్యమేవ మయోదితం ఇతి తస్మాత్పూర్ణత్వాత్పురుషః
ఇత్యవ్యర్థ వామా శివః పరాత్పరః ఇత్యర్థః ।

పరమ శివుడే మన దేహమునందున్న జీవుడు. హృదయమునందుండి ఏమీ ఎరుగనివాడవలె ఉంటూ అన్నిటిని నడుపునది పరమేశ్వరుడే. దేహేంద్రియాది సమూహము జడము. ఆ జడ సమూహమునందు ఉండి నడిపించే వాడు పరమశివుడే. జడమయమైన దేహమునందు చైతన్యమైన శివుడు లేనిచో ఆదేహము శవమగును. శివుడే మోహముతో చైతన్యమై జీవుడగుచున్నాడు. దేహములలో చిక్కుకున్నవాడు పరమేశ్వరుడే. ఆయన తన శివుడన్న భావమును మరచి సంసారి అయినాడు. జీవత్వం భ్రాంతి. అసలు సత్యము శివుడే. ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి హిరణ్య గర్భుడు మొదలగునవి ఉపాధిని ఆశ్రయించుకొని ఉండును. ఒకే జీవుని సుషుప్తి దశలో ఆనందమయముడని ప్రాజ్ఞుడని పారమార్థికుడని చెప్పుదురు. ఆ ప్రాజ్ఞురూపుడైన జీవుడే స్వప్నదశయందు అంతఃకరణమును ఉపాధిగా చేసుకొని లైజనుడని, ప్రాతిభాసికుడని స్వప్న కల్పితముడని చెప్పుదురు. ఆ లైజనుడే జాగ్రద్దశయందు చక్షురాది బాహ్యేంద్రియములచేత జాగ్రత్తపంచమును ఉపాధిగా చేసుకొని విశ్వ అని వ్యావహారికుడని చిదా భాసుడని చెప్పుదురు. “జీవేశ లైజనస్థానాః విశ్వవైరాజరూపిణః లేషాం షడ్భాం విహితార్థం సమస్తీ వృక్షీ భేదతః”. కనుక ఇంద్రియములకన్నా మనోబుద్ధులు, వాటికన్నా హిరణ్యగర్భుడు. అన్యడు. గోవువాడు, నూళ్ళువాడు, ఇంద్రియములకు గోళములు కలవు. కానీ మనోబుద్ధులకు హృదయము తప్ప మరే గోళములు లేవు. అట్లాగే హిరణ్య గర్భుడు. వీటికన్నా పరమార్థ అవ్యక్తుడు ఆయన మహాత్మ మొదలగు తత్త్వములు కలిగినవాడు. అందువల్ల వీటికన్నా అన్యడినుండి పరమార్థే పురుషనాచ్యుడు. ఆ పరమార్థే పరమశివుడు. ఇంద్రియములకన్నా వేరైనది. ఇంద్రియమును నియంత్రించునది మనస్సు. మనస్సుకన్నా సత్త్వము (స్వభావము, ప్రయత్నము, ప్రాణము, పుణ్యధి ద్రవ్యములు) చాలా ఉత్తమమైనది. ఇతే కామమును (కోరిక అనే శత్రువు) ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి అను ఈ మూడు జీవుని ఆవరించినందున లోపల ఉండే చైతన్యమును అవి ఆవరింపబడును. తద్వారా జీవును భ్రమకు లోనగును. అనగా కామ వాసనలు బుద్ధిలోపల చిత్తమునందుండి తమోగుణముద్వారా జ్ఞానమును ఆవరించి రక్షోగుణముద్వారా చిత్త విక్షేపమును (భ్రమను) కలుగజేయును. ఆవరణ శక్తి, విక్షేప శక్తి జీవుని జ్ఞాన భ్రష్టుని చేసి ప్రపంచ విషయా శక్తిని వృద్ధిచేయును. కావున మొదట ఇంద్రియములను మనస్సును నిగ్రహించి, జ్ఞానమును, విజ్ఞానమును నశింపజేయు కామమనే మహాపాపిని నిర్మూలించవలెను. కామమును జయించుటకు మొదటిమొట్టు ఇంద్రియ నిగ్రహము.” తస్మాత్త్వమింద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ, (భగ 3-41) శ్రీకృష్ణుడు అర్జునకు చెప్పెను. ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట చాలాకష్టము. ఇతే సాధనవల్ల దానిని నిగ్రహించుట సాధ్యమగును. కనుక సత్త్వముకన్నా మహాత్మగోవుది మహాత్మకన్నా అవక్షయ గోవుది. అవక్షయమునుండి అన్యడైన వాడు పురుషుడు. ఆపురుషుడే వ్యావహకుడు. ఆయనే లింగస్వరూపుడు. ఎవరిని తెలుసుకొన్నందువల్ల జీవునకు జీవత్వము, జంతుత్వము, సజుత్వము పోయి అమృతత్వమును పొందునో అతనే పరమాత్మా అని బ్రహ్మ గీతలో చెప్పబడినది. పురుషుడనగా పరమాత్మా ఆయన సంపూర్ణుడు. ఆయనే సాంబశివుడు. ఆయన సత్య, చిత్ ఆనంద స్వరూపుడు. ఆయన విష్ణువు కాదు జీవుడునుగాదు. ఆయన వీటికన్నా అన్యడు. సంపూర్ణుడైన పరిపూర్ణ స్వరూపుడే పురుష రూప పరమేశ్వరుడు. ఆయన పైన చెప్పిన లక్షణములకు తగినవాడు, అన్యథానామధేయుడు. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడే నీటి పరాత్పరుడు.

కాలేభాజం జవధ్వంసీ 15

కాములనుగా వృక్షసర్పము. ఇథములనుగా ఏనుగు. వీరిపాగులను వృణంబులనుగాను
జురేమేళించుచు కలంకామయముడు కలంక సర్పము గజములను జువములను పోగొట్టి వాటిని
కలంకించి మోక్షమును ఇచ్చి వాటి గుర్తలను కలంకరించుచు వాటిపేర్లతో స్థలంబై
వాటిపేర్లతోనే పరిపించుచు ఉచూషము యుడు శ్రీరాధాహస్తీశ్వరుడు. గజాసురుని ఉచు
తలని గజదర్పాంబరధారియైనాడు. ఉండుని భక్తి మెచ్చి ఉండుతోరుచుచున్నాడు. అట్లాగే
గంగాభరుడు గుర్ర కలంకము. సీత కలంకము మెరుగులను అనేక భక్తుల నామములే తనవిగా
దేవుకొని అనాములతో పరిచితే మనశించిపోయే ఆ గ్రతిజనవల్లయుడు మరి ఒకరు వృక్షతోనే
తేరు. హస్తీశ్రావ్యజ్యుతో శివుని పరిచయముతో ఒక కలంకము. ఒకటోజు పార్వతి పరమేశ్వరులు
విరాంతమున ఉండగా వారి అనుమతి లేకుండగా లోపలికి వెళ్ళినందున పార్వతిచే విరోధించి
వానిని భూతోము వినుగుగా పుట్టమని శపించెను. అంతట కలంకము శాపవిముక్తై పరమేశ్వరుని
స్థాపించగా దక్షిణాదియైన అఖండ బిల్వననమున నన్ను అర్చన చేయుచూ అడవికి వచ్చిన
సర్పముతో పోట్లాడి మరణించిన తర్వాత శాపవిముక్తుడవు అయ్యెదవని వరమిచ్చెను. ఆ
నివకలంకము గజముగా అఖండ బిల్వననమున శ్రీస్వామిని సేవిస్తూ ఉన్నాడు. కొంతకాలము
తర్వాత వృక్షసర్పమునకు నీ జలైభూర్య మగులను సేవించి వాటితో ఆస్వామిని పరమ
భక్తితో అర్చించేది. అదే సమయములో ఏనుగు వాటిని లొంగించి తన లెచ్చిన వాటితో
స్వామిని అర్చించేది. ఇలా వారాలము ఒకరికి తెలియకుండగా మరి ఒకరు శ్రీస్వామిని
పూజిస్తూ ఉన్నారు. తమకు ఎవరో అక్షు పుష్కరాని తెలుసుకొని పాము కామకొని ఉండగా
ఏనుగు వారి అడ్డును లొంగించేందుకై వచ్చి స్వామిని అర్చిస్తూ ఉండగా పాము ఏనుగు
లొండముతో చూసింది. బాధను భరించలేక తలను సమీపములోని అఖండ బిల్వవృక్షమునకు
బాదుకొని మరణించెను. లొండములోనికి వెళ్ళిన వృక్ష సర్పము బయటికి రాతేక లొండముతోనే
మరణించింది. ఏనుగు తన లొండములో చూరిన పామును చంపవలెనని తద్వారా తన
స్వామిని అర్చించుటకు ఎవరూ అడ్డులారని లొండమును వృక్షమునకు బాది తనుగూడా
మరణించెను. పరమేశ్వరుడు వాటి మూఢ భక్తికి మెచ్చి తనలో బక్యం చేసుకున్నాడు. ఆహా!
ఆ మూగ జీవులు ఎంతపుణ్యాత్ములారా!!

కాలః వృక్ష సర్పః నమాల పురాణ ప్రయోగ ప్రాచుర్యాభిప్రాయేణావగమ్యతే. ఏరి
మందిరి ఇథః ఇథే - గతా (కాలశ్చ ఇథశ్చ - కాలేభా) తయోరాజం జవస్థంసారః ।

సంస్కృతిర్వనసంసార సులియల్పజవం జవా ఇతి కోశాంతరం అత్ర న కాలేకో
బుప్యతే అర్థలాఘ్య దోషః కాలేభామృంసారభృతేన సమూహాజ్ఞానం ధ్వంసయన్ స్వాత్రైక్యముక్తిం
దదాతీతి తథోక్తః । నమ । నమస్తీర్నామ జనన్మృతి దుఃఖాజ్ఞాన సాక్షిమోచనం । సాక్షి
మస్తీర్వ్యభోక్తాద్వికారిణ ఏవ భవేత్ అలాగజఘనజగదే కథముపద్యేత నృపాలానాం
గతిర్నా కరివిధా కింమాన మితి చేచువ్యతే అనివేకి జంతం జాలస్య చక్రనేమిక్రమనత్
జననమరణే ఏవ న లోకాంతగతిః । కర్మవిద్యావలాం చేవతోవాహిః । య ఏనం
విద్యానందగయనే ప్రమీయతే ఇతిశ్రుతిః । కేవలకర్మిణాం పితృలోకావాహిః । అథ యో
దక్షిణే ప్రమీయత ఇతిశ్రుతిః నియమేన సుహృంకాదిప్రతికోపానానాం సాలోక్యముక్తిః ।
తత్రోత్పన్న ప్రసగ ప్రతికోపానస్య స్యామీష్యముక్తిః ప్రతికమంతరేణ నృపుభక్త్యై
వివిధైశ్వర్య విశిష్ట దైవతోపాసకస్య సార్వజ్ఞ సారూప్యముక్తిః । జగత్కారణ
సాంబమూర్త్యనాం గ్రహోపాసకస్య ।

రాజము అనగా కృష్ణ సర్వము. మూల పురాణమున మిక్కిలి ప్రచారముతో ఉన్నదిగా వ్యాఖ్యలు తెలియుచున్నవి. మిక్కిలి మండమున పొంది ఉన్నది ఏనుగు. ఇట్లే గర్భావధివృత్తినుండి ఇభశబ్దము వచ్చినది. జవమనగా సంసారమని అర్థము. జవజవద్వందీ సంసారముయొక్క క్షేణములను సమూహముగా నాశనమును చేయగలవాడు పరమేశ్వరుడు. కాని ఇభముల సంసారక్షేణములను నశింపజేసి స్వాతంత్ర్యమునకిది గూడా ఇష్టగలడు సూర్యుడు. అనియి ముక్తి అనగా జన్మ మరణముల దుఃఖమును అజ్ఞానముచే వచ్చిన భవబంధపాశమును ముడేయుడు పోగొట్టగలడు అటువంటి ముక్తి తగిన అధికారికి మాత్రమే లభించును. ఇత సాక్షాత్తుడు, సర్వము, ఏనుగులకు ఎట్లు ముక్తి లభించినది? మరణించినవారు ఏమి మార్గములలో ఎట్లు వెళ్ళి మరలా భూలోకమున జన్మను ఎట్లు ఎత్తుదురు? మరణించిన వారి ఏ ఏ జన్మలు లభించును? వీటికి ప్రమాణములు ఏవి? అని ప్రశ్నించినచో ఛాందోగ్యసనిషత్తు, భగవద్గీతలలో ఉత్తరాది, దక్షిణాది దేవయాన పితృయాన మార్గముల గూర్చి కలవు. అగ్నికాలాభిమానదేవత. అయినే శుక్లపక్షాభిమానదేవత, ఉత్తరాయణాభిమాన దేవతగాడా ఆయన. ఈ మార్గములనుండి పోవువారు బ్రహ్మవేత్తలు. వారికి మరలాజన్మలేదు. ధూపమునకు కాలాభిమాన దేవత. రాత్రియందు కూడా ఆయనకు దీనియందు లభిమానముకలదు. కృష్ణపక్షమునకు దక్షిణాయనమునకును లభిమానదేవత. ధూపాదిదేవతలు ఉన్న మార్గమున వెళ్ళి యోగులు చంద్రలోకమునకు వెళ్ళి అచటకర్మ ఫలమును అనుభవించి మరలా భూమికి మరలివచ్చెదరు. ఈలోకమున జ్ఞాన కర్మలయందు అధికారము కలవారలకు శుక్లము కృష్ణము మార్గములు శాశ్వతమైనవిగా భావించి అగ్నియిది మార్గము అవుత్తి రహితమైనది ధూమాదిమార్గము అవుత్తి కలిగినది. ధూమాదిమార్గమున వెళ్ళువారు చంద్రలోకమునుండి మరలాభూమి పైకి వచ్చెదరు. కావున ఇందులో ఒకటి మోక్షమునకు హేతువు. మరొకటి సంసారమునకు హేతువు. అవివేకులు అజ్ఞానులు అనేక జన్మలను ఎత్తుచూ బండి చక్రములోని అరలవలే పైకి క్రిందకు మారుచూ పుట్టుట వచ్చుట చేయుచుందురు. వారి లోకాంతరవాసము కూడా లేదు. కర్మలచేత ఆత్మవిద్యను సంపాదించి వారి దేవలోకప్రాప్తి వచ్చును. ఆతర్వాత అతనికి మోక్షము వచ్చును. కేవలము కర్మలనే చేయు కర్మిష్టులకు పితృలోకవాసము వచ్చును. అతను దక్షిణాయనముద్వారా ధూమాది మార్గమున వెళ్ళగలడు. నియమనిష్టలతో మహాలింగమును ప్రతీకగా చేసుకొని ఉపాసన (మంత్రానుష్ఠానమును విశేషార్చనలు) ను చేయుదురో వారి సాలోక్యముక్తి లభించును అచటనే ఉపాసనను తీవ్రతరము చేసి ప్రతీకగా (ఆలంబన) ప్రణవమును (ఓంకారమును) ఉపాసించే సంన్యాసులకు సామీప్యముక్తి లభించును. ప్రతీకకు భేదమైనప్పటికి దానికి నమూనయైనదియు అనేక ఐశ్వర్యములను ఇచ్చునదియు ఒకవిశిష్టమైన దేవతోపాసన చేసినచో సారూప్యముక్తి లభించును. జగత్తు స్పృశ్య స్థితిలయములకు కారణభూతుడైన సాంబమూర్తిని అహంగ్రహోపాసనగా ఉపాసకుడు ఏదేవతను ఉపాసించుచున్నాడో అదేవతారూపము (తాదాత్మ్యము అనగా అభేదము) నుపొంది సాయుజ్యముక్తి లభించును. ముక్తిపదురకములు. సర్వము గజము ముక్తిని ఆర్జించుటలో తగవు వడిరి. ఒకరికన్నా మరొకరు స్వామిని విశేషముగా ఆర్చించి స్వామికి స్థీతిని కలిగించి వారి అనుగ్రహమును పొందవలెనని కలహించుకొని స్వామిని తను తప్ప మరెవరూ విశేషముగా ఆర్చించకూడదు అని అనూయతో హస్తిన బాధించవలెనని సర్వము. తనకన్నా మరొకరు శ్రీస్వామిని విశేషముగా అర్చించుచున్నారని గజము భావించినది. గజము సరసుభక్తితో శ్రీస్వామివారిని తనకన్నాముందుగా శ్రీస్వామి అనుగ్రహము పొందునని

సర్పము ఆ గజము లొండముతో దూరి తనూ మరణించెను. వ్యక్తిగతముగా ఎవరికి దేవునియేమిదు. ముక్తి విషయముతోనే వారి పురు.

తక్షణలా నాదాత్యరూపసాయుజ్యముక్తిః శ్రుం । ఏలాసామేవ దేవలానాగ్ సాయుజ్యగ్ సార్థి లాగ్ సమానకోక లామూహ్లాతిం । సమాణాని । ఏలాః కర్మఫలభూలా ముక్తయః ॥ బ్రహ్మైర్మిత్యజ్ఞానాదేవ కైవల్యం చవతీతి । బ్రహ్మవిదాహ్లాతి సరమితి సమాణం । ఆర్థ శిష్యైస్సమ్యుతానాం ఆధికారవిచారానర్హణాం చిత్తశుద్ధ్యనుసారేణ పంచవిధానుజ్ఞముక్తిషు ఆధికారోఽస్తి తదుపపత్తి రగ్గే మణికర్ణ మంత్రే వక్ష్యతే । అత్ర శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసే బాలాగజభుజంగాదయః విశిష్టపూర్వకర్మభిర్లక్ష్యేశ్వరానుగ్రహః జాతిస్మలాశ్చ నియమేన దేవమభ్యర్చ్య శివదే ఏవాసూంస్త్యక్త్వా శ్రీ జ్ఞానసంబంధ శ్రీకంఠవిద్యేశాదివత్ పాంబమూర్తిం పాశాత్కృత్య తత్తాదాత్య రూపాం సాయుజ్యముక్తిం గతాః ఇత్యత్ర కాననపత్తిః నను శివలాదాత్మ్యమేవ సాయుజ్య ముక్తిశ్చేత్ వృక్షే వృక్షాంకురవత్ మహాలింగే గజదంతాదిదర్శనే సతి కథం సాముక్తిః । ఉక్తంహ్యేవార్థైః ।

తాదాత్యమత్ర వాక్యార్థ ప్రయోరేవ పదార్థయోః ।

పంచర్గవా విశిష్టేవా వాక్యార్థో వాత్ర మమృతః ।

అఖండైక రసతేస్వ వాక్యార్థో విదుషాం మతః ఇతి ।

అల్పేచ్యతే । సహి కీశకిశోరవత్ గజాదయశ్శివమూర్తిత్య లంబంతే । కింతు శరీర ప్రయనాశేన పరశివలాదాత్యం గతైరేవ తన్ముక్తిసమయే కిం వాంఛితమితిశ్వరేణ నియుక్తైః తైరస్మచ్చిహ్నాం నాను చ త్యయా ధర్మవ్యం లోకహితాయేత్యభర్తృతో దేవః కృపయా తల్లక్ష్మిలింగే దధారి । తస్మాత్ కాళేభాజజవధ్వంసీత్యర్థః ॥

ముక్తి అనగా జన్మ, మరణం, అజ్ఞానమువలన వచ్చిన దుఃఖము, సాంసారిక పాపము మొదలగువాటి నుండి బయటపడుట అని చెప్పిననూ అది అందరికీ లభించదు. అది సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడైన అధికారికి మాత్రమే లభించును. ఇతే ఈశ్వరానుగ్రహం వలన సాలెపురుగు కృష్ణ సర్పము ఏనుగు ముక్తిని పొందినవి. మరి అవి వివేకములేనివి. ఏకారణముచేత నాటికి ముక్తి లభించెను? అసలు మరణించినవారు ఎట్లు వెళ్ళుదురు. ఆనెళ్ళుట ఎన్ని విధములు? నాటికి వేద, పురాణోపదేశములందు సమాణములు ఏమైనా కలవా? అని ప్రశ్నింపగా కలవని సమాధానము. వివేకములేని ప్రాణులయందు పుట్టిన జీవులు చక్రములోని అరలవలె పుట్టుట మరణించుట యందే ప్రవృత్తి ఉండును. వారు పుణ్యలోకములుగాని, మరి ఏలోకాంతరగమనముగాని చేయలేరు.

మోక్షమును కోరువారు సాధన చతుష్టయ సంపన్నులు కాలేని యెడల ఉపాసనలద్వారా మానసిక పరిసక్యతను పొంది తద్వారా ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించి మోక్షమును పొందెదరు. ఉపాసన గూర్చి విచారించుచో కొన్ని విధములైన విద్యలను ఉపాసనలందురు. వివిద్య ఐననూ అది పురుషార్థ సాధకమే. ముఖ్యముగా ముక్తి ప్రయోజకములగు విద్యలే ఉపాసనలు. అభ్యుదయ సాధనము, కైవల్యసన్నికృష్ట ఫలము, ఈషద్వికృత బ్రహ్మ విషయము, కర్మ మమృద్ధి ఫలము అనునవి ఉపాసనలని శ్రీఆదిశంకరారు ఛాందోగ్యోపనిషత్ భాష్య ఉపోద్ఘాతమున చెప్పిరి. విషయాంతరములను పరిహరించి ధ్యేయ వస్తువునందు చిత్తమును స్థిరము చేసుకొనుటే ఉపాసన అని అర్థము. ఇతే శివలింగ, సాలగ్రామాది ప్రతీకములందు శివవిష్ణ్వాది దేవతల ఉనికి ఉన్నదని భావించి

వాటికి అర్చనాదులు చేయుటయు ఉపాసనయే. ఉపనిషత్తుయందు అనేకరకములైన ఉపాసనలు కలవు. అనలు ఉపాసన అనగా దేవతాదులను సేవించుట, దైవ మంత్రచింతనము. దైవ గుర్తాది పూజనము. ప్రతాదినిమిత్రముగా భోజనము లేకుండగా శరీర ధారణకు అల్పాహారములను సేవించుట మొదలగునవి.

తద్దేవతా తాదాత్మ్యరూప సాయుజ్య ముక్తిః శ్రువః. “ఏతా సామేన దేవతా వాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్వ్వి తాగ్ం సమానలోకతా మాప్నోతీతి. ప్రమాణావి. ఏతాః కర్మ ఫల భూతా ముక్తయః

ముక్తి అనగా జన్మ, మరణం, అజ్ఞానమువలన వచ్చినది. దుఃఖము, సాంసారిక పాశము మొదలగు వాటినుండి బయట పడుట అని చెప్పిన అది అందరికి లభించదు. అది సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడైన అధికారికి మాత్రమే లభించును. ఇతే ఈశ్వరానుగ్రహంవలన సాక్షాత్తులుగు కృష్ణ సర్వము ఏనుగు ముక్తిని పొందినవి. మరి అవి వివేకము లేనివి. ఏకారణముచేత వాటికి ముక్తి లభించెను. అనలు మరణించిన వారు ఎట్లువెళ్ళుదురు. ఆ వెళ్ళుట ఎన్ని విధములు వాటికి వేద పురాణోపాసనములందు ప్రమాణములు ఏవైనా కలవా? అని ప్రశ్నించగా కలవని సమాధానము. వివేకములేని ప్రాణులయందు పుట్టిన జీవులు చక్షువులతోని అరలవర పుట్టుట మరణించుటయందే ప్రవృత్తి ఉండును. వారు పుణ్యలోకములుగాని, మరి ఏ లోకాంతర గమనములేదు.

ఉపాసనాఫలమును అనుభవించుటకు దేవలోకమునకు ఎట్లు వెళ్ళుదురు? అని ప్రశ్నించగా దానికి సమాధానము ప్రతి జీవుడు మరణించిన తర్వాత వాడి సుకృత దుష్కృత ఫలములు అనుభవించుటకై ఆయా లోకములకు యసుదూతలో లేక మరే లోకపు దూతలో నచ్చి తీసుకొని వెళ్ళుట గరుడ పురాణములలో చెప్పబడెను. ఇతే ఉపనిషత్తులలో చెప్పిన మార్గములు వేరు. అవి రెండు. అందులో 1. దేవయానము. (అర్చిరాచి మార్గము) 2. పితృయానము (ధూమరాచి మార్గము). దేవయానమనెడి అర్చిరాచి మార్గముచేత బ్రహ్మలోక ప్రాప్తి. (ఉపాసనా మహిమచేత) సృష్టికి ముందు సూక్ష్మభూత నముదాయ స్వరూపమై ఉండు హిరణ్య గర్భలోకములోచేరి తత్సారూప్యమును పొందుటయే సిద్ధించును గాని నిరతిశయానంద స్వరూప బ్రహ్మ ప్రాప్తి సంభవించదు. కనుక ఏ దేవతను ఉపాసించిన ఆ దేవత సారూప్యమును మాత్రము పొందగలరు. కానీ ఉపాసనాకర్మ పరమ పురుషార్థమునకు ముఖ్య సాధకము కాదు అని బాదరాయణుని వేదాంత సూత్రములలో “కార్యం బాదరి రస్య గత్యుపపత్తేః” ఉన్నది. పితృయానము అను ధూమాచి మార్గముచేత భూమినుండి చంద్రలోక ప్రాప్తి పునరావృత్తికి కారణముగు చున్నది. అది ఎట్లనిన స్వర్గ లోక భోగహేతువైన కర్మ క్షయమైన తర్వాత పూర్వము చేయబడిన సుకృత-దుష్కృతానుసారముగా మరలా జన్మ కలుగుచున్నది. ఈ కర్మలవలన దేవయాన- పితృయానములలో ఎదో ఒక మార్గమును పొంది పాపకర్మలచే అధోగతి జన తిర్యగ్జన్మంతువులయొక్క యోనులయందు స్థావరములయందును, పుట్టుట-మరణించుట కలుగును. పుణ్యసంతుడైన వాడు మరణము తర్వాత పుణ్య ఫలము కొరకు దేవతలతో స్వర్గ లోకమునకు వెళ్ళి అచట కొంతకాలముండి అచటినుండి చంద్రలోకమునకురాగా ఆ స్వర్గ నివాస కర్మక్షయమైన తర్వాత అతను మిగిలిన పుణ్యంతో మేఘములనుండి వర్షముద్వారా భూమిమీదపడి మనుషు భుజించే ఓషధులు-ఫలములు మొదలగువాటితో చేరి క్రమముగా పురుషుని నీర్యములో చేరెదరు. ఆ తర్వాత ఆ పురుషుని ధర్మపత్ని శోణితముతో కలిసి రేతస్సుగా

శ్రీ మోనియుండు ప్రవేశించి పదిమాసముల రిద్వార ఆమెకు పుత్రుడుగానో, పుత్రికగానో పుట్టుచున్నారు.

ఉపాసనలు ఉపనిషత్తులలో అనేకములు కలవు. సూక్ష్మపరిచయమునకై ఛాందోగ్యుపనిషత్తునందు ఉన్న కొన్ని ఉపాసనలు ఈ విధంగా కలవు. సప్తమాధ్యాయమున ఉద్గీర్ణ విద్యను అంగముగాకొన్ని ఉపాసనలను చెప్పెను. మొదటి ఖండమున ప్రణవమునందు బ్రహ్మాపాసన. పర బ్రహ్మాధికాయవచ్చెన ఓంకారము అర్పాది మూర్తులయందు (శివ సరస, సాక్షిగాముము) భగవంతుని ప్రతికలపలె పరమాత్మోపాసనకు శ్రేష్టమైన ప్రతీకముగా గలదు. “పరోక్ష సియా ఇహ దేవాః” అనే శ్లోరి వాక్యముచేత తోకమున “సీయ” అనే పేరు (శబ్దము) ఇష్టమైనదిగా, ఆను గ్రహోపాదమైనట్లు గలదు. ఇలే ఓంకారము ఆత్మ ప్రసాద హేతువు అనే అభిప్రాయంతో మనలాంటి మదాంధకారాల విషయమైన కర్మాంగోపాసన తోనిది. తర్వాత ఉపాసన ఉద్గీర్ణయమమైన ప్రణవమునకు ప్రాణ రూపోపాసన. ఇది కూడా ఒక విధమైన ఓంకార ప్రతీకాపాస. ఉద్గీర్ణ శ్రియాంగమైన ఉద్గీర్ణాక్షర స్వరూప వాచ్యమైనది. అన్నిటికన్నా గొప్పదైన ఈ ఓంకార ప్రతీకాపాసకు ఉద్గీర్ణోపాసన అనే సంజ్ఞ కలిగినది. ఇదే అధ్యాయమున మూడవ ఉపాసన. ఉద్గీర్ణయమమైన ప్రణవమునకు ఆదిత్యోపాసన. దీనివలన చీకట్లు పోయి వెలుగులు పొందెదరు. 4. అమృతాభయ గుణక (బ్రహ్మద్విష్ట్య ప్రణవోపాసన. దీనివలన కర్మ తేకుండగా కొరునది పొందుట. 5. ఆదిత్య రశ్మి దృష్టి ఉపాసన. ఋగ్వేదములో సాధారణ ఓంకారమునందు ఆదిత్య దృష్టిని పోగొట్టి అపటనే భేద విశిష్టాదిత్య ఉపాసనను విధించెను గనుక విశిష్టమైన ఫలము ఉండును. 6. అథ ఏషో అంతరాదిత్యః । ఈ ఉపాసనాఫలము సంపదలను ఇచ్చుట. ఇవట ఆదిత్యునిగా చెప్పబడే పురుషుడు పరమ పురుషుడైన శివుడే. “నమో హిరణ్య బాహవే, హిరణ్య వర్షాయ, హిరణ్య రూపాయ, హిరణ్య పతయే, అంబికా పతయే, ఉమాపతయే నమో నమః” “నమో హిరణ్య బాహవే సోమ్యో దితాం చ పతయే నమః” ఇటువంటి అనేక శ్లోతి వాక్యములచేత శివుని రూప సామ్యమునకు సరిపోవును. కాని కొందరు ఆదిత్యుని శ్రీమన్నారాయణాంశగా పురాణములలో నర్థించురు. మరి ఆదిత్యునిగా అనేకులకు పేర్కొను మున్ననూ. కైలాసవాసీయగు సాంబశివునికే పర్యాయపదమని శ్లోతులు చెప్పుచున్నవి. 7. ఉద్గీర్ణయమమైన బ్రహ్మకు సంపాదుపాసన. దీనివలన భూమియందు విశిష్ట జీవనము తనకు తన పుత్రులకు ఇహ పరలోకములయందు గూడా విశిష్ట జీవనము. 8. ఉద్గీర్ణ భక్తితో ఆదిత్యుని ప్రతిహార భక్తితో ఉన్న దేవతను ఉపాసించుట. 9. కొన ఉద్గీర్ణః అన్న లాభముచేత శునకములు అరచినట్లుగా ఉపాసకుడు మిక్కిలి స్రాద్ధించెను. ద్వితీయాధ్యాయమున సామనిషయకములైన ఉపాసనలను చెప్పెను. 10. పంచవిధ సామోపాసన. పృథివి, జలము, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశములను ఉపాసించుట. సప్త భక్తిపూపాసన. రోజును ఏడు విధములుగా విభజించి చేయు ఉపాసన. మూడవ అధ్యాయమున 11. మధువిద్య. మూర్కుడు దేవతలను సంతోష పెట్టుటకై మధువును పంచెను. తుమ్మెదలు పుప్పునుండి తేనెను తీసుకొని తెట్టెగా పెట్టును. నాలుగు వేదముల మంత్రములనెడి తుమ్మెదలు వివిధ రంగులతో ఆదిత్యమండలములలోని దేవతలను మధువుతో తృప్తి పరిచెదరు. దీని ఫలము క్రమముక్తి. ఋక్ మంత్రములనే తుమ్మెదలు ఎర్రని తేనెల కాంతులతో ఆదిత్య మండలములలోని నసువులను తృప్తి పరిచెదరు. యజుర్వేద మంత్రములనే తుమ్మెదలు పోషు నుయమందు విహితమైన క్షీయలనే తెల్లని కాంతులు వెదజల్లే పుష్పములతో అగ్నినే హతమైన సోమదులను అమృతమయంగాచేసి ఆదిత్య మండలమున ఉన్న రుద్రులను

త్వస్తి పరిచెదరు. సామ వేదీయ మంత్రములనే తమెవ్వరు హోమ సమయమందు విహిత క్రియలనే నల్లని పువ్వులతో రట్టినాడులు అగ్నిచే హుతమైన సోమూడులతో ఆదిత్యులు త్వస్తి పడెదరు. అధర్వ వేదీయము, ఇతిహాస, పురాణ మంత్రములనే తమెవ్వరు హోమసమయమందు విహిత క్రియలనే అతివృష్ట పుష్పములతో ఆదిత్య మండలమున మరుత్తులు, సంతోషించురు. ఉపాసక రుమ్మెదలు కణపి పుష్పలతో ఉపించురు. 12. గాయత్రీ విద్యా. ఈ ఉపాసనా ప్రధాన ఫలం బ్రహ్మలోక సాప్తి. 13. జ్యోతిరూపాసన. ఈ ఉపాసనలన శరీరసౌందర్యము, కీర్తి ప్రధాన ఫలం. 14. శాండిల్య విద్యా. బ్రహ్మను మనస్సుగా హృదయమున భావించిన బ్రహ్మలోక సాప్తి కలుగును. 15. భువనకోశవిజ్ఞానము. ఈ ఉపాసనము వలన ఫలం ఆదిత్య స్వరూప సాప్తి. దృష్టి ఫలము శబ్దసీద్ధి. 16. సంసర్గ విద్యా. వాయువును ఆత్మగా భావించిన దృశ్యకాత్మనమైన సర్వ దర్శి అగును. 17. సత్యకామజాబాల విద్య. ఈ ఉపాసకుడు భూలోకమున అందరికీ ఆశ్రయమివ్వగలడు. పరలోకమున అతనికి ఆయతన సీద్ధి కలుగును. 18. ఉపకోసల విద్య. జాబాల మహర్షి శిష్యుడైన ఉపకోసల వాసి ఐన కామలాయననకు అగ్నిచేత ఈవిద్య చెప్పబడెను. 19. గార్హపత్యోక్తావిద్యా. సర్వపాప నివృత్తి, దేవలోక సాప్తి, దీర్ఘాయుష్యత్వం, భూలోకమున దేవలోకమున అగ్నిని కాపాడుట. 20. దక్షిణాగ్నివిద్యా. ఇదికూడా అగ్నివిద్య. అగ్ని విద్యకు అనుష్ఠాన సీద్ధికి వచ్చే ఫలితము దీనికి కూడా వచ్చును. 21. అహవనీయ విద్య. దీనిలో అర్చిరాజి మార్గమును ఉపదేశించి ఆ తర్వాత ధ్యానము కొరకు ఉపాసనా మహిమచేత ఉపాసకుడు మరణానంతరము బ్రహ్మలోకమును చేరును. పంచమాధ్యాయమున. 22. ప్రాణవిద్యా. ముఖ్య ప్రాణము జ్యేష్ఠ, శ్రేష్ఠ, వజ్రస్థ: ప్రతిష్ఠా సంపత్. ఆయతనమని గుణవట్టముచేత విశిష్టముగా ఉపాసించవలెను. ఇదిగూడా ప్రాణ విద్యాంగమైనది. దీనికి ఫలము ప్రాణోపాసకుడు ఉపాసనామంత్ర సీద్ధి కలిగినచో లోకాంతరములకు వెళ్ల వచ్చును. 23. పంచాగ్ని విద్యా. పంచాగ్ని అనగా ఆకాశము, మేఘము, పృథివీ, పురుషుడు, (స్త్రీ)లను అగ్నులతో కల్పించ బడుచున్నది. వీని ఫలం. యజ్ఞముచేసిన యజమాని ఆ పుణ్యమును స్వర్గాదిలోకమున అనుభవించవలెను. ఆయుష్షు తీరినగాని ఆలోకమునకు వెళ్లి ఆ పుణ్యఫలమును అనుభవించుట కుదరదు. అంతవరకు యజ్ఞము ఆచరించిన పుణ్య విశేషము ఏమగును? అనిన పూర్వ మీమాంసకులు దానికి “అపూర్వం” అని చెప్పిరి. యజమాని ఆ పుణ్యఫలం అనుభవించే వరకు అది అపూర్వ రూపంలో ఉండును. ఈ ఉపాసకుడు అపూర్వ (పుణ్యం) సహితమై దేవతలతో స్వర్గలోకమునకు వెళ్లి అచట కొంతకాలముండి, ఆ తర్వాత పండ్రలోకమున కొంతకాలముండి, స్వర్గలోకాది నివాస కర్మ క్షయమైన తర్వాత అతను ఆ అపూర్వంతో మేఘములనుండి వర్షముద్వారా భూమిమీదదడి, మనము నిత్యము భుజించే ఫలములు - కామ కూరలు, ఆకు కూరలు, ఓషధులు మొదలగు వానితో చేరి తద్వారా పురుష పీఠమున (పురుషాగ్ని) చేరెదరు. ఆ పురుషుడు తనతో కలసి మెలసి ఉన్న సతియోనియందు రేతస్సుగా (యోషాగ్ని) ప్రవేశించి ఆమెనుండి పదిమాసముల తర్వాత ఆమెకు పుత్రుడుగానో, పుత్రికగానో పుట్టుచున్నాడు. దీనికి కారణం, ఈ పంచాగ్ని విద్యయే. దీని ద్వారానే ఉపాసకుడు భూమియందు పుట్టి మరలా పుణ్యవశమున దేవాదిలోకమునకు వెళ్ళుచున్నాడు. కనుక అగ్నియే దీనికి ప్రధాన కారకుడు అని అగ్నిని ధ్యానించుచూ అర్చిరాది మార్గముచేత బ్రహ్మలోకమును చేరును. 24. వైశ్వానర విద్యా. ఈ ఉపాసనవలన సర్వపాపములు దహించును. ఆరవ అధ్యాయమున నిర్గుణ పరబ్రహ్మ పరమైన నిషయములు ఏడవ అధ్యాయమున నామ బ్రహ్మాది

అనే ఉపాసనల ఫలములు. చివరలో భూమివిద్యను చెప్తూ, ఇది నిర్గుణ బ్రహ్మ విద్య అని నిరూపించెను. ఎనిమిదవ అధ్యాయమున 25. దహరోపాసన. దహరమునగా హృదయము. (దహ. భస్మీకరణే అనే ధాతువునకు అరః అనే కృత్య ప్రత్యయము రాగా దహరః అనే శబ్దము వచ్చును). దీనికి బాలకుడు, తమ్ముడు, వరుణుడు అనే అర్థములు కూడా కలవు. దహరాశాము - పరమాత్మ ఈ ఇద్దరూ హృదయమునే పద్మములోపల ఉన్నవారు. అట్లు వారిని తలచి ఉపాసించవలెను. ఈ ఉపాసనగూర్చి అనేక వాక్యములలో ఛాందోగ్య ఉపనిషత్ప్రాయందు, బృహదారణ్యక ఉపనిషత్ప్రాయందు, తైత్తిరీయ ఉపనిషత్ప్రాయందు, కైవల్యోపనిషత్ప్రాయందునూ ఉన్నవి. ఈ ఉపాసనాచర్యలో ఈశాన శబ్దము విష్ణు పరమా లేక శివ పరమా అని చర్చించి శివ పరముగానే సిద్ధాంతము చేసిరి. ఇంకా అనేక ఉపాసనలు అనేక ఉపనిషత్ప్రాయందు కలవు. విస్తర భయముచేత అని అన్నియు వివరించుటలేదు. ఉపాసనలు - వాటి ఫలితములు గూర్చి మూళ్ళు పరిచయముచేయుట సంభవించినది.

ముక్తుల గూర్చి చెప్తూ సాలోక్యము, సామీప్యము, సార్వ్విలా సారూప్యము, సాయుజ్యము, సమానలోకత్వం అని ఐదు విధములు కలవు. సామాన్యముగా ముక్తులు నాలుగు రకములుగా ప్దెలు చెప్పిరి. ఇవల సమాన లోకత్వముక్తి ప్రత్యేకముగా చెప్పబడెను. కర్మలచేత విద్యాసంతులకు దేవలోకమును చేరుట ఇవల విద్య అనగా ఉపనిషద్విద్య వేదాంతవిద్య అని మాత్రమే అర్థము. ఎవరైతే ఈ ఉపనిషద్విద్యను అపొసించిరో ఆ విద్యాంసులు (ఉత్ + గమనం) ఉదగమనమున న్యర్గలోకమున కలిసి పోవుచున్నారు అని వేదము చెప్పుచున్నది. కేవలము కర్మలను మాత్రమే అనుష్ఠానము చేయువారికి పితృలోకావాప్తి కలుగును. ఎవరైతే దక్షిణాయన కాలములో మరణింతురో వారికి ఉత్తమ గతులు లభించవని శ్రుతి వాక్యము. అత్యంత నియమ నిష్ఠలతో మహాలింగము మొదలగు శివదీక్షా తత్పరులు సదాశివునే ప్రతీక (గుర్తు, ధ్యానమునకు ఆలంబనము, ఆధారము)ను ఉపాసించే వారికి సాలోక్యము ముక్తి కలదు అంటే కైలాసనాన నివాసము లభించును. ఆ ప్రతీకోపానులోనే అతిగొప్పదైన ప్రణవ ప్రతీకోపాసనను సన్యాసులు ఆచరించిన వారికి కైలాస వాసి ఐన సదాశివునికి సమీపమున ఉండేముక్తి లభించును. ప్రతీకోపాసనలలో ప్రణవ ప్రతీకము తీవ్ర ఫల ప్రాప్తిని చేకూర్చును. ప్రణవమునగా ఓంకారము. ప్రతీకముకాక తనకన్నా వేరైన అనేకరకములైన విశ్వరూపులను విశిష్టముగా సమకూర్చే విభూతి ప్రదాత ఐన సదాశివోపాసనవలన ఉపాసకుడు ఏదేవతను ఉపాసించు చున్నాడో సార్వ్వి (సమానమైన శక్తి కలిగి) + తత్ ప్రత్యయమును సమూహోర్థకమున తద్దిత ప్రత్యయముచేసి బాపి ప్రత్యయము వలన సార్వ్విలా లేక సార్వ్విత (ఉదాహరణ జనతా-జనత). ఆ ఉపాసనదేవతకుగల మహిమలు ఉపాసకునికి లభించుట. దేవతకు ఉపాసకునికి శక్తి సామ్య రూపమైన సారూప్యముక్తి లభించును. జగత్తుకు సృష్టిస్థితి లయలకు కారణ భూతుడు అగు సాంబ మూర్తిని. అహంగ్రహోపాసనద్వారా ఉపాసించి తద్వారా ఆయనలో కలిసి పాద్యే తాదాత్మ్యరూపమైన సాయుజ్యముక్తిని పొందెదరు. ఇటువంటి ఉపాసనలననే ఉపాసకులు దేవతల సాయుజ్య, సార్వ్విలా, సమాన లోక వాసమును పొందెదరు అని శ్రుతి సప్రమాణముగా చెప్పుచున్నది. ఇది కర్మ ఫలముల వలన వచ్చిన ముక్తులు. కానీ వీటివలన అన్యత్రి రహితమైన ముక్తి లభించదు. ఆత్మజ్ఞానమువలనే వచ్చిన ముక్తి లభించును, బ్రహ్మత్వోత్పజ్ఞానమునల్లనే కైవల్య రూపముక్తి లభించును. దీనికి ప్రమాణం “బ్రహ్మ విదాపోతి పరం”. (తైత్తిరీయోపనిషత్తు 2-1-1.)

బ్రహ్మత్రైకత్యజ్ఞానాదేవతైవల్యం భవతితి “బ్రహ్మ విదాన్మోఽహం” ఇతి సమాఖండం. ౪౮ శివస్థానవృత్తానాం అధికారవిచారానర్హాణాం ఏతద్ శుద్ధ్యయః సారేణ సంపదాసు ముక్తిషు అధికారోఽస్తి.

తదుప సర్వైః అగ్రే మణికర్ణ మంత్రే వక్ష్యతే. అథ శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసే యాలాగజ భుజంగాదయః విశిష్టపూర్వకర్మభిః లక్షణైర్దాసుగృహ జాతిస్మృత్యా నియమేన దేవముఖ్యైశ్చ శివమపి ఏవానూన్ త్యక్త్వా శ్రీజ్ఞానసంబంధ శ్రీకంఠవిద్యేశాది వల్ శాంబముర్తిం సాక్షాత్కృత్య తత్త్వాదాత్మ్య రూపం సాయుజ్య ముక్తిం గతాః ఇత్యత్ర కామవహర్తృః ।

ఉపాసనల తారతమ్యములచే ముక్తి తారతమ్యములు పూర్వము చెప్పితిము. ఉపాసలు లేవ కేవలం కర్మల వచ్చే పుణ్య విశేషమును గూడా విచారించితిమి. కానీ ఏరకములైన పుణ్య కర్మలు లేక శివ సాన్నిధ్యమున మరణించిన వార్కి ఏరకమైన ముక్తి లభించును అని విచారించినచో పైన చెప్పిన వందవిధముక్తులు వార్కి లభించవు. అనలు శివసాన్నిధ్యములో మరణించినవారు ఏముక్తికి తగని నారా అని చెప్పగా ఆ వివరణ గూర్చి ముందు వచ్చే మణికర్ణ మంత్ర వివరణలో విచారించబడును. ఇతే స్రసిద్ధ శివక్షేత్రములలో శివారాధన చేసికొందరు. శివతత్త్వమును సమాజముగా తలచి సమాజ సేవచేసి శివసాయుజ్యమును పొందిన వార్లలో నాయనార్లు ప్రముఖులు. అందులో చాలామంది చోళదేశమునకు సంబంధించినవార్లు కాగా పాండ్యదేశము, నర్మదేశము, చేదిచేతము, కొంకణదేశము, మలెనాడు, తురుమునైప్పాడిమొదలగు దేశములకు సంబంధించిన నాయనార్లు కలరు. వీరిలో కొందరు జన్మాంతర సంస్కారముద్వారా శివతత్త్వము సంపాదించి శివసాయుజ్యమును పొందిరి. మరి కొందరికి ఏ సంస్కారములు లేకనే శివానుగ్రహంతో శివసాయుజ్యమును పొందిరి. అటువంటి పుణ్యాత్మల నామస్మరణం ప్రస్తుతం అప్రస్తుతమైనను, శివతత్త్వము తెలుసుకునే ముందు శివభక్తుల గూర్చి తెలుసుకొనుట ఏమంత అప్రస్తుతం కాదని అనుకొని నాయనార్లలోని ప్రముఖులను కొందరిని స్మరింతము. 1. సుందరమూర్తి నాయనారు. ఇతనికి నందియూరూరివారు అనే నామాంతరముకలదు. ఇతని తల్లి ఇళైజ్జానమ్మ తండ్రి శడయనయనార్. ఇతను ఆదిశైవుడు. తిరునావలూరు గ్రామమున జన్మించెను. 2. నేశ్రేణనాయనారు. ఇతనిని కన్నప్ప లేక తిన్నడు అనేడివారు. ఇతను పాత్తహిడు ఉడుమురులో జన్మించెను. ఇతను బోయ జాతికి చెందినవాడు. ఇతని తల్లిపేరు దత్త. ఇతని తండ్రిపేరు నాగడు. 3. అనుర్వీతినాయనారు. ఇతని చోళదేశములోని తిరువల్లూరు గ్రామవాసి. వైశ్యకులజడు. 4. చందీశ్వరనాయనారు. ఇతను బ్రాహ్మణుడు. కళ్యాణ గోత్రజడు. చోళదేశీయుడు. తల్లి పేరు పవిత్ర. తండ్రిపేరు యజ్ఞశర్మ. 5. నీలకంఠ నాయనారు. ఇతను చిదంబర క్షేత్రవాసి. కుమ్మరి జాతీయుడు.

మోక్షము ఉపనిషత్తులలో చెప్పిన ఉపాసలన ద్వారానే కాకుండా అఖండమై అవంతలమైన శివభక్తితో శివసాయుజ్యమును పొందుట శ్రీజ్ఞానసంబంధముర్తి శ్రీకంఠవిద్య వలన ఈశ్వరానుగ్రహం పొంది, శాంబముర్తిని సాక్షాత్కరించి ఆ స్వామిలో తాదాత్మ్య సంబంధమైన సాయుజ్యముక్తిని పొందిరి అనుటలో సందేహము-సంశయము ఎందుకు అని ప్రశ్నించినచో శివ తాదాత్మ్యమే సాయుజ్యముక్తి అనినచో ఒక వృక్షమునందు మరేవేరొక వృక్షాంకురము మొలిచినట్లుగా శ్రీకాళహస్తిలోని మహాలింగమైన శివలింగమందు ఏనుగు దంతములు కనిపించుటయందు ఆ ఏనుగుకు సాయుజ్యముక్తి వచ్చినదా అని ప్రశ్నించిన దీనికి సాచీవాచార్యులు సమాధానముగా ఇట్లు చెప్పిరి. శివలింగమున గజదంతములు తాదాత్మ్యమున ఉన్నవి.

సామాన్యము భక్తులందును, భక్తులందునుగాని అపరాధభక్తితో ఆస్వాదిని ఏదికోరును చెప్పని ముందు మాటల పాఠము ఇచ్చి చోటా శివమును. ఇతే అపరాధ భక్తితో గూడిన వారిని అపరాధభక్తి భక్తుల పదమును సేరకుండుగా రక్షించెదలని భావమా? ఇగవచ్చిలతో “అపరాధభక్తి అపరాధం” అని... బోధాగ్రహేణం ఏదోవ్యూహం” అన్నట్లు మరలచోటాభావమును, కీకీకీభావమును. కేము మరలమునుగా కోరి అనియు, కోరినట్లు కోరిన గట్టిగా పట్టుకొనవలెయును. ఒక కొవ్వం మీదనుండి మరొక కొవ్వం మీదికి చూచునున్నందు పట్ల విషయం కోరికి తెలిసి గట్టిగా రలచుకునే బాధ్యత పట్లలే. అట్లాగే ఏనుగు మొదలగునవి పరుమెన్నిన గట్టిగా పట్టుకుని లేతాడునా? అంటే అటులాడు అని అర్థము. ఇతే శరీర ప్రయ నాశిస్తున ఏమ అంటే శరీర ప్రయనాశముండే జీవుని ఉపాధి భేదముచేత మూడు విధములు. అవి విశ్వ, వైజ్ఞాన, స్వాత్మ భేదములు. విశ్వముగా “అవిద్యాంతరజరణ స్వత్వ శరీరావచ్చిన్నట్లై జాగ్రదవస్తాధిమానుడైన వాడు”. వైజ్ఞానముగా అవిద్యాంతరజరణస్వత్వ శరీరాభిమానం విహితమునగా ఉపాధిప్రయముచేత ఉప హితమునన్నా స్వప్నాభిమానం వున్నాడు. స్వాత్మము అనిగా శరీరాంతరజరణోపాధి ప్రయం విహితము, అంతరజరణ సంస్కారా వచ్చిన్నాదివ్యా మూర్తోవిహితము, ముఖ్యస్వాధిమానీ అని శరీర ప్రయముని భావము. ఆ శరీర ప్రయ నాశముచేత పరుమెన్నిన తాదాత్మ్యమును పొందిన వారలకు మూల్రమే ఆముక్తి మునుముందు సదాశివుని ఏమి కోరితే అది ఇచ్చు వాడుగనుక భక్తులు కొందరు నాగుర్మున, నాపేరున, నా పరమమును నీవు ధరించవలెను అని. అది లోక హితమునుకోరి ధరించవలెను. ఇటు లోక హితమునగా లోకమునకు మంచిని చేకూర్చి మనుష్యులను పరస్పరహితమును కోరునట్లుగాను, సదాశివుడు భక్త వశగుడు గుడ అపరాధ భక్తితో ఆ స్వామిని ఏదికోరితే అది ఇచ్చే హితవారిగా అందరికీ తెలియుచున్నై (శివుని తత్త్వము తెలియని వారై) ఆ స్వామిని ప్రార్థించగా ఆ సదాశివుడు ఆ భక్తులను అనుగ్రహించి ఆ భక్తుడు కోరిన విషయమును తన నితాంతమైన లింగమున ధరించెను. సర్వము, ఏమగు, సాత్త్వికుగు, ఆ స్వామితో ఐక్యము కోరిరి. అందువలన వారు స్వామితో ఐక్యము చెందిరి. అందువలన ఆ స్వామి అను గూహవలన సంసార బాధలతోపాటు ముక్తిని పొందిగలరని ఈ లోకోభాషం జనధ్వంసీ నామమనకు తారలగ్రము.

సీతం ఆధునికీకరించి ఆకాశే విద్యుదానం వృద్ధుల ఆకాశగంగాజలం లేనావుత: నంన్నాత: ఆర్థదలచివు: నులం అనేన ఇల్లాక్షణం లేన యుక్త: అవుత: ఇలి వ్రుక్ష గతా.

పిరమనగా తెల్లవైచిది, స్వచ్ఛమైనది అని అర్థము. అభ్రమలిలం = అభ్రమనగా ఆకాశము. ఆందుంచునీరు. ఆకాశమున ఉండి నీరు స్వచ్ఛమైన నీరు. గంగాదేవి మొదట వ్యర్థలోకమున ఉన్నది. భగీరథుడు తన పితరులను తరించుచుండుటకై ఆగంగాదేవిని ప్రార్థించగా ఆమె స్వర్ణమునుండి భూమిమీదుకు అత్యంత పాతాళమునకు వెళ్లి సగర పుత్రులను అనుగ్రహించినది. భగీరథుని ప్రార్థనతో భూమి మీదుకు వచ్చినది గనుక ఆమెకు భాగీరథి అని జాహానీ అని

అనేది నామాంబలములు కలవు. గంగానదీతీర భూభాగములు వాటికి రామాయణమునందు వాచన పురాణమునందు కలదు. ఆ ఆశాసనంగా జలములో మునిగి, స్నానము చేసినచో తారీరములైనములను పోగొట్టుకొని పరిసరున్నచేస వాదని అర్హము. అప్పుడే అనే శిక్షము ప్రకటనగా అనే భాగమునుండి పుట్టినది.

భక్తిర్నామ మధాస్తి లోకవిదితా స్వాభావికాందదా,

శంభోః ప్రీతికరీ జగద్దితకరీ లోకోత్తరా శాంతిదా ।

పితృ పౌత్రమయ్యామిమాం బుధ జనాః సంపాదయద్ధ్వం నిజం

మోక్షం లోకసుఖం యశశ్చ విమలం లోకే సుఖేనా చిరాత్ ॥

అశ్వ జ్వాలిత పావహరిణే పమస్త శాస్త్రోదిత సారధారిణీ

నాకేవ సంసార పముద్ర తారిణీ భక్తిర్నవేత్ భూజవ భద్రకారిణీ

సంసారరోగేణ చిరం మతప్తాః కుతోఽపి శాంతిం న పరాం ప్రపన్నాః ।

శ్రుత్యబ్ధి నిర్మంధన రబ్ధిపారం సంతః సదా భక్తి రసం పిబంతు.

(భక్తిరస విమర్శ)

కలియుగమున యజ్ఞయాగాదులు, ఉపాసనాది స్రవములు చేయుటకు దేశకాలస్థలములు అనుకూలించనందున మోక్షేచ్ఛగల వారికి ఏది ఉపాయము అని ప్రశ్నించినచో భక్తి ఒక్కటే సుస్థర కాల తరుణోపాయము. కాలడినుండి కాశ్మీరంవరకు కాలినడకన పర్యటించి అద్వైత ప్రతిష్ఠాపన చేసిన ఆదిశంకరులు నుందాధికారులకై షణ్మర స్థాపనచేసి భక్తిద్వారా కర్మ పరిమర్శనను సంపాదించి తద్వారా ఆత్మ జ్ఞానమును పొందవచ్చునని చిన్న ఉపాయమును అనుగ్రహించిరి. ఆ తర్వాతి అద్వైత ఆచార్యులుగూడా అద్వైత సిద్ధిలాంటి ఉద్గ్రంథములను వ్రాసిననూ భక్తిని గూడా అవసారధనగా మలచుకొనిరి. భగవంతుని నామ మహిమ స్పృశితో సాధించలేనిది ఏమీ లేదని భక్తుల దివ్యగాథల ద్వారా తెలుసుకొన్నాము. శివుడుగాని, విష్ణువుగాని, శక్తిగాని లక్ష్మిగాని, గణపతిగాని సుబ్రహ్మణ్యుని, సూర్యుడుగాని మరేదేవత ఐదను ప్రతీకకోసం ఆయావిగ్రహములను కొలుచుట మన సనాతన సంశ్లాఘాయం. ఇతరదేవతల ద్వేషభావన విజ్ఞులకు అసలే ఉండదు. ఇది మన ప్రాచీన మహర్షులు మనకు ప్రసాదించిన ఐక్యతారూప భావస్థావర్యం. అందరూ ఆపరబ్రహ్మకు ప్రతిరూపాలే. అందరూ మనలను ఉద్ధరించుటకై భూమిపై అవతరించిన వారిని లామన దృష్టితో ద్వేషించుట అపహరం కదా! కనుగ సంసార సాగరమును దాటుటకై ఎవరికి తోచిన రీతిలో ఆయాదేవతలను ధ్యానించి ముక్తి పొందుటకు అందరూ అర్హులే. ఇది భగవన్నామ సంకీర్తనమహిమను అన్వదించినగాని దాని రుచి తెలియదు.

గంగానదీతీర విషయమున అనేకులు అనేకవిధములుగా చెప్పిఉన్నారు. “విష్ణు పాదోద్భవా గంగా” అని “శివ జలజాత విస్తృతా గంగా” అని మరికొందరు చెప్పినారు. ఈ రెండింటికి పురాణగాథలు కలవు. “గంగాయా ఘోషః” అనే పదమునకు శాస్త్రజ్ఞులు గంగలో గొల్లపల్లె అని అవధమునకు అర్థము చెప్పిరి. దీనిని వాచ్యార్థమని అభిధ అని వారు అందురు. కాని గంగా ప్రవాహమున గొల్లపల్లె ఉండదా? ఉండలేదు గనుక పైన చెప్పిన అర్థము ఇదట కుదరదు. కనుక వేరే అర్థము చెప్పవలయును. అది గంగ ఒడ్డున గొల్లపల్లె అని చెప్పినచో సామాన్యముగా నది ఒడ్డున చెట్టుచేన మొదలైనవి ఉండును. వాటిలో పాటే ఈ గొల్లపల్లెకూడా ఉందని చెప్పిన దానియందు విశేషములే ఇదట లక్షణార్థము కూడా కుదరదు కనుక వ్యంగ్యార్థముద్వారా “గంగాయాం ఘోషః” అన్నపుడు గంగానది ప్రక్కన ఉన్న గొల్లపల్లెకు చల్లని గాలులతో

పవిత్రతలో గొప్పతనము వచ్చెను. కనుక ప్రకృతము గంగా విష్ణు పాదోద్భవియో? లేక శివజలాబాటు విష్ణుయో అనే చర్చ ఎంతవరకు నడుంజనము. ఈ రెండు లేకున్నను ఆగంగకు ఉన్న పవిత్రత లగదు కదా! పాపహారిణీ తాపహారిణీ అనే యశస్సు ఆమెకు తగ్గవు కదా!

ఆ తపితా ధర్మ విశిష్ట సలీల శబ్దస్థు త్రివిక్రమ చరణ ఘట్టిత బ్రహ్మాండబిత్తి వివర నిస్సృత విష్ణుపదీ గంగాల్ప వ్యాసతృష్ణకు నను అధాపి యలాదనభావస్వప్నం జగద్విరించోష్యుత్తార్జణాంభః । నేశం పునాత్యన్యరమో ముకుందాత్కౌనావః తోకే భగవత్పదార్థ ఇతి ॥ యచ్చాచనస్సృతసరిత్సవరోదకేన తీర్థేన మూర్త్తి విధృతేన శివశివో భూదితి ।

ఇవట స్వచ్ఛమైన ఆకాశ గంగయొక్క విశిష్టమైన ప్రత్యేకతను సంతరించుకున్న సలీల శబ్దము విష్ణుపాదోద్భవిగా ప్రసిద్ధిగాంచినది. అది ఎట్లనిన త్రివిక్రముని యొక్క పాదములచే గట్టిగా చేయబడిన గోడయొక్క రంధ్రమునుండి కారబడిన గంగ విష్ణు పాదోద్భవి అనే పేరుతో సరిపెనది. శ్రీమహావిష్ణువు దేవతల ప్రార్థనను మన్నించి వామనుడిగా అవతరించి బలిచక్రవర్తి యజ్ఞశాలకు వచ్చి యజ్ఞ రక్షణగా మూడు అడుగులు భూమిని దానమడిగెను. బలిచక్రవర్తి ఇచ్చిన దానమును పురస్కరించుకొని ఆకాశము వరకు వ్యాపించి ఒకపాదము భూమిమీద రెండవ పాదము కలదు. ఆకాశమునకు వాచగా ఆపాదాఘాతమునకు అడుట చిల్లునడి ఆ ఆకాశమునుండి విష్ణుపాదములమీదగా భువికి గంగ చేరినది. ఆకాశమునకు వ్యాపించిన విష్ణుపాదమును చుట్టి భువికి చేరినది. ఇవట ఒక సందేహము. ఏ శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క పాదములగోళునుండి జారినది గంగ. ఐన జగత్తును సృష్టి చేసే బ్రహ్మచేత పూజ్యభావనగా, అర్చించే తాత్పర్యంతో తాకి ఆయన గౌరవించిన ఆ గంగాజలము శివుణ్ణి పవిత్రము చేయజాలదు. ఈ ఇతిహాసుద్వారా శ్రీమహావిష్ణువు మినహామరి ఒకరిని ఈముల్లోకమున భగవంతుడుగా అంగీకరించలేము. ఏ గంగానది శుచిగా, నైర్మల్యముగా ఆకాశమునుండి జారి మిక్కిలి శ్రేష్టమైన నీటిచేత పాననమైన జలముగా తీర్థముగా విశేషముగా ధరించి స్వీరించుటచేత శివుడు శివుడుగా మంగళ ప్రదుడుగా ఐనాడు. విష్ణుపాదోద్భవి ఐన గంగను శివుడు ధరించుటచేత ఆ శివుడు పవిత్రుడు ఐనాడు అని భాగవతులు ఐన నైష్ఠపులు చెప్పిన వచనముల ఆధారముగా విష్ణు పాదోద్భవి ఐన గంగను శివుడు ధరించెను అనే విషయము కొన్ని పురాణములలో కుదరదు. అది కవి ఐన వాల్మీకి మహర్షి ప్రణీతమైన రామాయణమున, వ్యాసమహర్షి ప్రణీతమైన వామన పురాణముల విరోధము వచ్చును. ఐనను భాగవతమున విష్ణు పదోద్భవి ఐన గంగ క్రమమున నముద్రమున చేరును అని ఉన్నందున విష్ణు పదోద్భవి ఐన గంగను శివుడు ధరించెను అనే వాక్యమునకు విరోధము వాటిల్లదు.

ఒక శ్రుతిలో సీవు దేవతలయందు బ్రాహ్మణుడవైతివి అని విష్ణువునకు, అధినత్యమును ఇంద్రునకు భాగముకలిగిన వాడనూపూత్రయ్యులను సృష్టిచేయువాడని ఇంకా ఇటువంటి వేదవాక్యములచేత శివునకు విష్ణువునకు ద్విజ బాహుజత్వములు సిద్ధించగా శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క పాదోదక ధారణము శివుడు చేసెను అనే వాక్యము వ్యాయ విరుద్ధముగా ఉన్నందున శ్రీమహావిష్ణువు పదసన్నిధిలో ఉన్నగంగను భగీరథుడు పాతాళమునకు తెచ్చుటకై ప్రార్థించెను అనే మూటకూడా చాలా అందలి హీనము చరిత్రకథా భంగము వాటిల్లును. అదియునుగాక సదా శివుడు ధరించిన గంగ విష్ణు పదోద్భవికాదు. ఆమె హిమవంతుని పుత్రిక. హిమవంతుని పుత్రిక ఐన గంగను మాత్రమే సదాశివుడు తన జలాబాటుమున ధరించెను. వాల్మీకి మహర్షి రచించిన శ్రీమద్రామాయణమున బాలకాండ 35 ల సర్గలో

11 వ శ్లోకమునుండి 24 వ శ్లోకమువరకు: గంగ హిమవంతుని పుత్రికాను 36 వ శ్లోకం శ్రీరామచంద్రుడు విశ్వామిత్రుని ఇట్లు అడిగెను. మూడు మార్గములలో చెప్పిన గంగను గూర్చి వివరమునున్నది అని అడుగగా అంతట విశ్వామిత్రుడు సమాధానము చెప్పెను. హిమవంతుడు పర్వతరాజు ఒకడు కలడు. అతను గైరికాది ధాతువులకు ఓషధులకు గొప్పనిధి. అతనికి భూలోకమున సౌందర్యముచే సాటిలేని కుమార్తెలు ఇద్దరు కలరు. ఈ ఇద్దరి పిల్లలకు తల్లి పేరు మనోరమ. ఈమె పేరు పర్వత రాజు పుత్రిక. హిమవంతుని భార్య ఈ మనోరమ. హిమవంతుని పెద్దకూతురు గంగ. రెండవ కూతురు ఉమ. దేవరల దేవకార్యము చక్క పెట్టుటకై మూడు మార్గములలో ప్రవహించు గంగానదిని ఇమ్మని పర్వతరాజైన హిమవంతుని దేవతలు కోరిరి. అంతట హిమవంతుడు దేవతల ప్రార్థనను త్రోసిపుచ్చుకొక తనమనోధర్మముచే స్వేచ్ఛా మార్గమును కలిగి లోకములను పవిత్రము చేయుటకై తనకుమార్తెను దేవతల వెంటబంపెను. కనుక గంగ హిమవంతుని పుత్రిక అని రామాయణమున వివరింప బడెను.

దధరా వానహితో గంగాం పదపూతజలాం హరేరితిచ | భాగవతవచనైః విష్ణువదోద్భవామేవ గంగాం భవో దధారేతిన్న శ్రీమద్రామాయణ వామనపురాణాది విరోధాత్, న్యాయవిరోధాత్, అనుపపత్తేశ్చ | యదా విష్ణుపదీ జాలా తదేవ సముద్రగతేతి | భాగవతే ప్రతిపాదనాత్ |

శ్రు | త్వం దేవేషు బ్రాహ్మణోఽ సీతి ఇంద్రస్య భాగోఽసి విష్ణోరాధిపత్యం షట్త్రక్స్సృతమితిచ శ్రుతిభ్యాం హరమాధవయోర్ద్విజ భావజత్వే చ సిద్ధే హరిపాదోదక ధారణం హరకృతమితుక్తేర్న్యాయ విరుద్ధత్వాత్ విష్ణుపదీప్రవర్తనస్య భగీరథగంగాభ్యర్థనస్య చ చిరకాలవిప్రకర్షాదననుపపత్తేశ్చ అన్యాయం “హిమవత్కన్యామేవ గంగాం భవో దధార చ శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండే శ్రీరామః భగవత్ శ్రోతుమిచ్ఛామి గంగాం త్రిపథగాం” నదీమితి ప్రశ్నస్య విశ్వామిత్రేణోచ్యతే |

శైలేంద్రో హిమవాన్నా మ ధాతూవానూకరో మహాన్ |

తస్య కన్యాద్యయం రామ రూపేణాప్రతిమం భువి || (రా.1 35 14)

శ్వేతాంగీ పద్మ వత్రాక్షీ నిలకుంచిత మూర్తజా |

శ్వేతమాల్యాంబరధరా కుటిలా చ పరేత్యమా ||

ఇత్యాదినవభిప్రయైః ప్రపంచ్యతే |

హిమవంతుని కుమార్తెలైన ఉమ గంగలలో ఇద్దరు చాలా అందగత్తెలు. తెల్లనైన శరీరము గలిగినది పద్మములరేకులవంటి కన్నులు కలిగినది, నిలిరంగులతో వంకరలుగల కేశములు కలిగినది. తెల్లని పూలు తెల్లని వస్త్రములు ధరించినదియు వంపులు కలిగినదియు చంచలమైన కన్నులు గలిగినదే ఉమా. కనుక ఉమాదేవి అక్కగారైన గంగాదేవి భూమిమీదికి అవతరించేది విషయమును తామిమ్మది సర్గలలో రామాయణము బాలకాండలో వర్ణించబడినది.

తప్రిహి | దేవైరభ్యర్థ్యమానేన హిమవతా దత్తాం బ్రహ్మసన్నిధిం సురైర్హీలాం కీమియం గుహం జనయిష్యతీతి సురభృష్టోధిరియనుసమర్థా వచికీముచ్యరామితి తద్వచనేన కుసితాం గంగా త్వం ప్రాప్య విధిం ప్రహృష్టార్చ్యయంతీం వేదవతుష్టయపాశేన విధి నిబద్ధాం కుటిలా నామ్నీం హిమవత్పుతామేవ భవో దధారేతి వామనపురాణరామాయణ వచనాని సంతి పునశ్చ రామాయణే దేవాన్ప్రతి విధిః |

ఇయమాకాశగంగా యస్యాం పుత్రం హుతాశవః |

జనయిష్యతి దేవానాం సేనాపతిమరిందమమితి || (రామాయణం 1-37-7)

ఇది విష్ణులక్షణములను దేవతలచే దేవతాత్వమును హిమవంతుని ప్రార్థనగా అని పెద్దకుమార్తెను ఆదేవతలకు అప్పగించగా ఆమెను ఆదేవతలు బ్రహ్మదేవుని కన్నులకి లీనుకొని వెళ్ళి ఈమె తానెలామిరుచును రావలెనని పంపగల కుమారుని పంపించి ఇచ్చగించింది? అని దేవతలు అడుగగా అంతట బ్రహ్మదేవుడు, ఈమె తానెలామిరుచు పంపగల పుత్రుని ఇవ్వలేడు. కావున తమెవని వదలగలరు అని చెప్పగా అంతట ఆమె అమాయలను కోపగించుచు గంగగంగామూర్తి బ్రహ్మదేవుని దెదిరించుచి. నాలుగు దేవములచే పాపములచేత అంధించబడినదై కుచిలా అనే పేరుగల హిమవంతుని దైతే సదాశివుడు ధరించెను అని వామన పురాణమున రామాయణముననూ కొన్ని మూలలు గలవు. ఆ రామాయణమునందు దేవతలతో బ్రహ్మదేవుడు ఆరాశమున రిహాగో ఈ గంగయందు అగ్నిహోత్రుడు 4 ప్రస్తులను సంచారిచే దేవసేవాపరియగు కుమారునిపంపిని ఈశ్వరుడు గ్రహింపజ్జ ఇవ్వగలడు.

స్వమందిరవెకటస్థానాశగంగా ప్రత్యువాచ | పువర్వగీరభతపః ప్రవన్నః విధివచనం |
ఇయం హైమవతీ గంగా జ్యేష్ఠా హిమవతపుత్రేతి | రామాయణం 1-42-32
యదా హైమవతీ జాతా శివేన శిరసా ధృతేతి |

శిరసా ధారయిష్యామి శైలరాజమతామహమితి చ | రామాయణం 1-43-3

తన మందిరమున రుచించెను ఉన్న గంగను గూర్చి బ్రహ్మదేవుడు మరలా ఈ విధముగా చెప్పెను. భగీరథుని తపస్సు గూర్చి, తను ఆరనియందు ప్రసన్నుడనై నల్లు చెప్పి దేవతలతో ఈమె హిమవర్షతమునకు నన్నిహిత్యము (ఎప్పుడు అదంటే ఉంటూ) ఉంటూ హిమవంతుని పెద్దకూతురై. ఈమె భువితీ వచ్చుటకు ఈమెను ధరించుటకు సదాశివుడు భక్తులను అనుగ్రహించుటకై అంగీకరించెను. ఆమెను ధరించుటకు సదాశివుడు మినహా మరి ఒకరులేరు. అందు భగీరథుడు సదాశివుని ప్రార్థనగా అంతట ఆసదాశివుడు భగీరథునితో ఓరాజ శ్రేష్ఠా! నీ ప్రార్థనకు నేను సీరించాదితిని. లోకకల్యాణము కొరకు నీకు ప్రేమమూచరించెదను. హిమవంతుని పెద్దకూతురైన గంగను నాతలపై ధరించెదను అని ఆరనిని అనుగ్రహించి గంగాధరుడైనాడు.

తత్ర తత్రో మా “జ్యేష్ఠాం గిరిజాం కుటిలామేవానందతి” వచన జాతం భాగవత విష్ణుపురాణాది వచనానాం చా గిరిరిత్యత్ర శ్రోతృభక్తి సిద్ధ్యర్థం గంగాతనూమ్యాత్ విష్ణుపదీం భూ దధారేత్సుక్రమిత్సుక్రేయమిత్యర్థః | అతస్మిన్ భువంతిః బ్రహ్మలోక్తులాకాశగంగాజరైరాపురః యద్యా సువర్ణముఖస్యైలాభాసలిలత్వాత్ |

సువర్ణమివ లోకానాం భాగధేయా వియన్నదీ |

లగప్త్యైవ భువిన్నీతా ముఖరీకృతదిబ్బభేతి ||

మూలపురాణనిర్వచనాద్వియధంగత్వసిద్ధేః తేన స్వచ్ఛేన సువర్ణముఖరీజతేన నిత్యాభిషేకాది పూజాను ఆత్మతః సంస్తూతః ఇత్యర్థః

హిమవంతుని కూతురైన ఉమాదేవిని పెద్దదై గిరిజయై వంపుసాంపులు కలదైన గంగతో ఇట్లు అన్నది అనేమూలలు భాగవతం, విష్ణు పురాణం మదలగు నాటి వచనములకు ప్రమాణము ఏమి? అన్నచో గంగావతరణగాథను వినే వార్షి భక్తి భావమును కలిగించుటకై గంగఅనే శబ్దసామ్యము, సమానత్వముచేత విష్ణు పదములనుండి పుట్టిన గంగాదేవి శివుడు ధరించెను అన్నది ఒక పురాణగాధగా స్వీకరించవలయును అంతేగాని “విష్ణు పదీం భువః దధారిః”

జగద్రోని:

అన్నది సరియైనది కాదు. అందువల్ల ఇచ్చి తెల్లనైన ఆకాశగంగాజలము బ్రహ్మలోకమునుండి వచ్చి గంగాజలంచేత ఇరువైపులనున్న ఒడ్డును ఆనుకొని సమానవేగముతో విస్తరించి వెళ్ళుచుంది అని ఆపురమునకు అర్థమిది. అట్లు కానిచో శ్రీరాధాహస్తీశ్వరుడు జ్ఞానసమానాంబతో పరివారముతో స్వర్ణముఖీరీతమున ఆవరణించడు గదా! గంగాజలమును ఈశ్వరుని ఆత్మలో ఆగస్థ్యుడు శ్రీరాధాహస్తీ శ్రేత సమీపమునకు తెచ్చెనని పురాణగాథ ఒకటి లభించింది. అది సువర్ణపసుపురము అనగా బంగారమువలె వెలసేది, బంగారము వలె మోగుచున్నది. బంగారురంగుగలది, స్వచ్ఛమైన జలము గలిగినది. స్వర్ణముఖీనది. మౌనపులకు బంగారము మీద ఎంత ఆశో, పాపములను పోగొట్టే గంగానదిలో స్నానమునకు కూడా అంత మక్కువ. పూజ్యుడైన అగస్థ్యుని చేత భూలోకమునకు తీసుకొని రాబడినదై శంఖనాదమువలె శబ్దము చేయు ముఖమువలె దిక్కులనే ముఖములనుండి శ్రీరాధాహస్తీశ్వరుని నామమును ప్రతిధ్వనించు చేయునది స్వర్ణముఖినది. ఈ స్వర్ణముఖీ గంగాదేవీ గంగాదేవియే స్వర్ణముఖి. స్వర్ణముఖి మహిమ అనేక పురాణాల ప్రసిద్ధము స్వచ్ఛమై శుద్ధమై ఆకాశ గంగను గుర్తుచేసి ఈ స్వర్ణముఖినదీజలములతో ప్రతి రోజూ అభిషేకము మొదలగు ఉపచారముక్రమైన పూజలచేత ఆరాధించబడే నాడును ఆ జలములతో అభిషేకప్రసాదము జరిపించుకొనువాడు అని అర్థము. కనుక శ్రీరాధాహస్తీశ్వరుడు పితాభ్ర సలిలాపురుడు.

తేజోనిధి: 17

సూర్యాదీనాం సర్వేషాం తేజాంసి అస్మిన్నిధీయంతే ఇతి తేజోనిధిః శు॥ ఆరత్నవాయం జ్యోతిషాః తే పల్కయంతే కర్మ కురుతే విపర్యేతీతి. యేన సూర్యస్తవతి తేజసేద్ద ఇతి.

అనేక తేజస్సులకు నిధి శ్రీరాధాహస్తీశ్వరుడు. తేజస్సుల సమాహము కలవాడు ఆస్వామి. తేజోమయులు సామాన్యముగా సూర్యుడు చంద్రుడు నక్షత్రములు గ్రహములు మొదలగునవి తేజోమయములు. ఇటువంటి అనేక తేజస్సనూహుడు శ్రీరాధాహస్తీశ్వరుడు. సచ్చిదానందస్వరూపుడైన పురమాత్మ ఈయనే. ఆవరమాత్మ ఎల్లవేళలా ప్రకాశిస్తూ నిత్యము ఉండేవాడునూ సందర్భించేవార్చి అభిమానందము ఇచ్చేవాడని అర్థము. గుఱ్ఱమునకు పీపు మీదరంగురంగుల జీనం ఎలాకప్పులాలో అలా భక్తులను అనుగ్రహించుటకై అనేక తేజస్సనూహమును ఆస్వామి తనయందు ధరించి ఉన్నాడు. సప్తాశ్వరథుడు సూర్యుడు సప్తస్వర్ణములతో కిరణములను ప్రసరింప చేయువాడు. ఆయన అవర్ణములను శుక్లము, కృష్ణము పీతము, హరితము, రక్తము, నీలము, కపిశము, చిద్రము మొదలగునవి. ఇవి అన్నియు నిండి ఉన్నవాడు గనుక ఆస్వామి తేజోనిధి.

జగద్రోని: 18

జగత్ సద్భావనికారాన్ గచ్ఛంతీతి జగంతి తేషాం యోనిః జగద్రోనిః । శ్రు । తే ధ్యానయోగానుగతా అపశ్యన్ దేవాత్మకత్తేం స్వగుణైఃవిగూఢాం । యః కారణాని నిఖిలాని తాని కాలాత్మయుక్తా వృధితిష్ఠత్యేక ఇతి ॥

అభిప్రాయము భావము అనగా రీతి, ఉనికి, సత్య, తటస్థమగుట నిశ్చయము. ప్రకృతి, ఉద్దేశ్యము, రత్యాదిస్థాయిభావము ప్రేమ పుట్టుక నిశ్చయము భక్తి హృదియము ధ్యానము, నడవడి, చేష్ట, ఇష్టము, మనోవికారము, విభూతి, మోహాధినియమము మొదలగునవి.

మరియు మొదటి పాదమునకు చెప్పిరి. మరల మొదటి పాదమునకు అని అర్థములు కూడా వచ్చు. జగత్తు అనిగా రోపము, భూమి జలము, పరుగునది అని అర్థములు భావవికారములు అయి. అది 1. జాతులే 2. అర్థ. 3. వివరించుట 4. పర్వత 5. అపకీర్ణులే 6. వివస్వతి అని రూపు. జాతులే అనిగా “ప్రాకృతభావస్థానిం అవస్థే. నామభావమావస్థాన స్థానీధరం” పుష్పిని మొదలు అలని ఉనికి స్థానం భవంగున. మరలగలదిని రిద్దార ఆ ఉనికి ననించును. దీనినే జాతులే అని అందుకుం. అర్థ అనిగా “ఉత్పన్నస్థానీధరం” ఉత్పన్నుడు అలని ఉనికిని వాటి చెప్పిది. వివరించుము అనిగా “అప్రకృతభావస్థానీధరం” ఉనికి మొదటి పాదమునకు సూచించును. కానీ అది పుట్టి వాడు. ఆ ఉనికి సంపూర్ణము వాడు. పర్వత అనిగా “స్థానంగాభ్యుత్పన్నం సాం మౌగితానాం వాత్సల్యాం” తన శరీరాంగములు పెరుగులు దానికి లగ్నము కరవ్యాసములు పెంచుకొనుట. అపకీర్ణమునగా వృద్ధిపొందిన శరీరావయవము క్షయమునకు పొందుట. ఉత్పన్నముగులు భ్రంశముగులు. వివస్వతి అనిగా “అవస్థానస్థానీధరం” న పూర్వభావమావస్థాన స్థానీధరం” విశేషముగా నాశనమునకు పొందుట ఇట్లు పూర్వభావము ఉండదు. అది విలీనము చెందును. ఈ ఆరు వికారములు పుష్పిని జీవులకు క్షయమాపిణి సంభవించును. ఈ విషయమును నిర్దుష్ట గ్రంథమున వైపుంట్టుక వాచించులో వాద్యముగా అనే మహర్షి భావవికారములు ఆరు అని చెప్పి వాటిని వివరించెను. జగత్తు ఈ భావవికారములకు కారణము. ఇది వికారముల సమూహము. ఈ విషయమునకు శుచి ఇలా చెప్పుచున్నది. మునుకు మహర్షులు ధ్యానముచేత మోగనమాధినుండి ఆ దివ్యరత్నము చూచిరి. తమలో రహస్యముగా దాచిన దేవతృశ్చ అదేనని తెలుసు కొనిరి. ఒక రత్నము కారానుగుణముగా అనే రత్నములైన కారణములుగా ఉండున్నది. సూత్రసూత్రైక శాస్త్రము సర్వభూతములకు (పుష్పిని, జలము, లేజము, వాయువు, ఆకాశము) ప్రభువై అనేక రోపములను పుష్పి చేసి ఆ పుష్పిలో చేరనుడు. తను కర్తగా, పరమపురుషుడుగా తాను గా ఉంటూ, దానికి కారణభూతముగా శివుడు ఉన్నాడు. విష్ణువు బ్రహ్మ, చంద్రుడు, సూర్యుడు దేవేంద్రుడు ముక్కోటి దేవతలు మొదలగు వారిందర్లీ తానే సృజించి అయకాలము తానే తనలో కలుపు కొనుచున్నాడు. ఇది తమోగుణ ప్రధానంగా జరుగును. సమస్తమైన జగత్తు తనలో అయమైనందున తను ఒకడే మహేశ్వరుడుగా ప్రకాశించు చున్నాడు. అందువల్లనే సర్వజగద్యోని పరమేశ్వరుడని అర్థము అని భీష్మ పరమందు చెప్పబడెను.

భీష్మపర్యణ

యత్ర భూతపతిః పుష్కర వర్షాన్ రోకాన్ చూతవః ।

రఃశ్వరః చేతవః కర్తా పురుషః కారణం శివః ॥

విష్ణు బ్రహ్మ శక్తి మార్యః శక్రో దేవాశ్చ పాతి అన్యయాః ।

పుజతే గ్రహతే కైతాన్ తమోభూత మిదం యదా ॥

అప్రజ్ఞాతం జగత్పుర్యం తదాహ్యోకో మహేశ్వరః ।

తస్మాత్సర్వజగద్యోనిః పరమేశ్వరః ఇత్యర్థః ।

దివ్య మంగళ విగ్రహః 19

దివ్యాని ఉత్కృష్టాని కళత్రపుత్రమిత్ర వ్యర్గాదీని మంగళాని యద్విగ్రహారాధనాత్
లభ్యంతే సదివ్య మంగళ విగ్రహః మంగళం మఖం లాతీతి మంగళం లా దానే మంగళ
ధన్యమితి వా మగి గతో ।

అనేక కోటి బ్రహ్మాండ పిండికరణ పండిత:

దివ్యసూక్ష్మగా మహావ్యవహారములయందు జయింపబడిన సత్యము, బాహ్య, విషయందు పుట్టినది, అనేక రహస్యము. ఈ దివ్యమును పంచవిధములు - 1. రుద్రాదివ్యము. 2. అగ్నిదివ్యము. 3. జలదివ్యము. 4. విషదివ్యము. 5. వాత దివ్యము అనునవి. మంగళము అనగా ధర్మము మేమును. ఇక మానవునికి దివ్యములనగా గొప్పవి. ఆ గొప్పచరం సురజానంతరం యుగము - స్వర్గసుఖం వలే. భూమిమీద కడలే పుట్టమి లాడులు. ఇది మానవుడు చేసుకున్న అద్భుత విశేషమువలనే కలుగును. అద్భుతము పుణ్యమువల్ల లభించును. ఆ పుణ్యము విగ్రహారాధన చేసినా ఉపాసనమువలన కలుగును. ఆ విగ్రహారాధన దివ్యమైన మంగళ పరంపరలను ఇచ్చే విగ్రహముల ఆరాధన వలన విశేష ఫలము వచ్చును. మంగళములు ఎప్పుడూ సుఖములనే ఇచ్చును. సదా శివునికి భక్తులుకోరిన దాని ఇచ్చటయందే తనను ధన్యుడుగా భావించును. అందుకే ఆయన కల్మషం లేని వరప్రదాత. బోహ శంకరుడు అని కూడా అందురు. అందుకే సదా శివుడు దివ్య మంగళ విగ్రహుడు. ఆదివ్య మంగళ విగ్రహ స్వరూపుడనే పార్వతిదేవి తమస్సు చేత భర్తగా పొంది. ఆయనకు అనురాగవతియై అర్థ శరీరముతో ఆయనను పొందినది. శ్రీకాళహస్తిశర్వరుడుకూడా దివ్యమంగళ విగ్రహుడు.

అనేక కోటి బ్రహ్మాండ పిండికరణ పండిత: 20

అనేకేతి. అమలి చరతి ప్రాణజాతమేష్విత్యండాని బ్రహ్మణాస్మిన్నాని బ్రహ్మాండాని అనేక కోటి సంఖ్యాకాని యాని బ్రహ్మాండాని లేషాం పిండికరణే సుతాభంధేషు దండధర వత్ సద్ధంసన్ ఆయం పండితః పండతే జానాతీతి పండితః ఓ డి గతా వర్సే గత్యర్థాః జ్ఞానార్థాః తేషు పంధాః ధీః అస్య జాతేతి వా పండితః

అనేకలోకాలలో నిండిన ఈ ప్రపంచము ఒక బ్రహ్మాండము. ఈ బ్రహ్మాండ విస్తీర్ణము అనేక కోట్ల యోజనములు. ఇటువంటి బ్రహ్మాండమును పొడిపాడిగా, పిండిగా, చూర్ణముగా చేయుటలో పండితుడు. కుమ్మరివాడు చేసిన కుండను పగులగొట్ట పొడి పొడిగా చేయుట చూస్తూన్నాము గదా? అట్లాగే సృష్టించిన ఈ అనేక కోటి యోజన విస్తీర్ణ బ్రహ్మాండము పిండిగా చేయగల సమర్థుడు సదాశివుడు ఒక్కడే. ఒక వస్తువును సృజించుటకు ఎంతతెలివి అవసరమో ఆ వస్తువుయొక్క శరీర నాశనమందు గూడా సామర్థ్యముగల తెలివి అవసరము. వస్తునాశనమునకు గూడా ఒక ప్రత్యేక సామర్థ్యముగావల్లి ఉన్నది. ఆసామర్థ్యము సదాశివునికి మూలమే కలదు. అందుకే ఆయన లయ కారకుడు.

ప్రపంచమున ప్రాణులు చరము, అచరము, అని కదిలిక కలిగినవి కదలిక లేనివి అని రెండు రకములు. ఇందులో జరాయుజమని అందజమని స్వేదజమని, ఉద్విజమని నాలుగు రకములు. ఇటువంటి అనేక లోకములు బ్రహ్మాదేవుని చేత సృష్టించబడినది కనుక అవి బ్రహ్మాండము (బ్రహ్మచే సృజించిన అండములు) లు. ఈ బ్రహ్మాండములు అనేక కోటి సంఖ్యాకములు. ఇటువంటి బ్రహ్మాండముల లయము చేయుటయందున్నా చూర్ణము చేయుటయందున్నా పరమేశ్వరుడు సమర్థుడు. కుమ్మరివాడు చేసిన కుండను ఒక కర్రతో ముక్కలు ముక్కలు చేసినట్లు ప్రపంచమును లయము చేయగలడు. జగత్తుయొక్క తత్త్వమును యదార్థముగా ఎరిగినవాడు. బాగా చదువరి. పడిగతా అనే ధాతవృక్షండ్లి పుట్టినది ఈ పదము. సామాన్యముగా వాక్యములు అన్నియు రెండు అర్థములను తెలుపును. గతిని స్థితిని. ఏది గతిని, స్థితిని బోధించునో అవి జ్ఞానమును గూడా బోధించును. అందరిలోకన్నా జ్ఞానము

ఏమైనగా ఉండి స్వస్థయెక్క. ఉత్పత్తి స్థితి లయమును తెలిసిన వాడు పండితుడు. అనగా బ్రహ్మాండములో ఎన్ని రోజుములు కలవు. ఆలోచనానుల స్థితిగరులు, ఆలోచ నిస్తీర్ణము, అందుంచు విశేషములు వెలుదలగు విషయముల సంపూర్ణపరిజ్ఞానము కలిగి ఉండువాడే పండితుడు. అంద ధిర్తి మానముయొక్క విస్తీర్ణము రంగులో సారంభించి ఊర్జ్వమానమున గల విస్తీర్ణమును ముందం వర్ణించుట కలదు.

నను పరమేశ్వరస్య భ్రాంతివత్ బహులాయానవిరచిత నానాస్తాన విలసదనేక బ్రహ్మాండ ధ్వంసనే కిం పాంచీర్యం కిం నా ఫలం లభ్యతే ఏకస్య అందస్య లక్షణం దక్షణాండాదావేనం ద్యభ్యతేహి.

సర్వజ్ఞుడైన పరమేశ్వరునికి సైతం భ్రాంతిని పొందించుటలు మిక్కిలి ఆయాసము, ప్రయాసమునొంది స్వస్థించిన అనేక ప్రదేశములు, లోకములు కల యాన(త్రానం)చమును నాశనమును చేయుటకు లయమును చేయుటకు ఏరకమైన పాండిత్యము కావలయును ఆరకముగా లయమును పొందించుటలో ఏ ఫలము లభించును. ఒక్కొక్క అందముయొక్క లక్షణము దాని వైశాల్యములను వర్ణించుచున్నారు.

అథో భాగే అంద ధిర్తి మానం సువర్ణమయం కోటియోజనం తదుపరి కాలాగ్ని రుద్రమూర్త్యుల్లేధమానం కోటియోజనం తజ్జ్వలా దశకోటికం. తద్దూపఃస్వాస్తిః పంచకోటి యోజనావధితా రతఃనాగలోకః ద్వాదశ లక్షోత్తర ఏకోన త్రివింశతః కోటికం. తతః కూష్మాండ దేవస్తానం లక్షాన కోటియోజనం రతః కేవలాకాశం నవలక్షయోజనం తతః సప్త పాతాలం త్రిషష్టిలక్షయోజనం తతః కనీష్ఠితా పాతాలమసుర స్థానం అష్టలక్ష యోజనం. తతః హోట కేశ్వరమందిరం నవలక్షం. అథ వింశతి లక్షోత్తర కోటి యోజన మూకాశం. అథ అనంతఫణాః సహస్రవిద్యుత గిరి సాగరవనపుర గ్రామనదనదీ విజృంభిత భూమిరశీతిలక్షయోజనఘనా భూతి. ఇదమందస్య మధ్య స్థానం.

భూమికి క్రింద ఉన్న అందము యొక్క గోడ కొలత (మానము మూడువిధములు 1. తులామానము. 2. అంగులీమానము. 3. స్రష్టమానము (కొలతవిశేషము)) బంగారు రంగులో ఒకకోటియోజనముల విస్తీర్ణము కలిగినది. అతర్వాత కాలాగ్నుడైన రుద్రునియొక్క శరీరము పాదపు వైశాల్యము ఒకకోటి యోజనముల విస్తీర్ణము కలిగినది. ఆరుద్రునినుండి వచ్చిన కాలాగ్నిజ్వాల పదికోట్ల విస్తీర్ణము కలిగినది. ఆకాలాగ్ని జ్వాలలనుండి వచ్చిన ధూమముయొక్క వ్యాప్తి ఐదుకోట్ల యోజనముల విస్తీర్ణము కలిగినది. నాగలోకమనగా పాతాల లోకము పన్నెండు లక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. ఆ తర్వాత కూష్మాండము అనగా గుమ్మడికాయ లేక పిశాచ లోకము లేక గర్భములో ఉన్న పిండ విశేషము అని అర్థము. అటు తర్వాత కేవలము ఆకాశము మాత్రము తొమ్మిది లక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. పాతాలము అనగా క్రింది లోకము, బడబాగ్ని అని అర్థము. సప్త పాతాలములు అరనై మూడు లక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. అటు తర్వాత చివరిది చిన్నది ఐన పాతాలలోకమున రాక్షసులు ఉందురు. అది ఎనిమిది లక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. హోటకము అనగా బంగారము, ఉమ్మెత్త అని అర్థము. హోటకేశ్వరుని మందిరము తొమ్మిది లక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. హోటక దేశము అర్జునుడు దిగ్విజయ యాత్రలో అచటికి వెళ్లెను. అచట మానసము అను ఒక పెద్ద నరోచరము కలదు. దాని వమీషమునందు ఒక పెద్ద ఈశ్వరాలయము కలదు. అందువలెనైన పాపిని హోటకేశ్వరుడు అని అందురు.

అనేక కోటి బ్రహ్మాండ పిండికరణ పండిత:

సామాన్యముగా ఆకాశముయొక్క విస్తీర్ణము ఒకకోటి ఇరవైలక్షల యోజనవిస్తారము కలిగినది. వెల్యుకన్నా ఎక్కువగా ఉన్న పడగలుగల ఆది శేషునిచే మోయుచున్న ఈ భూమి లోపల ఏదై ఆమెరమైన వైశాల్యముగల పరస్పతములు నేము భములు మనములు, అరణ్యములు, పురములు, నగరములు గ్రామములు నడములు (రూర్పునుండి పైమిదికన్ననగు సుహించేది) నడుము, విస్తారముగా వ్యాపించి ఉన్న భూమి ఇవన్నీ కలిపి ఎనభైలక్షలయోజన విస్తీర్ణము ఘనమైనదిగా కలదు. ఇంతవరకు చెప్పినది అంచముయొక్క మధ్యమ భాగ స్థానమునకు భూమి లని అందురు. ఈ భూమికి పైభాగమున అనగా ఆకాశమున మేఘములు, మబ్బులు, గిత్తులు, రాకులు మొదలగు వక్షలు సిద్ధులు ఆకాశ గంగ మొదలగు వాటి స్థానములు మొత్తము ౫:1:1 లక్షయోజన విస్తీర్ణము కలిగినది.

సూర్యుడు, ఇంద్రుడు, చంద్రుడు నక్షత్రములు గ్రహములు మొదలగు వాటి స్థానము మూడు లక్షల యోజన విస్తీర్ణము. శుక్రుడు గురువు కుజుడు శనిశుక్రుడు బుధుడు వీరిస్థాన వైశాల్యము పదిలక్షల యోజనములు, నవర్షి ధృవమండల విస్తీర్ణము రెండులక్షలు సర్వలోక విస్తీర్ణము ఎనభై పది లక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. మహర్షి కము రెండుకోట్ల విస్తీర్ణము కలిగినది. జన లోకము ఎనిమిది కోటి యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. తపోలోకము షష్ఠాండు కోట్లయోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. కార్యబ్రహ్మలోకము పద్మాలుగు కోట్ల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. బ్రహ్మలోకము మూడు కోట్లయోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. వైకుంఠము మూడు కోట్ల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. కైలాసము నాలుగు కోట్ల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. పైన ఉన్న ఆకాశము ఎనభైలక్షల యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. పైన ఉన్న అంచముయొక్క గోడకొలత ఒకకోటి యోజన విస్తీర్ణము కలిగినది. మొత్తము కలిపిన ఆకాశము యొక్క పైభాగములు పందకోట్ల యోజనవిస్తీర్ణము కలిగిన దాయెను. ఈ ప్రకారముగా నిలుపుగా ఉన్న విస్తీర్ణము పందకోటి యోజనములు. ఇట్లాగే అక్షముగా కూడా ఇంతే విస్తీర్ణము ఉండును. (భూమిగిస్తీర్ణ విషయమున అనేక భేదాభిప్రాయము కలవు).

ఈ ప్రకారముగా అనేక కోట్ల విస్తీర్ణము కలిగిన ఈ లోకముల సృష్టి (సర్గమనగా సృష్టి అని అర్థము ఇది తొమ్మిది విధములు. 1. మహత్సర్గము, 2. అహంకార సర్గము 3. భూతసర్గము 4. ఇంద్రియ సర్గము 5. దేవసర్గము (ఇది ఎనిమిది విధములు) తమస్సర్గము (ఇది ఆరు ప్రాకృతములు) 7. వనస్పత్యాది సర్గము (ఇది ఆరువిధములు) 8. తిర్యక్ సర్గము (ఇది ఇరవై ఎనిమిది విధములు) 9. మనసస్య సర్గము (ఇది మూడు వైకృతములు ఇవికాగ కుమారసర్గముని ఒకటి కలదు) చేయవలెనన్న ఎంతకష్టమైన కార్యము. సదా శివుడు ఒక్కడే బహు విస్తారమైన ప్రపంచమును వ్యాప్తిచేయుట (సృష్టించి సంరక్షించుట) ఎంతకష్టము? అసృష్టిచిన ప్రపంచమును సక్రమముగా లయము చేయుట ఎంతకష్టము. ఇంత ప్రయాసతో కూడిన పనిని చేయుటలో ఆయన ఫలమేమి? గృహస్థుడైనవాడు తన భార్య పిల్లలసోషణ తోషణయందే జీవితమంతా అంకితమౌతున్నాడు. ఇంత కష్టమునకు ఫలము తను లేనదేమి? తనను చూచుకుంటారనే ఆశ. స్వార్థము. మరి జగన్నాథుడైన ఆపరమేశ్వరుడు ఏనిమిత్తంతో ఈ సృష్టి - సంహారములు చేయుచున్నాడు అనిన ఒక మహారాజు తమరాషాకు జూదమాడి తన గుర్రములను రథములను పందెమున పెట్టినట్లుగా సదా శివుడు సృష్టి - లయములకు తన స్వార్థము ఏమిటో సోయిననూ తనలీలా విభూతి కొరకై సృష్టి - లయమును చేయుచున్నాడు. ఏనయోజనములేకుండగానే సృష్టి - లయములను సదా శివుడు చేయుచున్నాడు అనిన

వేదములచేరి చిత్తులములుగా గొప్పగా కీర్తించబడిన సుధాశివుడు ఒక సిద్ధివానివలె
సిద్ధియొజ్జువైన ములుచేయువా ? అన్నచో చేయుడు మరి సుధాశివునకు స్పష్టి-లయము
చేయుచులో పరమ ప్రయోజనమును చేయుచులో కూడా వెట్టుబడి ఉన్నది. భూలోకములో
ఉన్న జీవుల ముఖములచే మూలము భేదమును అనుభవించునట్లుంచున వాటి విశ్రాంతి కొరకు
వారి వారి కర్మలను పండించుచున్న వారి ముఖ్యత చుష్కలత రూప పరిపాకమునకై
మాయామయముచేరి నిర్మించబడిన ఈ ప్రపంచమును శ్రీసుధాశివుడు మహాలయమును
చేయుచున్నాడు. సంహరించు చున్నాడు. మరలా ఆనదాశివుడు స్పష్టి చేయవలెనే రలంపులో
అవిద్యా, అజ్ఞానము అనే రెండు మాయల సహాయంతో జీవుల కర్మభోగముకొరకై
మరలాస్పష్టచేయుచున్నాడు. సంహరము కూడా సాగుల ఉపకారము కొరకై చేయుచున్నాడు.

ఏరచూరే: ఉపరి జలం గరుడ సిక్తవియగ్ధంగాదిస్తానం లక్షయోజనం । అథ రసేంద్ర
చంద్ర సక్షత స్థానం త్రిలక్షయోజనం । అథ శుక్రగురు కుజశ్చైశ్వర బుధ స్థానం దశలక్షం ।
స్వర్గ ధ్రువమండలం ద్విలక్షం । అథ స్వర్లోక మంచాలీలలక్షం । మహర్లోక ద్వికోటియోజనం ।
జనోరోకోష్ఠ కోటికః । తపోలోకః ద్వాదశ కోటికః । తార్య బ్రహ్మలోకశ్చ చతుర్దశ కోటికః ।

బ్రహ్మలోకః త్రికోటికః । విష్ణు పదం త్రికోటికం । రుద్ర పదం చతుష్కోటికం
ఉపరిత్యజీలక్షం చేనలాకాళం । ఉపరి అండభిత్తిమానం కోటియోజనం అసీత్ । ఆహార్య
క్షిత్వాభోమానం శతకోటి యోజన మాసీత్ । ఏవం తిర్యక్ సర్వతశ్చ భవతి । ఇక్షం భూతాండ
కోటి సతే । యత్పుగారసాధ్యే కర్మణి కథం ఏకః సన్ వ్యాప్తియంతే । కథం వా అంతే తాని
వివాళయతి । కి ఫలం లభత ఇత్యత్రేదం ఉచ్యతే । భూపతేః దురోదరక్రీడాశ్వరధాదివత్
స్వలాభులంతరేణాపి శివస్మరీతామూలం పరమ ప్రయోజనం. ఆస్త్రీవేద్యాగమాః తథాహిః

విశ్రాంత్యై భవివాం చ భిన్నమనసాం సాకాయ కర్మావతే
ర్మాయా వాగ్మం సంభవాయ కురుతే శంఖోః మహాసంహృతిం ।
ఇవ్యంతే పశవః పశక్తీరమలః శంభుశ్చ మాయాద్యయం
పుష్టైర్ద్యం దయయా తతశ్చ కురుతే భోగాయ పుంసాం పునః

ఇతి సంహారోఽపి సాణి నాముపకారాయైవ భవతీత్యర్థః అపి కన్యచిత్ చేతనస్య స్వస్థ
స్రంసన వివర్తన ప్రవర్తన తన్నివర్తనై పి యథా ఏవం హరస్య సర్వసర్గ సంహారయోః
నకోఽపి భారః ఇత్యర్థః

శ్రుం భోగార్థం పుష్టిరిత్యవ్యక్తే క్రీడాత్వమితివాచరే
దేవస్త్వైష న్యభావోఽయ మాస్తకామన్య కా ప్పుహా ॥

ఇతి సర్గముపుష్పగమ్యేక్షం వికల్పితే । పరమార్థతః స్పష్టిచేవ వాస్తీతిశ్చుతి మతం । తదస్మితి
చేతే సాధన సంపన్నానాం కర్మాంతే అనసానాశ్యాసే ఆత్మైకత్వబోధనే తేషాం జగద్రాంతిం
వివాళయతి । న ఏవ సర్వ సంహార ఇత్యనుసంధేయం.

శ్రుం వ విరోధో వచోత్పత్తిః వ బద్ధో వ పాధకః ।
న ముముక్షుః న వై ముక్తః ఇత్యేషా పరమార్థః ॥ ఇతి

తస్మాత్ శ్రీకాళహస్తిశ్వరస్య జగత్పర్గాది కార్యం నృపుద్భజ్జయన్ నోన్మీలన నిమిలనవత్
స్వచ్ఛందతః సర్వం భవతీత్యర్థః

సదాశివుడు చేసే లీలలు మరల ఒక విధముగా సమర్థించుచున్నాడు. ఒక చేతినుంచైనను మనుష్యునకు స్పృహనుంచు మనస్సు కొన్ని సమయము చేయుచూ మరి కొన్నిటిని విస్మరించుచూ కొన్నిటియందు తిరిగి వచ్చుచుండుట, కొన్ని వస్తువులను నడుపుట మొదలగునవి చేయును. అవి తనకు కావలెనని చేయును. మనస్సు మాత్రమే అన్నిటిగామూరి, తర్వాత తానే అన్నింటిని విరమించును. ఈ క్రియయందు జీవునకు శ్రమ ఏమియును లేదు. అట్లే శ్రీసదాశివుడుకూడా లీలావిలాసముగా సృష్టిన చేయును. ఇది ఎవరికి భారము, కష్టము కాదు. వేదమున ఇట్లు కలదు. పరమేశ్వరుడు తన సృష్టి జీవులభోగము కొరకు అని క్రీడా విలాసము కొరకు అని మరికొందరు. పరమేశ్వరుని స్వభావమే అంత అని మరికొందరు. ఇలా పరమేశ్వరుని లీలా విభూతిని అనేకులు అనేకరకములుగా చెప్పుదురు. పారమార్థిక వ్యావహారిక ప్రాంత భాషిత సత్ర (ఉండుట) లో ఒకక్షణం కళ్ళకు కనపించి వెంటనే మాయమయ్యే సృష్టి ఒకటి అదే తాడుయందు సర్పము ఒక క్షణకాలము కనిపించి మరుక్షణమే ఆసర్పము మాయమగుట. ఇక వ్యావహారికసత్రా. వ్యవహారదశయందు జీవుల సృష్టి ప్రక్రియ, స్థితి ప్రక్రియ, లయ ప్రక్రియలు జరుగును. వ్యవహార దశయందు అంతయు సత్యముగానే జరుగును. ఇక పారమార్థిక సత్రయందు ఈ జీవులు ఈ సృష్టిమొదలగు అన్నియు అసత్యములు అనగా మిథ్యా భూతములు. కనుక అప్పుడు పరమాత్మ ఒక్కడే, అతని మినహా తక్కిన ప్రపంచము అంతయు మిథ్య. ఈ విషయము అనేక శ్రుతులలో ఉపనిషత్తులలో చెప్పబడినది. అసలు సృష్టి లేదని పరమాత్మ లీలా విభూతి కొరకై ఈ సృష్టి జరుగుచున్నది. శ్రుతులలో ఉపనిషత్తులలో సృష్టికలదని చెప్పినచో ఆల్లెక్కినమునకై సాధన చతుష్టయ సంపన్నులైన వారు ప్రపంచముగలదని కల్పించునుగాని తమ అవసానసమయముందుగాని జగద్భ్రాంతిపొందుటకు అవకాశములేదు. శ్రీసదాశివుడే సర్వసృష్టి స్థితి సంహారకర్త అని తలచవలెను. సదాశివునకు ఏదీ నిరోధములేదు. సృష్టికి, ఉత్పత్తి కారణమంటూ ఏదీ లేదు. బంధమునకు, సాధనకు ముక్తి కోరే వాళ్ళకు దేనికిని సంబంధము లేదు. ఇది పరమార్థసత్యము. అంతయు తనంతట తానుగానే జరుగును. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తిశ్వరునకు సృష్టి - లయకార్యములు నిద్రలో స్వప్నమునందు ఉండువాడు కచ్చుమూసుకొనుట, మరలాతెరుచుకొనుటలాగా అస్పృశ్యముగా స్వచ్ఛందముగా జరుగునట్లు జరుగును. కావున శ్రీకాళహస్తిశ్వరునకు అనేక కోటి బ్రహ్మాండ పిండికరణ పాండిత్యము అప్రయత్నముగా లీలా విభూతి అభ్యుపగమించి.

పంచబ్రహ్మతమః 21

సంచేతి సదేవ సోమ్యేదమగ్ర ఆపీదేకనేమాఽ ద్వితీయం । యదాతమః తన్న దివా న రాత్రం న సత్ నచానత్ శివ ఏవ కేవలః ఇతిశ్రవః ।

అగ్రే శివమాత్రమేవేదం వాచురూపరహితమాపీత్ ।

రతః శివాజ్ఞయా ఈశాన తత్పురుష అఘోర వామదేవ సద్యోజాతాభ్యాని సప్తకోటి మహానంత్ర ప్రాధాన్యోక్త భూత భౌతికాది కారణత్వాచ్చ పంచబ్రహ్మ సంజ్ఞకాని అభవన్ తథాహి యజ్ఞ వైభవే ।

ఓ సౌమ్యుడా! సతపదార్థము చైతన్యము ఒక్కటే ఇదం అని ఈ సత్యక్షముగా కనబడుచున్నది నామ, రూప, క్రియా భేదముచేత భిన్నమైన కార్య ప్రపంచమంతా, అగ్రే = సృష్టికి పూర్వ భాగమందు. అద్వితీయం = రెండవ వస్తువులేనిదియూ, ఏకం ఏవ = సర్వ గతాంతరంగ

విష్ణునాని నిర్వికారానియైతే రిసస్వరూపమైనందున సత్ విష = అభారిత
సత్త్వమానస్వరూపముగానే, అనేక ఉండెను. భావగోష్ఠినిపట్టున ఆరవ ప్రపాతకంద్విత్రియ
మంచంతో మొదటి మంచమునకు పూర్వ గ్రంథమున ఇట్లున్న ఒకాదోక వస్తు స్వరూపం
తెలియుచున్నది. సమస్తము తెలియ బడుచున్నదని మట్టితో చేసినట్లు తెలిసిన కుండ, పట్టి,
మూడుడు, ప్లవచ మొదలగునవి తెలిసినట్లు దృష్టాంత పూర్వకముగా ఉద్ధారకునిచే అచట
నిరూపించబడినది. అట్టి వస్తుస్వరూపమునందున నాకు ఉపదేశపూర్వకముగా
అనుగ్రహింపబడెనని స్థాపించెడి శ్వేత కేతఃపునకు లంఛియైన ఉద్ధారకుడు సర్వజగత్కారణమై
ఉన్న అధిష్టాన సత్త్వరూపాల స్వరూపమునను నిరూపించి ఉపదేశము చేసెను.
నానురూపక్రియలయొక్క భేదముచే అనేక విధములుగా భిన్నమై సత్యజ్ఞాని ప్రమాణ
విషయముగా పురీంచుచున్న భూతవికార రూపమైన ప్రపంచమంతయును సృష్టికి
పూర్వకమున భేదములేక సర్వవ్యాపకమై నిర్వికారానంగ విద్రూపాఖండైకరమై, అభారితమై
అధిష్టాన సత్త్వరూప స్వరూపముగానే ఉన్నది. ఇటువంటి వస్తుస్వరూపమును నిరూపించెడి
విషయమున భ్రాంతియైన శూన్యవాదులు, మరికొందరు నానురూపక్రియల భేదముచే అనేక
విధములుగా వ్యక్తీకరించు చున్నారు. ఈ ప్రపంచ మంతయును ఉత్పత్తికి పూర్వము
నానురూపక్రియల భేదములేక అనిర్వచనీయమై సత్యజ్ఞాని గోచరము కానందున ఏమియును
లేదని అభావము (శూన్యము) మాత్రమే ఉండెనని చెప్పుదురు. ఇట్లు చెప్పట అనంగతము.
ఎట్లనిన అభావమనగా లేదనట (నాస్తి) ఐనది. శూన్యమై ఉండెడి సమయమున అట్టి
శూన్యమును తెలుసుకొని చెప్పువాడు సంభవించుట కూడా అనంగతమై ఉన్నదని చెప్పును.
కాని శూన్య కాలముల శూన్యమును గ్రహించెడివాడు లేనందున ఇది శూన్యము అని
నిరూపించుటకు ప్రమాణము లేదు. మంత్రమున అనల్ శబ్ద నిరూపణము సదభినివేశ
రూపమైన వివరీత గ్రహణ వివృత్తి పూర్వక స్వరూపమును బోధించుటకు చెప్పబడినది.
నేరే అభిప్రాయము కొరకు కాదు.

సదాశివుడు ఒక్కడే సరమాత్మ. ఆయన తత్త్వమును తెలుసుకొనుటకై నిషేధ రూపమున
“నేరీనేరీ” (బృహదారణ్యకోపనిషత్ 3-9-26, 4-2-4, 4-4-22) అన్నట్లుగా
తమస్సుగాదు, వగలు కాదు రాత్రికాదు సదసత్తులు కూడా కాదు అని చెప్పినవి. ఆతర్వాత
సదాశివుడు ఒక్కడే ఈ సృష్టిలో నానురూప క్రియా రహితుడై ఉండెను. ఆతర్వాత సదాశివాక్ష
చేత ఈశాన = మిశ్రీలి వెలుతురు ప్రకాశముగల ల్రినేత్రుడు. సరమాత్మయైన సదాశివుడు.
అఘోరః = అరిభయంకరుడు (అంతకంటె ఘోరరూపులు మరి ఒకరు లేరు) నామూదేవ
= ముక్తిన్నట్లు గల సదాశివుడు; సద్యోజాతుడు = భక్తులను అనుగ్రహించుటకై అప్పటికప్పుడు
అవతరించేవాడు. సదాశివుని అనంతకౌటి అవతారములకై ఆ అవతార అర్చనాదికైంకర్యములకై
అనేక మహామంత్రములు ప్రధాన వినియోగమునకై కలవు. వృధిని అపాలేక్షోనాయు ఆకాశరూపుడై
ఆయాశ్లేత్రములలో నిరాజిల్లుచుండెను. అనలు బ్రహ్మ అనగా బ్రాహ్మణుడని ఋత్విజుడని,
సరమాత్మ అని వేదముని, తమని అర్థములు కలవు. సామాన్యముగా బ్రహ్మలు లోమిద్దిమంది.
ఏదో ప్రజాపతి అని పిలుతురు. 1. భుగువు 2. పులస్త్యుడు 3. పులహదు 4. అంగీరసుడు
5. అత్రి 6. క్రతవు 7. దక్షుడు. 8 వసిష్ఠుడు 9. మరీచుడు. భూతభౌతికాధికారణముల
చేత శ్రీసదాశివుడు పంచబ్రహ్మ సంజ్ఞకు దాయన యుక్తు వైభవమున.

తత్రైవం సతి శబ్దస్తు సాక్షాదీశావ ఏవ చ
పురుషః తత్పురుషో రూపః అఘోరః పరికీర్తితః ||
నానుదేవో రషః ప్రోక్త గంధః సద్య ఉదాహృతః

సదాశివేశ్వరౌ రుద్రో విష్ణుః బ్రహ్మో చ సునతాః ॥

క్రమాచర్యబ్దాది భూతానాం దేవతాశ్చ ప్రకీర్తితా ॥

దేవతలను స్మరించుచేసి స్థిరనామము శ్రీ సదాశివుని స్మరింపించునదే. ఆకావరీశే ఈశాన, రత్నరంశే అఘోర నామదేవ రుద్రనామములు కూడా కలవు. విష్ణు బ్రహ్మది నామములు క్షుణ్ణముగా భూత భౌతిక మంతయు శ్రీ సదాశివుని మయమే. నేరును రొకటి లేదు. ఈశానాది పంచరూపములు పృథ్వి, నీరు, నిప్పు, గాలి, ఆకాశములకు స్థితి రూపములు. (ప్రతీకలు)

ఏవంచ నో బుద్ధ్యం హతార పిత్తాంతః కరణానాం, శోత్రత్వక్ చక్షుః జిహ్వస్థూణానాం, నాస్యాణి పాదసాయుషస్తానాం తత్తదధిదేవతానాం చ పంచ బ్రహ్మత్వకత్వం తదాత్మస్వత్వాత్ తదాధారత్వాత్ న కిందిద్యద్విరిచ్యత ఇతి. నవిన ముముక్షు సుఖాయ పంచ బ్రహ్మకారేణ అవస్థితః పంచబ్రహ్మణి ఏవశిరః ఆద్యవయవ సంపూర్ణా తనః యన్య నపంచ బ్రహ్మతనః సాయాదిత్యర్థః

దేహములోని ఇంద్రియములను నియంత్రించునది మనస్సు. ఆ మనస్సు నాలుగు రకములు. అవి మనస్సు, బుద్ధి అహంకారము చిత్తములని (అంతకరణములు అని మనస్సుకు మరోపేరు). బుద్ధి గుణములు ఆరు. అవి మేధ, వంప, చార్మి, గృహితి, శ్రౌతి, చత్వరి. ఇంకాను శుశ్రూష, శ్రవణము, గ్రహణము, ధారణము, ఊహ, అపోహ, అర్థవిజ్ఞానము, తత్వజ్ఞానము మొదలగునవి. అహంకారమనగా గర్వము. చిత్తమనగా మనస్సు నుది. అంతఃకరణమనగా దేహములోపలి ఇంద్రియము. మనస్సుకు అధిదేవత చంద్రుడు, బుద్ధికి అధిదేవత బృహస్పతి అహంకారమునకు అధిదేవత రుద్రుడు చిత్తమునకు అధిదేవత శ్రేత్రజ్ఞుడు. శ్రేత్రజ్ఞుడు అనగా జీవుడు అని అర్థము. (చెయ్యి, ముఖము, దంతములు, శిరస్సు, నేత్రములు, చెవులు, వెండ, శరీరము హృదయము, కేంద్రములనే పన్నెండింటిని శ్రేత్రము అనబడును.) జ్ఞానేంద్రియములు ఐదు. అవి శ్రోత్రము త్వక్, చక్షు జిహ్వ స్థూణము చెవులు, చర్మము కర్మ, నాలుక, ముక్కు చెవికి అధిదేవత దిక్కు. “దిశః శోత్ర భూత్వా కర్ణే ప్రావిశత్”. “శబ్ద గుణకమాకాశం” చర్మమునకు అధిదేవత వాయుః “ఓషధి వనస్పతయః లోమాని భూత్వా త్వపం ప్రావిశత్” రూపరహితస్వర్మనాన్ వాయుః ఇంద్రియం స్పర్శగ్రాహకం త్వక్. దీనిని కనుగొనుట వృక్షదుల కంపనము చేత గుర్తించబడును. “వాయుః ప్రాణో భూత్వా నాసికే ప్రావిశత్” కర్మకు అధిదేవత ఆదిత్యుడు. “ఇంద్రియం రూపగ్రాహకం చక్షుః” క్షుణ్ణ తారాగవర్తి. నాలుక (జిహ్వ) కు అధిదేవత వరుణుడు. “వరుణో వా ఏతం గృహ్లాతి, శన్న్వీ మిత్రస్యం వరుణః” శీతస్పర్శ వత్ప్రాయః శరీరం వరుణలోకే, ఇంద్రియం రసగ్రాహకం రసనం జిహ్వగవర్తి. విషయః సరిత్ వముద్రాదిః” ముక్కు (స్థూణము) కు అధిదేవత పృథివి. “వాయుః ప్రాణో భూత్వా నాసికే ప్రావిశత్” “గంధవతీ పృథివీ. శరీరం అస్మాదీనం, ఇంద్రియం గంధ గ్రాహకం స్థూణం, నాసాగవర్తి, విషయః నృత్సాషాణాదిః ఇక కర్మేంద్రియములు గూడా ఐదు. అవి వాక్ పాణి పాదసాయూ ఉపస్థలు. వాక్కు అగ్ని అధిదేవత చేతికి (పాణి) ఇంద్రుడు అధిదేవత “ఇంద్రో మే బలీ శ్రితః, బాహవో బలం” పాదమునకు విష్ణువు అధిదేవత. ఉపస్థకు అధిదేవత ప్రజాపతి” అపోరేతః భూత్వా శిశ్నం ప్రావిశత్ తమస్సుకు ఈశ్వరుడు అధిదేవత. ఆయా ఇంద్రియముల అధిదేవతలు కూడా పంచబ్రహ్మత్వకులే. పతే ఉత్పత్తి ఆధారములచేత

వారివారి ఏమాత్రము వ్యతిరేకము లేదు. ఇంద్రియములలో గూడిన జీవుడే సాంసారిక బంధములనుండి విముక్తిని పొందియునును అందునును పొందును. శివుడే పంచ బ్రహ్మలుగా ఏలరి పంచములములు కల బ్రహ్మగా స్పష్టమి అదినుండి రయము పొందించు పర్యంతము: సుప్రాశ్చయై శరీరధారియై జీవులను క్షిండుచున్నాడు. అందువలన ఆనదాశివుడు పంచ బ్రహ్మ చేహధరుడు.

ఈశానాది పంచబ్రహ్మణి నిర్వక్తే ఆగమః ।

య ఈశ్వే పర్య విద్యానాముపదేశ్చ మహాత్మనాం ।

బ్రహ్మాదికారణం శంభుః ప ఈశాన ఇతి స్మృతః ।

తామ తామ చ ధీః పూర్వవిశన్ తత్వాత్మా పాఠితః ॥

యః తత్పురుష వాచ్యో నః ప పాయాదవస్థాం హృది

ఇతియథా సుధాక్షుధార్తవ్య సంతాపం శమయేద్యతం

తథా ఘోర స్రశాంతోఽపి పాప నిర్లహకారకః ॥

ఇతి

స్వజ్ఞాఘోష మూమూలం హరత్యహరహో హరః

అఘోర ఇతి విఖ్యాతః సదా పాయాతపురార్యపీఠి ॥

వామయా ఉమయా గౌర్యా వామార్థవపుషా సదా

దీవ్యత్యయమభీష్టద్వదాతా యః పరమేశ్వరః ॥

ఇతి

పద్యోజనానాం మూర్తయః పంభవంతి యస్యేచ్ఛాతః తేన సద్యోభిధానః ।

భక్తానాంనా పూజాతృద్యః ఏవ పాషాదగ్ర జాయతే తప్తభోక్తః ।

ఇతి

శరీరములున్న సదాశివుడు పంచములుడు. అవి ఈశాన తత్పురుష, అఘోర, వామదేవ, సద్యోజాతములు. ఇదివేదముందు, పురాణ, ఆగమములయందును చెప్పబడినది. మహాపురుషులకు సకల విహితముపైక నిద్యలను ఉపదేశించుటలో సదాశివుడే సమర్థుడు. బ్రహ్మాది దేవతలు వారి వారి పనులను సక్రమముగా చేసుకొనుటకు శక్తి సామర్థ్య ప్రదాత శ్రీసదాశివుడే. అతనినే సదాశివుడు అని అందురు. విజ్ఞానంల మేధస్సున నిలిచి వారి మేధాసంపదలను వృద్ధిచేయు వాడు సదాశివుడే. ఎవరిని పరమ పురుషునిగా ఆరాధించుచున్నానో ఆ పరమపురుషుడు నావృద్ధయ పుండరీకమున ఎల్లప్పుడు ఉండుగాక. ఎవరి ఆకలిని, ఆర్తని తాపమును నిశ్శేషముగా శమింపజేసి అతనికి అమృతమును ఇచ్చునో ఆ శివుడే నాకు దిక్కు. అమితగంభీర ఘోర యోగమూర్తిలో ఉన్ననూ భక్తుల పాపములను నిర్ణయగా దహింపగలడు. తన వారి పాపములను సమూలముగాపోగొట్టువాడు గనుక అతనిని ఆ సదాశివుని అఘోరుడు అని స్తుతి చేయుదురు. అతను త్రిపురాసులను సంహరించిన వాడు కూడా. స్త్రీలలోకెల్ల ఉత్తమ (స్త్రీయై పసుపు ధాయలతో వెలుగొందే పార్వతీదేవి (గౌరీ అనగా ఋతుమతి కాని కన్యక) గౌరీ దేవియై శంకరుని అర్థశరీరమునుపొంది విలక్షణమైన అర్థనారీశ్వర మూర్తిగా వెలుగొందే భక్తుల అభీష్టములను ఇచ్చే దయామూర్తి సదాశివుడు. భక్తుల సురక్షణార్థమై అనేక రూపములను ధరించు వాడుగనుక ఆసదాశివుడు సద్యోజాతుడు భోలాశంకరుడై ఆర్తలో భక్తులు పీఠించిన లోదనే కమ్మల ముందు స్రవ్యక్షమై వారి కష్టములను కడలేర్చు వాడు ఆసదాశివుడే. అనేక ముఖములతో భక్తులకు సదాక్షిండువాడు గనుక ఆయన పంచబ్రహ్మ తనవు కలిగినవాడు.

నర్సభౌగ్య మంగళం పహితామఃమీకం సుఖం లాలీతి నర్సమంగళా గిరిజా, శర్వాణి, నర్సమంగళిరి. అత ఏవ హి జ్ఞాన తత్త్వాస్త్ర మ్యధాం విలంభ్యాసి శ్శక్తిశాస్త్ర ముపలంబితే. తథాహి. శాస్త్రం ద్వివిధం. వైదికం లాంఛికం త త తంత్రే భౌగళిప్తయీ స్రాయశో చేతి జ్ఞాన ప్రవరతే. వైదికానాం వైదికమార్గః ఏవ ప్రస్థితిః ప్రశస్తా. స్వాధికానాం గుణ్యేన వైదికః

తాంత్రికేవా సమంపాస్త్రే యది పరమం శేషం అష్టాశ్రేణం. ఇదం సమస్త వేదా సాధారణమపామం. తథాపి నివశ్యోమపామం విశిష్టమిది తాద్రావిపగమ్యతే శం. భగవ శక్తిః భగవాన్ బావంశశ కథాచాలాచాహ సాధ గానామితి. వైదికం తాంత్రికం విభజ్య సర్వదేవపామం మరదిశతి.

వైదికే వైదికస్త్రవ తాంత్రికే తాంత్రికప్య తం ।

ఇత్తం నమస్త దేవానాం పూజాః విప్రాః ప్రకీర్తితాః ॥

ఇతి

తస్మాద్భగవత్ కథంచిత్ భజతాం భోగం మోక్షం చ ముఖం

దదాతీతి సర్వమంగళ తయాఽలంకృతా ఆకృతిః రూర్తిః

యస్య ప సర్వమంగళాలంకృతాకృతిః కాళహస్తీశ్వరః నమః హృది విభాతం.

అంచరితే హిమయైన ఆముష్మికయైన సుఖమును సంతోషమును శాంతిని ఇచ్చునది గనుక ఆమె సర్వమంగళా. ఆమె గిరిజ, పార్వతి, శిర్వాణి మొదలగునవి ఆమెకు పేర్లు. ఆమె సర్వమంగళమేనా. అందువలననే లోకమున ఉపాసకులు ఆయా శాస్త్రములు సంప్రదాయములు ఒక్కొక్కప్పుడు వాటి శక్తియే ప్రధానముగా శాక్తేయ సంప్రదాయమును అనుసరించుచున్నారు. ఆమె స్వస్తి స్థితి సంతోరములకు కారణము. శక్తి విశిష్టాద్వైతమున పరాశక్తియే సర్వ స్వరూపిణి. సామాన్యముగా శాస్త్రము రెండు విధములు వైదికమని తాంత్రికమని. ఈ రెండింటిలో భోగములను విశ్వరములను అనుభవించుటకై తరచుగా జనులు రం రిమును అనుసరించురు. వైదికులు వేదమార్గమున స్మృతిబోధిత స్మృతి బోధిత కర్మలయందే ప్రవర్తించెదరు. కాని వైదికమార్గము అపాయములేని ఉపాయము. కాని వారి వారి అభిరుచులు యోగ్యతలను అనుసరించి వైదిక మార్గమునగాని తాంత్రిక మార్గమును అనుసరించి వారి వారి కోరికలను తీర్చు కొనుచున్నారు. ఇది అన్నీ ఉపాసనలకు దేవతలందరికీ సాధారణమైన శాస్త్రవిధానము. మనపుటి వేదోక్తమైన దేవతలందరిలో కంటే గౌరీ శంకరుల ఉపాసన చాలాగొప్పది అనేక శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. కైవ శాక్తేయ ఆగమముల వలన గూడా తెలియుచున్నది. భగము అనగా జ్ఞానము, వైరాగ్యము. కీర్తి, ధర్మము మోక్షము ద్వాదశాదిత్యులలో ఒకడు, ఇచ్చ, వీర్యము. మహాత్మ్యము. యోని అని అర్థము. శక్తిని ధరించువాడు, భరించువాడు భగవంతుడు. అతనే ఈశ్వరుడు. అతను కోరిన కోరికలను ఇచ్చువాడు. కనుక వైదిక మార్గమున గాని తాంత్రిక మార్గమున ఆయనను ఉపాసించిన ఆయన ఫలప్రదాతే. భోగము మోక్షమును సుఖ శాంతిలను ఇచ్చునది కనుక పార్వతి సర్వమంగళా. ఆమెచే అర్చశరీరమును అలంకరింపబడినవాడు అర్చనారీశ్వరుడు ఆయన. సర్వమంగళచే అలంకరింపబడిన మూర్తి కలవాడు. అటువంటి సర్వమంగళాలంకృతుడైన శ్రీ కాళహస్తీశ్వరుడు నాహృదయమున ఎల్లవేళలా ప్రకాశముగా ఉండుంగాక.

అనాదినిధనః 23

ఆది అనగా జన్మకు మొదలు. జన్మ లేనిది అనాది. ఆది అనగా మొదలు పుట్టుక, ప్రారంభము మొదలగునవి ఆది పదమునకు అర్థము. ఆది లేనిది అనాది. అనాది అనే పదమునకు చాలాకాలము అనే అర్థము కూడా కలదు. నిధనం అనగా వినాశము. చావు, చేటు అని అర్థము. కనుక అనాది నిధనః అనగా పుట్టుక చావులేని వాడు అని అర్థము. ఆదిః అనగా పుట్టుకకు కారణము కలిగినది. (పంచిత ప్రాకర్మకర్మలు) నియతమైన పూర్వవర్తి కారణము కలిగినది ఆ కారణము లేనిది అనాదిః ఆది లేకన్నను చాలా కాలము ఉండునది.

ఆదిః సారంభః ఉద్భవః, నిధనః నిష్పత్తః అర్థ సంబంధః ఆలేతి నిధనః, సమీప్యతే ఆదిః నిధనశ్చ అస్యేతి అనాదినిధనః జనిమృతిరహిత ఇత్యర్థః

అజాత ఇత్యేవం కశ్చిద్భీరుః ప్రవద్యతే ।

న తస్య కశ్చిత్ తిరస్తి తోకే వచేతేతా నైవ చ తస్య లింగం

సకారణం కరణాధిపాధిపో న వాస్యకశ్చిజ్జనితా ననాధివ ఇతి

నను యదుత్పద్యతే తస్మానంతో భవతి. యద్యోత్పద్యతే తస్మాత్త్య మితి వ్యవహారాల్ అనాది శబ్దాదేవ అర్థ సేద్యైః కిమర్థం నిధనశ్చ ఇతి చేల్ ఉచ్యతే. అనాదిః సారం ప్రాగభావః కశ్చిత్పదార్థః సాదిరనంతః ప్రధ్వం సాభావః చేతి కేషాంచిత్రీర్థ కరాణాం వ్యవహారదర్శనాల్ తదుభయనిష్పత్త్యర్థం అనాదినిధనః ఇత్యుచ్యతే. ఏవం భూతో భగవాన్ రక్షర్నిత్యర్థః

ఆదిః అనగా ప్రారంభము పుట్టుక అని అర్థము కుండను చేయుటకు ముట్టిని ముర్తగా చేయుట ఘటనిర్మాణమునకు ప్రారంభము. నిధనమనగా నిష్పత్తి అనగా ప్రవృత్తి నుండి విరమించు కొనుట సంసారమును వృద్ధి చేయవలెనని భార్యను పరిగ్రహించి ఆమెద్వారా సంలానమును పొంది వారిలో అనుబంధము సేవను, మమకారములు పెంచుకొని వారికోసం ధనకనక వస్తువాహనాదీకములను సంపాదించుకొనుట (ఆత్మనిష్ఠ కామాయ సర్వం సీయం భవతి) సంసార ప్రవృత్తి. ఈ ప్రవృత్తి సంబంధమునుండి అప్రయత్నముగా విడిపోవుట, మరణించుట, తన ఉనికిని తెలియనీయకుండుట, నిధనము, అది లేనది అనాది. పరమేశ్వరుడు ఆదియు అంతములేనివాడని అర్థము. పుట్టుక ఉంటే గదా! మరణించుట. కనుక పరమేశ్వరుడు జనన మరణములకు అతీతుడు. అనలు పరమేశ్వరునికి పుట్టుకే లేదని నేదము చెప్పుచున్నది. పుట్టుకలేనివాడు అనేక లోకములతో గూడిన బ్రహ్మాండములను రక్షించుచున్నాడు. ఎవరికి ఉత్పత్తి కలదో వారిలో నాశము కలిగి ఉండుట లోకసహజముగా చూచుచున్నాము. దేనివైతే ఉత్పత్తి లేదో అది నిత్యముగా ఉండునని లోకవ్యవహారము. అది లేనప్పుడు అంతము కూడా ఉండదు అందువల్ల నిధన శబ్దమును ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చినదనిన అభావములు నాలుగు విధములు. ప్రాగభావమని ప్రధ్వంసాభావమని అత్యంతాభావమని అన్యోన్యాభావమని. ప్రాగ భావమనగా “అనాదిః సాంతః ప్రాగభావః ఉత్పత్తేః పూర్వం కార్యస్య” ఒక కార్యముయొక్క ప్రారంభమునకు ముందు ఉండనది. అనాది మనది అంతము కలది ప్రాగభావము ఘటనిర్మాణమునకు ముందు క్షణమువరకు ఘట ప్రాగభావము గలదు. ఇప్పుడు చేసే ఘటమునకు ముందు ఉండేది ప్రాగభావము. ప్రధ్వం సాభావము అనగా “సాదిరనంతః ప్రధ్వంసాభావః ఉత్పత్త్యనంతరం కార్యస్య” కరచేతగాని రాయిచేతగాని మరేపరికరములచేత కుండను పగుల కొట్టినచో ఆకుండ ధ్వంసమైపోవును. ధ్వంసకు ప్రాగభావత్వము లేదు. ఒకసారి పగలిన కుండ మరలా మాటిమాటికి పగలదు గనుక ధ్వంసకు ప్రతియోగిలేదు. సామాన్యముగా ధ్వంస పుట్టిన తర్వాతేవస్తువు సంభవించును. ఇక అత్యంతాభావమనగా “త్రైకాలిక సంస్కర్గాభావః” త్రైకాలికమనగా నిత్యము. ఎల్లవేళలా ఉండునది అని అర్థము. “ప్రాగభావ అప్రతియోగిత్యే సతి ప్రధ్వంసాప్రతియోగిత్యేసతి అన్యోన్యా భావభిన్నత్వే సతి అభావత్వం” ఇది ఆరువిధములు. సామాన్యాభావము. విశేష, బేధము, విశిష్ట భేదము. ఉభయభేదము, అన్యతర భేదము, సముదాయ భేదము. ప్రత్యేక భేదము మొదలగునవి అన్యోన్యాభావమనగా “తాదాత్మ్య సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితోకే-2 భావో అన్యోన్యాభావః దీనికి ‘యేన సంబంధేన యన్నాస్తీ త్యుచ్యతే తన్నిష్ఠా ప్రతి యోగితా తత్సంబంధావచ్ఛిన్నా”

[illegible]

శంభు: 24

అందుచేతనే మన ప్రభుత్వం ప్రజలకు అందరికీ అనుకూలంగా ఉండేలా చర్యలు తీసుకుంటున్నాం. ప్రజల సమస్యలను పరిష్కరించేందుకు ప్రభుత్వం ప్రయత్నిస్తున్నాం. ప్రజల సమస్యలను పరిష్కరించేందుకు ప్రభుత్వం ప్రయత్నిస్తున్నాం.

అందువలన అమరావతి మామిడి సాగులో భువనరేఖ అంధులు యువకులు సుదీర్ఘకాల విద్యుత్తులేన సాధనం అయ్యారు. ముగ్ధులు భువనరేఖ, ఆరాధన లేదని లేదనిపించి గంభీరాణం శంభులేన నమాల గురులిలి. భగవాన్ శతంజలి: మూ త్రయమామిడి 6 శిల్పం ప్రస్తుత్యామా సత్రాల్సేషామమి గురు: వాల్సేషానచేదాదిలి. ఇది ప్రధానోద్య:

ప్రతిపర్కం ప్రమాతానాం బ్రహ్మణాం శాస్త్రవిస్తరం ।

ఉపదేష్టా ప ఏవాపీత్యా లావచ్ఛేద వర్తివాం ॥

కాలావచ్ఛేదయుక్తానాం గురూణామప్యపి గురుః ॥ ఇతి

[illegible]

శం అనగా సుఖము, పరమార్థం దూరమైన మోక్షము ఈ నదాశివుని ద్వారానే అనుభవం. కావున అతనే శంభుః అనబడు ఆయాకాలగురువుల, ఆచార్యుల ఉపదేశముల ద్వారా ఆత్మజ్ఞానమునకై సాధు సంప్రదై జ్ఞానముద్వారా ముక్తిని పొందుచున్ననూ, ఆయా ఉపదేశకులకు, ఆచార్యులకు, కులగురువులకు కూడా శివుడే మూల గురువు అని పఠంజలి మహర్షి ఈశ్వరుని తత్త్వమునకు సూక్ష్మముగా చెప్పినాడు. అనదాశివుడు అన్ని కాలములయందూ అందరికీ మునుగురువు. అతడే అన్ని శాస్త్రములను వేదసారమును, మనుస్మృతిని తరించే మార్గమును మోక్షమును ఇచ్చుటలో, భౌతికములైన ఇహ లోకమును గూర్చిన విజ్ఞానము బోధించగలడు. శివపురాణమున బ్రహ్మదేవుడు సృష్టి చేయు ప్రతిసారి ఆయాకాలమునకు అనుగుణముగా నదాశివుని ఉపదేశాను సారముగా మహర్షు, అహంకార, భూత, ఇంద్రియ దేవ, తమస్సు, నవన్రుతి, తిర్గ్యక్ మనుష్య నర్మరూపములైన నవవిధ సృష్టిని చేసే నదాశివుని అనుగ్రహమునకు పాటించెను. కావున బ్రహ్మదేవునకు సర్గ ప్రతిసర్గ ప్రమాతమైన ఈ సృష్టిని చేయు విధానమును ఉద్దేశించిన నదాశివుడు అది గురువు. కాలానుగుణముగా వచ్చిన ప్రతివ్యక్తికి అతడే గురువు. ఇప్పుడు కూడా పితృలకు ఆత్మరాభ్యసము చేయుచున్నాడు శివ పంచాక్షరి ఐన “ఓం నమః శివాయ” అని నలకల మీద దిద్దించుట కలదు. కావున ఆక్షరాలు వేర్వేరు వారందరికీ శివపంచాక్షరి ఆధిపాత్యమైన నదాశివుడే పరమ గురువు. కాలానుగుణముగా వచ్చే గురుపరంపరకు కూడా నదాశివుడే ఆది గురువు. “నదాశివ సమూరంభం శంకరాచార్య మధ్యమాం” అనికదా సంప్రదాయము. అందువలన శిష్యునకు తల్లిప్రదేశ నమయము శ్రీనదాశివుడే గురువుగా భావించి భక్తి ప్రవర్తులతో విద్యాభ్యాసము చేయువలెను. “ఈశ్వరానుగ్రహదేవ పుంసాం ఆద్యైరభిభావన” అదే గత వేదాంత జ్ఞానమును మునుముఖులు పొందవలెననచో శ్రీనదాశివుని

అనుగ్రహము తప్పక అవసరము. ఆయన అనుగ్రహము విలసనే మోసపులకు అదైత్య భావన. ఆధ్యాత్మిక చక్రస్థి అలసడును.

పరీక్షనిషత్వంనందు ప్రతిమాధ్యాయము ద్వితీయపక్ష 8వ మం ప్రమున “స సర్వేశాపరేణ అణు ప్రమాణాలే”న కలదు. తత్త్వము గూర్చి దానిని ఉపదేశించినవారి గూర్చిన వివరణ ఈ మం ప్రమున కలదు. సామాన్యముగా ఆత్మ తత్త్వమును ఉపదేశించువారు దాపునికులు. సామాన్యముగా ఉపదేశికులు ఉత్కృష్టలు నికృష్టులని రెండు విధములు. ఉత్కృష్టులు తత్త్వ సాక్షాత్కార సంపన్నులు శ్రేష్ఠమైన ఉపన్యాసకులు, పరిష్టలు గూడా. ఆత్మను గూర్చి తల్పాక్షాత్కారము గూర్చి సరైన అవగాహనలేక తత్త్వమును సరిగా ఉపన్యసించలేక ఏదో మాట్లాడే వారిని నికృష్టులు, ప్రాకృతులు అవరులు అని అందురు. ఆత్మ తత్త్వ సాక్షాత్కారమున మోక్ష విషయమున దార్శనికులలో కొద్ది తేడాలు కలవు. విషయమును ప్రతిపాదించుటలోను చెప్పే విధానములో చాలా తేడాలు కలవు. అదైత్య వేదాంత దర్శనమున ఉపదేశించబోవు ఆత్మ తత్త్వము పారమార్థికముగా అన్యముకాదని తానూ ఆ పరతత్త్వ రూపుడని ఎరిగిన ఆచార్యుడు ఉపదేశింపగా ఆపర తత్త్వమే నీనని మోక్షము గూడా ఆ పరతత్త్వమే అని నిర్ణయ జ్ఞానము గల ఆశిష్యుడు ముక్తుడాయెను. ఈతత్త్వము ఊహించరానిది. ఊహించుటకు నిలకడలేని కుశాగ్రబుద్ధులైన లాగ్నికుల సైతము పరతత్త్వము ఊహతో స్రయిల్పించి నిర్ణయించిన విషయమును ఆతర్వాత మరి ఒక తెలివైన వాడు ఆ నిర్ణయమును తలక్రిందుల చేసి మరొకరిచిన నిర్ణయించగలరని భావము. కావున లాగ్నికమైన ఊహకు పరిధులు, అవధులు లేవు. ఆ ఊహ సక్రమము కానిచో అది శుష్క తర్కమై నిష్ప్రయోజనము కాగలదు. కావున కేవలము శుష్క తర్కముతో ఆత్మ తత్త్వము ఊహించరాదు. ఆత్మ తత్త్వము ఆచార్యుడే ఉపదేశమే కావలయును. సింహము వెనుదలగం క్రూర జంతువులనుండి ఆవును కాపాడినట్లు ఆత్మ తత్త్వోపదేశమునకు తర్కమునుండి సద్గురువే కాపాడగలరు. కావున పరతత్త్వము బ్రహ్మ నిష్కడై ఆత్మ సాక్షాత్కార సంపన్నుడైన సద్గురువు వలననే తెలుసుకొనవలెను. కావున ఆచార్యులందరికి ఆచార్యుడైన శంభువు మనకు మోక్షము ఇచ్చుగాక.

సచ్చిదానందరూపధ్యక్ 25

పచ్చ చిచ్చ ఆనందశ్చ సచ్చిదానందాః తేషాం రూప ధత్ ఇతి సచ్చిదానందరూపధ్యక్. “సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ సదేవ సోమ్యేద మగ్ర అసీత్” (ఛాందోగ్య: 6-2-11 పింగల: 1-1 తైత్తిరీయ 2-2-1, పర్వపారం: 6. నారాయణ ఉతా, 1-5, త్రి.వి.మహానా: 3-3)

ఆనంద ఆత్మేతి ఏతే సచ్చిదానంద శబ్దాః శివస్య లక్షణార్థాః భువంతి యత్ కాలత్రయాబాధ్యం తత్పుత్ యా స్వయం ప్రకాశతే సాచిత్ జ్ఞానం యన్నిత్యనిరుపాధికనిరతిశయ సుఖమానందః ఏకస్మిన్ ఘటే వృదాత్మికా సత్తా ఘటరూపేణ భావం చిత్ తన్నిష్ట ప్రయమేవానంద ఇతి సచ్చిదానందాః కారణ నిష్ఠ లక్షణాని సర్వత్రాను భూయంతే. తతః సచ్చిదానందాత్మకం పూర్ణం రూపం ధత్ ఇత్యర్థః ।

యేన రూపేణ యద్రూప్యతే యేన రూపేణ వినా యన్నానగమ్యతే తదేవ తస్య రూపమితి వ్యాయాత్ సన్యాత్మా సః శివః సచ్చిదానందరూపధ్యక్ ఉక్తార్థే పురాణ సూక్తిశ్చ అసత్యాలంబన త్వేన సత్యః సర్వజడస్య తు సాధకత్వేన చిద్రూపః సదా ప్రేమాస్పదత్వతః

అనందరూపః పర్యర్థః సాధకత్వేన హేతువా

పర్యసంబంధవత్త్యేన సంపూర్ణః శివసంక్షేతః ॥

ఇతి పచ్చిదానందరూపీ కాలహస్తీశ్వరో మహ్యం సాక్షాత్కారోత్పత్త్యర్థః ।

సచ్చిదానందమనగా సత్యమైనదియు నిత్యమైనదియు అనందమైనదియు అగునది. సత్ అనగా నిర్గుణ మైనది, స్వచ్ఛమైనది, దోషరహితమైనది అని అర్థము. నిత్యమనగా భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాలములలో వాశరహితముగా ప్రకాశించునది. అనంద రూపము కలిగినది ఈ రకములైన రూపములను ధరించినవాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. సత్యము, జ్ఞానము, అనంతము బ్రహ్మము అనగా అది సత్యమై జ్ఞానమై అనంతమైయున్నది. అదే పరమవస్తువు, సత్యమనగా ఏమస్తువు, ఏరూపముగా నిశ్చయింపబడుచున్నదో అవస్తువు. ఆరూపమునందు మారక ఉండేది. జ్ఞానమనగా తెలివిగల వస్తువు, అనంతమనగా ఏదీ ఏచోటను విభజింపబడనిదియు నిర్గుణ లేనిది అవస్తువు అగును. నర్వప్రపంచమును సత్ అను శబ్దముచే వ్యవహరింపబడుచూ సద్రూపముగానే స్మరించుచూ సత్తామాత్రము చేతనే వ్యాపింపబడి ఉన్నది. కనుక ఈ ప్రపంచముయొక్క చైతన్యమే అంతటా వ్యాపింపబడి ఉన్నది. కనుక ఈ ప్రపంచము యొక్క ఉత్పత్తికి పూర్వము నామరూప క్రియాకల్పితమైన భేదము లేక, అద్వితీయాఖండైక రసస్వరూపమై నిర్వికారాంగ చిన్మాత్రాధిష్ఠాన సత్తా మాత్రమే ఉన్నదని చెప్పుటయే శుభి లాత్మరము. ఆత్మ అనంద స్వరూపము అనందములలో మిక్కిలి గొప్పది బ్రహ్మానందము. సత్, చిత్ అనంద శబ్దములు శ్రీనదాశివుని తత్త్వమును ఆయన లక్షణములను తెల్పును. చిత్ అనగా ప్రకాశము అని అర్థము. అది జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్తి కాలములయందునూ భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలములయందు వాశములేనిదై అసత్ స్వయం ప్రకాశముగలదై ఉన్నది. చిత్ అనగా జ్ఞానము అని అర్థము. ఇది నిత్యము ప్రకాశించునది. మానవాది దేహ రూప ఉపాధిలేనిది నిరతిశయమైన సుఖమును అనందమును నమకూర్చువాడు పరమేశ్వరుడు. ఇది ఎలాగంటే ఒక కుండయందు మట్టి కలిగి ఉండేటవంటిది (సత్) కుండగా కనిపించే ఒకరూపం మరియు ఆకారం (చిత్) దానియందు ఉండే అభిమానం మమకారం (అనందః) మొదలగు నవియే సచ్చిదానందమైన కారణములు ఆలక్షణములు అంతటా కనిపించి వాటిని మనము అనుభవమునకు తెచ్చుకొనుచున్నాము. పరమేశ్వరుడు సచ్చిదానందరూపుడై సంపూర్ణ ప్రకాశమును ధరించి ఉన్నాడు. ఏతత్త్వముద్వారా నిరతిశయమైన స్వరూపము తెలియబడుచున్నదో, ఏ స్వరూపము తెలియనిచో ఏదీ తెలియదో అదే అతని రూపమనే వ్యాయమువలన సర్వాత్మకుడైన పరమేశివుడు సచ్చిదానందరూపుడై అనేక స్మృతి శ్రుతి పురాణాగమములచేత నదాశివుడు అనందస్వరూపుడు అని, భక్తులను అనుగ్రహించుటకై శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడిగా అవతరించిన ఆయన నన్ను అనుగ్రహించి నాకు ఆదివ్యమంగళ విగ్రహదర్శన భాగాన్ని ప్రసాదించుగాక.

హిరణ్య గర్భ జవకః 26

సృష్టి చేయుటకు సౌకర్యమునకై చతుర్ముఖ బ్రహ్మ విశ్వుడు, హిరణ్య గర్భుడు, అని ఇద్దరిని సృష్టించెను. ఈ హిరణ్యగర్భుడు అనగా అపంచీకృత పంచమహాభూతములు, వాటి తన్మాత్రలు, వాటి కార్యములు, పంచస్థానములు, పది ఇంద్రియములు మనస్సు బుద్ధిని కలుపుకొని 17 సంఖ్యగల శరీరమునకు లింగ శరీరము అని దీనిని భౌతిక లింగ శరీరము. ఈ శరీరాభిమాని హిరణ్య గర్భుడు. ఈ మాతృ శరీరమునకే ఆత్మ అనిపిండు.

జ్ఞానేంద్రియాణి పంచైవ పంచకర్మేంద్రియాణి చ ।
 శ్రోత్రత్వక్ నయన స్పృహణ జిహ్వేంద్రియ పంచకం ॥
 వాక్యాణి పాదపాయూపస్థా కర్మేంద్రియ పంచకం ।
 మనో బుద్ధి రహంకారః చిత్తం చేతి చతుష్టయం ॥
 సంకల్పాఖ్యం మనోరూపం బుద్ధిః నిశ్చయ రూపిణీ ।
 అభిమానాత్మకః తద్వదహంకారః ప్రకీర్తితః ॥
 అను సంధాన రూపం చ చిత్తం ఇత్యభిదీయతే ।
 ప్రాణోఽపానః తథా వ్యాసః ఉదానాఖ్యః తదైవ చ ॥
 సమానశ్చేతి పంచైతాః కీర్తితాః ప్రాణ వృత్తయః ।
 ఖం వాయుగ్ని అంబుషితయో భూత సూక్ష్మాణి పంచ చ ॥
 అవిద్యా కామ కర్మాణి లింగం పురస్కృతం విదుః ।
 (శ్రీసురేశ్వరాచార్య విరచిత పంచీకరణవార్తికము)

అసలు హిరణ్యగర్భుడనగా సర్వజీవులకు సూక్ష్మ శరీరముగా ఉండే ఆత్మ అని, బంగారు అండమునుండి పుట్టినవాడని, బంగారపు అండములను సృజించువాడని అర్థము కలదు.

హిరణ్యయం రుద్రవీర్య పరిణామరూపం గర్భే జతరక్షిత్యనస్థాయాం యన్యన్తః హిరణ్యగర్భః తం జనయతితి హిరణ్యగర్భజనకః నను విష్ణురేవహి నిజనాభి పంకజ వ్యూహ విధిం జనయామాసేతి తథా సవిధిశ్చ రుద్రమితి భాగవతే దృశ్యతే. కథం రుద్రస్య బ్రహ్మజనకత్వం ఉపపద్యతే ఇతి చేతి నత్యం. క్వచిత్కల్పాదా విష్ణునాభి సుషిరాదేవజాతః విధిః తద్విరణ్మయం బీజం రాద్రమితి తస్య జనకః త్వముక్తం రుద్రతేజో సో హిరణ్మయత్వం ప్రసిద్ధం.

హిరణ్మయము అనగా రుద్రుని వీర్యము యొక్క పరిణామ రూపముగా గర్భమునందు జతరాగ్నితో ఎనరికి పతే ఉన్నదో అతను హిరణ్యగర్భుడు. అంటే రుద్ర వీర్యమునకు అగ్నికి అభేదము. నవము తినిన అహారమును జతరాగ్ని వీర్యముగా మార్చి శరీరమునకు బలమును చేకూర్చును. హిరణ్యగర్భుని పుట్టించినది అతని జన్మకు కారకుడైనవాడు, తండ్రి లాంటివాడు గనుక సదాశివుడు హిరణ్య గర్భజనకుడు. పతే ఇచట ఒకస్థు ఉద్భవించుచున్నది. అది ఏమనిన హిరణ్యగర్భుడనగా బ్రహ్మ. ఆ బ్రహ్మ శ్రీ సుహావిష్ణుయొక్క నాభికములమునుండి పుట్టినాడని, కావున అతని తండ్రి శ్రీ సుహావిష్ణువు. కనుక రుద్రజనకత్వం బ్రహ్మకు ఎట్లు అభించును అన్నచో ఒక్కొక్క కల్పములో సృష్టి విధానము ఒక్కొక్క విధముగా ఉండును. సృష్టి విధానము పరబ్రహ్మయొక్క సంకల్పము మీద ఆధారపడి ఉండును. అందువల్ల ఒక కల్పమునందు శ్రీ సుహావిష్ణుయొక్క నాభిరంధ్రమునుండి బ్రహ్మోద్భవుడు పుట్టెను. కావున అది ఆకల్పమునకే అది పరిమితము. ఆ కథే సుచారముతో ఉన్నందు మిగతా కథలు సామాన్యలకు తెలియవు. కావున ఆ రుద్ర సంబంధమైన బంగారు రంగుగల రేతస్సునుండి హిరణ్య గర్భుడు జన్మించెను. కనుక అతని తండ్రి సదాశివుడు. రుద్రుని తేజస్సు బంగారు రంగుతో ఉండునని అందరికి తెలిసినదే గదా!

శ్రీ సుద్రామాయణ స్కాందాదాః - “యో బ్రహ్మణం విదధాతి పూర్వం యో దేవానాం ప్రభుశ్చోద్భవశ్చ విశ్వాధిక్ రుద్రో మహర్షిః. హిరణ్య గర్భం జనయామాసేతి. రుద్రవీర్యస్య విష్ణుః శ్రేత్రమాసేత్. శ్రీ గౌర్యం శభూతే హరా నర్కాదా నిహితం యద్రాద్రం తేజః తత్కాలేన పరిణతో విధిః తస్మాభిః సుషిరాన్నిజగామేతి. లైంగబ్రహ్మాండయోః దృశ్యతే. తత్రతః -

ఉమాయా సాహరిః సాఖాత్ యో హరిః సా శివా స్మృతా
 ప్రకృతిస్యం పుమాన్సాద్రః త్వయి తదీర్యమాహితం
 త్వన్నాభివంకజా జ్ఞాతః పంచవక్త్రః పితామహః ॥

ఇతి

కృష్ణవిదాలతరుణైః పుష్పవిష్ణు రుద్ర విద్యుజ్జల సంతోకరి వ. తథాచ విశ్వలైజన ప్రాజ్ఞా
 ఇతి వేదాలతమరిం.

బ్రహ్మజనము గూర్చి శ్రీరాధామాతృక స్కాందపురాణములలో వివరముగా కలదు. ఎవరైతే స్పష్టచేయుటకు ముందు బ్రహ్మను స్పష్టచేయుచున్నారో ఎవరు దేవతలను విక్రియ శక్తివంతులుగా ప్రభావశాలులుగా తీర్చిదిద్దిరో విశ్వమునకు ప్రభువైన అట్టి రుద్రుడు హరిణ్యగర్భుని పుట్టించెను. రుద్రుని పీఠముకు విష్ణువు శ్రేష్ఠముగా మారెను. శ్రీగౌరీదేవి అంశగా శ్రీహరి అవతరించిరి. సర్గమనగా అధ్యాయమని, విసర్జనమని, నిశ్చయమని, ఉత్సాహమని మోహమని స్వభావమని స్పష్ట అని అర్థము. ఆ సర్గమయమున రుద్ర సంబంధమైన లేజన్లు ఎచట ఉంచబడినదో అది కాలాంతరమున పరిణామముచెంది బ్రహ్మదేవుడు శ్రీహరి వాభిరంధ్రమునుండి బయలుకు వచ్చెను. ఉమాదేవి శ్రీహరిగా శ్రీహరే సాఖాత్ ఉమాదేవీ అని సాఖాత్ ఉభయులకు అభేదము. విష్ణువు ప్రకృతిగాను రుద్రుడు పురుషుడుగాను స్త్రీగా ఉన్న విష్ణుపుయందు పురుషుడైన రుద్రుని పీఠము ద్వారా బ్రహ్మ ఉదయించెను. వాభి, పంకమునుండి బ్రహ్మ పుట్టెను. కనుక అతను పంచవక్త్రుడుగా పితామహునిగా లోకమున ప్రసిద్ధి నొందెను. మరి ఒక కల్పమున రుద్రుడే బ్రహ్మను విష్ణువు సృజించి లయము చేసెను. విశ్వదనగా “విశ్వం చైరాజరూపేణ వశ్యేద్యేద నివృత్తయే” - లైజనుడనగా ‘గ్రాహ్య గ్రాహక రూపేణ స్ఫురణం స్పృష్ట ఉచ్యతే, అభిమానీ తమోర్యన్తు లేజనః పరికీర్తితః “ప్రాజ్ఞాదనగా” అభిమానీ తమోర్యన్తు ప్రాజ్ఞాత్యధిదీయతే జగత్కారణ రూపేణ ప్రాజ్ఞాత్మానం విచింతయేత్” విశ్వలైజనప్రాజ్ఞానం ఓంకారముగా వర్ణించుట కలదు.” అకారమాత్రః విశ్వః స్వాదుకారః లైజనః పృథః ప్రాజ్ఞామకార ఇత్యేవం పరివశ్యేత్ప్రమేణతః. అకారం పురుషం విశ్వం ఉకారే ప్రనిలాపయేత్ ఉకారం లైజనం కూక్షుం మకారే ప్రనిలాపయేత్, మకారం కారణం ప్రాజ్ఞం చిదాత్మని చిలాపయేత్ చిదాత్మాత్మహం నిత్యశుద్ధ బుద్ధ ముక్త నదద్యయః అందునల్ల జాగ్రత్ స్పృష్ట మమప్తరయందు విష్ణుడు లైజనుడు ప్రాజ్ఞుడు అభిమానులు అని అద్వైత వేదాంతాలు చెప్పుచున్నారు. ఏవం త్సర్గి :

ంలాటే చింతయన్ బ్రహ్మ తపస్యగ్రే వ్యవపస్తితః ।

తల్లాటాద భూచ్చంభుః సృష్ట్యర్థం తన్నరూషణం ॥

ఇతి స్పష్టి జ్ఞానయా నిధ్యాయతో విధేః స్తంభుర్గచ్ఛన్నరహరివత్ ఫాలతః ఆవిర్భావమాత్రేణ యది రుద్రస్య నికర్షణాదః కశ్యపముని దశరథాది పీఠ్యసంసర్గ గర్భ వాసాదీన్ విష్ణోః నికర్ష వాదాన్ కథంవా పరిహరేత్ తస్మాద్భగముూర్తయః విధివిష్ణు హరాః శివస్య నిభూతయః ఏవ తే తు శివమారాధ్య పరపురం జన్యజనక భావ మాప్నువంతి. తేషు రుద్రః సరిష్టః ఏవ.

ఒక నమయమున చతుర్భుజ బ్రహ్మ వదాశివుని గూర్చి హరి తపస్సుచేసి శ్రీనదాశివుని ప్రసన్నుని చేసుకొని లలాటమున ఆయనను దర్శించి ఆయన అనుగ్రహమున స్పష్ట చేయుట ప్రారంభించెను. ప్రహ్లాదుని రక్షించుటకు శ్రీహరి నరసింహ రూపునిగా స్తంభమున అవతరించినట్లు స్పష్టి జ్ఞానమునకై బ్రహ్మ శ్రీనదాశివుని దర్శనమునకై ఎదురు చూచుచుండగా

ఫల ప్రదేయము సాధాత్మియైనను, దేవతలు మానవ గర్భ వాచమున జన్మించుట పురాణములలో కలదు. శ్రీమహావిష్ణువు, కశ్యప స్వజాతర గర్భమున వామన మూర్తిగా, భృగుమహర్షి గర్భమున పరశరాముడుగా, దశరథుని గర్భమున శ్రీరామునిగా వసుదేవుని గర్భమున శ్రీభీష్మునిగా అవతరించిరి. సర్వరక్షణమోగుణములకు సత్తికులైన బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు పరమేశ్వరుని ఇశ్వర్య రూప సరిరూపములు.

ఆ త్రిమూర్తులు పరమేశ్వరుని ఆరాధించి ఆయనను తండ్రుగా పొందిరి. ఆ త్రిమూర్తులలో రుద్రుడు చాలా గొప్ప వాడు.

తథాన సతత్పుమార సౌరసంహితాదౌ:-

తే రుద్ర విష్ణు బ్రహ్మణః పరస్పర జయేషిణః ।
 క్వచిత్కలే ప్రధాన్ భూత్ బ్రహ్మహరి హరాదపి ॥
 ఉపనర్గ భవేతాం హి తదా విష్ణు భవా ఉభౌ ।
 బ్రహ్మహరేః వాభిత్ ఓపి జాతః తత్త్వాలతో హరః ॥
 క్వచిత్కలేఽథ రుద్రో పా ఉభౌ విష్ణు విధీపుజన్ ।
 అన్యన్యకారణాత్మావౌ భవంతి శివపేయయా ॥
 తత్త్వల్పాంత వృత్తాంతం పురాణాని వదంతి హి ।
 తథాపి రుద్రః సంహర్తా వరిష్టః ఇతి సంవృతం ॥
 ఉత్పర్జశ్చాపకర్షశ్చ న శివే పరమాత్మని ।
 కింతు సారూప్యతః శంభో రుద్రే మూఢాః వదంతి హితి ॥

తస్మాత్పరసంహార ప్రయోగసానే రుద్ర విష్ణు విధ్యాదీన్ శివః ఏవ సృజతి. పునరవంతరే శివతేజోవ్యాప్త్యా హరిః హరో వా విధియ్య సృష్టామర్త్యం ప్రకటయంతి. అతశ్చాత్ర బ్రహ్మణః శరీర బీజం రౌద్రం తత్క్షేత్రం హరిః ఇత్యుక్తం అత ఏవ హిరణ్య గర్భ జనకత్వం తస్యేతి మంతవ్యం స శివః పుత్రాదిసంపదం దద్యాదిత్యర్థ.

సతత్పుమార సౌర సంహిత మొదలగు సంప్రదాయ పురాణముల యందు ఒకప్పుడు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఒకరిని మరిఒకరు జయించు కొనవలెనని ఒక కల్పాంతమందు భావించగా అందులో పరమేశ్వరుడే అందరికన్నా ప్రధానుడుగా అవతరించెను. ఆపరమేశ్వరుడు మొదట విష్ణువును సృజించగా, తర్వాత శ్రీహరినాభిసంఘడి బ్రహ్మ పరమేశ్వరుని ఫలభాగమునుండి మహేశ్వరుడు ఉదయించిరి. మరి ఒక కల్పమున రుద్రుడే బ్రహ్మ విష్ణువులను సృజించెను. బ్రహ్మ విష్ణువులు సృష్టి చేయుటకై వచ్చినవారు. వారు కారణ జన్మలు, పరమేశ్వరుని సేవకై అవతరించినవారు. పురాణములలోని కథలు. ఆయాకల్పముల వృత్తాంతముల ప్రకారము పరమేశ్వరుడే గిరిష్ఠుడు, వరిష్ఠుడు సర్వశక్తి సమన్వితుడు. ఆయనకు ఉత్పర్జలు, అపకర్షలు లేవు. సర్వమునకు అతీతుడు కానీ మూర్ఖులు ఆయనను తెలుసుకొనలేక తామనముగా మూఢాదుదురు. మహాప్రళయమైన పిదప మరలా జగన్నిర్మాణముకై పరమేశ్వరుడు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను సృష్టి చేయును. వారు శివతేజస్సును ధరించిన పిదప వారు సమర్థులగు చున్నారు. అందువలన బ్రహ్మ శరీరోత్పత్తికి బీజము రుద్రసంబంధమైన. క్షేత్రము శ్రీహరిది. అందువల్లనే హిరణ్య గర్భ జనకత్వం శ్రీనదాశివుడిదని తెలుసుకొనవలయును. హిరణ్య గర్భునికి తండ్రియైన శ్రీ నదాశివుడు మనకు సత్పుత్రులను సంపదలు మొదలగునవి ఇచ్చుగాక.

జ్ఞాన సూనాంబికాపతి: 27

తనను నిష్టతో పూజించే వారి జ్ఞానం సదాదించే దేవతగా ఆమెను ఆధ్వర్యం చెందరు. సంతానము లేని స్త్రీలు దుష్ట గ్రహములచేత పీడితులైన స్త్రీలు. ఆమెను ధ్యానిస్తే అభిష్టములు నెరవేరుచును. ఈమె తిరుమలలోని శ్రీవెంకటేశ్వరునికి సోదరిగా ఆధ్వర్యం చెందరు. అష్టార లింగ రూపమున ఉన్న ఈశ్వరుని చూచుటకు వచ్చి ఆతిథిసాన్నిధ్యమున జ్ఞాన సూనాంబికా అవతరించెను. పరిశుద్ధుడు ఈమెను కొలిచి ముక్తుడయ్యెనని పారాణిక కథ కలదు.

జ్ఞానమే సూనం జ్ఞానసూనం | తదంబయతి జనయతి భవ్రానామితి జ్ఞానసూనాంబా | స్వాశ్లే క సత్యమః | తాం జ్ఞానసూనాంబికాం దక్షిణ కైలాసే తపస్వంతీం పాణి గ్రహణమంగళపూర్వకం శ్రీమంత్రంవాక్షరీ విద్యోపదేశే నః పాతి రక్షతీతి జ్ఞాన సూనాంబికాపతిః | ఆ త్త పురా రజతాచలే మంత్రోపదేశార్థం మౌనదీక్షాం నిధాయ తన్మధ్యే నిజసఖిభ్యం సంభాషితవతీం దేవీం విద్యాసంప్రదాయ ధర్మ పాలనార్థమేన దేవో మంద్రసజ్జా మానుషీ భూత్వా తపః కురు పశ్చాద్రవామిత్యశనత్ | తచ్చామేన శ్రీమద్దక్షిణకైలాస మేత్య తపంతీం తామిశ్వరో రరక్షేతి కథా | తథాచ | మూలపురాణే | వృద్ధ వచనం | పుష్పేనూసి శఃభేగ్నే పుష్పర్యశే పూర్ణిమారథా |

ప వివ సాక్షాత్కృతాం శంకరశృంగరేశ్వరః |

పురతస్తే పమాగత్య శ్రీత్యా పరమయా యుతః |

ప్రదాతా వాంఛితార్థానాం భవిష్యతి వ పంశయః |

ఇతి

వివం భూతాయ జ్ఞానసూనాంబికాపతయే తుభ్యం నమః ||

జ్ఞానమనన పదార్థములను గ్రహించెడి మానసిక వృత్తి, అది, బుద్ధి వృత్తి వివేచకమైన యోగము, దేవతా ధ్యానము, పరమాత్మ విషయకమైన వివేచనము, తత్త్వజ్ఞానము, అహం బ్రహ్మ అనే ఉపాసన, శబ్దయుక్తలచేత కలిగే ఆత్మ విశ్రయము, పరమాత్మ జ్ఞాన సాధనము దానికి శాస్త్రాధ్యాయుడగుచేత కలిగిన ఆత్మ సాక్షాత్కారము, వేదము వేదాంగముల అర్థ విషయమైన ఎరుక ఆత్మ స్వరూప ప్రకాశనము. మోక్షఫలకమైన బుద్ధి. ఇది విజ్ఞాన శబ్దమునకు అర్థములు. జ్ఞానమే ఒక పుష్పము. అంబ అనగా ఆమ్మ అని అర్థము. ఈ అంబలు ముగ్గులు వారు జ్ఞానాంబ, భువరాంబ, సూకాంబలు ప్రసిద్ధులు. (అంబ అనునది ప్రేమతోగాని, గౌరవముతో గాని స్త్రీని వందోధించుటకు గూడా ఉపయుక్తమైన శబ్దము) శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని పట్టపురాణి తనను నమ్మి కొలచిన భక్తులను రక్షించునది. భక్తుల బాధలను పోగొట్టి వారి నుజ్జానమును, విజ్ఞానమును ఇచ్చునది జ్ఞాన సూనాంబయే.

ఆజ్ఞాన సూనాంబిక ఒకప్పుడు దక్షిణ కైలాసమందు తపస్సు చేయుచూ ఉండెను. ఆ తపస్సుకు సమాలంకారణం పర్వమంగళకరుడైన శ్రీసదాశివుని పాణిగ్రహణముకొరకు, శ్రీసదాశివుని భర్తగా పాండులుకు పకల మంగళకరమగు శ్రీసంవాక్షరీవిద్యను సాధనముగా చేసి ఆయుధము సంపాదించినది. ఆ సంవాక్షరీ విద్యనలన రక్షణ కలదు. దానికి కారకుడు శ్రీ జ్ఞానసూనాంబికాపతియే. రజతాచలమైన వెండి కొండయందు దివ్య మంత్రమును ఉపదేశమును పాండగోరి మౌనదీక్షను వహించి ఉండగా! ఆ దీక్ష మధ్యలో తన చెలికలైలతో మూల్లాడుతూ ఉన్న ఆమెను సద్విద్యా సంప్రదాయమును ధర్మ పరిపాలనముకొరకు శ్రీసదాశివుడు సామాన్య జ్ఞానముకల మునిషిగా భూలోకమున ఆవతరించమని ఆమెను

ఆదేశించెను. కాలాంతరమున నెన్ను రక్షింపగలనని ఆమెకు అభయమిచ్చెను. అంచునట్ల ఆ ఆదేశానుసారము శ్రీభాదు మానవైన దక్షిణకైలాముగా పుట్టి చెందినదియు గజారణ్యమున లక్ష్మణుని లింగమార్తి ఆమెధ్యానమునకువచ్చి ఆమెను రక్షించెనని ఒక కథ కలదు. పుష్ప మానమున పుష్పమీనక్షత్ర యుక్త పుష్ప పూజ్యుడు నాడు సర్వమంగళములను ఇచ్చే శంకరుడు చంద్ర శేఖరుడైన శాళహస్తీశ్వరుడుగా జగత్తున అవతరించెనని వృద్ధుల మాయ. అనేక కల్యాణ గుణవిశేషణ విశిష్టుడైన శ్రీజ్ఞాన సూనాందికాపతి భక్తులను రక్షించుటచేనే సరమానంద భరితుడైన శ్రీశాళహస్తీశ్వరునిగా అభండ బిల్వ కాననమునందు అవతరించెను. వాంఛితార్థ సుధార ఐన శ్రీశాళహస్తీశ్వరుడు మనలను రక్షించుగాక. అటువంటి జ్ఞాన సమానాందికాపతికి అనేక నమస్కారములు.

మయూరార్తి ప్రహర్తా 28

మయూరనామాకళిత్పరళీయో ద్విజ హతకః || దుర్వినియోగార్థం దనలిస్సయా పితరం రహసి నిహత్య సశ్చాత్మాసేన సోపాధ్యాయో బహుధనేన తీర్థ షేట్రాణి పరితో పర్యటిత్వా కృచ్ఛేణ త్రాయాతస్థమీశో గజరూపేణ భయం ప్రదర్శ్య పునశ్చివ ద్విజాకారో దిష్ట్యా దక్షిణ కైలాస స్థలమూ హూయానంజగ్రాహితి కథా | తథాచ | మూలపురాణం |

భక్తి స్థైర్యం మనస్థైర్యం తస్య విజ్ఞాయ శంకరః |
గజాకృతిం పరిత్యజ్య మాయయా పముపాగతాం ||
మాయాశివః ద్విజాకారో భూత్వా తన్నికటం యయౌ |
తం దృష్ట్వా రవిపంకాశం కరుణావరుణాలయం ||
భస్మోద్ధూరితపర్వాంగం మందస్మితలపన్మఖేం |
వృద్ధవేషధరం శాంతం ప్రేక్షణీయం మహాద్యుతిం ||
ప్రణమ్య పరయా భక్త్యా మయూరో వాక్యమబ్రవీదితి |
ఏవంభూతస్య మయూరస్య పితృనధజనిత పాప పీడాం యోఒపా హరత్ |
స మయూర్పూర్తి ప్రహర్తా | మదార్తిమవనందత్యత్యర్థః ||

మయూరుడనే ఒకకేరళదేశనివాసి చెడు కర్మలయందు ఆన్తక్తి కలవాడుగా జీవించుచుండెను. అతను ధనమునందుకల అశచేత రహస్యముగా ఒక బ్రాహ్మణుడిని తన తండ్రిని చంపెను. ఆ దబ్బుతో చాలా వివోదముతో గూడిన జీవనము చేయుచుండెను. కాలాంతరమున అతను సశ్చాత్మాసము చెంది అనేక తీర్థములు షేట్రములు భక్తి శ్రద్ధలతో సంచరించుచూ తాపానేశముచేత శ్రీశాళహస్తీశ్వరుని సన్నిధికి వచ్చిన పిదప గజారణ్యమున అన్యుత లింగమూర్తిగా ఉన్న శ్రీశాళహస్తీశ్వరుడు గజరూపమున అతనికి దర్శన మీయగా మయూరుడు భయపడి ఈశ్వరధ్యానముచేయగా ఆ ధ్యానమునకు మెచ్చి దివ్యషేట్రమైన దక్షిణకైలాసము ఐన శ్రీశాళహస్తీ షేట్రమున ఉండుటను అనుగ్రహించెను. ఈ కథకు పురాణ ప్రమాణము కూడా కలదు. మయూరుని భక్తిని, అచంచలముగా మనస్సును ఈశ్వరార్పణము చేయుటచే శ్రీసదాశివుడు మిక్కిలి సంతోషించి గజరూపమును వదిలి బ్రాహ్మణవేషమును ధరించి అతని చెంతకు వెళ్లగా అంతట ఆ మయూరుడు అసమాన సూర్యతేజస్సుతో నిండిన వాడునూ, కరుణా సముద్రుడునూ, భుష్టభూలిచే నిండిన శరీరముకల వాడునూ, చిరునవ్వుచేత అందమైన ముఖము కలవాడునూ వృద్ధ బ్రాహ్మణ వేషమును ధరించిన వాడును ప్రశాంత మూర్తి ఐనటువంటి మిక్కిలి కాంతివంతమైన శరీరముగల శ్రీశాళహస్తీశ్వరునికి పరమభక్తి తత్పరతతో

సమస్తరింది రనకు సర్వపాప పీడాపరిహరమును నివృత్తిచేయునని వేడుకొనెను. అంతట శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు ఆ మఝూరుని ఆర్తిన పోగొట్టుబడిను. ఆర్తితో పిలిచినచో నకల ఆర్తులను పోగొట్టువాడు శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు కావున ఆయన నా ఆర్తిన గూడా పోగొట్టుగాక.

రామమోహనిబర్హణ: 29

శ్రీరామచంద్రుడి మోహము పోగొట్టినవాడు శ్రీసదాశివుడు. అసలు మోహనమనగా స్మృతి తప్పుట, మూర్ఖ, కలవరపడుట, తచ్చిట్టుగుట, అవిద్య, నెవ్వరపాటు, ఆశ్చర్యము, అజ్ఞానము, దుఃఖము, ధర్మవిమూఢత్వము, శత్రువుని ప్రాంతి పెట్టుట లేక కలవరపరచుటకు చేసిన బంధకాలిక క్రియ, (మంత్ర శాస్త్ర సంబంధమైనది) వలపు, కామానుబంధము, మోహరూప అజ్ఞానము. మొదలగు అర్థములు కలవు. అదికని వాత్మిక రచించిన రామాయణ మహాకావ్యమునందు విష్ణ్వంశగా, దశరథుని కుమారుడుగా శ్రీరామచంద్రుడు నాయకుడు కూడా ఆయన “రామో విగ్రహవాన్ ధర్మః” అనగా అతిక్లిష్ట సమయములయందుగూడా ధర్మమూర్తిగా అవతరించెను. ధర్మమును అచరించి చూపిన అదర్శపురుషుడు. శ్రీరాముడే అదర్శ పురుషుడు మనకు రామరాజ్యం కావాలని నేటికీ కోరుకునే నకల కల్యాణ గుణాభిరాముడు అంతటి అదర్శపురుషుడేకైనా దుఃఖము, మోహములు తప్పని శ్రీరాముడి పాత్రద్వారా అనగతవారించుచున్నది. శ్రీరాముడు సీతావియోగమున, లక్ష్మణుని నమూర్చి మొదలగు సందర్భములలో మోహగ్రస్తుడాయెను. అవతారపురుషుల మోహముల సైతము నాశనము చేయగలవాడు శ్రీసదాశివుడు. అందువల్ల ఆయనను రామమోహనిబర్హణుడని కీర్తించెదరు.

రామస్యమోహో రామమోహాః | తస్య నిబర్హణం నిర్వాసనం కరోతీతి రామమోహనిబర్హణః | ఉక్తం చ పాద్యే | శ్రీరామ స్సీతా వియోగజదుఃఖేన శ్రీమదగస్త్య నునినముపగవ్య తదుపదిష్టమాగ్నేణ విరజాదీక్షామనుతిష్ఠన్ మానవతుష్టవయాథా శ్రీశివానిర్వాస సమయే రాక్షసమాయా శంకయా పునరధికం ముమోహేతి | అథ రామగిరౌ రామః పుణ్యే గోదావరీ తలే శివలింగం ప్రతిష్ఠాప్తు కృత్వా దీక్షాం యథావిధీత్యుపక్రమ్యాహ |

రామునికి సంబంధించిన మోహమును రామమోహమందురు. దానిని వెళ్ళగొట్టుట లేక చంపుట చేయగల వాడు శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు. భక్తుల దుఃఖములను మోహములను చంపగలవాడు. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు ఒక్కడే. పద్మ పురాణమున ఈ విధముగా ఉన్నది. శ్రీరాముడు సీతావియోగమునలై పుట్టిన దుఃఖము చేత బాధపడుచుండగా మహాతేజస్సంపన్నుడైన అగస్త్యమునిని చేరి ఆయన చెప్పిన మార్గమును విరజాదీక్షతో అనుసరించెను. విరజాదీక్ష అనగా రజోగుణరహితమైనది. కామక్రోధాది గుణవికారములులేనిది అగు జీవనిధానము అని అందురు. ఈ దీక్షను నాలుగు నెలలు అచరించమని శ్రీరామునికి అగస్త్యుడు చెప్పెను. ఈ సమయమందు శ్రీసదాశివుని అనిర్వాసనమందు రాక్షసులు మయోపాయములచేత తన సాధనను సరిగా జరగనియరో అని మరలా మోహగ్రస్తుడయ్యెను. అటు తర్వాత రామగిరి అనే చిత్రకూట సర్వత సానువుల యందు సీతాలక్ష్మణులతో ఉంటూ ప్రదిదినము వనిత్ర గోదావరీ తీరమున శివలింగమున ప్రతిష్ఠించి దీక్షగా విధివిధానముగా ఆ దీక్షను సారంభించి చేసెను. కొంతకాలము తర్వాత ఒకనాడు ప్రళయకాలమున పుట్టే మహానాదము నంటి శబ్దమును శ్రీరాముడు విన్నవాడై అశబ్దమునకు తడబడినవాడై అశబ్దము వచ్చిన దిక్కుచైపుగా సుతీక్ష్ణముగా చూచెను. ఆ దిక్కునందు వెలుగుల పుంజము అవిభువించినదై అతేజస్సు కన్నులతో చూచుటకు అలవికానివాడై, కొంతకాలము మోహితుడై మరలా తప్పరిల్లి

ధనస్సును సిద్ధముచేసి ఆతరులతో ఎదురు చూచే శ్రీరామచంద్రుడి మోహమును ఆర్తిని శ్రీసదాశివుడు నివారించెను.

అథ జాతో మహానాదః ప్రళయాంబుదభీషణః ।
తమాకర్ణ్యాతిసంభ్రాంతో యావత్పశ్యతి పుష్కరం ॥
తావదేవ మహత్తేజో రాశిం పశ్యన్ ద్విజోత్తమాః ।
తేజసా తేన సంభ్రాంతో నాపశ్యత్పుదిశో రశః ।
అంధీకృతేక్షణస్తూర్ణ మతిమోహిత రాఘవః ।
అథోత్తాయ మహావీర పుష్కేకృత్య స్వకం ధమరితి ।
మోహితస్య తస్య మోహాన్నివారయా మాసేతి । యద్వా మహం పురాణే ।
శత్రువధానంతరం శ్రీరామచరణం ।
క్షత్రధర్మం పురస్కృత్య రావణో నిహతో మయా ।
శత్రుహస్తాత్పునరపి సీతాఽ సీన్మద్యశంగతా ।
అక్షీర్తిశ్చ గతా మేఽద్య కృపయా పరమేశితః ।
సీతయా మమ కిం కార్యం మాత్రాభ్రాతా చ కిం మమ ।
సుహృర్భిర్వాథ రాజ్యేన కిం ధనేన బలేన వా ।
సీతాయా త్వమయోధ్యాం వై గచ్ఛ లక్ష్మణమాచరం ।
ఇత్యాది మోహవచనం రామం ప్రతి లింగాదవిరూపితశ్చివః ।
తయైకాదశపాహస్రం వర్షాణి జగతీతలే ।
వర్షాశ్రమాణాం రక్షార్థం సంకల్పిత ముపాస్మదై
శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసా భిధం గత్వా మహామతే ।
విద్యాశైలపమారూఢం స్కందముద్దిశ్య మతస్పృతం ।
తపఃకురు మహాభాగ తతస్తస్మల్లపారవిత్ ।
ఇత్యాద్యుపదేశ ప్రకారేణ తస్య సర్వం మోహం నివారయామాసేతి ।

మూల పురాణమున ఈవిధముగా ఉన్నది. శత్రువైన రావణుని నధించిన తర్వాత శ్రీరాముడు తమ్ముడైన లక్ష్మణునితో ఇట్లు అనెను. క్షత్రియుడు ప్రజలకు రాజు. ప్రజల కష్టములను పోగొట్టినలసిన బాధ్యత రాజుపైన ఉన్నది. దండకారణ్యము వెనుదలగకు ప్రదేశములయందు సాధువులై తపస్సుచేసుకొనుచున్న మహర్షులను రావణ అనుయాయులైన రాక్షసులు వారిని పీడించుచూ, బాధించుచూ, వారి తపస్సుకు విఘ్నములు కలిగించుచుండిరి. వారి ప్రార్థనను నున్నించి వారి ఎదుట రావణ వధకు ప్రతిజ్ఞ చేసెను. అప్పుడు సీత అడవికి నలదని చెప్పిననూ వినలేదు. శూర్పనఖద్వారా సీతారాముల వృత్తాంతము తెలిసి రావణుడు సీతావహరణము చేయగా హనుమంతునిద్వారా సీతావృత్తాంతమును తెలుసుకొనెను. లంకపై దండెత్తి శ్రీరాముడు రావణుని సంహరించెను. ఇది అంతయు మహర్షుల కోసమే చేయవలసినదని. రావణుని పురమున ఉన్న సీతను చూచి లక్ష్మణునితో రాముడు ఇట్లు అనెను. శత్రువులనుండి సీతను రక్షించితిని. వచ్చిన అపకీర్తివెంటనే పోదు. కావున సీతతోగాని తల్లులతోగాని తమ్ములతోగాని బంధువులతోగాని స్నేహితులతోగాని రాజ్యముతోగాని సైన్యముతో ఆయోధ్యతోగాని నాకు ఏరకమైన సంబంధములేదు. సీతను తీసుకొని నీవు ఆయోధ్యకు వెళ్ళుము అని ఈ ప్రకారముగా మోహముతో కూడిన మాటలను శ్రీరాముడు

లక్ష్మణునితో పలికెను. అంరట శ్రీనదాశివుడు శ్రీరాముని ఎదుట ప్రత్యక్షమై శ్రీరాముని మోహమును పోగొట్టి శ్రీరామునితో నీవలన ఈ భూలోకమున కొన్నివేల సంవత్సరముల వరకు నిలిచే లాగ ధర్మ సంస్థాపన, వర్ణాశ్రమాచారములు నీవలనే నిలవగలవు. ధర్మస్థాపనకు నీవే సమర్థుడవు. నీవు ధర్మమును ఆచరించి ఇతరులకు చెప్పెదవు. కావున శ్రీదక్షిణకైలాసమునే పేరుగల దివ్యక్షేత్రమున విద్యాశైలమునే పర్వతమును ఎక్కి నా కుమారుడైన కుమారస్వామిని ఉద్దేశించి తమస్సు చేయవలసినది అని చెప్పి అతని మోహనమును నివారించెను.

మూలపురాణం । తస్మాద్రావణమాయేతి మహాభయస్రదం పూర్వోక్తం మోహం చ రావణవధానంతరం సర్వే యథా గతం యాంత్యిత్వాది మూలపురాణోక్త మోహం చ: యు: శ్రీకాళహస్తీశో నివారయామాన స రామ మోహనిబర్హణ: । నితరాం బర్హణం నిబర్హణం ।బర్హ । పరిభాషణహింసా దానేషు । శ్రీకుమారస్వామిముఖేన శ్రీరామస్య సాంసారికాన్ శోకమోహదీన్ హర: ఉపాహరదిత్యర్హ: ॥

మూలపురాణమున ఈవిధముగా చెప్పబడినది. రావణ వధానంతరము మాయచే మోహితుడైన శ్రీరాముడిని శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నివారించెను. నితరాం బర్హణం నిబర్హణం. నిశ్చేదముగా చంపునది నిబర్హణము బర్హమనగా పరిభాషణము అంటే మాట్లాడుట. హింసా అనగా చంపుట, దానము అనగా ఇచ్చుట. శ్రీకుమారస్వామి ద్వారా శ్రీరాముడు సాంసారికమైన శోకమును మోహము మొదలగునవి పోగొట్టుకొనెను. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు రామమోహనిబర్హణుడు

వేదాంతవేద్య: 30

వేదము సంహిత బ్రాహ్మణ అరణ్యకము ఉపనిషత్తులు అని నాలుగు విధములు. వేదమునకు చివరిభాగము ఉపనిషత్తులు ఉన్నందున వాటిని వేదాంతమనదురు. ఉపనిషత్తులు జ్ఞానమార్గమును ఉపదేశించినవి. “జ్ఞానాదేవ తు కైవల్యం” ఆత్మజ్ఞానమునలననే పునరావృత్తిరహితమైన మోక్షము లభించును. అసలు వేదాంతమంటే అద్వైతముననే స్వీకరించురు. అన్ని దర్శనములలో, మతములలోకెల్లా శ్రీమద్భంకరభగవాన్మారులచే ప్రచారము చేసిన అద్వైతమతమే సర్వసూర్యవ్యవస్థ. అద్వైతమతమున బ్రహ్మ ఒక్కటే సత్యము మిగిలిన ప్రపంచమంతయు అసత్యము మిథ్య. జగత్తు అంతయు శక్తియందు రజితమునలై బ్రహ్మయందు కనపడును. బ్రహ్మ నిర్గుణము. అందువల్ల శబ్దముచేత చెప్పలేనిది. అందువలన బ్రహ్మ వాక్, కర్మ మనస్సు మొదలగు వాటికి గోచరము కాదని ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తి సమన్వితుడు మొదలగు గుణములుకూడా బ్రహ్మయందు ఔపాధికములే. జీవుడు బ్రహ్మ రూపముతో ఉన్నప్పటికీ అజ్ఞానము వలన భిన్నుడుగా కనిపించుచున్నాడు. మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము మొదలగు వాటిచేత జీవులందరూవేమ, నాది అనే ప్రతీతి కూడా ఔపాధికమే. కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియ నిషయేంద్రియ అంత:కరణచత్వయముతో కూడా జీవుడు ఒక్కడే. అవేకులు కారు. ఇతే అంత:కరణాదిబేధములచేత సుఖదుఃఖానుభవము మారును. అందువల్ల జీవులు అవేకులుగా కనిపించుదురు. చైతన్యము సర్వవ్యాపకము. కావున అంతటా నిండి ఉన్నదని భావము ఆ చైతన్యమునే ఆత్మ అని పిలిచెదరు. ఆ ఆత్మే ఉపాధి భేదముచేత ఈశ్వరుడని, జీవుడని, సాక్షి అని పిలిచెదరు. నమస్కమైన జగత్తు ఆవిర్భావమునకు మూలకారణము అజ్ఞానము. ఆ అజ్ఞానమునందు చైతన్యము కలిసిపోగా ఆత్మస్వరూపులై జీవులు

ప్రజ్ఞానున్నారు. ఆత్మ లెండు విధములు. ఒకటి పరమాత్మా లెండువిధ జీవాత్మ. పరమాత్మే ఈశ్వరుడు అని పిలిచెదరు. ఆ ఈశ్వరుడే సర్వ రజస్మానాగణ ప్రధానముగా విష్ణుని బ్రహ్మ రుద్రులుగా మారి పుష్టిష్ఠితిలయములను చేయుచున్నాడు. వేదవిహిత కర్మలచేత దీర్ఘ సుద్ధిని పొంది బ్రహ్మవిష్ణుడైన సద్గురువును ఆశ్రయించి 'అహం బ్రహ్మైస్మి తత్త్వమసి' అనే వాక్యములద్వారా జ్ఞానోపదేశము చేయవలెను. శ్రవణమును నిదిధ్యాసముల ద్వారా సన్యాసాశ్రమమునందు అధికారము సంపాదించిన జీవుడే సుద్ధిరవైన ఆత్మజ్ఞానసంపన్నుడై మోక్షమును పొందగలడు. మోక్షస్థానికి ఆత్మ జ్ఞానమొక్కటే సర్వ సాధనము ఇతర కర్మసాధనములందు చిత్త శుద్ధి చిత్తేశాగ్ర్యమును పొందవలెను.

వేదాః వేద్యతే అవగమ్యతే అత్యంతాత్మవేకః ఏభిరతివేదాః ఏతేషామంతా శ్చిరస్త్వేనీయా వేదాంతాః ఉపనిషద్వాగాః తైరేవ వేదాంత వాక్యైః వేదితం యోగ్యః భవతీతి వేదాంతవేద్యః ఉపనిషత్సహవాక్య విచారములతరణ స్వరూప శ్రుతిపత్రమే ద్వైతాంతరాభావాత్ తథాహః :-

నావేద విస్మయతే తం బ్రహంతం తద్వేద గుహ్యోపనిషత్ సుగూఢం, తద్బ్రహ్మ వేదతే బ్రహ్మయోనిం - (శాఖ్యాయన - 47 ఇతిహాస - 20) పురాణేఽపి

ఈశ్వరస్య స్వరూపే చ జగత్పర్కాదిషు ద్విజాః ।

అతీంద్రియాగ్నేష్యన్యేషు మానంతః శ్రుతిరేవహీతి

అతశ్చ వేదాంతమహావాక్యనివారక సమధిగమ్య శ్రీమద్దక్షిణ కైలసవతిః దేదీప్యతం ఇత్యర్థః ।

ప్రపంచమున ఆత్మ ఏది అనాత్మ ఏది అని తెలుసుకొనుట. వేదములోని విజ్ఞానమును వివేకముతో విశ్లేషణలో తెలుసుకొనుచున్నారు. కనుక అని వేదములు. ఈ వేదములు ఋగ్వేదము యజుర్వేదము (శుక్ల + కృష్ణ అను భేదములతో) సామవేదము అధర్వణ వేదము. వీటిలో ఒక్కొక్క వేదము సంహిత బ్రాహ్మణము, ఆరణ్యకము ఉపనిషత్తులు అని నాలుగు రకములు. వేదములో సంహితకన్నా చిరలో ఉపనిషత్తులు ఉన్నవి కనుక ఉపనిషత్తులను వేదాంతమందురు. వేదములకు శిరస్సు వంటివి ఉపనిషత్తులు. ఆ ఉపనిషద్వాక్యముల ద్వారానే శ్రీ సదాశివుని తెలుసుకొన దగినది. కావున ఆయన వేదాంతవేద్యుడు. ఉపనిషద్వాక్యనివారము, చర్చ చేయనిదే పరమేశ్వరుని స్వరూపమును తెలుసుకొనలేము. నాటికి మార్గాంతరము కూడా లేదు. శాఖ్యాయనీయ ఉపనిషత్ ఇతిహాసోపనిషత్తులయందు చాలా గొప్పదైన ఆత్మ విద్యను చాలామంది తేలికగా తెలుసుకొనలేకున్నారు. ఆత్మ తత్త్వము చాలా గూఢమైనది. ఆత్మను గూర్చి ఉపనిషత్తులద్వారానే తెలుసుకొనవలెను. బ్రహ్మను తెలుసుకొనినవాడు బ్రహ్మే అగును. పురాణములో ఈశ్వరుని స్వరూపమును జగత్తుయొక్క సృష్టి రహస్యమును గాని మామూలు ఇంద్రియములవల్ల తెలుసుకొనలేరు. దానిని అతీతమైన శక్తి ద్వారానే తెలుసుకొనవలయును. అందువల్ల వేదాంతమహావాక్య విచారములచేతనే తెలుసుకొనదగిన తత్త్వజ్ఞానమును నాకు శ్రీదక్షిణ కైలాసాధిపతి ఐన శ్రీకాలహస్తేశ్వరుడే ఇచ్చుగాక.

కాలాత్మా 31

కాలము అవగా నమయము అది భూత భవిష్యద్వర్తమానములు, వసంత గ్రీష్మ వర్ష శరత్ హేమంత శిశిరమునకు సంబంధించినది. పగలు రాత్రికి సంబంధించిది. వీటన్నిటికీ పరమేశ్వరుడే ఆత్మ స్వరూపుడు.

కల్పతే సంఖ్యాయతే జీవరాశ్యాఽపి యః అనేనతి కాలః కలసంఖ్యానే న ఏన ఆత్మ స్వరూపం యస్య స కాలాత్మా. యేన కాలాత్మానా ప్రశ్నే నయ వా ఇన వర్తేఽపి పరిచ్ఛింద్యతే యశ్చ కాలో న కేనచిత్పరిచ్ఛిద్యతే । న హితే కాలాత్మా । తథాపి వాయుసంహితాదినచనం ।

మహాభూమిరియం వస్తా భవిష్యతి మహాదధా ।
 మముద్రాపుస్తవిప్రేంద్రా వశ్యంతి బడబాసలే ॥
 బడబాస మహావహ్ని వహ్ని ర్వాయా వివశ్యతి ।
 వాయుర్వశ్యతి వాకాశే స ఆకాశస్వకారణే ॥
 వశ్యత్యేన స్వభావేన కిం నిత్యం గమ్యతే నఘాః ।
 బ్రహ్మవిష్ణుదివేదైకో విష్ణూరుద్రది నే తథా ॥
 ఈశ్వరస్య తథా రుద్రస్యాదాఖ్యస్య మహేశ్వరః
 తస్మిన్ పాశ్చాచ్చివేదైష కాలాత్మా సంప్రవర్తత ఇతి ।
 విష్ణు ర్విశ్వజగద్యంః ప్రాదుర్భావైస్య కైపుహ ।
 వివాశం ప్రళయం యాతి కిం నిత్యం గమ్యతే నఘాః ।
 తథస్యాశ్చాత్మరంజ్యోతి స్వభావః పరమేశ్వరః ।
 ఏక ఏవ సదా నిత్య ప్రతోవ్యత్సకరం వపుషేతి ।
 తస్మాత్ చేతనాచేతనం జగత్పరిచ్ఛిన్నతీతి కాలాత్మా । అథనా కాలయతి సర్వం
 ప్రేరయతీతి కాలాత్మేత్యర్థః ॥

కాలము ఎవరికి ఆత్మగా కలదో వాడు కాలాత్ముడు. కాలము స్వభావముగా చేయబడిన స్థావరజంగములయందు నిల్చుచుండు ఉండును. (సార్వే రాజసాశ్చైవలామసామేవ కేచన) భావాః కాలాత్మకాః సర్వ సవర్తంతే హి జంతుషు, జంగమాః స్థావరాశ్చైవ దివి వా యది వా భువి సర్వే కాలాత్మకాః సర్వకాలాత్మక మిదం జగత్, ప్రవర్తయన్తు ర్లోకేఽస్మిన్ తదైవ చ నివృత్తయః లాసాం విభూతాయోయాశ్చ సర్వం కాలాత్మకం స్మృతం'' ఆదిత్యః చంద్రమా విష్ణుః ఆనః వాయుః శత్రవః అగ్నిః ఖం పృథివీమిత్ర భౌషధ్యః వసవస్తథా సరితః సాగరాశ్చైవ భావాభావౌచ షష్టగః సర్వే కాలేన సృజ్యంతే హియంతే చ తథా పునః । (మ.భా. 13-1-456-49)

జీవరాసులయొక్క ఆయువు సంఖ్యలతో లెక్కించునది కుంగదానిని కాలము అని అందురు. ఆత్మ స్వరూపము అన్వేషించుటలో ఇదికాదు అదికాదు అని లెక్కి పెట్టునది కాలము. ఆ కాలాత్మకు అందరూ లోబడియుండురు. కానీ కాలాత్మునివి ఎవరూ లోబరుచుకోలేరు. కావున అందరికి గొప్పవాడు కాలాత్ముడు. వాయుసంహితలో ఈ విధముగా ఉన్నది. నాశము పొందిన భూమి మహా పాగరుమున మరలా ఉదయించును. సప్త సముద్రములు బడబాగ్నియందు నివళించుచున్నవి. బడబాగ్ని వహ్నిలో కలిసి ఉన్నది. వహ్నివాయువునల్ల నళించు. వాయువు ఆకాశమున లయమగును. ఆకాశము స్వకారణమున లయమగును. స్వభావసిద్ధముగా నాశ స్వభావము కలిగినది కాలము బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరులు కాలానుగుణముగా సృష్టిష్టితి లయములను చేయుదురు. అందువల్ల పరమేశ్వరుడు, జ్యోతి స్వరూపుడు అతనే నిత్యుడు. అతడుగాక వేరేది అంతా అనత్యము. అందువలన చేతనము అచేతనము ఐన జగత్తు కాలపురుషుడైన పరమేశ్వరునిచే నియమింప బడినది. ఆ కాలపురుషుడే ప్రేరకుడు లయకారకుడు. అతనే శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు. కాలాత్ముడైన శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు మమ్ములను రక్షించుగాక.

విచిత్ర బహుశక్తిమాన్ 32

విచిత్రాః వివిధాః బహుశ్చ వామాధ్యాః సప జ్ఞానక్రియాద్యాశ్చ శక్తయః అస్య సంతిరిత
తథోక్తః శ్లో॥

సరాస్య శక్తిః వివిధైః శ్రూయతే స్వాభావికే జ్ఞానబలక్రియా చేతి, సంక్షేప శారీరకే - :
చిచ్ఛిః సరమేశ్వరస్య విమలం చైరన్యమేవోచ్యతే । హ్యస్త్యై నైతన్యజ్ఞానా మా భగవతః శక్తిస్స
విద్యోఽచ్యతే ఇతి ఎవం స్వాభిప్ర విచిత్ర బహుశక్తి మత్సేన సర్వజగత్తంత్రం కురుతే ఇత్యర్థః ।

శక్తి రనగా బలము. ఇచ్చాశక్తి జ్ఞానశక్తి క్రియాశక్తి. అని శక్తులు మూడు రకములు. ఇచ్చాశక్తికే ద్రవ్య శక్తి అని పేరు. శక్తికే ఉత్సాహముని పేరు. అవి ఉత్సాహము. ప్రభుత్వము మంత్రము అని మూడు రకములు. శక్తికే గుణముని అని సర్వము, రజస్సు, తమస్సు అని మూడు రకములు. శకసామర్థ్యే అనే ధాతువునకు క్రిన్ ప్రత్యయము ద్వారా శక్తి పదము పుట్టును. దీనికి త్రాణము, బలము, సామర్థ్యము. ఈపదము ఈ అర్థముతోనే బోధింప వలెను అనే ఈశ్వర సంకేతము మరియు శాస్త్ర కారుల సాంకేతికము. వివిధ రూపములైన చలాచలస్థితిని కలుగుజేయు బలము అని అర్థము. విచిత్రమనగా విశేషణ చిత్రం అని వి అనే ఉపసర్గతో కూడిన చిత్రము అని దానివృత్తుత్తి. అనేక రకములై వామాచారములకు సంబంధించిన నవజ్ఞానక్రియాశక్తులు శాక్తేయమున కలవు. సరా వ్యంఠి అనువాక్ యొక్క శక్తి ఎవరిదైతే కలదో అది రెండురకములుగా కలదు. స్వాభావికమైన జ్ఞానముయొక్క బలము క్రియా అని సంక్షేప శారీరకమునే గ్రంథమున సరమేశ్వరుని యొక్క విశిష్టమైన చైతన్యమునకే చిత్ శక్తి అనుపేరు కలదు. భగవంతుడు సర్వశక్తి సమున్వితుడు కావున అతనికి చిత్ర విచిత్రములైన అనేక శక్తులు నాటిద్వారా అనేక భంగిమలలో భిన్నభిన్న సృష్టి జరుగును. ఆయన స్వరూపుడు సర్వశక్తి సమున్వితుడు కనుక ఆయన విచిత్ర బహుశక్తి మంత్రుడు. కనుక శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు చిత్ర విచిత్ర బహుశక్తి సమున్వితుడు. అటువంటి ఆయన నన్ను రక్షించుగాక.

స్థిరధన్వా 33

స్థా గతినివృత్తా కిరచ్ కృత్యప్రత్యయమున స్థిరశబ్దము వచ్చును. దీనికి అర్థము. కొండ, చెట్టు, వెలచుచెట్టు, ఎద్దు, మోక్షము, పరుషము సరళముకాని హల్లు. విలకడదనము. స్థిరత. గట్టిది. కదలనిది, కలతనొందనిది, అని స్థిర శబ్దార్థము. ధను శబ్దే అను ధాతువునుండి ధనుశ్శబ్దము పుట్టెను. దీనికి అర్థము. విల్లు, ఒకరాశి, వింటనారి, విల్లు నాలుగుమూరలు కలది అని అర్థము. ధనుర్వేదము విలువిద్యను బోధించు ఒక వేదము. ఇది శస్త్రాస్త్ర ప్రయోగాదులను తెలిపెడి ఒక శాస్త్రము. ధనుర్వేదము యజుర్వేదమునకు సంబంధించిన ఉపవేదము. ఇందు నాలుగు పాదములు కలవు. ఇది ముఖ్యముగా ఐదు విధములై ఉండును.

1. మంత్రముక్తము. అగ్ని గోళములు, బాణములు, మొదలైనవి. దూరమునుండి యంత్రముల మూలకముగా ప్రయోగించి చేయుయుద్ధము. 2. పాణిముక్తము. చేతితో పిసిరేయు ఈటే చిల్లకోల, రాళ్ళు మొదలగు వానితో చేయుపోరు. 3. ముక్త సంధారితము ఈటె మొదలైన వానితో పొడిచి కొట్లాడుట. 4. అముక్తము. చేతితో పట్టుకొని శత్రువుమీద పిసిరే కత్తి మొదలగు వాటితో యుద్ధము చేయుట. 5. నియుద్ధము: ఆయుధములు ధరింపక చేతులతో, బాహువులతో యుద్ధము చేయుట. ఇంకా ఇది శస్త్రాస్త్ర నిద్యలన్నింటికీ ఆధారము. ఇది యుద్ధ తంత్రమును బోధించును. భుజ యుద్ధము, మాయాయుద్ధము, అని యుద్ధము రెండు విధములు. కానీ పీటిలో మాయాయుద్ధము నీచమైనది.

క్షీరం నిభలం తామ్రతం చృతకం ధనురస్థితి స్థిరధన్వః కం నామాస్య స్థిరధన్వః హస్తాష్టమః లంఘనః ఇతి చేతి తాః లాః మేరుః వాస్య ధనుర్భవేదితి స్థితియతే ఏతే హి స్థితిః తాంస్య నిభధిత్వాత్ మేసాంస్య ప్రణమస్య నిత్యత్వాత్ మహామేరౌరాకల్పం నిభలత్వాద్భు.

భారతే కర్ణ పర్యణః - విచిత్రవృత్తుభిః షడ్భ్యః కృత్యా సంవత్సరం ధనుః ఇతి శాంతి పర్యణః - పవకృత్యా ధనుర్మంకారం సాచిత్రం జ్యం మహేశ్వరః

ఇతి

తైంగిపురాణేనగేంద్ర కారుక్షికం చాసీత్ జ్యాఘంజగాధిమః స్వయం మితిస్సిషః సుభస్వేతి శ్రుత్యంకరాచ్చాక్షీరం దృఢం ఆర వివ శోభనం ధనురస్థితి స్థిరధన్వః స యాయాచిర్యక్షః ।

వాక్మీకి రామాయణమున ధనుర్విద్యనం గూర్చిన చర్చ చాలా చోట్ల గలదు. ధనుః కాంచన భూషితం, ధనుః కాలాంతకోపమం, పరపురంజనం ధనుః పరమ భాస్వరం, ధనూ రుద్రస్థుః సంకృద్ధః ధనురానీయలాం దివ్యం ధనుః భీమ పరాక్రమం, ధనుః భీమః బరో భీమం, ధనుర్వేద విదా శ్రేష్ఠః ధనుర్వేదే చ నిరతః, ధనుషీరా ద్రదర్శనే స్థిరమైన నిశ్చలమైనది, శాశ్వతమైనది పరికరములతో చేయని ధనుస్సు ఆయనకు ఉన్నందున ఆయన స్థిరధన్వా. శ్రీసదాశివుని చేతలలతో అలంకారమైన ధనుస్సు మేరువే ధనుస్సుగా మారి శ్రీసదాశివుని చేరినది. కాలము విలక్షణతా ఉండునది. కనుక అది స్థిరము. వేదసారమైన ప్రణమము నిత్యము. మహామేరు పర్వతము కల్పము దివరివరకు నిశ్చలముగా ఉండును. మహాభారతమున కర్ణ పర్యమునందు ధాయామేవాత్మనః చక్రే ధనుర్జ్యమక్షయాం రణే । కారోహి భగవాన్ రుద్రః తస్య సంవత్సరో ధనుః దేవతలకు బ్రహ్మకు జరిగిన సంభాషణలో విచిత్రమైన ఆరు ఋతువులతో కలిపిన ఒక సంవత్సరమునకు ధనుస్సు అనిపేరు పెట్టిరి. అట్లాగే శాంతి పర్వముందు పరమేశ్వరుడు ఓంకారమును ధనుస్సుగాచేసి సాచిత్రీయ మంత్రమును అల్లెతాడుగా చేసెను. లింగపురాణమునందు శ్రీసదాశివుడు పర్యత రాజును ధనుస్సుగాను సర్పరాజును అల్లెతాడుగాను స్వయముగా నిర్మించెను. స్థిరమనగా ధృఢమని అర్థము. అదే శ్రీసదాశివుని శోభన గుణము స్థిరమైన ధనుస్సు ఎనర్లకైతే కలదో అతనే స్థిరధన్వా. అటువంటి స్థిరధన్వడు మమ్మల్ని రక్షించుగాక.

పశుపతి: 34

పశూనాం పతిః పశుపతిః జీవులకు నాథుడు పరమేశ్వరుడు కనుక ఆయనను పశుపతి అని అందురు. ఇంకా పశువులకు స్వామి, పశువుల కాపరి, పశుధనము కలవాడు. పెక్కు పశువులకు సాంతకాడు. ఇతను సర్వవిద్యలకు మొదటి ప్రభువు. ననాతమడుగూడా. సరాహ పురాణమునందు పరమేశ్వరుడే జీవులమధ్య ఉంటూనాటికి ప్రభువైనందునల్ల ఆయన పశుపతి అని ఉన్నది. సర్వములనలె పశువులకు స్రియమైనవాడు. పాశుపత తంత్రముననుసరించి గ్రంథములు అనేకములు కలవు. ఎవ ఛైనాలుగువందల కైవ భక్తులు పరమాచార్యులై తమసిద్ధాంతములను బోధించిరి. శివుడు తన భక్తులనుద్ధరించుటకై తన సంఘముఖములనుండి ఇరిత తంత్రములను ప్రకాశింపజేసెను. వీనితత్త్వములను బోధించే ఆగమములు ఉపాగమములు సంహితలు కలవు. శివ తత్త్వశాస్త్రమే ముక్తికి ఉపాయమని పాశుపతల అభిప్రాయము ఈసంప్రదాయముననుసరించి మహామహేశ్వరులు అనేకులు ఎన్నియో గ్రంథములు వ్రాసెనారు. కైవులలో వీరకైవులు కొందరు కలరు. శివుని ముఖమువండి వెలువడిన ఆగమములను

- అమూల్యములని అందురు. 1. పూర్వామ్నాయముః స్ఫష్టిరూపముః ఇది సంప్రయోగము నిరూపించును. 2. దక్షిణామ్నాయముః స్థితిరూపము. ఇది శక్తియోగమును చెప్పును. 3. సద్భిన్నామ్నాయముః సంహారరూపము. ఇది కర్మయోగమును నిరూపించును. 4. ఉత్తరామ్నాయము అనుగ్రహరూపము ఇది జ్ఞానయోగమును సరిపాదించును. 5. క్షిప్రామ్నాయము సకల విశేషములను ఉద్బోధించును.

సశూనాం మాయా కర్మాణ వాఖ్య పాశ త్రయః బద్ధానాం ద్విపదాం చతుష్పదాం సర్వజంతూనాం చ పరిః స్వామీ పశుపతిః శం॥ ఏషామీశే పశుపతిః సశూనాం చతుష్పదాముత చ ద్విపదామితి. జాబాలోపనిషది చ : కథం జీవాః సర్వే సశుః స కథం తత్పురితితి. తమువాచ. యథా త్మణాణో వివేకహీనాః పరప్రేక్ష్యా కృష్ణ్యాది కర్మసు వినియుక్తాః పురుషాః దుఃఖ చరాః స్వస్వాదిబధ్యమానాః గూఢయః తథామే. సర్వజ్ఞః ఈశ్వరః తేషాం పతిః పశుపతిః తదజ్ఞానపాశే బద్ధాతి. తత్ జ్ఞానినం మోచయతి. తత్ జ్ఞానం కేనోపాయేనేతి. విభూతి ధారణాదేవేతి. తత్ప్రకారః కథమిత్యాది లైంగశైవాది పురాణేషు పాశుపత్యముచ్యతే.

పశువులు మాయ అనే కర్మ చేత బంధవనే పాశత్రయముచేత రోబడిన రెండు కాల్పజంతవులు నాలుగు కాల్పజంతవులన్నిటికీ ప్రభువు స్వామి ఐనవాడే సర్వేశ్వరుడు. స్ఫష్టిరోప ఉన్న జీవాశులన్నిటికీ ప్రభువు సర్వేశ్వరుడై. జాబాలోపనిషత్తునందు జీవులందరు పశువులు ఎట్లు ఐనారు? ఈశ్వరుడు ఆ జీవులకు పతి ఎట్లు ఐనాడు అని అడుగగా సద్భిగ్జ్ఞిని ఆహరముగా తీసుకొనే పశువులు జంతవులు వివేకము, విజ్ఞానములేనివి. ఇతరుల ప్రవోదముతో కదలిక గలిగినవి. వ్యవసాయము ప్రయాణము మొదలగు వాటికి (బండిని లాగుటకు) ఉపయుక్తములైనవి. దుఃఖములనే ఎక్కువగా భరించేటవంటివి. తమతమ యజమానిచేత బంధింపబడే వృషభములవలె సంచరించే వారందరికి ఈశ్వరుడే పతి ప్రభువు. అజ్ఞానపాశముచేత బంధింపబడేవారు జీవులు. ఐతే జ్ఞానమైనవారి అనుగ్రహించి పరమేశ్వరుడు ముక్తులుగా చేయుచున్నాడు. అజ్ఞానముదేని పలన లభించును అనగా లింగపురాణము శివపురాణము మొదలగు వాటియందు ఆవిష్కరములను సువిస్తారముగా చెప్పిరి. ఇదియేగాక శైవులలో నాలుగు తంత్రములుకలవు. 1. పాశుపతము 2. కైవము 3. కాలగవనము 4. కాపాలికము అనివానిపేర్లు.

స్వతస్పిద్యం పతిత్యం మే యుష్మాకం పశుతాపి చ ।

తదేవ దర్శయామ్యద్య పుణ్యబంధ వివోదతః ॥ ఇతి

ఆత్మనః పశవః ప్రోక్తాః సర్వే సంసార వర్తినః ।

తేషాం పతిత్యాడ్యేవేశః ఇవః పశుపతిః స్మృతః ॥ ఇతి

కర్ణ సర్వణిః- పతిత్యం చైవ మే రోకాః సర్వే కల్పంతం పీడితాః ।

సశూనాం చ పతిశ్చాహం భవిష్యామి సుహృత్తమాః ॥

ఇతి దేవాః వచః శ్రుత్వా దేవదేవస్య శూలివః

విషాదమగమన్ సర్వే పశుత్యం ప్రతి శంకితాః॥

ఇతి ఏనంచ శివాదన్యేషాం సురనరలిర్యక్ జాతీనాం సర్వేషాం సశూనాం యః పతిః స్వామీ సమదజ్ఞాన పాశం ఛింద్యాదిత్యర్థః ।

శ్రీసరమేశ్వరునికి పశుపతిత్వము స్వతస్పిద్యముగా వచ్చినది. సంసారసముద్రమున బాధపడేవాడు పశువులో నమూనము. అటునంటి వారికి ప్రభువు. దేవతలకు కూడా ఆయనే

సభాపు. ఆయనే సదాశివుడు. మహాభారతమున కర్ణమనునది దేవతలను ఉద్దేశించి శ్రీసదాశివుడు చేసే సర్వలోకములకు సభాపును. నాభకులందరి బాధలను పోగొట్టుచున్నాడని అనుభవించితిని అని చెప్పును. శ్రీసదాశివునిగాక వేరేవాడెవ్వరూగాని సురులుగాని, సరులుగాని చిరువుని జీవులుగాని రక్కసులుపులుగాని అందరూ శ్రీసదాశివునే ఛాసించెదరు. ఆయనే భువింభువిలను పోగొట్టెననియు.

సర్వతత్త్వ ప్రబోధకః 35

అనులు రత్నములగా దాని భావమున, బ్రహ్మ అని, సత్త్వరజస్సులతో ఒకటి అని, కలరూపు అని, ఉన్నాననిగరి అని, యథార్థము అని, చేతనము వస్తువు అని, స్వల్పాదిలించిచిత్తమనము అని, సృష్ట్యయ భూతమగు పదార్థము అనిసృభావము తన్య భావంతో + త్వం అని, అర్థములు సృష్టికీ మూలపదార్థములగు రత్నములు ఆయానుతములనిద్వంద్వమును బట్టి అనివేర్వరుగా కనపడుచున్నవి. అద్వైతులు బ్రహ్మ ఒక్కడే అని, ద్వైతులు ప్రపంచము. బ్రహ్మసత్యమని, విశిష్టాద్వైతులు (జీవుడు ప్రపంచము, బ్రహ్మ చిత్తు, అదిత్, ఈశ్వరుడు సత్యమని) బొడ్డులు శూన్యము ఒకటి అని, పాశుపతలు, నకులీశులు శైవులు పశువుపతి పాశము అని మూడురత్నములని, చార్వాకులు పృథివీ, అప్పు, లేజన్యు, నాయువు అని నాలుగురత్నములని, అర్హతులతో ఒక శాఖవారు జీవము ఆకాశము, ధర్మము, అధర్మము, ఉద్ధలము అని ఐదు రత్నములుగాను, అర్హతులతో వేరొక శాఖవారు. జీవము, అజీవము ఆస్రనము, బంధము, సంపదము, నిర్ధర్మము అనురత్నములుగనూ, సాంఖ్యము: అనన్తము, బుద్ధి, అహంకారము, పంచదన్యాత్రలు, పంచభూతములు, వివాదశేంద్రియములు అత్యమొదలగునవి ఇరవై ఐదు రత్నములు అని, యోగులు: సాంఖ్యులు చెప్పిన అన్యైకాదులు ఇరవై ఐదుతో ఈశ్వరుడితో మొత్తము ఇరవై అరు రత్నములు కలవని బోధకుడు అనగా ఉపాధ్యాయుడు, బోధదేయువాడు, యథార్థ జ్ఞానమున: తెలుసుకొనవచ్చును, చక్కగా తెలుపువాడు, ప్రేరేపించువాడు జ్ఞానోపదేశముచేయువాడు, మనస్సును వికసింప చేయువాడు అని అర్థము. సర్వపదముచేత అన్ని దర్శనముల రత్నములు అని అర్థము. శ్రీసదాశివుడు జ్ఞానస్వరూపుడు. ఆయనకు సర్వతత్త్వములు తెలుసును. మనకు పురాణలిహాములద్వారా శివపార్వతుల సంభాషణమున ఎన్నోగాధలు, మరెన్నో మహాత్యములు, మరెన్నో రత్నములు తెలిసినవి.

సర్వేభ్యః సాధనసంపన్నేభ్యః తత్త్వం తద్భావః తస్య పరమేశ్వరస్య పారమార్థికం రూప మాత్మతత్త్వం శ్రీగురుమూర్తి రూపేణ ప్రకర్తేణ బోధయత్తత్ సర్వ తత్త్వ ప్రబోధకః శ్రీదక్షిణామూర్తి గురురేవహి. ననకాది సర్వలోకస్య తత్త్వపదేష్టేతి శాస్త్ర ప్రసిద్ధిః

సర్వులు అనగా సాధన సంపన్నులు. తత్త్వం అనగా భగవంతుని స్వరూపము. ఆ పరమేశ్వరుని పారమార్థిక, పారమార్థిక రూపము అత్యుత్తమము. అతత్త్వమును సద్గురువులు లేలికగా అర్థమయ్యేట్లుగా బోధించెదరు. సద్గురువుకే అత్యుత్తమము కలిగించే సదాశివుడే సర్వతత్త్వ ప్రబోధకుడు. శ్రీదక్షిణామూర్తే సద్గురువుగా విరాజిల్లుచున్నాడు. ఆయన ననక సందనవాదులకు తత్త్వపదేశము చేయగా వారు సర్వలోకమునకు తత్త్వపదేష్టలు ఐరి అని లోకమున, శాస్త్రమున ప్రసిద్ధి కలదు.

నన: ఆదివారాయణ ఏవ బ్రహ్మణ ఉపదేష్టేతి వారాయణోపనిషది శూయతే. తద్ధి శివస్య సర్వోపదేష్ట్యత్వం కథమితి చేత్? సత్యం వారాయణో బ్రహ్మణో సోఽపి

సంసారమూలాదిభ్యః తే తేషాం నిష్కర్మభ్యః ఉపవిశంత్యేషు. తథాపి సమాలగూఢః శివః ఏవ సర్వాత్మానోదేవ్యై సముపాదిశత్. తదా కుమారః శివస్య సర్వాదిభ్యః ఇతి వాచిత్ గురుసంతరిః శివః సభవం హరియే హరిర్నిభయే విధిః వ్యాసాయ ఉపదిశత్. అన్యః గురుసంతరిః బృహజ్ఞాదాతా ఆహుః శివః సప్తక్షసి స్థితం భస్మ సఖేన ఆదాయ అభిమం త్ర్య పంచాక్షరేణ హరిమస్త్రుతగా త్రేష్ట సమక్షిపత్. తదా హృది ధ్యాయస్మేతి. సహాశిః హృదిధ్యాత్వా దీపో దృష్ట ఇతి. తతో భస్మ భక్షయిత్వా శివం స్తువన్ దృష్టేశ్వర్యో భక్తి మగమత్. భస్మాభక్షయచమ్యతః

నారాయణ ఉపనిషత్సంతులంబం వైకుంఠ వాసి ఐన ఆదినారాయణుడే బ్రహ్మదేవునకు తత్త్వమును ఉపదేశించెను అని ఉన్నది. కానీ అది అట్లుండగా శ్రీసదాశివునకు సర్వతత్త్వపదేష్టత్యము ఎట్లు సంభవించును అని ప్రశ్నించగా ఆ ప్రశ్న సమంజసముగానే ఉన్నది. కాని తత్త్వపదేశక్రమము అనేకవిధములుగా ఉన్నది. అందు ఒక విధానమున శ్రీమన్నారాయణుడు బ్రహ్మకు తత్త్వమును ఉపదేశించగా ఆ బ్రహ్మ సనకసనందూరులకు వారు వారి శిష్యులకు ఇట్లు గురుశిష్యపరంపరగా నేటికి తత్త్వపదేశము జరుగుచుండెను. మరొక విధానమున అనలు తత్త్వపదేష్టలకు మూల గురువు శ్రీసదాశివుడే. ఆయనే సర్వోపదేశ. ఆయననుండి ఉపదేశమును కుమారస్వామి పొందగా, ఆయననుండి సునాదులు పొందిరి. వారి ద్వారా వారి శిష్యులు. ఇట్లు ఒక గురుశిష్య పరంపరకలదు. ఇట్లాగే మరి ఒక గురుశిష్య ఉపదేశ పరంపర కలదు. అందు మొదట శ్రీసదాశివుడు శ్రీహరికి తత్త్వమును ఉపదేశించెను. అంతట ఆహరి బ్రహ్మకు, ఆ బ్రహ్మ వేదవ్యాసునకు, వేదవ్యాసుడు రుషి శిష్యులకు ఇట్లు ఇది ఒక గురు శిష్య ఉపదేశ పరంపర కలదు. బృహజ్ఞానాలుడు ఇట్లు పలికెను. శ్రీసదాశివుడు తనవక్షస్థలముందు ఉన్న విభూతిని గోటితో తీసికొని శివపంచాక్షరీచేత అభిమంత్రించి శ్రీహరి శరీరముందు చల్లెను. అంతట శ్రీహరి తత్త్వమును ధ్యానించగా హృదయమున ఒకదీపమును చూడబడెను. అంతట ఆభస్మమును తిని సదాశివుని ధ్యానించి ఆయనను దర్శించి ఆయన భక్తుడాయెను. కనుక శ్రీసదాశివుడు ఇచ్చిన భస్మమును ఖుజించుటచే ఆయనకు తత్త్వము తెలిసెను.

తత్రాఖ్యైశ్వర్యమహావాసీత్రుతివింబ సమద్యుతిః

వాసుదేవః శుద్ధముక్తానం వర్ణోభవత్ క్షణాత్

తతః ప్రభృతి శుక్రాంగో వాసుదేవ స్రవన్నధీః ఇతి శ్రుతేః ప పూర్వేషామపి గురుః కాలేవానవచ్ఛేదాదితి పాతంజల మూత్రాత్.

ఈశానః సర్వవిద్యానాం ప ఏవాదిగురుః బుధాః ।

తస్య శిష్యో మహావిష్ణుః సర్వజ్ఞాన మహోదధిః ॥

తస్మాదాత్త పరిజ్ఞానో బ్రహ్మ సర్వజగత్ప్రతిరితి మాతవచనాచ్చ బ్రహ్మాది సకంఠోక గురోః నారాయణ స్వామి గురుః శివః ఏవే త్యాశయేన సర్వతత్త్వప్రోధకః శివః ఇత్యర్థః

అంతట అతడు గొప్ప ఆశ్చర్యము జరిగెను. బింబమునకు ఎంతటి శక్తికలదో ప్రతిబింబమునకు కూడా అంతే శక్తి సముక్తమైను. వాసుదేవ స్వరూపుడైన శ్రీహరి బాగా పండిన ఫలమునలె పరిశుద్ధుడై ముక్తుడాయెను. ఆ సదాశివుడు ఆనాదికాలమునుండి అందరికి తత్త్వమును బోధించుచుండెను. శ్రీసదాశివుడే సర్వవిద్యలకు విద్వాంసులందరికి, గురువులందరికి మొదటివాడు. కానీ అతడు దేశకాల అవస్థలచేత బంధింప బడేవాడు కాదని

పాఠంజలసూత్రమునలన తెలియుచున్నది. కనుక సదాశివుడే మహావిష్ణునకు సరళానమును ఉపదేశించెను. ఆవిష్ణుని రత్నాల బ్రహ్మరు ఉపదేశించెను. కనుక సర్వవిద్యారత్నమును, సృష్టి స్థితి సంహార రూపమైన రత్నమును విష్ణునకు ఇచ్చి ఓపదేశించెను.

శబరాభయం: 36

శవతి గచ్చతి స్వగియయా వసమితి శబరః। తస్య జని స్వతిభేదస్య అభయం మోక్షం చ వాతీతి శబరాభయః। అథవా। తస్య శబరస్య పూజావసరే ద్విజానాం సామాయం పశ్యలాం సూరీశ్వరాజ్ఞయా కల్పిన్మహాభస్మరజామతః। రచ్చత్వా ద్విజామంబుతోఽద్యపి పరిష్కరితః। సర్వే నిర్దగ్ధః తదాఽయం లింగ భేదభయేన స్వశరీరం విలాసీకృత్య లింగమూర్చాద్యం విసమన్వాసీత్। తదను రస్మై శబరాయ యో రేవోఽభయం దదౌ। తస్మై శబరాభయదాయ మను ఇత్యర్థః॥

శవగతో అనే ధారాపునుండి శవశబ్దము వచ్చినది. దీనికి అర్థము ప్రవాహము, నీరు, పీనుగు, గమనము కలిగినది అనే అర్థములు కలవు. శవశబ్దమునుండి శబర - శబరులు అనునవి వచ్చినది. అటువికులు ఒకదోట స్థిరముగా ఉండరు. ఆహారము ఎక్కువగా దొరికేదోట నివాసమేర్పరచుకొనుటచేత వారిని అట్లు పిలిచెదరు. శబరము అనగా ఒక అటువికులు ఉండే దేశము, కొండవాళ్ళు, బోయవాళ్ళు. ఇప్పుడు ఒక ప్రసిద్ధిమీమాంసాశాస్త్ర వండితుడు అని అర్థములు కూడా శబర శబ్దమునకు కలవు. కీరాతులు, శబరులు, పురుషులు అనునవి శ్లేష్టప్రజాతికి చెందినవి. వన్యప్రాణులను చంపి వాటినే ఆహారముగా తీసుకొని జీవించేవారు. అటువంటి వారలకు శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు అభయము ఇచ్చెను. తిన్నడుకూడా అటువిక జాతికి చెందినవాడే ఐనను దయోద్రుహ్లాదయుడు పరమకరుణానూర్తి ఐన ఆ శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు అతని మూఢ భక్తికి మెచ్చి మోక్షమును ఇచ్చెను. అందువల్ల ఆయన శబరాభయడుడు.

శవతి అనగా గచ్చతి. అటువికులకు వేట భుక్తిని ఇచ్చే ఒక క్రీడ. వారిక్రీడ దట్టమైన అడవిలోనే భుక్తిని విసేదమును ఇచ్చే వృత్తిని స్వీకరించినందువల్ల వారిని శబరులు అని అందురు. అటువంటివారియందు శ్రీకాళహస్తిశ్వరునకు ఎందుచేతనో జననము మరణము ఈరెండింటికి సంబంధించిన భయమును పోగొట్టి అభయమును ఇచ్చి మోక్షమును గూడా ఇచ్చెను. అందువల్ల ఆయన శబరాభయడుడు.

మూఢమైన భక్తి కలిగిన ఆ శబరులు ఒకానొక రోజున శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని అచంచలభక్తి తత్పరతతో అర్చనచేయుచుండగా అనూయూపరులైన కొందరు దానిని ద్వేషించగా ఈశ్వరాజ్ఞతో అచట ఒక మహాభద్వని వినిపించెను. అభయంకర శబ్దమునకు భయపడిన ఆ అనూయూపరులు తాము ఉన్న మండపము కూలి క్రిందపడును అని భావించి దిక్కులు తోచక పరుగులు తీసిరి. అంతట శ్రీసదాశివుడు ఆ లింగమున తన శరీరమును సాక్షాత్కరించుచేసి తన దివ్యమంగళ స్వరూపమును అందరికీ కనపరచెను. అంతట ఆ శబరులు మిక్కిలి భక్తి ప్రవృత్తులతో శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని స్తోత్రములు చేయగా ఆయన ప్రసన్నుడై వారికి అభయమిచ్చెను. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు శబరాభయడుడు. అందువల్ల ఆయనకు అనేక నమస్కారములు.

గురీ ఉద్యమే అనే ధాతువునకు దీప్త సవ్యయము అన్ సవ్యయము చేసి గౌర: శబ్దము పచ్చను. గౌరమనగా బేహరి, వర్తకుడు, గవరి, ఒకానొక జాతి వ్యంగము, తెల్లవారు, పద్మతేసరము, అకరువ, కుంకుమపువ్వు, బంగారు ఎరనిది, తెల్లనిది, పసుపు పచ్చనిది, న్నచ్చమైనది, చంద్రుడు, బ్రహ్మ. ఆకరువు ఒకేగిట్ట కలిగిన ఒకజాతి పసుపు అని గౌర శబ్దమునకు అర్థము.

గౌరశిరి. పీతో గౌరో హరిద్రాభ శిరి. ని. శివస్య స్వతో సకోఽ పి వర్ణసంక్రమః । అతోహినుశిలాభండ మహాకాశ వన్నిర్మల ఏవ తస్య విగ్రహః తథాపి శ్రీగౌరీపరగ్భాత వామ కరీబరత్వాత్. గౌర్యాస్తవజాంబూ నదారుణప్రభాత్వాత్. తథాచ. బోధాయనోక్తపంచ ముఖస్తవే వామభాగం ప్రస్ఫుట్య బాలార్కాగ్నితటిత్రుతప్తకనక ప్రస్ఫుర్తి తేజోమయః । గంభీర ధ్వని సామవేదజనకం తామ్రాధరం, సుందరమితి ॥ గౌరీదేహభానాకబళిత్వాత్ శివస్య యుక్త మేవ గౌరత్వం. అథవా అవదాతస్పితో గౌరో వరక్షో ధవళోఽర్జున శితి నిఘంటుర: గౌరశారదాభ్ర సంకాశశ్చివ ఇత్యర్థ: గురతే మనోస్మిన్నితి గౌర: । గురఉ ద్యమనే । గూయతే కీర్త్యతే సర్వోత్తర శితిగౌర: । గు శబ్దే । అనేన సర్వమనోహరత్వం బహుకీర్తిమంత్యం చ ద్యోతితం భవతి ॥

గౌర: అనగా గౌరవర్ణము కలిగినది. పసుపు వర్ణము కలిగినది. పసుపు కాంతికలిగినది అని అర్థము. శివుడు స్వభావముగా ఏ వర్ణమునకులోబడి ఉండువాడు కాడు. వర్ణములే ఆయన అనుగ్రహమునకు లోబడి ఉండును. అందువలననే ఆయన మంచురాళ్ళముక్కలవలె స్వచ్ఛమైన మహాకాశమువలె మిక్కిలి నిర్మలమైనవాడు. శ్రీసదాశివుని రూపము. ఆ రూపము ఆప్రకారముగా ఉన్నప్పటికినీ శ్రీగౌరీదేవిని తన ఎడమభాగమున అమర్చుకొనుటవలన శ్రీగౌరీదేవి నేరేడుపండువంటి రంగుతో ప్రకాశించుచున్నది. అర్ధవారీశ్వరుని స్వరూపమున ఒకభాగము స్వచ్ఛమైన తెల్లని కాంతిగలిగినదియు, మరి ఒక భాగము బాగాపండిన నేరేడు పండువంటి రంగున ప్రకాశించునదియు ఐ ఉన్నది. బోధాయన మహర్షితన సంఘముఖస్తవమున శ్రీసదాశివుని ఎడమభాగముగూర్చి స్తోత్రము చేయుచూ, బలార్కమనే అగ్నినుండి లేచిన మెరుపు బాగా అగ్నిలో కాల్చబడిన బంగారపు ముక్క. లేజస్సు అంటలా వ్యాపించి ఉన్నది. సామవేదమునుండి పుట్టిన గంభీరమైన ధ్వని అతి సుందరమైన ఎరనైన అభరములనుండి బయటపడినదని అశ్లోక భావము. శ్రీగౌరీదేవి యొక్క శరీరకాంతితేత శ్రీసదాశివుని దేహకాంతి (మింగి వేయుటవలన శ్రీసదాశివునకు గౌరవము తగినదే. అట్లుగానిచో ఏ రంగులు శివుని అంటు. తెలుపునకు నిఘంటువున కొన్ని వర్ణాయపదములు కలవు. అవి.

1. అవదాత, (తెల్లనిది, పచ్చనిది, స్వచ్ఛము, శ్రేష్ఠము అనే అర్థములు కలవు). 2. సితః (తెల్లనైనది) 3. గౌర: (ఎరనిది, తెల్లనిది, పసుపుపచ్చనిది, న్నచ్చమైనది) 4. వరక్షా (తెలుపు, తెల్లనిది) 5. ధవళ: (అను, తెలుపు అంబోతు, తెల్లనిది, చక్కనిది) 6. అర్జున: (కనపు, బంగారు కంటితేపులు, ఏరుచుద్ది, తెలుపు) గౌర: అనగా శరత్కాలపు కాంతిచేత స్వచ్ఛమై ఆకాశమునంటి కాంతి కలిగిన దేహము శ్రీసదాశివునిది. లోకకల్యాణముకై సాహాయ్యమనదియు, ఉద్యమముతో కూడుకొనునని అగు పసులను చేయగలవాడు శ్రీసదాశివుడు ఒకడే. లోకమున సర్వోత్తముడు, సర్వశక్తిమంతుడు అని అనేకముందితేత కొనయూడబడేవాడు కీర్తిపబడేవాడు శ్రీసదాశివుడు. గు అనే శబ్దము చేత సర్వోత్తరత్వం చెప్పినది. శ్రుతి వ్యాకములు వేదములు శ్రీసదాశివుని సర్వమనోహరునిగా బహుకీర్తిమంతునిగా స్తోత్రము చేయబడుచున్నది.

భక్త కన్నపు

శబరేశ్వరపూజిత: 38

సామాన్యులు ఏవిధముగా శ్రీనదాశివుని అనుగ్రహమునకు తోవగుదురో వర్ణింప అలవికానిది. భక్తులు ఎట్లు స్వామిని ఆర్చించి ముక్తిని పొందుదురో అదిగూడా శ్రీనదాశివుని అనుగ్రహము మీద ఆధారపడి ఉన్నది. భగవద్భక్తి సామాన్యముగా ఎనిమిది విధములు. అవి శ్రవణం, కీర్తనం, స్మరణం, సాదసేవ, అర్చనం, నందనం, దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదము అని కలవు. భాగవత వాత్సల్యము, భగవత్పూజయందు అను మోదము, భగవదర్చన, భగవద్విషయానందము. భగవత్కథా శ్రవణోచ్చ, స్వరనేత్రాంగ వికారము, సదా భగవదనుస్మరణము, అమాంషభక్షణము మొదలగునవి. భజ సేవాయాం అను ధాతువునుండి క్రిస్ అనే క్షార్యస్వర్యయవయవము భక్తి రూపము వచ్చెను. భగవంతునియందు అనురాగము అని భక్తి శబ్దార్థము.

పార్థివవాడునందు ఉడునుమారు అను గ్రామమున నాగడు అనుబోయవాని దత్త అని అబోయవాని భార్యకు చాలాకాలం సంతానము కలుగలేదు. సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర స్వామి అను గ్రామమున వారికి తిన్నడు అను కుమారుడు కలిగెను. అతడు తండ్రిపక్ష విలంబద్యుడు నేర్పి తనమి రుతైన నాముడు, నాముడుతో వేయై అడవికి వెళ్లి ఒకపందిని వేచాడి సంహరించిరి. ఆకలి గొన్నవారు ఆపందినికాల్చి తినవలెనని నిశ్చయించి స్వర్ణముఖేతిరమునకు ఆపందిని తీసుకొని వచ్చిరి. మిత్రులు ఆపందిని కాల్చుచుండగా పర్వతంపైనున్న శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని యాభ్యుచ్చిక్ష్మముగా దర్శింపగోరి వచ్చిరి. ఈశ్వర సందర్శనము వెంటనే తిన్నడి జీవితము విర్రవృద్ధి అంత మారిపోయి ఆక్షణమున అతనికి ఆచంచల శివభక్తి రత్నరర విచ్చడి అరుదినములు శివపూజ చేయగా ఒక నాడు తిన్నడుని శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు పరీక్షింపగోరి అతను అర్చనకై వచ్చుచేర. దేవుని కంటినుండి రక్తము కారుట చూచి కంటిని తిన్నడు అనేక సర్వాయములు తుడిచెను. ఐనను రక్తము కారుచునే ఉన్నది. అనేక మూలికలతో చికిత్సచేసిననూ రక్తముగారుట ఆగలేదు. అంతట తిన్నడు తనకంటిని ఒకదానిని పెరికి ఈశ్వరుని కంటిపైన ఉంచెను. అంతట ఆకన్ను అచటనే అతికి రక్తపుధార ఆగెను. కానీ రెండవకంటి వెంటనులలా రక్తపుధార కారుచుండగా చికిత్స తెలిపిన తిన్నడు రెండవ కంటిని పెరుకుటకు బాణమును కంటిమీద పెట్టుగా ఈశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై 'కన్నపా' అని పిలిచి అతనికి ముక్తిని ప్రసాదించెను. అప్పటినుండి తిన్నడు కన్నపు నాయనారని పిలువబడెను. నేత్రేశనాయనారు అనునది సంస్కృత నామము శబరుడు అన, * తిన్నడు. అతను సరసుభక్తి పారవశ్యముతో శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని నేత్రములతో పూజించినం మన తిన్నడు ముక్తినిపొందెను. అందునల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు శబరేశ్వరపురాజితః.

శబరో జన్మాంతరే నిత్యశివలింగారాధకేన కేన విద్వాన్ధేన సాచితః । కల్పిచ్చరణాయుధః స్వామిభుక్తి సమయే శివనివేదిత మాంసకణం తనృఖిన్ద్రులితం భాదన్ సద్యస్తేన మారితః । ముష్ణుర్మృని నిర్మల్యప్రభావేన శబరరాజకుః జనిత్యాపూర్వజ్ఞానేన దిప్త్యాసంబృష్టం శ్రీమద్దక్షిణ కైలాస విలసద్వాయులింగం శ్రద్ధయాఽరరాధ । తతశ్చ దినస వతసప్తయాదర్శనైవ తద్భక్తి శోధనార్థం ద్విజాత్యభిమాన గర్వనిర్వాసణార్థం చ భగవద్భక్తిస్థానే రుధిరముదభూత్ । తత్పరిహర్తు కామేన కృతవివిధ చికిత్సావైయర్థేన అనేన శబరరాజకుమారేణ స్వవిక్షణేన పూజితః । బలలింగదృష్టానే స్వనేత్రగోళకం నిహితమిత్యర్థః । అథ ద్వితీయసయనే దేవస్య తథావిధే స్వీయం ద్వితీయం నయన మపి చ్చురికయోజ్జహోర । తదైవ హరః ఆవిర్భూయ ముక్తి సుఖమస్త్రై దదానితి కథాను సంధేయా । అతస్తేన శబరేణ స్వవిక్షణేన పూజిత ఇత్యర్థః ।

శబరుడు పూర్వజన్మలో నిత్యము శివుని ఆరాధించేవాడు. ఆ శబరుడు ఒకానొక వ్యాధుని రక్షణలో ఉన్నాడు. ఆ వ్యాధుడు ఒక కోడిని పెంచుతూ ఉండెను. ఆ శబరుడు శివభక్తుడు. శివునకు నివేదించిన మాంసమును మాత్రమే అతడు భుజించుచుండెను. అసమయమున అతన ముఖమునుండి జారిన మాంసఖండము ఆకోడి తినుచుండగా అతను దాని చంపెను. శివప్రసాదమును స్వీకరించిన పుణ్య విశేషమున తర్వాత శబరరాజకులముతో పుట్టి పూర్వజన్మ పుణ్య సంస్కారముచేత అప్పటి అద్భుత విశేషముతో చూచిన శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసమున వెలసిన నాయు లింగమును శ్రద్ధగా ఆరాధించెను. అటుతర్వాత నాలుగు రోజులలో అతని భక్తిని శోధించి అతని భక్తి వైశిష్ట్యమును లోకమునకు చాటువలెనని శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు తలచెను. అంతట ప్రతిమారూపుడైన శివుని కంటివెంట నెత్తురు కారుచుండెను. ఆకారే

నెత్తురును ఆపవలెనని శతవిధముల ప్రయత్నములు, వైద్యములు, చిట్కాలు చేసిననూ ఆగలేదు. అంతట శబరరాజకుమారుడు బాణముతో తనకంటేని తీసి శివుని ప్రతిమకు నేత్రస్థానమున ఉంచగా అది అచట అతికి నెత్తురు కారుట ఆగినది. రెండవనేత్రం నుండి మరలా నెత్తురు కారుట చూచి ఆస్థానమునకూడా తనరెండవ కంటిని కత్తితో పెకలించబోవగా అంతలో శ్రీసదాశివుడు ప్రత్యక్షమై ముక్తి సుఖమును అతనికి ప్రసాదించెను. అందువల్ల శివుడు శబరేశ్వణములచేత పూజింప బడినవాడు అని అర్థము. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు శబరేశ్వణ పూజితుడుగా, కన్నపుకు మోక్ష సదాతగా వెలుగొందెను.

సువర్ణముఖరీ తీరవాసీ 39

పని వ్రువైన స్వర్ణముఖీనది శ్రీకాళహస్తి దివ్యక్షేత్రమునకు పడమరదిక్కున ఉత్తరం దక్షిణ వాహినిగా ప్రహించుచున్నది. దీనిని సువర్ణముఖి, సువర్ణముఖరీ, మొగిలేరు అనేపేర్లతో పిలుచుచున్నారు. పూర్వము పార్వతీవరమేశ్వరుల కల్యాణం హిమవంతుని గృహమున అత్యంత వైభవముగా జరిగెను. ముక్కోటి దేవతలు వాణి హిరణ్యగర్భులు, శచీపురందరులు, శ్రీదేవీ భూదేవి సహిత శ్రీమన్నారాయణులు, నవర్షులు, అష్టదిక్పాలకులు బ్రహ్మాండమున విరాజిల్లే ప్రముఖులెల్లరు ఉత్తర దిక్కులో ఉండే హిమవత్పురమును చేరిరి. దైవలీలగా అచటి పర్వతము క్రిందికి కుంగినది. ఆ ఆశ్చర్య సంఘటనకు భయపడి అందరూ పరమేశ్వరుని ప్రార్థింపగా అంతట శివుడు ప్రసన్నుడై అగస్త్య మహర్షిని కొంతకాలం దక్షిణ దేశంలో ప్రసీద్ధి చెందిన అఖండ బిల్వకాననమున నివాసము ఉండమని అజ్ఞాపింపగా అంతట అగస్త్యుడు శివునితో ఇలా నిర్గునించుకున్నాడు. దక్షిణ దేశంలో నివాసం ఉండాలంటే నీళ్ళు కావాలి అబిల్వకాననంలో జీవనది వీరీలేదు. తమరు పార్వతితో అచట శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు వచ్చే ముందుగా గంగను సంపనలసినదిగా ప్రార్థింపగా బ్రహ్మద్వారా ఆకాశగంగ శ్రీకాళహస్తికి వచ్చినది. దానినే స్వర్ణముఖీనది అని అందురు. గౌతముని ఆశ్రమమున శపింపబడ్డ దేవేంద్రుడు ఈనదిలో స్నానంచేసి, తన పాపాలను పోగొట్టుకున్నాడు. ఈనది చంద్రగిరికి 20 మైళదూరమున మంగళం పేటకు దగ్గరలోని మల్లపు నాయని చెరువున పుట్టి దామల్ చెరువు మీదుగా ప్రవహించి శ్రీకాళహస్తికి చేరినది. ఈ నదికి ఇరువైపుల ఉండే గట్లమీద ఈనాటికి అనేక మొగిలి పాదలు ఎక్కువగా ఉండుటచేత దీనిని మొగిలేరు అనేవారు. ఈ నది అవిర్భావమునకు మరీ ఒక ఇతిహాసము కలదు. శ్రీపరమేశ్వరుని ఆదేశమున పశిష్టుడు అరుంధతితో దక్షిణదేశమున శ్రీకాళహస్తిని దర్శింపవచ్చి అచట వీటివనతి లేకుండటచే బ్రహ్మను గూర్చి తపస్సు చేయుగా బ్రహ్మ శివునివద్దకు వెళ్ళి బ్రహ్మర్షి కోరికను నివేదించగా శివుడు బ్రహ్మర్షి కోరికనుసరించి తన జటాజూటమున ఉన్న గంగను బ్రహ్మవెంట పంపగా గంగాదేవి బ్రహ్మర్షి ఐన పశిష్టుడు తపమాచరించు ప్రదేశమునకు సువర్ణకాంతులతో విరజిమ్ముచూ ప్రవహించినందున ఆగంగకు సువర్ణముఖీ అనుపేరు కలిగినది. వారణాశిలో గంగవడ్డున ఉన్న శివుడు విశ్వనాథుడు. సువర్ణము వడ్డున (గంగ) ఉన్న శివుడు శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు. అటువంటి శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు మమ్ములను కాపాడుగాక.

సువర్ణముఖరీవాసువిరక్తః । మూంపురాణం ।

సువర్ణమివ రోకావాం భాగధేయా నియన్తరీ ।

అగస్త్యేన భువం వీతా ముఖరీకృత దిబ్బుభేతి ।

యథా తాకితానాం సువర్ణం కనకరాశి ర్వాభాగధేయం భవతి । తథేదాసిం వియస్మదీస్వర్ణంగా
అరత్యముని సంఘ ప్రార్థితేన శ్రీమదగస్త్యైస్ భువం భూమిన్నీతా ఆవీతేతి ముఖరీకృతదీప్తిభా
విరాజ ఇతిశేషః । తస్మాస్తీరం సువర్ణ ముఖరీతీరం తత్రైవ నిత్యం వసతీతి సువర్ణముఖరీతీరవాసీ ।
కథం శివస్య తత్తీరవాసిత్యం బహువస్సంత్యాలయాః దేవాంతరాణామపీతి చేత్ సంతః
దేవాంతరాణాం మనుష్యాణాం తిరశ్చాంతాలయాః ప్రాధాన్యేన శ్రీకాళహస్తీశ్వరస్యైస్ పూజార్థం
మునిసింహీనానీతా తజ్జలాదిభిశ్చంకరః పూజితశ్చ వశ్యత్పర్యజంతూనాం పాపక్షయ ద్వాదా
ముక్త్యర్థం నవగాహన ప్రాశనాది భుక్త్యర్థం చ భవతి । కించేయం వియస్మదీ
శ్రీకాళహస్తీశ్చేత్రాలంకారాయై వావిరాసీదితీమసుర్ధం స్వప్రవాహగతి భేదేనైవ సూచయతి ఖలు ।
స్వతః పూర్వవాహినీయం తటిని శ్రీమద్దక్షిణకైలాస ఏవోత్తరవాహిన్యభూత్ । కూర్మవచనంచ ।

పశ్చిమాభిముఖం లింగం నదీవోత్తరవాహినీతి ।

తస్మాచ్చైవ పూజార్థం మగస్త్యైవానీతా నదీ పకలహితంకరి తత్తీరవాసీ దేవ ఇత్యర్థః ।

బంగారమునందు మానవులకు మక్కువ ఎక్కువ. బ్రహ్మలోకమునుండి ఆకాశమార్గమున
భూమి మీదికి వచ్చినది కనుక ఆ నదికి ఆకాశగంగా అనిపెరు. ఈనదిని అగస్త్య మహర్షి
సర్వేశ్వరుని అనుగ్రహంతో భూమిమీద తీసుకొనివచ్చిరి. ముఖరము అనగా ధ్వని చేయునది,
ఎడతెగని చప్పుడు చేయునది. ఘల్లు ఘల్లువని ధ్రోగగునది. దిక్కులు మారు ధ్రోగగునల్లు
చప్పుడు చేయునది. ఈ నది అని అర్థము. తాకికులైన వార్షి, సువర్ణమన్ననూ కనకమన్ననూ
మిక్కిలి సేమ అదే భాగ్యముగా భావించుకొనెదరు. అఖండ బిల్వకాననమున నివాసముండే
అనేకులైన మహర్షులు అగస్త్యుని ప్రార్థింపగా ఆ మహర్షి ఆకాశగంగాను భూమి మీద ఉండే
అఖండ బిల్వకాననమునకు రప్పించెను. ఆ నది ఇవటకు వచ్చుటచే ఆ నది
పరిసరప్రాంతములనియు మిక్కిలి పవిత్రములై తేజోవంతములైనవి. ఆ నదీ తీరమునందు
నినీలంబు చున్నందున వారు నదీతీరవాసులైరి. సర్వేశ్వరుడుకూడా ఆ నదీతీరమందు నివాస
మేర్పరచుకొనెను. సామాన్యముగా ఆంధ్రదేశమున కృష్ణా, గోదావరీ నదీతీరములలో
శివక్షేత్రములే ఎక్కువ. శివుడు గంగాధరుడు కనుక గంగ ఎవట ఉంటే శివుడు ఆమె చెంతనే
ఉండగలడు. కనుక సువర్ణముఖరీతీరమున శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని నివాసము సహజసిద్ధము.

కానీ ఆ తీరమందు ఇతర దేవతలు, మనుష్యులు జంతువులు మొదలగునవి ఉంటున్నప్పుడు
సర్వేశ్వరుడు ఉండుటలో ఒకవిశేషము గలదు. ముఖ్యముగా శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని పూజకొరకు
ముని సింహుడైన అగస్త్యునిచేత ఆ గంగను తీసుకొని రాబడి ఆజలములచేత శంకరుడు
పూజింపబడినవాడై తర్వాత సమస్తప్రాణులకు పాపక్షయముద్వారా ముక్తిని పొందించినది.
ఆ నీరు త్రాగుటచేత శరీర కల్మష హరము జరుగును. ఆ నది శ్రీకాళహస్తీ శ్చేత్రమునకు
అలంకారమై ఆవిర్భవించి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అనుగ్రహమునకై తన గవనమును
మార్చుకొన్నది. ఈనది పుట్టుకనుండి పూర్వవాహినై శ్రీమద్దక్షిణకైలాసమైన శ్రీకాళహస్తీ
శ్చేత్రమందు ఉత్తర వాహినిగా మారెను. ఇది అపూర్వ విశేషముగదా! కూర్మపురాణ వచనము
ఈ విధముగా ఉన్నది. “పశ్చిమాభిముఖం లింగం నదీవోత్తర వాహినీ” శ్రీకాళహస్తీనందు
శివుడు పశ్చిమాభిముఖుడై ఉండెను. ఆస్వామి నన్నిధిలో ప్రవహించే నది ఉత్తర వాహినిగా
ఉండెను. అందువల్ల సర్వేశ్వరుడైన శివుని పూజకొరకు అగస్త్యుని చేత తీసుకొనిరాబడిన
ఈ సువర్ణముఖరీనదీతీరమున ఉన్న శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు సకలహితములను అందరికి ఇవ్వగలడు.

విజయముక్తిదః 40

ఈ కాళహస్తి శ్లోకము సంసారబంధపాశమును విచ్ఛేదనము చేయుటలో ప్రసిద్ధిని పొందినది. శ్రీ, కాళము, హస్తి. కన్నప్ప మొదలగువారు సంసార బంధ పాశమును వీడి విపరాయజ్యముక్తిని పొందిరి.

కల్పద్విజః శ్రీకాళహస్తిశ్వరే మహావైరాగ్యసంపన్నః సుందరీం నిజజాయామసి యువతీం వైరాగ్యేణ విఘాయ ఉత్తర దేశే కోశదూరే పూజార్థం మహోద్యాన వాటీం నిర్మాయ తత్ర భగవంతమారాధ. తదాన్య జిహ్వ గుహ్యనిర్ణయ సామర్థ్య దర్శనా ద్విజయనామక ఇతి తత్రత్యముని విరచిత నామాంతితః సన్ కాతే పశుపతినా కృత దీక్షాదృష్టి స్సంసారపాశముచ్చిద్య సాయుజ్యముక్తిం శ్రావణీపౌర్ణిమాస్యాం ప్రాపిత ఇతి కథా. అత ఏవ పాశవిచ్ఛేదకక్షేత్ర ప్రసిద్ధిః. తస్మాద్విజయముక్తి దశ్చివ ఏవేత్యర్థః.

ఒకానొకసద్రాహ్మణుడు శ్రీకాళహస్తికి సమీపమున నిగసించుచున్నాడు. అతను మిక్కిలి వైరాగ్య సంపన్నుడు. ఇత తనకున్న వైరాగ్యమునకు నిరంతర భగవతారాధన చేయవలెనని సంకల్పించెను. యుక్త వయస్సుచేత మిక్కిలి సుందరియైన తన భార్య అనుమతి మీద ఆమెకు దూరముగా ఉండదలచెను. శ్రీకాళహస్తి శ్లోకమునకు ఒక క్రోనడు దూరమున ఒక స్వర్ణ శాలన, ఉద్యానవనమును నిర్మించుకొని తదేకధ్యాననిష్ఠుడై శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని ఆరాధించుచుండెను. అప్పుడు అతని నాలుకయందును, సాంసారిక భోగములను త్యజించే ప్రతిభాపాటములు ఉన్నందున అతను విజయుడను పేరును పొందెను. అంతట ఉండే ఒక మహాముని చేత సర్వేశ్వరునికి సంబంధించిన అనేక నామములను కంఠస్థముచేసి ఆధ్యానముందే చేరి ఉండెను. కొంతకాలము తర్వాత పశుపతికి ఆవిజయుడు చేయు తపస్సుకు సరితృప్తియును కలిగించెను. అంతట సర్వేశ్వరుడు విజయుని దీక్షాదృష్టికి మెచ్చి అతని సంసార పాశమును తెరిసి, సాయుజ్యముక్తిని ప్రసాదించెను. ఆముక్తిని విజయుడు శ్రావణ పూర్ణిమయందు పొందెనని పౌరాణిక కథ కలదు. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తిశ్లోకమును దర్శించిన వారి సంసారబంధములు పోవును. కనుక విజయునికి ముక్తి ప్రదాత శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడని అర్థము. కనుక ఆయన విజయ ముక్తిప్రదుడు.

అగస్త్యాయ రమేశాది సురోపాస్యత్వదాయకః 41

సరమేశ్వరుడు అగస్త్యునకు రమేశాది సర్వదేవతల ఉపాసకత్వమును ఇచ్చెను. అసలు అగస్త్యుని గూర్చి పురాణములలో చిత్రనిచిత్ర కథలు కలవు. అందులో మిత్రుడు వరుణుడు భూలోకమునకు వచ్చుచూ మార్గమధ్యమున ఊర్వశిని చూచిరి. ఆమె సౌందర్యమునకు మోహితులై ఇంద్రియ స్కాంత్యము జరుగగా దానిని కుండయందు ఉంచినందున అందు అగస్త్యుడు ఉదయించెను. అగస్త్యుడు చాలాకాలము బ్రహ్మచర్యమున ఉండగా తన పితృదేవతలకు ఉత్తమ గతులు రావని తెలుసుకొని వివాహమాడవలెనని నిశ్చయించెను. తన ఆశీస్సులతో విదర్బరాజుకు లోపాముద్ర జన్మించెను. అంతట అగస్త్యుడు అతని వద్దకువెళ్లి లోపాముద్రను తనకిచ్చి వివాహముచేయువనగా మొదట అతను తిరస్కరించెను. లోపాముద్ర మనోభీష్టమును తెలుసుకొని అగస్త్యునికిచ్చి వివాహము చేసెను. ధనమును సంపాదించుని లోపాముద్ర అగస్త్యుని అడుగగా అందుకు తన తపస్సును వ్యయపరచలేక శ్రత పర్యుడనే రాజు వద్దకువెళ్లి అడుగగా తన వద్దలేదని అతను చెప్పెను. ఆ ఇద్దరూ కలసి స్రద్ధశుష్పని వద్దకు వెళ్లి అడిగిరి. తనవద్దకూడా

తేదనగా ఆముగ్గురు తనదస్యని వద్దకు వెళ్లెరి. తనవద్దకూడా తేదనగా వారు ఇల్లలుని వద్దకు వెళ్లెరి. ఇల్లలుడు వారందరిని గౌరవించి వారికి భోజనము పెట్టెను. ఇల్లలుడు ఇదివరకటి రాగానే పాలాపినిమేకగా చేసి అతనిని వండి భోజనమును వారికి వడ్డించెను. ఈ ఉపాయముతో ఇల్లలుడు చాలామంది బ్రాహ్మణులను చంపుచున్న విషయమును అగస్త్యుడు తెలిసికొని 'జీర్ణం జీర్ణం వాలాపి జీర్ణం' అనగా అతను జీర్ణమాయెను. అంతట ఇల్లలుడు ఏమీ తెలియని వానివలె నంటించి అగస్త్యునకు కావల్సిన ధనము, భూషణములను ఇచ్చి సత్కరించి పంపెను. బ్రహ్మ అగస్త్యుని వద్దకు వచ్చి శివుని గూర్చి కేవలము కూతురు తపస్సు చేయుచున్నదని. ఆమెను వివాహము చేసుకొనమని చెప్పెను. అగస్త్యుడు తన కోరికను ఆమెకు చెప్పగా అందుకు ఆమె సంతసించి తన నదిని కాబోవుచున్నానని చెప్పి అగస్త్యుని వివాహమాడెను. వెంటనే ఆమె ఒక ఆంశ లోపామంద్రలో ప్రవేశించి రెండవ ఆంశ నదిగా మారెను. నదిగా మారిన ఆమెను తన కుండలమందు ఇమిడ్చితను వింధ్యపర్వత గర్భమును అణచుటకై వచ్చుచూ ఆ కుండలమును తన శిష్యులకు అప్పగించివెచ్చెను. అంతట ఆమె సహ్యాపర్వత సమీపమున నదిగా మారి కావేరీ నది ఐనది. వింధ్య పర్వతము విపరీతముగా పెరిగినందున సూర్యచంద్రుల గమనములకు అడ్డము ఏర్పడగా మునులు అగస్త్యుని ప్రార్థించిరి. అంతట అగస్త్యుడు వింధ్యదగ్గరకు వచ్చి తన దక్షిణ దేశమునకు వెళ్లవలయును దారి ఇమ్మని కోరగా తన మరలా వచ్చు వరకు తగ్గి ఉండనుని వింధ్యను కోరి దక్షిణ దేశమునకు అగస్త్యుడు వచ్చెను. కాలక్రమములను రాక్షసులు దేవతలను, మునులను బాధించుచుండిరి. వారిని వధించుటకు దేవతలు రాగా వారు సముద్రమధ్యన దాగి ఉండుటచే ఎవరు వీరిని వధించలేకున్నారు. అంతట మహర్షులు అగస్త్యుని వద్దకు వచ్చి సముద్రపానము చేయమని ప్రార్థింపగా అగస్త్యుడు సముద్రజలమంతయు త్రాగెను. అందు బయటపడిన కాలక్రమములను దేవతలు వధించిరి. అటు తర్వాత సముద్రజల పూరణము చేయమని మహర్షులు అగస్త్యుని ప్రార్థింపగా సముద్ర జలమంతయు జీర్ణించుకున్నందున పూరించుట సాధ్యముకాదని చెప్పెను. అట్లాగే వృత్రాసురుడు సముద్రమంతా దాక్కిని ఉండగా అగస్త్యుడు ఆ నీటిని త్రాగగా అంతట ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని చంపెను. రామాయణమున అరణ్యకాండలో, శ్రీరామునకు దివ్య ఖడ్గమును శరాసనమును అగస్త్యుడు రాక్షస వధకై ఇచ్చెను. యుద్ధమున ఆదిత్యహృదయమును శ్రీరామునకు ఉపదేశించెను. సహస్సుని పాముగా అగస్త్యుడే శపించెను. ఈ ప్రకారముగా అగస్త్యుని గాధలు అనేక విధముగా పురాణములయందు కలవు.

అగస్త్యుని తన గవ్యతీత్యగః | అగస్త్యాయతి స్తంభయతి అధః కరోతీత్యగస్త్యః స్త్యైస్త్యై శబ్దసంఘాత యోః సురోపాస్యత్వదాయకః. రమతే ఇతి రమా. రమామంగళదేవతేతి తస్మిమునయే రమేశాది దేవతేతి | 1 | తయా రంతు మిష్టే ఇతి రమేశో హరిః | రమేశ ఆదిత్యేషాంతే రమేశాదయః సురంతి దీవ్యంతీతి సురాః రమేశాదయశ్చ తే సురాశ్చ రమేశాదిసురాః | తైరుపానితుం యోగ్య ఉపాస్యః | ఉపాస్యస్వభావ ఉపాస్యత్వం తాదృశమహాత్మ్య మగస్త్యాయ దదాతీతి రమేశాదిసురోపాస్యత్వ దాయకః తథాచ మూలపురాణే శివవచనం |

అగము అనగా నడవ తగినది. వెళ్ళ గలిగినది, వృక్షము, కొండ, పాము, సప్తసంఖ్య. ఆదితేనది. కానిది అనియు, అగస్తీ వెళ్లలేనది కనుక అగః అగస్త్యః అనగా శివుడు అని అర్థము. నీటిని స్తంభింప చేయువాడు అణగదొక్క వడేశాడు కనుక అతని అగస్త్యుడు అని అందురు. అటువంటి మునికి రమేశాది సురోపాస్యత్వదాయకత్వము శ్రీసదాశివుడు అనుగ్రహించెను.

ఆనందించుచేయునది గనుక ఆమెను రిమా అని అందురు. ఆమె మంగళములను ఇచ్చు దేవత. అమెలో ఎలిసి ఆనందించుటకు భక్తపడినవాడు శ్రీమహావిష్ణువు. ఆయనను రమేశుడు అని అందురు. ఎప్పుడు తమ దివ్య శక్తులతో ప్రకాశించే వారు సురులు. వీరందరిచేత ఉపాసించుటకు మహానుభావుడు శ్రీఅగస్త్యునిపార్తి. పరమేశ్వరుడే అగస్త్యుని మహాశక్తి సమన్వితునిగా చేసెను. మహాలక్ష్మరాజమున పరమశివుని వచనము ఈ విధముగా ఉన్నది. గొప్ప తెలివి లేదులు గలిగిన అగస్త్యుని లపస్సు అతని స్తోత్రమునకు నేను (పరమేశ్వరుడు) లాక్షి నొందితిని. వింధ్య పర్వతాని గర్వముణచిన నీకు మంగళముగుగాక. నీవు కోరిన కోరికను నీకు ఇవ్వగలను కోరుకొనుము అని పరమశివుడు అడుగగా కుంభసంభవుడైన అగస్త్యుడు తనను సర్వవంధ్యుడిగా అందరికన్నా గొప్పవాడిగా మహాజ్ఞానసంపన్నునిగా చేయుమనగా శ్రీచంద్రశేఖరుడు అనుగ్రహించెను. అంతట అతని ఔన్నత్యమునకు విష్ణువు మొదలగా దేవతలందరూ అతనిని సేవించిరి. శ్రీశివతత్వోపదేశికుడై సర్వవిద్యలకు నిధియై గురువై కల్మషములేని శివభక్తులతో ముందుండు వాడును నియమితుడైన ఆహారమును తీసుకొనుచూ శ్రీసదాశివుని ఆజ్ఞచేత అగస్త్యుడు అంతటి గొప్పవాడాయెను.

శ్రీవాల్మీకి రామాయణమున అరణ్య కాండంలో సీతాలక్ష్మణులతో శ్రీరాముడు అగస్త్యభూతసు సందర్శించి నమస్కరించి మునులు శిష్యులతో తమ ఆగమనమును తెలిపెను. ఇచట అగస్త్యుని గొప్పతనమును సీతాలక్ష్మణులకు తెలిపి ఇవట దేవతలు గంధర్వులు, సిద్ధులు మహర్షులు ఆహార నియమములు కలిగి తపస్సు చేయుచున్న అగస్త్యుని సదా సేవించుచుండురు అని ఆ ఆశ్రమమున అనర్చమాడువాడు, క్రూరుడు మోసగాడు, ఘాతకుడు స్వేచ్ఛాచారులు ఉండరు అని దేవతలు యక్షులు, నాగజాతికి సంబంధించిన వారు. గరుడాది పక్షులకు సంబంధించిన వారు ఆహార నియమముగలిగి ధర్మమును ఆరాధించుచూ నివసించుచున్నారు. ఈ ఆశ్రమమున మహాత్ములగు మహర్షులనేకులు ఇవట తపము చేసి సిద్ధిపొంది తమ సరదేహము విడిచి దివ్యశరీరములను ధరించి సూర్యుని వలె ప్రకాశించే విమానమును ఎక్కి న్యర్థమునకు వెళ్లిరి. ఇవట నివసించుచూ తమను ఆరాధించే బ్రహ్మదేవతలు నిత్యము అగస్త్యునికి నన్నిహిత్యాలై సేవించుచున్న కారణమున ఆయన వారికి యక్షత్వము, అమరత్వము వివిధరాజ్యాధిపత్యము మొదలగు వరములు ఇచ్చెను. కావున లక్ష్మణా! అటువంటి అమిత తేజోసంపన్నులైన అగస్త్యుని ఆశ్రమమునకు మనము వచ్చితిమి. ఆ ఆశ్రమమున ఉపాసక బేధమును బట్టి వారి వారి స్థానములను చూపుతూ బ్రహ్మదేవుని స్థానమును అగ్ని స్థానమును విష్ణుస్థానమును దేవేంద్రుని స్థానమును, సూర్య స్థానమును చంద్ర స్థానమును భగస్థానమును కుబేర స్థానమును, ధాతృ విధాతృ, వాయువు సర్పరాజగు శేషుని గాయత్రీ వసువులు వరుణుడు కుమార స్వామి, ధర్మ స్థానములను చూచుకొనుచూ సూర్యుని వలె తేజో వంతుడగు అగస్త్యుని పాద పద్మములకు పరమప్రీతితో శ్రీసీతారామలక్ష్మణులు నమస్కరించిరి.

తపసా తేఽద్య తుష్టాపి ప్రోతేణ చ మహామతే ।

వరం వరయ భద్రం తే యథేష్టం వింధ్యపర్వత ॥

శివే వైవమనుజ్ఞాతస్య మునిః కుంభవంభవః ।

వరప్రదాతః ప్రభవం పకలామరనాయకాత్ ॥

వరమప్రార్థయత్సర్వశ్రేష్ఠ్యం జ్ఞానోత్తరత్యతః ।

తథా శంభోరనుజ్ఞాత శృంధ్ర శేఖర వల్లభః ॥
 తస్మాత్పుమహతీం లేభే సమస్తసురసేవ్యతాం ।
 తదాదివిష్ణుస్రముఖా దేవాస్సర్వే శివం వినా ॥
 శివతత్వోపదేష్టారం సర్వవిద్యానిధిం గురుం ।
 అగస్త్యం శివభక్తానామగ్రేసరమకల్మషం ॥
 తదాశ్రమే ధామ కృత్యా సమంతాచ్ఛంకరాజ్ఞయా ।
 శ్రద్ధయా నియతాహారా అనిశం పర్యుపాసతే ఇతి ॥
 ఉక్తమేవ శివపురాణార్థం శ్రీమద్వాల్మీకి మునిః అరణ్యకాండే శ్రీరామవచనేన
 విస్మయనూచే ।
 తత్రహి సీతా లక్ష్మణాభ్యాం శ్రీరామ చంద్రోగస్త్య భాతరమభివాద్య మునిశిష్య
 ముఖత
 స్సౌగమం విజ్ఞాప్య తదనుజ్ఞయా ౨౨ శ్రమవాటం గచ్ఛన్నహా శ్రీరామః
 అరాధయిష్టావ్యత్రాహమగస్త్యం తం మహామునిం । ఇతి । స్వసంకల్పం
 జానకీలక్ష్మణాభ్యా ముక్త్వా తత్రత్య వై భవం పునరాహ ।
 అత్ర దేవాస్సగంధర్వా ప్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
 అగస్త్యం నియతాహారాశ్చతతం పర్యుపాసతే ॥ ఇతి (రామాః అః 12-89)
 వదనుకార్థస్రత్యాయనాయ పునశ్శుభయతి ।
 నాత్ర జీవేన్మషాదీ క్రూరో వా యదివా శతః ॥ ”
 అత్ర దేవాశ్చ యజ్ఞాశ్చ నాగాశ్చ పతగైశ్చహ ।
 వసంతి నియతాహారా ధర్మనారాధయిష్టవః ॥ ”
 అగతాస్త్వాశ్రమపదం సౌమిత్రే ప్రవిశాగ్రతః ।
 ఇత్యుక్త్వా తత్తదపాసక స్థానాని నిర్దిశన్నహా ॥ ”
 స తత్ర బ్రహ్మణ స్థాన మగ్నేస్థానం త ధైవ చ ।
 విష్ణోస్థానం తథేంద్రస్య స్థానం చైవ వివస్వతః ॥ ”
 సోమస్థానం భగస్థానం స్థానం కౌబేరమేవ చ ।
 ధాతుర్విధాతుస్థానే చ వాయోస్థానం త ధైవ చ ।
 స్థానం చ పాశహస్తస్య వరుణస్య మహాత్మనః । (రామాః అః 12 20)
 స్థానం త ధైవ గాయత్ర్యా వసూవాం స్థానమేవ చ ।
 స్థానం చ నాగరాజస్య గరుడస్య మహాత్మనః ॥ ”
 ఏవం అగస్త్య నియతాహారా శ్చతతం పర్యుపాసత ఇతి । (” 11 89)

పూర్వోక్తదేవానాం రమావతి ప్రభృతీనామన్యేషాం చ స్థానాని విస్మయమేవ దర్శితాని ।
 తస్మాదగస్త్యాయ రమేశాదిసురోపాస్యత్వస్మహదైశ్వరం శ్రీత్రాహస్యశ్వరో దదాతీత్యర్థః ।
 అత ఏవ హి శ్రీమతః కుంభయోనే వరుణక్రౌంచాసురయో శ్శాననాత్ పాథోనిధిపాద్యంధ్య
 నిషీడనాద్వాతాపీల్వనిశాతనాత్ కుద్దాలకషేత్రస్త విష్ణుభింబన్య శివలింగత్యకరణాత్ తామ్రసర్గిక
 వేరజాఘటనా సువర్ణ ముఖరీ ముఖమహానదీ సముత్పాదనాత్ । అనితర
 సాధ్యలోకహితకర్మభ్యోన్యేభ్యశ్చ మహతీక్తిర్ని ప్రీధువన ప్రథితాస్తే । తస్మాత్సర్వైశ్వర్య
 దాత్రే తుభ్యన్న ముఖత్యర్థః ॥

ఆశ్రమమున మునులలో పాటుగా ఏదేవతామందిరాలు ఉండవలెనే అగస్త్యశ్రమ సందర్శనము వల్ల తెలియచున్నది. ఆయనకు అటువంటి మహాదైశ్వర్యమును శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడే ఇచ్చెను. అందువలన అమిత తపస్సుంపన్నుడైన కుంభ సంభవుడైన అగస్త్యుని కివరణుడు, క్రౌంచాదురులు, (క్రౌంచమునగా కొంచపట్టు, ఒకవిధమైన కొంగ, ఒకానొక పర్వతము కొంచగుట్టలి, ఒకానొక ద్వీపము అని అర్థము). ఆదేవతలను శాసించుటవలన, సముద్ర జలములను పానము చేయుటవలన వింధ్యుని గర్భముణచినందున ఇల్లులుని వాతాపిని సంచరించినందుననూ, (కుద్దాలకముననేలను విదలించుకొని బయటకు వచ్చినది అని అర్థము). ఆకుద్దాలకశ్రేణునందు వెలసిన విష్ణుబింబము శివలింగముగా వెలయుట కారణమున తాను పర్వీణుటన వలన స్వర్గముఘ్నీనది. ఆవిర్భావమునకు అనేక అనితర సాధ్యమైన రోకహితమైన అనేక కర్మలతో ఆయన గొప్పకీర్తి ముల్లోకములకు ప్రసిద్ధి గదా! అందువల్ల సముద్ర దిశ్వర్యములను ఇచ్చే ఓ కాళహస్తీశ్వరా! నీకు అనేక నమస్కారములు.

వైదికాగమ పీఠస్థ: 42

నేడమునందు చెప్పబడిన కర్మలను ఆచరించు వారిని వైదికులు అని అందురు. ఆ కర్మములు వైదికములు. ఆలయములోని అర్చాసూర్తులకు అనేక రకములైన ఉత్పన్నములను ఆగమ ప్రకారముగానే జరుగును. ఆ ఆగమములు ప్రధానముగా శైవ వైష్ణవములని రెండు విధములు. శైవాగమము గూడా అనేకరకములుగా ఉండుని. వైష్ణవాగమములు సాంచరాత్ర వైఖానసములని రెండు విధములు. శక్తకల్పద్రుమమున ఆగమము అనగా సృష్టి, స్రవయము, దేవతల అర్చన, మంత్రసాధనము, మంత్ర పురశ్చరణము, షట్కర్మసాధనము అని అనేకరకములైన ధ్యానయోగసాధనములతో కూడుకొని ఉన్నది. శైవ తంత్రములు మూడు రకములుగా ఉన్నవి. కొన్ని దైవమును బోధించును. కావున అవి శివతంత్రములని కొన్ని దైవతాదైవతమును ప్రతిపాదించును. అవి రుద్ర తంత్రములని కొన్ని అద్వైతమును ప్రతిపాదించును. అవి భైరవ తంత్రములని వ్యాప్తికలవు. శైవములో నాలుగు సాంప్రదాయములు కలవు. పాశుపతము, శైవము, కాలగమము, కాపాలికము అని కలవు. శైవాగమము దక్షిణ భారతమున చాలా వ్యాప్తిలో ఉన్నది. 84 శైవభక్తులు పరమాచార్యులు తమసిద్ధాంతమును బోధించిరి. పరమశివుడు తన భక్తులనుద్దరించుటకై పంచముఖములనుండి 20 తంత్రములను ఉద్ధరించెను. ఈతత్త్వమును బోధించు ఆగమములు ఉపాగమములు, సంహితలు చాలా కలవు. ఈ శివ శాస్త్రమే ముక్తికి ఉపాయమని వారిని నిశ్చయము ఈ సంప్రదాయముననుసరించి మహామహేశ్వరులెన్నియో గ్రంథములు వ్రాసారు. శైవులలో వీరశైవులు లింగాయతులు, జంగమదేవరలన్న బేదములు కలవు. శివుని ఐదు ముఖములనుండి వెలసిన ఆగమములను అమ్నాయమందురు. పూర్వామ్నాయము సృష్టిరూపము ఇది మంత్రయోగమును నిరూపించును. దక్షిణామ్నాయము స్థితిరూపము. ఇది భక్తి యోగము చెప్పును. పశ్చిమామ్నాయము సంహారరూపము. ఇది కర్మయోగమును నిరూపించును. ఉత్తరామ్నాయము అనుగ్రహరూపము. ఇది జ్ఞానయోగమును ప్రతిపాదించును. ఊర్ధ్వామ్నాయము నకల విశేషములను ఉద్బోధించును. ఈ ఆగమమున భైరవ, యామర, మత, మంగళ, చక్రాక్షక, బహురూప, వాగీశ, శిష్టాక్షకములని వినిమిది తంత్రములు కలవు. మూఢవాచార్యులు తన వర్మదర్శన మంగ్రహించుదు పాశుపత శైవ ప్రత్యభిజ్ఞాన దర్శనములతో

ఆగమ దర్శన సిద్ధాంత త్రైవిధ్యమును సంక్షేపించి వివరించుచు సామాన్య సరిపాఠ్యముగా విషయము పతి-పశువు -పాశము అని అర్థ త్రయములను చెప్పెను. పతి అనగా పరిపూర్ణుడు అతడే విశ్వ కర్త. వ్యవస్థితమైన అవయవములు కలిగినది ప్రపంచము. ఈశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు. ఈశ్వరుడు పాశరూపుడగుటచే ఆయనకు మనకు వశే భౌతిక దేహముండదు. తన అచింత్య శక్తిచే ఈశ్వరుడు ఈ జగత్సృష్టిని లయములకు హేళువు.

పశువు అనగా జీవుడు, అణువు జేత్రజ్ఞుడు, పశువులు అనేకరకములుగా కలరు. ముక్తులు శివ భావమునొందినవారు. విజ్ఞానాకలులు, ప్రతిమాకలులు, సకలులు అని పశువులు మూడువిధములు. కేవలమలయుక్తుడు మొదటివాడు, మలకర్మయుక్తుడు రెండవవాడు. మలమాయ కర్మరూప బంధ త్రయ యుక్తుడు మూడవవాడు. పాశము, మల, కర్మమాయా అని రోధశక్తి నాలుగు విధములు. మలమనగా ఆత్మను ఆశ్రయించి ఉన్నదన్న భావము. కర్మము ధర్మాధర్మ రూపము ఇది అనాది. మాయ అనగా మూల కారణము దీనినే అవిద్య ప్రకృతి అని కూడా అందురు. అ శక్తులను మరలగు పరమ మలగత దృష్టి రధశక్తి. శివసాయుజ్యము కోరువారికి విద్య క్రియ యోగము. చర్య ఉపాదేయములు. విద్య అనగా పరమపురుషార్థ హేతువైన దీక్షా పూర్వకముగు మంత్ర మంత్రేశ్వరాది మహాత్మ్యనిస్సృయక జ్ఞానము. సాంగ దీక్షా విధి ప్రదర్శకమే క్రియ. జపధ్యానాదులు యోగము. విహితాచరణము నిషిద్ధ వర్జనము చర్య. ఇది యోగ సహాయకారి. ఫలము విషయమున నకురీత పాశపత దర్శనములయందు ముక్తులు స్వతంత్రులు. శైవదర్శనమందు పారతంత్ర్యము ఉపాదేయము. ప్రత్యభిజ్ఞామతమందు ముక్తునికి శివైక్య ప్రాప్తి.

తంత్ర పదమునకు శాస్త్రము అని అర్థము. 'తన్యతే విస్తారతే జ్ఞానం ఇతి తంత్రం' జ్ఞానమును విస్తరింపజేయునది గనక అది తంత్రము అని భావము. తత్త్వమును సుమత్రార్థములను విస్తరించేయునది త్రాణమొనర్చునదియు. ఇది శాస్త్రము సిద్ధాంతము అనుష్ఠానము విజ్ఞానములను బోధించునది తంత్రము. మంత్ర యంత్రములతో కూడుకొని సాధన మార్గమును ఉపదేశించునది తంత్రము. దీనినే ఆగమములు అని కూడా అందురు. కలియుగమున ఆగమముల ఉపయోగము ప్రధానముగా ఉండగలదని కుత్సార్థ తంత్రము చెప్పుచున్నది. కృత యుగమున వేదాచారము, త్రేతాయుగమున స్మార్తాచారము, ద్వాపరయుగమున పురాణాచారము, కలియుగమున ఆగమాచారము అని తంత్రవిజ్ఞుల అభిప్రాయము. ఇందు విశేషముగా దేవతాస్వరూపము, సత్తరజస్తమోగుణస్వరూపము, కర్మాదివిధానములు, ఆయాదేవతల మంత్రములు, ఆమంత్రోద్ధర క్రమము, ఆయాదేవతల ధ్యానరీతి, పటలము, పద్మతి, కవచము, నామనహస్రము, స్తోత్రము మొదలగునవి. కుల స్పృష్టి, ప్రళయము, దేవతాపూజనము, సాధనరీతి, మంత్రపురశ్చరణము, షట్కర్మలు, వాని సాధనములు ధ్యానయోగము అను సప్తవిధములైన లక్షణములు ఆగమమున ప్రసిద్ధములు. శాంతి, వశీకరణము, స్తోభనము, విద్యేషణము, ఉచ్చాటనము, మూరణము అనన వి షట్కర్మలు. తంత్ర గ్రంథములలో క్రియాచరణ ముఖ్యము. తాంత్రిక మతము ప్రధానముగా రెండువిధములు. మొదటిది సామాన్యజనులచేత విద్యాబుద్ధులు లేనివారిచేత అనుసరించబడు మంత్ర తంత్రములను ఒక క్రమపద్ధతిలోనికి తీసుకొనివచ్చునది ఆతాంత్రికము. రెండవది మరీకొంత సంస్కరింపబడి భాగంగా వృద్ధిపొందిన తాంత్రికము. ఈ తాంత్రిక మతానుయాయులలో యోగులు, సిద్ధులు, వారి శిష్యగణములు కలరు. ఈ ప్రకారముగా ఆగమ

సంసారము నందు శివ తత్వ ప్రతిపాదనలు కలవు. వైదిక రూపములు ఆగమ రూపములు ఐన పీఠములను అధిష్టించి ఉన్నవాడు శ్రీకాళహస్తిశివరుడు. ఆయన మమ్ము రక్షించుగాక.

వేద్యతే ఆవగమ్యతే స్వశివత్వ మాత్మనామేభి రేవేరివేదాః ఋగ్యజుస్సామాధర్వణామకాస్సాంగాస్తేషామిదం వైదిక మేకం పీఠం ఆగమాశ్చలి । ఆఽ । ష్ఠాతత్త్వమారభ్య శివతత్త్వ సర్వంతం ప్రతిపాదనరూపో గమో గమనమేషామస్త్రీత్యాగమాః ।

విదజ్ఞానే ఆనే ధాతున్మనండి వేదశబ్దము పుట్టినది. దాని అర్థము తెలుసుకొనుట. దేనిని తెలుసుకొనుట అని ప్రశ్నించినచో తనను తనలోని పరమశివుణ్ణి అని సమాధానము. వేదములు నాలుగు ఋగ్వేదము యజుర్వేదము సామవేదము అధర్వణ వేదము ఒక్కొక్క వేదము సంహిత బ్రాహ్మణము ఆరణ్యకము ఉపనిషత్తులు అని భేదములు కలవు. ఋగ్వేదమున మహర్షుల కథలు ఇంద్రాది దేవతల సూక్తములు కలవు. ఇది మండలముని అష్టకముని రెండు విధములుగా కలవు. వేదవ్యాసుడు కలిసి ఉన్న వేద వాఙ్మయమును నాలుగు భాగములుగా విభజించి పైలెనికి ఋగ్వేదమును, వైశంపాయనికి యజుర్వేదమును జైమినికి సామవేదమును సుమంత్రునికి అధర్వణ వేదమును ఇచ్చి వ్యాప్తి చేయమని ఆదేశించెను. మార్కుని అనుగ్రహంతో యాజ్ఞవల్క్యుడు శుక్లయజుర్వేదమును వ్యాప్తిలోనికి తెచ్చెను. ఋగ్వేదమునుండి ఉపవేదముగా ఆయుర్వేదము అవతరించెను. దీనిని చరకుడు, శుశ్రుతుడు మొదలగు వారు వ్యాప్తిలోనికి తెచ్చిరి. యజుర్వేదమునుండి ధనుర్వేదము అవతరించగా దీనిని బ్రహ్మ విశ్వామిత్రుడు మొదలగు వారు వ్యాప్తిలోకి తెచ్చిరి. సామవేదమునుండి గాంధర్వ వేదము అవతరించగా దానిని భరతుడు మొదలగువారు వ్యాప్తిలోకి తెచ్చిరి. అధర్వవేదమునుండి అర్థ శాస్త్రము నీతిశాస్త్రములు అవతరించగా దీనిని బృహస్పతి, శుక్రుడు, కామందకుడు, విదురుడు, చాణక్యుడు కలంగుడు మొదలగు వారు వ్యాప్తిలోనికి తెచ్చిరి. నాలుగు వేదములు యజ్ఞమునకు ఉపయోగపడును. ఋగ్వేదమును హోత - శుక్ల కృష్ణ యజుర్వేదమును అధ్వర్యుడు, సామవేదమును ఉద్గాత అధర్వణ వేదము బ్రహ్మ నడిపించెదరు. ఋగ్వేదమున 8 అష్టకములు, 64 అధ్యాయములు, 2006 పర్వలు కలవు. ఒక్కొక్క అష్టకమున ఎనిమిది అధ్యాయములు కలవు. 10 మండలములు కలవు. 85 అనువాకములు, 1017 సూక్తములు, 10580 ఋక్కులు కలవు. ఋగ్వేదమున మధుచ్చంద్రుడు, గృత్యమధుడు, విశ్వామిత్రుడు, నాసుదేవుడు. అతి భరధవాజుడు, వశిష్ఠుడు కణ్వడు, అంగీరసుడు, మొదలగు ఋషుల ప్రస్తావన కలదు. ఇందు 21 - శాఖలు కలవు. అందులో శాంకల, బాష్కల, ఆశ్వలాయన, శాంఖాయన, మాండూకాయన శాఖలు ప్రధానమైనవి. ఇందు అగ్ని, ఇంద్రుడు, వరుణుడు, ఉషస్సు, సవిత్, పూషా మిత్ర, విష్ణువు, రుద్రుడు, మరుత్, వర్షవ్యుడు మొదలగు దేవతల ప్రస్తావనకలదు. సోమరసస్సుతి నమ మండలంలో కలదు. ఇందు దార్శనికమైనవి. తాకికమైనవి విషయములు కలవు. ఇందు ఊర్వశీ పురూరవ సంవాదము, యమ - యమీసంవాదము. నరమ - పానణి సంవాదములు మిక్కిలి రమ్యములు ఇందు చికిత్సకు సంబంధించిన మంత్రములు కూడా కలవు. ఇందు శాకల, బాష్కల ఆశ్వలాయన శాంఖాయన మాండూకీయ సంహితము. ఐతేరేత కౌషీతకీమరియు శాంఖాయన బ్రాహ్మణములు ఐతరేయ కౌషీతకీఆరణ్యకములు. కొన్ని ఉపనిషత్తులు కలవు. 'అనియతాక్షరాసానో యజుః' అక్షరాల నియతి లేనిది యజుర్వేదము. యజుర్వేదము ప్రధానముగా దేవతాహోమ పూర్వకమైనది. యజ్ఞ విధిని ప్రవర్తించుచేసే మంత్రములు ఇందులో కలవు. ఇది గద్యమయమైన మంత్ర సమూహము. ఇది శుక్లయజుర్వేదమని

కృష్ణయజుర్వేదముని రెండు రకములు. ఇందులో మొదటిది ఛందోబక్షయైనవి. మం త్రములు కలవు. రెండవదానిలో ఛందస్సు గర్భముయ వంశములు కలవు. ఆదిత్య సం ప్రదాయము శుక్లయజుర్వేదము, బ్రహ్మ సంప్రదాయమున కృష్ణ, శుక్లయజుర్వేదమున కలదు. శుక్లయజుర్వేదమునకు వాజసనేయ సంహితా అను మరి ఒకపేరు కలదు. ఈ శుక్లయజుర్వేదమును చూచినవాడు యాక్షవల్క్యుడు. ఇతను వాజసనేయుని పుత్రుడు. ఈ వేదము 40 అధ్యాయములుగా కలదు. ఇందు చాతుర్వీర్య ప్రతమునకు సంబంధించినవి. వాజసనేయ రాజసూయ పితృ మేధ పురుషమేధ అశ్వమేధయాగములకు సంబంధించి మం త్రములు యజ్ఞ వేదిక నిర్మాణ పద్ధతులు చెప్పబడినవి. ఇందు కాణ్వ, మాంధ్యందిన శాఖలు. శతపథ బ్రాహ్మణము. బృహదారణ్యక ఈశానాస్యోపనిషత్తులు కలవు.

కృష్ణయజుర్వేదమున 86 శాఖలు ఉన్నప్పటికీ ప్రస్తుతం 4 శాఖలు మాత్రమే ప్రచారములలో ఉన్నవి. ఇందు 7 కాండలు, 18,000 మంత్రములు, 4 సంహితలు ప్రచారము కలవు. కాపిష్ఠల కతశాఖమధ్యప్రదేశ్ లోను, తైత్తిరీయ శాఖ దక్షిణాదిన మహారాష్ట్రలోనూ వ్యాప్తిలో ఉన్నవి. ఇందు యజ్ఞ యాగాది విధులకు సంబంధించిన విధిమంత్రములు సోమ, వాజసేయ, రాజసూయ పురుషమేధ అశ్వమేధాది విధివర్ణనలు కలవు. ఇందు కౌతక, మైత్రాయణీయ తైత్తిరీయ కాపిష్ఠలక సంహితలు. తైత్తిరీయ కౌతక మైత్రాయణీయ బ్రాహ్మణములు, తైత్తిరీయ మైత్రాయణీయ ఆరణ్యకములు. తైత్తిరీయ కత, శ్వేతాశ్వతర మహానారాయణ ఉపనిషత్తులు కలవు. సామవేదమనగా “సా” అనగా ఋక్కులని “అను” గాంధారాద్వీపములు అని అర్థము. “గీతిషు సామాఖ్యా” అని జైమిని మహర్షి చెప్పారు. సామ అనగా గానము అని అర్థము. వేదానాం సామవేదోఽస్మి అని గీతాచార్యుడుకూడా చెప్పారు. “సామాని యో వేత్తి స వేద” తత్త్వమును తెలిసినవాడుగును. యజ్ఞమున ఉద్గాతా అను వాడు సామవేదమును గానము చేయును. జైమిని మహర్షి ఈ సామవేదమునకు ద్రష్టా. ఇందు గేయ ఋక్కులు అగేయ ఋక్కులు అని రెండు విధములు.

“సహస్రర్మా సామవేదః” వెయ్యిశాఖలు గల సామవేదము వేడు రాణాయనీయ జైమినీయ కౌఠుమీయ శాఖలు మాత్రమే దొరుకుచున్నవి. కౌఠుమశాఖ గుజరాత్ నందునూ రాణాయనీయ శాఖ మహారాష్ట్రలో జైమినీయశాఖ ఆంధ్ర తమిళనాడులలో దొరుకుచున్నవి. ఇది పూర్వార్చికము ఉత్తరార్చికమని రెండు విధములు. ఇందు సంహితలు రాణాయనీయ, కౌఠుమ, జైమినీయ (తలనకార) ములు. జైమినీయ, వంచనింశ, తాండ్య (ప్రౌఢ), ఛాందోగ్య బ్రాహ్మణములు. ఛాందోగ్యకేన ఉపనిషత్తులు కలవు.

“ఐహిక ఫలప్రదః అధర్వవేదః” దీనిద్రష్టా అధర్యుడు. (సుమంతండు) ఇందులో యజ్ఞమునకు సంబంధించినవి బ్రహ్మజ్ఞానమునకు సంబంధించినవి, ఔషధములకు, సూరణ ఉచ్చాటన, రోగచికిత్స శత్రుప్రతీకార క్రిమినాశక సర్పాదివిషహరణ రాజ్యవైతిక. వశీకరణ వివాహ సంబంధి అనేక విషయములు ఈ వేదమున కలవు. అధర్యుడు అనగా భృగుమహర్షిశిష్యుడు. ఇందులో 20 కాండలు. 706 సూక్తములు. 5987 మంత్రములు. 9 శాఖలు కలవు. కానీ ప్రస్తుతం పిప్పలాద, శౌనక శాఖలు మాత్రమే ప్రచారములో ఉన్నవి. అధర్యుణ వేదమున ఉపనిషత్తులకు పూర్వపీఠికలుగా కొన్ని దార్శనిక సూక్తములు కలవు. దీనికి గోపథమనే బ్రాహ్మణము కలదు. ఆరణ్యకములు ఇందులో లేవు. ప్రశ్న ముండక మూండూక్యోపనిషత్తులు ఇందు కలవు.

వేదాంగములు 6. అవి శిష్యా వ్యాకరణం. ఛందస్సు, నిరుక్తం జ్యోతిషం, కల్పమని. ఇవి వేదాబ్జమును తెలుసుకొనుటకు ఉపయోగపడును. వీటిలో వేదమునకు శిష్యముక్కునంటిది. వ్యాకరణం ముఖమునంటిది. నిరుక్తము శోత్రము (చెవి) నంటిది. జ్యోతిషము నేత్రముల నంటిది. ఛందస్సు పాదముల నంటిది. కల్పము చేరుల నంటిది.

శిష్యా ప్రాణం తు వేదప్య ముఖం వ్యాకరణం స్మృతం |
ఛందః పాదౌ తు వేదప్య నిరుక్తం శోత్రముచ్యతే ||
జ్యోతిషాం వయనం చక్షుః హస్తా కల్పౌచ ధ సత్యతే |
తస్మాత్సాంగమధీత్యైవ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ||

వీటిలో శిక్ష అనగా - శిష్యా శిక్షయతే సమ్యక్ వర్ణచ్ఛారణ లక్షణం । ఈ శిష్యా గ్రంథ రచయితలు 1. యాస్కుడు 2. పాణిని. 3. వారదుడు 5. పింగళుడు. 5. శౌనకుడు. 6. యాజ్ఞవల్క్యుడు. ప్రధానులు. వ్యాకరణమనగా “వ్యాక్రియంతే శబ్దాః అనేవేతి వ్యాకరణం” పదసాధుత్వజ్ఞానము సుశబ్దప్రయోగము వ్యాకరణ శాస్త్ర ప్రయోజనము పాణిని అష్టాధ్యాయని వ్రాయగా వరరుచి (కాత్యాయనుడు) వార్తికములు వ్రాయగా సతంజలి మహాభాష్యమును వ్రాసెను. పాణినీయ వ్యాకరణమే గాక వింధ్రము, వాంధ్రము కాశ్యపుష్టుము, శాకటాయనము, సారస్వతము, చాపిశలము, శాకంము, కౌమారము అనే వ్యాకరణములు గూడా కలవు. నిరుక్తము శబ్దవ్యుత్పత్తిని బోధించును. “నిరుచ్యతే నిశ్శేషేణ ఉపదిశ్యతే నిర్వచనవిధయా తత్తదర్థబోధనాయ పదజాతం యత్ర తత్ర నిరుక్తం” అని చెప్పబడెను. నితరాం ఉచ్యతే ఇతి నిరుక్తం నానాశబ్దముల పేర్మొనమే నిరుక్తము. దీనిని యాస్కుడు రచించెను. ఇది ఐదు అధ్యాయములు మూడు కాండలు కలవు. ఇక ఛందస్సు అనగా “మాత్రావర్ణగణాది బోధకః అని అర్థము. దీనికర్త పింగళ నాగముని, ఇతను వ్రాసిన గ్రంథము పేరు ఛందోవిచితిః ఇందు 8 అధ్యాయములు కలవు. 3 అధ్యాయములు వైదిక మైనది. 5 అధ్యాయములు లౌకికమైనది. జ్యోతిషశాస్త్రకర్తలు ఆదిత్యుడు గర్గుడు. దీని ప్రయోజనము యుగాదుం కాంము గ్రహ సంచారదులు గ్రహణ, పర్వకాల, సంక్రమణ కాలభేద వివరణ శాస్త్రము. నాలుగు వేదములకు ప్రత్యేక జ్యోతిషగ్రంథములు కలవు. ఋగ్వేదమునకు అర్చ్య జ్యోతిషము యజుర్వేదమునకు యాజుష జ్యోతిషము సామవేదమునకు దోరుకుట లేదు. అధర్వణ వేదమునకు అధర్వణ జ్యోతిషము కలదు. వేదాంగజ్యోతిషం నుంచే మామూలు జ్యోతిషం అమలు లోనికి వచ్చినది. కల్పమనగా వైదిక ప్రయోగ విధి స్రుతిసాదక శాస్త్రము. ఇది సూత్రరూపమున ఉండదు. ఈ సూత్రకర్తలు అపస్తంభుడు, బోధాయనుడు, కాత్యాయణుడు, అశ్వలాయణుడు పాంఖ్యాయణుడు. లాట్యాయణుడు వ్రీహ్యాయణుడు. ఈకల్పసూత్రములు 4 భాగములు శ్రౌతమని గృహ్యమని ధర్మమని శుల్కమని శ్రౌతయజ్ఞములకు అశ్వలాయన పాంఖ్యాయన సూత్రములు పౌత్యప్రయోగమునకు ఆధ్వర్యమను బోధాయన కాత్యాయన సూత్రములు జొగ్గాత్రమునకు లాట్యాయన వ్రీహ్యాయన సూత్రములను ఉపయోగింతురు. ఇకస్మృతులు అనగా వేద బోధిత వర్ణాశ్రమాచార స్వరూపబోధక శాస్త్రము. ఇవి పురుష నిర్మితము. వేదము ఆపౌరుషేయము. ఈస్మృతులు వ్యవహార, ఆచార ప్రాయశ్చిత్తములని 3 కాండలు.

స్మృతికర్తలు మనువు యాజ్ఞవల్క్యుడు, యముడు, వశిష్టుడు, దక్షుడు, గౌతముడు అపస్తంభుడు, వ్యాసుడు, పరాశరుడు, నారదుడు, బృహస్పతి కాత్యాయణుడు ప్రధానులు. ఈ ప్రకారముగా 4 వేదములు. వాటి నిభాగములు షడంగములు తెలియుట ద్వారా పరమేశ్వర స్వరూపము తేలికగా తెలుసుకొనుట సాధ్యము. కనుక సాంగములతో కూడిన వేదవాజ్ఞయ పీఠాధ్యక్షులు శ్రీకాళహస్తీశ్వర స్వామివారే. భూమి మొదలు శివతత్త్వము వరకు సవివరముగా చెప్పిని ఆగమములు. ఆ ఆగమములు శివధ్యానము, ఆరాధన మొదలగునవి చాలా కూరింకషముగా చెప్పును. సారవంతమైన భూమి శతకోటియోజనములు అవటనుండి ప్రారంభించి వరుసలతో లెక్కింపగా ప్రకృతినుండి మాయే చివరగా శతము అని అది సదాశివుని వరకు వెయ్యి అని అటుతర్వాత శక్తి చివరగా లక్ష అని దాన్ని కొంతదూరముగా అప్రవేయ చివరవరముతో కూడిన ఆ సదాశివుడే బిందుస్థానియముగా చెప్పబడుచున్నారు. ఈ ప్రకారముగా శివతత్త్వమును తెలుసుకొనుచున్నట్లుగా ఆగమములు ప్రతిపాదించినవి. ఇతే అవి ఏవి? వాటిపేర్లు ఏవి? వాటిలక్షణములు ఏవి? అనే విషయమును చెప్పబోవుచున్నాడు. ఆగమములలో కామికము యోగజము కారణము. అజితము దీప్తదము. సహస్రాంశు, సుప్రభేదము, విజయము, నిశ్వాసము తంత్రము భూతము అనలము వీరము రౌరవము మకటం వైమలం, చంద్ర జ్ఞానము, బింబము. ఉద్గీర్ణము. లలితం సిద్ధము, సంతానము శార్వత్తకము పారమేశము కిరణము. వాతూలం మొదలగునవి 28 ఆగమములు శైవములోని రౌద్రమునకు సంబంధించినవి.

ఉత్తంహి ! ఖ్యాతత్యం శతకోటి యోజనమతః ప్రారభ్యగోణాంతకం సంక్వాతర్థణనాత్తథా ప్రకృతితో మాయానసానం శతాత్ ॥

సహస్రాచ్చ సదాశివానధి తత భక్త్యంతతోలక్షత | స్వాధ్యూర్జ్వంస శివోహ్యమేయవిభవో బిందోరధిస్థానక ఇతి ఏనం శివతత్త్వానధిగచ్ఛంతి ప్రతిపాదయంతీత్యాగమాః | కేతే క్షిన్నానుకాః కింలక్షణాభివృత్త ఆహా |

ఆదో కామికయోగజే చతదథోఽచంత్యం తథా కారణం
తత్ప్రశ్నాదజితం చ దీప్తమథ తత్ప్రశ్నాత్సహస్రాంశుమహాన్
తత్ప్రశ్నాత్తలు సుప్రభేదవిజయో నిశ్వాసతంత్రం స్వయం |
భూతాభ్యానలవీరరౌరవమథ స్వాన్మాకుటం వైమలం ॥
చంద్రజ్ఞానమథాస్య బింబమథ చోద్గీతం తథా లాలితం |
సశ్చాత్పిర్దమితీరితం చ తదథో సంతాన శార్వత్తకం ॥
తత్ప్రశ్నాదపి పారమేశకిరణౌ తద్వాతంశం చాపరం |
హ్యస్తావింశతి రాగమాశ్చ దశథా శైవా హి రౌద్రాః పరే ॥

అస్యార్థః కామికయోగజచింత్యకారణాజితదీప్త సహస్రాంశుమత్పు ప్రభేద విజయాభ్యా దశసంఖ్యాకాః వైదికానుసారిణ శ్చివస్రోక్తాః అన్యే అష్టాదశసంఖ్యాకాః రుద్రస్రోక్తా వేదవిరుద్ధాశ్చ స్వతంత్రాస్తే సర్వే పీఠాం త్రికాణాముపయుజ్యంతే | పూర్వోక్త కామికాదయోదశాపి శైవా వేదోపస్థానే భూతా ఉపయుజ్యంతే కేషాంచిదధి కారిణామిత్యర్థః | ఏనమాగమసమూహ ఏకం పీఠం | తయోః పీఠయోః తిష్ఠతీతి పీఠస్థః వేదాగమేషు ప్రతిపాద్య ప్రతిపాదక సంబంధేన స్థితఇతి | భోజనస్థో వ్యవహారస్త ఇతివత్ తత్ర వేదాంతాః పరశివస్య పరమార్థతత్త్వం బోధయంతి

1. తల్పాధన భూతి విధినిషేధాక్షరా వేదాః శివాగమా దశవేదానసారణః అన్యే వాగమాః
తాద్రాః వ్యావహారికవ్యవహారాభ్యంతరైః పారమార్థికతత్త్వ సాహిత్యః భవంతి తత్త్వతత్త్వ
పీఠతేనోద్యోతాః అథవా దక్షిణవర్తిను సన్నిహ్యోర్విద్యమాన బలిపీఠయో స్ఫుర్వభూతగణాదిరూపేణ
రిష్ట్యో బల్యుపహారాన్ స్వీకృత్యాను గృహ్యోరీతి వా వైదివాగమపీఠజ్ఞ ఇత్యర్థః ।

భూమియొక్క తత్త్వమునందకోట్లు యోజనములు. అది మాయావరణము చేత
శక్తిని ఆశ్రయించుకొని శ్రీనదాశివుడు అనేకవేలకోట్లు యోజనములు వ్యాప్తి నొందెను. ఈ
స్వారముగా శివరత్నమును ఆగమములు అనేక విధములుగా ప్రతిపాదించుచున్నవి. అసలు
ఆగమములు ఏవి? వేటిని ఆగమములని అందురు? అని ఎన్ని విధములు. వాటి లక్షణములు
ఏవి అని ప్రశ్నించినచో ఇరవై ఎనిమిదిలో పది శైవాగమములు. 18 రౌద్రాగమములు కలవు.
అవి కామికము, యోగజము, చింత్యము, కారణము, ఆజితము, దీప్తము, సహస్రాంశుమాన్
సుప్రభేదము, విజయము, విశ్వాసము, తంత్రము, స్వయంభూతము, అనలము, వీరము
రౌద్రము, మకుటము, వైమలము, చంద్రజ్ఞానము, చింబము, ఉగ్రీతము లాలితము సిద్ధము
సంతానము, శార్వత్తము అని కలవు. ఇందులో కామికము, యోగజము, చింత్యము,
కారణము, ఆజితము, దీప్తము, సహస్రాంశుమాన్, సుప్రభేదము, విజయము మొదలగు
10 ఆగమములు వైదిక మతానుసారముగా శివప్రాక్తములు. మిగిలిన 18 ఆగమము
వేదమతవిరుద్ధములు. స్వతంత్రములు. వాటిని అన్నింటిని త్రికములకు ఉపయోగింతురు.
కామికాది ఆగమములు వేదములకు ఉపోద్ఘాతకములుగా కొంత మంది అధికారులకు
ఉపయోగపడును. ఈ స్వారముగా ఆగమ సమూహములు ఒక పీఠముగా ఉన్నది.
శ్రీనదాశివుడు వేదములయందు ఆగమములయందును, ప్రతిపాద్య ప్రతిపాదక సంబంధముచేత
ఉన్నాడు. సామాన్యముగా లోకమున భోజనము చేయుచున్నప్పుడు, రచ్చబండమీద తీర్పు
చెప్పునప్పుడు దానియందే నిమగ్నత ఎట్లు లభించునో వేదములు ఆగమముల యందును.
అంతకన్నా ఎక్కువ నిమగ్నత ఆయనకు లభించును. వేదములకు చివరి భాగములైన ఉపనిషత్తులు
వేదాంతమును వైరాగ్యమును బోధించును. ఆ వైరాగ్యము పరమ శివుని పరమార్థ తత్త్వ
జ్ఞానమువల్లనే లభించును. ఆ జ్ఞానసాధనకు ఉపయోగపడే నిధినిషేధ అర్థవాదనలు వేదమున
ఎంతగానో ఉపయోగపడును. వేదములను అనుసరించి ప్రవర్తించునన్నవే పది శైవాగమములు.
రౌద్రాగమములు వ్యావహారికములు. సత్యమును బోధించుచూ మెల్లగా పరమార్థికమైన
తత్త్వమును పొందేటట్లు చేయును. వేద పీఠమును ఆగమ పీఠమును శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడే
అధిష్టించి ఉండి భక్తుల మనోభీష్టమును నెరవేర్చు చున్నాడు.

మణిజాలార్చన ప్రియః 43

“సత్రంపుష్పం ఫలం తోయం యోమే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి” అని భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణుడు
చెప్పును. సర్వసమర్థుణామే నిజమైన భక్తికి ఉదాహరణ. కొంతమందికి స్వామి అభీషేక ప్రియుడు
కనుక అనేక స్తవన ద్రవ్యములతో అభీషేకముచేసిన అది ఒక తృప్తి. అనేక పుష్పములతో
అర్పించినచో అది ఒక తృప్తి. వెలుగు అంధకారాన్ని పోగొడుతున్నది. మనిషిలోని అజ్ఞానాన్ని
పోగొట్టేది వెలుగే. అదే జ్ఞానము. అటునంటి వెలుగును ఎల్లప్పుడు తనలో నింపుకోవాలని
అనేక వెలుగులతో స్వామిని అర్చిస్తారు. అనేక మణులతో అర్పించినచూ స్వామి తృప్తి పడతారు.
నాగాభరణుడైన శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు అనేకమణులతో అర్పించినచూ తృప్తి పడగలడు.
స్వామి అర్చన ప్రియుడు. అభీషేక ప్రియుడు.

మణినాం రత్నానాం జాలం రాజిః జాలం సమూహా ఆనామో గవాక్ష భారవా వసీతి | సి |
మణి సమూహై రత్ననే నీలిరస్మాస్తేతి మణిజాలార్చన ప్రియః | ఆ ర మహామణి గణై స్తేమక్ష్యశీణ
కైలాసస్థనాయులింగం సంపూజయతోర్ధంధర్వయోర్మీకటం కర్ణద్విజోఽభ్యేత్యనుహ్య
మపిపూజార్థం రత్నం దిశలామిత్యయాచత | తదా తౌ నాగతోకం గచ్ఛ యథేష్టం రత్నం
లభ్యత ఇత్యుక్త్వా అంతర్ధానం జగృతః తదాది స ద్విజః కథం నాగతోక గతిః సంభవేత్
మను భీరోః కథం వా రత్నప్రాప్తి రితి చింతయాన ఏవ మమార | పునః పూర్వభావేన కృష్ణ
సర్వో భూత్వా ప్రతిది సమీశాజ్ఞయా స్వశిరస్సునుత్పన్న సంచరత్నై శ్చివ మారాధ్య
ముక్తోఽభూదితి కథా విజ్ఞేయా |

మణులనగా రత్నములు వాటి జాలమనగా సమూహము. ఎక్కువ సంఖ్య కలిగినవి.
అటువంటి అనేక రత్న సముచ్చయముతో అర్చించుటయందు మిక్కిలి ప్రీతి కలిగిన వాడు
శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. అందువల్ల ఆయన మణిజాలార్చన ప్రియుడు.

ఇవట ఒక సుందరమైన కథ ఒకటి కలదు. దక్షిణకైలాసం ప్రసిద్ధినించిన వాయు లింగా
కారుడుగా శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నిరాజిల్లు చుండెను. ఒకనాడు ఇద్దరు గంధర్వులు అనేక
రత్నములతో అమూల్యమైన మణులతో పరమభక్తి పరవశులై స్వామిని అర్చన చేయుచుండిరి.
అంతలో వారి సన్నిధికి ఒక బ్రాహ్మణుడు వచ్చి అది చూచి తనకు ఆ ప్రకారముగా
శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అర్చించువదెనని కోరిక కలిగెను. తన కోరిక కు ఆ గంధర్వులకు నివేదించెను.
అటువంటి రత్నములు భూలోకమున లభించవు. నాగలో మున మాత్రమే లభించగలవు.
అచటకు వెళ్ళినచో కోరినన్ని మణులు లభించగలవని వారు క్షిప్రమాయమైరి. అప్పటినుండి
ఆ బ్రాహ్మణునకు తను నాగలోకమునకు ఎట్లు వెళ్ళవలెను. వెళ్ళుటకు తను అనుసర్దుడు.
కావున ఆ నాగలోకమున అనేక రత్నములను సంపాదించి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని ఎట్లు అర్చించవలెను
అని ఆలోచించుచూ చాలకాలము తర్వాత మరణించెను. నాగలోకస్మరణముచే మరణించుట
వలన అతను సురుసటి జన్మలో కృష్ణ నర్పముగా జన్మించెను. సరవేశ్వరుని ఆజ్ఞచేత ప్రతిదినము
తనశిరస్సున పుట్టే దివ్యమైన పంచరత్నములతో అర్చించుచుండెను. కొంతకాలము తర్వాత
పరమేశ్వరానుగ్రహంతో ఆ కృష్ణసర్పము ముక్తిని పొందెను. భక్త జనవశ్యుడు గనుక
శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు తన భక్తులందరికి ముక్తిని ఒనగ గలడు.

మణి కర్త: 44

మణి కర్ణికా ఘట్టము కాశిశ్రేణములోని 60 ఘట్టాలలో ఒకటి. కాశి మహాత్యమును
వర్ణించే ఒక శ్లోకం కలదు. అది.

విశ్వేశం మాధవం ధుండిం దండ పాణిం చ ఖైరవం |

వందే కాశిం గుహం గంగాం భవానిం మణి కర్ణికాం ||

వారణాసిలో విశ్వేశ్వరుని ఆలయం (భవానీ) అన్నపూర్ణ ఆలయం. ధుండి వినాయకుడి
ఆలయం కేదార ఘట్టానికి దగ్గర కలదు. దుర్గా ఘట్టానికి దగ్గరగా కాల ఖైరవుని ఆలయం
పంచగంగా తీరముందు బిందు మాధముని ఆలయం కలదు. కాశిసంట్టణమునకు ఉత్తరముగా
వరుణనది. దక్షిణమున అసినది రెండుమి పవిత్ర గంగానదిలో సంగమమౌ చున్నది. ఈమధ్య
ఉండే భూమిని వారణాసి అనే పూజ్యశ్రేణమైనది. అసి వరుణల మధ్యన గంగానది ధనుస్సు

ఆకారముగా ప్రవహించుచున్నది. గంగకు పడమటి ఒడ్డున కాశీపట్టణము ఏర్పడినది. ఇది అమిముక్త శ్రేణము కనుక ఇక్కడ దేహము వదిలిన జీవాత్మనికి తారకోపదేశము జరుగుచున్నదని పురాణ ప్రసిద్ధి కలదు. గుహ అనే బిలము కాశికి దక్షిణ భాగమునందు కలదు. కాశీలో చెప్పే సంకల్పము “ఆర్యావరైకదేశే అమిముక్త వారణాసీ షేత్రే అసి వరుణయోః మధ్య ప్రదేశే మహాశ్మశానే, ఆనందవనే, గౌరీముఖే త్రికంటక నిరాజితే భాగీరధ్యాః సశ్చిమ తీరే” అని చెప్పవలెను. ఒక్క కాశీక్షేత్రముందే 108 గణపతులు కలరని ప్రసిద్ధి. కలియుగమున పాపప్రక్షాళనకు గంగకు మించిన పుణ్య తీర్థములేదని స్కాందపురాణములోని కాశీ ఖండమున చెప్పబడినది. అటువంటి గంగ ఇటువంటి శ్రేణమున కలిసినందున సరమాత్ముడు అనేకులను భక్తితో ఆకర్షించి తరింప చేయుచున్నాడు. వారణాసీకి దక్షిణమున అసినదీ తీరమున దుర్గాదేవి గుడి ఒకటి కలదు. ఈ దేవతే పట్టణమునకు కావలిగా ఉండే శక్తి అని ప్రతీతి. ఈమెకు ప్రతి మంగళవారము విశేష అర్చనలు జరుగును.

ఒకనాడు శ్రీమహావిష్ణువు తన చక్రముచేత కాశీపట్టణముందలి ఒక తీర్థమును కల్పించుకొని శివుని గూర్చి తపస్సు చేస్తూఉండగా పార్వతీనమేతముగా సరమేశ్వరుడు అచటకు వచ్చెను. శివుడు శ్రీహరి తపస్సుకు మెచ్చి, కష్టపడి శ్రీహరిలోని పుష్కరిణిని కూడా అచటనే చూచెను. పార్వతీ దేవి కూడా వంగి ఆ పుష్కరిణిలోని జలమును చూచుచుండగా కుడిచేయియొక్క ఆభరణములోని మణి ఆజలములో పడెను. కర్ణికలోని మణి ఆపుష్కరజలములో పడినందున ఆ చక్రతీర్థమునకు మణి కర్ణిక అనే పేరు వచ్చెను. సరమేశ్వరానుగ్రహంతో భగీరథుడు గంగను భూలోకమున ప్రవేశించి ప్రవహించు చుండగా ఈ తీర్థసూహాత్మ్యము తెలిసి ఆ చక్ర తీర్థములోని జలముతో కలిసి గంగ ప్రవహించెను. మణికర్ణికా ఘట్టము ఈష్టలమునకు అతిముఖ్యమైనది. ఈచక్రతీర్థములోనే ప్రథమ స్నానము చేయవలెనని పూర్వీకుల ఆచారము “కాశ్యాం మరణామృత్యుః అథవా పుత్రసన్నిధౌ” అని “అష్టాం కాశీం గమిష్యామి తత్రేవ నిఃసామ్యహం” ఇతి బ్రువాణ సతతం కాశీనాసఫలం లభేత్” కాశికి వెళ్ళి అచట నివాసముంటానని సంకల్పము చేతనే కాశీలో ఉండే ఫలం వస్తుండగా అచటనే నివాసముంటే ఎంత పుణ్యమో? కదా!

మణిరేవమణిః కర్ణే ముమురూర్వాణాం భవతీతి మణి కర్ణః తారకోపదేశరూపః ప్రణవః తదుపదేష్టాసి ప్రణవ ఇత్యుచ్యతే వాచ్య వాచక యోరభేదోపచారాల్ శ్రుతిశ్చ ప్రణవం హిశ్వరం విద్యాత్పరస్య హృదయే స్థితమితి । యత్ర కుత్రచిత్ శివస్తలసీమని మరిష్యతః ప్రాణినస్తత్కర్మసామ్యం తత్రద్దేహోను భవేన కారయిత్వారుద్రస్థానకమునదేశతి । శ్రు । అత్రహి జంతోః ప్రాణై రుత్త్రుసు మాణే రుద్రస్థానకం బ్రహ్మన్యా చక్రే । యేనాసావన్పుతీ భూత్వా మోక్షీ భవతీతి ।

ఆది మణి వంటి మణి. మూమూలు మణి శరీరమునకు అందాన్ని ఇస్తుంది. చెవులకు కూడా అందాన్ని ఇస్తుంది. కానీ ఈ మణి ముక్తిని కోరేవార్కి పరమఉపకారకమైనది. ఇది తరించేందుకు ఉపదేశకమైనది. అది ప్రణవస్వరూపమైనది. ప్రణవస్వరూపుడైన పరమశివుడు అందరి హృదయములలో నిండి ఉండేవాడు. జీవుడు ఎక్కడైనా శివసన్నిధిలో గాని శివాలయ సరిహద్దులలో గాని మరణించినచో దయాళువైన ఆ శివుడు అతని సుకృత దుష్కృత రూపకర్మలను ఆయాదేహసంభవమును బట్టి ఆ జీవునకు అవసానమందు జీవుడు ముక్తిని పొందే సుంత్రమును చెవిలో రహస్యముగా శివుడు ఉపదేశించును. వేదమున ఇట్లు ఉన్నది.

జీవులకు ప్రాణము. ఉత్తమణి సమయమందు రుద్రుడే బ్రహ్మ ప్రార్థనను అనుసరించి తారకమంత్రమును ఉపదేశించగా అతను మరణము తర్వాత ఉత్పత్తి లేనివాడుగా మోక్షమును పొందుచున్నాడు. అంటే వారణాశిలో మరణించిన వాడికి శ్రీ రుద్రుడు తారక మంత్రోపదేశము చేసి నల్లనే మోక్షము లభించును అని తేలినది. మరి అందరూ జీవులు వారణాశిలో మరణించే అదృష్టవంతులు కాలేరు గదా, ఇతరత్ర మరణించినచో వార్మి మోక్షము లభింపదు అని తేలినది. మరి పురాణములు - ఇతర గ్రంథములలో వారణాశిలోనే మరణించిన వార్మి మాత్రమే మోక్షము ఉన్ననూ ఇతరత్రా ఉన్న దివ్యక్షేత్రములలో మరణించిన వార్మి కొద్ది మోక్షము కలదని తెలుపు చున్నవి. ఇతే మోక్షములోనే తారతమ్యములు కలవు.

నను కురుక్షేత్రం దేవానామిత్యాది అతియాజ్ఞవల్క్య స్రశ్నోత్తరవచనైః శాశ్వేనాగమ్యతే । తతశ్చాత్ర హితి శబ్దస్తనిష్ఠ ఏవేతి చేన్న । శివస్తలే ఏవ ప్రయత ఉత్తమణి రుద్ర ఉపదిశతి । నాన్యత్రేతి హిశబ్దో వ్యంజయతి ఇదమనుసంధేయం దేవతాంతరస్థలమృతస్య జంతోస్పృక్షస్య తత్తల్లోక మహాభోగానంతరం భువి నతల్పలజ నిర్వవతి । విరక్తస్య తు తల్లోకే సరాంతకాలే తదుపదిష్ఠ జ్ఞానేన క్రమముక్తిరతి । అవిముక్తేతరశివక్షేత్రేషు విరక్తస్య మృతస్య తారకోపదేశేన సద్యో ముక్తిః । సరక్తస్య సరాంతకాలే క్రమముక్తిరతి అవిముక్తే ప్రయతః ప్రాణమాత్రస్య సర్వస్య రుద్రస్తత్త్వముపదిశతి విరక్తస్తావతైవముచ్యతే । సరక్తః పునరుపదేశాత్పురాంతకాలే ముచ్యత ఇత్యుపేషేన విశేషః యథా కథంచిత్ శివస్థల మృతస్యైవోప దిశతీతి హి శబ్దార్థః ।

మోక్షవిషయమున అనేక సందేహములు ఉదయించుచున్నవి. కురుక్షేత్రము ధర్మక్షేత్రముగా ప్రసిద్ధినిందినది. అచట మరణించినవార్మి కూడా ముక్తి కలుగవలసి ఉన్నది. అతి యాజ్ఞ వల్క్యుని సంభాషణలో కాశిలో మరణించిన వానికి మాత్రమే జనన మరణములు లేని మోక్షము లభించును అని ఉన్నది. మూలములోని వాక్యమున హి శబ్దము ఆ విషయమునే స్పష్ట సరచుచున్నది. శివ నన్నిధిలో ప్రాణములు వదిలిన వానికి రుద్రుడు స్వయముగా వచ్చి తారక మంత్రోపదేశము చేయును అని హి శబ్దము తెలియపరచుచున్నది. కానీ ఇచట ఒక విషయమును తెలుసుకొనవలసి ఉన్నది. ఇతర దివ్య దేశములలోగాని పుణ్యక్షేత్రములో గాని పవిత్ర నదీ సమీపములోగాని ప్రాణములు వదిలిన జీవునికి పుణ్య వశమున పుణ్య లోకములలో మహాభోగములను అనుభవించి పుణ్య క్షయము కాగానే భూలోకమున మంచుకులములో పుట్టుక లభించును. పుణ్యసానకర్మలయందు విరక్తుడై ప్రాణములు విడిచిన వాడు పుణ్యాధిక్యమున లభించిన పుణ్యలోకములలో నివాసముండి అచట ఆత్మ జ్ఞానమును పొంది క్రమముక్తి ద్వారా మోక్షమును పొందెదరు. విరక్తులైనవారు ముక్తిని ప్రసాదించే శివక్షేత్రములయందు ప్రాణములు విడిచిన వారికి తారకోపదేశము ద్వారా సద్యోముక్తి లభించును. పుణ్యలోకనివాసమును కోరువారికి మరణాంతరమున క్రమముక్తిని, విరక్తుడైన వాడికి మరణాంతరము ముక్తి లభించును. కనుక రుద్రుడు శివస్థలములలో మరణించిన వారికి తారకమంత్రోపదేశము చేసి సద్యోముక్తిని ప్రసాదించుచున్నాడు.

తథాన బ్రహ్మనందాః ।

శాశ్వదిస్తావమరణం జ్ఞానద్వారేణ ముక్తిదం ।

విరక్తానాం హరిస్తానే నృతానాం శంకరాజ్ఞయా ॥

విష్ణులోకే శివజ్ఞానం బోధయత్యేన కేశవః ।

సరక్తానాం విరక్తానామపి స్థానేషు శార్థిణః ।

ప్రయతామంత్యకాలే బ్రహ్మాపదేశో న విద్యతే । అవిముక్తేతరశివస్థానేషు ప్రయతాం
న్యజాం ।

తదా స్వయం విరక్తానాం తత్త్వం బోధయతీశ్వరః ।

పరక్తానాం తదా తత్ర తత్త్వం నోపదిశేచ్ఛినః ॥

పరాంతకాలే కృపయా తేషాం తత్త్వం ప్రబోధయేత్ ।

ప్రాణిమాత్రస్యావిముక్తే ప్రయతః పరమేశ్వరః ॥

తారకం బ్రహ్మవిజ్ఞానం తదా బోధయతి స్వయం ।

విరక్తస్థితా ముక్తౌ భవత్యేన న సంశయః ॥

పరస్యాంతే పునస్తత్త్వం బోధయేత్కామినాం శివః ।

ఏనం స్థానమృతి నృణాం జ్ఞానద్వారేణ ముక్తి ర్దేతి ॥

తస్మాదత్ర హీతి శబ్దశ్చివస్థల సామాన్యవిషయః । శివమాహాత్మ్యఖండే ఉత్తమాధికారిణాం
విచారజ్ఞానముక్తిం ప్రతిపాద్య పునస్సర్వ సులభం జ్ఞానద్వారమాహ ।

కాలిలో మరణించినచో జ్ఞానముద్వారా ముక్తి లభించును. విరాగవైస వారు శ్రీహరి
సన్నిధిలో మరణించినచో శంకరుని ఆజ్ఞచేత వారికి ముక్తి లభించును. విష్ణులోకమైన
వైకుంఠమునందు ఉన్నవారికి కేశవుడే శివతత్త్వమును బోధించును. సంసారబంధమునందు
అనురక్తులైనవారికి నిరక్తులైన వారికూడా శ్రీకేశవుడే ఉపదేశిస్తాడు. ప్రయతుడు అనగా పరిశుద్ధుడు
అని అర్థము. ఆ పరిశుద్ధునికి మరణము దగ్గరకు వచ్చినపుడు బ్రహ్మాపదేశము అతనికి
లేదు. పరిశుద్ధుడైన వానికి శివస్థానమరణముద్వారా ముక్తి తప్పనిసరిగా ఉండును.
సంసారమునందు అనురక్తుడైన వానికి శ్రీపరమశివుడు తత్త్వమును ఉపదేశింపడు.
అటువంటివారు విశేషముగా ఆయనను ప్రార్థించినచో వారికి మరణకాలమునందు
శ్రీపరమశివుడు తత్త్వమును ఉపదేశించును. తారకమంత్రమే బ్రహ్మవిజ్ఞానము. విరక్తుని
విషయమున మోక్షము నిశ్చయముగా లభించును. పరిశుద్ధుడైన సంసారకామికి కూడా.
శ్రీపరమేశ్వరుడు తత్త్వమును బోధించును. ఈ ప్రకారముగా శివసాయుజ్యములో మరణించిన
వారిని విషయము సంసారానురక్తుని మరణానంతర విషయము ప్రయతుడు - కాముకుడు,
మరణానంతరము వారి స్థితి గతులను విచారించి ఎవరికి పరమశివుడు తత్త్వమును బోధించును
అనే విషయములు కూడా విచారించితిమి.

శివమాహాత్మ్య ఖండమున ఉత్తమాధికారులకు ఆత్మజ్ఞానమును విచారించిన పిమ్మట
ముక్తి లభించును అని చెప్పి ఆత్మ జ్ఞానార్జనకు సులభమార్గమును చెప్పుచున్నాడు.

విశుద్ధం బ్రహ్మవిజ్ఞానం విశుద్ధస్యైవ పిద్యతి ।

అతస్పర్యమపిష్యాణా వృ హి ముక్తి రయత్నతః ॥

తస్మాదయత్నతో ముక్త స్సర్వేషాం యేన హీతువా ।

తద్వదామి మహావిష్ణో హితాయ జగతాం శృణు ॥

సంతి లోకే విశిష్టాని స్థానాని మమ కేశవ ।

తేషామవ్యతమే స్థానే వర్తనం భుక్తిముక్తిదం ॥

శ్రీమద్వారాణసీపుణ్యా పురీ నిత్యం మమ ప్రయా ।

యస్యాముత్రమమాణవ్య ప్రాణైర్లంతో కృపాబలాత్ ॥

తారకం బ్రహ్మవిజ్ఞానం దదామి శ్రేయసే హరే ।
 స్థానం దక్షిణకైలాస సమాఖ్యం సత్కృతం మయా ॥
 యత్ర సంవత్సరం భక్త్యా యా వా కోవా దివా నిశం ।
 దృష్త్వా దక్షిణకైలాసవాసినం కరుణానిధిం ।
 భుంక్తే తస్య మహావిష్ణో జ్ఞానం సవ్యగ్నిముక్తిదం ॥
 జాయతే మరణే కాలే తేన ముక్తో భవేద్ద్రవమితి ।
 ఏవం చిదంబరవృద్ధాచలస్తలకథనానంతరం ॥
 తస్మాద్విముక్తి మన్విచ్ఛన్న యత్సేనైవ మానవః ।
 భజేదభిమతం స్థాన మేతేషాం శ్రద్ధయా హేతి । తస్మాత్సర్వశివక్షేత్రమ
 మరిష్యమాణజంతంకర్ణే
 మణిమివ మణిం శివజ్ఞానరత్నముపదిశది । తథాచ ముక్తి ఖండే ।
 శివస్తలవాసినాం పాపినాం హీనదేశవాసినాం ప్రణవ
 పంచాక్షరీశ్రీరుద్రజపలింగారాధనాది మహాపుణ్యవతాం
 చానసానే తారక ముపదిశతీత్యాహ ।

నిశుద్ధమైనది, స్వచ్ఛమైనది, బ్రహ్మవిజ్ఞానము. అటువంటి పరిశుద్ధమైన జ్ఞానము నిర్మలమైన శుద్ధ మనస్సునికి మాత్రమే లభించును, అందువల్ల ముక్తి అందరికీ అప్రయత్నముగా లభించుటలేదు. ఎంతో సాధనద్వారా మాత్రమే లభించును. కష్టపడకుండగా ముక్తిని పొందే ఉపాయము ఏదైనా కలదా ? అనే ప్రశ్నకు శివకేశవుల సంభాషణలో మనకు తెలుస్తుంది. జగత్తులో ఉండే జీవుల హితమునుకోరి శ్రీపరమేశ్వరుడు శ్రీమహావిష్ణువునకు చెప్పుచున్నాడు. దానిని సావధానముగా వినవలెను. ఓ కేశవా! ఈలోకమున శివునకీ సంబంధించిన దివ్య క్షేత్రములు అనేకములు కలవు. అదివ్యక్షేత్రములలో ఒక ప్రసిద్ధమైన దివ్య క్షేత్రము పవిత్రనదీతీరమున కలదు. ఆ క్షేత్రము భుక్తిని, ముక్తిని ఇచ్చునది. ఆ క్షేత్రమే నాకు ముఖ్యమైనది, ఇష్టమైనది, పుణ్యప్రదమైనది. అదే వారణాసీక్షేత్రము. ఆ క్షేత్రమున ఏ జీవుడు ప్రాణములను విడుచునో ఆ జీవియందు దయతలచి, అతని శ్రేయస్సుకై పరమేశ్వరుడు బ్రహ్మ విజ్ఞానమును తెలియచేసి తారకమంత్రమును ఉపదేశించి ముక్తిని ఒనగూచున్నాడు. అటువంటి దివ్యక్షేత్రముతో సమానమైనదే దక్షిణకైలాసముగా ప్రసిద్ధ వహించిన శ్రీకాళహస్తీశ్వర క్షేత్రము. ఏ క్షేత్రమున భక్తి ప్రత్యులలో ఒక సంవత్సరముగాని, అవకాశములేనివాడు ఒక రాత్రింబవళ్ళు నివసించినచో, కరుణామయుడైన శ్రీనదాశివుడు శ్రీకాళహస్తీశ్వర క్షేత్రమున ముక్తిని పొందే సద్విజ్ఞానమును వారికి పొందించు చున్నాడు. (ఇచ్చుచున్నాడు) అందువల్ల ఆ జీవుడు మరణానంతరము నిశ్చయముగా నిర్భయముగా ముక్తిని పొందును. ఈ ప్రకారముగా శైవక్షేత్రములైన చిదంబరము, వృద్ధాచలము మొదలగు దివ్య క్షేత్రముల దివ్య చరిత్రలు చెప్పిన తర్వాత దివ్యమైన శివక్షేత్రములే ముక్తిని ఇవ్వగలవు అని ప్రయత్న పూర్వకముగా ఆ క్షేత్రములు వెతికి అచట నివాసముండి ఆ క్షేత్రాధిదేవత అనుగ్రహము సంపాదించిన కాని కోరిన ఫలితముండగలదు. అందువల్ల శివక్షేత్రములలో మరణించిన జీవుని చెవిలో మణిలాంటి మణి ఐన శివజ్ఞాన రత్నమును శివుడే ఉపదేశించుచున్నాడు. అందువల్ల ముక్తి ఖండములో శివక్షేత్రములలో నివాసమున్న వారి పాపములు అన్నియు పోవును. హీనమైన జీవనమును, హీనమైన స్థలములలో నివాసమున్ననూ, చివర శివక్షేత్రములలో మరణించినచో శివసాయజ్యము లభించును.

ప్రజలములో చూచిన శివ సందాక్షరీ జపఫలము శ్రీరుద్రజప ఫలము నిరంతర శివరంగారాధనా మొదలగునవి ఎవరు చేయుదురో వారు మహాత్ములు పుణ్యపంతులుకూడా. అటువంటివారు ముండించినచూ శ్రీ సదాశివుడు తారక మం త్రమును ఉపదేశముచేసి ముక్తిని ప్రసాదించును. తారక మం త్రము ఒక మహామణి అటువంటి మణిని అవసాన కాలమందు శ్రీ సదాశివుడు వర్ణమును ఉపదేశము చేయును. అందువల్ల అది మణి కర్ణిక.

శివుడనగా శాంతుడు అని అర్థము. అంతః కరణములను, సకల ఇంద్రియములను జయించి నిగోపాది నిజేతలలో ఈయన మొదటివారు. దుష్టసంహారమును చేసి ప్రపంచమున శాంతి పాభాగ్యములను స్థాపించినది కూడా మొదట ఈయనే . “శ్యామతి పరమానందరూపత్వాత్ నిర్వికారో భవతీతి శివః” పరమానందరూపుడై నిర్వికారుడై శాంత స్వభావము కలిగినవాడు శివుడు, “శేరతే సజ్జన మనాంసి అస్మిన్నీతి శివః” సజ్జనమనస్సులలో కీనమగువాడు శివుడు, అంటే మార్కండేయాది మహాభక్తుల మనస్సులో మెలగువాడు ఈయనే. “శివం కల్యాణం, తద్యోగాద్వా శివః” మంగళ పరంపరలను శుభముదాయములను, అనేక శుభయోగములు ఇచ్చువాడు శివుడు. నీవు మాకు మంగళ కరుడవు కమ్ము. నీవు శివుడవైతే మాకు సదా శివమే జరుగును. అట్లాగే నీవు మాకు సుమనస్సుడవు కమ్ము. నీవు జ్ఞానదాతవు ఇతే మమ్ములను సుజ్ఞానంబుగా చేయుము. ఓ సదాశివా! నీవు సద్గురు రూపమున మూనర్తకు వచ్చి, మా సంసార విష వృక్షమును ఛేదించి, మాకు తత్త్వవదేశము చేసి నీభక్తులమగు మమ్ములను కృతార్థులను చేయుము. పరమశివుడే వర్ణన్యుడై లోకమున నీటిని ఇచ్చుచున్నాడు. సూర్యుడై ప్రకాశమును, చంద్రరూపుడై కుండలినీ శక్తితో తంతమున ఆమృతమును వర్షించుచున్నాడు. నీచేతులలో గల అనేక ఆయుధములను మాశత్రువులపై దిమ్మి వారిని సంహరింపుము.

శివుడే పరమాత్మ. అతని చూపాంతరములే బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు, దిక్పాలకులు, పంచభూతములు, మూర్త్యచంద్రులు, సమస్త ప్రపంచము, వ్యక్తావ్యక్త స్వరూపమంతయు శివమయమే. అతనే పరబ్రహ్మ శివుడు సాక్షిచైతన్యముగామండి జీవులకు పరమానందమును చేకూర్చు చున్నాడు. పరమశివుడు తల్లితండ్రి రూపమున జీవులకు తాకిక సుఖములను చేకూర్చు చున్నాడు. భగవంతుడైన శివుడు కేవలము ముక్తులను ముముక్షువులనే కాక సంసార సముద్రములో మునిగిన వారిని కూడా కాపాడును. అందువల్ల ఆయన ప్రతరణుడు, ఉత్తరుణుడు. పరమశివుడు అష్టసిద్ధులు కలవాడు కావున లోకములకు స్వయముగా కల్యాణమును చేకూర్చువాడు. అభ్యుదయమును, నిశ్చేయసమును ఇచ్చువాడు ఆయనే. తీర్థుడు అనగా గురువు పరమశివుడు గురుస్వరూపుడు. శం - సుఖములను, కరః - చేకూర్చువాడు. కావున శివుడు శంకరుడాయెను. వనవాసులైన మహర్షులకు తత్త్వ జ్ఞాన సంశయములను (శంకలను) రః శివుడే ఉపదేశికుడై తొలగించినవాడు కావున శివునకు శంకర అనువామము వచ్చెను. (శివపురాణమువలన) శివుడు సాక్షి చైతన్యముగా ఉండి జీవులకు పరమానందమును చేకూర్చు చున్నాడు కావున శంకరుడాయెను. “ఐశ్వర్యమిశ్వరాదిచ్చేత్” శివుని నుండి ఐశ్వర్యమును కోరవలెనని పెద్దలు చెప్పుదురు. “శామ్యతీతి శివః పరమానందత్వాత్ నిర్వికారో భవతి” పరమానందమును ఇచ్చే శివుడు నిర్వికారుడు.

యాని బాహ్యని కర్మాణి మరణాదూర్తమచ్యుతం ।
 మమ జ్ఞానప్రదానాని కథితాని మయా తవ ।
 తాని కల్యాణవృత్తస్య విద్ధివాన్యస్య కస్య చిత్ ।
 పాపిష్ఠానామపి శ్రద్ధా విహీనానాం జనార్దన ।
 ముక్తిదం మరణాదూర్త్యం శివశ్చేత్రేషు వర్తనం ।
 పురా కోలాహలో నామ వృషలో విధిచోదితః ।
 కావేవ పీడితస్తస్య పితరం పంకజేక్షణ ।
 హత్వా మాతరమాదాయ గత్వా మోహిన కేశవ ।
 వేదారణ్యే యథాకామం చ రిత్వా మరణం గతః ।
 తత్ర వర్తనమాత్రేణ స పునః పురుషోత్తమ ।
 ప్రణస్తపాపశ్శుద్ధాత్మా వేదారణ్యే మృతో మమ ।
 ప్రసాదాదేవ వేదాంతజ్ఞానం లబ్ధ్వాఽమృతోఽభవత్ ।
 తస్మాద్విముక్తి కామానాం విశిష్టేషు జనార్దన ।
 శివశ్చేత్రేషు మద్భక్త్యా కేవలం వర్తనం సరమితి ।

శివుని గూర్చి తెలియక శివధ్యానం గురించి కూడా తెలియక ఎవరూ ఇతర లోకములకు వెళ్ళారో ఓ అచ్యుత! వార్ని గూర్చి చెప్పెదను. పాపాత్ములైనను శ్రద్ధ లేకుండగా చేసే పని గలిగినవార్ని అభివృద్ధి, కల్యాణ పరంపరలు శివధ్యానం చేయనిదే అవి కలగవు. శివశ్చేత్ర నివాసము మరణించిన తర్వాత ముక్తి శివానుగ్రహంతోనే లభించును. పూర్వము వేదారణ్యమునందు వృషభుడనే శూద్రుడు అధార్మికుడై పాపాత్ముడై సేద్యమునకు ఎద్దులను తెచ్చుట మానివేసి, కోలాహలుడిగా సంచరించుచూ కామమోహితుడై పంకజేక్షుడనే తన తండ్రిని చంపి తన తల్లితో యధేచ్ఛగా తిరిగి ఆమెయందు తనవాంఛలను లీర్చుకొనుచూ కొంతకాలము తర్వాత మరణించెను. కొంతకాలము తర్వాత ఆ వేదారణ్యములోనే అతను జన్మించెను. జన్మాంతర పాప సంస్కారములు పోయి పరిశుద్ధుడై ఈశ్వరానుగ్రహంతో వేదాంతజ్ఞానమును నేర్చి శివసాయుజ్యమును పొందెను. కావున శివశ్చేత్రసంచారమచేతనే శివభక్తి లభించి మానవులు ముక్తిని పొందగలరు.

మరణపర్యంతం శివస్థాన వర్తనమేవ పరం శ్రేష్ఠమిత్యర్థః । శివస్థానస్య కిం మూనం ఇత్యుత అహ । సుప్రభేదే ।

లింగార్థస్తశతం స్థానం శివస్థానం సమంతతః ।
 యత్త మూనుషకం లింగం శ్చేత్రమానమిదం స్మృతం ।
 స్వయంభూతే సహస్రం స్యా దార్థే చైవ తదర్థకం ।
 అంతరాళే చ సర్వాణి స్థానరాణితరాణి చ ॥
 దివం ప్రయాంత్యసందేహః ప్రభావాత్పరమేష్ఠిన ఇతి ।
 సర్వజ్ఞానోత్తరే ।
 లింగార్థస్తశతం శ్చేత్ర మాచార్యస్థాపితోద్భవేత్ ।
 ద్విసహస్రం స్వయంభూతే చార్థేఽపి తు తదర్థకం ।

జన్మించినది మొదలు మరణించే వరకు శివ సన్నిధిలో ఉండటం చాలా ఉత్తమము. శివస్థానము లేక శివశ్చేత్రము అని ఎట్లు చెప్పనలెను అనే విషయమును సుప్రభేదము అనే

గ్రంథములో ఇట్లు చెప్పబడి ఉన్నది. ఐదువందల శివలింగములు ఎవట ఉండునో అది శివస్థానములో సమానము. ఎటు మనసువ్యసన పంటి ఎత్తుగల శివలింగముండునో అది శ్రేష్ఠములో సమానము. స్వయంభువు ఐద లింగము ఎవట నుండునో అది వెయ్యిలింగములలో సమానము. మహర్షులచే ప్రతిష్ఠితమైన లింగము ఐదువందల లింగములలో సమానము. సంఖ్యతో పరిమితముగా గర్భాలయములోనివి బయట ప్రతిష్ఠితములైనవి అర్చించిననూ విశేషఫలము లభించును. సర్వజ్ఞానోత్తరముండును ఇదే విధముగా చెప్పబడినది. నిష్ఠాగరిష్ఠుడైన ఆచార్యునిచే ఐదువందల శివలింగములను స్థాపించిననూ స్వయంభూవులైనవి ఒక వెయ్యిలో సమానమని మహర్షి ప్రతిష్ఠితమైనవి ఐదువందలలో సమానమని చెప్పెను.

ఆదిత్య పురాణే క్రోశమాత్రం శివక్షేత్రం పవంతాత్మరమేష్టినః

దేహివాం తత్ర పంచత్యం శివపాయుజ్యకారణం ॥

మనుష్యస్థాపితే లింగే క్షేత్రమాన మిదం స్మృతం

ప్రాయంభువే యోజనం ప్యాదార్షే చైవ తదర్థకం ॥

పాపాచారేఽపి యే నిత్యం నిరతాః పంచజాః భువి

తేఽపి యాంతి శివస్థానం దేవై రపి మధుర్లభం

తస్మాదావభం కుర్యాచ్చివస్థానపమీపతః ।

ఇతి క్షేత్రపామాన్య పరిమాణామాసీత్. ఆత్ర దక్షిణకైలాసమాన మహా సూతః -

క్రోశదు దూరములో శివక్షేత్రమున్నప్పుడు ఆనమీసములో ఎవరైనా మరణించినచో, వారు శివపాయుజ్యమును పొందుటకు కారణము కాగలదు. ఇతే ఇందులో మానవులచే శివలింగ ప్రతిష్ఠ చేసినచో ఆ క్షేత్ర పరిధిలో మరణించిన వారికి మాత్రమే ముక్తి లభించును. స్వయంభువువైన శివుడు వెలసినచోట యోజనదూరమును, మహర్షి ప్రతిష్ఠితమైన దానికి అర్థ యోజన పరిధిలో మరణించిన వార్ని ముక్తి లభించును. భూలోకపు మానవులు సహజముగా పాపాచార వధాయుజులు. అటువంటి పాపాత్ములుకూడా శివానుగ్రహంతో ముక్తిని పొందుచున్నారు. కావున శివసన్నిధి నివాసము ఎల్లప్పుడు ముక్తి కారకమగును. ఈ ప్రకారముగా క్షేత్ర పామాన్య నివాసఫలమును చెప్పెను. ఇప్పుడు దక్షిణకైలాసమైన శ్రీకృష్ణాహస్తిశ్చరలమానమును సూతమహర్షి ఈ విధముగా చెప్పెను.

శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసం పర్యస్తానోత్తమోత్తమం ।

పంచయోజన విస్తీర్ణం దశ యోజన మాయతమితి ॥

తస్మాద్భద్రా కథచిత్తురుష ప్రయత్నేన శివస్థలమాశ్రిత్య ముక్తో భవేత్.

భారతే

జ్యోతీంషి త్రిదశా నాగాః యక్షాశృంగద్రాగ్ని మారుతాః

పర్యే పురుషకారేణ మనుష్యాః దేవతాంగతాః ॥

ఇత్యతః పురుషకారః పరమఫలదః భవతి ।

దక్షిణ ప్రాంతకైలాస క్షేత్రముగా ప్రసిద్ధి చెంది, శివస్థానములకెల్ల ఉత్తమోత్తమ మైనదియు ఐద శ్రీకృష్ణాహస్తిక్షేత్రము ఐదు యోజనముల విస్తీర్ణము కలిగినదియు పదియోజనముల విస్తృతి కలిగినది. ఇటువంటి దివ్య క్షేత్రమును ఆశ్రయించి అచటనే నివాసముండి శివభక్తితత్పురుడై శివానుగ్రహంతో ముక్తిని పొందగలడు. స్వర్గలోక వాసులు నాగలోకవాసులు

దుష్టులు సూర్యచంద్రులు, సురుద్ధణము మొదలగు వారందరు పూర్వ జన్మలో మనుష్యులే. వారి వారి సాధన బట్టి, పుణ్య విశేషమును బట్టి ఆయా లోకములలో ఉండురు. కనుక పుణ్యవిశేషమున ఉన్నత లోకములలో ఉన్నతపదవులు లభించగలవు.

నను కర్మసామ్యేతస్సామాసాత్ జ్ఞానం సిద్ధ్యతి నాన్వయేతి వచనశ్చైః పురుషస్య బహు జన్మాన్మస్తేత కర్మణామేకస్మిన్ జన్మన్మవభోగేనాపహతుమక్షమలయా తత్పుణ్యపాపసామాన్య భావకరణ్యాపి దుర్జ్ణే యత్యాత కథం తారకం రుద్రోప్యవదిశతి. కథం వా జంతురన్మచ్యతే. తత్ర శ్రుణు కారణం ప్రయాణనమయే ఏకక్షణోపారాధ విచిత్ర వివిధ విగ్రహ పరిగ్రహ తత్తత్పుర్వ ఫలానుభవముద్భావయన్ సవర్ణజ్ఞో రుద్రః ప్రాణికర్మసామ్యసమయమిష్య తారక ముపదిశతి. తతో ముక్తో భవతి. ఉక్తంచ.

కర్మసామ్యము ఉన్నందువల్ల సాధనలేకుండగా జ్ఞానము సిద్ధించునా అనే ప్రశ్నకు సిద్ధించదు అని సమాధానము. అనేక ఉపనిషద్వాక్యముల వల్ల భగవంతునిని ఉపదేశ శతముచేతనూ మానవుడు అనేక జన్మలలో అనుష్ఠించిన సాపక్షపుణ్య విశేషములను ఒకే జన్మలో అనుభవించి ఆకర్మ ఫలమును పోగొట్టుకొనుటకు అనమర్తుడు అగుచున్నాడు. ఏ పుణ్యపాపమును సామాన్యముగా భాదించుట కుదరదు కనుక జీవుడు చేసుకొనిన పుణ్యపాపములను పోగొట్టి శివుడు ఎట్లు ముక్తిని ప్రసాదించును? ఆ పుణ్య పాపములలో ఉన్న జీవుణ్ణి ఎట్లు ముక్తుని చేయగలడు అని ప్రశ్నించినచో జీవునకు మరణమానన్వయగునపుడు జీవుడు చేసిన పుణ్యకర్మను ఆధారముగా చేసుకొని వానిని అనుగ్రహించి వానికి తారకమంత్రోపదేశముచేసి ముక్తిని ప్రసాదించుచున్నాడు.

బ్రహ్మదేవమనంష్యేషు పశుషు స్థావరేషు చ
పంచధా యా విభక్త్యా త్వ వర్తతే చిద్వ్య పాశ్రయా ॥
తాపవిద్యాం తథా భూతాం భగవాన్ పరమేశ్వరః
పంహర త్యుదయే వైవ సహస్రాంశుస్తమో యథా ॥

తస్మాత్పరమేశ్వరదర్శనమాత్రేణ సర్వకర్మాణి నాశమాయాంతి అత్రేదముచ్యతే. శ్రీమద్దక్షిణకైలాస నిలయకారిణానాం పూర్వ పుణ్య కర్మణాం భూయస్యాత్ ప్రారబ్ధశరీరేణ క్రియమాణయోః పుణ్యపాప యోః అనంభవాత్. ప్రారబ్ధకర్మణః భోగాదేవ క్షయాత్ సువర్ణముఖరీ స్నానదేవదర్శనాభ్యాం నష్టావశిష్ట కర్మణః సద్భోగముక్తి కరం పరమితి సూతవచనాత్ సద్భోగముక్తేరవశ్యం భావిత్వాత్ ప్రారబ్ధ ఏవ శరీరే తద్భోక్తవ్యతోత్పత్తేః.

అత్యుక్తశ్చైః పుణ్యపాపై రిహైవఫలమశ్నుతః । ఇతి వచనాత్ । శివస్తల కృతయోః కల్మషోరుత్పత్త్యైవ ప్రారబ్ధ ఏవ శరీరే తద్భోక్తవ్యత్వనియమాచ్చ జంతూత్రముణి పూర్వక్షణే । అనేక కాలకేస్తై నిష్టకర్మఫలోపభోగ యోగ్యశరీరాంతరానుప్రవేశం మాయయోద్భావ్య స్పష్టకల్పాన్ భోగా ననుభావ్య కర్మసామ్యసమయం ప్రతిక్షమాణః పశ్చాత్తారకోపదేశేన మోచయంతీతి ।

బ్రహ్మ శరీరమందును దేవతల శరీరమందునూ మానవ శరీరమందును, పశు శరీరమందును స్థావరములైన వర్ణత వృక్షములయందును చిత్ స్వరూపుడైన పరమాత్మ ఐదు విధములుగా నిండి ఉండెను. మూర్ఖుడు తన సహస్ర కిరణములతో చీకటిని పోగొట్టి జగత్తుకు వెలుగును ఎట్లు ప్రసరింపజేయునో అట్లే తన భక్తులలో ఉండు అవిద్యను సంహరించి వాల్మీ జ్ఞానమును

ఉపదేశించి వారిని ముక్తులుగా చేయుచున్నాడు. అందునల్ల పరమేశ్వరుని దర్శన మా ప్రముచేతనే సర్వ కర్మ ఫలాలు నాశనము పొందును. ఇతే శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసదర్శనము చేత నశించిన పాపములు కల భక్తులకు వారి పూర్వజన్మ పాపవిషయములు ఉండుట చేత అవికూడా నాశమును పొందును. సందిత ప్రారబ్ధ కర్మలు కూడా స్వామి అనుగ్రహముచేత నాశమును పొందును. పాపనాశ సమవంతరమే ముక్తి కలుగును. మిక్కిలి ఎక్కువగా పెరిగిన పాప-పుణ్య ఫలములు ఇచటనే అనుభవించవలెను అనే నియమమును శివక్షేత్రములలో చేసిన పుణ్యములు ఎక్కువైనందువల్ల అవి ఇచటనే అనుభవించి తీరవలెనన్న నియమానుసారముగా అటువంటి మానవుని మణిమునకు ముందుక్షణమున అవి అన్నియు నశించేసే అతనికి పరమేశ్వరుడు ముక్తిని కలిగించును. పరమేశ్వరుడే చాలాకాలము జీవులకు ఇష్టానిష్ట కర్మఫలోపభోగయోగ్య శరీరములను ప్రదేశించుట కల్పించి, వృష్ణ భోగములలోని వ్యక్తులె అయ్యాసమయములలో అతనికి తారకమును ఉపదేశించి పరమేశ్వరుడే అతనిని ముక్తినిగా చేయుచున్నాడు.

తథా చమాతః

ఈర్ష్యకీ పరమా విష్ణు గురోస్సాన్నిరీక్షణాత్ ।

కర్మపామ్యేత్యనాయాసా త్పిర్వ్యత్వేన న పంశయ ఇతి ।

కథమేకక్షణే బహుకాలానుభావ్య కర్మఫలం మనుభూయతే ।

ఇత్యత్రాభ్యాంబుకా పుంతి । తథాహి । వాపిష్ఠే

యథా వ్యష్టి ముహూర్తే మ్యవ్వంపత్సరశతభ్రమాః ।

తథా మాయావిలాసోత్థే జాయతే జాగ్రతి భ్రమ ఇతి ।

తథా సంక్షేపశారీరకే । సుప్తో జంతుస్త్వల్రమాత్రే పి కాలే కోటిః పశ్యేద్వృత్త పవత్పురాణం ।

కోటిః పశ్యేదేవమాగామినినాం జాగ్రత్కాలే యోజయేత్సర్వ మేతదితి ।

మాతమహర్షి ఈవిధంగా చెప్పెను. సద్గురువు పర్యవేక్షణలో పరమనిష్ఠతో పరమశివుని ధ్యానించినచో ఆనాయాసముగా శ్రీనదాశివుని దర్శన భాగ్యము కలిగి చాలా కాలము సంపాదించిన కర్మఫలములు నశించి ఈశ్వర సాయుజ్యమును పొందెదరు. స్వప్నమున అనేక సంవత్సరాల కథలు క్షణమాత్రము కనపడి ఎలా వెళ్ళుచున్నవో అట్లాగే మాయావిలాసము గల ఈ ప్రపంచమున నుభ దుఃఖములు పరమేశ్వరానుగ్రహము చేత క్షణ కాలములో మాయమగును అని వాశిష్టములో కలదు. సంక్షేప శారీరకములో ఇట్లా ఉన్నది. వేగులు, చారులు గూఢచారులు రాజ్యమున జరిగే వృత్తాంతములను రాజునకు రహస్యముగా చెప్పుదురు. రాజ్యములోని ప్రజలు నిద్రించినచూ పరిసరములను గమనించి వాల్చి కాపల్చిన విషయములను సేకరించుకొని వెళ్ళుదురు. కనుక వాల్చి నిద్ర గూడా మెళకువ వంటిదే. కనుక జీవుల కర్మఫలములు శ్రీనదాశివుని అనుగ్రహముతో ముక్తి సోపానములు అగుచున్నవి.

స్కాందేచ । గంగాతటే మునిః కశ్చిచ్ఛంభుమాయావిమోహిత ఇత్యా రభ్యాహ । నారదముని ర్మోహిన క్షాంత్యనూప । కశ్చిత్కిరాతస్తాం పరిణీయ పుత్రాన్ పుత్రీంశ్చ తస్మా మజీజునత్ । సంపారదుఃఖం చిరమనుభూయ గంగాజల గ్రహణార్థం జాతు సా సమాగతా చేలం వినువ్య కుంభం చ తటే నిధాయ నినుజ్జంతీ పూర్వరూపమాప । తత్పుత్రాదయోన్విష్య త చేలం ఘటం చ దృష్ట్యా గంగాయాం మృతేతి విలపత్యతేషు । అహమస్మీతి బ్రువంతం మునిం దృష్ట్యాపి న విప్రంభమాపుః పునః పూర్వాభిజ్ఞానై ర్భహూభిర్వృథితా ఏవమేవనిధినిచిత్రమితి

తే గతా ఇతికథా ॥ తస్మాన్మహతి శివస్తతే మృతానాం దేవస్సర్వజ్ఞః కర్మ సామ్యం సంపాద్య సద్యోముక్తిం దిశతిత్యర్థః ।

స్కాందపురాణమున ఒక కథతో గంగానదీతీరమున ఒక మహాముని శ్రీ సదాశివుని మాయకు లోబడి మోహమును చెంది స్త్రీగా మారిన కథ ఒకటి కలదు. శ్రీ నారద మహాముని శ్రీ సదాశివుని మాయతో స్త్రీగా మారెను. స్త్రీగా మారిన ఆ నారదుడు ఒక బోయవానిని వివాహము చేసుకొనెను. కొంతకాలము తర్వాత వారికి పిల్లలు కలిగిరి. ఇట్లు సంసార సాగరంలో చాలా కాలం ఆ నారదుడు ఉండెను. పరమేశ్వరుని అనుగ్రహంతో ఒక రోజు స్నానం చేసి మంచి నీరు తెచ్చునని గంగానది తీరమునకు వచ్చి వస్త్రములను కుండను ఒడ్డున పెట్టి ఒకసారి మునిగి తేలగా పూర్వరూపమైన స్త్రీ దేహము పోయి వారదుడుగా మారెను. గంగానదికి వెళ్లి తిరిగి రానందున బోయవాడు తన పిల్లలతో గంగానదీ వడ్డుకు వచ్చి విడిచిన వస్త్రములు కుండను చూచి తన భార్య గంగలో పడి మరణించినదని బోరున విలపించు చుండెను. అంతట నారదుడు అచటికి వచ్చి జరిగిన వృత్తాంతమును వారికి తెలుపగా వారు సంభ్రమాశ్చర్యములతో తమ ఇల్లకు వెళ్లిరి. ఇవట మాటిమాటికి నారదుడు తన పూర్వ వృత్తాంతమును చెప్పినందున బోయవాళ్ళు ఇది విడి విడిత్రమని తెలిసికొని వాళ్ళు ఇల్లకు వెళ్లిరి. అందువల్ల ప్రసిద్ధ శివశ్త్రమున మరణించిననూ శ్త్రమేమిదమున ఉన్న సవిత్ర నదీజలములలో మునిగి ఉన్ననూ సర్వజ్ఞుడైన ఆ పరమేశ్వరుడు కర్మ సామ్యమును ఇచ్చి సద్యోముక్తిని ఇవ్వగలడు అని కలదు.

అత్రాపి నీలా నామ్నీ కాచిద్రుహ్మనిష్ఠశతావసరానేన పిశాచీ భూత్వా శ్రీకుంభమీనానామగృహీతా భైరవం దేవముపాసమానా స్సత్రేన శాఖేన స్వకర్మఫలమునుభూయ దక్షిణ ద్వాదశావిర్భూతమణికర్ణేశ్వర సముపదిష్ట తత్ప్రజ్ఞానాన్ముక్తిం గతతి కథా । ఇదం నీలోపాఖ్యానం శ్రుతౌ శ్వేత కేతూపాఖ్యాన వత్ శివస్తలమునవమార్య జనానుభూతసామ్యముక్తిబోధక మిత్యర్థః । ఏవం భూతో మణికర్ణాఖ్యో దేవో మహ్యం తాకముపది శేదితి భాసః ।

ఉపనిషత్తులలో శ్వేతకేతూపాఖ్యానము వలె ఇవట నీల అనే ఒక యువతి కథకూడా కలదు. నీలా అనేయువతి అటవికవృత్తి చేత జీవించుచూ యధేచ్ఛగా అడవిలో తిరుగు చుండెను. ఆ ప్రవృత్తి యందు రుచి మరిగి ఉచ్చనీచములను, మంచి చెడులను మరచి, క్రూర ప్రవృత్తిని నేర్చి అమాయకులను, ఆర్భకులను, సాధువులను, సత్పురుషులను, మహర్షులను పీడించుచూ ఉండగా ఒకనాడు వారి శాపముల వర్యసానముగా రాక్షసిగా మారి సంచరించు చుండగా ఒకనాడు అగస్త్యుని ఎదుట పడెను. ఆ మహర్షి ఆమెను కరుణించి ఈశ్వరాధనను ఉపదేశించెను. అతర్వాత ఆమెకు భైరవదీక్షను కూడా ఇచ్చెను. ఆ అగస్త్యుని ఆదేశానుసారము అనీల తన పూర్వపు క్రౌర్య ప్రవృత్తిని మాని సాత్త్వికరూపైకొద్ది కాలమునకే ఈశ్వరానుగ్రహమును సంపాదించి దక్షిణద్వారమున వెలసిన మణి కర్ణేశ్వరునిద్వారా ఈశ్వర తత్త్వమును తెలిసికొని ముక్తి పొందినది. ఈ కథవల్ల శివశ్త్రములలో ముక్తిని పొందగోరే వారి, వారి ప్రవృత్తితో నిమిత్తము లేకుండగా ఆర్తితో శివధ్యానము చేసినచో ముక్తి లభించును అని తెలియుచున్నది. ఆర్తత్రాణ పరాయణుడైన మణికర్ణేశ్వరుడు నాకు ముక్తి ఉపాయమును ఉపదేశించి తరింప చేయసాధెన. నీల అనేయువతి శ్రీకాళహస్తిలో వెలసిన అనేక మూర్తులలో మణికర్ణేశ్వరుని సేవిచి ముక్తిని పొందినది. మణికర్ణేశ్వరాయము శ్రీకాళహస్తిలో ఒక పూతన చిన్న దేవాలయము. నీలను గూర్చి వ్రలపురాణమున మరి ఒక కథ కలదు. శౌలాగ్రక్షిప్తు

పొందిన ఈమెను భారవుడు దయరలిచి తనయోగశక్తితో విసరగా ఆమె శ్రీరాధహస్తీలో పడెను. స్వామి కృపచే ఆమెకు సజ్జనసుజ్జ చెవిలో వినపడెను. సువర్ణముఖితో స్థానమాడి అచటి పుల రత్నజ్ఞులు చెప్పగా పురాతనమైన గుర్తులతో, గొప్పదైన విశిష్ట శిల్పములతో, ఆస్థమయ కళా విభజనలతో ఈలతూగుచున్న ఆ ఆలయమున ఏకాంతముగా ఉండి అపంచల భక్తితో శ్రీమణికర్ణేళ్ళరుని ధ్యానించి ఆయన అనుగ్రహంతో ముక్తురాలయ్యెను. పరితులాలైన సీలకు చివరిదశలో కర్ణమున దివ్యమణిలాంటి తారక మంత్రమును ఉపదేశించి ముక్తి పొసగెను. కనక శ్రీరాధహస్తీశ్వరుడేకాక ఆయన అనుమతితో వారి పరివారదేవతలు కూడా ముక్తిని ఇస్తుగలరు. కోరినది తదవుగా తను, తనపరివారముచేత కూడా మోక్షమును ఇప్పించే శ్రీరాధహస్తీశ్వరుడు ఎంతటి దయామయుడో కదా!

హరి బ్రహ్మద్రష్టపాదశిరా: 45

హరిశ్చ బ్రహ్మప హరి బ్రహ్మణా. నదృష్టే అదృష్టే పాదశ్చ శిరశ్చ పాదశిరసీ హరి బ్రహ్మభ్యాం అదృష్టే పాద శిరసీ యస్య తథోక్తాః. పురా కల్పాదౌ శుంభః మాయామోహితః విధిః జగత్సృష్టానీతిః విరోధ్య గర్వానిష్టః విష్ణుం జలధౌ శయానం నిర్భత్య తేన సాకం నియుధ్య శస్త్రాస్త్రగణైః భువనాశక్తైః తన్మధ్యే విచిత్రం లింగం ఆవిర్భూతం దృష్ట్వా అస్య శిరోఽవరోధ్య ఝడిత్యాచూస్వామి త్వం మూలం విరోధ్య ఆయాహేతి ప్రతిశ్ఛుల్యాగచ్ఛదితి పురాణం.

ప్రార్థనము శ్రీనదాశివుడు బ్రహ్మను పరీక్షింపగోరి మాయను అతనిలో ప్రవేశింపజేసెను. శివతత్త్వము తెలియని బ్రహ్మ జగత్సృష్టి చేయలేకపోయెను. గర్వితుడైన బ్రహ్మ విష్ణువును సంపదించుటకై బయలుదేరగా ఒకచోట అమిత తేజోవంతమైనదియు అనేక శస్త్రాస్త్రములతో ప్రశాశించునదియు పాదము శిరస్సు తెలియనంతగా విశ్వమున వ్యాపించి ఉన్న ఒక ఆకారమును చూచెను. ఆ ఆకారము ఏమై ఉండునా? అని ఎంతగా ఆలోచించిననూ అతః బుద్ధికి అది తోచలేదు. పాదముద్రములో నిద్రించుచున్న శ్రీహరిని బలవంతముగా లేపి తను చూచిన ఆకారమును చూపించుటకు తీసుకొని వచ్చెను. బ్రహ్మవిష్ణువులు ఎంత ఆలోచించిననూ అమిత తేజస్సుతో గూడిన ఆ లింగముయొక్క తత్త్వము, అవసూలాగ్రములు తెలుసుకొనలేకపోయిరి. అంతట బ్రహ్మ నేను శిరస్సును తెలుసుకొని త్వరగా వచ్చెదను నీవు మూలమును తెలుసుకొని రమ్మని విష్ణువును పంపెను అని ఒక పురాణ కథ కలదు.

తద్గర్వపరిహార్య ప్రభోధార్థం చ దేవయోః ।

మధ్యే పముత్థితం లింగ మైశ్వర్యం తేజసాన్నిధిం ॥

జ్వాలామాలావృతం దివ్య మప్రమేయమనూపమం ।

యోజనాయతవిస్తీర్ణం స్థితం తద్విమలేంభసి ॥

తదా విష్ణయమాచన్నౌ పశ్యంతావసరాధిపౌ ।

లింగమధ్యే పరం లింగం స్థితం ప్రాదేశపమ్మితమితి ॥

బ్రహ్మవిష్ణువులను మేలుకొలుపుటకై బ్రహ్మదేవునికి ఉండే గర్వమును పరిహరించుటకై వారిని పరీక్షింపగోరి తేజో పుంజమైన ఒక దివ్యమైన లింగాకారము వారివద్ద వెల్లెసెను. ఆ ఆకారము అనేక దివ్యకాంతులతో వలయాకారపు శ్రేణి కలిగినదై మితిలేకుండగా ఉండునదియు, యదార్థముగా తెలుసుకోలేనిదియు, పోలికలేనిదియు, అమడపు (యోజన) దీర్ఘము

హరి బ్రహ్మద్వైతపాదశిలా:

కలిగినదియు అంతటి విస్తారమును కలిగి ఉన్నదియు క్రింది భాగము జలముతోనూ పైభాగము ఆకాశముతోనూ వ్యాపించి ఉన్నందున దివ్య శక్తి సమన్వితమైనప్పటికి వారు అభిర్యమును పొందిరి.

మలయాచలఖండే | వరాహరూపీ హరిస్సుచిరం తస్మాన్సప్తస్యైవ్య లభ్యమాన సదహాస్థి
నూన | విధిః హంసరూపీ పక్షౌ వితత్య చతురశ్చిరసహస్ర వర్షపర్యంతాన్వేషణే నాపి
కిమప్యసానలింగ మనుపలభ్య దూయ మానమనానుధ్యే మార్గ మాగతకైతకదళాహమేవాగరః
| తతో మృషావాదినం విధింకైతకం చ శప్తా పునరనుజగ్రాహతి కథా | అత ఏవాత్ర కాళహస్తీశ్వర
గర్భాలయ పూర్వభిత్తో తచ్చరితమద్యాత్మసి సందృశ్యతే శ్రు | అథః కస్మాదుచ్చలేనంతః
యస్మాదుచ్చార్పమాణ ఏవాద్యంత నోపలభ్యతే తిర్య గూర్త్వ మధస్తస్మాదుచ్చలేనంత
ఇతి | తదుపబృహ్మణం | పాద్యే |

మలయాచలఖండమున ఈ విధముగా కలదు. వరాహ రూపమును ధరించిన శ్రీహరి
చాలాకాలము ఆదివ్యతేజో లింగముయొక్క మూలము వెలికి అది దొరకక ఊరక ఉండెను.
బ్రహ్మ హంసరూపమును ధరించి తనరెక్కలను చాపి ఎనభై నాలుగువేల సంవత్సరములు
ఆకాశమున వెలికిననూ ఆ దివ్యతేజో లింగము యొక్క చివరను కనుక్కొనలేక
తపింపవలయుబడుచున్న మనస్సుకలిగినవాడై మొందిరిగి వచ్చే మార్గమున మొగిలిపూవు దళమును
తోడుగా తెచ్చుకొని వచ్చెను. అటు తర్వాత అనత్యము లాడిన బ్రహ్మదేవుని మొగలిపెనున్న
శివుడు శపించెను. పశ్చాత్తాపముతో వారు ఆసదాశివుని శరణు వేడగా ఆయన వారిని
అనుగ్రహించెను.

అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వర క్షేత్ర గర్భాలయ పూర్వభిత్తియందు అనత్యమాడినందున
బ్రహ్మ శాసనప్రతాంతము ఇప్పటికి కుబడుచున్నది. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు అనంతుడు.
అనంతుడనగా అది-అంతము అడ్డము వైన క్రింద వ్యాపించి ఉన్నవాడని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.
దివ్యతేజోలింగముయొక్క సంప్రది, చక్కగా మెరుగుటను వద్దపురాణము చక్కగా వివరించెను.

హరిః బ్రహ్మ చ భగవాన్ అద్యంతం వోపంబ్రవాన్ |

తథాన్వేయ సురాస్పర్యే తదనంతో హమీరితః ఇతి ||

శ్రీమద్భగవల్పాదాశ్చ | ఇదం తే యుక్తం వా సరమశివకారుణ్య జలధే

గతౌ తిర్యగ్రూపం తవ వదశిరోదర్శన ధియా |

హరిబ్రహ్మణౌ తౌ భువి దివి చరంతౌ శ్రమయంతౌ

కథం శంభో స్వామిన్ కథయ మమ వేద్యోఽసి పురతః

తస్మాత్ శ్రీకాళహస్తీశ్వరో హరిబ్రహ్మదిభిరపి సాహంకారైర్న దృశ్యత ఇతి భావః |

శ్రీఆదిశంకరాచార్యస్వామి సరమ శివుణ్ణి ఇలా ప్రార్థిస్తున్నారు. ఓ సరమశివా! నీవు కారుణ్య
సముద్రుడివి గదా! ఇది నీకు తగునా? నీవు దివ్యతేజస్సుతో లింగాకారముగా అవతరించగా
నీపాదములను ఒకరు నీ శిరస్సును ఒకరు పక్షిగా మారి ఒకరు వరాహముగా మారి ఇంకొకరు
చూడవలెనని మిక్కిలి శ్రమించి భూమి ఆకాశములలో తిరిగిననూ ఓ శంభో మహాదేవా!
వారకే నీదివ్య దర్శనమును చూపలేదు. కనీసం నాకైనా నీ దివ్య సందర్శన సౌభాగ్యము
కలుగజేయదువా? నిజముగా చెప్పవయ్యా! అని ప్రార్థించారు. అందువల్ల
శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడుకూడా శ్రీహరి బ్రహ్మదులను కోపముగా చూడబడలేదు అని భావము.
కనుక శ్రీహరి బ్రహ్మదులు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని పాదశిరస్సులను భక్తితో సేవించినవారే అని
అర్థము.

స్వభూ: 46

స్వయం స్వస్మాదేవ భవత్యాఽవిర్భవతీతి స్వభూ: శ్రు॥ సకారణం కరణాధిపాధిసో
నవాప్య కళిజ్జనితా నవాధిప: । ఇతి సోమ: పవతే జనితామతీవాం జనితా దిన్ జనితా
పుధిన్వా: । జనితాఽగ్నే: జనితా మార్యస్య జనితేంద్రస్య జనితోత విష్ణోరితి ॥ సోమస్య
సాంబమూర్తే: సర్వజనయితృత్వశ్రుతే: । తజ్జవక శ్రుత్యభావాచ్చ యస్మిన్స్వరం
శాస్త్రాచార్యతో విజ్ఞాయ సమపాస్తే । తస్య హృదయే స్వయం స్వస్మాదావిర్భవతీతి
స్వభూరిత్యర్థ: । అథవా శ్రీశివ ఏవ పదాత్మక: సవస్వ పృచ్ఛయా కల్పాదౌ
సర్వరూపేణాభూదితి శ్రుతయ: ఆత్మావా ఇదమేక మీగ్ర అసీ న్నాన్య త్కంచనామిషత్,
స ఈశ్వర రోకాన్ముపుణా ఇతి. తదేవామప్రావిత్ పచ్చత్యుచ్చాభవత్ పదేవ సోమ్యేద
మగ్ర అసీదేక మేవాద్యతీయం. తద్దైక్షత బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి । పద్వితీయ
మెచ్చత్ । పహ్లాతావాన యథా స్త్రీ పుమాంసౌ సంపరిషక్తౌ । స ఇనమేవాత్మానం
ద్యేధా పాతయత్తత: పతిశ్చ పత్నీవాభవతామిత్యుపక్రమ్యాంతే తతో మనుష్యా
అజాయంత ఇతి వచనైశ్చ ఏవ నిర్వికల్ప పుర్యకారణసాంబమూర్తి: భూత్వా పున:
సంకల్పేన నర్వాకరోఽభూదిత్యర్థ:

శ్రీనదాశివుడు అదిదేవుడు. మొదలు తనే ఒంటరిగా ఉండెను. ఆ తర్వాత తన నుండే
ఒక శక్తిని వుట్టించెను. ఆ శక్తి పరమేశ్వరుని ఆరాధించి ఆయన అనుగ్రహంతో ఆయన
శరీరంలోనే అర్థభాగమున వెలసెనది. తనను ఆరాధించినవారి, శ్రీనదాశివుడు ఏదైనా ఇష్టగలడు
అనే దాన్ని ఇది ఒక ఉదాహరణము. భగవంతుడు భక్తులకోర్కెలను తీర్చుటకే భూమిపైన
వెలెనను. భక్తులకు తమ మహిమలను చూపనలెననే భావనతో దివ్య దేశములయందు దివ్య
తీర్థముల యందును నదీ సరీసాహక తీరములయందును భగవంతుడు వివిధ ఆకారములతో
ఆవిర్భావము చెంది భక్తులను అనుగ్రహించుచున్నాడు. మానవుడు పరమాత్మ స్వయముగా
వచ్చి నిలిచిననూ నేడు నమ్మడు. కాల ప్రభావము చేత అతీత శక్తులయందు నమ్మకము
లేకపోవుటచేత, మూఢమైన అజ్ఞానము మానవుని అనరించి ఉన్నందున భగవంతుడు
స్వయముగా విగ్రహములుగా భూమిపైన వెలసి మహిమలను చూపి మనిషిని మంచి మార్గమున
నడిపించ వలెనని ప్రయత్నించు చున్నాడు. స్వయముగా ఆవిర్భవించి ఉన్నందున అతని
స్వభూ: అని అందురు. ఒకానొక కారణమును ఉద్దేశించే భగవంతుడు ఆవిర్భవించుచున్నాడు.
ఆయన ఆవిర్భావమునకు మరి ఒకరు కారకులు కారు. ఒకరి ఆదేశముపై కూడా భగవంతుడు
ఆవిర్భవించడు. సోముడనగా శివుడు అని అర్థము. సోమరూపుడైన శివునిద్వారా బుద్ధి
వికాసమును పొందును. ఆయనద్వారా ఆకాశము, స్వర్గము, సగలు, రాత్రి, భూమితో
సంవభూతములు సూర్య చంద్రులు గ్రహములు నక్షత్రములు. ఇంద్రాది దేవతలు బ్రహ్మ
విష్ణువు అవతరించి ఆయన ఆజ్ఞానుసారముగా తమ పనులను భయభక్తులతో చేయుచున్నారు.
అనేక శ్రుతులుకూడా సాంబమూర్తినే అన్నిటికీ ఆధారముగా చెప్పుచున్నవి. శ్రీనదాశివుడు
ఏవిధమైన ప్రత్యేక ఆవిష్కరణములను చెప్పే శ్రుతి వాక్యము లేనందున ఆయనే అన్నిటికీ ప్రభువు.
ఈశ్వరుని మహత్త్వము వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాస కావ్య ఆగమములు చెప్పుచున్నవి. ఆచార్యుడు
గూడా వాటిని శ్రవణ, మనన, నిదిధ్యానములను చేసి తను శిష్యులను ఉపదేశించుచున్నాడు.
వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసముల మర్మములను ఆచార్యుడు తెలుసుకొని పరమేశ్వరుడు
స్వయంభువుడు అని తన శిష్యులకు చెప్పుచున్నాడు. శ్రుతులుకూడా శ్రీనదాశివుడు స్వేచ్ఛగా
స్వచ్ఛందముగా సృష్టికి మొదలు ఆయనే అని అన్నీ తానై మారుచున్నాడు అని చెప్పుచున్నవి.

ఆత్మ స్వరూపుడైన పరమేశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు సర్వశక్తి సమన్వితుడు అశనాయాది సర్వసంసారధర్మ వర్జితుడు, నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త స్వభావుడు, జరల్పము, మరణము లేనివాడు, భయరహితుడు అద్వితీయుడు, నామరూపకర్మభేదముచేత భిన్నమైన జగత్తు అత్యై. జగత్సృష్టికిముందు ఆయన ఒక్కడే ఉండెను. నీటినుండి వచ్చిన నురుగు నీటికన్నా వేరుకాదు కదా. మొదలు నీటితోనే ఉండి ఆలర్పార బయటకు వచ్చినది. సృష్టికి పూర్వము నామరూపములు లేని పరమాత్మ సృష్టి అనంతరము అనేక రూపములతో కనపడుచుండెను.

ఆపరమాత్మ ఈ స్రవచమును సృష్టిచేసి అందులో తనే ప్రవేశించి ఉండెను. మనముందు కనుపించే స్రవచస్తువూ పరమాత్మ స్వరూపమే. అది అద్వితీయును. పరమాత్మ చూపు చేతనే అనేక మంది జీవులు ఉద్భవించిరి. అప్పుడు ఒంటరిగాఉన్న ఆపరమాత్మ రెండవదానికోరెను. తద్వారా సృష్టి ప్రారంభించెను. ఇటువంటి ఉపనిషద్వాక్యముల ద్వారా పరమశివుని నిర్వికల్పత్వము సర్వకారణత్వము. తన సంకల్పముచేతనే సమస్త స్రవచమును సృజించెను అని చెప్పెను.

వృషాః 47

వృషయతి సుఖయతి వ్యజనానిత్యర్థః

మరణములేని వాడని సంతోష పెట్టువాడని, ఆనందస్వరూపుడని అర్థము. ఆయన భక్తులను ఆనందింప చేయువాడని అర్థము.

పంచాక్షరాకారః 48

పంచ అక్షరాణి యస్య స పంచాక్షరః | మంత్రరాజః సకలనిగమాగమసారభూతమంత్రః ఏవ ఆకారః మూర్తిః యస్య సః పంచాక్షరాకారః | స్కాందే -

పంచాక్షరస్య మహాత్మ్యం వర్తకోటి శతైరపి |

న శక్యం కథితుం దేవి! తస్మాత్సంక్షేపతః శ్రుణు || 1-85-6 (లింగ పురాణము)

పంచాక్షర ప్రభావేణ లోకాః దేవాః మహర్షయః |

తిష్ఠంతి శాశ్వతాః ధర్మాః జగదేతచ్ఛరావరం || 1-85-27 (")

అల్పాక్షరం మహాసారం మహార్థం తద్విషయక్షేదం |

వేదపిద్య మసంద్విగ్ధ వాక్యమేతచ్చవాత్మకం ||

మంత్రం సుఖముఖోచ్చార్యమశేషార్థ ప్రదాయకం |

తద్దీజం సర్వ విద్యానామూద్యం దేవి! షడక్షరం ||

క్షేయో మంత్రాద్భూతాతీతః సర్వజ్ఞః సర్వకృత్ప్రభుః ||

సూక్ష్మ పంచాక్షరే మంత్రే పంచాక్షర తనః శివః |

వాచ్య వాచక భావేన స్థితః సాక్షాన్మహేశ్వరః ||

ఇమం మంత్రం జపన్ దేవి జీవన్ముక్తి న సంశయః |

ఇతి. నవనాల్ పరమేశ్వరస్య పంచాక్షరాకారత్వం లోకశాస్త్ర ప్రసిద్ధమేవేతి భావః

పంచ అక్షరములు కలిగిన మహామంత్రము శివపంచాక్షరీ. ఆకార, ఉకార, మకార, నాద, బిందువులతో కూడినది. పంచతత్త్వములకు ప్రతీకగా పంచాక్షరములు కలవు. తదాకారస్వరూపుడు శ్రీకారహస్తీశ్వరుడు.

జపాదేవ న సందేహః వ్రతానాం నై విశేషతః |

పంచక్షరాత్మరం వాస్తి పరిత్రాణం కలౌ యుగే ||

కలియుగమున మానవులు ముక్తిని పొందుటకు శివపంచాక్షరీ జపము, శివారాధన కాక మరి ఒక పాధనము మార్గము లేదు.

సర్వవ్రతేషు సంపూజ్యం దేవదేవము మాసతిం ।
జపేత్సంవాక్షరీ విద్యాం విధివై ద్విజోత్తమాః ॥
తస్మిన్ వేదాశ్చ శాస్త్రాణి మంత్రే పంవాక్షరే స్థితాః ॥
వాచ్యః పంవాక్షరైః దేవి శివః త్రైలోక్య పూజితః ।
వాచకః పరమో మంత్రః తస్య పంవాక్షర స్థితః ।
సర్వశ్రేష్ఠతమోఽయం తు మంత్రః పంవాక్షరం శంభోః
విధినా విధినా జప్తః ప్యా చ్చివసాయుజ్యదోఽస్మాకం ॥

అన్నీ సతముల కన్నా ఉమాసతి వ్రతమే చాలాగొప్పది. పంవాక్షరీ విద్యను బ్రహ్మచేత
అనుష్ఠించబడినది, అమంత్రములో వేదములు శాస్త్రములు, ఆగమ రహస్యములు కలవు.
పంవాక్షరీ మహామంత్రము చేత పరమ శివుణ్ణి త్రైలోక్యవాసులు పూజించుచున్నారు. శివపంవాక్షరీ
జము చేతనే శ్రీ సదాశివుడు మనకు ముక్తిని ఇచ్చుచున్నాడని లింగపురాణమున పూర్వభాగము
85 అధ్యాయమున చెప్పెను.

ఈ పంచక్షరీ మహామంత్రముయొక్క మహిమను ఒకకోటి సంవత్సరములు చెప్పిననూ
తరగని మహిమ కలిగినది. అందువల్ల అమంత్ర ప్రభావమును సంగ్రహముగా చెప్పెదనని
పరమశివుడు పార్వతీ దేవితో చెప్పెను. పంవాక్షరప్రభావముచేత సర్వలోకవాసులు దేవతలు
మహర్షులు ముక్తిని పొందు చున్నారు. చరా చర ప్రపంచమున ధర్మము శాశ్వతముగా నిలుచుటకు
అమంత్ర ప్రభావమే కారణము. అమంత్ర రాజము సారవంతమైనది. గొప్పదైన అర్థమును
ఇచ్చునదియు, విశేషమైన ఫలము ఇచ్చునదియు, అల్పాక్షరములతో శాశ్వతమైన ముక్తిని
ఇచ్చునదియు, ఈ మంత్రానుష్ఠానము చేత వేదాధ్యయనఫలము లభించును. ఈ మంత్రము
పరమశివుని తత్త్వమును ఉపదేశించును. ఈ పంవాక్షరీ మంత్రమును స్మరణముగా ఉచ్చరించిన
విశేషార్థములు, విశిష్టమైన ఫలములను ఇచ్చును. ముందుగా ఉచ్చరించే ప్రణవము ఈ
మంత్రమునకు బీజ భూతమైనది. పంవాక్షరీలో పరమ శివుడే గోచరమగును. భక్తి శ్రద్ధలతో
ఈమంత్రమును జపించినచో జీవన్ముక్తుడగుటలో సందేహము లేదని సాక్షాత్ పరమశివుడే
పార్వతీతో చెప్పినందున ఫలము విషయమున సందేహించుటకు అవకాశమే లేదు. కనుక
శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు పంవాక్షరీ మంత్రస్వరూపుడు. ప్రత్యక్షసాక్షియైన శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని
పంవాక్షరీ మహామంత్రముతో ధ్యానించి మనము జీవన్ముక్తులగుదుము.

దుర్గాహవ రుచి ప్రదః 49

శ్రీదుర్గాదేవి - ఉమేతి కేచిదాహుస్తాం శక్తిం లక్ష్మీం తథాపరే ।
భారతీత్యపరే చైవాం గిరిజేత్యంబికేతి చ ॥
దుర్గేతి భద్రకాలీతి చండీ మూహేశ్వరీతి చ ।
కామూరీ వైష్ణవీ చేతి వాల్మీహి చ తథాపరే ॥
బ్రాహ్మీతి విద్యావిద్యేతి మాయేతి చ తథా పరే ।
ప్రకృతిశ్చ పరాచేతి వదంతి పరమర్షయః ॥
ఈవిధముగా చెప్పుచున్నారు. ఎవనూ ఈ దుర్గాదేవి :-
మామైకా భిన్నరూపేణ కమలాభ్యా సరస్వతీ ।
పాచిత్రీ పాచ పంధ్యా చ భూతకార్యస్య భేదతః ॥
పశవేన వివా దేవీ దేవ్యా చ న వివా శివః ।
వైతయోరంతరం వాస్తవంద్ర చంద్రికయోరివ ॥
ప్రళయే జలదుర్గాఽపి సర్గాదౌ గిరి విస్తృతిః ।
ఇదావీం స్థం దుర్గాఽపి దుర్గా! త్వం పద్మజార్ణవే ॥

వివిధ దేవీ స్వరూపములతో శ్రీదుర్గాదేవికి ప్రముఖ స్థానము కలదు. “దుఃఖేన గంఠం శక్యతే ఇతి దుర్గ” సంతార విషవలయమును ధ్రుంది మోక్ష తరుణోపాయము కూర్చునది దుర్గాదేవి. “దుర్గం, వన, గిరి, రూపమావాసో యస్యా సా దుర్గా” మూడులు దుర్గమే నివాసముగా కలిగినది దుర్గ. ఆమె నివాసమున ఉండే దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ చేసి సకల లోకకల్యాణము చేకూర్చునదియు సకల దుఃఖోపశమనమును చేయునది మహాశక్తి దుర్గ. శ ధ్రువుల మధ్యన విష్ణుమైన రణ, సంకటములను ఆశుభములను దుఃఖములను భయమును సోగొట్టి రక్షించుశక్తి శ్రీదుర్గాదేవికి మాత్రమే ఉన్నది.

అగ్నినా దహ్యమానస్మ శత్రుమధ్యే గతో రణే ।
విషమే దుర్గమే చైవ భయార్తాః శరణం గతాః ॥
న తేషాం జాయతే కించిత్ ఆశుభం రణ సంకటే ।
నాపదం తస్య పశ్యామి శోకదుఃఖ భయం వహి ।
దుర్గముడు లేక దుర్గమూసురుని సంహారము చేసిన పాపిష్ఠులైన మహాశక్తి శ్రీదుర్గాదేవి.

ప్రథమం శైల పుత్రీతి ద్వితీయం బ్రహ్మచారిణీ ।
తృతీయం ఛన్నఘంటేతి కూష్మాండేతి చతుర్థకం ॥
పంచమం స్కంద మాతేతి షష్ఠం కాల్యాణానీతి చ ।
సప్తమం కాలరాత్రిశ్చ మహాగౌరీతి చాష్టకం ॥
నవమం సిద్ధిదా ప్రోక్తా నవదుర్గాః ప్రక్షేర్తితాః ।
గణేశజనని దుర్గా తథా లక్ష్మీ సరస్వతీ ।

సాచిత్రీ చ సృష్టి విధా ప్రకృతిః పంచథా స్మృతః ॥

శ్రీదుర్గాదేవి సకల జీవరాశి మనోగత దుఃఖ విషవలయ విచ్ఛేదనమును చేయును.

దుఃఖేనామి గంఠు మశశ్యా దుర్గా. కాలీతర్జుణః. యద్యపి దుర్గా కార్యార్థక్షణభేదోఽస్మైన్ ।
“సింహ స్థితాం సమరసిద్ధతలాం చ దుర్గాం దూర్వానిభాం ధరితవర్గ హరాన్మ మూమితి”
। దుర్గాయాశ్శ్యానుల వర్ణతన్వం కాల్యాః కృష్ణ వర్ణతన్వం చ ప్రసిద్ధం । తథాపి శూలినిదుర్గాయాః
కృష్ణవర్ణతన్వం దృశ్యతే । బిభ్రాణాశూలబాణాన్యరిసదరగదావాప పార్శ్వకరాజ్ఞై ర్మేఘశ్యానూ
కిరీటోల్లసితశశికలాభిషణా భూషణా ధ్యేతి ।

శూలినిదుర్గాయాః కృష్ణవర్ణవేష కాలీతి నామాంతరం భవేత్ । తస్యాదుర్గాయాః హేమ్యః
తప్తజాంబూనదస్య రుచిమివ రుచిం కాంతిం ప్రకర్షేణ దదాతీతి తథోక్తః । అత్ర గిరిజా దేవి
దేవముద్దిశ్య తపస్యంతీ నముద్రోన్మీలనం దృష్ట్వాభిభృతీ సతీ దుర్గాంశస్మార । సాప్యగత్య
సముద్రజలం హస్తే నియమ్య హస్తాత్త సాగరేతి శంభుదత్తవరం ప్రాప్య అద్యామి కనకాచలే
విరాజమానా న్యకాలీత్య లోకభీషణం సంత్యజ్య శివవరదావేన హేమరుచిం అవాపేతి కథా ।

అతి కష్టములచేతనైనను పొందుటకు (వెచ్చుటకు) ఏలులేని నాటిని, సంపాదించినదియు,
ఆ వైలనను అమృతవైభవము లగిగినది దుర్గాదేవి మాత్రమే. దుర్గకు కాలికకు కొద్ది తేదా మాత్రమే
కలదు. స్వరూప స్వభావములతో కొంచెము భేదము కలదు. శ్రీదుర్గాదేవి
సింహాసనాసీనురాలైనదియు సకలదేవతలచేత సిద్ధులచేత, యోగులచేత, స్తోత్రములు
చేయబడుచున్నదై, భక్తుల సకలపాపములను హరించేయునదియు గరిక వంటి తేలవైన

శరీరము కలిగినదైన శ్రీదుర్గాదేవికి అనేక నమస్కారములు. శ్రీదుర్గాదేవి నలుపురంగుతోను శ్రీవాహజీవీ నీలి రంగుతోను ఉండుట జగత్ప్రసిద్ధము. యనపుటికి శ్రీశూరినీదేవి నీలిరంగుతోనూ శ్రీదుర్గాదేవికి కృష్ణవర్ణత్వము (నీలిరంగు) కనబడుచున్నది. యే ఒక భోక్తమున శ్రీదుర్గాదేవిని ప్రార్థిస్తూ ఆమె శూలమును బాణమును అందమైన ముఖముతో గదను చాపమును పాశమును, కమలములను చేరులతో ధరించినదై నల్లని మేఘముల వలే అందమైన ముఖము కలిగినదై అనేకాలంకారములతో ఆభరణములతో అనేక రత్నములచేత ప్రకాశించే కిరీటుము కలిగినదై శిరస్సున చంద్రుని రేఖను ధరించి ఉన్నట్లున్నది. శ్రీశూరినీదేవి శ్రీదుర్గాదేవి కృష్ణ వర్ణముతో కలిగి ఉన్నందున ఆమెనే శ్రీకాళహస్తి అని కొందరు పిలిచెదరు. ఆ దుర్గాదేవియొక్క శరీరకాలి మెరుగు పెట్టిన బంగారపు కిరణములవంటి కిరణములతో మిక్కిలి ప్రకాశించుచున్నది అని అర్థము. ఇచట హిమవంతం కుమార్తె ఐన శ్రీగిరిజాదేవి దేవదేవుడైన పరమేశ్వరుని ధ్యానించుచూ సముద్రముతో తను వికసింపట చూచి భయపెట్టే తన స్వభావమును విడిచిపెట్టి శ్రీసదాశివుని వరప్రభావముచేత బంగారు రంగును పొందెను. అచేకథ ఒకటి కలదు.

శ్రీవాళహస్తిశ్వరుని అనుగ్రహంతో తనను కొలిచివెళ్లే భక్తులకు స్వర్గముభీనదీ తీరమున బంగారము లభించునని ఒక కథకూడా ప్రచారమున కలదు. శ్రీస్వామి అనుగ్రహంతో ఆరోజుకు సరిపోయే ఆహారము వారికి లభించేదని కథ ఒకటి కూడా కలదు. మోక్ష ప్రదాత ఐన శ్రీవాళహస్తిశ్వరుడు తన భక్తులకు బంగారు జీవనమును కూడా ఇవ్వగలడు.

అనంతకళ్యాణ గుణః 50

న విద్యతే అంతో యేషాంతాన్యసంతాని । కళ్యాణాని శోభనాని చ । అనంతకళ్యాణ రూపాః గుణాః అస్మైన సంతీతి అనంత కళ్యాణ గుణః । నను గుణాతీతస్య శివస్య అపరిచ్ఛిన్నాః కళ్యాణగుణాః కేతే ఇత్యత ఆహ పరమార్థతో నిర్గుణోపిశ్వరస్సర్గసమయే లోకానుగ్రహార్థం స్వీకృతమాయ స్మన్వివ పంచకృత్యం కురుతే ఇతి శాస్త్రం । తథా చాభియుక్తాః । గుణాతీతోఽపి త్వం సగుణ ఇవ మాయాశబలితః పరిష్కార్యన్ సాంబం వపురసితకంతం త్రినయనమితి నిర్గుణమేవ వస్తువ్యవహారే సగుణమివ భవతీత్యర్థః ॥

అంతము దేనికైతే లేదో అది అనంతము. అనంతమనగా విశ్వమంతటా వ్యాపించి ఉన్నదని భావము. వస్త్ర భూషణాదులచేత ముందరమైన కాంతిలిగినది శోభనత్వము. కళ్యాణ మనగా మంగలరూపాభిప్రేతార్థ సిద్ధి. అనంతమైన కళ్యాణ రూప గుణములు కలిగినవాడను. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు కనుక ఆయన అనంత కళ్యాణ గుణరూపుడు.

గుణములకు అతీతమైన శ్రీసదాశివునకు ఆ గుణములు కప్పబడినదియు, చుట్టుకొనబడినదియు కాని కళ్యాణ గుణములు ఏని అని ప్రశ్నించినవో అని అనంతరూపములె. కానీ నిజముగా శ్రీసదాశివుడు నిర్గుణుడు. సృష్టి ప్రపంచమునందు సర్వ లోకవాసులను శ్రీసదాశివుడు అనుగ్రహించుటకు పాంచభౌతికమైన వృష్టిని చేయు చున్నాడని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. హే! కాళహస్తిశ్వరా! నీవు సకల గుణములకు అతీతుడవు. కానీ మమ్ములను

అను గ్రహించుచున్న మూడులో గూడీ నీవు సగుణుడవైతివి. తెల్లనైన కంఠము కాక (నీలకంఠుడు) మూడు నేత్రములతో సాంబశివుడవై భక్తులను అను గ్రహించు చున్నావు. పారమార్థికముగా నీవు నిర్గుణుడవైననూ వ్యావహారికముగా సగుణురూపమును ధరించితివి.

తస్య గుణాస్తు అంగవ్యయోదయః అంగాని ।

సర్వజ్ఞతా తృప్తి రనాదిబోధస్వరంత్రతా నిత్యములుస్తశక్తిః ।

అనంతశక్తిశ్చ విభోద్విధిజ్ఞాష్టదాహు రంగాని మహేశ్వరస్యేతి ।

ఏలేషిమంగానాం శైవషడక్షరస్య న్యాసే వినియోగః కథ్యతే ।

ఓం శ్రీం । సర్వజ్ఞశక్తిధామేష్ట అంగుష్ఠాభ్యాన్ననుభత్యాది ఆగమే । ఐశ్వర్యస్య సమ గ్రస్య పీఠ్యస్య యశసస్త్రియః । జ్ఞాన వైరాగ్యమోశ్చైవ షడ్జ్ఞాం భగవతీ రణాదితి । వాచస్పతిమిత్రాశ్చ ।

షడ్విరం గైరుపేతాయ వివిధైరవ్యుత్పైరపి ।

శాశ్వతాయ నమస్కర్మో వేదాయ చ భవాయ చేతి ॥

తథా । అవ్యయగుణాశ్చ దశపూర్వోక్త గుణవాయా అపి పార్థక్యేనో దాహ్రి యంతే । ఆగమే ।

జ్ఞానం విరాగితైశ్వర్యం తపస్సత్యం శ్చమా ధృతిః ।

ప్రస్తుత్యమాతృనంబోధో హృదిష్టాత్మత్వమేవచ ।

అవ్యయాని దశైతాని నిత్యం తిష్ఠంతి శంకర ఇతి ।

తస్మాదనంతకల్యాణ గుణః శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసవాసీవః కల్యాణం కంయత్ప్రత్యర్థః

శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని గుణములే అంగములు. ఆ అంగములు తరిగిపోనివి. ఆయనకున్న సర్వజ్ఞత్వము. అనాదికాలమునుండి బోధకుడుగా అనేక తంత్ర మంత్ర రహస్యముల చెప్తూ సర్వతంత్రస్వతంత్రుడై తరగని మహిమలు, లోపించని శక్తి కలివాడుగా విరాజిల్లు చుండెను. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! నీవు అనంతశక్తి నమన్వితుడవు, సర్వవ్యాపకుడవు, కాలతత్త్వము తెలిసిన వాడవు నీవే. మహేశ్వరునికి ఆరు అంగములు కలవు. ఈ అంగములు శైవషడక్షరీ మహామంత్రమునకు న్యాసముగా చెప్పుచున్నారు. అంగన్యాసమును ఓం హ్రం సర్వజ్ఞ శక్తిధామేష్ట అంగుష్ఠాభ్యాంనమః అని ప్రారంభించి ఆగముమున చేయుచున్నారు. వాచస్పతి మిశ్రులు ననుగ్రహైన ఐశ్వర్యమునకు, పీఠ్యమునకు సంపత్తుకు, యశస్సుకు, జ్ఞాన వైరాగ్యములకు, శైవషడక్షరీ జపమే మూలము అని చెప్పిరి. ఆరు అంగములతో గూడినదియు, భవుడుగా శాశ్వతుడుగా వేదవేద్యుడుగా ఉన్న ఆ శ్రీకాళహస్తీశ్వరునికి అనేక నమస్కారములు. శంకరునియందు జ్ఞానము, విరాగిత్యము, ఐశ్వర్యము తపస్సు, సత్యము శ్చమా ధృతి, ప్రస్తుత్యం ఆత్మ సంబంధము అధిష్టాత్మత్వము అవ్యయత్వము మొదలగునవి నది గుణములు నిత్యముగా ఉండును. అందువల్ల అనంతకోటి కల్యాణ గుణములకల కైలాస నివాసుడై ఇచట వెలసిన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు మాకు అనేక మంగళ వరంవరలను ఇచ్చుగాక.

నీలా కైవల్యకారణం 51

మునిశాపహలాయా అగస్త్యమగహస్తా శ్రీమహాహ ఛైరవమంథ జపధ్యానా
స్తవనాసాధూః కస్తాభిల్ నీలానా మూర్ధ్వి ద్విజశ్రీయూః కైవల్యస్య కైవలీభావస్య
స్వాత్మైకత్వం బోధస్య కారణం హేతుర్భవతీతి నీలా కైవల్యకారణం । మూలపురాణే
। శ్రీఛైరవవచనం ।

త్వయా పహ వపావ్యత్ర మంత్రస్యాస్య ప్రభావతః

లనంభూయ ద్విఘటికా మాత్రాం మత్కృతయాతనాం ।

శివస్తోత్రజపాదంతే ముక్తిస్తవ భవిష్యతీతి ।

కథనుస్యః ద్విఘటికామాత్రేణ కర్మ క్షీయతే । ఇత్యాదిప్రశ్నోత్తరం మణికర్ణ
మంథ ప్రస్తావ ఏవోక్త్యాన్నాత్రావసరః । నీలావృత్తాంత కథనేనైవ సర్వేషాం కాశ్యాది
క్షేత్రేషు మనఃస్యాణాం పరిష్యతామంక్తన్యాయః స్వీకర్యవ్యః ॥

నీలాదేవి వృత్తాంతము శివః (100 పేజీలో) అనే నామముతో నారదమహర్షి
శ్రీగ్రామూరిన వృత్తాంతము తర్వాత వచ్చినది. నీలా అనే శ్రీ వందమంది బ్రహ్మ
నిష్కలనం అవమాన పరిచినది. ఆ ఫలితముగా పిశాచముగా తిరుగు చున్నంతలో
కుంభసంభవుడై మహాహుమాన్వితుడై సప్త ఋషులలో అగ్రగణ్యుడైన శ్రీ అగస్త్య
మహాముని చేత అనుగ్రహింపబడినదై ఛైరపుణ్ణి ఉపాసించి ముక్తిని పొందినది అని
పై నామములో ఉన్నది.

ముని శాపములచేత తత్పురాల్నే స్వేచ్ఛా విహారిణియై ఉండగా శ్రీ అగస్త్యమహామునిచే
అనుగ్రహింపబడి సమ్మోహన ఛైరవ మంత్ర జపధ్యానాస్తవమైన మనస్సుచేత ఆమెకు
పరిణామము కలిగినది. నీలాదేవి బ్రాహ్మణశ్రీ. ఆమె తన పూర్వపు క్రూర్యమును
వదలి సాత్త్విక స్వభావమును అలవరచుకొని శ్రీ అగస్త్య మహామునిచేత అనుగ్రహింపబడి
శ్రీసదాశివునియందు పరమభక్తిని అలవరచుకొనుటే ఆమె కైవల్యమునకు కారణము.
మూల పురాణమున శ్రీఛైరవుని మాటలు ఇట్లు ఉన్నవి. నీతో ఈ మంత్ర
ప్రభావము చేత ఇచట నేను ఉండగలను. రెండు ఘడియలు నేను పెట్టే తీవ్ర
వేదనను అనుభవించి, శివస్తోత్రములు శివ ధ్యానజపములు చేయగా, శివానుగ్రహంతో
నీకు ముక్తి లభించును అని ఛైరపుడు చెప్పెను. ఇచట రెండు ఘడియలలో
అనేక జన్మ సంచితమైన కర్మ క్షయమును పొందునా? ఇటువంటి ప్రశ్నలకు సమాధానము
మణికర్ణికా మంత్ర ప్రస్తావనచేత అచటనే విపులముగా చెప్పబడినది కనుక మరలా
ఇచట చెప్పుట అవసరము. ఈ నీలా వృత్తాంతముచేత అందరికీ వారణాశి క్షేత్రమున
మరణించిన వారికి విశ్వనాథుడు తారక మంత్రమును ఉపదేశము చేసి ముక్తిని
ఇచ్చుచున్నాడన విషయము సర్వ జనవిదితము. అట్లాగే పరమభక్తులైన వారు
శివసాన్నిధ్యములో మరణించిననూ పుణ్యమే గదా! వారికికూడా మోక్షము వచ్చునని
ఇచట గమనించవలెను. వారణాశి మరణ న్యాయము ఇచటకూడా అనుసరించును.

లింగోద్భవః 52

లింగం చేతనాచేతనరూపాః సృష్టేషు చదాత్తాః అస్మాదేవోద్భవంతి అస్మిన్నేషు లయం గచ్ఛంతితి లింగం సర్వాధారత్వాత్ । సర్వ వారణత్వాచ్చ లింగమితి వ్యక్తః । తథాచ । శివభక్త్యేన్ద్రీయసందేశ్యైః

ఆకాశం లింగమిత్యాహుః పృథివీ తప్య పీరితా ।
ఆలయస్సర్వభూతానాం లయనాల్లింగముచ్యతే ॥
కల్పంతే లీయతే బ్రహ్మన్ జగదేతచ్చరాచరం ।
దక్షిణే లీయతే బ్రహ్మ వామతశ్చ జనార్దనః ।
హృదయే చైవ గాయత్రీ లీయతేఽఖిం వేదభూః ।
పునరుత్పద్యతే యస్మా ద్భ్రుహ్మాద్యం స చరాచరం ॥
లింగమిత్యం ప్రతిష్ఠాప్య పర్యం ప్యాత్యుప్రతిష్ఠితమితి ।

ఏనంభూతాల్లింగాత్ ఉత్ క్షర్త్యం భవతి ఆవిర్భవతీతి లింగోద్భవః బహుఃస్వవసరేషు దేవో మహాలింగాదవిర్భూయ న్యజనాననఃగృహ్లాతీతి దృశ్యతే హి అత్రాత్మపీ శ్రీకృతాహస్తీ స్థితే విజయఃభీమమయూరాదీన్ స్వేష్ట లింగాదవిర్భూయ రరక్షేతి కథా విజ్ఞేయా అథవా । అష్టమూర్తే శ్చివస్యాతి సన్నిహితాః సంప వింశతి మూర్తయస్సంతి । తాను ప్రాథమ్యేన లింగోద్భవ మూర్తేర్గణనాత్ । సా లింగోద్భవా మూర్తిర్నః సాత్విత్యర్థః । యద్వా లింగ చిత్రీకరణే ఇతిధాతీః పుష్ట్యాది సంపత్తుల్యైః చిత్రీ కరోతీతి పారమేశ్వరం తేజ వివాభిధీయతే తదభివ్యక్తి స్థైరశిలాదిద్రవ్యం ఉపచారాల్లింగముచ్యతే । తథాచాగమే ।

లింగితం చిత్రితం యేన జగత్కృత్యైస్తు సంపభిః ।
తత్రేజ్యాంభవం లింగం భాక్తం తద్యక్తే భూమికమితి ।
తస్మాత్ శాంభవం తత్రేజ్ లింగం మద్భృది సదా భావ్యత్యర్థః ॥

చేతనము అచేతనములుగా లోకమున కవిసిందే అన్ని వస్తువులు లింగాకారుడైన శ్రీ పరమేశ్వరుని నుండి పుట్టి పరమేశ్వరునిలో అంతరించి ఉన్నవి. కావున లింగాకారుడైన పరమేశ్వరుడే అన్నిటికీ, అందరికీ ఆధార భూతుడు. అన్నిటికీ ఆయనే కారణ భూతుడైనందున భూమిమీద శ్రీపరమేశ్వరుడు లింగాకారుడుగా వెలసెను. శివధర్మమువే గ్రంథమున శ్రీసందేశ్యరుడు ఈవిధముగా చెప్పెను. లింగాకారుడైన శ్రీపరమేశ్వరుడు ఆకాశమునరకు వ్యాప్తిచెంది ఉండెను. భూమి ఆయనకు కూర్చునే ఆసనము. సర్వ భూతములు ఆయనలో నివాసముండును. సర్వభూతములను సమస్త ప్రపంచమును తనలో లయముచేసుకొనువాడు గనుక పరమేశ్వరుడు లింగాకారుడుగా అవతరించెను. లింగా కారుడైన పరమేశ్వరునకు దక్షిణ భాగమున బ్రహ్మదేవుడు వామ భాగమున శ్రీహరివెలిసి ఉండెను. హృదయమున గాయత్రీదేవి, షడంగోపేతమైన వేదవిద్య ఆయనలో కలదు. శ్రీపరమేశ్వరాజ్ఞతో బ్రహ్మదేవుడు పరమేశ్వరుడు లయముచేసిన దానివే మరలా సృష్టి చేయుచున్నాడు. కనుక లింగ ప్రతిష్ఠాసనతో అన్ని అచట ఉండగలవు.

చాలా సందర్భములలో శ్రీనదాశివుడు లింగమునుండే ఆవిర్భవించి తనభక్తులను అనుగ్రహించు చున్నాడు. శ్రీకృతాహస్తీశ్వరుడుకూడా లింగాకారుడుగా ఉండి అనేక భక్తులను రక్షించెను. విజయుడు, భీముడు, మయూరుడు మొదలగు వారు శ్రీకృతాహస్తీశ్వరుని

గెవిగిది లిమిరేకాళహస్తి శ్రవణశతనామాష్టమాలికా వెలసెను. (అష్టమూర్తులగు పంచభూతములు సూర్యుడు యులు పురుషుడు అని అర్థము) పంచభూతములు పంచవిధ శక్తులతో కూడుకొని విశేషముగా గోచరించు చున్నాడు. ఆ శక్తులు - విద్యుత్తి, ఆనంద శక్తి, ఇచ్ఛా శక్తి, జ్ఞాన శక్తి, క్రియా శక్తి అని, తత్త్వమిదిగా. శివతత్త్వము, విద్యాతత్త్వము, ఆత్మ తత్త్వము అని తత్త్వములు మూడు, ఇందులలో శివతత్త్వము రెండు విధములు. విద్యాతత్త్వము మూడు విధములు ఆత్మ తత్త్వము 31 విధములు పరమశివునకు స్పృష్టి సంచలము కలుగగానే శివరూపము, శక్తి రూపము సిద్ధమైనవి. శివుడు ప్రకాశ రూపుడు. శక్తి విమర్శ స్వభావమును కలిగినది. అది పరిపూర్ణము అట్టి లిమిరేకాళహస్తి దేవత. తాత్త్వ తత్త్వములతో దైవ తత్త్వములతో గూడా తత్త్వములు 36. అవి, శివ, శక్తి, సదాశివ, ఈశ్వర, శంకరవిద్య, మాయ, కల, విద్య, రాగ, కాల, నిదురి, పురుష, స్రుతి, బుద్ధి, అహంకారమును, మనస్సు, శ్రోత్రము, తన్మ, చక్షు, జిహ్వ, స్పృశ, వాక్, పాణి, పాద, పాయు, ఉపస్థ శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధ, ఆకాశ, వాయు, అగ్ని, జల, భూమి మొదలగునవి కలవు. లింగోద్భవ మూర్తి నన్ను రక్షించుగాక. అన్నిటికన్నా లింగోద్భవమూర్తి ప్రథమండు. లింగమును చిత్రికరించుటలో అచట నున్నకు పరమేశ్వరుని లేజన్మ కనబడును. ఆరాధన సాకారముగా కానల్లి ఉన్నందున లింగమూర్తికే అనేక ఉపచారములు చేయుచున్నారు. ఆగమములలో కూడా లేజన్మరూపుడై ఆరాధనమూర్తికే అనేక ఉపచారములు ఉత్సవములు చెప్పబడినవి. శంభువు అనగా అమితమైన సుఖములను కలిగించేవాడు. అటువంటి శ్రీశివమూర్తి నా హృదయమునందు ఎల్ల వేళలా ప్రకాశించుగాక.

విద్యారాశి: 53

విద్యా అపరవిద్యా బుంబాద్యాః । తత్ర । శ్రుం తత్రా సరా బుంగ్వేదో యజుర్వేద స్సానువేదోఽధర్వణేద శ్శిషాకల్పవ్యాకరణం నిరుక్తం ఛందోజ్యోతిషమితి । తాసాం రాశిస్సమూహో యత ఏవాదిర్నూయ యత్ర పునర్లీయతే । స విద్యారాశిః । అథనా । వాల్మీకియనతంత్రాద్యాః ఉపనిషత్పర్యం రాస్సర్వా విద్యాః ప్రయోష్యధ్యేత్రభావాత్ । అస్మిన్నేవ రాశి భవంతీతి విద్యారాశిః । తథాచ శివధర్మే ।

యదాద్యవైశ్వరం జ్యోతిర్లింగం తద్రూపానంజ్ఞితం ।

కల్పంతే తస్య మూలే తు లీయంతే పర్యదేవతాః ॥

లీయంతే మూర్త్వి నై వేదా పుషదంగపదక్రమాః ।

జతరే లీయతే పర్యం జగత్త్వపరజంగమం ।

ఉత్పద్యతే జగత్తస్మా ద్రూప్యోద్యం ప చరావరమితి ॥

యథా ఘటాద్యుద్భవాస్య యయోర్మృదేవ కారణం । తథా వేద దేవతోకాది కారణం శివ ఏవేతి । శ్రుం । అస్య మహతో భూతస్య నిశ్వసిత వేతద్యద్భగ్వేదో యజుర్వేద స్సానువేదోఽధర్వణేద శ్శిషాకల్పవ్యాకరణం నిరుక్తం ఛందోజ్యోతిష మితి । తథాచ వేదభాష్యకారాః ।

యస్య నిశ్వసితం వేదా యో వేదేభ్యోఽ ఫిలం జగత్ ।

నిర్మమే తమహం వందే విద్యాతీర్థం మహేశ్వరిమితి ।

స విద్యారాశిశ్రవణః మహ్యం మేధాం రిశతు ॥

విద్య అనగా చదువు, జ్ఞానము, రత్నసాఖ్యార్థము. జ్ఞానమునకు హేతుముగ వేదాది గ్రంథములు అని అర్థము. ఇవి నాలుగు రకములు. 1. ఆస్తికశ్రీ, బ్రహ్మ, వాస్తవ, ఉండనీతి. 2. ఆరంభములైన విద్యలు కలవు. అవి ఆచరణము, స్వరంధ్రము, మూలము, విదేశము ఉద్భావము, మోహము. 3. చతుర్థవిద్యలు: ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వణవేదము, శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము, న్యాయము (తర్క శాస్త్రము) వీమనాంస, పురాణము, ధర్మ శాస్త్రము. 4. అష్టాదశ విద్యలు. పై పదునాలుగు విద్యలతో పాటుగా ఆయుర్వేదము, ధనుర్వేదము, నీతి శాస్త్రము, అర్థ శాస్త్రము కలిపి 18 విద్యలు కలవు. ఆస్తికశ్రీలో విజ్ఞానమును, శ్రయిలో ధర్మాధర్మములను, వాస్తవో అర్థానర్థములను, ఉండనీతిలో కామందకాద్యర్థ శాస్త్రము, ఉండనీతిలో విధిని చెప్పబడును.

విద్య రెండు రకములు. ఒకటి భౌతిక సుఖమును ఇచ్చునది. రెండవది అఖండానందమును ఇచ్చునది అని, ఇందులో సద్ధానముగా కర్మకాండ, జ్ఞానకాండను బోధించే విద్యలు కలవు. పరవిద్య అని అపరవిద్య అని విద్యలు రెండు విధములు. పరవిద్య అనగా వేదాంత విద్య. వేదాంత విద్య ఆత్మ స్వరూపమును తెలుపును. అపరవిద్యలు ఋగ్వేదము మొదలగునవి. ఋగ్వేద, యజుర్వేద అథర్వణ, సామవేదములు వేదాంగములైన శిక్షా వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము జ్యోతిషములు మొదలగునవి. ఈ వేదాంగము ఒక్కొక్కటి చాలారకములుగా ఉన్నవి. ఈవిద్యలు శ్రీపరమేశ్వరుని తత్త్వమును తెలుపుటకు అనిర్వచించినవి. ప్రళయ కాలమున మరలా ఆ పరమేశ్వరునియందు లయమును పొందుచున్నవి. న్యాయ శాస్త్ర నూత్రములను అక్షపాదుడు (గౌతముడు) వ్రాయగా వాల్మీయియును ఆనూత్రములకు వ్యాఖ్యానమును రచించెను. దర్శనములు రెండరకములు. ఆస్తికము, నాస్తికములని రెండు రకములు. నాస్తికదర్శనములు బౌద్ధ, జైన, చార్వాకాది మతములు. (వేద, ధర్మ నిందకుడు నాస్తికుడు) ఆస్తిక దర్శనములు న్యాయ వైశేషికములు, సాంఖ్యమోగములు. పూర్వోత్తర వీమనాంసలు అని ఆరంభములు. పురాణములు, ఉప పురాణములు, కావ్యములు, నాటకములు, ఉపనిషత్తులు మొదలగు విద్యలన్నియు ప్రళయకాలమున అధ్యయన అధ్యాపనలు చేసేవారు లేనందున శ్రీసదాశివునియందే రాశిగా అంతర్లీనమై ఉండును. అంటే శ్రీకాళహస్తీశ్వరునియందే రాశిగా అంతర్లీనమై ఉండును అని అర్థము. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు సర్వ విద్యారాశిమంతుడు. సంస్కృత వాఙ్మయమున అనేక ఉపాసనలు, స్తోత్రములు, విద్యలు, స్థలపురాణములు మొదలగునవి కలవు. కైలాసమున శ్రీపరమేశ్వరుని శ్రీపార్వతీదేవి అడుగగా శ్రీపరమేశ్వరుడు ఆమెకు చెప్పుటవలన ఆరహస్యములన్నియు భూలోకమునకు వచ్చెను. శివధర్మమునే గ్రంథమునందు మొదలు బ్రహ్మదేవుని చేత చూడబడినదియు ఈశ్వరుని దివ్యతేజో లింగము. ప్రళయకాలములో సర్వదేవతలు ఆయన మూలమున ఉండురు. ఈశ్వరుని శిరస్సున వేదములు, షడంగములు, షడ్దర్శనములు అనేక విద్యలు లయమును పొంది ఉండును. స్థావర, జంగమ, అంధజ స్పేదజ, ఉద్భిజరూప ప్రపంచమంతయు ఉదరమున లయమును పొంది ఉండును. చరాచరప్రపంచమంతయు ఆయననుండే పుట్టుచున్నది. కుండను తయారుచేయవలె నంటే మట్టి ఎట్లు కారణమో అట్లే చరాచరమైన ఈ ప్రపంచము సకల విద్యలు పరమేశ్వరుని నుండే పుట్టి అతనియందే లయమగుచున్నవి. కనుక పరమ శివుడే సృష్టికి లయమునకు కారణభూతుడు. వేదములో కూడా శ్రీపరమేశ్వరుని మహత్త్వముండే సకలవేదములు శాస్త్రములు పురాణోపాస షడంగ

షడ్వర్ణన కావ్యనాటకములు పుట్టినవి అని కలదు. సంస్కృత వాఙ్మయమంతయు పరమేశ్వరుని నిట్టూర్పు వల్లనే పుట్టినవి. కనుక శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు సకల విద్యా రాశి సమన్వితుడు. ఆ విద్యారాశి పతి నాకు మేధను ప్రజ్ఞను ప్రసాదించుగాక.

విద్యాపతి: 54

శ్రు! ఈశానస్వర్వ విద్యానా మీశ్వరస్వర్వభూతానా మితి సర్వవిద్యాధిపతిత్వం పరమేశ్వరస్య శ్రూయతే । తస్మాద్విద్యాపతి: । యద్వా । దేవ: పరవిద్యాయా తత్త్వోపదేశ జనిత శివజ్ఞానేన ముముక్షూన్ పాతీతి విద్యాపతి: । జన్మాంతర శతవిరచిత శివధ్యానారాధనేన గురువీక్షణ దీక్షయా మహావాక్యార్థతాత్పర్యవిచారసమయే రవి మణిపతిత భాను భానురేవాగ్ని రూపేణా విరూపాయ సర్వం. దహతి ప్రకాశతేచ యథా తద్వదేకాంతవిచారసమయే శివజ్యోతిర్మనోబుత్తా పతిత్యానంసార దు:ఖ బంధం దహతి: ప్రకాశతే చ । తథా సూతశ్చ ।

అత్యవ: పరమా ముక్తి ర్జ్ఞానాదేవ న కర్మణా ।
జ్ఞానం వేదాంతవాక్యవాం మహాతాత్పర్యనిర్ణయాత్ ॥
ఉత్పన్నాయాం మహాబుత్తా మహత్యాచంబుజేక్షణ ।
అభివ్యక్తం భవేదేత ద్బ్రహ్మ వాత్ర వసంశయ: ॥
అనేవైవాత్మనో జ్ఞాన మాత్మన్యేన నిలీయతే ॥
తస్మైదజ్ఞాన మూలవ్య పంసారవ్య క్షయో భవేదితి ।

ఇతశ్చ । విద్యయా ముముక్షుం సాధనసంపన్నం జనం । శివస్థానస్పృతం మూర్ఖం వాఽపి విద్యయా తత్ప్రజ్ఞానోపదేశేన పాతీతి విద్యాపతిరిత్యర్థ:

త్రైవేద్రుదే సర్వ విద్యలకు అధిపతి. సకల భూతములకు కూడా ఈశ్వరుడే ప్రభువు. పరమేశ్వరుని అనుగ్రహముతోనే సృష్టిస్థితి సంహారములు జరుగుచున్నవి. పరమేశ్వరుడు సకల విద్యాపతి. పరమేశ్వరుడు పరవిద్య దినవేదాంత తత్త్వమును ఉపదేశించును. శివజ్ఞానముచేత ముముక్షువులు శ్రీపరమేశ్వరానుగ్రహమునకు పాత్రులై ముక్తిని పొందు చున్నారు. అందువల్ల శ్రీ సదాశివుడు విద్యాపతి ఐనాడు. అనేక జన్మల నుండి అనుష్ఠించిన శివధ్యాన, ఆరాధ్య సద్గురువీక్షణ దీక్ష, ఉపనిషత్తుల మహావాక్యార్థతాత్పర్యములను చర్చించుట, ఆ తాత్పర్య విచారసమయమునందు సూర్యమణియందు ప్రతిబింబించిన సూర్యుడు, సూర్యుడే అగ్నిరూపముగా అవతరించి లోకములను చైతన్యనంతులుగా ప్రకాశనంతులుగా చేయు చున్నాడు. అగ్ని వ్యర్థులు ఆయనే కనుక దహన క్రియను (లయము) కూడా ఆయనే చేయుచున్నాడు. ఏకాంతముగా శివతత్త్వమును మననము చేయుచుండగా శివజ్యోతి మనస్సున కనపడి సంసార దు:ఖమును, సంసార బంధమును పోగొట్టి అత్యవ దర్శింప చేయును. గొప్పదైన ముక్తి అత్యజ్ఞానముద్వారానే లభించును. కర్మాచరణము ద్వారా కాదు. అత్యజ్ఞానము ఉపనిషత్తుల మహా వాక్య తాత్పర్య నిర్ణయము మననము ద్వారా జరుగును. ఆ అత్యజ్ఞానము మనస్సున ఉదయించగానే ఈ ప్రపంచము నీటిలోని బుడగ వలె కనిపించి జీవుడు ఆత్మలో లీనమగును. తద్వారా అజ్ఞానమూలకముగా వచ్చిన సంసారము క్షయమగును. విద్యచేత ముక్తి కౌరకు సాధనసంపన్నుడైన జీవునికి పరమేశ్వరుడు ముక్తిని ప్రసాదించును. సూర్యుడైనవాడు శివపన్నిధిలో మరణించినమా వానికి విద్యచేత తత్త్వోపదేశముచేసి శ్రీపరమేశ్వరుడు రక్షించును. పాతీతి పతి: విద్యయా పాతీతి విద్యాపతి: రక్షించేవాడుగనుక ఈశ్వరుడు రక్షకుడు, విద్యచేత అజ్ఞానమును పోగొట్టి మోక్షమును ఇచ్చువాడుగనుక ఆయన

విద్యాపతి. సకల విద్యలకు ఆయనే పతి. పతి శబ్దమునకు యజమాని, స్వామి, పాలకుడు, కాపాడువాడు, ఏలిక, రక్షకుడు, ప్రభువు అనే అర్థములు కలవు. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు సకల విద్యారాజ్యేకాక ఆ విద్యారాజికి ఆయనే ప్రభువు. ఒక శాస్త్రమును ఆపాదముస్తకము తెలుసుకొనుట సామాన్యుడికి అసాధ్యము. అటువంటి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు ఎన్నో విద్యలకు, శాస్త్రములకు అనంతమైన విజ్ఞాన సంపదకు ఆయనే పతి. అటువంటి విద్యాపతియైన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక.

అనామయము: 55

న విద్యతే ఆమయో రోగో యస్యేత్యనామయము: | రోగవ్యాధిగదామయో | అనామయం స్వాధారోగ్యమితి చ | ని | శ్రు | అధ్యవోచదధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్ | ఉన్నావీరాం అర్చయ భేషజేభిర్భిషక్తమం త్వాం భిషజాం శృణోమితి | యో వామపాదేన జహ్నాన కాలం ఘోరం పపా హోలాహలం దహంతం | తస్మై రుద్రాయ నమో అస్మితి చ శ్రుతిభ్యశ్శివస్య భిషక్తమత్యేన కాలధ్వంసకత్యేన కాలకూట విషభక్షకత్యేన చ కైముతికన్యాయేనానామయత్వం సిద్ధం | అతస్సేనామయోఽస్మద్గదానపాకరోద్విత్సర్జః ||

ఆమము అనగా పక్షము కానిది, వండనిది, వండనిది, కాలనిది, పరిపాక దశకు గానిది, జీర్ణించనిది, రోగ విశేషము అని అర్థము. ఆమనాతము అజీర్ణరోగము. జీర్ణించని పదార్థము కడుపులో ఉన్నప్పుడు అది ఆమముగా మారి అనేక రోగములను కలిగించును. అటువంటి ఆమము ఎవరికి లేదో వారు అనామయములు. శివుడు దైవ్యుడు. దైవ్యుడనగా వ్యవహారమున వివిక్త రూపుడు. వివిక్త రూపుడనగా రహస్యరూపుడని అర్థము. అనగా శివుని నిజస్వరూపము సామాన్యులకు దృగ్గోచరము కాదు. సువర్ణతేజో రూపునకే దృగ్గోచరమగును. దైవ్యుడనగా ద్యోతనమున ప్రకాశరూపుడని తెలియుచున్నది. శివుని అష్టమూర్తులలో ఆదిత్యుడు ఒకడు కనుక ఆ ఆదిత్యుడు దైవ్యుడు. ఆ శివుడు “తేజసామపి తేజస్వీ” గా ప్రకాశించు చున్నాడు. దైవ్యుడనగా స్తుతిలో స్తుత్యరూపుడు. “స్తవ్యస్తవ స్థియః స్తోత్రం స్తుతి స్తోతా రణస్థియః” అని శ్రీసదాశివుని నిజస్వరూపము. “భిషక్తమం త్వాం భిషజాం శృణోమి” శ్రీసదాశివుడు వైద్యులలో కెల్ల గొప్ప వైద్యుడు. దివ్య జ్ఞాన సంపన్నులలో రుద్రుడు ముఖ్యుడు. భిషక్ అనగా వైద్యుడు. లోకమున జీవులందరికి అనేకరకములైన వ్యాధులు కలవు. సంసారమున ఆధ్యాత్మికాధి భౌతికాధిదైనిన మనెడి తాపములు మిక్కిలి బాధాకరములు. సాంసారిక బాధలు సస్తవ్యసనములవలె జీవులను కష్టముల పాలుచేయును. వాటినన్నిటిని తొలగించే వైద్యుడు రుద్రుడు. కావున ఆయన జీవుల పాలిట భిషక్కు ఆయెను. “భీతో నజ్జతే - ప్రాప్యతే” భీతి కలిగినప్పుడు భగవంతుని ధ్యానించి భీతిని పోగొట్టు కొనెదము. “దేహభేదస్తైః సీదతి - నజ్జతి గృహ్లాతి వా భిషక్” దేహములను భేదించి అనుగ్రహించు వాడు పరమేశ్వరుడు. భిషక్ అనగా రోగభయమును నాశనమును చేయువాడు. వ్యాధి తాప సంసారాది వ్యవసములకు చికిత్సుకుడు, భీతి కలిగినప్పుడు మనసా ధ్యానించిన ప్రత్యక్షమగువాడు, దేహమును భేదించి అనుగ్రహించువాడు పరమేశివుడు భక్తులకు కలుగు సంసార రోగములను నివర్తించి సుఖ శాంతిలను కలుగజేయును. నటరాజుగా నాట్యము చేసే శివుడు కాలుడు అనే రాక్షసుని తన ఎడమ కాలికింద తొక్కి అణచి వేసెను. అటువంటి రుద్రునకు అనేక నమస్కారులు శ్రీసదాశివుని గూర్చిన అనేక వేదవాక్యములు వైద్యునిగా కాలామరధ్వంసకునిగా హోలాహల విషభక్షకునిగా వర్ణించినవి. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరంకు అనామయత్వము సిద్ధము. శత్రువులచే మొర పెట్టించువాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. అటువంటి అస్వామి మన్ని రక్షించుగాక.

పంచాక్షరాభిధేయః 56

పరమేశ్వరుని తత్త్వమును ఇదు అక్షరములతో కూడా నిమిది ఉన్నది. ఆ దురు అక్షరములు ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, ఘృద్ధి రూపములైన పంచభూతములకు అవి ప్రతీక. పరమ నిష్ఠుడు పంచాక్షర ఫియముడు. ఆ పంచాక్షరములు పంచ ప్రాణములకు, పంచ జ్ఞానేంద్రియములకు, పంచ విషయేంద్రియములకు ప్రతీకలు. ఈ ఇదు అక్షరముల ఉపాసనద్వారా పరమేశ్వరుని సాక్షాత్కారము కలుగును. ఇదు అక్షరములతో మొదటిదైన వ కారము నయన లేదమును ఇచ్చును. (“నీయలే అనేన ఇతి నయనం, లోచనం నేత్రం నయనం ఈక్షణం చక్షుషీణే”) అని వీటిద్వారా మన్మథరూపమును తెలుసుకొనవచ్చును. కల్పద్వారా భావ్య ప్రపంచమును చూచుచే కాక ఈ ప్రపంచమున అంతటా నిండి ఉన్న పరమేశ్వరుడు తనలో కూడా ఉన్నాడని గుర్తించి ఆయనను చూచేందుకు ప్రయత్నించుట. వ కారము అంచే నాదము. నదలీలి నాదః నాదస్థియుడు పరమేశ్వరుడు. వ్యాకరణ శాస్త్రమునకు ప్రధానములైన “అ ఇ ఉ ఊ” అనేవి మహేశ్వరునినుండి వచ్చినవి కనుక వాటిని మహేశ్వర సూత్రములని పిలిచెదరు. ఆ నాదము అవ్యక్తమైన ప్రణవ స్వరూపము, రెండవ అక్షరమైన మ కారము మనోనిశ్చయమును ఇచ్చును. ఇంద్రియములకు మనస్సుతో సంబంధము లేనప్పుడు అని పనిచేయును.. “మన్యతే అనేన ఇతి మనః” కనుక మనస్సుతోనే పరమశివుణ్ణి నిరంతరము స్మరించుట ఉత్తమము. ఆర్తితో భగవంతుని పిలిస్తే తనను అయిన తప్పక వచ్చి రక్షిస్తాడు అనే ధృఢమైన, అచంచలమైన మనోనిశ్చయము కలిగి ఉండవలెను. “మంత్రాధీనం తు దైవరం” అన్నట్లు దేవతలు వేదోక్త మంత్రములకు అధీనులై ఉంటారు. కావున ఆ మంత్రానుష్ఠానముచేత వారు ప్రసన్నులై మనము కొరిన కోరికలను మనకు ఇవ్వగలరు. మ కారము మంత్రములకు ప్రతీక. “మన్యత ఇతి మంత్రః, మంత్రః దేవదా సాధన విశేషః, మనజ్ఞానే” అనే భారువు నుండి మంత్ర శబ్దము వచ్చినది. “నితరాం మతేః అంతరం నయతి, నిశ్చిన్తోతి నిశ్చయః” నిశ్చయము మనస్సును చెదరకుండా ఉంచును. ఏపనికైనా మనోనిశ్చయము చాలా అవసరము. మరి పరమేశ్వర ఆరాధనకు ఇంకా అవసరము. శి కారము శ్యాన చలనమునకు ప్రతీక. “చలతి తాద్భిలేన ఇతి చలనం, చల కంఠే” స్వభావముగా వాయువు చలన స్వభావము ఉచ్చాసన శిశ్యులతో పరమేశ్వరుని నామస్మరణ, అప్రయత్నముగా చేయుటద్వారా శరీరములోని ప్రతి అణువు పరమాత్మ దర్శనమునకై వృందించును. ఉచ్చాసన, నిశ్శాలతో కూడా పరమశివునికి మనస్సును అంకితము చేయవలెను. శి కారము శ్రోత్రమునకు ప్రతీక. “శృణోతి అనేన ఇతి శ్రోతం, శ్రు శ్రవణే” ఇతర శబ్దములను వినకుండగా నిరంతరము భగవన్నామమునే వినవలెను. భగవంతుడు శ్రుతిగోచరుడు. కనుక పరమేశ్వర ప్రాప్తికి భగవన్నామ శ్రవణము కలికాలమున అతి ముఖ్యము. వ కారము వాంఛితార్థమునకు ప్రతీక. వాంఛితమైన ప్రయోజనము ఈశ్వర దర్శనము. కనుక పరమేశ్వరుని అనుగ్రహం తప్ప మనస్సున మరే వాంఛలను రానివ్వకూడదు. వ కారము వేదమునకు ప్రతీక. వేదమున అనేక మంత్రములు పరమేశ్వరుని విరాటస్వరూపమును ఎన్నో విధములుగా వర్ణించినందున అదే మనకు ప్రమాణము. పరమేశ్వరుడు వేదవేద్యుడు. “విదంతి అనేన ధర్మాధర్మావిలివేదః విదజ్ఞానే” వేదములవేతనే నూనప్పుడు తనచేయవలసిన ధర్మములను, తనం చేయకూడని అధర్మములను తెలుసుకొనుచున్నాడు. పరమేశ్వరతత్త్వమును వేదములే విపులముగా చెప్పినవి. వేదముల వాంఛకూడా పరమేశ్వరుని స్వరూప ప్రతిపాదనమే. కనుక మన వాంఛకూడా పరమేశ్వర తత్త్వ జిజ్ఞాసపై ఉండాలి. య కారము యోచన సకలమునకు ప్రతీక. యోచన అనగా ఆలోచన. ఆలోచన మానసిక ప్రవృత్తి. కనుక అంతరింద్రియములైన మనో బుద్ధి చిత్తాదిహంకారములు, బహిరంద్రియములైన వాక్, శ్రోత్ర, చక్షు, రసన, స్పృశములద్వారా పరమేశ్వరుని యోచించుట. య కారము యజ్ఞములకు ప్రతీక. “యజతే ఇతి యజ్ఞః, యజః నామ

దేవ పూజా సంగతి కరణదానేషు.' ఇట్లు ఇదు అక్షరములకు ప్రతీకలుగా పరమేశ్వరుడు విరాజిల్లుచున్నాడు.

మహ్నోఽపి దేవతలతో ఇదు ముఖములు కలిగిన వాడు పరమేశ్వరుడు ఒక్కడే. ఇదు అక్షరములకు ఇదు ముఖములు ప్రతీకలు. వ కారమున ప్రకాశించే ముఖము మహాహేమములను మహాపాదములను హరించును. మ కారమున ప్రకాశించే ముఖము అనేక కోరికలను మోక్షమును ఇచ్చును. శి కారమున ప్రకాశించే ముఖము అనేక మంగళములను (శివములను) ప్రకాశిని భక్తులకు ఇచ్చి సర్వలోకవాసులను అనుగ్రహించును. వ కారమున ప్రకాశించే ముఖము శక్తి అనే ఆయుధమును ధరించి, వాసుకీని కంఠమున భూషణముగా కలిగి భక్తులను అనుగ్రహించును. య కారము చేత ప్రకాశించే ముఖము పరమేశ్వరుని వినావముతో, ఏ ఆకారముతో పూజించిననూ ఆయన అనుగ్రహించును.

వ కారమున ప్రకాశించే ముఖము తూర్పుదిక్కును చూస్తూ సిద్ధ, సురాసులచేత స్తోత్రము చేయ బడుచున్నది. మ కారముచేత ప్రకాశించే ముఖము దక్షిణ దిక్కును చూస్తూ, సర్వలోకములను దహించి వేసే తేజస్సుతో ప్రకాశించుచున్నది. శి కారముతో ప్రకాశించే ముఖము ఆవు పాలపైన ఉండే నురుగువలె తెల్లనైనది. ఎర్రని కళ్ళకులిగి బ్రహ్మాండ్రాది మరుద్దళములచేత స్తోత్రము చేయబడుచూ కఠంక రహితమైనదిగా పశ్చిమ దిక్కును చూచుచున్నది. వ కారము చేత ప్రకాశించే ముఖము, గౌరవర్థము కలిగి కుంకుమ తిలకముచే ప్రకాశించుచూ, స్పృగ్ద్రవ్య, బింబ శలాధరములచేత చిరునవ్వు కలిగి, నల్లనైన జడలతో ప్రకాశించుచూ, పూర్ణ శకంఠముండలముతోని కాంతిని మించిన కాంతితో ఎక్కువగా ప్రకాశించే ముఖము ఉత్తర దిక్కును చూచుచున్నది. య కారముచే ప్రకాశించే ముఖము ఉత్తరముఖము. ఈ ముఖము వ్యక్తావ్యక్త గుణములకన్నా వేరైనది. 36 తత్త్వములతో కూడుకున్నది. ఒకకారాది సమస్త మంత్రములకు, జనకమైనది. సూక్ష్మాతి సూక్ష్మముకన్నా వేరైనది, ప్రకాంతమైన దివ్యతేజస్సుతో ఆకాశమంతా వ్యాపించి ఉన్నది పరమేశ్వరుని ఇదన ముఖము. ఇదు ముఖములు ఇదు దిక్కులను వ్యాపించి ఉన్నట్లు ఆయన శరీరమున సమస్తదేవతలు నివాసమున్నారు. అందులో ప్రధానముగా లాఠాటమున ఇంద్రుడు, నేత్రములయందు అగ్ని, చెవులలో యముడు, ముఖమున నిలురుతుడు, బాహువులయందు వరుణుడు, నాసికమున వాయుదేవుడు, జఠరమున కుబేరుడు, నాభిలో ఈశానుడు, పాదములలో పృథ్వీ కలరు. ఇది పరమేశ్వరుని సూక్ష్మమైన నిరాల్ స్వరూపము. అంతటి పరమేశ్వరుని అల్పజ్ఞులైన మానవులు కొలవలేరని ఆవరమాత్మే ఇదు అక్షరములతో నిమిడి ఉండెను.

న-మ-శి-వా-య- ఇతి పంచభిరక్షరైః వర్జైః అభిధాతుం యోగ్య ఇతి తథోక్తః | పంచాక్షర మంత్రేణో పాసితం యోగ్య ఇతివా | యద్వా | సూక్ష్మ పంచాక్షరమంత్రః ప్రణవ ఇశ్యగస్త్య సంహితాయామ్యుక్తం | తస్య పంచాక్షరత్వ మప్యస్తి హి | అకారోకార మకారబిందు వాదాత్మక త్వాత్ప్రణవ ఏవ పంచాక్షరస్యేన వాచ్యః తథాచ యోగసూత్రమీశ్వరం ప్రస్తుత్యాహ | తస్య వాచకః ప్రణవ ఇతి | వాచ్యవాచక యోరభేదోపచారేణ శ్రుతిశ్చ బ్రూతే | తథ్యథా | శాశ్వతం శివమద్వైతం నివృత్తైస్సర్వదుఃఖానా మీశానః ప్రభురవ్యయః |

అమూత్రశ్చర్మో వ్యవహార్యః | ప్రపంచోపశమశ్చివోఽద్వైత్య పరమోంకారః | ప్రణవం హీశ్వరం నిద్యోత్ | ద్వైత సోపశమశ్చివ ఇతి | శివాదిశబ్దానాం ప్రణవస్య చైకార్థత్వేన పంచాక్షరాత్మక ప్రణవాభిధేయ ఇత్యర్థః | అథవా | నక్షరతీత్యక్షరం | సర్వమశ్చుతే ఇతివాక్షరం | అశేః | సరస్వత్యయే కృతే | అక్షరం పరంబ్రహ్మ పంచ పంచథా వివర్తతే | జగద్రూపిణాస్తే ఇతిపంచాక్షరం పరబ్రహ్మ | తేనాభిధాతుం యోగ్యం | ఉక్తంచ వాక్యవదీయే |

అనాదినిధనం బ్రహ్మ శబ్దతత్త్వం యదక్షరం ।
వివర్తతేఽర్థభావేన ప్రక్రియా జగతో యత ఇతి ।
తస్మాత్ పంచాక్షరాభిధేయః పాతు మామిత్యర్థః

ఇదు అక్షరములతో, ఇదు స్వర్ణములతో పలుకుటకు యోగ్యమైనది కనుక అది పంచాక్షరీ మంథము. శ్రీ సదాశివునిసంపూర్ణ తత్త్వమును ఇదు అక్షరములతో కూర్చి మంత్రముగా అంగవ్యాసకరణ్యములతో ఉపాసన చేయునప్పుడు దిగ్బంధమును జపము ముగిసే ముందు బంధవిమోచనమున్నూ చేయుట ఆచారము. దీనిని అగస్త్య సంహితలో చెప్పెను. అందులో పంచాక్షరీ మంత్ర మహిమగూడా కలదు. అకార ఓకార మకార చిందు నాదాత్మక రూపమైన పంచస్వర్ణములే పంచాక్షరములు. పంచాక్షరస్వరూపుడు యోగేశ్వరుడు. పంచాక్షరపదవాచ్యుడు శ్రీకాళహస్తిశ్చరుడు. వాచ్యుడు, వాచకుడు శ్రీపరమేశ్వరుడే, వాచ్య వాచకాభేదము చేత వేదముకూడా శ్రీపరమేశ్వరుడే చెప్పినది. శాశ్వతుడు, సుఖకరుడు, శుభకరుడు, మోక్ష ప్రదాత, శివంకరుడు, అద్వైతుడు, ఓంకార స్వరూపుడు. ఆయనే ప్రణవములోనే ఈశ్వరుని తెలుసుకొనవలెను. రెండవ వస్తువును ఉపశమింపచేయువాడు శ్రీసదాశివుడు. శివశంకర రుద్రాది శబ్దములకు ప్రణవమును ఒకే అర్థమును చెప్పిరి. పంచాక్షరాత్మకముగా ప్రణవ స్వరూపమును చెప్పుచున్నారు. అక్షరుడైన పరబ్రహ్మ బద్దెను విధములుగా పరిణామము చెందు చున్నాడు. జగద్రూపుడుగా ఆయనే అంతటా నిండి ఉన్నాడు.

సుభగాశోక భంజనః 57

ఆర్ర శ్రీకాళహస్తిస్థలే కాంచిద్విజక్యాం సుభగా నామ్నిం రూపలావణ్యనిలయాం సాధ్వీం కల్పిద్విజన్మముద్వాహ్య కాలేన ఋతుమల్య తయా యోజితోఽపి విరాగస్తే మన్మథశన్ శివదేవ సస్మార । కదాచిత్తయా ప్రసభమాశ్చిస్తప్తన్ తాం విధూయ నిర్విఘ్నతపస్సిద్ధ్యర్థం పాశ విచ్ఛేదక్షేత్రం జగామ । తదా సా యావనారంభసంభ్రమ మదనవిశిఖదలతా సదా చిరం శుశోచ । తతస్తస్యాం ఆంతర్యామి బోధితాయాం సత్యాం భూతిరంద్రాక్ష పంచాక్షరమంత్రపాశుచూడాశ్చైవ ప్రతనిష్ఠాయాం పరమేశ్వర ఆవిర్భూయ సుభగాయాపుంసార శోకం బభంజ । ముక్తిం చ దదావితి ముష్మభగో భాగ్యం కాంతి సౌందర్యవిద్యాది శివసాయుజ్యపర్యంత మస్యాః అస్తీతి సుభగా తస్యాశ్శోకం బభంజేతి సుభగాశోకభంజన ఇత్యర్థః ।

ఈ నామములతో సుభగ అనే స్త్రీ యొక్క శోకమును శివుడు పోగొట్టెను. శ్రీకాళహస్తిద్విత్యక్షేత్రమున ఒక సుభగ అనే ఒక బ్రాహ్మణస్త్రీ కలదు. ఆమె అతిశోకసుందరి. భాగ్యవంతురాలు మనోహరురాలు. సుభగ అనగా భర్త వలపును మిక్కిలిగా చూడగొన్న ఇల్లాలు. పతిప్రేమ, కడుపు సందిన ముత్తైదువ, తమ ప్రభావము కలిగినది. రూపలావణ్యములతో ఆమెకు అమే సాటి ఆమె పరమసాధ్వీ, పాధ్వీ అనగా పతివ్రత, ఈలుపుగల మహిళ. భర్త సంతోషించిన తానూ సంతోషించునది తన భర్త దుఃఖించినచో తాను దుఃఖించును. తన భర్త ప్రవాసమునకు వెళ్ళినపుడు తాను స్థానానులేపన గంధ పుష్పాదులను వీడి కృణించునది, భర్త మరణించినచో అతని వియోగమును సహించలేక న్యయముగా తను మరణించునది. శీలవతి యగు స్త్రీ, ఇటువంటి నర్మణములు కలిగిన సుభగ ఒక మంచి ముహూర్తమున సుందరుడైన ఒక యువకుని వివాహమాడెను. కానీ సుభగభర్త పరమశివభక్తుడు. అతనికి శివధ్యానము

తప్ప మరే ప్రపంచము తెలియుదు. సుభగకు తన భర్త తప్ప మరే ప్రపంచమును చూచుటకు కూడా ఇచ్చలేదు. భర్తయందు తన అనారాగమును పండించుకొనుటకు వీలు కుదరలేదు. ఒక నాడు తన కోర్కెలను తన భర్తయందు బలాత్కారముగా తీర్చుకొనవలెనని ప్రయత్నించగా అతను సుభగను విడిచించుకొని నిర్విఘ్నంగా సాగేతన తపస్సిద్ధికై ఆమెతో తన బంధమును తెంచుకొని శివశ్రేణిమునకై వెళ్ళెను. అప్పుడు ఆమె తన యోగ్యవారంభ సంభ్రమముచేత, పడునైన మన్మథ బాణములకు తట్టుకొనలేక ఎగిసిపడే తనకోరికలను చంపుకొనలేక వాటిని ఖండించలేక చాలాకాలము దుఃఖించుచునే ఉండెను. కొంతకాలము తర్వాత తెప్పరిల్లి ఆ దుఃఖములను దిగిమ్రుంగుకొని అంతరాత్మ ప్రబోధముచేత సాత్వికురాలై తన భర్త మార్గమునే తనూ అనుసరించవలెనని సాధకురాలిగా మారెను. అంతట విభూతిని ధరించి రుద్రాక్షమాలలనే ఆభరణముగా శివపంచాక్షరినే ఊపిరిగా నిరంతరము జపిస్తూ పాశుపతమును స్వీకరించి శైవ ప్రతముతో శివానుగ్రహమునకై పరమశివుని చాలాకాలము ప్రార్థించెను. శైవ ప్రత దీక్షతో ఉన్న సుభగకు పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై ఆమె సంసార శోకమును పోగొట్టి ముక్తిని ప్రసాదించెను. సుష్ట భగః అనగా భాగ్యమును కాంతిని, సౌందర్యము, విద్యలను కలిగినదై అవి తనకు సంతోషమును కలిగించనందున తన మనస్సును శివధ్యానమునకు ఉపయోగించెను. సుభగలాంటి స్త్రీలు అరుదుగా మనకు తారసపడుదురు. సుభగ తన మనస్సును భోగములవైపు మరల్చలేదు. ఆమె అందు తృప్తిలేదని తలచివేరే దృష్టివైపు మనస్సును మరల్చక ముక్తికై శివుని ధ్యానించెను. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు సుభగ శోభ భంజనుడు. కనుక పరమభక్తితో శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని సేవిచి ఆయన అనుగ్రహమునకు పాత్రులమై ముక్తిని పొందెదము.

చంద్రక్షయ ప్రహర్యాః 58

చంద్రస్య క్షయశ్చంద్రక్షయ స్తం ప్రకర్షేణాపాహరదితి । చంద్రక్షయప్రహర్యా । దక్షేణ చంద్రాయ వివాహ విధి నా దత్తాను నప్రవింశతి కన్యాసు రోహిణ్యామేవ రమమాణే తస్మిన్ దక్షేణ క్షయపీడితో భవేతి శ్మః పరమేశ్వర మారాధ్య తేన రక్షితోఽ భవదితి కథా । అతశ్చంద్రక్షయస్య ప్రకర్షేణా సహర్తా కాళహస్తీశ్వర ఇత్యర్థః తదనుగ్రహకాలః చైత్ర శుద్ధ తృతియా తిథి స్తస్యాం చంద్రపుష్కరణీస్నానే విశేషః ॥

అత్రి మహర్షిని సృష్టి చేయునని బ్రహ్మ ఆజ్ఞాపించెను. అత్రి తపస్సుచేయుగా అతని నేత్రములనుండి తేజస్సు వెడలెను. అవి అనేక దిక్కులకు వ్యాపించెను. వాటిని బ్రహ్మ ఒక చోటకు చేర్చి పురుష రూపునిగా చేసెను. దేవతల స్రాక్షనలలో ఆయనకు బ్రహ్మ సోముడని పేరు పెట్టెను అని మత్స్య పురాణమున కలదు. చంద్రుణ్ణి విష్ణువుకు ఎదురుకమ్మగా వర్ణించెదరు. దక్షుని శాపముచేత చంద్రుడు అదృశ్యుడయ్యెను. అతను లేకుండుట చేత భూమిపై పంటలు లేవు. వర్షములు లేవు. ఓషధులు వృక్షములు పెరుగుటలేదు. యజ్ఞములు చేయుట తగ్గెను. తద్వారా దేవతలకు ఆహారము తరిగెను. అందువల్ల దేవతలందరూ బ్రహ్మ వద్దకు వెళ్ళి చంద్రుడు మరలా వచ్చునట్లు ప్రసాదించుమని వేడిరి. చంద్రుడు ఓషధులయందు దాగి ఉన్నాడు. కావున ఓషధులను పముద్రముతోవేసి మథించిన చంద్రుడు రాగలడని చెప్పగా దేవతలు ఓషధులను షీరసాగరమున వేసి మథించగా చంద్రుడు వచ్చెను అని నరాహపురాణమున కలదు. దక్షుని యజ్ఞము చూచుటకు చంద్రుడుగూడా వెళ్ళెను. ఆ యజ్ఞమును ధ్వంసము చేయుటకై శివుడు తన గణములతోవచ్చి చిందులు వేయుచుండగా చంద్రుడు శివుని కాలుక్రిందపడి నలిగెను. అంతట చంద్రుడు శివుని ప్రార్థించగా శివుడు వానిపై జాలి చూపి

తన శిరస్సున ఆలంకరించుకొనెను అని మార్కండేయ పురాణమున కలదు. సుసేలములు భూలోకమున వృక్షములను చూపించుచుండగా వృక్షసముద్రున అగు మారిషులను కన్యను వారికిచ్చి వృక్షదహమును నిలిపివేయునుని వారిని చంద్రుడు వేడుకొనెను. దక్షుడు చంద్రునకు తన అశ్వినీ మొదలగు కుమార్తెలను 27 చుండిని ఇచ్చి వైభవముగా వివాహము చేసెను. చంద్రుడు రోహిణీయందు మిక్కిలి అనురక్తుడగుటచూచి మిగతావారిని ఆదరింపకుండుటచే వారు తనను తండ్రియగు దక్షునికి నివేదించగా చంద్రుని దక్షుడు క్షయగ్రస్తుడవు కన్యని శపించెను. చంద్రుడీ శాపమునకు భయపడి శ్రీసదాశివుని చెంతకు వెళ్ళెను. శ్రీసదాశివుని భక్తిలో ప్రార్థింపగా చంద్రుని తన శిరమున ఛరించెను. అప్పుడు అశ్వినీ తారలకు చంద్రుడు మరింత దూరమైనందున మరలా దక్షుని వద్దకు వెళ్ళి తమ భాధను తండ్రికి నివేదించగా దక్షుడు శివుని వద్దకు వచ్చి చంద్రునిని విడవమనెను. శరణాగతుడై వచ్చిన వారిని విడవవని శ్రీశివుడు అతని మాటను తిరస్కరించెను. చంద్రుని శపించిన దక్షుడు చంద్రునకు ఆశ్రయమిచ్చిన శివుని గూడా శపించ వలెని నిశ్చయించగా ఆ ఉపద్రవము రాకుండగా శ్రీమహావిష్ణువు వారివద్దకు వచ్చి సంతోషింపెను. బ్రహ్మ చంద్రుని రెండు భాగములుగా మార్చి వృద్ధి, క్షయములు లేని వానిని శివునకు వృద్ధి క్షయములు కలదానిని దక్షుని పుత్రికలకు ఇచ్చెను. తన దగ్గర ఉన్న చంద్రునికి క్షయమును నిశ్చేషముగా హరింపజేసినవాడు శ్రీసదాశివుడు. ఎట్లాగైతే శ్రీసదాశివుడు చంద్రుని క్షయమును పోగొట్టెనో అట్లాగే శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు తన భక్తుల పాపములను విశేషముగా నిశ్చేషముగా పోగొట్టగలడు శ్రీసదాశివుడు చంద్రుని అనుగ్రహించినది. చైత్ర శుద్ధ తదియ ఆరోజున చంద్రా పుష్కరిణీ స్నానము విశేషఫలమును ఇచ్చెను.

అర్కమహా పాపాబ్ధి శోషక: 59

సూర్యుడు అధితి కశ్యపుల కుమారుడు. ఇతను రథమున మేరు పర్వతమును ప్రదక్షిణము చేయును. ఇతని వద్ద హనుమంతుడు, యాజ్ఞవల్క్యుడు వేద శాస్త్రములను నేర్చుకొనిరి. విశ్వకర్మకు ప్రతీకమన సంక్షి ఇతని భార్య. పేరుపురకు పుట్టిన వాడు శ్రాద్ధ దేవుడు (నైవన్యతుడు) మనపు ఆయన. సూర్యుని తేజస్సుని తన భార్య మన సంక్షి భరింపలేకుండెను. సూర్యుని వలన సంక్షికు ఇంద్రియ నిగ్రహములు కల యముడు, చంద్రుల దృష్టికల యమున పుట్టిరి. సూర్యుని తేజస్సుకు భయపడి సంక్షి తన అంశ మన ఛాయను అతని వద్ద వదిలి ఉత్తర కురుదేశములందు ఆడ గుర్రముగా (బడబ) ఉండెను. సూర్యుడు ఛాయయందు శనైశ్చరుని సావర్ణి అను పుత్రులను, తపతి అనే కూతురును కనెను. సవతితల్లి తనను ఆదరించుట లేదని యముడు చెప్పగా ఛాయా వృత్తాంతమును తెలుసుకొని సంక్షి వద్దకు అశ్వరూపమున వెళ్ళి ఆమెద్వారా అశ్వినీకుమారులను కనెను. కొంతకాలముతర్వాత ఆమెను తనవద్దకు తెచ్చుకొనెను. తన తేజస్సును తగ్గించమని బ్రహ్మకు సూర్యుడు విన్నవించగా విశ్వకర్మ సూర్యుని సాన పెట్టగా రాలిన చూర్ణముతో విష్ణువునకు చక్రమును, శివునకు శూలమును, అష్టమనువులకు శంఖములను చేసెను. జమదగ్ని శాములన సూర్యుని రాహువు అప్పుడప్పుడు కలబించు చుండెను. సూర్యుడు, వరుణుడు కలిసి వచ్చుచుండగా మార్గనుధ్యమున వారికి ఊర్వశి కనపడెను. ఆమె అందముకు ఇరువురు ముగ్ధులైరి. మొదట సూర్యునకు రేతః సతవము కాగా దానిని కుండలో ఆమె దాచెను. అంతట నశిష్టము ఉద్భవించెను. వరుణుని రేతస్సును కూడా కుండయందు ఆమె దాచగా అందులో నుంచి అగస్త్యుడు పుట్టెను.

ఈవిషయము తెలుసుకొన్న సూర్యుడు ఊర్వశిని భూలోకమున పురూరపునకు భార్యను కన్పని శపించెను. దూర్వాసుని మంత్రమును కుంతి దేవి జపించగా సూర్యుడు ప్రత్యక్షమై ఆమెకు కర్ణుని అనుగ్రహించెను. వనవాసమున ఉన్న ధర్మరాజు సూర్యుని ప్రార్థించగా సూర్యుడు ధర్మరాజునకు ఆశ్చర్యపాత్రను ఇచ్చెను. శ్రీసదాశివుని ఆజ్ఞచే దివోదాసుని కాలిసగరమునుండి వెళ్ళగొట్టమని సూర్యుని ఆదేశింపగా ఆసనిని చేయలేక శ్రీసదాశివుని చెంతకు వెళ్ళలేక వారణాశి యుండే లోలార్కుడు ఉదయార్కుడు మొదలగు 12 నామములలో వారణాశిలోనే ఉండెను. సూర్యుని ఉపాసించుటవల్ల కుష్టువ్యాధి గ్రస్తుడైన మయూరకవి తనరోగమును పోగొట్టుకొనెను. శ్రీరాముడు రావణ సంహారమున శ్రీఅగస్త్యుడు శ్రీరాముని వద్దకువచ్చి అదిత్య హృదయమును ఉపదేశమును చేసెను. ఆ స్తోత్రపారాయణచేత శ్రీరాముడు రావణాసురుని తేలికగా సంహరించగలిగెను. అర్కుడు అనగా సూర్యుడు. అర్చించువాడు గనుక అర్కుడు. సూర్యుని మహా పాపములనుండి రక్షించెను. కనుక శ్రీసదాశివుడు అర్చనామహాపాపాబ్ధి శోషకుడు.

అర్చిత ఇత్యర్ఘ్యః । అర్చన్య మహత్పాపం పాతి రక్షత్యాత్మానం అస్మాదితి పాపం । పా రక్షణే అథపిబలి పాపిష్ఠమితి నా పాపం । పా పానే । తన్య మహాపాపమేవాబ్ధిరివాబ్ధిః పాపరాశిరిత్యర్ఘ్యః । అత్రోదాహృతన్య యథా తాకికజన్తైః పారం నదృతే । ఏన మేతత్పాపస్యాంతో నదృశ్యత ఇతి ప్రాయశ్చిత్తాభావస్సూచితః । అస్యార్చన్య మహాపాపాబ్ధిం యశ్చోషయతి నిరస శేషయతి వ్యసోహతీతి న తథోక్తః । కిం తత్రాయశ్చిత్తానంతరితం మహాపాపం సూర్యేణాచరితమితి చేత్ కిమితః పరమస్థి । మహాపకులం । యచ్చివనిందక సాంగత్యాదేః । దక్షో నాను బ్రహ్మకుమారో విధివోదిత ఉచ్చాస్రిణి యజ్ఞనాయ సంకల్ప్య స్వపుత్ర్యా దౌషాయణ్యా అగమన సమయేన హరం నిందితవాన్ తదానసీమగ్నాదయస్తత్ర నిర్భయం తచ్చుజ్జువుః । క్షోర్యే దేవతాంతరనిందా ప్రాయశ్చిత్త విధానానంతరం శివనిందాశ్రవణ ప్రాయశ్చిత్తాభావమూహ ।

యపుర్యభూతవిమతం విశ్వేశం తు వినిందతి ।

న తన్య నిష్క్రూతిశ్చక్త్యా కర్తుం కల్పశతైరపీతి ॥

పాద్యేవాప్తమూర్తిపర్యణి

శివనిందాగరం మూర్తం యది శాపితమక్షమః ।

స్వకర్ణా తోదయేత్ త్రైలితి శాస్త్ర వినిర్ణయ ఇతి ।

శ్రీభాగవతే ౨౨

కర్ణా పిహాయ నిరగాద్యదకల్యణశే స్వాత్మావితర్య పుణిభిః పృథిరస్యమానా ।

ఛంద్యాత్ర సహ్య రుశతీ మవతాం ప్రభుశ్చేక్షేహ్యమసూనపి తతో విపుజ్జెత్స

ధర్మః ఇతి । శివపురాణే

శివనిందా వచశ్రవణ్యా యస్సు న వ్యాకులో భవేత్ ।

న చందాంతవమూపాద్య వరకేషు పతివ్యతీతి ॥

శివనిందావచశ్రవణస్య సద్యో దేహపాలాదిశ్రవణాతో తత్సాంగత్య తప్త్రవణ తద్యజన హవిరశ నాశవతో ౨౨౨౨౨౨ న కథం మహాపాతకం భవేదిత్యర్ఘ్యః ।

స పునస్త్రాంతే వీరేణా మర్త్యలోకే స ఘోగాఽ నశిష్ట పాపపుష్పత్రాగత్య తస్మాన్ శ్రీకాళహస్తిశ్వరాను గ్రహత్ పూతస్థుర్నలోక పూజ్యశ్చాభవత్ | అతశ్చంభురర్చ్య మహాపాపాద్ధి శోషక ఇత్యర్థః ||

పా అనే ధాతువుకు రక్షణమని అర్థము. పాపము అనగా దుష్కృతము. పాపిష్టుడు అనగా మిక్కిలి పాపము చేసినవాడు. పా అనే ధాతువునకు రక్షణ అని అర్థము కూడా కలదు. అనేక పాపములను ఆచరించేవాడు. మహా పాపములనే సాగరమునంటేవాడు అని అర్థము. సాగరమున జలబిందువులు ఎన్ని ఉండునో అన్ని పాపములను చేసినవాడని, అటువంటి పాపమహా సముద్రములో మునిగి లేలువాడని అర్థము. లోకములైన నాగరికులు, గ్రామీణులు చేసే పాపములకు హద్దే లేదు. తన ఉనికిని నిలపెట్టుకొనవలెనని లెక్కలేని పాపములు మానవుడు చేయుచున్నాడు. పాపరాశికి అంతములేదని ఆ రాశిని నివారించుటకై మానవుని మనస్సును మంచి మార్గమున ప్రవేశ పెట్టుటకై మనమహర్షులు ప్రాయశ్చిత్తకాండను ప్రవేశ పెట్టిరి. సూర్యునియొక్క మహా పాపాద్ధిని మరిగించుటకై, నిశ్చేషముగా పోగొట్టుటకై శ్రీసదాశివుడు అవతరించెను. సూర్యుడు చేసిన ప్రాయశ్చిత్తము ఏమి? ప్రాయశ్చిత్తమువలన పోయిన పాపములు ఏమి? అనలు సూర్యుడు ఆచరించిన మహాపాపములు ఏమి? మహాపాపముల రాశి అతని వద్దకు ఎందుకు చేరినవి? అని ప్రశ్నించినచో శ్రీసదాశివుని నిందించే వాడితో అతను కలిసి ఉండటం, శ్రీశివనిందను ఎదిరించలేక పోవుట, వెంటదలగు మహా శివావధానములను సూర్యుడు చేసెను. దక్షుడు ఒక ప్రజాపతి. ఇతను బ్రహ్మదేవుని కుడిబొటను న్దేలు నుండి పుట్టెను. ఎడమచేతి బొటనదేలున పుట్టిన ధరణిని దక్షుడు వివాహము చేసుకొనెను. ఏరికి 50 మంది కుమార్తెలు ఐదుగురు కుమారులు కలిగిరి. ఒకనాడు దురద్రుష్టము చేత ప్రేరింపబడినవాడై శ్రీసదాశివునకు ప్రాధాన్యతలేని ఒక మహా యుజ్జవమును చేయనంకల్పించెను. తన పుత్రుల ముందు తన పుత్రుల భర్తవన శ్రీసుమేశ్వరుని అనేక విధములుగా నిందించెను. ఆ శివనిందనను ఆ యుజ్జవమును చూడవచ్చిన అనేకులు వినిరి. సూర్యుడు కూడా ఈ శివనిందను విర్బిలితో వినెను. కూర్మపురాణమున దేవతలనిందకు చేసుకొనవలసిన ప్రాయశ్చిత్తమును చెప్పి శివనిందను శ్రవణము చేసినందువల్ల వచ్చే ప్రాయశ్చిత్తమును కూడా చెప్పెను. సుష్ట ప్రాణికోటి చేత స్తుతించే విశ్వేశ్వరుని ఎవరు నిందించెదరో వాన్ని వందకల్పముల (కల్పమునగా బ్రహ్మదేవునకు ఒకరోజు) వరకు పాప పరిహారము చేసిననూ తరగదు. అట్లాగే పద్మపురాణమున అష్టమూర్తి పరమమునందు తెలిసో తెలియకో శివనిందను చేసినచో వాడు మూర్ఖుడు శివనిందకుడు ఏమీ సాధించలేని అప్రయోజకుడు. శివపురాణమున ఇట్లు కలదు. శివనిందా పూర్వకమైన మాటలను విని ఎవడు వ్యాకులత చెందడో వాడు. నీచమైన జన్మను ఎత్తి నరకలోకమున నివాసమేర్పరుచుకొనును. శివ నిందను విన్న వెంటనే మరణించును అని శాస్త్ర ప్రమాణముచేత శివనిందకుని సాంగత్యము వలన, శివనిందను వినుటద్వారా శ్రీశివునికి ప్రాధాన్యతలేని యుజ్జవమును వ్రతములను మొదలగునవి వాటిలో ఉన్ననూ, వాటిలో భాగము నహించిననూ మహా పాతకములు వచ్చును. కనుక దక్షుని యుజ్జవమున ఉండుటవలన ఆ యుజ్జవ హవిర్భాగములను స్వీకరించుటవలన సూర్యుడు మహాపాతకుడాయెను. ఆ యుజ్జవమున వీరభద్రుని చేత పినుకబడి మూరబడినవాడై, పచ్చలేని వాడై, పారిపోయెను. కొంతకాలము తర్వాత హస్తాష్ట్రమును పొంది శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని పరమభక్తితో సేవించి,

ఆయుఁ అను గ్రహముతో పరిశుద్ధుడై సర్వలోక పూజ్యుడు సూర్యుడు జనాడు. అందువల్ల శ్రీ చాళహస్తీశ్వరుడు అర్చనతో పాపాల్లి శోషకుడు.

ఆనంద తాండవ కరః 60

నాట్యము లెందు రకములు లాస్యము లాండవము. ఈ నాట్యము భర్తృ పురి పాఠ్యమైనదియు, చరమిభక్తులపైర్చ సాధకమై యశస్కరమై ఉపదేశ్య సహితమై సమ్యక్ జ్ఞాన సదమై ముందు రరముల వార్చి సత్సర్వ మార్గ సదభ్యుక్తమై సర్వ శాస్త్రార్థ సంపన్నమై సర్వ శిల్ప సువర్తకమై ఇతిహాస సహితమైనది.

పర్యశాస్త్రార్థ సంపన్నం సర్వ శిల్ప సువర్తకం ।
నాట్యాభ్యం పంచమం వేదం సేతిహాస మమన్వితం
జగ్రాహ పాత్యం ఋగ్వేదా త్మానుభ్యో గీతవేద చ
యజుర్వేదాద భవ యాన్ రసానాథర్య జాదపి ॥

నాట్యవేదము పంచమవేదముతో నమానము. ఋగ్వేదమునుండి సాహిత్యమును యజుర్వేదమునుండి అభినయమును సామవేదమునుండి సంగీతమును అధర్వణవేదమునుండి రసములను గ్రహించి కాశ్యరానుగ్రహములతో బ్రహ్మదేవుడు కరతమునికి నాట్యవేదమును ఇచ్చెను. ఇందు కుశలులు (గ్రహణధారణయోగ్యులు) విదగ్ధులు (ఊహాహాసమర్థులు) సగల్బులు (సభాకంపము లేనివారు) జితశ్రములు (వ్యాయాసాభ్యాసాదులచేత అలసటలేని నముచితదేహము కలిగినవారు) గ్రహణము (గురుముఖతః గ్రహించుట) ధారణ (గ్రహించిన దానిని మరచిపోకుండుట) జ్ఞాన (ఊహాహాసవిచారము) ప్రయోగము (సభలో చేసే ప్రదర్శనము) సంశిత వ్రతులు (అభ్యాసదక్షులు) అగు తన 104 పుత్రులను శిషితులుగా చేసి భరతుడు ప్రచారము చేసెను.

ఆంగికం భువనం యవ్య, వాచికం పర్యవాజ్మయం ।
ఆహార్యం చంద్ర తారాదిః తం వందే పాత్రికం శివం ॥ (అభినయ దర్పణం)
యవ్య సంకల్పనూత్రేణ విశ్వనూహార్య మద్భుతం ।
తం మానసమహామూర్తిం వందే గిరి సుతామపి ॥
శవే శృంగారాద్రా తదితర జవే కుత్సన పరా
పరోషా గంగాయాం గిరిశ వయవే విష్ణుయవతీ ।
హరాహాభ్యో భీతా పరసిరుహ పాభాగ్య జయినీ
సహృషు ప్సేరా తే మయి జనని దృష్టేః సకరుణః ॥
యోఽయం స్వభావో లోకవ్య సుఖ దుఃఖ పమన్వితం ।
సోంగాద్యభినయోపేతో వాట్యమిత్యభిధీయతే ॥
వయోఽనురూపః ప్రథమమ్త వేషః వేషానురూపేణ గతిప్రచారః ।
గతిప్రచారానుగతం చ పాత్యం పాత్యానురూపోఽభినయశ్చకార్యః ।
పంధ్యారంభ విజృంభితం శ్రుతి శిరః స్థానాంతరాధిష్టితం
సప్రేమ ప్రమరూభిమాన మసక్తృత్వద్వాపనా శోభితం ।
భోగీంద్రాభరణం పమస్త సుమనః పూజ్యం గుణావిష్కృతం
సేవే శ్రీగిరి మల్లికార్జున మహా లింగం శివాలింగితం ॥

నాట్యశాస్త్రములో స్ఫుటం లాండవం అనేవి పర్యాయ పదములుగా ఉపయోగించిరి. శ్రీసదాశివుడు తనభక్తుడైన తండవునకు స్వత్యం నేర్పగా ఆయనతన అజ్ఞతో భరతునకు ఉద్దతస్వత్యం నేర్పాడు. శ్రీసదాశివుడు స్త్రీతితో పార్వతికి లాస్యం నేర్పెను. లాస్యము సుకుమారస్వత్యం. ఇందు ముఖ్యంగా శృంగారసంబంధి సంలాపము ఉండును. తండవుడు పరమేశ్వరాజ్ఞతో మునులకు స్వత్యం నేర్పగా అది లాండవమైనది. ఆ లాండవమును మునులు మానవులకు నేర్పిరి. పార్వతి బాణాసురుని మమార్తె యన ఉషకు లాస్యమును నేర్పెను. ఆమెనుండి మానవకాంతలు లాస్యము నేర్చుకొనిరి. కనుక ఆదిదంపతులైన శ్రీపార్వతీ పరమేశ్వరుల ద్వారానే ఈ నాట్య సంప్రదాయము భూలోకమున ఆవిర్భవించినది. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని పరమానుగ్రహమును పొందుటకు చతుర్వేదుల వెంకట శ్రీశివసుబ్రహ్మణ్యశర్మ నాట్య శాస్త్ర ఉపోద్ఘాతమును, సందికేశ్వరుని అభినయ దర్పణమును చూచి నాట్యమును గూర్చిన కొద్ది వివరములను ఇచ్చెను.

ఆనందదేవ సంజాతం లాండవ మానంద లాండవం తత్పదా కురుతే ఇత్యానందలాండవకరః శివపుదానందోఽపి సర్వప్రపంచ రిరోధానానంతరం నిత్యసిద్ధస్త్వైత్తైకతత్వనిరవధి సుఖరూపత్వం వ్యంజయన్ముత్యతి | తథాచసూత్రః |

వ్యవ్వరూపాను సంధాన ప్రమోదాత్తాండవ స్రీయః |

బ్రహ్మవిష్ణు మహేశానైరుపాన్యో గుణవమార్తిభిః |

దేవదేవో మహాదేవస్సాంబ పుంసారమోచకః |

వవర్త పరమం భావమైశ్వరం సంప్రదర్శయన్నతి |

సను శివస్వస్వైశ్వర్యపరమభావం కిమర్థం కథం వా ప్రదర్శయంతీతి చేదుచ్యతే | యథా రత్యాదిస్త్రీయి భావ కార్యవ్యవర్తనేనాభినయేన వా ప్రదర్శనే స రత్యాది రభివ్యక్తః సన్ శృంగారాది రసరూపతామూపద్యతే | ఉక్తంహి | వ్యక్తస్ఫుటై ర్విభావాదైస్త్వస్థాయీభావో రసస్ఫుట ఇతి | ఏవం పరతత్త్వన్యరూపవిషయేఽ భావేఽపి తత్కారణభావినయేన విశదీకరణాత్మం తన్తముపాస్య ముచ్యంత ఇతిభావః అభినయేనైవ ఆనంద సాక్షాత్కారోపదేశో హి లాండవాభిప్రాయః | తథాచ బ్రహ్మగీతా వచనం |

యథా వర్తవ మీశవ్య స్వభావాల్లోక రక్షణాత్ |

తథా విద్యా విరోధాభ్యా గీతిర్లోకోపకారిణీ ఇతి ||

సర్వప్రవర్తనే స్వస్యోపానూర్ణం పారమైశ్వర్య బోధకం లాండవం | ప్రళయే తున్వ నిత్యలానంద ప్రదర్శనార్థం చేతి లాండవద్వయం కురుతే | అత ఇదం సర్వం దృశ్య ప్రపంచ జాతం తస్మిన్ న సభాల్వేన మహేశ్వరానమూసీదితి శ్రీకంఠమూలాచార్యాః |

దగ్ధే తవాఖిడహనేన చరాచరేస్మిన్ మత్పాత్రైభిలం భువనమేన మహేశ్వరానం |

తత్ర స్థితిం విముధనాథ! తవాసహాయాం సంఠః శ్మశానవసతిం సముదాహరంతీతి ||

క్షుద్రపురగ్రామ పితృవేషేషు విభూతి రుద్రో లోకహితాయ వృత్య తీత్యామశాసవతే |

పురా బ్రహ్మైష్య వృజద్దోరాన్ భూతసంఘావృతోద్దతాన్ |

తే భూతసంఘాః ఘ్నంతి స్మ స్మస్తాస్తేనాభిరాః ప్రజాః ||

ఉగ్రాణాం విగ్రహే తేషాం సో శక్తో మాం వ్యయోజయత్ |

ఘోరాః హతా మయా తత్ర రక్షితాశ్చాభిరాః ప్రజాః ఇతి |

రుద్రాశ్చై రుద్రవచనం । భాగవతే తః । నిరతిశయస్యాత్మానందరసాస్వాదనిత్యత్వాదన్య
తుచ్ఛీకృత సర్వవిషయ భోగస్య సర్వత్ర స్థానానంతేషాది విషయేషుఽ తుల్యభృష్టే భవన్య
కైలాసవత్ శృణానే పి వాసతాల్య ప్రదర్శనాయేతి కాశ్యపేనోచ్యతే । తల్

ఏతస్యాం సాద్విః సంద్యాయాం భగవాన్ భూతభావః ।

పరితో భూతపార్వద్విః పృతో నృత్యతి భూతరాట్ ॥

శృణావక్ర్రానింధూని ధూసరో వికీర్ణవిద్యోతిజటాకలాపః ।

భస్మావకుంతామలరుక్మదేహో దేవస్త్రీ భిః పశ్యతి దేవరస్తే ॥

నయన్య రోకే స్యజనః పరోఽథవా వాత్సాదృతో నోతకశ్చిద్వి గర్భన్వః ।

నయన్వతేస్తవృరణాపవిడ్డామాశాన్మహే తాం బతభుక్త భోగామితి ।

కాశ్యపేన దితిం ప్రత్యుక్తం । తస్మాద్విస్తృ రోక మభార్తమానంద తాండవం కరోతి ।
పమర్ద్దదయే ముదం కుర్యాదిత్యర్థః ॥

అమితమైన ఆనందముచేత పుట్టిన తాండవము కనుక దాన్ని ఆనంద తాండవమని
పేరు. పరమేశ్వరుడు ఆనంద స్వరూపుడు కనుక ఆయన చేసే తాండవము ఆనందప్రదమైనది.
సమస్త ప్రపంచము తన యందు లయమగుట నిత్య సిద్ధము అవధికేని స్వాస్థిత్విత్య
సుఖరూపమును తెలియచేయుచూ ఆయన నృత్యము చేయును. శ్రీ సూతమహర్షి ఇట్లు
చెప్పెను. స్వస్వరూపాను సంధానము చేత తాండవ స్థియుడైన పరమశివుడు ఆనందమున
బ్రహ్మాదిదేవతలచేత అనేక విధములుగా స్తుతింపబడిన వాడై కైలాసమున నివసించు చున్నాడు.
దేవదేవుడు, మహాదేవుడు, సాంబశివుడు, సంసారవిమోచకుడు అని మహాదేవుని స్తుతిస్తూ
ఉండగా తన మహిమలను తెలిపే అనేక భావములతో అనేక సన్నివేశములను తెలుపుచూ
ఆయన నర్తించెను. పరమశివుడు నృత్య రూపమున తన మహిమలను, భావములను
సన్నివేశములను ఎందుకు ప్రదర్శించెను? వాటిని నోటితో చెప్పనచ్చును గదా! అని ప్రశ్నించినచో
నవరసములైన శృంగారము, హాస్యము, కరుణ, రాద్రము, వీరము, భయోపకము, భీభత్సము,
అద్భుతము, శాంతము అనే తొమ్మిది రసములను నోటితో చెప్పుట కష్టము అని
అభినయముద్వారానే తెలియును కావున వాటి ఉత్పత్తి స్థానములు స్థాయీ భావములు
కూడా తొమ్మిదే. శృంగారమునకు రతి, హాస్యముకు హాసము, కరుణకు శోకము, రాద్రమునకు
క్రోధము వీర్యమునకు ఉల్లాసము భీభత్సమునకు జుగుప్స, అద్భుతమునకు విస్మయము
శాంతమునకు శమము స్థాయీ భావములు. రసములన్నియు ధర్మార్థకామమోక్షములతో
ఏదో ఒక దానిని ఆశ్రయించి ఉండును. సంభోగమునకు సంబంధించిన మిక్కిలి కోరిక
కలిగి ఉండుట రతి, స్వభావనిరుద్ధములగు వేషభాషా చేష్టాదుల చేత పొందేవికారము హాసము.
ఆస్త జన వియోగమువలన కలుగు దుఃఖాతిశయము శోకము, ఆసాధారణమైన పనులకు
చేయు సంకల్పమునకు ఉల్లాసమును పేరుగలదు. రాద్రాకారమును చూచి కీడును శంకించుట
భయము అని అందురు. నెత్తురు చిమ్ముట, వారి చిన వదార్థములను చూచుట, శమములనుండి
మాంసములు నరములు బయటకు వచ్చుట చూచినచో జుగుప్స కలుగును. వైరాగ్యముచే
వైషయిక భోగముల యందు కోరిక లేకుండుట శమము అని అందురు. ఈనవ రసములను
తెలిపే సూత్రమున “వ్యక్తః, సత్యైః విభవాద్యైః స్థాయీ భావోరస స్మృతః” అని చెప్పిరి.
విభావానుభావ వ్యభిచారి సంయోగాద్రవ నిష్పత్తిః” అని నాట్య శాస్త్రమున భరతముని
చెప్పెను. భరతముని చెప్పిన దన సూత్రమును భట్టరీల్లబుడు, శ్రీశంకుకుడు, భట్టనాయకుడు

అభినవగుత్తుడు అనేక విధములుగా వ్యాఖ్యానించిరి. వీరే కాక అలంకార శాస్త్ర సమర్థకులందరూ ఈ సూత్రమును వ్యాఖ్యానము చేసిరి. రసోత్పత్తికి కారణమైనది విభావము. ఇది ఆలంబనమని, ఉద్దీపనమని రెండు విధములు. తాకికములగు రత్నాదుల కార్యములగు క్రీగంటి చూపులు మొదలగునవి అను భావములు. పరుల కష్ట సుఖములను అనేక పర్యాయములు భావించుట ద్వారా నచ్చిన రస్మయత్వమునకే సాత్వికభావములనిపింపరు. ఇవి ప్రంభము ప్రళయము రోమాంచము స్వేదము, వైస్వర్ణ్యము చేపధవు, వైస్వర్ణ్యము ఆశ్రువులని వినిపిది రకములు. ఇవి విశేషముగా అంతరమా రత్నాదులకు సహకారములగుచూ ఉన్నవి వ్యభిచార భావములు. ఇవి 33 రకములు అని. నిర్వేదము, గ్లాని, శంక, అసూయ, మదము, శ్రమము, ఆలస్యము, దైన్యము, చింత వ్యామోహము స్మృతి, భృతి ప్రేమా చాపల్యము, హర్షము, అనేగము, జాడ్యము, గర్వము, విషాదము, భీత్యుక్యము, నిద్ర, అపస్మారము, సుషుప్తి, నిరోధము, అమర్షము, అపహీర్ష, ఉగ్రతమతి, వ్యాధి, ఉన్మాదము, మరణము, తాపము, వితర్కము మొదలగునవి. ఈ నిర్వేదాది చిత్త ప్రవృత్తులు కాన్యనాట్యములలలో వ్యభిచారులని వ్యవహరింపబడును. ఒకే భావమునకు ఉదయము శాంతి, సంధి, శబలిత అను నాలుగు అవస్థలు కలవు. శృంగారమున నాయిక ఆలంబన విభావము, నాయిక రూపసంపద ఉద్దీపన విభావము కలూక్షాదులు అను భావములు ప్రీయలాభజనిత హర్షాదులు వ్యభిచార భావములు ఆనందాశ్రువులు సాత్విక భావములగుచున్నవి.

హాస్యరసము కొంటె పిటులు ఆలంబనవిభావములు వారిచేష్టలు ఉద్దీపనములు నవ్వుట అనుభవము, ఎక్కువగా నవ్వుటవలన కలుగు ఆశ్రువులు సాత్వికములు హర్షాదులు వ్యభిచారి భావములు వీని సంయోగమునలన హాస్యరసముగుచున్నది. శోకమున ఆర్జున వియోగము వలన చచ్చును. అదే ఆలంబన విభావము దైన్యముగా ఉండే వారి ముఖము ఉద్దీపనవిభావము గుండెలను తలను బాదుకొనుట నేలపై పార్శ్వము మొదలగునవి అనుభవములు. దుఃఖాశ్రువులు సాత్విక భావములు చింత, మోహ, విషాదాదులు వ్యభిచారిభావములు వీని యోగమున శోకము రస భావమును పొంది కరుణ అగు చున్నది.

క్రోధమున పరాక్రమమున ఆరితేరిన సైనికులు ఆలంబన విభావములు శత్రుదర్శనము ఉద్దీపనము గర్జించుట పళ్ళు కొరుకుట మొదలగునవి అనుభవములు రోమాంచాదులు, సాత్విక భావములు, గర్వ అమర్షాదులు, వ్యభిచార భావములు. వీని సంయోగమున క్రోధము చర్వణమై రౌద్రరస మగుచున్నది. సర్వదిగ్విజయ రూపముగు అపారణ కార్యసాధనమునకు ఉత్సాహముని పేరు. భీరోద్వేతులగు భటులే ఆలంబన విభావములు, శత్రుసైన్య సందర్శనము ఉద్దీపనము తత్రోధోక్తి భుజిస్తానాదులు అనుభావములు గర్వాదులు వ్యభిచారి భావములు వీని సంయోగమున ఉత్సాహము వీర రసమైనది. ఇది దానవీరము, దయావీరము, యుద్ధవీరము, ధర్మ వీరము అని నాలుగు విధములు.

భయమునగా ప్రళయమేఘ గర్జిత మగు ఆ ధ్వనిని విని శత్రువులు పారిపోవుట, ఇవట శత్రురాజులు ఆలంబన విభావములు విజయభేరి వివాద శ్రవణము, ఉద్దీపనము, బెదురు చూపులు అనుభవములు కంఠము స్వేదము మొదలగునవి. సాత్వికములు దైన్య సంక్రమాదులు వ్యభిచార భావములు వీని సంయోగముచే భయము భయానక రసమగుచున్నది. జుగుప్సతో మరణించిన జీవులు మొదలగు వారు ఆలంబన విభావములు శరీరమునుండి విడిపోయిన భాగములు దుర్గంధము మొదలగునవి ఉద్దీపన విభావములు ఆ దృశ్యములను చూడకుండా

కళ్ళ మూసుకొనుట దుర్గంధమును పీల్చుకుండగా ముక్కును మూసుకొనుట మొదలగునవి అనుభావములు. మొహము అవస్థారము ఆవేశము వ్యాధి మొదలగునవి వ్యధిచారి భావములు వీని సంయోగముచే జుగుప్స భీభ్రష్టమగుచున్నది. విస్మయమునకు లోకోత్తర సుందర రూప సృష్టి ఆలంబన విభావము. తత్రుభావము, మహిమ ఉద్దీపనము కళ్ళ పెద్దవి చేయుట, కనుబొమ్మలు త్రిపుట మొదలగునవి అను భావములు రోమాంచారులు సాత్త్వికములు వితర్క వేగ హర్షములు. వ్యధిచారములు వీని సంయోగమువలన విస్మయము రస భావమును పొంది అద్భుతరసమగును. వైరాగ్యముచే తాకిక అలౌకిక సుఖ భోగములయందు కోరికలు లేకుండుట, ప్రాసంధిక వైభవాదులన్నియు నిస్సారములే అనే వేదాంత జ్ఞాన సంపన్నులైన సూరినర్యులు ఆలంబనము పుణ్యాశ్రమములయందు నివాసము ఉద్దీపనము. కన్నులు అరమోడ్చుట పెదవి విరుచుట మున్నగునవి అనుభావములు, రోమాంచారులు సాత్త్వికములు నిర్వేదహర్షాదులు వ్యధిచారి భావములు వీని సంయోగముచే శమము శాంత రసమగుచున్నది. రసములు, భావములు, అభినయములు, ధర్మములు వృత్తులు ప్రవృత్తులు సిద్ధులు స్వరములు అలోద్యములు, గానములు రంగముల విషయ స్వరూపమే నాట్యవేద సంగ్రహము, నాట్య మందలి అభినయములు నాలుగు విధములు. అవి అంగికము (శారీరాభినయము) వాచికము (వాగభినయము) అహార్యము (అంగరచన, వస్త్ర భూషణాది ఛారణము) సాత్త్వికము (సత్త్వ సంబంధమైన అభినయము) లు. ప్రయోగము సర్వమును అహార్యభినయమందే నిశ్చితమై ఉన్నది.

నాట్యము పరతత్త్వ స్వరూప విషయము కానప్పటికీ ఉపాసన చేసి పరతత్త్వమును అభినయించి దానిని విశదీకరించుట ద్వారా దాని విషయమును తేలికగా తెలిసే అవకాశము కలదు. అభినయము చేత ఆనందమును ఉపదేశమును కూడా పొందవచ్చును. ఆనంద పారసశ్యము చేత తాండవమును శ్రీసదాశివుడు చేయును.

బ్రహ్మగీతలో ఇట్లు ఉందిను. శ్రీసదాశివుడు లోకరక్షణము కొరకు లోకోపకారము కొరకు విద్యా వినోదముల కొరకు గీతములను పాడుచూ నాట్యమును చేయుచుండెను. సృష్టికి ముందు తన స్వరూప జ్ఞానమును బోధించుటకై పరమేశ్వరుడు తాండవమును, ప్రళయ కాలమందు తన నిత్యమైన ఉనికిని ఆనంద స్వరూపమును తెలుపుటకై రథముల తాండవములను శ్రీపరమేశ్వరుడు చేయును. కావున ఈ కనిపించే ప్రపంచమంతయు ఆయన నాట్యమందిరమాయెను. శ్రీకంఠాచార్యులు శృణానమే శ్రీసదాశివుని నాట్యమందిరము అని చెప్పిరి. చరాచరము ఐన ఈ ప్రపంచము ఒక మహాభువనమందిరము అందులో శృణానమనే సభామందిరము ఆ శృణానమున శ్రీసదాశివుని మూడవకంటి చూపులచేత తగుల బడిన ప్రదేశము. ఘోర పుర, గామ శృణాన, వన, విభూతులయందు శ్రీసదాశివుడు నృత్యము చేయును అని అనుశాసనిక పర్వములో (మహాభారతము) కలదు. పూర్వము బ్రహ్మదేవుడు మిక్కిలి బలవంతులు భయంకరులు ఐన భూత ప్రేత సంఘములను నృజించెను. ఆ భూత సంఘములు ప్రజలను పీడించుచుండగా వాటిని శ్రీసదాశివుడు సంహరించెను. ఆ సంఘములు చాలా ఉగ్రమైనవి. వాటిని అదుపుచేయుటకు సామాన్యులకు సాధ్యము కాదు. అది శ్రీకాళహస్తిశ్వరునికే సాధ్యము. నిరతిశయమైన స్వాత్మానంద రసాస్వాదము చేత నిత్య తృప్తుడైన వానికి దుఃఖము కలిగించేది శూన్యమైనది అగు ప్రాసంధిక భోగములకు స్థానముగా అలంకారములు మొదలగు విషయములయందు సమానమైన దృష్టికల శ్రీశివునకు

కైలాసమైననూ శృణావ మైననూ సమానమైన భావము కలిగిఉండునని కళ్యణ మహర్షి అభిప్రాయము.

సర్వభూతములకు ఆధిపతియు అన్ని జీవులయందు సమానమైన స్థితి కలిగిన వాడును సాయంసంభ్యతే సర్వభూతములను సంతోషపరచుటచే నృత్యమును ఎన్నుకొని శ్రీ సదాశివుడు నృత్యమును చేసెను. శృణావ ధూళి చేత అలంకరింపబడిన దేహము చెదరిననూ మిక్కిలి ప్రకాశముగల ఆయన జడలు భస్మము చేత కప్పబడిన మలినముచే బంగారు కాంతులు కల శ్రీ సదాశివుని దేహమును మూడు లోకములలోని జీవులు భక్తి ప్రసత్తులతో సేవించుచున్నారు. కళ్యణ మహర్షి తన భార్య యన అధితికి పరమేశ్వరుని మహిమలను చెప్పుచూ లోకసుఖముల కొరకు ఆనంద లాండమును శ్రీ సదాశివుడు చేయునట, ఆయన లాండము చేయుటలో జీవులకు ఆనందమును కలిగించుటే పరమతాత్పర్యము. శ్రీ కైలాస నివాసమును విరక్తి చెంది శ్రీకాళహస్తీశ్వరునిగా వెలసిన శ్రీ సదాశివుడు మాకు దుఃఖములు లేని ఆనందమును చేకూర్చుగాక అని ప్రార్థించు చున్నాను.

సకలామర నాయక: 61

ప్రాణాదిషోడశకలాభిన్నహ సర్వం త ఇతి సకలా: | న నియంతే కల్పాంతమిత్యనురా: | సకలాశ్చలే అమరాశ్చ సకలామరా: తేషాం నాయకః స్రభుస్సకలామరనాయకః | శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసస్తాన దేశార్థక్షిణతః శ్రీశివానంద శిఖరాగ్రే సశ్చిమ భాగే విరాజమాన్ అగస్త్యేశ్వర శృంభుః పాయాదిత్యర్థః | అథవా సకల శబ్దస్య వాజమేయకోక్తా ప్రయస్త్రిం శత్రుంభ్యాకా ఏవ సకలామరా: తేషాం నాయక ఇత్యర్థః | తథాహ | శ్రు | తే దేవాః కతమ ఇతి త్రయస్త్రింశదితి | అష్టావసవః ఏకాదశరుద్రాః ద్వాదశాదిత్యాస్త ఏకత్రింశదింద్రశ్చ స్రజాపతిశ్చ త్రయ స్త్రింశా ఇతి | అగ్నిశ్చ పృథివీ నాయు, రంతరిక్ష మూదిత్యశ్చ ద్వాశ్చంద్రమా నక్షత్రాణి చైతేవసవః | ఏతేషు హివసుసర్వం హింద మూహితమితి | తస్మాద్వసవ ఇతి | కతమే రుద్రా ఇతి | దశమే పురుషే ప్రాణా ఆత్మైకాదశః | తే యదాస్మాచ్చరీరావ్యర్థ్యా దుగ్రామంత్యథ రోదయంతితి | తస్మాద్రుద్రా ఇతి | కతమః ఆదిత్యా ఇతి | ద్వాదశ చై వాసాప్సంవత్సరస్య ఏత ఆదిత్యా ఏతే హింద సర్వమూదదానాయంతి తస్మాదాదిత్యాఇతి | కతమః ఇంద్రః కతమః స్రజాపతి రితిస్తనంయత్పు రేవేంద్రో యజ్ఞః స్రజాపతి రితిశ్రుతేః ఏతే షాం త్రయస్త్రింశత్రుంభ్యాకానామమరాణామపీమాయకో నః పాయాదిత్యర్థః ఏత ఏవ పృథక్కోటిశో భవంతి ||

అనేక కళలలో కూడిన వాడు నులుడు. అతడు గీత వాద్యాది చతుష్స్థి కళలతో నిష్టాతుడు. ప్రాణాది షోడశ కళలు అనగా ఐదు జ్ఞానేంద్రియములు, ఐదు కర్మేంద్రియములు ఐదు విషయేంద్రియములు సత్త్వ గుణవ్యస్థి మమస్త్వల చేతనూ రజోగుణ వ్యస్థి సమస్త్వల చేతను అంతః కరణ చతుష్టయము ఏర్పడగా బుద్ధి మనస్సులోనూ చిత్తము అహంకారములోనూ అంతర్బునించి చిత్తము మనస్సులో లయము చెందగా షోడశ పదార్థములే కళలుగా ఉన్నవి. కల్పమునకు చివరన వచ్చే ప్రళయమున నశింపని వారు. అమరులు. నమన్ దేవగణమునకు నాయకుడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. దక్షిణ కైలాస ష్టేత్రమునకు దక్షిణ దిక్కులో ఉండే శ్రీశివానంద శిఖరాగ్రమునకు సశ్చిమ భాగమున వెలసిన శ్రీ అగస్త్యేశ్వర స్వరూపుడైన పరమేశ్వరుడు మనలను రక్షించుగాక అని ప్రార్థించుచున్నాను.

మరి ఒక అర్థమును వాజ్ఞనేయ వేద శాఖలో చెప్పినట్లుగా సకల శబ్దమునకు ముప్పై మూడు కోట్ల సంఖ్యగల దేవతలకు శ్రీరాజహస్తేశ్వరుడే నాయకుడు. వేదమున ఇంకొక శాఖలో ఆసలు దేవతలు ఎంతమంది అని ప్రశ్నించినచో ముప్పై మూడు అని అర్థము కలదు. అందులో అష్టవసువులు, ఏకాదశరుద్రులు ద్వాదశ ఆదిత్యులు ఇరవై రోమిదిమంది ఇంద్రులు సహజతులు ముప్పై ముగ్గురు. ఇందులో అగ్నిదేవుడు, సూర్యుడు, వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, వగలు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు మొదలగునవి వస్తువులు. వీరిద్వారానే జీవులకు సంపదలు చేకూరును. ఇతరులు ఎంతమంది అనే ప్రశ్నకు పురుషునిలో పది పాణములలో ఆత్మను కూడా కలిపినచో పదకొండు అగును. సూర్యులు ఎంతమంది అని ప్రశ్నించినచో నవనర్తరమునకు మానములు వచ్చెందు, దేవేంద్రునకు యజ్ఞపతిగా దేవగణమునకు కైలాస పరి మన ఈశ్వరుడే. ఆయనే వీరందరికీ నాయకుడు. ఆయన ఆజ్ఞానసారముగా దేవతలు మూడు లోకములను పాలించుచున్నారు. ముఖ్యముగా కైలాసవాసి ఐన శ్రీ పరమేశ్వరుడు అందరికీ ప్రభువు. ఆయన కృషును పొందుటే మానవుల ముఖ్యకర్తవ్యము. ఆయన భక్త సులభుడు కనుక శ్రీరాజహస్తేశ్వరే వెలసెను. సకలామర నాయకుడైన ఆయన నాకు అమరత్వము ప్రసాదించుగాక.

భర్తః 62

భర్త్యంతే దహ్యంతే పాపాన్యస్య భజనాదితి భర్తః । అథ భర్త్యంతే కామకాల త్రిపురాణ్యనేతి వా భర్తః । భ్రస్ - జ్ - పా - కే - గాయత్రీమంత్ర ప్రతి పాద్య ఇత్యర్థః । గాయత్రీమంత్ర పదాన్వయః ఏవం దృశ్యతే । దేవస్య దీప్యమానస్య సవితఃస్మార్యస్య సుధ్యే యో భర్తః పరమేశ్వరః । హరస్మరహర్ భర్గ ఇత్యభిధాన కోశాత్ । స వ నో స్మాకం ధియోబుద్ధివృద్ధిః ధర్మాదిగోచరాః ప్రచోదయాత్రైరయేత్ తద్వరేభ్యం భర్గాభ్యం బ్రహ్మ ధీమహి ధ్యాయామః । లింగాది వ్యత్యయశ్చాందసః । య ఎవోంతరాదిత్యే హిరణ్యయః పురుష ఇతి । నమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యనర్థాయేత్యది శ్రుత్యసంగమాత్ । గాయత్రీమధ్యగత భర్గ శబ్దపక్షః పరమేశ్వరో నః పాయాదిత్యర్థః ॥

భక్తుల పాపములను దహించు వాడు భర్గుడు, పాపులను వేధించు వాడు గూడా భర్గుడే. భజ్యము అనగా దహనశక్తి కలిగినది. భక్తుల పాపములను పరమేశ్వరుడు నశింప చేయును గనుక ఆయన భర్గుడు. గాయత్రీమంత్ర పదముల అన్వయము ఈ విధముగా కనపడుచున్నది. వెలుగులతో ప్రకాశించే దేవుడు. వెలుగులరేడు. ఐన సూర్యునికి సవిత్రునికి మధ్యలో ఉండేవాడు పరమేశ్వరుడైన భర్గుడు. హరుడు అనగా తీసుకొనువాడు, విభాగించువాడు పట్టుకొనువాడు అని అర్థము. స్మర హరుడు అనగా కామూరి, భర్గుడు అనగా పాపులను వేధించు వాడు, ఏవంగుణవిశిష్టుడైన పరమేశ్వరుడు నాకు ధీ = తెలివి. మతి, ఊహ, భావన, ఆలోచన ఏ జ్ఞానేంద్రియముచేత కలిగించునో ఆ బుద్ధిని నాకు ప్రసాదించుము. మానవ ప్రవృత్తి ఎప్పుడు ధార్మికముగానే ఉండవలెను. మనస్సును గూడా ఆ మార్గముననే ప్రవోదనను చేయవలెను. పరేభ్యసునగా ముఖ్యమైన దానినే ఎన్నుకొనుట, కోరవలసినదే కోరుట అని అర్థము. జగత్తులో బ్రహ్మ కలిసి ఉన్నందున 'నేతి నేతి' అనే ఉపనిషనిద్వాక్యములచే బ్రహ్మలో కలిసిన జగత్తును విడదీసి బ్రహ్మను దర్శించుట. ధ్యానించుట మొదలగునవి చేయవలెను. వేదమున శ్రీ సదాశివుని బంగారు రంగు కల పురుషునిగా హిరణ్యయకేశునిగా పశుపతినిగా, ఉమాపతినిగా వర్ణించెను.

గాయత్రీ మంత్ర భాగమున భర్గునిగా మధ్యమంతు పరమేశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక అని శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని నేను ప్రార్థించుచున్నాను. శ్రీగాయత్రీ మంత్రార్థమును శ్రీఅదిశంకరులు పరబ్రహ్మకే సమన్వయమగునట్లు చెప్పిరి.

దుర్గా సమారాధ్య: 63

దుఃఖేనాపి పరైర్గంతమంశక్యా దుర్గా శక్తిః సాగిరిజా పరిచారికా జ్ఞానాంబికా తపసి అధికసాహాయ్యం కృతవలీపరమేశ్వరమభ్యర్చ్య తద్వత్త విగ్రహాశోభాం ప్రేతి కథా తతశ్చ తయా దుర్గాయా సమారాధ్యం యోగ్య ఇత్యర్థః యద్వా దుర్గం సరకం తద్వంతో దుర్గాః పాపినః లైప్యస్యగదార్థం యోగ్యో న భవతీతి దుర్గా సమారాధ్యః ఉక్తంచ భగవతా ।

న మాం దుష్కృతివో మూఢాః ప్రపద్యంతే నరాధమాః ।

మాయయాపహృతజ్ఞానాః అసురం భావమాశ్రితాః ఇతి ॥

దుర్గను చండీక అని కూడా పిలిచెదరు. దుర్గాదేవి దుర్గముడు అను రాక్షసుని సంహరించుటచేత ఆమెకు దుర్గ అనే పేరు వచ్చెను. కష్టము చేత పొంద దగినది. సర్వ దుఃఖములను ఆమె అంతము చేయును. ఇతరులచేత పొందుటకు శక్యముగానిది దుర్గాదేవియొక్క శక్తి. (గిరిః గిరా వా జాయతే ఇతి గిరిజా) కొండయందు పుట్టినది కనుక పార్వతీకే గిరిజా అని మరి ఒక పేరు కలదు. ఆమె శంకరునకు ఆత్మీయ పరిచారికగా కొంతకాలము గడిపినది. జ్ఞానము అనగా పరమాత్మ విషయమైన వివేచనము, బ్రహ్మోపాసన, ఆత్మసాక్షాత్కారము, ఆత్మ స్వరూప ప్రకాశనము, మోక్ష ఫలకమైన బుద్ధి బ్రహ్మ ప్రాప్తికి సాధనమైన నిష్కమ ఫలప్రదముగా ఇచ్చే తల్లిని శ్రీజ్ఞాన ప్రసూనాంబికా అని పిలిచెదరు. ఆ అమ్మ పరమేశ్వరుని కోసం ఘోరమైన తపస్సు చేసి ఆయన మెప్పును పొంది ఆయన అందమునకు లోబడి ఆయనను భర్తగా పొందినది. తీవ్రతపస్సుచేత శ్రీపరమేశ్వరుని అర్థ శరీరమే ఆమె పొందినది. దుర్గం అనగా సరకమని అర్థము. పాపచరణ నల్లనే సరకము సిద్ధించును కనుక పాపములన్నియు ఆమె అనుగ్రహంతో నశించును. పాపులైన జీవులు జ్ఞాన ప్రసూనాంబికను కొలుచుటకు కూడా అవర్జులు. మాయచేత ఆవహించిన జీవులు రాక్షస ప్రవర్తిని చేపట్టి మూఢులు అగుచున్నారు. వారు నరాధములు. అటువంటి అధములు కూడా శ్రీజ్ఞాన ప్రసూనాంబికను భక్తి ప్రపత్తులతో సేవించినచో ఆమె అనుగ్రహించి తరింప చేయును. అఘటనాఘటన సమర్థురాలైన ఆమె శ్రీపరమేశ్వరుని సేవింపి ఆయన అర్థాంగి ఐనది.

శక్రప్రస్తుతః వైభవః 64

శక్రేణ ప్రకర్షేణ మృతో వైభవోఽప్యస్తీతి శక్రప్రస్తుతవైభవః ।

అత్ర జాతు చిదింద్రన్యభాయామష్టరో లాన్య మవలోకయన్తుంతరా సమాయాతం గురువనభ్యర్చ్య తస్మిన్నందక్షితే పశ్చాత్తత్త్వానే తస్మాద్రం ప్రతినిధాయ తస్మిన్న పి నిహితైత్యాభినయానే సతి తం వజ్రేణాహనతో ఆచార్యాననూనతద్దననాఘద్వితయే నమతరాందూయమానమనాశ్రీకాళహస్తీశ్వరే తవస్తస్త్వా దేవస్య సాక్షాత్కారముయే విషహరణ కాపు రధ్వనం నాద్యహనస్తుతిభిస్తోషయామాసేతి కథా । అతశ్శక్రప్రస్తుత వైభవ ఇత్యర్థః ॥

దేవేంద్రునిచేత మిక్కిలిస్తుతింపబడిన వాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు తన వైభవమును స్తుతి మాత్రముననే పరమానంద భరితుడగువాడు. ఒకానొకప్పుడు దేవేంద్ర

సభలో దేవేంద్రుడు అప్పుడసల నాట్యమునకు మోహితుడై పరమపదై చివరికి పరమములను మరచి వారి నాట్యమును చూచుచూ ఆనందించుచుండెను. అంతలో ఆ సభకు బృహస్పతి వచ్చెను. దేవగురువు రాకను గూడా గమనింపక ఆయనను గౌరవించక ఆ నాట్యాసందమున దేవేంద్రుడు ఉండెను. అంతట బృహస్పతి బ్రహ్మ పద్మకు వెళ్లె దేవేంద్రుని విషయమును నడిపించెను. ఈ విషయమును తెలుసుకొన్న దేవేంద్రుడు గర్విష్టుడై అహంకారముతో తన వజ్రాయుధముతో బృహస్పతిని సంహరించెను. కొంతకాలము తర్వాత పశ్చాత్తప్తుడై శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని గూర్చి ఆశ్చర్యమునకు వచ్చి గొప్ప తపస్సుచేసి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని దర్శించి తన పాపములను పోగొట్టుకొనెను.

ఒకనాడు బృహస్పతి ఇంద్రుడుకైలాసును ఉన్న శ్రీశివుని చూచుటకై ముని రూపములను ధరించి బయలుదేరిరి. శ్రీసదాశివుడు వీరిని పరీక్షింపగోరి ఉగ్రరూపుడై దిగంబరుడై వీరి మార్గమునకు అడ్డుగా వచ్చెను. మొదట ఇంద్రుడు అతనిని శ్రీసదాశివునిగా ఎరుగక అతనిని సంహరించుటకై ఎదురుగా వచ్చిన వజ్రాయుధమును ప్రయోగించెను. ఆ దిగంబరుడు ఇంద్రుని తన మూడవ కంటిచేత భస్మము చేసెను. అప్పుడు బృహస్పతి ఆ దిగంబరుడే శివుడని గ్రహించి అనేకవిధములుగా స్తోత్రము చేసి దేవేంద్రుని బ్రతికింపమని ప్రార్థించెను. అంతట శివుడు ఆయన కోర్కెను అనుగ్రహించెను. అందువల్ల ఈశ్వరానుగ్రహముతో శక్రుడు తన పూర్వ వైభవమును పొందెను. అహంకారముచేత పదనీ భ్రష్టులైనవారు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని ప్రార్థించగా వారికి ఆయన వారి పూర్వవైభవమును ఇచ్చెను.

నేతా 65

వాయుసూర్యాదిదైవతకులం స్వస్వకృత్యేషు నియమేన శాసయన్మయతి ప్రేరయతీతి నేతా | శ్రు | భయాదప్యగ్నిస్తపతి భయాత్తపతి సూర్యః భయాదిం ద్రశ్చ వాయుశ్చ మృత్యుర్దైవతి పంచమ ఇతి తథాప నాజననేమకం యస్సర్వేషు భూతేషు నిర్వేభ్యోఽంతరోఽయం సర్వాణి భూతాని న విదుః యస్య సర్వాణి భూతాని శరీరం యస్సర్వాణి భూతాన్యంతరోఽయమయ త్యేష త ఆత్మాఽంతర్యా మ్యన్పుత ఇతి తస్మాచ్చరాచర సర్వజగన్మేలాఽయం శ్రీకాళహస్తీశ్వరోఽనః స్మార్తేణ నయన్పిత్యర్థః ||

వాయువు, సూర్యుడు, దేవ గంధర్వ, యక్ష, కిన్నర కింపురుషాది గణములు వారి పనులయందు నియమించి, శాసించి, ప్రేరేపించి వారిని తీసుకొని వెళ్ళువాడు నేత. నేత అనగా ప్రభువు, ఏలిక అని అర్థము. అగ్నిదేవుడు పరమేశ్వరునియొక్క భయమునలన (భీతిచే) తపింప చేయును. దహించును, సూర్యుడు భయపడి వెలుతురు వెలుదలైనవి కలుగచేయుచున్నాడు. ఇంద్రుడు కూడా భయపడి కాలానుగుణమైన వర్షములు మొదలగునవి చేయుచున్నాడు. వాయువు యముడు మొదలగు వారు తమ కార్య భారములను క్రమము తప్పక చేయుచున్నారు. ఇంద్రాదిలోకపాలకులు ప్రభువులు, పరమేశ్వరునియందు భయముచేత క్రమబద్ధమైన పాలనను అందించు చున్నారు.

వాజననేయ శాఖయందు ఏ సర్వేశ్వరుడు సర్వభూతములయందు ఉండువాడు. ఎవరు ఆయన గూర్చి తెలుసుకోలేరో వారు మూర్ఖులు అయినే సర్వమునకు నేత ప్రభువు. చరాచరమైన ప్రపంచమునందు ఆయన నిండి ఉన్ననూ ఆయన గూర్చి చరాచర ప్రపంచములోని జీవులకు తెలియదు. జగత్ప్రభువైన వాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. అయినే జగన్నేత. భక్తులకు నన్నార్థమును చూపు వాడు కూడా ఆ పరమేశ్వరుడే. ప్రపంచనేత ఐన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నన్ను సన్మార్గమున నడిపించి నాకు నుత్తిని ప్రసాదించమని ప్రార్థించు చున్నాను.

హరహరోద్ధర్త 66

హరహరోద్ధర్త హరహరోద్ధర్త కల్పిచ్చినద్విజః శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసస్తం
వాయులింగమభ్యర్చయన్ శివసంస్కార వాసపి విషయభోగేచ్ఛయా శివద్రవ్యాణ్యపహృత్య
మృతో సరకయాతనాం సుచిరమనుబభూవ తథాచ కూర్మ నవనం

శివద్రవ్యాపహరణం శివనిందా చ కుత్రచిత్ ।

శివభక్తాపరాధశ్చ ప్రాయశ్చిత్తే న వశ్యతీతి ॥

పవనే సర్వసి సమయవిశేషాదిశైవసంస్కారాల్ భూతిరుద్రాక్షధారణపంచాక్షరీ జపాల్
చిరనిరయయాతనానుభవాచ్చ తస్మిన్నీశ్వర దయోదయాల్ సానందమునిర్దిష్ట్యాగత్యాముం
విలోక్య కరుణయా హరహరేతి జగద్ద తల్ క్షణేనాయం యమనన్విధానమభ్యేత్య హరహరేతి
నామ ప్రాప్య తదుపదిష్ట మార్గేణ పశ్చాద్భవే శివమారాధ్య ముక్తోఽభూత్ తతో
హరహరోద్ధర్తయం దే వో మామసి భవాదుద్ధరేత్ ॥

పరమేశ్వరుని శక్తి అనేక విధములుగా వాఙ్మయమున తెలియ బడుచున్నది. (‘పరాఽన్య
శక్తిః వివిధైవైశ్రూయతే.’ శ్వేత 6-8) పరమేశ్వరుడు ఒక్కడే ఐననూ శివకేశవ హిరణ్య
గర్భరూపములగు అనేక అవతారములచే స్రవయ స్థితి సృష్టికి హేతువగు శక్తిని
ప్రదర్శించుచున్నాడు. ఒకే పారమేశ్వర తత్త్వము అనేక రూపములతో జీవులకు
స్రుత్యక్షమగుచున్నది. ఇవట హరి హరులకు అభేదము. విష్ణురూపాయ నమశ్చివాయ, శ్రీ
హ్రీం విష్ణురూపాయ నమశ్చివాయ, విష్ణు రూపాయ శివాయనమః, శివాయ విష్ణు రూపాయ
ఇటువంటి నామములు హరిహరా భేదమును సూచించు చున్నది.

కిమస్తిమాలాం కిము కౌస్తుభం వా

పరిష్క్రూయాయాం బహు మన్యసే త్వం ।

కిం కాలకూటః కిముదా యశోదా

ప్రవ్యం తవ ప్సాదు వద ప్రభో! మే ॥

ఈ శ్లోకమున సర్వేశ్వర రూపము శివకేశవ సమస్తి రూపము. పరమేశ్వరుడు దేహాలంకరణ
సమయమున అష్టినూలను (కపాలముల మాలికను) ఉత్తమాలంకారముగా స్వీకరించునా
లేక కౌస్తుభమణిని (క్షీర సాగరమంధనమున శ్రీలక్ష్మితో పుట్టినది.) గ్రహించెదనా?
(ఉత్తమాలంకరముగా భావించెదనా) అకలి వేసినప్పుడు నీకు కాలకూట మహావిషము
రుచించునా లేక యశోదాస్తన్యము రుచించునా? అని శివకేశవ రూపములకు కూడా అభేదమును
చెప్పెను. పిపీలికాది బ్రహ్మ పర్యంతము ఉన్నది ఒకే ఆత్మ. అనేక జీవులుగా మారినట్లు
పరమాత్మే శివకేశవాది రూపభేదములతో భక్తులను అనుగ్రహించుచున్నాడు.

శ్రీకర భక్తాం భోధి మధాకర! చక్రత్రశూల ధారణరక్షే ।

భీకర నిర్భరతకరుణాకర దృగ్దీప్తివికర! హరిహరనాథ! ॥

అని హరిహరులకు అభేదమును చెప్పెను.

హరిహరులను ఉద్ధరించువాడు పరమేశ్వరుడు. ఒకానొక శివద్విజ్ఞాదనే బ్రాహ్మణుడు
శ్రీ మద్దక్షిణకైలాసమున వెలసినవాడును, వాయులింగాకారములోనున్న శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని
సేవింపి, శైవ సంస్కార విశిష్టుడైనపుటికిన్నీ ప్రాపంచిక సుఖములను మరిగి, విషయభోగములకు

శివ ద్రవ్యములను అపహరించి సుఖములను ఆనందమును పొందెను. కాల క్రమమున అతను మరణించగా నరకమునకు వెళ్ళి చాలా కాలము నరక యాచనను ఆనందించెను. కూర్మపురాణమున ఇట్లు ఉన్నది. ఎప్పుడైననూ ఎక్కడైననూ ఎవడైననూ శివ ద్రవ్యమును అపహరించుటగాని శివుని నందించుటగాని శివభక్తులయందు ఆమర్యాదగా అపవ్యతగా ప్రవర్తించినచో ఆ అపరాధ నివృత్తికి ప్రాయశ్చిత్తము కూడాలేదు అని ఇటువంటి వచనములు ఉన్నప్పటికిని విశేషమైన శైవ సంస్కారమువలన విభూతి రుద్రాక్ష భారణ పంచాక్షరీ జపముచేత ఈశ్వరుడు గ్రహమును పొంది ముక్తుడగును. నరకమునకు వెళ్ళిన శివద్విజ్ఞుని మీద సురమేశ్వరునికి దయ ఉదయించగా అదృష్టవిశేషమున అచటికి ఆనందయతి అనే ఒక మహర్షి అతనిని చూచి జాతిపడి అతనికి వినిపించేలాగా గట్టిగా 'హరహర' అని అరచెను. ఆ నామము విన్న నరక వాసి య శివద్విజ్ఞుడు దానినే నిరంతరము జపించుచుండెను. అంతట అతని భక్తికి వెచ్చి శ్రీసురమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై అతనికి ముక్తిని ప్రసాదించెను. 'హరహర' అనే నామ స్మరణచేత ముక్తిని ప్రసాదించిన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు ఈ సంసార సముద్రమునుండి వచ్చి ఉద్ధరించవని ప్రార్థించుచున్నాను.

చక్రకిల్బిషమార్తకః 67

చక్రస్య కిల్బిషం చక్రకిల్బిషం స్వామిద్రోహ పాపవిచ్యుత్తః । తస్మాద్దశం వ్యసోహనమయమకరోదితి తథోక్తః । పురా । రుద్రకోపసంజాతః జలంధరాసుర మాయుధాద్యప్రధర్షం హంతుమీశ్వరశ్చరణాంగుష్ఠేన భూమౌ లిఖిత్వా తడుత్తితేన ప్రహరణేన తం సంహృత్య తచ్చక్రమసుర వధార్థం హరో విష్ణవే దదౌ । పునస్తయోః కదాచిదసురాహ మేవాశ్చ హసం అహ మేతాన రీచమారయమితి వాక్యారభ్యోరివ చక్రవిష్ణోః కలహే జాతే త్వం నిస్తేజస్సోఽభవేతి హరిణాశస్తేన తేన స్వామిద్రోహిణా చక్రేణాగత్య శ్రీకాళహస్తీశ్వర స్సమూరాధితః । తతశ్చక్రేశ్వర లింగాబిరూప్యాత్ దేవః తత్కిల్బిషం మమృజే ఇతి కథా : అత్ర దుర్గాశైలస్యా రాత్రాప్రవ్యాం దిశి చక్రేశ్వరలింగం విరాజతే । తస్మాదావిరూప్యం స్వామిద్రోహిణోఽపి చక్రస్య పాపం శ్రీకాళహస్తీశ్వరో యో వ్యవశయత్ పదేవో మల్తాపం విమోచయేత్ । చక్ర ప్రసాదకాలః చైతశ్శుద్ధ పంచమీ॥

కిల్బిషము అనగా పాపము, తప్పు, రోగము, వెడ్డ విషయము అని అర్థము. చెక్రి యొక్క కిల్బిషము చక్రకిల్బిషము. స్వామికి ద్రోహమును తలపెట్టినంత పాపము అని కిల్బిషమునకు అర్థము. ఆపాపములను పోగొట్టుకొనే ప్రయత్నము చేయువానిని చక్ర కిల్బిషమార్తకః అని అర్థము. పూర్వము జలంధరుని సంహరించుటకు ఏ ఆయుధములు సరి చేయనందున, రుద్రుడు కోపగించెను. అంతట తన కుడికాలి బొటనద్రేలును భూమికి రాయగా అచట అగ్ని పుట్టెను. ఆ అగ్నినుండి సుదర్శనమును చక్రము పుట్టెను. దానిని శ్రీసుహావిష్ణువునకిచ్చి రాక్షససంహారము చేయుమని శివుడు చెప్పెను. ఆ చక్రాయుధముతో శ్రీహరి రాక్షససంహారమును చేసెను. కొంతకాలము తర్వాత చక్రరూపుడైన సుదర్శనమును శ్రీహరికి రాక్షస వధరో భేదాభిప్రాయము నచ్చినది. రాక్షస సంహారమునకు నేనే కారకుడను అని శ్రీసుదర్శనముడు కాదని శ్రీహరి పోట్లాడుకొనిరి. అంతట కోపగించిన శ్రీహరి శ్రీసుదర్శనముని తేజోహీనుడవు కన్నుని శపించెను. అంతట శ్రీహరిచేత తిరస్కరింబడిన సుదర్శనముడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని భక్తి ప్రపత్తులతో ధ్యానించెను. అంతట శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు లింగమునుండి ఉద్భవించి చక్ర యన సుదర్శనముడు చేసిన తప్పును తెల్పి అతని పాపములను, స్వామి ద్రోహమును పోగొట్టి,

అతనిని రక్షించెను అని ఒక కథ కలదు. ఇప్పటికి శ్రీకాళహస్తీశ్వర శ్రీమద్భక్తకొండ (శైలము) కు తూర్పున చలేశ్వరుడు వింకాకారమున వెలసి ఉన్నాడు. అట్లా అచట ఆవిర్భవించి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అనుగ్రహించినా తన పాపములను స్వామి దోహదమనే నేరమును పోగొట్టుకొనెను. అతనిని అనుగ్రహించిన సమయము చైత్ర శుద్ధ పంచమి అని అచటి స్థానికులు చెప్పుచరు. విందరెండరో పాపములను నశ్శేషముగా పోగొట్టి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నా పాపములను పోగొట్టి నన్ను అనుగ్రహింప ప్రార్థన.

స్కంద సర్వజ్ఞతా హేతుః 68

స్కందయత్యసురా స్విద్రావయతీతి । అతీన్నిశ్చేషం శోషయతీతి లోకహితాయః గౌర్యవలోకాల్పాలతోచ నాచ్చివతేజోనిర్గత్య పరితస్కృందతీతి వా స్కంద ఇత్యర్థః స్కందిర్ గరిశోషణయోః । తస్య స్కందస్య సర్వజ్ఞతాయా అయమేవ హేతురభూదితి తథోక్తః । నమః । స్కందస్య స్వయమేవ సర్వజ్ఞత్వే కథం తస్మాన్యో హేతురీతి చేత్ । స్వయమేవ సర్వజ్ఞః పరమేశ్వర ఏక ఏవ । అన్యే కుమారహరివిధిముఖాః తప్త్రసాదేనేతి శాస్త్రాదవగమ్యతే । అయం గిరిజాంకే స్త్రీయ న్రవ్యామృతం నిపీయ దేవేన దేవైః సముపదిశ్యమాన సర్వార్థ మవగమ్య అగస్త్య సనత్కుమారాదిభ్యః ఉపదేష్టుమారభే తదా శంభుర్వైదికమర్యాదాది దర్శయిష్యమా తమః కుర్వీతేత్యాజ్ఞాపయామాన । మర్యాదా నామ శ్రుతిః తేహ సమిత్వాణయో భగవంతం పిప్లూతాదముపసన్నాః శానకో హ వై మహీశాలోంగిరసం విధి వదుపసన్నః పసచ్చ । అధీహి భగవో బ్రహ్మతి । ఏనమాదిశ్రుతి విహిత సంప్రదాయ, తదతిక్రమదోషపరిహారాయ గుహం తపసి సంయోజ్య తస్మై సర్వజ్ఞతాం దత్వా శ్రీవిద్యాశైల మారోఢ్య సర్వపదేష్ట్య తస్మాం ప్రాజ్ఞేభ్యషించదితికథా ॥

స్కందుడనగా కుమారస్వామి. ఇతని రల్లి తండ్రి శివపార్వతులు. ఇంద్రుడు కుమార సంభవమునకు భయపడి శివపార్వతుల మన్మథ క్రీడకు భంగమును చేయమని అగ్నిని బ్రతిమిలాడగా అగ్ని శివపార్వతుల వికాంతస్థలమునకు వెళ్ళెను. అగ్ని రాకను చూచిన పార్వతి అగ్నిని కోపముతో శివవీర్యమును ధరించమని అదేశించెను. అంతట అగ్ని శివవీర్యమును ధరించి అచట నుండి వెళ్ళెను. శివ వీర్య గర్భ భారమును మోయలేక, అగ్ని గంగను ధరించమని ప్రార్థింపగా, ఆ గర్భమును గంగ ధరించెను. కొంతకాలము తర్వాత ఆ గర్భమును ఆమెకు కూడా మోయుట దుర్భరమాయెను. అంతట ఆ గంగ ఆ గర్భమును రెల్లుగడ్డి మీద విడువగా సూర్యరశ్మికి పెరిగి బాలుడయ్యెను. ఆ బాలుని కృత్రిక (నక్షత్రములు) పెంచినందున అతను కార్తికేయుడాయెను. (బ్రహ్మపురాణము) మునిసత్పులను అగ్ని మోహింపగా అరుంధతికాక మిగలా ముని సత్పుల రూపమున ఆ స్వాహోదేవి వచ్చి అతనిని సంతోషపెట్టెను. ఈ విషయము తెలిసిన మునులు వారి సత్పులను విడువగా స్వాహోదేవి వలన జరిగిన వృత్తాంతము తెలుసుకొని శాంతించిరి. ఆరుగురు కృత్రికలు ఒకేసారి పిల్లవానికి పాలు ఇవ్వచానికి రాగా ఆ పిల్లవాడు ఆరుముఖములుగా మారి ఆ ఆరుగురి స్తవ్యమును ఒకేసారి పానము చేసెను. ఇంద్రుడు కుమారస్వామిని వధించుటకు రాగా అతని గర్భమును హరించెను. శూర పద్ముడనే రాక్షసుని స్కందుడు అవలీలగా సంహరించినందున దేవేంద్రుడు తనకుమార్తె అగు దేవసేనను ఇచ్చి వివాహము చేసెను. ఒకనాడు కుమారస్వామిని చూచుటకు బ్రహ్మరాగా అతనిని ప్రణవమునకు ఆర్ద్రము అడిగెను. నేనే ప్రణవ స్వరూపిని అని బ్రహ్మ చెప్పగా అసత్యమును చెప్పినందుకు కుమార స్వామి బ్రహ్మను బంధించెను. ఇంద్రాది దేవతలు శివుని వద్దకు వెళ్ళి స్కందుని

స్కంద సర్వజ్ఞతా హేతుః

బ్రహ్మ బంధవిముక్త కోసం సౌర్థిందిరి. అప్పుడు భిక్షాను సారముగా స్కందుడు బ్రహ్మను వదలెను. భిక్షుత్వ వ్యాప్తి భూలోకమున అవతరించమని శ్రీశివుడు స్కందుని ఆదేశించగా కన్నడదేశమున చెన్ను బసవనిగా అవతరించి భిక్షుత్వ సేవలను చేసెను. శ్రీ ఆదిశంకరల అవతారమునకు ముందే కుమారస్వామి కుమారిల భట్టుగా అవతరించి దొడ్ల మఠ సుర్యస్సులను తెలుసుకొని వారిలో వాడించి వారిని ఓడించి వారు భారత దేశమును వదిలి వెళ్ళుటకు పరోక్షముగా కారకుడయ్యెను. కుమారస్వామి విషయానకుడై దేవతా స్త్రీలను మోహింపగా తన తల్లియైన పార్వతీదేవి వారి రూపమున వచ్చినట్లు తెలుకొని స్త్రీలందరిని అప్పచినుండి తల్లిలో సమానులగా గ్రహించి తన వాంఛలను సోగొట్టుకొనెను. మహిషాసురుడు అంధకాసురుడు మొదలగు రాక్షసుల దేవతలను బాధించి క్రౌంచ పర్వత గుహలలో దాగి ఉండిరి. కుమారస్వామి దేవతల ప్రార్థనపై అవటకు వెళ్ళి వారిని సంహరించిరి. తారకాసురుని గూడా కుమారస్వామి సంహరించెను.

స్కందుడు యుద్ధమున రాక్షసులను తరిమికోట్టేవాడు అందువలన ఆయన దేవ సేనాధ్యక్షుడు. అతాత అనగా శత్రువు. శత్రుశేషములేకుండగా అనగా శత్రువులనేవారు లేకుండగా శత్రుశయమును చేయువాడు. కుమారస్వామి లోకహితమును కోరి శత్రుసంహారమును చేయును. ఫలలోచనమైన శ్రీసదాశివుడు గారిదేవిని చూడగానే భవలేజువు బయటకు వచ్చి పుట్టు పక్కల వ్యాపించగా ఆ లేజుస్సే కుమారస్వామిగా ఆవిర్భవించెను. స్కందిరి అనే ధాతువుకు గతి, శోషణము అని అర్థము కనుక స్కందుడు సర్వజ్ఞుడు అని లోకమున ప్రసిద్ధి కలదు. ఇతే స్వయముగా సర్వజ్ఞుడైన వానికి అతను సర్వజ్ఞుడు అని చెప్పుటకు వేరే కారణములు ఉండకూడదు కదా? ఇతే సర్వజ్ఞుడు పరమేశ్వరుడు స్వయం సిద్ధముగా ఒక్కడైనప్పుడు ఇతరులు సర్వజ్ఞులుగా ఉండనచ్చునా? పరమేశ్వరాను గ్రహముచేత అల్పజ్ఞులైన బ్రహ్మాది దేవతలు లోకరాక్షణ జగత్సృష్టి చేయు చున్నారు గదా! కుమారస్వామి శ్రీపార్వతీదేవి లొడిపిద ఉండి ఆమె స్తనమును సేవింపి భిషగర్పణల ఉపదేశములచేత సమస్త ప్రపంచతత్త్వమును తెలుసుకొనెను. అగస్త్య సుతర్కమారాది మహర్షులు ఉపదేశములను కూడా పొందిరి. పరమేశ్వరాజుచేత తపస్సుచేసి సిద్ధికూడా పొందెను. వేదాంత జ్ఞానమునకు ఉపనిషద్వాక్య శ్రవణము గురుశుశ్రూషా చాలా అవసరము. బ్రహ్మ చర్యాశ్రమమునందే అనేక విద్యలను నేర్వవలెను. వైదిక సాహిత్యమున పిప్పలాదురం ఇద్దరు కలరు. ఒకడు దధీచి లోపాముద్రలకుమారుడు. మరొకడు సువర్చ దధీచుల కుమారుడు. పిప్పలాదుడు రావి ఫలములను మాత్రమే ఆహారముగా తీసుకొని ఒకచోట స్థిరముగా లేకుండగా తిరుగుమూ తన జీవనమును గడుపుచుండెను. కానీ ఇతడు మహాపండితుడు. ఇతనికథ ప్రశ్నోపనిషత్తులో కలదు. ఇతను భృగు గోత్రీకుడు. అధర్వణ వేదమునందు ముండకోపనిషత్తు కలదు. అందు పరవిద్యగూర్చి అపరవిద్య గూర్చిన చర్చ జరిగెను. శౌనకుడు పాంచాల దేశీయుడు. త్రిగర్త గ్రామ నివాసి. పాండిత్యపక్షతో పాటుగా దశ్వర్య వంతుడుకూడా. అంతటి పండితుడుగూడా అంగీరసమహర్షి దగ్గరకు వెళ్ళి 'ఓ! పూజ్యుడా! బ్రహ్మగూర్చి తెలుపునుని' ప్రార్థించెను. (అధీహి భగవో బ్రహ్మోతి) ఇటువంటి వేదవాక్యములవలన విద్యను నేర్చుకొనేవారు ఎల్లు ప్రవర్తించవలెనో విహితమైన సంప్రదాయము ఏది. దానిని అతిక్రమించినచో ఆ దోషముల పరిహారముకూడా సంప్రదాయమున చెప్పిరి. కనుక పరమేశ్వరుడు కుమారస్వామిని తపస్సు

చేయఁను చెప్పి అరనికి సర్వక్షత్వమును ఇచ్చి శ్రీవిద్యాశైలమునందుంచి, సర్వోత్కృష్టమైన సామ్రాజ్యమున అభిషేకించెను అని కథ ప్రచారమున కలదు. కనుక స్మించునికి సర్వక్షత్వము శ్రీసరమేశ్వరఁని అనుగ్రహమువల్లనే లభించెను అని పురాణ గాధ కలదు.

పంచధా భిన్న మస్తకః 69

పంచధా పంచప్రకారేణ ఖండశః । భిన్నోమస్తకోఽస్యాస్థిలి తథోక్తః మన్యతి కఠినత్వేన
పరిణమతీతి మస్త । మస్త ఏవ మస్తకః । మస । పరిణామే । నందిశైలవాసిన్యాః ఏర
శైవపల్వ్యాశ్చివ భక్తస్సదాత్రాః కస్యాశ్చిన్మందీర ద్వారే తద్భక్తిజిజ్ఞాసయోత్యంత
వృద్ధోలిపర్ణాశ్చమస్మపీత్యఅపధిలోన్మహం త్వరయాన్నం దిశేతి । సోత్పంసం సగద్గదం
దేవశృక్రొశ । సపది సా శైవీ ససంరంభం అర్థపక్వ పాయసమదాయ ముఖే నాథాయ
దర్శ్యవృద్ధవాస్తేఽ షిన్తోతదన్యతాఽ సహిష్ణుర్నారాయణోతి వదన్ సద్యస్తద్దర్శా ప్రహతః
పంచధాభిన్న మస్తకోఽ భూదితి యద్యప్యయం నారాయణశబ్దస్సర్వాధిష్ఠానపరబ్రహ్మ వాచక
ఏవ హి । స్త నయనే । పదాద్యన్ నరో నేతా సర్వస్వామీ । తస్యోపశాని నారాస్సర్వే చేతనా
చేతనాశ్చ తేషామయసమధిష్ఠానతయా ఆశ్రయభూతః జలచంద్రాణాం బింబచంద్రవత్కృశ
ధౌతానాం శుక్తివచ్చ నారాయణః పూర్వపదాత్పంజ్ఞా యామితి ణత్వం । ఏవంభూతం
శ్రీమన్నారాయణనామోచ్చారణం అత్యంతశ్రేయః ప్రదమేవ । తథాపి సా స్వభర్తృవచనం
స్వమతం చాశ్రియ కుపీతా సతీ వృద్ధం దర్శ్య ప్రజహౌర తస్య దేవస్య తత్ర సంతుష్టిరేవాసీత్
। సన్విదముత్తారకేశ్వరచరితం పంచధాభిన్న మస్తక ఇతి తల్లిశ్చాద్వాఽ ఽపి దృశ్యతే
శ్రీకాళహస్తీశ్వరస్య కిమనేనాయాతం అత్ర వాయులింగదృశ్యమనానశిరోవిభాగస్తు
లూలాగజయోశ్చిన్త ధారణవత్ కృష్ణసర్పస్యాపి శిరః పంచకం ధత్తే ఇతిచెన్న । పురాణే
శ్రీకాళహస్తీశ్వరస్త్వ సన్యాస వేషగ్రహణ తత్కరదర్శి ప్రహరాది వర్ణనాత్ । పంచధాభిన్న
మస్తక ఇతి మూలపురాణేన భేదస్య కంతత ఉక్త త్వాత్ । పంచశీర్ష సర్ప శిర్షాణాం మంత్రాన్వరితవ్యత్యే
సతి దన్యధాభావేన దర్శనాచ్చ తద్దర్శి భిన్న మస్తకత్వం శ్రీకాళహస్తీశ్వరస్త్వేన సేద్యమర్హతి ।
న హ్యుత్తారకేశ్వరో ఽపి విభిన్నః । త్వత్ప్రహరణేత్తం జాతోస్మితి తస్యః
ప్రత్యాయనార్థమావిర్భూతం లింగముత్తారకేశ్వర పంజ్ఞమభవత్ । తస్మాద్భక్తవశంవదో దేవ
ఇత్యర్థః అథనా । పంచ ప్రకారేణ వర్ణలక్షణాదిభిర్విభిన్నా ఈశాన తత్పురుషోఽహారవాచదేవ
సద్యోజాతాత్మకాః మస్తకాశ్చింసస్య సంతీతి తథోక్తః తథాచోక్తం । ముందభంగిన్యాసే । ఓం
ప్రహ్మేశానమూర్త్యై నమ ఇత్యాది పంచవిధమస్తకత్వం సదాశివస్య స్వభావసిద్ధమేవ । అయమే
నార్దో యథార్థః । అన్యథా । తిపురవిజయినః కాలకాలస్య సాంబమూర్తేః పరప్రహరణ ప్రహర
ఇత్యేతన్న కథమపహాసాదురం భవేదితి భావః । తస్మాత్ శివస్య ధనుర్మూలతాశ్చక్రమను
వేత్రదర్శ్యదిప్రహరాభ్యాసస్య భక్తవశం సదత్పవిత్రామనద్వాం సాధకస్య భక్తి ప్రవోదనార్హత్వం
। అతశ్చ న్యాసహరికమేవ । పారమార్థికం తు పరస్పరవిభిన్న పంచ బ్రహ్మకార శిరస్సత్వమేవ
సిద్ధం । స పంచ బ్రహ్మవదనః సాతు మామిత్యర్థః ।

పదురకములుగా ముక్కులైన శిరస్సు కలిగినది పంచధా భిన్న మస్తకము. సామాన్యముగా
శిరస్సు పగులులు అసాధ్యము. తల మిక్కిలి కఠినము కలిగి ఉండుటవలన ముక్కులు
ముక్కులుగా పగులులు కొంచము కష్టము. శిరస్సు పదు విధములుగా పగులుటకు కారణము
ఏమి? అనే ప్రశ్నకు ఒక చిన్న కథే సమూహానము. నంది శైలమున నివాసము ఉంటున్న ఒక

వీర శైవుని భార్య రోజూ తన ఇంటికి వచ్చిన శివభక్తులకు అన్నమును దానము చేయుచూ ఉండెను. ఒకరోజు శివాలయమున శివమహిమను గూర్చి ఆమె జిజ్ఞాసతో వినుచూ ఉండెను. అంతలో ఒక వృద్ధుడు. సంన్యాసము స్వీకరించినవాడు, ఆకలితో బాధపడుచూ ఆమెవద్దకు వచ్చి తన దైన్యమును నివేదించెను. ఆలయములోని పౌరాణికుడు తన ప్రవచనముచకు, శ్రోతల శ్రవణమునకు భంగము ఏర్పడెనని ఆ సంన్యాసిని బయటకు వెళ్ళమని అరచెను. ఆ సంన్యాసిపై జాలిపడి ఆమె వెంటనే తన ఇంటికి వచ్చి సహ భాగము ఉడికినదియు, బాగా వేడిగా ఉన్నదియు “పాయసమును గరిటతో వృద్ధునిచేతిలో వేసెను”. అవేడిని ఆ వృద్ధుడు తట్టుకొనలేక “నారాయణా” అని గట్టిగా అరచెను. నారాయణా అని గట్టిగా అరచినందున ఆమె కోపగించి ఆ వృద్ధుని తలపై వేడిగా ఉన్న పాయసపు గరిటతో బాదెను. అంతట ఆ వృద్ధుని తల ఐదుగా చెక్కిలయ్యెను. అంతట అతను మరణించెను. కాని నారాయణ శబ్దము సర్వాధిష్ఠానమైన పరబ్రహ్మ నాచకము. నృనయనే అనే ధాతువు నుండి నారాయణ శబ్దము పుట్టినది. మానవులకు ఆయనే నేత, సర్వమునకు ఆయనే నేత. నారాయణ నుండి చరాచరమైన ప్రపంచము ఆవిర్భవించెను. కనక ప్రపంచమునకు ఆయనే ఆధిపత్యం. ఆయన ఆశ్రయము చేతనే ప్రపంచము నిలబడుచున్నది. నీటిలో ప్రతి బింబించే చంద్రుని కర, తెలుపు తనము అన్నియు నారాయణుని ప్రతిరూపములే కనక నారాయణుని నామోచ్చారణ మిక్కీలి మోక్షకారకమే గదా! ఐనప్పటికి ఇచట తన మలచారముగా తన భర్తమూలలను ఆశ్రయించినందున దానికి విరుద్ధముగా ఆ వృద్ధుడు తన బాధతో నారాయణ స్మరణచేసెను. అందువల్ల ఆమె దర్శితో (గరిట) ఆ వృద్ధుని శిరస్సుపై కొట్టెను. అంతట వాడు మరణించెను. నారాయణ స్మరణచేత వృద్ధుడు మరణించినందున శ్రీమన్నారాయణునకు సంతృప్తి జరిగెను. ఐతే ఉత్తారకేశ్వర చరిత్రలో ఐదురకములుగా ముక్కలైన తలగూర్చిన విసరము కలవు. ఐతే శ్రీకాళహస్తీశ్వరునికి ఈనామమునకు సంబంధమేమి అని? ప్రశ్నించినపుడు ఇచట వాయులింగా కారముగా కనబడే స్వామి శిరోభాగమున సాలెపురుగు, ఏనుగు చిహ్నములు ఉన్నట్లుగా కృష్ణ సర్పముయొక్క ఐదుతలల చిహ్నముకూడా ఉన్నదా అన్నచో లేదు అని సమాధానము. ఐతే ఒక పురాణమున శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడే ఆ వీరశైవుని భార్యను పరీక్షించగోరి సంన్యాసవేషమును ధరించి వచ్చినచో ఆమె ఆయనను గరిటతో కొట్టుట వర్ణించుటచే తల ఐదు విధములుగా పగిలెను అని ఉండెను. ఐతే మూలపురాణమున వేరే విధముగా ఉండెను. ఉత్తారకేశ్వరుడు కూడా వేరు. ఐతే మూల పురాణమున గరిటతో కొట్టుటవలన ఇట్లు ఐతిని. అందువల్ల ఉత్తారకేశ్వర అనే సంజ్ఞను కలిగినవాడనైతిని. ఇది అంతయు సర్వేశ్వరుని అనుగ్రహము వలననే జరిగెను.

ఐదురకములుగా పంచలక్షణ విలక్షణిగా ఐదుముఖములుగా శివున్ని వర్ణించుటచేత సర్వేశ్వరుని ఈశానుడని, తత్పురుషుడని అఘోరుడని వామదేవుడని సర్వోజ్ఞాతుడని ఐదుముఖములుగా వర్ణించిస్తోత్రము చేయుచున్నారు. ముంద భంగి న్యాసమున ఓం హ్రీం ఈశానమూర్త్యై నమః అని పంచవిధ శిరములు శ్రీనదాశివునకు నమ్రాపసద్దములే. పైన వర్ణించిన ఐదు ముఖముల ఉపాసనా ఫలములు వేరువేరుగా కలవు. ఘోరః అనగా భయంకరమైన నిజమును కలిగినవాడునూ అని నాశశూన్యడూ అఘోరుడు. అఘోర రూపమంత్రానుష్ఠానముచేతను ఆరూఢము అర్పించుటచేతనే సకలపాతకములనుండి వచ్చిన దుఃఖములు పోవును. కలితాలమున ఆచరించిన పాతకముల నుండి రక్షణను కలిగించును. ఈశానుడనగా విశ్వరూపుడు. మాయచేత ఆడుకొనువాడు. ఆయన ఐశ్వర్య విశిష్టుడు. సర్వస్వామి. సర్వేశుడు సర్వవ్యాపకుడు సాంఖ్య

దార్శనికులు చెప్పిన 32 తత్వములు. ఈ సర్వేశ్వరుని స్వరూపములే. “న జాయత ఇత్యజః” ఈశానుడు ఇడుగైశ్వర్యవతుడు. వేదాభవేఽస్థైర్యపాశపాశంక కపాల ధ్వజ ప్రళాల పాణిం । అజాయతం పంచముఖం సితాభమీధానరూపం శివమానరోస్థి” అని ఈశానుని ప్రార్థించెదరు. సద్యోజాతుడు అనగా మహాయుషులు సూతమహర్షిని బ్రహ్మదేవుడు మహేశ్వరుని ఐదు ముఖములను ఏఱ్ఱు హూదరి అని పుల్లించగా తెలుపు రంగుతో ప్రకాశించే ఈశ్వరుని మొదటగా చూచితిని అని కుంచించు శంఖపుటికావభాసం, వేదాక్షమాలావరదాభయాలంకం । సునందనంద సముఖైః పుటం తం సద్యోఽధిజాతం సరణం సువద్యే॥ అని బ్రహ్మ సద్యోజాత స్వరూపమును ప్రార్థించెను. శ్రీ సూతమహర్షి మునంకకు 33 పరబ్రహ్మను చెప్తూ అందు వాసుదేవుని గొప్పతనముగూడా చెప్పెను. సాంఖ్యదార్శనికులచేత గొప్పగా చెప్పబడిన తత్త్వములతో కూడుకొని ఉన్నవాడని. తోకాధార భూతుడున్నా వామనంగా సుందరమైన రూపును, ఈశ్వర సమాధిలో ధ్యానించి, ప్రభువును తెలుసుకొనుట వాసుదేవుని దర్శించిన వానికి దుర్లభములు లేకవుట్టుకలేని రుద్ర లోకమును చేరును. వరాక్షమాలాఽభయ టంక హస్తం నరోజికింజల్క నమాన వర్ణం । రక్తాంబరం రక్తవిభూషణం చ తం వాసుదేవం హృదయే యున జ్ఞి । అని శివ లోషిణిగా బ్రహ్మ ప్రార్థించెను. తత్పురుషస్వరూపము వర్ణించుచూ పరమమోక్షరూపమైన అర్థమును చెప్పునది రుద్రాణి. ఆమే గాయత్రీ. ఈతత్త్వమును లోకగురువైన మహేశ్వరునినుండి రుద్రుడే చెప్పెను. దేవతగా గల తత్త్వమువైదికమైనదియు, జ్ఞానమును ఇచ్చునదియు, భవము, సంసారము, ఏతత్త్వమును తెలిసికొని నందున సంసారము లేదో అటువంటి కైవల్యమోక్షము తత్పురుష విజ్ఞానము (గాయత్రీ విజ్ఞానము) ద్వారానే లభించును. “సదీప్త విద్యుత్కనకావభాసం చతుర్ముఖం తత్పురుషం త్రినేత్రం పీతాంబరం పీత విభూషణం తం గాయత్ర్యపేతం సతతం సుమన్” అని బ్రహ్మ తత్పురుషస్వరూపమును ప్రార్థించెను.

శ్రీపురానుగలను జయించిన సాంబమూర్తికి ఇతరుల ఆయుధములచేత జయించేంతటి అవసరము కలగదు గదా అలా చెప్పుటకూడా హాస్యాస్పదమే. పరమేశ్వరుడు ధరించిన ఆయుధములు ఇతరులు ధరించినంత మాత్రమున ఆయనకు తక్కువ తనము రాదు గదా । పరమేశ్వరుడు ఏది చేసిననూ భక్తులకోసమే. ఒకప్పుడు పరమ శివుడే బ్రహ్మకు ఐదు ముఖములను ఇచ్చి వేరే కారణమున ఒక ముఖమును ఆయనే తీసుకొనెను. భక్తి ప్రచారమునకే. వస్తుతః ఆ ఐదు వదనములు విజ్ఞానమును ఇచ్చునవి. అటువంటి ఐదు ముఖములు నన్ను రక్షించుగాక అని ప్రార్థించు చున్నాను.

లక్ష్మీవివత వామాంఘ్రిః 70

లక్ష్మ్యాః శ్రియాదినతో వామాంఘ్రిర్యస్య లక్ష్మీవితవామాంఘ్రిః । వామశబ్దశ్చాత్ర రమార్ఘః । స్వ వామసార్వ స్థితాయాః గిరిజాయాః అంఘ్రిరితి వా । అర్ధనారీశ్వరస్య శివస్య వామాంఘ్రి రేవ దేవ్యంఘ్రిరితి । తయోశ్చివశక్త్యై రవివాభాసః ఉక్తో భోజేన శక్త్యై యయా స్వయం శంభుః భుక్తౌ ముక్తౌ చ పశంగణస్యాస్య । తామేతాం చిద్రూపామాద్యాం నర్వాత్మనాస్మి నత ఇతి । అగమేఽపి ।

పావకసోష్ణతే వేయము స్థాంకోరి వ దీధితిః । చంద్రస్య చంద్రికేవేయం శివస్య సహజా ధ్రువేతి । అత్ర వామాంఘ్రిత్వవిశేషణం పరాశక్తేషుద్యః ప్రసాదకారణత్వ సూచకం భవతి ।

సంపత్తుకు నిలయమైన అక్షిప్తదేవి చేత నమస్కరింపబడిన వాడు ఈశ్వరుడు. ఇచట వామ శబ్దము రమ్యమైన అర్థమున వాడబడెను. ఇచట వామ పాదమునకే నమస్కారమున అర్థము. పరమేశ్వరుని వామ భాగము గిరిజకు అంకితము. కనుక ఆ వామాంధ్రికి నమస్కారము అనగా పార్వతిదేవి పాదమునకు నమస్కారము అని అర్థము. అర్ధవారీశ్వరుడైన పరమేశ్వరుని వామాంధ్రియే పార్వతిదేవి దక్షిణాంధ్రి. కనుక శివునకు శక్తికి అవివాధావము అనగా అభేదము అని అర్థము. పశుగణమునకు పతియైన ఈశ్వరుడు అర్ధవారీశ్వరునిగా భుక్తిని, ముక్తిని స్వయంముగా ఇవ్వ గలడు. చంద్రూపిణీ, సర్వాంతర్యామిని అద్యురాలు ఐన శక్తికి అనేకనమస్కారములు. ఆగమములయందు కూడా శక్తికి ప్రాధాన్యత కలదు. అగ్నికి ఉష్ణత్వము ఉన్నందునల్ల ఆయున ఉష్ణాంశపు సూర్యుడు కూడా వేడి కిరణములను ప్రసరింపజేయుచున్నాడు. చంద్రుని కిరణములు కూడా చల్లనిది. పరమేశ్వరుని నేత్రములలో ఒకటి మార్కటాంతిని, మరొకటి చంద్రకాంతిని సహజముగా ప్రసరింపజేయును. ఇచట అక్షి శబ్దము ఐశ్వర్య పర్యాయపద వాచకము. శ్రీహరి భార్య అని కాదు. ఇచట విశేషముగా, విలక్షణముగా వామాంధ్రిని స్మరించుటచేత పరాశక్తి జగన్నాథ. ఆమే భక్తుల విన్నపములను త్వరగా విని పరిష్కరించును. కనుక పరాశక్తి స్మరణము పద్యః ప్రసాద కారణత్వమును సూచించును. కనుక జగన్నాథ ఐన శ్రీజ్ఞాన ప్రసాదాంబిక నన్ను అనుగ్రహించుని ప్రార్థించుచున్నాను. ఇచట శ్రీసూతుడు పరాశక్తి యొక్క దివ్య లీలలను వర్ణించు చున్నాడు. సర్వలోకములకు తల్లియైన ఆమెను ఎవరు ఉపాసించెదరో వారు విద్యను ముక్తితో పాలు సకల అభీష్టములను గూడా పొందెదరు. ఆమె మంగళ ప్రదాత పరమేశ్వరుని కన్నా వేరుగాని అర్ధవారీశ్వరీ. అనేక శుభములను ఇచ్చునది. జగన్నిర్మాణమునకు మాయగా ఆమె కారణము జగత్సృష్టికి శక్తి నిచ్చునది ఆమే. ఆమె అనుగ్రహము లేనివాడు నిరర్థకుడు, నిస్ప్రయోజకుడు అగును. శివుడు లేని యెడల అచట శక్తికూడా ఉండదు. శక్తిలేనిచోట అచట శివుడు కూడా ఉండదు. ఉమాశంకరులను ఐక్యముగా ఎవడు చూచునో వాడే ధన్యుడు ఉమాశంకరుల మధ్యన ఎవడు భేదమును చూచునో వాడు నరాధముడు. ముఖమును కిందకు పెట్టి కాళ్ళను పైకి తేల్చి నముద్రమునంటి అగాధము వైశాల్యము కలిగిన నరక లోకములకు ఉమాశంకలభేదమును చూచినవాడు వెచ్చును.

ఇచట ప్రాచీనులు ఇట్లు అభిప్రాయపడుచున్నారు. మానవుని సుకృత దుష్కృతములను నిర్ణయించి నిర్ధారించే బ్రహ్మదేవుని మనస్సు మనకు తెలియదు. భవ్యము అనగా శుభమైనది, సత్యమైనది యోగ్యమైనది అని, అభవ్యమైనది కాని వాకు అనుగ్రహించకుము. అట్లాగే అనవ్యమైనదిగాని, ప్రతికూలమైనది గాని, నవ్యమైనదిగానిది ప్రసాదించకుము. మహేశ్వరుని చరణములు ఆశ్రయించినప్పుడు ఆయన అనుగ్రహంతో ఏది ఇచ్చిననూ సంతోషముగా స్వీకరించవలెను. శివపార్వతులకు అభేదమును చెప్పుట శివునకు పార్వతి సపర్యా సిద్ధులారు అనే అభిప్రాయము, వామాంధ్రి శబ్దము చేత గూడా తెలియుచున్నది.

ఇచట ఒక విన్న కథ కలదు. అమృత భాండమునకై దేవాసురులు క్షీరసాగరమధనము చేయుచుండీరి. అందులోంచి కామదేవుడు, కల్పవృక్షము మొదలగునవి పుట్టెను. అవి అన్నియు దేవతలను చేరెను. శ్రీమహా విష్ణువు వక్షస్థలమును అలంకరించిన శ్రీలక్ష్మికి కొన్ని కారణములచేత శ్రీహరి వక్షస్థలమును వదిలి ఉండవలసి వచ్చెను. ఆ వియోగమును భరింపలేక శివశక్తి శరీరాకారమైన శ్రీవక్రమును ఆరాధించుటచేత పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై ఆమె మనోరథమును తీర్చి ఆమెకు మరలా శ్రీహరి వక్షస్థల నివాసమేర్పరచెను.

తథాచ సూతః

ఉపాసతే యే పరమాం పర్వరోక్షైక మాతరం ।
తేఽ భీష్టం పకంం యాంతి విద్యాం ముక్తిప్రదామసి ॥
సా శివా పరమా దేవీ శివాఽ భిన్నా శివంకరీ ।
జగత్కారణతాపన్న శ్చివో యో మువివత్తమాః ॥
సా తస్మాత్పిఞ్చభవేచ్ఛక్తి ప్రయా హీనో విరక్షకః ।
న శివేన వివాళక్తిః న శక్తిరహిత శ్చివః ॥
ఉమాశంకరయోరైక్యం యః పశ్యతి స పశ్యతి ।
ఉమాశంకరయోర్భేదం యే పశ్యంతి నరాధమాః ॥
అథో ముఖోర్ధ్వ సాదాస్తే యావ్యంతి వరకార్ణవమితి ।

ప్రాధికైశ్చ । భవ్యసుభవ్యం నా నః ప్రలిఖతు నేధాస్సుదుర్మేధాః । నవ్యమనవ్యం నా నశ్చరణం శరణం మహేశస్యతి । అభేదతయోక్తత్వాత్ శివస్య వానూంఘ్రి శబ్దేనైవ దేవీ సవర్యాసిద్ధేత్యభిప్రాయః । క్రియావినతో నామాంఘ్రిర్యస్య స తథోక్తః । అత్ర ఆభ్యాయికా । జలధి మథన సమయోత్పన్న కామధేన్వనయనేషు పవిత్రతయా సర్వసురైష్టానం సంపాదితం । విష్ణునక్షత్తులారూఢా యాత్రియః కాలేన తత్ర పదమలభమానాయాశ్చివశక్తి శరీరాకార శ్రీమక్రూరాధనేన శ్రీసాంబమూర్తిః ప్రత్యక్షమభ్యేత్య తస్యాః మనోరథం పూరయ మాసేతికథా ॥

జపాలాభక్తి గోచరః 71

శ్రీకాళహస్తిస్థాన పచ్చాద్వాగే యోజనాంతరాతే శ్రీనందిశైలే నందినాథ ఇతి కచ్చిద్విపశ్చిద్విరళైః స్వసురణ సమయే సహతనం త్యాగమభ్యర్థయంతీం జాయాన్నిరుధ్య శివభక్తభ్యున్నతనాథర్యమునదిదేశః తత్రప్రభులి తథాభూతాంతతాఽపరీక్ష్య అనుగ్రహీతుంఽ వృద్ధో తివర్ణాశ్చురూపః క్షధిత శ్చ దేవస్యాః జపాలాయాః పురతః అనిర్భూయ భిక్షామహాతీత్ తస్మాజ్జపాలాభక్తి గోచరః ఇత్యర్థః । జపాలేతి లింగధారివీర శైవమతే స్వకంతప్తలింగం బహిష్ఠ మసి స్థానరమితి లింగధారిణ స్వీయూస్సర్వేఽపి జంగమా ఇతి తైర్వ్యస హీయంతే । తాన్ జంగమానన్నపానవననాదిభిః సాలయతీలి జపాలా నామ్ని పురోక్తవీరశైవ సత్త్వితస్యాః భక్తేర్గోచరః । తన్నయ నేంద్రియవిషయోఽభవదిత్యర్థః ।

జాపాలా అనగా గొల్లిజాతి(శ్రీ). గొర్రెలను మేపుకొనుచూ జీవించునది. గొర్రెబొచ్చుతో కుంబళినేయునది. ఈమె ఒక వీరశైవుని వివాహమాడి పరమ శివభక్తురాలై పాతివ్రత్యముతో జీవించుచుండెను. శ్రీకాళహస్తి శ్రేత్రమునకు వచ్చినుముగా ఒకయోజన దూరమున నంది శైలమున నందినాథుడు అను మహా పండితుడు కలడు. అతను వీరమైన శివభక్తి కలిగినవాడు. తన మతకా సమయమున తన భార్య తనతో తన దేహము త్యాగమునను చేయుటకు భర్తను అనుమతిని కోరగా పుత్రులు లేనందున తన సర్వస్వమును శివభక్తులకు దానము చేయుచూ శివభక్తుల సేవతో కాలము గడుపమని ఉపదేశమును అమెకు చేసి అతను మరణించెను. భర్త ఆదేశానుసారముగా అమె శివభక్తుల సేవతో కాలము గడుపుచుండెను. పరమేశ్వరుడు ఆమెను పరీక్షించి అనుగ్రహించుటకై నన్యాసి వేషమున వచ్చి మిక్కిలి ఆకలి కలిగిన వానివలె భిక్షను లడిగెను. అంతట అమె భక్తికి, సేవకు మరుశము చెంది అమెకు ముక్తిని ప్రసాదించెను. శైవమతమున

మూకమృత్యుంజయార్చిఘ్నః

కంఠమున ఎవడు లింగమును ధరించునో వారందరూ జంగమదేవతలు. అటువంటి జంగమదేవతలకు, లింగధారులకు ఎవరు అన్నదానమును, నివాసవ స్థాదులను ఇచ్చెదరో వారిని జాపాలులు అని అందురు. వీరశైవుడైన నందినాథుని భార్య భక్తికి ఆమె సేవా నిరంతరమే శుభము మెచ్చెను. ఆమెకు గొల్లజాతి శ్రీమతి కూడా ఆయన ముక్తిని సహించెను.

మూకమృత్యుంజయార్చిఘ్నః 72

మూకశ్చ మృత్యుంజయశ్చ మూకమృత్యుంజయో తయోరార్చింపేదాం హంతిరి తథోక్తః॥
వృద్ధాచలస్థ నాథశరణమునే శిష్యః కల్పిద్భీనునామా తత్ గ్రంథానచూచురత్ లేన శప్త మూకో భూత్వాత్ర దేవస్యదక్షిణద్వారి గవ్యూతిమితదేశే లింగప్రతిష్ఠాపురస్కరం తపస్తప్త్య ముకో భూత్ మృత్యుంజయః కల్పిద్రాజా ప్రసుత్తో దినానుష్ఠాన తదాసీం రైకస్యనుపరభ్యేత్య ద్వారిముహూర్తం తిష్ఠన్ కోపేన సద్యోమదక్షయకరో రాష్ట్రభ్రంశోన్మితి శప్తా యథాగతం జగమ తేన హేతునా సరాజా రాజ్యభ్రష్టః పరితో ధావంధానం ద్వాదశ వత్సరాంతే శ్రీమూర్తందేయమునిం నల్పా తతపదిష్ట శ్రీకాళహస్తీశ్వరశతవామాజ్జమాలికాం శివశత్రుభ్య గోవిందనయనార్చితభ్యం తామిమాం శివవిద్యాములభ్య దేవమూరాభ్య సర్వార్చ్యోముక్తోభూదితి కథా॥ మృత్యుంజయార్చిఘ్నశ్చిన్ మామన్యాత్ శ్రీదక్షిణామూర్తి నామధాగే మృత్యుంజయనరపాల ప్రతిష్ఠిత మహాలింగం పశ్యమాభిముఖమధ్యాక్షిపి నిరాజతే ॥

మాట్లాడలేని మూగవాని ఆర్చిని పోగొట్టిన వాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. భీముడు మూగవాడు అతని ఆర్చిని శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు పోగొట్టెను వృద్ధాచలమునందు నాథశరణ అనే ఒక ముని శిష్యుడు భీముడు అనేవాడు. అతను ఆయన వద్ద అనేక విద్యలను నేర్చెను. కానీ వశీకరణ విద్యలను ఆ ముని అతనికి ఉపదేశించలేదు. ఒక రోజున గురువునకు తెలియకుండగా వశీకరణ తంత్రవిద్యా గ్రంథమును భీముడు దొంగిలించెను. ఆ విషయమును గ్రహించిన నాథశరణ భీముని మూగవానినిగా శపించి తన ఆశ్రమమునుండి వెళ్ళగొట్టెను. అంతట భీముడు శ్రీకాళహస్తీ జ్యేష్ఠ దక్షిణ ద్వారమునకు రెండు కోసుల దూరమున ఒక లింగమును ప్రతిష్ఠించి దానిని అర్చించి, అచటనే ఘోరమైన తపస్సుచేసి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అనుగ్రహంతో ముక్తిని పొందెను.

మృత్యుంజయుడనే ఒక మహారాజు ప్రసుత్తుడై పగలు నిద్రించెను. అప్పుడు రైకుడనే మహర్షి అతనిని చూచుటకై వచ్చెను. చాలాకాలము వరకు ఆమహర్షిని చూచుటకు మృత్యుంజయుడనే మహారాజు రాలేదు. కోపగించిన ఆ మహర్షి రాజ్యభ్రష్టుడవై తిరగమని ఆరాజుని శపించి కోపముతో తిరిగి వెళ్ళెను. కొంత కాలము తర్వాత ముని శాప కారణమున ఆరాజు రాజ్య భ్రష్టుడై అడవుల పాలై తిరుగు చుండెను. అట్లు నష్టండు సంచత్సరములు తిరిగి అదృష్ట విశేషముచే శ్రీమూర్తందేయ మహర్షి ప్రత్యక్షము కాగా ఆయనను ప్రార్థించి తన దైవ్యస్థితిని ఆయనకు నేపేదించెను. అంతట ఆ మూర్తందేయ మహర్షి శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతవామాజ్జమాలికామ అతనికి ఉపదేశించి అందుకు అంగముగా శివ విద్యను ఉపదేశించెను. అంతట మృత్యుంజయుడు పరమభక్తితో శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని ఆరాధించి ముక్తిని పొందెను. మృత్యుంజయార్చిని మూగవాడైన భీముని ఆర్చినిగాడా శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు పోగొట్టెను. అటువంటి దయాళువైన ఆస్థామి నన్ను రక్షించుగాక. శ్రీహరి ఆలయమున ఎడమవైపు ఉన్న శ్రీదక్షిణామూర్తి స్వామితో మృత్యుంజయ మహారాజు చేత ప్రతిష్ఠించిన లింగము పశ్యమాభిముఖముగా నేటికిని శ్రీకాళహస్తీతో కలదు.

ఎనభై ఏళ్ళకు పైనే ఉన్న మనిషిని వృద్ధుడు అని అందురు. అంతటి వయస్సుతో అనుభవము లోకజ్ఞానము మొదలగు వాటిని ఆకళింపు చేసుకొని భగవత్సాన్నిధ్యమును కోరువాడు. ఇచట పరమేశ్వరుడు భక్తులను అనుగ్రహించుటకై వృద్ధ బ్రాహ్మణవేషమును ధరించెను. భక్తులు గ్రహమును వేషధారణ అపవరమా? అని ప్రశ్నించినచో అపవరమే అని తోచును. ఎందునననగా పరమేశ్వరుడు విజయరూపముతో భూమిపైకి వచ్చిననూ సామాన్యుల నమ్మరు. ఆయనను విశ్వసించరు. శ్రీకృష్ణుడు అద్భుతములను సృష్టించినే పరమాత్ముడు అని చెప్పిననూ జరాసంధ శిశుఫాలకంసాదుల నమ్మక, దూషణ గూడా చేసారు. కావున దేశకాల సమయాను సారముగా పరమేశ్వరుడు ఏదో ఒక రూపముతో వచ్చి భక్తులను నేటికిని కాపాడుచున్నాడు. ఇచట శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడుకూడా భక్తులను అనుగ్రహించుటకై వృద్ధ బ్రాహ్మణవేషమును ధరించి వచ్చెను. ఆవేషము బాగాపండిన తలవెంట్రుకలు కలిగినదియు, తలతో మిగతాశరీర భాగములు వణకుట కలిగినదియు గర్భదము అనగా వాక్ స్థలనము అని అర్థము. హర్ష శోకాదుల చేత వయోధర్మము చేత, గొంతులో కఫము అడ్డగించుటచేత అస్పష్టముగా వెలునడు కంఠధ్వని కలిగినది. అటువంటి వేషమును ధరించినచి శ్రీజ్ఞాన ప్రసానాంబకు తపస్సు చేసుకొనుటకు విజ్ఞాన శ్రేత్రమును నిర్దేశించుటకు, సోమవారమున శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నిన్ను వివాహమాడునని ఉపదేశించుటకు ఆవేషమున వచ్చెను. ఈ విషయమును మూల పురాణము సృష్టికరించెను. కావున పరమశివుడు శ్రీజ్ఞాన ప్రసానాంబికకు శ్రీకాళహస్తీశ్వరునితో వివాహమును నిశ్చయించుటకై అఖంధ బిల్వకాననమున తపస్సు చేయుచున్న శ్రీజ్ఞాన ప్రసానాంబిక నన్నిధికు వృద్ధుని వేషమున వచ్చెను.

మూయా శివద్విజాకార: 74

మాయచూ శివద్విజ్ఞప్య ఆకార భూకారోఽస్మాన్స్తేతి మాయాశివద్విజ్ఞాకారః మాయయేతి విశేషణాత్ శివద్విజ్ఞస్యావ్యవ సమానాకారో దేవస్య పరమార్థతో నాస్తీత్యుక్తం భుతి శివద్విజ్ఞః సమయవిశేషనిర్వాణ దీక్షాభిర్భురణా కర్తరీశక్త్యా పాశవిప్రేదానంతరం అగమికానా మూచార్యత్వే భిక్షక్తస్సున్ తస్యైవ మిత్రికారి సమయాచారం యోఽ సుతిష్ఠతి తస్మై స వరార్థలింగగ్రూపాయామనస్సధికారః నాన్యేషాం తజ్ఞాతీయనామితి తథాహి ।

అదీక్షితశ్చతుర్వేదీ గర్భాగారం విశేద్యది ।

మృద్ధాండాని పరిత్యజ్య పద్మః పుణ్యాహమాచరేత్ ॥

ఇల్లాగనుచునాల్ వైదికానామసి పంచాక్షరీదీక్షానంతరమేవ గర్బాలయప్రవేశపరార్థం
ప్రాణాద్యధికారః అత్ర శివద్విజ్ఞాతారం పరమేశ్వరః కథమనుః గ్రహేదిత్యత మమాలపురాణం ।

మయూరః-

మహాదేవ ప్రీతితోఽయమిభః ప్రియమిహోఽగతః ।
 ఇతి నిశ్చిత్య మనపా త్యక్తమాయేవ తాదృశం ॥
 భక్తి స్థైర్యం మనస్థైర్యం తప్య విజ్ఞాయ శంకరః
 గజాకృతిం పరిత్యజ్య మాయయా సముపాగతాం ॥
 మాయా శివద్విజాకారో భూత్వా తన్ని కటం యయా
 తం దృష్ట్వా రవిసంకాశం కరుణా వరుణాయం ॥
 భూతిరుద్రాక్షాభరణ మక్షమాలాలపత్కరం ।
 భస్మోద్ధూలిత సర్వాంగం మందస్మిత లసన్ముఖం ॥
 వృద్ధ వేషధరం శాంతం ప్రీక్షణీయం మహాద్యుతిం
 దధావం వైణవం దండం భృంగారకర శోభితం ॥
 ప్రణమ్య పరయా భక్త్వా మయూరో వాక్యనుబ్రవీత్
 ఇతి ఏవం భూతాః మాయా శివద్విజాకారో మాం పాయాత్ ॥

మాయచేత శివద్విజాని ఆకారము కలిగినవాడు. మాయా అనే విశేషముచేత శివద్విజానికి శివద్విజాడు కాని అన్యనుకు సమానమైన ఆకారమును కలిగి ఉండుట. ఈ సమావాకారము కేవలము శివద్విజానికే వర్తించును. నిజముగా, పరమేశ్వరునిగా, మరి ఒకరు ఉండుట అసంభవము. పరమేశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తి సమన్వితుడు. శివుని కాని ప్రపంచమే మిథ్య ఐనప్పుడు పరమేశ్వరుని పోలినవాడు ఇంకొకడు ఉండుట అసంభవము కదా! ఐతే శివానుగ్రహమును పొందినవాడు సారూప్యముక్తిని పొందుటకు అర్హుడు.

శైవమతానుసారముగా శివద్విజాడు శాంభవి (పాశుపతం) దీక్షను స్వీకరించి గురువుల ఆదేశానుసారముగా శివారాధన చేసి పాశుపతేంద్రమును పొందెను. కొంతకాలము పిదప శివద్విజాడు నైమిత్తిక కర్మలను చేయుచూ ఉండెను. శివ దీక్షితుడు కానివాడు చతుర్వేదములను అభ్యసించిననూ గర్బాలయమును ప్రవేశించినచో ఆస్థలమును పరి శుభ్రముచేసి పుణ్యాహవాచనమును చేయించవలెను. నిష్టాగరిష్టుడైనప్పటికిన్ని శివపంచాక్షరీ మహామంత్రోపదేశము ఐన తర్వాతనే గర్బాలయ ప్రవేశము శివలింగమునకు పూజాధికారము కలదు. ఇచట శివద్విజాని ఆకారమును పరమేశ్వరుడు ఎందునల్ల గ్రహించెను అనే ప్రశ్నకు మూలపురాణమున మయూరుడు ఇట్లు పలికెను. మహాదేవునిచేత ప్రీతితుడైన ఒక ఏనుగు ఒక శివక్షేత్రమునకు వచ్చెను. అది పరమేశ్వరుని చూచిన తోడనే స్థిరమైన భక్తి నిశ్చలమైన శివార్పణ బుద్ధి ఆ ఏనుగులో కలిగెను. ఆవిషయమును తెలిసిన శంకరుడు ఆ ఏనుగును పరీక్షింపగోరి తను గజాకారముగా మారి ఏనుగున్న చోటికి వచ్చెను. గజాకారమున శివుడు ఏనుగుకు మాయాశివద్విజానిగా దర్శన మిచ్చెను. మామూలు శివద్విజానికన్నా మాయాశివద్విజాడు సూర్యునితో సమానమైన ప్రకాశము కలిగిన వానిగాను, కరుణా సముద్రుడుగాను, విభూతిని రుద్రాక్షలను ధరించి పృథివీమాలను జపమాలగా, కలిగిన వాడును భస్మ ధూలిచేత అలంకరింపబడిన సర్వ శరీరము కలిగిన వాడును. చిరసమృద్ధిత ప్రకాశించే అందమైన ముఖము కలిగినవాడును. అమిత తేజస్సుచేత అందము గొలుపువాడును స్పృహ మెడ కల కలశము వంటిచేతితో ఆభయమును ఇచ్చువాడును, వెదురు కర్రను దండముగా ధరించినవాడును, ప్రకాశమైన అతిగంభీరమైన ముఖము కలిగిన వాడిని ఒకరికి మరి ఒకరుగా

కనిపించే వృక్ష వేషమును ధరించు శ్రీ సువాళిపుని మయూరుడు భక్తి సుపర్వలతో ననుస్మరించి ధ్యానించెను. ఈ ప్రకారముగా మాయ భూతుడైన శివుడు మాయా శివద్విజాతారుడైన హరుడు నన్ను రక్షించుగాక అని ప్రార్థించు చున్నాను.

నారదమోదదాయకః 75

శ్రీనారదాయః సునమే । ఆత్ । కల్పాంతం మోదం బ్రహ్మానందం దదావీతి । నారదమోదదాయకః । నారదమునిస్సస్వస్య సందేహనివృత్త్యై పరమేశ్వరాజ్ఞాయా దేవస్య నాహనవనుభూషణ లేపన నటనాశనాది లోకనిందిత వస్తుపరిగ్రహః కుల ఇతి విధిం పుష్ట్యై తదుక్త సమాధానవచన శ్రవణాత్పరమానందం లేబే ఇతి తథోక్తః । అథనా । ఆమోదస్సోధినిర్జూరిత్యధిధానకోశాత్ యోగ క్రియా ప్రవీణస్య నారదస్య ఆమోదం అతిదూరవ్యాపి నం పరిమళం నిశ్వాస శరీరోత్తసాగంధ్యం దదావీతి తథోక్తః యోగినాం దేహోపాసాగంధ్యాది సిద్ధిశ్చాత్మసిద్ధాః హి । శ్రు । ఏతాని రూపాణి పురస్కరాణి । బ్రహ్మణ్యభివ్యక్తికారాణి యోగే । పృథివ్యు రేఖోనిలభే మురుత్తిలే పంచాత్మకే యోగగుణే స్తుపుత్రేః ।

న తస్య రోగో న జరా న మృత్యుః ప్రాప్తస్య యోగాగ్నిమయం శరీరం ।
 ఋషుత్వమారోగ్యమర్చిలపత్వం వర్ణప్రసాదం స్వరసౌష్ఠవం చ ॥
 గంధశబ్దభోమూత్ర పురిషమల్పం యోగప్రవృత్తిం ప్రథమాం వదంతీతి ।
 తస్మాదమోద శబ్దత ఏన రోగజరామృత్యువీదాది నివృత్తిసాగంధ్యముస్వరత్వాది యోగవిష్టావి వర్ణాదంత్యంతే తాని । శ్రీదక్షిణ కైలాసపతి ర్దదావిత్యర్థః ॥

నారదుడు బ్రహ్మ మానస పుత్రుడు. ఇతనికి సంసారము సంతానము లేదు. దక్షుని శాపముచే ఇతను ఒకచోట నిలకడగా ఉండలేదు. మహతి అను వీణపై నదా విష్ణు గానమును వేయుచూ ముల్లోకములు తిరుగుచూ, ఆపదలో ఉన్న వారి, భగవద్విలాసమును తెల్పి వారి మనస్సును శాంతించే వేయును. దక్షుడు తన పుత్రుల సేయను బ్రహ్మకు భార్యగా ఇన్ద్రగా ఆమెయందు పుట్టినవాడు నారదుడు. నారదుడు పూర్వ జన్మలో సారస్వతుడు అను బ్రాహ్మణుడు. సారస్వతుడు విష్ణుపుగూర్చి తపస్సుచేసెను. విష్ణువు స్రవన్నుడై సరమును కోరుకొనమనగా సాయుజ్యముక్తిని ప్రసాదించమని సారస్వతుడు ప్రార్థించెను. అంతట శ్రీహరి నీవు బ్రహ్మకు జన్మించిన పిదపనా సాయుజ్యమును సొందగలవు అనిచెప్పి అంతర్ధానమయ్యెను. నారదుడు స్త్రీగా మారి సంసారము చేయుట నారద వర్వతులు ఒకదినోకరు శపించుకొనుట. జగత్సృష్టి చేయుమని నారదుని బ్రహ్మ కోరగా నారదుడు అందుకు తీరవ్వరించెను. అంతట బ్రహ్మ నారదుని కాముకుడనై స్త్రీలోలుడవు కమ్మని శపించెను. ఇటువంటి పురాణ గాథలు నారదుని గూర్చి చాలాకలవు. వరస్య ధర్మం = నారం (జ్ఞానం) నారం దదాతీ నారదః నరాత్ పరమాత్మనః జాతః నారః = జలం నారం దదాతి నారదః నారదుడు బ్రహ్మ మానస పుత్రుడు, ఆయన సుహృభక్తుడు, లోక కల్యాణ కారకుడు, జ్ఞానోపదేష్ట, ఒకానొక ప్రజాపతి, ఒకానొక గంధర్వుడు, విశ్వామిత్రుని కొడుకులలో ఒకడు. కనుక నారదుడు జ్ఞానమును ఇచ్చువాడు. నారదుడు సుహృదుని. అటువంటి ఆ సుహృదునికి కల్పము చివరన బ్రహ్మానందమును ఇచ్చువాడు పరమేశ్వరుడు. కనుక ఆయన నారదమోదదాయకుడు. నారదుడు ఒకనాడు బ్రహ్మ వద్దకు తన సందేహనివృత్తికై వెళ్ళెను. అచట బ్రహ్మను శ్రీ సరమేశ్వరుడు భక్తులకొరకు వారిని అనుగ్రహించుటకై వాపనముగా, వనముగా, భూషణముగా, లేపనముగా, నటనముగా, అశనముగా, కొన్ని లోక నిందిత వస్తువులను గూడా పరిగ్రహించెను. దీని తాత్పర్యమేమి

మార్కండేయ హృదంతస్త్ర మహాసంశయ భేదకః

అని ప్రశ్నించెను. ఆ ప్రశ్నలకు బ్రహ్మ చెప్పిన సమాధానమునకు పరమానందమును పొందెను. ఆమోదమునగా దూరముగా వ్యాపించెడు సరిమఱము వానన సంతోషము తెలుసుకొనువాడు అని అర్థము. యోగక్రియతో ప్రవీణుడైన నారదునకు ముల్లోకములలో మంచి చెడు వృత్తాంతములు తెలిసినవాడు నారదుడు. శారీర నిట్టూర్పులు శారీరక గుణములను శారీరక సౌగంధ్యమును ఇచ్చువాడు. ఇటువంటి సురూపములను ముందుంచుకున్నవాడున్నా యోగముచేత బ్రహ్మ స్వరూపమును పంచభూతములైన పృథివి అపే, తేజస్సు, నాయువు, ఆకాశ రూపములనుండి పుట్టినదియు, పంచ యోగగుణముల యందు స్పష్టత్తి, నిష్కల్మషము తెలిసినవాడును. ఆ నారద మహర్షిని రోగములు, ముసలి తనము మృత్యువు చేరవు. అతను యోగముయొనైన శరీరము కలిగినవాడు. నేటియందును మిశ్శీలి ఇచ్చు లేకుండుట లభ్యువుగా ఉండుట, అరోగ్యము వరములను అనుగ్రహించుట స్వరముల సౌష్ఠ్యము ఇవి అన్నియు యోగసాధకుడైన నారదునికే లభించును. అందువల్ల ఆమోద జన్మము వల్లనే శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసపతి ఐన శ్రీకాలహస్తీశ్వరుడు సకల సౌభాగ్యములను ఇవ్వగలడు.

మార్కండేయ హృదంతస్త్ర మహాసంశయ భేదకః 76

మృగాః కందూయంతే అస్మిన్నమాధిష్ఠే ఇతి స్మృకండుః । తస్యావత్యం మార్కండేయః తస్య హృదంతో హృదయాంతరాళం తత్ర స్థితో మహాన్ సంశయః మార్కండేయ హృదంతస్త్ర మహా సంశయః । తద్వేదం తస్య ఖండనం కరోతీతి తథోక్తః తస్య సంశయస్త్ర అన్నదజనక విద్యాప్రదానద్రక్షకతత్వ జ్ఞానదాః పంచగురవశ్చాస్త్రిషు ప్రసిద్ధాః । తేషు సర్వక్షేపహా నాయక ఉపాస్య ఇతి । శ్రు । అన్నం బ్రహ్మైతి న్యజానాదితి । మాతేవ పుత్రాన్రక్షన్వ । పితేవ పుత్ర మభిరక్షతాదినుం పితృదేవో భవేతి య ఆత్మణత్యనితథేన కర్ణానుఖం కుర్రన్వన్వతం సంప్రయచ్చన్ । తం వై విద్యా త్రితరం మాతరం చ తస్మై నద్రుహ్యోత్పృత మస్య జానన్తితి । సర్వత్ర ప్రశంసాస్థికం గురు మాత్రిత్యాత్యంతిక్షేపహానిర్వవేదితి యస్మందేహస్థం । శ్రు । సమో హ వై తత్పరముం బ్రహ్మ వేద । బ్రహ్మైవ భవతి । నాస్యోబ్రహ్మవిత్పులే భవతి । తరతి శోకం తరతి పాపానం గుహా గ్రంథిభ్యో విముక్తోఽన్మృతో భవతి త్యర్థ ముపదిశ్య బ్రహ్మజ్ఞానం గురురేవోపాస్యః ఇత్యుపదిశ్య తత్సంశయం చిభేదేత్యర్థః ॥

మృకండు మహర్షి సమాధిలో ఉన్నప్పుడు అడవి జంతువులు తమ కందూతిని (తీటను) ఇతని సమాధిద్వారా తీర్చు కొన్నవి కనుక ఆయన మృకండుడైనాడు. అతని పుత్రుడే మార్కండేయుడు. ఆ మార్కండేయుని హృదయాంతరాళములో ఒక సందేహ ముదయించెను. ఆ సందేహమును ఆ సంశయమును అంతరింప చేసినవాడే మహాదేవుడు. అన్నమును ఇచ్చువాడు, కన్నతండ్రి, విద్యను, విజ్ఞానమును ఇచ్చువాడు, రక్షించేవాడు, మోక్ష విద్యను ఇచ్చేవాడు, ఈ ఐదుగురు గురువులతో సమానమని శాస్త్రములో చెప్పబడినది.

జింతోహోవేతా చ యశ్చ విద్యాం ప్రయచ్చతి ।

అన్నదాతా భయత్రాతా పంచైతే పితరః స్మృతాః ॥

నారిలో సర్వక్షేపములను హరించే నాయకుని ఉపాసించవలెను. వేదమున తైత్తిరియోపనిషత్తునందు ఇట్లు చెప్పబడినది. మాతల్లివలె పుత్రులను రక్షించవలెను. అన్నమును సుబ్రహ్మ్య స్వరూపముగా, పవిత్రమైనదిగా తెలుసుకొనవలెను. “అన్నం న విద్యాత్, తద్రవతం, అన్నం న పరిచక్షీత తద్రవతం” జన్మము ఇచ్చిన తల్లిని తండ్రిని ఎట్లు రక్షించవలెనో అట్లాగా పుత్రులను కూడా రక్షించవలెను. తండ్రి అమృతమయమైన మాటలతో దివ్యోపదేశమును

చేయగలడు. అట్లాగే తక్కికూడా. ఒకే గురువునకు ఆశ్రయించి సంసార శ్లేశమును పోగొట్టుకొనవలెను. సర బ్రహ్మను గూర్చి తెలిసినవాడు బ్రహ్మ కాగలడు. సామాన్యుడు బ్రహ్మవేత్తల కులముతో జన్మించడు. బ్రహ్మను గూర్చి తెలిసిన వాడు అన్ని శోకములనుండి విముక్తని పొందును. అన్ని పాపములనుండి విముక్తని పొందును. కొండయందు తొలుపబడిన గొప్ప దిలముతో పడిననూ ఆత్మ జ్ఞానముచేత బయటపడును. సాంసారిక చిక్కులనుండి విముక్తుడగును. కనుక బ్రహ్మజ్ఞానమునకు నద్గురువునే ఆశ్రయించవలెను అని మార్కండేయుని సంశయములను సందేహములను పోగొట్టినవాడు శ్రీసదాశివుడు. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు మమ్యులను అనుగ్రహించుగాక.

సనత్కుమారక శుక పరాశర సుపూజితః 77

సనత్కుమారకశ్చ శుకశ్చ పరాశరశ్చ తే సనత్కుమారక శుక పరాశరాః | తైస్సుష్టు పూజిత ఇతి తథోక్తః | నను హరిబ్రహ్మాది దేవైర్యునిభిశ్చ నదా దేవే పూజ్యునానే సతి కిమర్థం మునిత్రయగ్రహణమిత్యత్రోచ్యతే శాండిలో న్మునిర్వైదిక ద్విజోఽపిపాక్షన్యానన్యత పాపబాహుల్యపుత్రైర్వేద్యపి బ్రహ్మైన్విష్టైర్భూతాః పాంచరాత్రతంత్రం ప్రవిశామితి బుద్ధిపూర్వం దీక్షిత్వా వైదికం నిందిత్వాఽహరిమారాధ్య సాక్షాత్కృత్యాపి దేవేన ధిక్కుత శ్వాండిల్యసంహితాం నిర్మాయ వ్యుతస్సృతం నరకేష్వయుతత్రయసంచత్సరావధికం దుఃఖమనుభూయ వశ్చార్ద్రరివదం ప్రాప్య హరిణోపదిష్టమార్గేణ భూమౌ జనిత్వా నేదేనైవ హరి నుభ్యర్చ్య తత్పరమయాపీదితి వాసిష్ఠలెంగాది పురాణాని సంతి నశాండిల్యస్సగ్రసంహితాం వైదిక గోష్ఠినః ధ్యే పసాత శ్రుత్వాఽపి మే త్రయోఽపి మునయశ్చద్మనా ప్రశశంసుః తద్దోషార్థతతోధాః భ్రాంతా ఇవ పరితోటిత్యానర్వైస్సు చ్చిక్రుతాః శ్రీధక్షిణకైలాసముపేత్య దేవమారాధ్య తత్రపాదాత్ పూర్ణ బోధమాపురితి కథా తస్మాత్తైర్యునిభిరభుశోధనార్థం సుష్టుపూజిత ఇత్యర్థః తథా చ భగవాన్ |

ధిక్ ధిక్ శాండిల్యదుర్బుధ్యే సాహసం కిం కృతం క్షయమా |

కోవా నర్హశ్రమాచారం శ్రౌతం త్యక్త్వా తప్తయా వినా ||

శక్తః పాపబలాదవ్యోనాస్తే తే నిష్క్రుతిశ్శ్మతా |

కుమార్గణాపి శాండిల్య మమ పూజా తప్తయా కృతా |

తతః కాలేన మహతా వేదమార్గం గమిష్యసీత్యాది

వేదదూషణ శ్రవణాత్తన్మతం నిందితమితి | వేదార్థస్యైవ సామాన్యం న పౌరుషతర్కస్యేతి | ఉచ్యతే హి యత్సేవానుమితోవ్యర్థః కుశలైరనుమాతృభిః అభియుక్తతరై రన్వైరన్వదైవో వపద్యత ఇతి | తథా | బ్రహ్మసూత్రం | తర్కా ప్రతిష్ఠానాదవ్యవస్థాన మేయమితి చేదేవమవ్య నిమోక్ష ప్రసంగ ఇతి | తస్మాత్తన్మతానువాదదోషేణ భ్రాంతాః భూత్వా దేవమారాధ్య ముక్తాః బభూవుః సర్వపూజితోఽపి శ్రీకాళహస్తిశ్వరః ఏతైర్యునిభిరధికం పూజిత ఇత్యర్థః |

సనత్కుమారులు బ్రహ్మమానస పుత్రులు. బ్రహ్మదేవుడు సృష్టిచేయుటకు తపస్సుచేసి 'సన' అని పల్కుటచే వీరు పుట్టిరి. వీరు ఎల్లప్పుడును వదినంవత్పరముల వయస్సు కలవారుగా ఉండురు. (కొమార) శుకుడు వ్యాసుని కుమారుడు. వ్యాసుడు మేరు పర్వతముపై తపస్సు చేయుచుండగా శివుడు ప్రత్యక్షమై వ్యాసుడు కోరిన పంచభూతములతో సమాన ప్రతిభ కల కుమారుని నరముగా ఇచ్చెను. బ్రహ్మదేవుడు ఇతనికి ఉపనయనము చేసి శుకుడు అని పేరు పెట్టెను. ఉపనయన సందర్భమున శుకునికి ఆకాశాధిదేవత దండ కమండలములను

ఇచ్చెను. శుకుడు వ్యాసుని వద్దనే వేదశాస్త్రములను నేర్చెను. ఆత్మజ్ఞానమును విచిలలోని జనక మహారాజు వద్ద నేర్చెను. శుకుని భార్య పేరు సీమరి. గౌరి సఖుడు, కృష్ణుడు, భూరి, దేవ శ్రవుడు అను కుమారులు కీర్తి అను కుమార్తె శంకునకు కలరు. ఆస్తి పాలు పితుకులముకంటే ఎక్కువ కాలము ఎచటను శుకుడు నిలచుడు. ఎవరైన సఖులను అడిగినచో నమాధానము చెప్పిన తర్వాతే వెళ్ళగలడు. సాయోపవిష్టుడైన పరిశిత్తుకు శుకుడే ఏడురోజులతో భాగవతమును ఉపదేశించెను. నారదుని వద్ద ఆత్మ విద్యను గూడా నేర్చెను. శుకుడు ముక్తుడై కైలాసమునకు సోమనా మృగములను పక్షులను వనములను ప్రార్థించి మాతండ్రి నన్ను పిలవగా “ఓ” అని నమాధానము ఇవ్వమని చెప్పెను. శుకుడు నిర్వికారుడు నిష్ఠుల తపోధనుడు, పరమార్థమును పొందినవాడు.

పరాశరుడు పసిష్ఠుని పాత్రుడు, శక్తి పుత్రుడు, పరాశరుని తల్లి అదృశ్యులి. పరాశరుడు తల్లి గర్భమున ఉండగానే ఒక రాక్షసుడు తన తండ్రి ఐన శక్తిని సంహరించెను. కొంతకాలము పిదప తన తల్లి అమంగళకరముగా ఉండుట చూచి దాని కారణమును తెలుసుకొని పిపాసహూదైన పసిష్ఠుని ఆదేశముపై శివుని ఆరాధించి శివానుగ్రహముతో స్వర్గమున ఉన్న తన తండ్రిని చూచి రాక్షస వివాశార్థమై యజ్ఞము చేయుచుండెను. అందులో చాలా రాక్షస కులములు నశించగా పులస్త్యుడి మహిమనుల ప్రార్థనపై కృతఃపును మాని తండ్రి ఆశీస్సులు పొందెను. సనత్కుమార శుకపరాశరుల చేత సదాశివుడు పూజింపబడెను.

శ్రీహరి బ్రహ్మదేవాది మునులచేతనే విల్లపుడు శ్రీసదాశివుడు పూజింప బడుచుండగా ప్రత్యేకముగా మునిశ్రయము చేత గూడా పూజింపబడుచున్నాడనుట ఎందుకు అని ప్రశ్నింపగా ఇవట మునిశ్రయ ప్రత్యేక గ్రహణమునకు కారణము కలదు. శాండిల్యుడు అను ఒక మహర్షి కలడు. అతను సకలవేద శాస్త్రములను చక్కగా అధ్యయనము చేసెను. జన్మాంతర పాపవిశేషముచేత అతనికి బ్రహ్మజ్ఞానము లభించలేదు. పర బ్రహ్మజ్యేష్ఠులలో పాంచరాత్రాది తంత్రముల మర్మములను తెలుసుకొని భక్తితో శ్రీహరిని ధ్యానించి, ఆయనను దర్శించి ఆయన అనుగ్రహంతో శాండిల్య సంహితను రచించి పరబ్రహ్మను తెలుసుకొనలేక మరణించెను. పాపము పరిశక్త్యవ్వేనందున మూడువేల సంవత్సరము నరకవాసము చేసి వైకుంఠమునకు చేరి శ్రీహరి అదేశాను సారముగా భూలోకమున మరలా జన్మించి శ్రీహరిని అర్చించి మోక్షమును పొందెను. ఈ విషయము వాసిష్ఠ లింగపురాణాదులలో ఉన్నది. ఐతే శాండిల్యుడు తను రచించిన సంహితను వైదిక గోష్ఠిలో పండితుల సమక్షమున వినిపించెను. అందు సనత్కుమార శుక పరాశరులు మోసముతో ప్రశంసించవలెనన్న నెపముతో ప్రశంసించిరి. అనంతరము తాము చేసిన పాపపాటును గుర్తించి, వైదిక గోష్ఠిలోని పండితులతో పరాభివంబుడి తమ పాప పరిహారమునకై శ్రీమద్దక్షిణకైలాసవాసియైన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని సేవించి ఆయన అనుగ్రహంతో తమ పాపములను పోగొట్టుకొనిరి. కనుక ఆ మునిశ్రయము తమ పాపముల ప్రక్షాళనకు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని బాగా పూజించిరి అని అర్థము. భగవంతుని శాండిల్యముని దూషించెను. శాండిల్యముని తన సంహితలో వేదదూషణ, వేద నిందను కూడా చేసెను. భగవంతుని గూర్చి మొదలు చెప్పినవేదములే. తర్వాత పరమేశ్వరుని ఉనికిని తర్కముద్వారా తెలియచేసినవి.

బ్రహ్మ సూత్రము రెండవ అధ్యాయము మొదటి పాదము పదకండవ సూత్రము ‘తర్కాప్రతిష్ఠానాదవ్యన్యధానుమేయమితి చేదేవమప్య విమోక్షప్రసంగః’ అని పరమేశ్వర

విషయము కేవలము వేదము చేత మాత్రమే నిరూపించబడినది. ఇనచో దీనియందు వేద విరుద్ధములగు కేవల తత్త్వములను ప్రయోగించుచున్నవే మొదలు పీఠులేదు. మన బుద్ధికిని పరివేశ్యించుట అనుగ్రహించిన వేదమునకు ఎంతో తారతమ్యము గలదు. కావున మానవతత్త్వమగు తత్త్వము ఎక్కువకాలము నిలబడదు. తత్త్వము మానవ్యని బుద్ధివిశాసమునకు సంబంధించినది. ఒక బుద్ధిమంతుడు ఒక దానిని ఒకవిధముగా నిర్ణయించిన పిదప అంతకంటే సూక్ష్మ శాలియగు మరి ఒక బుద్ధిమంతుడు తన మేధాశక్తితో వెనకటి నిర్ణయమును మరి ఒకవిధముగా మార్పుట సంసము చూచుచునే ఉన్నాము కదా! అట్లాగే సాభాకర కపిల సిద్ధాంతములైన మిమాంసా సాంఖ్య శాస్త్రముల తర్కమును అంగీకరించుటకు తృప్తిలేదు. తర్క విషయమున కణాదులు (వైశిషికదర్శనము) గౌతముడు (న్యాయదర్శనము) మొదలగు వారు ప్రసిద్ధులైనప్పటికిని వారి వారిమతములయందు సరస్వర విరోధములు శుష్క తర్కములు కన్పించు చున్నవి. కనుక శ్రుతికి అనుకూలమైన తర్కమునే అధ్యైతులు అంగీకరించుచున్నారు. పరమేశ్వరుడు శ్రుతిగోచరుడు. ఆయన సత్యజ్ఞానానంద స్వరూప నిరూపణలో వివాదమే ఉండకూడదు. కేవల తర్క విజ్ఞానముతో సిద్ధాంతమును చేయుట అసంభవము. కావున శ్రుతికి అనుకూలంగా ఉన్న తార్కిక సిద్ధాంతము ఎప్పుడూ నిలిచి ఉండును. ఇది బ్రహ్మ సూత్ర సారాంశము. కనుక శాండిల్య సంహితను అన్యథా వ్యాఖ్యానచోషము చేత పాపాతమౌలై శ్రీకాళహస్తీశ్వరని సేవించి వారి పాపములను పోగొట్టుకొనిరి. అంతటి దివ్య పురుషులచేత సేవించబడిన వాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. ముమ్మలించుకూడా రక్షించుగాక అని ప్రార్థించు చున్నాను.

విజ్ఞాతదేవ లోకోరుశక్తి: 78

దీప్యంతి దేవాస్తేషాం లోకో దేవలోకః | తస్య ఉర్వి | అధికా శక్తిః దేవలోకోరుశక్తిః సా యేన విజ్ఞాలా స విజ్ఞాత దేవలోకోరుశక్తిః యదా దైత్యేషు మత్ప్రసాదదృష్టిస్తదా దేవానాం పరాజయః | యదా దేవేషు ప్రసాదస్తదా దైత్యానాం పరాజయ ఇతి బహువారం దేవలోక మహాశక్తి రేతావతీతి | శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసపతి జానాతీత్యర్థః ||

అనితమైన లేజన్ముతో వెలుగొందు వారు దేవుళ్లు. వారి లోకములు అనేకములు. ఆ లోకములలో వారి అధికారములు పాగుచుండును. పరమేశ్వరుని తత్త్వము తెలుసుకొన్న తర్వాత ఆయన నిండి ఉన్న ప్రపంచ తత్త్వము తెలియును. తద్వారా అన్ని లోకములు ఆలోచనానుల విషయము కూడా తెలియును. అది ఎట్లనిన మృత్యును గూర్చి తెలియుటద్వారా ఆ మృత్యుచేత చేయబడే కుండ, మూకుడు, చట్టి, ప్రమిద మొదలగు నాటిగూర్చి కూలంకషముగా తెలియును గదా! పరమేశ్వరుని దివ్యదృష్టి రాక్షసుల మీద ఉన్నచో దేవతలకు పరాజయము. అప్పుడు దేవతలు పరమేశ్వరుని ప్రార్థించగా ఆయన దివ్య దృష్టి దేవతలపై పడగా దేవతలు మహాశక్తి మంత్రాలై రాక్షసులను సంహరించుచున్నారు. కనుక శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసపతియైన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక.

యక్షవపుర్తర: 79

యక్షం యజనీయం హ్వయరాధనీయం వపుర్విగ్రహం ధరతీతి యక్షవపుర్తరః స్వభావతః పరమేశ్వరస్య నామరూపాద్య భవాత్ | శ్రు | యత్తద్రద్రేశ్యమగ్రాహ్యమగోత్రమ వర్ణమచ ఖుశ్రోత్రం తదపాణిపాదమితి | పురాణం చ |

న చ నామూని రూపాణి శివస్య పరమాత్మనః ।

తథాఽపి మాయయా తస్య నామరూపే ప్రకల్పితే ॥

ఇతి కల్పిత నామరూపవస్తుషు యక్షశబ్దవాచ్యం సర్వైరారాధితం యోగ్యం చర్మవృష్టి గోచరం జ్యోతిర్లింగవపుష్కరతీతి తథోక్తః సురా అసురాన్ జిత్వాఽగమనసమయే సమమేవ జేతార ఇత్యహం మానాంధానేన బోధయితుం యక్షరూప మగ్రహీదితి । ౩౮ । తేభ్యో హ ప్రాదుర్భూతాన తన్నన్యజానత కిమిదం యక్షతి । తతో యక్షవపుష్కర ఇత్యుక్తః

యక్షుడనగా కుబేరుడు అని అర్థం. యక్షం అనగా యజ్ఞము అనగా యజ్ఞముచేయుట అని అర్థము. పంచమవాయుజ్ఞములు ఐదు బ్రహ్మయజ్ఞము, పితృయజ్ఞము, దేవయజ్ఞము, భూతయజ్ఞము, మనుష్యయజ్ఞము అనునవి. యజ్ఞము అనగా అర్పించుట అని అర్థము. అందరిచేత ఆరాధింపబడే శరీరము కలిగి ఉండుట. అనలు పరమేశ్వరునికి నామము, రూపములు మొదలగునవి లేవు. భక్తులను అనుగ్రహించుటకై ఆయన నామరూపాదులను ధరించెను. వేదము పరమేశ్వరతత్త్వమును చెప్పుచూ ఆయన సామాన్యలకు కనపడదు, సామాన్యులు తెలుసుకొనలేరు. ఆయనకు గోత్రము, బ్రాహ్మణాది వర్ణములు తెలుపు మొదలగు రంగులు వస్తువు ఆయనకు లేవు. శ్లోనేంద్రియములైన శ్రోత్ర, త్పక్ష్, చక్షు, జిహ్వ, స్పృశ్యముల చేతగాని కర్మేంద్రియములైన వాక్, పాణి, పాద, పాయూష్మలచేత గాని విషయేంద్రియములైన ప్రాణ, నాగ, అపాన, కూర్మ వ్యాన, కృకర, ఉదాన, దేవదత్త, సమానమ, ధనుంజయముల చేతగాని అంతఃకరణములైన మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకార, తమస్సులచేతగాని ఆయనను తెలుసుకొనలేరు. ఆయనకు నామరూపములు మాయ చేతనే కల్పించబడినది. కనుక కల్పించిన నామరూపవస్తులవలె యక్షరూపము గూడా. పరమేశ్వరుని నామరూపములు లేనిచో ఆయన సామాన్యలకు దృష్టి గోచరుడు కాదు. కనుక ఆరాధనకై ఈశ్వరునికి నామరూపములు అవసరమైనవి. పరమేశ్వరుడు జ్యోతిర్లింగమును ధరించి భక్తులను రక్షించు చున్నాడు. పూర్వము దేవతలు రాక్షసులను ఓడించి స్వర్గముకు చేరుతూ మన బల పరాక్రమముల ద్వారానే రాక్షసులు ఓడిరి అని గర్విష్టులై నలుకుచుండగా పరమేశ్వరుడు వారిని పరీక్షింపగోరి యక్షరూపమును ధరించెను. ఆ యక్షుని వారు గుర్తించలేక పోయిరి. కనుక పరమేశ్వరుడు అనేక రూపములను ధరించి భక్తుల వద్దకు వచ్చి వాల్మీకావల్మీన ఫలములను ఇచ్చుచున్నాడు. అందువల్ల దైవము మానుషరూపముగానే ఉండును. అందువల్ల పరమేశ్వరుడు దేవతను పరీక్షింపగోరి యక్ష శరీరమును ధరించెను.

సహస్రదేవ సంవంద్యః 80

సహస్రాణి చ తే దేవాశ్చ సహస్ర దేవాః తైస్సన్యగ్నందీతుం యోగ్యో భవతీతి తథోక్తః అత్ర సహస్ర శబ్ద స్తేషాం సాకల్యార్థ బోధకః । అసురవిజయాహంకారవంతస్తే యక్షరూపేణావిర్భూతం వహ్స్వీదిముఖేన విచార్యాసేదమిత్యవిద్యార్య పునర్దేవీససాదేవ విజ్ఞాయ సహస్రలింగ ప్రతిష్ఠాపురస్కరం తస్మాత్పునరావిర్భవంతం దేవం సాక్షాత్కృత్య పూజాన తిసుతిభి రారాధయామాసురితి కథా తస్మాత్సహస్ర దేవసంవంద్యం దేవం బహుశో నందే ॥

దేవతలు మూడుకోట్లనుండి ఉన్నప్పటికీ చాలా మందిని గూర్చి తెలుపుటకై సహస్ర సంఖ్యను ఇవట వాడిరి. నేలాది దేవతలచేత నమస్కరించుటకు యోగ్యుడైనవాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. సాకల్యము అనగా సకలత్వమును తెల్పే అర్థము. అటువంటి శబ్దమే

సహస్రము. అసురసంహారముచే అహంకరించిన యక్షుడు. తనరూపముతో అవిచ్ఛిన్నించినవానిని, గుర్తించ లేదు. అగ్ని వంటి తేజస్సు కలిగిన ముఖముచేత ప్రశాంతించుచున్నప్పటికీ కూడా ఆయనను గుర్తు పట్టలేదు. జగన్మాత అనుగ్రహంతో వచ్చిన వాడు పరమేశ్వరుడు అని తెలుసుకొని ఆయనను ప్రార్థించెను. ఆయన అనుగ్రహంకోసం సహస్రలింగములను సృష్టించివెయ్యి నందత్పరములు ధ్యానించగా ఆయన ప్రత్యక్షమాయెను. ఆ పరమేశ్వరుని అనేక విధములు స్తోత్రములు పూజలు చేసి ఆరాధించెను. అంతట ఆయన ఆ యక్షునికి ముక్తిని ప్రసాదించెను. అనే ఒక కథ కలదు. అందువల్ల సహస్రదేవ సంపద్యుడైన వాడు పరమేశ్వరుడే అటువంటి దేవదేవుణ్ణి అనేక విధములుగా నమస్కరించుచున్నాను.

నీలకంఠమలాలాపమత్ 81

కచ్చిద్విజోఽంతర్యుఖః కాళహస్తీశభక్తవరో నీలకంఠాభిధో దేవసన్నిధౌ క్రోశదూరే పశ్యాద్భాగే క్షవాన తస్య మలాలా అపసుదత్యపాకరోతీతి నీలకంఠమలాలాపమత్ కాని తానీతి చేత్ సర్వ ప్రాణిసాధారణాని అణవమాయిత కార్మికా భ్యాని త్రీణితుమలాలా శాస్త్ర సిద్ధాని సంతి తత్ర అనంగస్య విభోరాత్యనోణుత్పనసారిత్వాదిజ్ఞానం యత్తదాణవం । శ్రు ।

బుద్ధేర్గుణేవాత్మగుణేవచైవ హ్యోరాగ్రమాత్రోహ్యవరో 2పి దృష్టః ।

మలాలాగ్రత భాగస్య శతధా కల్పితవ్యచ ॥

భాగో జీవప్రవిక్షేయపువాలం త్యాయ కల్పిత ఇతి ।

నచనాత్ ఆత్మనో బుద్ధ్యాదిదోష్ట రేవాణుత్పనసారిత్వాదిమలం భవతి అథ దేహదిజగన్మృషాభావం స్వతస్సిద్ధం పరశివరూపం శాస్త్రేణ బహుధా నిశ్చితవంతమపి పురుషమింద్రజాలమహోహయతి యత్తన్మాయాకం మలం । కార్మికములం నామ జన్మాంతరకృతేషు కానిచిత్సుకృతదుష్కృతాని స్వఫలదానాయాము మువతిష్ఠంతే తాని విరాగిణముపి న జహతీతి గుణో తత్కార్మికం ఏతన్మలప్రయమోచనార్థం దేవస్య సర్వసదర్శనం స నీలకంఠ ఇయోః । తదా 2యం శ్రీకాళహస్తీశస్సన్పత్యం దర్శయిత్వా తన్మలస్సపాకరోదీతి యద్వా మూలాజ్ఞానసతో దేహోత్మ భీరేవ ప్రబలం మలం ఉక్తం హి శ్రీగౌతమేన దుఃఖజన్మప్రప్రదిదోషమిధ్యాజ్ఞానానాముత్తరోత్తరాపాయే తదనంతరాపాయాదవ వర్గఇతి తద జ్ఞానమలం స్వతాండవ ప్రదర్శనేన నిమోచయతీత్యర్థః ॥

ఒకానొక బ్రాహ్మణుడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని యందు పరమభక్తి ప్రసత్తులు కలిగినవాడు. అతని పేరు నీలకంఠుడు. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అనుగ్రహము కొరకు దేవాలయమునకు పశ్చిమ దిక్కున ఒక కోశెడు దూరమున నివాసమేర్పరచుకొనెను. కొంతకాలము తర్వాత అతని పానములను శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు పోగొట్టెను. మలములు వన్నెండు. 1 నన, 2 శుక్లము, 3. రక్తము, 4. మజ్జము, 5. మూత్రము 6. విష్ట 7. పింజాషము, 8. సఖము, 9 శ్లేష్మము, 10. ఆశువు, 11. దూషిక, 12. స్పేదము, 13. జిహ్వములమును, కులుకముని దంతములమును విప్పక అని అందురు. ఇంకా పేద, రెట్లు, మురికి మొదలగు శరీరమునుండి బయటకు వచ్చే అపరిశుద్ధ వదార్థము. సర్వప్రాణి సాధారణములైనవి శాస్త్ర సిద్ధములైనవి మూడురకముల మలములు ఉండును. అవి అణవము, మాయకము, కార్మికములు అని గలవు. అనంగుడు, వంసారి కాని వాడునూ, సర్వవ్యాపకుడైన వాడున్నా అన్నిటికీ, అందరికి ప్రభువై అణవులో అణవై, విభువులో విభువైన వాడు సంసారియై, బద్ధుడై ఎట్లు ఉండగలడు?

పద్మసేనక రాజేంద్ర కన్యాయుగళ సేవితః

ఏమీలేని వాడు. ఉన్నట్లుగా ఉంటున్నాడంటే అది కేవలం నలున మూత్రమే అని గ్రహించాలెను. ఆ నలున కూడా భక్తులను అనుగ్రహించుటకు మూత్రమే. ఆత్మకు బుద్ధ్యాదిదోషములచేత అణువుగా ఉన్న జీవులకు సంసారమలము అంటును. దేహోదులు జగత్తు మిథ్య అనే జ్ఞానముండుట అవసరము. అనేక శాస్త్రములు పరమేశ్వరుని పరశివరూపునిగా స్వయంగా అవతరించిన వానినిగా అనేక ప్రమాణ పురపురముగా వేద వాక్యములచేత కూడా ఉద్ఘోషించగా ఇంద్రజాల పురుషుడు తనవిద్యలచే చిత్ర విచిత్రములైన వస్తువులను చేసినట్లుగా పరమేశ్వరుడు కూడా చేయునా? ఇది మూయతో కూడిన మలము. కార్మికుల మలమునగా పూర్వజన్మములో చేసిన కొన్ని పుణ్యపాపములు వాటి ఫలములు ప్రారబ్ధములుగా ఈ జన్మలో అనుభవమునకు వచ్చును. ఆ ఫలములు విరాగిని గూడా వదలవు. ఇతే ఈశ్వరానుగ్రహంతో ఆ ఫలములు త్వరగా ఎక్కువగా బాధించ కుండగా అనుభవమునకు వచ్చును. కావున కార్మికమైన ఫలమును అందరూ అనుభవించి తీరవలసినదే. కనుక ఆణవ కార్మిక మూయక మలములనుండి విమోచనమునకై నీలకంఠుడనే బ్రాహ్మణుడు పరమేశ్వరుని నాట్యమును దర్శించగోరెను. భక్త సులభుడగు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు ఆనీల కంఠునికి తన నాట్యమును చూపి అతని మలములను పోగొట్టెను. కనుక మూలాజ్ఞానమువల్లనే శుద్ధమైన ఆత్మయందు దేహమనే ఉపాధిని ఆరోపించి అనేక మలములను జీవులు చేయుచున్నారు. ఈ విషయమును గూర్చి శ్రీగౌతమమహర్షి ఇట్లు వలికెను. జన్మ ఎత్తినందువల్లనే జీవులకు సుఖ దుఃఖముల అనుభవము కలదు. ఈదోషము మిథ్యాజ్ఞానము వల్లనే వచ్చును. ఆత్మజ్ఞానమువలన మిథ్యాభూతమైన ప్రపంచ తత్త్వమును తెలుసుకొని పరమేశ్వరుని అనుగ్రహంతో ఆయన తాండవమును చూచిన వారలకు భ్రమ జ్ఞానమును నివృత్తిచేసి ముక్తిని ఆయన ప్రసాదించును. కనుక నీలకంఠుడు అనే బ్రాహ్మణుడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని నాట్యమును చూచి మోక్షమును పొందెను. పరమేశ్వరుని నాట్యదర్శనము ద్వారా సర్వ పాపములు (మలములు) నశించును. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నీలకంఠమలాపనోదనుడు.

పద్మసేనక రాజేంద్ర కన్యాయుగళ సేవితః 82

పద్మసేనకళ్ళ రాజేంద్ర శ్చ కన్యయోర్యుగళం చ పద్మ సేనక రాజేంద్ర కన్యాయుగళాని తైరయం సేవిత ఉపాసిత ఇతి తథోక్తః పద్మసేనకః కశ్చిన్నవతిసుతః పక్షపాతిని పితరి నపత్నీ స్నేహేన తత్పుత్రస్య కనియస ఏవ రాజ్యాదిదిత్వయా స్వాత్మన్యనభిముఖేనతి క్షుడితి స్వరాష్ట్రాన్నిర్గత్య సువర్ణముఖరీతటస్థం శ్రీవాయులింగముపాస్య తదావిరూప్యతేన పరమేశ్వరేణ దత్తం బహుబలావసంశ్యరాం పద్మశంఖాదిసంఖ్యాకాం రథాదివతసరంగవతీం సేనానంపదముపలభ్య బహూన్పూపాన్విజిత్య వ్వరాష్ట్రే చక్రవర్తీ నిస్సవత్సం విరరాజ | రాజేంద్ర భూపతిః త్రిశిరఃపురాధిపః కేనచిద్యోగినా నందనవనస్థజవంత్యోషధీం భూమిం నిత్యా తత్ర దేవస్య మాతృభూతేశ్వరస్య పూజార్థం సా పుష్పలతా కృచిద్దేవారామే ప్రతిష్ఠితా తత్రత్య భూపతిస్సత్యమనునాని హలాదపహృత్య దేవేన రక్తవృష్ట్యా గిరాధికం బాధితో ధావం ధావం శ్రీకాళహస్తీశం శరణం ప్రాప్య ముక్తోఽ ధూత్ | చక్రధరస్య వృషస్య కన్యే ద్వే అనూధే అపి శ్రీపద్మక్షిణ కైలాస నాథం పాశుపత ప్రతేనారాధ్య తత్రుపాదేన ముక్తస్య పితరుదంతం వారముఖేన విదిత్వా పద్మ్యః స్వధన్వస్సహ దక్షిణ కైలాసమాగత్య కేనచిద్వివయోగినోపదిష్టే

నిమిర కాంధు న్నలే తపస్తప్తా జ్ఞానాంబికయా సహ చేపంధుస్తా సన్మితా సద్భావం స్థాపనమా లేణా
జ్ఞానాంబికా విమానం జగత్తుః జీవమస్తే ఆభూతామిత్యర్థః ఏవమేభిస్సేవ శ్రీకాళహస్తీశ్వరః
పాతః సూం ॥

పద్మసేనుకుని రాజేంద్రుని కన్యాయుగళము చేత సేవింపబడిన వాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు.
కాశ్మీర చేశమునందు పడనురదిక్కున ఉన్న మహాభంగమనే కొండను ఆసరాగా చేసుకొని
శ్రీనగరమును రాజధానిగా చేసుకొని ఒకరాజ రాజ్యమును పరిపాలించుచుండెను. ఆ
రాజకుమారునిపేరు పద్మ సేనుడు. రండికి ఇద్దరు భార్యలు. సవితరి ఐన రెండవ భార్య
యందు రాజునకు మిక్కిలి ప్రేమకలదు. పెద్ద భార్యపేరు సత్యసవితరి. పద్మసేనుని రండిపేరు.
యువధ్వజుడు. రెండవ భార్యపేరు కాంతిసుతి. రెండవ భార్య కొడుకు పేరు హేముడు.
హేమునికి తదుపరి రాజ్యాధికారము ఇవ్వఁదలసిన రెండవ భార్య ఐన కాంతిసుతి అభిప్రాయమును
రాజు అంగీకరించెను. అంతట పద్మసేనుడు తల్లి దగ్గర అనుజ్ఞను పొంది తన తండ్రికి తన
ప్రతిభాపాటునములు చూపవలెనని తలంచి తన రాష్ట్రమునుండి వెంటనే బయటకు వచ్చి
తక్కన మమయమున మిక్కిలి ప్రయోజకుడై అమితమైన ప్రతిష్ఠను సంపాదించి తన తండ్రికి
దీటుగా రాజ్యస్థానము చేయవలెనని తలచెను. అంతట వారణాశికి వచ్చి అచట కొంతకాలము
శివార్చన చేసిన పిదప నారదమహర్షి సూచనపై సువర్ణమునభీతిరచుచు ఉన్న
శ్రీనాయులింగాకారమున ఉన్న శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అమితభక్తితో ధ్యానించెను. కొంతకాలము
పిదప శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు పద్మసేనుని భక్తికి మెచ్చి అతను కొదిన అసంఖ్యాక చతురంగబలమును
అనేక రథములను గుర్రములను, ఎన్నటికి నాశములేని ఒక పద్మమును శంఖమును అనేక
సేనాసంపదను ఇచ్చి అదృశ్యమాయెను. శ్రీకాళహస్తీశ్వరదత్తమైన సేవలతో చాలామంది
రాజులను యుద్ధమున జయించి తను చక్రవర్తియై ఒక పెద్ద రాజ్యమును స్థాపించెను.

రాజేంద్రుడనే మహారాజు ధర్మపురిని రాజధానిగాచేసుకొని పరిపాలించుచుండెను. అతనికి
ఇద్దరు భార్యలు కలరు. పెద్దభార్యపేరు చంద్రరేఖ. చిన్న భార్య పేరు కాంతిసుతి. ధర్మమార్గమున
పరిపాలన చేయుచూ ఉండెను. ఇతను చోళసంశమునకు చెందినవాడు. అందమైన ఇద్దరు
భార్యలతో సర్వభోగములను అనుభవించుచుండెను. కొంతకాలము తర్వాత రాజేంద్రచోళునకు
ఈశ్వరునిపై భక్తి చిగురించి క్రమక్రమముగా వృద్ధిచొందెను. శివరాత్రుడనే మహాయోగి
కాశ్మీరమునందు ఉన్న మాతృభూతేశ్వరుని సేవించుచూ ఉండెను. ఆ మహాయోగి
సర్వజ్ఞుడగుటనల హరుడు జన్మతీకాస్రియుడని విని (ఉజ్జయిని నగర స్రియుడు. మోక్ష
దాయకములుగా ప్రసిద్ధిచొందిన సప్తనగరములలో అయోధ్య, మధుర, మాయా, కాశీ, కాంచీ,
అవంతిక, ద్వారకలు కలవు.) కాశ్మీరమునండి (తెలికః పురమునకు వచ్చి) (కుబేరుని
వజ్రమునకు) మిక్కిలి సువాసనలు కలిగినదియు, అద్భుతమైన రూపముకలిగిన ఒక పుష్పమును
తన యోగదృష్టితో భూలోకమునకు తెప్పించి శ్రీకాళహస్తీశ్వరునకు సమర్పించెను. మరి
ఒక పుష్పమును ధర్మపురిలోని రాజేంద్రచోళుడు అర్పించే శివునకు సమర్పించెను. మరుసటి
దినమున భార్యలతో సమేతుడై శివాలయమునకు వచ్చి భక్తితో శివుని ప్రార్థించి అర్చనలు
చేయించెను. శివార్చకుడు శివప్రసాదముగా శివరాతియోగి ఇచ్చిన పుష్పమును రాజేంద్రచోళునకు
ఇచ్చెను. ఆ పుష్పసౌందర్యపౌరభ్యములకు చక్రీతుడై మహేశ్వరమున మునిగెను. కొంతసేపటికి
తన రాజ్యమున ఇంతటి మమోహర పుష్పములున్నట్లు చూడలేదని తెప్పరిల్లి దానిని సొంతము
చేసుకొని తన భార్యల కిచ్చి వారిచే మహాభిమానమును పొందవలెనని తలచెను. అతని

అభిప్రాయమునకు చిన్నభార్యవన కాంతిమతి గూడా వంతపలికెను. అంతట రాజభటులను తన ప్రజలను పిలిచి, తన రాజ్యము చాటింపు వేసి ఆ పుష్పములను శివునకు బదులు తనకే సమర్పించ వలెనని ఆదేశించెను. శివార్చనకై వినియోగించే పుష్పములను ఇతర కార్యములకు వాడరాదని ఎందరు చెప్పిననూ వినక తన ఆజ్ఞను వినని వారికి మరణ దండనను విధింతునని ఆజ్ఞాపించెను. మహాయోగియైన శివరాతుడు మొదట రాజుపై కోపగించిననూ శివాజ్ఞకు అందరము బద్ధులమే అని శాంతించెను. ఆ దివ్యపుష్పములను రాజేంద్రచోళుడు చిన్న భార్యయైన కాంతిమతి విలాసముగా ధరించెను. రాజు పెద్ద భార్య చంద్రరేఖ తను మందిరములో వెలసిన శివునకు భక్తితో ఆ పుష్పములను సమర్పించెను. ఇట్లు చాలాకాలముగ జరుగుచుండెను. ఇంతలో ఒక వింత వార్త గాలిలో యథేచ్ఛగా పురజనుల చెవిలో పడి దేశమంతా వ్యాపించెను. అది శివుని అనుగ్రహంతో పెద్ద భార్యయైన చంద్రరేఖ గర్భవతి వనదని కాంతిమతికి రాజేంద్ర చోళునకు సుధ్యద్వేషముంకురించెను అని దానితో రాజునకు శాంతిలేక రాజమందిరములో ఎక్కువ కాలము ఉండలేకుండెను. అని పరమేశ్వరునకు అర్పించవలసిన ఆ దివ్యపుష్పములను అధికార మదముతో తను తన రెండవ భార్య ధరించిన పాపఫలితముగా రాజు ఒకనాటి రాత్రి కుంభస్థానమున పడచుచుండగా సుతిభ్రమించిన వానివలె గుర్రమునెక్కి దుర్బరమును, దురంతమైన వేదనతో పరితాపముతో చాలా దూరము వెళ్ళెను.

దారిలోని అనేక షేత్రములను దాటుకొనుచూ వచ్చుచుండెను. పరితృప్తడైన ఆరాజునకు ఎంత దూరము వెళ్ళినను రక్షణ ఆదరణ లభించలేదు. ఒక ఏటికి తూర్పు దిక్కునకు ఎగబడి కొంతదూరము వెళ్ళగా వాన అతనిని తరుముట మానెను. కొంత స్వస్థుడై చెంది ఎదురుగా ఉన్న ఒక పెద్ద శివాలయమును ప్రవేశించి కొంత తాపోహమునమును పొందెను. పెద్ద రాణియైన చంద్రరేఖ రాజేంద్ర చోళుని విషయము చారులవల్ల తెలుసుకొని మంత్రుల సహాయముతో తనే రాజ్య పాలనము చేయవారంభించెను. చంద్రరేఖ కొంతకాలమునకు ఒక మొగ శిశువును ప్రసవించి ఆ పిల్లవానికి మాత్రుభూతేశ్వరుని పేరు పెట్టెను. యుక్త వయస్సురాగానే అతనికి రాజ్య భార ముప్పగించెను. రాజేంద్ర చోళుడు శ్రీకాళహస్తి షేత్రములో పరమశివుని గూర్చి ఘోరతపస్సు చేసి ఆయనను ప్రసన్నుని చేసుకొనగా ఆ శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు స్వప్నమున దర్శనమిచ్చి ఈ ఆలయమును తూర్పు దిశగా ఎత్తుగా ఉన్న కొండయందు ఒక లింగమును ప్రతిష్ఠించి నారూపముగా పూజించిన నీకు ముక్తి లభించును అని చెప్పి అంతర్ధానమాయెను. రాజేంద్ర చోళుడు శివాజ్ఞ మేరకు అచట శివలింగమును ప్రతిష్ఠించి శివార్చనను చేయుచుండెను. చంద్రరేఖ తన సుతుడైన మాత్రు భూతేశ్వరుడు తండ్రిని వెతుకుచూ శ్రీకాళహస్తికి వచ్చి తండ్రిని గుర్తించి రాజ్య వ్యవహారములన్నియు చెప్పి ధర్మపురికి రమ్మని కోరగా స్వామిని అర్చించుకొనుచూ ఇచటనే సుందునని ధర్మమార్గమును రాజ్యమును ఏలుమని పుత్రునకు హితవు చెప్పి పుత్రుని పంపెను. రాజేంద్ర చోళుని కర్మ ఫలితమైనందు తను ప్రతిష్ఠించిన శివలింగమునందే పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమాయెను. భక్తితో శివుని ప్రార్థింపగా రాజేంద్ర చోళునకు ముక్తిని ప్రసాదించెను. ఇది స్థలపురాణములోని కథ.

వశ్రధరుడు అనే ఒక మహారాజు కలడు. వంశాచారముగా వచ్చుచున్న శివపూజను మాని రాజ్యనిర్వహణయందే మక్కువతో జైత్ర యాత్ర సాగించుచుండెను. అంతట ఒకనాడు అగస్త్య మహాముని అతని ఎదుట నిలిచి నీ తాత ముత్తాతలందరూ పరమ శివ భక్తులై నేతలైరి. నీవు పాషండములని పీడి 'శ్రీకాళహస్తిశ్వర చరణౌ శరణం మహం ప్రసద్యే' అని ఆయనను

శరణు వేడుచుని హితబోధ చేయగా అనుహముని చెప్పినట్లే స్వర్ణముఖిలో స్నానమాడి నిరాశహృదై శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు ప్రత్యక్షం కాకున్ననూ ఇచటనే తన శరీరమును అర్పించునని ప్రతిజ్ఞ చేసి ధ్యానములో నిమగ్నుడాయెను. ఎంత చిత్రమో! చక్రధరుని వింతముక్తి మరునాటి ఉదయమునకే శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు చక్రధరుని తనలో లీనము చేసుకొనెను. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని అనుగ్రహము చక్రధరునితో ఆగక అతని కుమార్తెలైన అమృత లలికలపై కూడా ప్రసరించెను. రాజశేఖరుడు చక్రధరుని కుమారుడు తన తండ్రి శ్రీకాళహస్తీశ్వరునిలో లయమును పొందినారని విని. తన అక్కలతో రాజశేఖరుడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని దర్శించుటకై వచ్చెను. చక్రధరుని కుమార్తెలైన అమృత లలికలకు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు స్వప్నమున పంచాక్షరీ దీక్షను ఇచ్చెను. అంతట వారు స్వర్ణముఖిలో స్నానము చేసి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని శ్రీజ్ఞానప్రసాదానాంబికను దర్శించి సుధామతి అనే యోగిచెప్పిన నియమ నిష్ఠలుగల శాంభవి ప్రథమును ఆచరించుచూ శ్రీజ్ఞానప్రసాదాంబికా అనుగ్రహంతో విమానమును ఎక్కి కైలాసమును చేరిరి. కనుక ఆది దంపతులైన శ్రీకాళహస్తీశ్వర శ్రీజ్ఞాన ప్రసాదాంబికల అనుగ్రహంతో అమృత లలికలు జీవన్ముక్తులైరి. సశరీరముతోనే కైలాసమును చేరిరి. ఆ ఆది దంపతులు నన్ను రక్షించుగాక అని నేను వారిని ప్రార్థించు చున్నాను. చక్రధరుని కుమార్తెలవలెనే పద్మ సేనకుని కుమార్తెలు కూడా శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని సేవింపి తరించిరట. ధూర్జటిమహాకవి కూడా వనకన్యలు ఇద్దరు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని సేవింపి తరించిరి తన కావ్యమున వర్ణించెను. శ్రీకాళహస్తీశ్వర మహాత్యమున. స్వామిని ఐశ్వర్యమును కోరిననూ ఇవ్వగలడు. రాజ్యమును ఇవ్వగలడు. మోక్షమును ఇవ్వగలడు అందువల్ల ఏటన్నిటికీ నూలము భక్తే. భగవంతుడు భక్తి సులభుడు.

తుంగ: 83

తుంగపురమరకులేభోవృత్తుంగ: అతఏవ । శ్రు । ఉగ్రోన్యగ్రోహగ్ సంజాతేషు భూయానమితివనా ఒతేయో రుద్ర త్వదస్తీ శివ ఏకో ధ్యేయశ్చివంకరపురమన్యత్రరిత్యజ్య సమాప్తాధర్యశిఖేతి శ్రుతిభిన్వర్వత్రరత్యదర్శనాదయమీశ్వరస్తుంగ ఇత్యర్థః అథవా ఇదం నాయుపూజిత మహాలింగం లూతా సర్వేభవహ్నిః పంచథా భిన్న శిరః ఖండలాంఛనేన చ నిజభక్త పారతంత్ర్యం దిదర్శయిషుస్సజనాగమనం ప్రతీక్షమాణముద్గీన మివోత్తుంగం నకలసాధారణం దృశ్యత ఇతి తుంగ ఇతి వా అర్థః ॥

తుంగుడు సుమస్త దేవకులములలోని వారికన్నా అత్యున్నతుడు. “శాంతం శివమచ్యుతం, దాంతంహర మద్భుతం, భజేఽహం నిరీహం, భజేఽహం దురూహం, స్వయం స్వాత్మరూపం” అని వరముశివుని ధ్యానించగా భక్తుల ఎదుట ప్రత్యక్షమై కోరిన వరములనిచ్చును. కనుక ఆయన ఒక్కడే గతి. ధ్యేయమైన వస్తువు. ఆయన మంగళ ప్రదాత. సర్వ వ్యాపకములను వదిలి ఆయనను శరణు వేడినచో ఆయనే రక్షించును. శివతత్త్వమును విపులముగా అధర్వ శిఖోపనిషత్తునందు కలదు. తుంగ అనగా ఒక జాతి గడ్డి. వాటిలో తోవరికతుంగ, గలిబితుంగ, కజ్జుతుంగ, గోదుతుంగ, తెగడతుంగ, పాలితుంగ, శాకతుంగ, కుసీతుంగ, గురవశాకతుంగ, బడ్డతుంగ, కొండతుంగ, బిల్లితుంగ, చెక్క తుంగ, ఇసుక తుంగ, కమ్మపు తుంగ, గడ్డతుంగ, గబ్బుతుంగ, గొడ్డు తుంగ, చలి తుంగ, కదురు తుంగ, ఏడాకుల తుంగ, జీబతుంగ, దబ్బతుంగ, జల్లెడ తుంగ, పూరితుంగ మొదలగునవి కలవు. తుజ హిం సాయాం అను

ధాతువునుండి ఘోషానే కృత్యసత్యముచేయగా తుంగ శబ్దము వచ్చెను. రోగనివారకము అని అర్థము అనగా భవరోగనివారకమగును. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు వాయులింగాకారండు. ఈ మహాలింగమున సారపురుగు, సర్పము, ఏనుగు చిహ్నములే కాక ఇడు శిరస్సులుగా ఉన్నట్లుగా కూడా కనపడును. తన భక్తులను రక్షించేందుకు ఇది ఒక సమాధము. నీటిలోని తుంగ నీటినుండి పైకిలేచి పరిసరములను సునిశితముగా ఎట్లు విడిచుచునో అట్లే భక్తుల రాకను శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు తలను పైకెత్తి తుంగలత వలె ఎదురు చూచును. అందువల్ల ప్రతీక్షకు తుంగలత సాధారణమైన దృశ్యము. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు భక్తవశంకరుడు అనుటకు ఇది చక్కని ఉదాహరణ, ఆర్చిని సోగొట్టు కొనుటకు జీవుడు ఎట్లు ప్రయత్నించునో అంతకన్నా ఎన్నోరెట్లు శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు గూడా భక్తులను పాలించుటకు అట్లే తానతయ పడును. మహాప్రహుమున తుంగ నీటివరద ఉరవడికి అనుకూలముగా నీటిలో మునుగునో భక్తులను రక్షించుటకు పరమేశ్వరుడు గూడా కైలాసమునుండి భువికి దిగి వచ్చి భక్తులలో కలిసి మెలసి ఉండి వారి కష్టములను తీర్చును.

రక్షిత సారంగ: 84

రక్షితసారంగోఽనేనేతి రక్షిత సారంగః కశ్చిద్దనమదాంధో బ్రాహ్మణ హతకః శ్రీకాళహస్తి మభ్యేత్య వారనాదీవశకః కించిత్కాలేన సర్వస్వం తస్యై దత్వా పునస్తాయా నిరస్త ఉరుడుఃఖమునుభవన్ తామేవ బహుధా నత్వా స్తుత్వా తదుపదిష్ట వైరాగ్య సంపన్న శ్శివమారాధ్య ముక్తోఽభూత్ ||

సారంగమనగా జింక, హరిణము, ఇట్టి, ఏనుగు, తువ్వెద్ద, వానకోయిల, చిత్రపద్మముకలిగినది. మొదలగు అర్థములు కలవు. శ్రీనదాశివుని చేతిలో జింక ఒక ఆభరణముగా గలదు. సారంగుడు ఒక బ్రాహ్మణుడు గోదావరీతీరము విష్ణుకూటునే బ్రాహ్మణ అగ్రహారము ఇతనిది. ఇతను అగ్రహారీకడం. విధివశమున వైదికకర్మలు మాని సారంగుడు వేశ్యాలోలుడయ్యెను. అడవి జంతువులలో జింక ఒక అందమైన స్రాణి. వాల్మీకి రామాయణమున సీత కూడా బంగారుజింక అందముగా కనిపించి శ్రీరాముని తెమ్మని కోరెను. కనుక అది అంతటి అందమైనదని భావన. “మనసు కంటే మాయ ఏది మలహర శివ! నా మనసు నిలిపి దారి చూపు మహిమల శివా! షణ్ణము నిలకడ లేని దానిని అరికట్టుము శివా! దేవర హస్త భూషణత దేజరిలున్ పరమోజ్వలంబుగా!”, జింక వాయుదేవుని స్థియ వాహనము. అడవి జంతువులలో నిలకడలేనిది జింక. అతి చంచల స్వభావము గలిగిన జింక నిలకడగా తనయందు ఉంచుకొనుట పరమేశ్వరునికే దగినది.

ఒక ధనమదాంధుడు పాపాత్ముడైనవాడు. శ్రీకాళహస్తికి వచ్చి శ్రీస్వామిని సేవించి తరించవలెనని భావించెను. కానీ పూర్వ జీవన విశేషములతో అతను ఒక వారకాంతకు దాసుడయ్యెను. కొంతకాలము తర్వాత తన సర్వస్వమును ఆమెకు సమర్పించెను. ఆమె తన సర్వస్వముని అతను భావించెను. కొంతకాలము తర్వాత ఆమెకు ఆమె పరివారమునకు దాసుడై సేవచేయుచుండెను. కానీ అతని ధనము, అతను తను సేవకు పనికిరాదని తెలుసుకొని ఆమె తన ఇంటనుండి అతనిని వెళ్ళగొట్టగా శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని సేవించి విరాగుడై ముక్తిని పొందెను. ఆ వారకాంతే అతనికి వేదాంతమును బోధించి శ్రీకాళహస్తిశ్వరునికి భక్తునిగా చేసెనని ఒక కథ మూల పురాణమున కలదు.

భృతచక్రధర ప్రభుః 85

స్వవిషయశ్చైత జన నిగ్రహనఃగ్రహయోః ప్రభవతీతి ప్రభుః చక్రం బహుసైన్యం రాష్ట్రం చ ధరతి రక్షతీతి చక్రధరోఽన్యదైనామా న చాసౌ ప్రభుశ్చ చక్రధర ప్రభుః భృతస్సంరక్షితశ్చక్రధర ప్రభుర్యేన స భృత చక్రధర ప్రభురిత్యర్థః ।

చక్రం కోకే ప్రజే పుంసి క్షీబం సైన్యరథాంగయోరితి ప్రతాపః । అయం చక్రధరః పురోక్తకన్యాద్వయస్యపితా పరమశైవః శ్రీకాళహస్తిస్తలం బుద్ధిపూర్వం సమాగమ్యారాధ్య ఇవ ప్రసాదాన్ముక్తిమగనుత్ అత్ర విభురితి మంత్ర భేదేన కేవలహః తర్హేకోత్తరశతనామాని భవంతి శతనామాబ్జమాలికేతి వృత్త్యన్యుకండుజ రోమశభరద్వాజముఖసూక్తి ప్రసిద్ధేః భృత చక్రధర ప్రభురితి పాతవివ గ్రాహ్య ఇత్యనుసంధేయం ।

రాజ తన రాజ్యమున తన పరివారమును తన ప్రజలను నిగ్రహంనుగ్ర సమర్థులుగా ఉంచే సమర్థుడు. ఆయనకు ఎవరిమీద ఎప్పుడు, అనుగ్రహము వచ్చునో అగ్రహము వచ్చునో తెల్పుట కష్టము. చక్రము అనగా ఆయుధ విశేషము బండికల్లు, గుంపు, దండు, రాష్ట్రము, గ్రామపు వలకు, కుమ్యరిసార నీటినుడి, జక్కన మొదలగు అర్థములు కలవు. చక్రము అనగా బహుసైన్యము కలిగిన దేశము అని అర్థము. అటునంటి సైన్యమును పరివారమును ప్రజలను కాపాడేవాడే చక్రధరుడు. అతను చక్రవర్తిగూడా. ఈ చక్రధరునికి ఇద్దరు కుమార్తెలు కలరు. చక్రధరుని తాతముత్తాతలు శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని సేవిచి, తరించినవారే. శ్రీకాళహస్తిశ్వరునియందు చక్రధరుని పూర్వీకులు పరమభక్త తత్పరులు. ఇచట భృత చక్రధర ప్రభుః అనే నామము తర్వాత విభుః అనేనామము ఉండవలెనని కొందరు అభిప్రాయము. అట్లే అనే నారా నామములకు బదులు నూచోక్కనామములు ఉండవలసి వచ్చును. శ్రీకాళహస్తిశ్వర శతనామాబ్జమాలిక అని వృత్త్య, వృకండుజ, రోమశ, భరద్వాజ మహర్షులచేత చెప్పబడి, ప్రసిద్ధమైనదిగూడా. కనుక ఇచట భృత చక్రధర ప్రభుః అనే నామమే సమంజసమైనది. అదే ఇచట గ్రహించవలెను. శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు చక్రధర ప్రభువు.

ధర్మాపనః 86

ధర్మః పుణ్యమేవాపనం యస్య స ధర్మాపనః ।

ధర్మః పుణ్యః యమః న్యాయః స్వభావాచారః సోమపాః ఇతి । నానార్థః అథవా ।

శంక్రలే మూషితే శ్రోష్ణే మక్రతే వృషభే వృష ఇతి ।

ధర్మవృషభశబ్దయోరైకార్థ్యావగమార్థగోచో వృషో వాహనం యస్య స ధర్మాపన ఇత్యర్థః ॥

ధర్మము అనగా పుణ్యము, న్యాయము, సామ్యము, స్వభావము, సత్సంగము, శ్రుతిస్మృత్యాది విహిత కృత్యము, వేదాంతము, దానాదికములు, ఆచారము, అహింస, వేదోక్తవిధి, ఉపనిషత్తు, యజ్ఞము, విల్లు అనే అర్థములు కలవు. “వేదోఽభిలో ధర్మమూలం” అనేక ధర్మములకు వేదమే మూలము. ” ధర్మేణ పాపమపనుదతి, ధర్మే సర్వం స్రతిష్ఠిత, ” తత్పాతే ధర్మం పరమం నదంతి. మానవులు స్వధర్మమును విల్లు చేయవలెనో వేదము చెప్పినది, వేదమున అనేక కర్మ ధర్మములు కలవు. ధర్మమును ఆచరించుట ద్వారా ఈ లోకమున సుఖమును దేహము నశించిన పిదప కీర్తిని యశస్సును పొందుదురు. వైదికమైన ధర్మమును ఆధారము

చేసుకొనే బ్రహ్మ వృష్టి చేయుచున్నాడు. సూర్య చంద్రులు, నక్షత్రము, గ్రహములు ధర్మబృష్టితోనే నడుచు చున్నారు. లోకమున ధర్మాత్మునినే అందరూ ఆదరించెదరు. ధర్మమే అన్నిటికీ ఆధారము. దయా, ఓర్పు, శాంతిప్రేమ సహకారము సహవాసము సహజీవనము. శుద్ధి, శుభ్రత ధర్మము వల్లనే లభించును. స్వధర్మమే మానవునికి బంధువు స్నేహితుడు, గురువు, అధర్మము మానవుని అశాంతికి గురిచేయును. స్వధర్మాచరణమే పశువులతో మనుష్యుని వేరు చేయుచున్నది. ధార్మిక సంపాదన ఎక్కువ కాలమునిలిచి మానవునికి శాంతి సుఖము ప్రేమలను అందించును. మానవుడు మరణించిననూ ఇతర లోకములకు తనలో ధర్మము మాత్రమే అనుసరించి వచ్చును. అటువంటి ధర్మమునే ఆననముగా కలిగినవాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. ధర్మమునకు వున్నశబ్దమునకు ఏకార్థము కావున వృషభమే పరమేశ్వరుని వాహనము ఇవట వాహన శబ్దమునకు ఏకార్థము కావున వృషభమే పరమేశ్వరుని వాహనము ఇవట వాహన శబ్దము, ఆనన పర్యాయ పదముగాదా వాడబడినది. వృషభవాహనమే ధర్మానసానుడు. అటువంటి ధర్మ స్వరూపుడైన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక అని ఆయనను ప్రార్థించుచున్నాను.

వరగుణాభీప్సితార్థ ప్రదాయకః 87

వరగుణ నామా పాండ్యదేశాధిపః కశ్చిత్ స్వేష్టదైవతం సుందరేశం విస్మృత్య విధివోదితః పిష్పలాదమునిం నత్వా కిం దైవతమిష్ట సిద్ధయే సముపాస్యమితి పుష్ట్యా తదపదిష్టనామ పంచదశాక్షరమంత్రం ప్రజన్వపి కాలేన ప్రక్షిణ ధనధాన్యసైన్యః భిన్న హృదయః శ్రీకాళహస్తీష్ట లమభ్యేత్య శంభుమారాధ్య స్వాభీప్సితమాపేతి కథా కథమన్యమంత్ర జపాదభీష్టసిద్ధిర్భూదితి చేత్ స్వేష్టదేవతా విస్మరణం నామసాంకర్యం చేతి హేతుద్వయముస్థి । శ్రు । యో వై స్వాం దేవతామతియజేత్ ప్రస్వాయే దేవతాయై చ్యవతే నవరాం ప్రాప్నోతి వాపేయాన్చవతీతి మాత్య రుద్రమక్రూధామానమోభిర్మాదుష్టుతీ వృషభమాసహాతీతి ।

మాత్య రుద్రేతి మంత్రేణ సహ పూజా నిషిధ్యతే ।

తస్మాదవ్యేన దేవేన సహ శంభుం న పూజయేదితి ॥

శ్రుతిస్మృతిభిః నామ సాంకర్యం నిషిధ్యతే । నను । వాయుసంహితాదౌ తత్తత్ప్రత్యంతపుష్టాంత ముధిక్యత్య మహర్షిభిః । తాని తాని ప్రణీతాని విద్వాంస్తత్ర న ముహ్యతి ।

అయం వరస్త్యయవ్వేతి పరంభాభివేశివః

యాతుధానా భవంత్యేన పితౄవాశ్చ న పంచయ ఇతి ॥

కర్మవిపాకే । యో బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాణా ముత్తమాధమభావతః సాధయేదుదరవ్యాధి యుక్తో భవతి మానవ ఇతి । వచనేషు సత్య ఇవప్యధిక్యహేతోః అన్యవామాది సాంకర్యం నిషిద్ధమితి । కథముపపద్యే తేతి చేత్ ।

అదిత్యపురాణే ।

యో మహాదేవమవ్యేన హీనదేవేన దుర్మతిః ।

సక్యత్పాధారణం బ్రూయా త్సంత్యజోవాంత్యజోత్వజః ॥

ఇత్యాదీని సంతి । త్యదుక్తకర్మవిపాకవచనం త్యద్భాగకమేవ భవతి । కథం । త్రిమూర్తిషు సామ్యబుద్ధిః తవ చాన్యవ్యా నాస్యైవ । విష్ణోరేవాధిక్యం మన్వాననుమబుద్ధిరితి వాచా పదసి

వ్యసహరేన కన్యాఽపి సామ్యబుద్ధిః ఘటపటాదా సామ్యబుద్ధ్యదర్శనాత్ శాస్త్రుతః
ముసుప్త్యసురకగురు బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రేషు బోధానందైశ్వర్యాదీనాం ఉత్తరోత్కర్ష ప్రసిద్ధేస్తారతమ్య
మస్త్యైః । తత్త్వతః । వేదేషు యాజ్ఞవల్క్యది స్మృతిషు పురాణేషు చ త్రిమూర్తిభ్యోఽన్యా
సర్వకారణ రూపా సాంబనమూర్తిః కావ్యస్తే । తస్యా ఏవాధిక్యం శాస్త్రేషు శ్రూయతే ।
రుద్రవిష్ణువిద్యాధికం సర్వం తదభేదేన వశ్యేత్ స సామ్యేనేతర్హ్యైః । తథాహి । బృహన్నారదీయే ।

హరిశంకరయోర్మధ్యే బ్రహ్మణశ్చాపి యో నరః

భేదకృష్ణరకావృంక్తే యావదా చంద్ర తారకం ॥

హరం హరిం విధాతారం యః పశ్యేదేక రూపిణం ।

స యాతి పరమానందం శాస్తామేష నిర్ణయం ॥ ఇతి విష్ణుపురాణే :-

త్రయయా యదభవద్దత్తం తద్దత్తమఖిలం మయా ।

మతో విభిన్నమాత్మానం ద్రష్టుమర్హసి శంకర! ॥

యోఽహం పత్యం జగచ్ఛేదం స మరామర మానుషం ।

అవిద్యా మోహితాత్మా నః పురుషాభిన్నదర్శనాః ॥ ఇతి

సర్వస్య వస్తునః చిద్రూపేదైశ్వాత్వం ఖలు సంపాదనీయం. తస్మత్తం వైదికమేవ. అన్యథోపాధి
ప్రాధాన్యేన బేధ బుద్ధైః సత్యం సముబుద్ధిరితి యదుచ్యతే తదనత్ తస్మాత్ వరగుణ పాండ్యః
కృచ్ఛ్రేణ దేవమారాధ్య నానాత్వధియం విహాయ ముక్తోఽభూత్.

వరగుణుడు అనే సుందర పాండ్య దేశమునకు చెందినరాజు. తన వంశమునకు ఇలవేల్పు
ఐన సుందరేశ్వరుని మరచి విధిచేదితుడై పుష్పలాదనుహర్షిని నమస్కరించి ఇష్టకామ్య సిద్ధికి
ఏ దేవతను పూజింపవలెనని అని అడిగెను ఆయన వరగుణునకు పంచదశాక్షరములు కల
ఒక మంత్రమును ఉపదేశించెను. జగత్తున ఉక్తికి శక్తిమత్తులకు భేదము మోక్షమును పొందుట
యందే కలదు. పార్వతికి వరమేశ్వరునకు అర్ధనారీశ్వరముగా అభేదము. కావున వారికి
భేదము ఎట్లు వచ్చెను? పార్వతీపుడు రమేశుడు ఒకరే (పార్వతీం పాతీతి పార్వతీః రమాయాః
ఈశః రమేశ) హరిహరులకు అభేదముని అవేక పురాణములు చెప్పినవి. శ్రీకాళహస్తి ష్టేత్రమున
ఈశ్వరునకు ఎదురుగా శ్రీజ్ఞాన ప్రసూనాంబిక కలదు. ఇంకా కొంచము దూరమున
ఏడుకొండలలో వెలసిన శ్రీవెంకటేశ్వరుడే ఇదివరకు బాలాత్రిపురసుందరిగా కలదు. పేరైతే
మారినది తత్త్వము మారలేదు. దానికి నిదర్శనము శుక్రవారము శ్రీవెంకటేశ్వరునకు
క్షీరాభిషేకము చేయుటయే. శుక్రవారమునాడు అన్నీ అలంకారములు తీసినను శంఖ చక్రములు
తీయకపోవుట, శక్తి ఆలయముగా ఉన్న దానిని శ్రీరామానుజులు వైష్ణవమత ప్రచారమునకై
దీనిని వైష్ణవాలయముగా మార్చిరిని చరిత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. ఉత్తరాదివారు నేటికి
ఈషేత్రమును బాలాజీ ష్టేత్రముగానే చెప్పుకొనుచున్నారు. ఉత్తరాదివారు నేటికి
ఈషేత్రమును బాలాజీ ష్టేత్రముగానే చెప్పుకొనుచున్నారు. నిండిన చెరువులో కవులు చేరినట్లు
డబ్బు కలవాని దగ్గరకు అందరూ చేరినట్లు వరగుణ పాండ్యుని వద్దకు బౌద్ధులు చేరి అతని
బౌద్ధునిగా మార్చిరి. అంతటితో సిద్ధలాద మహర్షి చెప్పిన మంత్ర అనుష్ఠానమును వరగుణ
పాండ్యుడు విడిచివెచ్చెను. అంతటితో అతని రాజ్యముతో సంఘటలు కూడా అన్యాక్రాంతమైనవి.
అంతటితో వరగుణ పాండ్యుని బౌద్ధులు గూడా విడిచివెళ్ళిరి. అంతట ఆరాజు ఉభయతః

భ్రష్టదయ్యెను. కొంతకాలము తర్వాత నారద మహర్షి సత్యజనుయ్యి గురూపదేశమును వ్యతిరేకించిన దోషమే నెన్ను ఈస్థితికి తెచ్చినది కనుక మనస్సును కుదులు జరచుకొని శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని భక్తితో సేవించినచో నీకు మిక్కిలి శ్రేయస్సు లభించును. నీ చిక్కులను సమస్యలను తొలగించి రక్షించువే. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని స్వభావము. ఏమైనా మహర్షి ఇచ్చిన మంత్ర విచారణ చేయక నిష్టతో శివధ్యానము చేయునను అని ఉపదేశించి వెళ్లెను. ఇరిగిన దానికి వరగుణ పాండుగడు పశ్చాత్తాపపడి శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని సేవించుటకు నిశ్చయించెను.

ఇతే ఇచట ఏమైనా మహర్షి ఇచ్చిన మంత్రము వెంటనే సఫలము ఎందుకు లాభిండు? అని ప్రశ్నించినచో ఇచట రెండు కారణములు కనపడును. ఒకటి తనకుల దైవమును విస్మరించుట రెండవది నాస్తికులైన బౌద్ధులకు ఆశ్రయమిచ్చి తన నాస్తికుడగుట. ప్రతివాడు శివారాధనచేయవలెను. శివదీక్షితుడైన వాడు ఆదీక్ష పరిసమూహి వరకు మరే దేవతారాధనను శాస్త్రములను స్మరించరాదు. నామసాంకర్యమును చేయరాదు అని శివదీక్ష నేషేధించుచున్నది. ఆగమము. వాయు సంహిత మొదలగు శైవాగమములయందు. దేశకాల, పాత్ర వైలక్ష్యమును బట్టి ఆరాధనలలో కొద్ది మార్పులను మహర్షులు చేయుచుందురు. ఇతే దీక్షను ఇచ్చిన గురువు ఏమార్గమును చూపితే అదే మార్గముతోనే ప్రయాణించుట మంచిది. కొన్ని విషయములలో విద్వాంసులు కూడా భ్రమ పడుదురు. చేసే పనియందు శ్రద్ధ జజ్ఞానా లేనిచో రాక్షసుల బదులు పిశాచములు వచ్చి బాధించును. కర్మ పాపకమనే గ్రంథమున బ్రహ్మ విష్ణురుద్రులకు ఉత్తమమధ్యమాధమ బేధములు చెప్పిన ౩ మానవులు ఉదరవ్యాధితో బాధపడుదురు అని ఉన్నది. ఉపాసకుడు ఏ ఉపాసనకు స్త్రీ పదనచో దానిని ఉపాసించి, సిద్ధి పొందవచ్చును. అందువల్ల ఒకనికి శివోపాసనయందు మక్కువ కలిగినచో ఇతరులను ద్వేషించకుండా శివోపాసనను చేయవచ్చును. ఇతే త్రిమూర్తులయందు అందరికి నమానమైన ఆదరణలేదు. ఎట్లా ఎల్లప్పుడూ ఘటము పటముకాదో (వస్త్రము కుండ కాదో) అట్లగే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల తత్త్వములు వేరు. వారి ప్రవృత్తులువేరు. మనుష్యులకు దేవతలకు శుక్రునికి బృహస్పతికి బ్రహ్మ విష్ణుమహేశ్వరుల వలె వారి ప్రవృత్తులు, అభిష్టములు, నిగ్రహానుగ్రహములు, ఇశ్వర్యములు వేరుగా ఉన్నట్లు లోకప్రసిద్ధి కలదు. ఇతే వేదమందు యాజ్ఞవల్క్య స్మృతియందు పురాణములయందునూ సాంబమూర్తికే ప్రాధాన్యత కలదని కొందరి అభిప్రాయము. బృహన్నారదీయములో త్రిమూర్తిలలో భేదమును హెచ్చుతగ్గులగూర్చి చెప్పితే వారు చంద్ర తారకలున్నంత కాలము నరక దుఃఖములను అనుభవించురు. త్రిమూర్తులను ఏకరూపముగా చూచినచో వారికి నర్వర్గమున వరమానందము లభించును అని ఉన్నది. విష్ణుపురాణమున శ్రీహరితో శంకరుని విభిన్నముగా చూచినచో వారికి నరకము సిద్ధించును. నాకన్నా వేరుగా శంకరుడు లేడు. అజ్ఞానముతో ఉన్న మానవులు మాత్రమే శంకరమారాయణులలో బేధమును చూపించెదరు. సమస్తమైన ప్రపంచము ఉపాధిబేధముతోనే బేధ బుద్ధి సిద్ధించును. కనుక వరగుణ పాండుగడు శివేశన బేధ బుద్ధిని విడనాడి ముక్తిని పొందెను. పురాణములు సత్త్వ, రజస్వమో గుణ ప్రధానముగా అవతరించినవి. కాలానుగుణముగా దేవతలకు ప్రాధాన్యత ఏర్పడెను. అందువల్ల అందరూ భక్తికి నశ్యులే. కావున దేవతలలో తర తమ భేదమును చూపుట మహా పాపము. అందువల్ల శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు వరగుణుని కోరికను తీర్చి అతనికి ముక్తిని ప్రసాదించెను.

నిత్యః 88

అజో నిత్యశాశ్వతోఽయం పురాణో న హస్యతే హస్యమానే శరీరే ఇతి । కాలకాలస్య కాలాంతరాధావాలే శివస్య నిత్యత్వం సిద్ధమిత్యర్థః ॥

ఈ నామమునందు ఈశ్వరుని అసలు తత్త్వము నిరూపించుచున్నాడు. ఈశ్వరుడు అజుడు, నిత్యుడు, శాశ్వతుడు, పురాణుడు (అజుడు అనగా జన్మలేని వాడు, నిత్యుడనగా నర్వకాల నర్వానస్తలయందు ప్రకాశించే వాడు, శాశ్వతుడు అనగా నాశములేనివాడు, స్థిరమైన వాడు, పురాణుడు అనగా సృష్టికంటే ముందు ఉండువాడు ప్రాచీనుడు). కాలపురుషునికి కాల నిర్ణయము అనంభవము గనుక లయకారుడైన శంకరునికి సాటి మరి ఒకరు లేరు కనుక ఆయనే నిత్యుడు, పరిశుద్ధుడు, ఎల్ల వేలలా ప్రకాశించేవాడు శాశ్వతుడు, ప్రాచీనుడు, పతే, చిత్, ఆనందస్వరూపుడు ఆయనే. కావున పరమేశ్వరుడు నిత్యుడు అనివేద పురాణములు చెప్పుచున్నవి.

బ్రహ్మపురావాసీ 89

బ్రహ్మణః పురమివ పురం శరీరం బ్రహ్మపురం । తత్రానసతీతి బ్రహ్మపురావాసీ । శ్రు
“అథ యదిదమస్మిన్ బ్రహ్మపురే దహరం పుండరీకంవేశ్మ దహరోఽస్మిన్నంత రాకాశస్తస్మిన్
యదంత స్తదస్మిన్స్వయం తద్వాన జిజ్ఞాసితవ్య” మితి ।

పురమేకాదశ్వర మజస్యోపక్రవేతసః అనుష్ఠాయ న శోచతి మిముక్తశ్చ మిముచ్యత ఏతద్వైతత్
। బ్రహ్మపురమధ్యాత్మే అనాహత స్థానం । అధిదైవతం బ్రహ్మపురం చిదంబరం । ఏతత్త్వాన
ద్యయేఽపి భక్త్యానాం స్వరూప మభివ్యంజయన్ప్రత్యమాస్తే । అతోఽన్యుద్భవయేషు చిదంబరే
శ్రీకాళహస్తీస్తతే వాన్యత్ర దేవ ఏక ఏవాస్తే । న భిద్యతే హి । ఏకో దేవస్సర్వభూతేషు
గూఢస్సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాంతరాత్మా । ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతీతి
స్మృతేశ్చ । సర్వవృద్ధయవాసీ శ్రీకాళహస్తీశ్వరః సాయాదిత్యర్థః ॥

బ్రహ్మకు వట్టణము వంటి పట్టణము ఈ దేహము. దేహములన్నియు బ్రహ్మదేవుని నిర్మితములే గదా । కనుక శరీరము బ్రహ్మపురము. అచట నివసించుట చేత పరమేశ్వరునకు బ్రహ్మపురవాసీ అనేపేరు వచ్చెను. ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు (8-1-1) ఉత్తమాధికారులకు నిర్విశేషబ్రహ్మోపదేశమును చేపి మంధమాధికారులకు సవిశేష బ్రహ్మను ఉపదేశము చేసెను. దహరమునే పుండరీకమునకు వేశ్మ (గృహము) మునకు ద్వారపాలకులవలె ఉండురు. బ్రహ్మ పురమునందు అనేక పుర జనులు ఉండురు. ఒక శరీరము నక్రమముగా పనిచేయుటకు కరచరణాది ఇంద్రియములు మనస్సునకు ఎట్లు సహాయకులతో అట్లే ఉపాధిని ఆశ్రయించి నామరూపములచేత జేపుడు అని, రాజు అని బ్రహ్మ అని ఆత్మనే పిలుచుచున్నారు. కనుక ఇటువంటి బాహ్య విషయ విరక్తులైన వారు బ్రహ్మచర్య, నత్య సాధనములతో నిర్గుణ పర బ్రహ్మను తెలుసుకొన గలరు. ఉపాధి అవరణము చిన్నది. అందులోని హృదయ పుండరీకము ఇంకా అతి చిన్నది. ఆ చిన్న అవకాశము గల ఆకాశములో బ్రహ్మ నివసించి ఉన్నాడు. అతనిని తెలుసుకొనవలయును. మన లోపల ఉన్న పరమాత్మను తెలుసుకొనుట కూడా చాలా కష్టమే అందువల్ల సద్గురువుని ఆశ్రయించి శ్రవణ మనన నిదిధ్యానముల ద్వారా అన్వేషించి ఆయనను దర్శించవలెను. ఆది భౌతిక అధ్యాత్మిక ఆది దైవికములలో శివస్థానమును నిర్ణయించునపుడు

బ్రహ్మ పురమును అది దైవితముగా చిదంబరమును వర్ణించిరి. శ్రీకాళహస్తిలోనూ, చిదంబరములోనూ, తనమహిమలను భక్తులకు తెలియజేస్తూ, పరమేశ్వరుడు వెలసెను. ఈ రెండు జ్యోతిషాది దేవుళ్ళు వేరైననూ వారి మూల ప్రకృతి ఒకటే. ఒకేపరమాత్మ అన్ని భూతములయందు, ఉపాదులయందు శరీరమునందు అంతర్లీనమై సర్వాంతర్యామియై, సర్వ వ్యాపకుడై పరమేశ్వరుడు ఉన్నాడు. ప్రకృతికి అధీనుడైన వానికి స్వతంత్రత లేనందున స్వాభావికమైన కర్మలను విడువ శక్యము కాదు. కావున కర్మలను చేయవలసినదే మరే స్వాభావిక కర్మనే కాదు. ఈశ్వరునకు అధీనుడైనవాడును కర్మను చేయవలసినదే అందువల్ల కర్మయొక్క అనశ్యకత్వవ్యతనం వేదము బోధించుచున్నది. ఈశ్వరుడు అన్ని భూతములను నియమించువాడు, ఆయన వ్యక్తుడు గాక అన్నీ దేహాలయొక్క హృదయ ప్రదేశమున అధిష్టించి యుండి తన మహాశక్తి చేత మానవుడు యంత్రమును త్రిప్పిన విధముగా ఈ ప్రాణులందరినీ ఆయన త్రిప్పుచున్నాడు అని భగవద్గీతలో 18 అధ్యాయము 61 శ్లోకమున చెప్పెను. కనుక అందరి హృదయ వాసుడైన శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక అని ప్రార్థించుచున్నాను. అధికారికమైన గృహమున ద్వారపాలకులు పరిచారికలు భృతులు. సేవకులు ఉండురు. బ్రహ్మపురమున చతుర్ముఖ బ్రహ్మ ఉన్నపుటి సర్వాంతర్యామియైన పరమేశ్వరుడు అధిపతిగా ఉండును.

దేవర్షినగరాసికః 90

దీప్యంతి ప్రకాశంతే ఇతి దేవాః । బుష్పంతి గచ్ఛంతి స్వస్వనిషయం ప్రతీతి బుష్పయః । దేవాశ్చ తే బుష్పయశ్చ దేవర్షయః ఇంద్రియాణి శ్రోత్రాదీని తేషాం నగరమివ నగరం । అంతః కరణం । తత్రాసిక్తాంతి రసాస్త్రీతి దేవర్షినగరాసికః । శ్రు । మనోమయః ప్రాణశరీరనా ప్రతిష్ఠితోన్మే హృదయం సన్నిధాయ । తద్విజ్ఞానేన పరివశ్యంతి ధీరా ఆనంద రూప మమృతం యద్విభాతీతి । సయ ఏషోంతర్హృదయం అకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్యయ ఇతి । సర్వేషాం ప్రాణానాం ప్రతినియత్ర ప్రాణనాదివ్యాపార నియమనాత్తం దేవర్షినగరాఖ్యాంతః కరణే తిష్ఠతీతి దేవర్షినగరాసిక ఇత్యర్థః । అథవా । దేవానా మృషీణాం చ నగరయోరాసుమసాస్త్రీతి తథోక్తః । స్వయం మహాదేవోఽపి శక్రాది దేవేషు క్వచిత్కృచ్ఛి ॥ నేరూ కోణేషు తత్సామ్యేన ఈశాన కోణే ఘోగవతీ పురి స్వాంశరూపీ తిష్ఠతీతి । దారుకావనమునిజన జ్ఞానదానాయ కురుకుండేన సాకం గత్వా తైరజ్ఞాత పుత్రోఽంతర్ధితః పునః విభిబోధితైః త్రైలింగ ప్రతిష్ఠా పూర్వక ముపాసీన్తైః అభ్యర్థితః తత్రోవాసః । మహాదేవః ఇతి స్కాందాది పురాణం ద్రష్టవ్యం । అత్ర శ్రీదక్షిణకైలాసవాసీ దేవర్షినగరాసికః సాత్విత్యర్థః

దీప్యమైన ప్రకాశమును కలిగినవారు దేవుళ్ళు. బుష్పి అనగా విశిష్టాధికారి. శాస్త్రకారుడగు ఆచార్యుడు. మంత్రద్రష్ట, కీరణము, దీప్యజ్ఞానముచే సంసారమును చేరువాడు. శ్రేష్ఠుడు అని అర్థములు కలవు. బుష్పి అనగా తమకు కావల్సిన విషయములను దీప్యజ్ఞానముతో తెలుసుకునేవాళ్ళు అని అర్థము. (సప్తబుష్పాలు - మరీచి, అత్రి, అంగీరసుడు, పులస్త్యుడు, పులహుడు, క్రతువు, వశిష్ఠ అనే కశ్యపుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు, జనుదగ్గి వశిష్ఠుడు అని రెండు బేధములు కలవు.) శ్రోత్రాది ఇంద్రియములే వారికి మహానగరములు. అంతఃకరణ చతుష్టయములే ఆ నగర పురవిధులు. అచటిష్ఠితి, ఆశ్రయము కల్గి ఉండే వాడని అర్థము. 'మనోమయః ప్రాణశరీరనేతా' అనే మంత్రము ముండకోపనిషత్సులోనిది (2-2-8) ఆత్మ మనస్సును ఉపాధిగా కలవాడగుటచేత అందు

ఉండి మనోబుద్ధిలచేత తెలియబడుచుండును. కనుక ఇతను మనోమయుడు. ఇతడు స్రాణములతో కలిసి లింగశరీరముతో ఈ స్థూల దేహము నుండి మరి ఒక స్థూల శరీరమునకు తీసుకొని పోవును. కనుక ఇతడు స్రాణ శరీరములకు నాయకుడు, ఇతడే మనము లెను అన్నముతో ఉండి వృద్ధిక్షీణములను శరీరమునకు కల్గించి సూక్ష్మరూపమున పూదయముతో ఉండును. కనుక వివేక వంతులు అట్టి ఆర్మితత్వమును తెలుసుకొనుటకు సద్గురువుని సేవించి వారి ఉపదేశముచేత శుద్ధమూర్తి సాధన శిక్షానందలై అనుష్ఠానము చేత సర్వల్యాగమునెడి చైరాగ్రమున వచ్చే జ్ఞానముచేత సకల పరిపూర్ణునిగా సాక్షాత్కరించుచున్నారు. ఆ ఆత్మ అనందస్వరూపము, అమృతము, ఎల్లవేళల తన యందే భావించుచుండును. “కలామన్నమయాః ప్రాణాః” కలియుగమున ప్రాణులు అవ్వాధారులు. దేహము శక్తివంతమగుటకు అన్నమే ఆధారము అని భావము. పూదయము నిలబడుటకు దేహము దోషరహితముగా శక్తివంతముగా ఉండవలెను. ఆ పూదయ పద్మములో సరమేశ్వరుడు నిలిచి ఉన్నాడు. అని భావము. తైత్తిరీయోపనిషత్తునందు (1-6-1) శిఖావల్లి ఆరవ అనువాకమున బ్రహ్మ ఏ స్థానమునుండి స్రవ్యక్షమగుచున్నాడు. పూదయార్థి స్థానమున బ్రహ్మోపాసన ఎచట చెప్పబడుచున్నది. సాలగ్రామశిలయందు విష్ణువును, లింగమున శ్రీ సదాశివుని ఎట్లు అర్చించి ధ్యానించుచున్నామో అట్లు పూదయస్థానమున బ్రహ్మను ఉపాసించవలయును. అంతరపూదయమున ఆకాశము గలదు. పద్మాకారమై మాంససింధుము శరీరమున కలదు. పూదయము ప్రాణమునకు స్థానము. ఆ పూదయము అనేక నాడులతో కూడిన ద్వారముతో ఉన్నది. దాని నాచుము ఊర్ధ్వముగా ఉన్నది. ముఖము దిగువన ఉన్నది. అంతరపూదయముందున్న ఆకాశమునందు మనోమయుడైన (విజ్ఞానమయుడైన) పురుషుడు ఉన్నాడు. ఆ పురుషునికి మరణము లేదు. అతను ఎల్లప్పుడు సూర్యకాశము కలవాడు. ఇట్టి బ్రహ్మ స్వరూపమును తెలిసినవాడే విద్వాంసుడు. ఆ పరబ్రహ్మ బంగారు వండుడు. సర్వజీవుల ప్రాణములను సృష్టి - లయనముల ద్వారా నియంత్రించుచుండును. ప్రాణము ఇంద్రియముల ధనులను నియమించి నియంత్రించుటకే దేవర్షి నగరమనే మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములనే అంతః కరణముతో ఉండును. లేనిచో వేరే విధముగా కూడా అర్థమును చెప్పుకొనవచ్చును.

దేవనగరసింహాసనమునందు ఋషి విజ్ఞాన నగర సింహాసనమునందు శ్రీ సరమేశ్వరుడు ఆసీనుడై ఉన్నాడు అని అర్థము. శ్రీ సరమేశ్వరుడు దేవదేవుడైనప్పటికీ దేవేంద్రుడు మొదలగు దేవతలకు శ్రీ సరమేశ్వరుని అంశ లేకముగా పంక్రమించి నందున వారు మేరు పర్వతమునంటి కాంతిని కలిగిఉన్నారు. దారుకావనమున ఉన్న మునులకు, మహర్షులకు జ్ఞానమును శివతత్వమును ఉపదేశించుటకై కురుకుండునితో అచటకు వెళ్లి శ్రీ సరమేశ్వరుడు వారికి తత్త్వ బోధనేను. కాని ఆ మునులు భువంధములలో ఉన్నవారు. అటునంటి ఆ మునులను ఉద్ధరింపగారి అచటనే కొంతకాలము ఉన్నట్లు స్కాందపురాణమున కలదు. శ్రీ మద్వక్షిణ కైలాసానుదైన శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు దేవర్షినగరాసీకుడైనట్లుగా ముమ్మము రక్షించుచుని ప్రార్థన.

శ్రీవిష్ణు నగరావాసీ 91

శ్రీవిష్ణో నగరం కంఠస్థ సోడశ పత్రకములం విశుద్ధ చక్రం జాలంధరపీఠమితి నామాంతరం యత్ తత్ స్థానం శ్రీకాళహస్తి పంజ్జుమధి దైవత మావసతితి. తథోక్తః ఉక్తం చాగస్త్య పంహితాయాం

మూలాధారం విరింపస్య ప్రదితం కమలాంయం ।
అహమేవ త్యాగరాజః తత్ర తిష్ఠామి సాదరం ॥
ఇత్యారభ్య స్వాధిష్ఠాన మణిపూరాఽనహత రూపాణి జంబుకేశ్వర శోణాచల
విదంబరాణి పరిత్యా
హృత్పుండరీకం ధాతుశ్చ విదంబరముదీరీతం ।
సభాపతిరహం తత్ర ప్రయచ్ఛామి సదీప్తితం ॥
శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసం విశుద్ధిస్థానమదృఢతం ।
శ్రీకాలహస్తేశ్వరస్తత్ర తిష్ఠామ్యహమభీష్టదః ॥
ఇతి

విరాజఃకంఠస్థ పోదశపత్రకమలం శ్రీకాలహస్తీ స్థానం ఇతి. వర్ణకమాసీత్. అనేన విష్ణుస్థానం శ్రీకాలహస్తీతి వ్యజ్యతే. సూతగీతా సప్తమాధ్యాయే:- అధ్యాత్మాధి దైవత స్థాన వివరణే సుష్టవేన ఉచ్యతే. తత్రతు

త్రిమూర్తీనాం తు యో బ్రహ్మ తస్య ఘోరతనుర్ద్విజాః ।
దక్షిణేక్షిణి జంతూనామంతర్యాగే రవిర్బహిః ॥
త్రిమూర్తీనాం తు యో బ్రహ్మ తస్య శాంత తనుర్ద్విజాః ।
వర్తంతే వామవేత్రాంతః భాగే బాహ్యే నిశాకరః ।
త్రిమూర్తీనాం తు యో విష్ణుః ప కంఠే వర్తతే నదా ॥
అంతశ్శాంత తనుః ఘోర తనుర్బాహ్యే ద్విజోత్తమాః ।
ఇతిరీతత్యాత్ విరాట్ పురుషః కంఠస్థానీయః
శ్రీకాలహస్తీపురస్య విష్ణు నగరత్యాత్త త్రావసతీతి తథోక్తః ॥

మూలపురాణే దక్షిణ కైలాస పురస్య శ్రీవిష్ణుపురం, బ్రహ్మ పురమిత్యాది నామాంతరముక్తం. స చ తత్కారణం వివృతం తస్మాదయమర్థః బైచిత్ర్యాదేవ సేత్సృతి. అన్యథా శ్రీకాలహస్తీనామ ప్రసిద్ధివత్. విష్ణోదిభ్యోఽపి వరదానాత్ తన్నామాంకితమితి సక్షేపూర్వ పూర్వదత్త వరదాన ముచ్చిద్యేత. తదా వరదాన శ్రవణాభావాచ్చేదమేన సమంజసమితి మనిషీణః సీత్యానుగృహ్యంతు.

ఈనామమున యోగదచ్చనమును గూర్చి కొంత ప్రస్తావించినది. యోగమునగా ఈశ్వరునితో సంయోగమును పొందు ప్రక్రియ. యోగమునన ఆధ్యాత్మిక సాక్షాత్కారమును పొందు ప్రక్రియ యోగములన్నియు మోక్షప్రాప్తికి సాధనములే. చిత్త వృత్తులను నిరోధించుచే యోగము. అని యోగమనదిర్వచనము. ఐదువిధములైన మూనసికావస్థలు (చిత్త భూములు) 1. క్రిష్టావస్థ (అనేక విషయములపైకి చెల్లాచెదురుగా మనస్సు ప్రసరించు దశ) 2. మూఢావస్థ - (సుషుప్తిలో వలె మనస్సు వనిచేయు కుండు దశ) 3. విశిష్టావస్థ (క్షిప్తదశలో వలె కాక ఈదశలో చిత్తము కొంత శాంతస్థితిలో ఉండును.) 4. ఏకాగ్రావస్థ (ధ్యాన విషయముగా గ్రహించిన వస్తువుపై చిత్తమును నిశ్చలముగా నిలిపి ఉంచగల దశ) 5. నిరుద్ధావస్థ (ధ్యాన ప్రక్రియ కూడా ఈదశలో నిరుద్ధమగును) మొదటి మూడు అవస్థలతో యోగసాధన కుదరదు. చివరి రెండు అవస్థలే యోగాను కూలములు. యోగమున ఎనిమిది అంగములు కలవు. అవి యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధారణ, ధ్యాన సమాధులు అని కలవు. యమమనగా

అహింసా, సత్య, ఆస్తియ (చొంగలింపకుండుట) బ్రహ్మచర్యము. ఆసరిగహము. ఇది ఐదు అంగములు శౌచము, (సరికుభ్రత) సంతోషము (సంతృప్తి) లవస్థ, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర ప్రణీధానము అని కలదు. నియమము, ఆసునము అనగా శరీర శిక్షణ, శరీరమును స్థిరముగా ప్రభువరముగా అంగవివ్యాసములతో ఉండుట. సాణాయూనునగు ఉచ్చాసన నిశ్వాస నియం ప్రణామము, నియమనము. స్వాహారమునగా ఇంద్రియములను ఇంద్రియార్థముండి ఉపసంహరించి చిత్తమును ఆధీనముతో ఉండుకొనుట. భారణ అనగా నాసాగ్రమువంటి ఒక అక్ష్యమును ఎందుకొని దృష్టిన ఆ అక్ష్యమునందే లగ్నము చేయుట. ధ్యానమునగా నిరంతరము ఒకే విషయమును భావించు చుండుట, సమాధి అనగా ధ్యాన క్రిమి అగిపోయి ధ్యేయ వస్తువుతో ఆత్మకు ఏకత్వమును ఏర్పించు స్థితి. చిత్త వృత్తి నిరోధముగా చెప్పిన సమాధి కంటే ఇది వేరు. మొదటి ఐదు యోగములు బహిరంగ (బాహ్య) సాధనములనియు పివరినూడు అంతరంగ సాధనములని చెప్పుదురు. క్రమ బద్ధమైన వీటి సాధన ద్వారా సంప్రజ్ఞాత, అసంప్రజ్ఞాత యోగము వశ్యములగునని. యోగదర్శనమున ఈశ్వర దర్శనమే పరమలక్ష్యము. ఆ ఈశ్వరుడు సంపూర్ణుడు, శాశ్వతుడు, సర్వవ్యాపి, సర్వశక్తి సమనిత్యుడు, సర్వజ్ఞుడు, క్షేత్ర, కర్త, విపాక (ఫలితములు) ఆశయము (వాననలు) అన్నింట చేతను అంటని వాడు (అపరాచ్యష్టుడు) ఈశ్వరాస్థిత్యప్రమాణము వేదములు ఉద్ఘోషించుచున్నవి. రావున ఈశ్వరుడు కలడు, సర్వజ్ఞత్వము కలమూర్తియే ఈశ్వరుడు, ప్రకృతి పురుష సంయోగము వలన జగత్తు సరిజేమించుచున్నది. అంటే వారి విభాగమువలన జగత్తు లయమగుచున్నది. కానీ ఈ లయము స్వాభావికము, ప్రకృతి పురుషులకు కాదు. అందువల్ల వేర్వేరు ఆత్మల అదృష్టకర్మఫలములననుసరించి ఈ సంయోగ విభాగసంబంధములను కల్పింప గల ఒక పరతత్త్వము ఉండి తీరదలయును. ఆ పరతత్త్వమే ఈశ్వరుడు. జ్ఞానయోగము, భక్తియోగము, రాజయోగము, హతయోగము, లయయోగము, క్రియాయోగములేకా భగవద్గీతలో అనేక యోగముల గూర్చి కలదు. అన్నీ యోగములకు పుట్టుకను ఉపనిషత్తులు చెప్పివి.

శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క నగరమునందు నివాసముండు వాడు సరవేశ్వరుడు. కంతము ఉండే షోడశ పత్రకములమే విశుద్ధ పత్రము. జాలంధర పీఠమనే నామాంతరము కల ఆ స్థానము శ్రీకాళహస్తి సంజ్ఞగా అధి దైవతముగా ఉన్నది. అగస్త్య సంహితలో కూడా బ్రహ్మకు మూలాధారము కమలముగా చెప్పెను. ఆయన కమలానుడు కదా! త్యాగరాజు అనే శబ్దమునకు త్యాగము అనగా విడుచుట, వదలుట, త్యజించుట, ఇచ్చుట, దానము, శూరుడు, ఫలాపేక్ష లేక కర్మములను అనుష్ఠించువాడు (త్యజహా) అనే అర్థములు కలవు. అటువంటి త్యాగముతో రాజువంటి నేనే అచట మన్ననతో ఆదరముతో నివసించగలను అని ప్రారంభించి స్వాధిష్ఠానము జంబుకేశ్వరమున మణిపూరము, శోణాచలమున అనాహతము, చిదంబరమున ఉన్నట్లుగా చెప్పి పృథ్వుండరీకము ధాతువులు చిదంబరమున ఉన్నట్లుగాను చెప్పెను. కోదిన కోరికలను ఇచ్చే వాడ్నిగా సభాపతిగా ఉన్నాను. అద్భుతమైన విశిష్టి స్థానము శ్రీమద్దక్షిణకైలాసము. అచట శ్రీకాళహస్తిశ్వరునిగా ఉన్నాను. కంతస్థానమైన షోడశ పత్ర కమలముగా నిరాజిల్లుతూ శ్రీకాళహస్తిశ్వరము ప్రసిద్ధి వొందినది. అందువల్ల విష్ణుస్థానము శ్రీకాళహస్తి అని తేలివది. సూతగీతలో విదవ అధ్యాయమునందు ఆధ్యాత్మ, అధి దైవత స్థానము వివరణముగా సుస్పష్టముగా చెప్పబడెను. త్రివూర్తులలో బ్రహ్మదేవుడం ఆ రుద్రునియొక్క

భయంకరమైనవాడుగా ఉన్నప్పుడు అతని ద్వారా ద్విజులు, కుడికంటితో లోపల అనేకజీవులు బయట సూర్యుడు, పుట్టెను. త్రిమూర్తులలో బ్రహ్మదేవుడు రుద్రునియొక్క శాంతమైన దేహుడుగా ఉన్నప్పుడు ఎడమకంటితో లోపల బయట చంద్రుడు పుట్టెను. త్రిమూర్తులలో విష్ణువు ఆ సరమేశ్వరుని కంఠములో ఎల్లప్పుడు ఉండును. శివుడు లోలోపల శాంతమూర్తిగా బయట ఘోర రూపమును కలిగిన వాడిగా చెప్పెను. నిరాల్పురుషుడు కంఠస్థానియుండు. శ్రీకాళహస్తి విష్ణు నగరము గావున అచట పరమేశ్వరుడునివాసులుండెను. మూలపురాణములో శ్రీకాళహస్తిని విష్ణుపురముగా బ్రహ్మ పురముగా దక్షిణకైలాసముగా అనేక పేర్లతో ఉన్నది. వీటికి కారణములు మాత్రము మూల పురాణమున వర్ణించలేదు. కనుక ఇచట ఔచిత్యమే ప్రధానము. శ్రీకాళహస్తి షేత్రము అన్నిటికన్నా ప్రసిద్ధమైనది కదా ! పూర్వము బ్రహ్మ విష్ణువులకు శ్రీ సురమేశ్వరుడు సరములు ఇచ్చినందున ఆ పురమునకు వారిపేర్లు వచ్చినవా అది కుదరదు. బ్రహ్మ విష్ణువులకే వరప్రదాత ఐన సరమేశ్వరుడు సీతితో నన్ను రక్షించుగాక.

శ్రీమత్పాండ్యపురస్థితః 92

కావేరీ కన్యాకుమార్యోః అంతరాళే పాండ్యదేశః ఇతి సంజ్ఞా భవతి. తద్దేశాధిపతీనాం రాజ్ఞాం పాద్యానాం పురీ మధురా. తస్మిన్ పాండ్య పురే జీవన్ముక్తి పురే స్థితః సుందరేశోఽవ్యయం శ్రీకాళహస్తిశ్వరః ఏవ. నావ్యః ఇతి. భావః అనేన మహాంత్యష్టపక్షిస్థానాని యాని తేషు శ్రీకంఠన్యాస, మాతసంహితాది ప్రయుక్త స్థానేషు అయమేవ వర్తత ఇత్యనుసంధేయం.

కావేరీనది కన్యాకుమారి షేత్రమునకు మధ్యన ఉన్నష్టలమునకు పాండ్యదేశముననే సంజ్ఞకలదు. ఆదేశ రాజులకి మధురనగరము రాజధాని అటువంటి సుందరనగరములో జీవన్ముక్తి పురమున సుందరేశ్వరుడు వెలసెను. అయనగూడా శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడే. ఇచట షేత్ర భేదమే గాని తత్త్వములో అంశలో భేదము లేదు. ప్రసిద్ధశైవ షేత్రములు 68 గా ప్రసిద్ధికలదు. శ్రీకంఠన్యాస మాతసంహితాది గ్రంథముల యందు కూడా ఈ 68 షేత్ర ప్రసిద్ధికలదు. ప్రసిద్ధశైవ షేత్రములలోని శ్రీ సురమేశ్వరుడు లింగాకారుడుగానే ఉన్నాడు. విష్ణులము ఐన లింగము తత్త్వజ్ఞాన ప్రకారము ఆది భగవంతునికి సంతేతము శివునికి గుర్తుగా ఉంచబడేదే శివలింగము అని దాని భావము, లింగ అనునది రయమును పొందుటకు, గం అనగా సృష్టి చేయుట అని అర్థము అది సృష్టికి మూలము శివలింగము కూడా త్రిమూర్త్యాకారమే. ఇది 1. సమకంఠ లింగము. 2. వర్తమానలింగము 3. శైవాధిక లింగము 4. సప్తక లింగము 5. సర్వతోభద్ర లింగము 6. పార్వదేశిక లింగము 7. త్రైరాశిక లింగము, 8. ధారాలింగము అనునవి కలవు.

భీమార్చితః 93

పురోక్త మూక మృత్యుంజయార్చిస్తు ఇత్యత్ర యో మూక ఇత్యవ్యతే స ఏవ భీమా నానూనశ్చాత్మాపేన శివమభ్యర్చ్య నాథ శర్మముని శాపపాలబ్రహ్మకత్వాఘాన్మోచితోఽభూదితికథా ।

వృద్ధావలమనే మహాశేత్రమున నాథశర్మ అనే బ్రహ్మ నిష్ఠునకు భీముడనే శిష్యుడు కలడు. కారణాంతరములచేత గురువుగారి గ్రంథమును శిష్యుడు అపహరించెను. అది తెలిసిన నాథశర్మ భీముని ముగావడుగా శపించెను. అచట శ్రీకాళహస్తి షేత్రమునకు దగ్గర లోనిది ఆవులు మాత్రము మేసీ బీడులోనిది ఆలయమునకు రెండు క్రోసుల దూరములోని స్థలము (గవ్యూతి) లో ఒక లింగమును స్థాపించి అచట అర్చనలు చేయుచూ భక్తితో తపస్సు చేసి

మొత్త పాదము. శ్రీకాళహస్తిశ్వరడు మూగవాడైన భీమని వృత్యంజయుని ఆర్చిని నరికిపడెను. వారికి మొత్తిన కూడా ప్రసాదించెను.

పీఠా 94

శ్రుం | సోమారౌ ద్రం చరున్విర్వ పేత్త్రుజా కామ ఇతి | విధాయ పునరుపపత్తి మాహ | సోమో వై కేతోధాః అగ్నిః సజాం సజనయతితి | మంత్ర ఘ్నే శ్రాజ్ఞే | గర్వాధానార్థం | ఆధర్వ పితరో గర్వం కుమారమితి రుద్రపిండ మేవ పత్వ్యై సేయచ్చంతి | అతస్సర్వేషాం రుద్రః ఏవ పీఠా భవతి | ఏవం సత్యపితేచిత్ |

రుద్రపిండ సముద్యాతా రుద్రక్రోధజమారితాః |

తద్యామిం యాంతి వారప్త్రీ సుతవత్తన్న జానతేః ||

ఇతి వ్యాయేవ రుద్రం పితృవన్న పూజయంతి | తత్రపరాశరః |

యస్య ప్యాత్రితరి ద్వేష శ్శర్వే వా జగతాం గురౌ |

తస్య వంశస్య పాంకర్య మమమేయం విపశ్చితేత్యక్తత్వాత్

క్షేత్రబీజ దోషేణ యథా వా ప్రలపంతం నామ |

సర్వప్రకారేణ శ్రీకాళహస్తిశ్వరో రుద్రపుర్యపితేత్యర్థః ||

రుద్రుడే అందరికి తండ్రి. మహారేతస్సు కలిగిన వారిలో ఒకరు రుద్రుడు. మరి ఒకరు సోముడు. అట్టిదేవుడు ఆ రేతస్సును జీవుడిగా మార్చును. మూత్రగర్భములో కొంతకాలము వివాసముండి జీవన శక్తినిపొందిన రర్వార ఈ లోకమునకు వచ్చును. గర్వాధాన సమయమున “ఆధర్వ పితరో గర్వం కుమారమితి” అని రుద్ర పిండమనే శుక్రముద్వారా తనపత్నికి భర్త ఇచ్చును. సృష్టిలో అండజ, స్పేదజ, ఉద్విజ రూపజీవులందరికి పరమేశ్వరుడే తండ్రి. ఇవట కొందరు రుద్ర పిండమునుండి పుట్టి, రుద్రక్రోధము చేత మరణించుచున్నారు. వారకాంత పుత్రునివలె తండ్రిని తెలుసుకొనలేక మరణించు చున్నారు. అందునల్ల రుద్రుని తండ్రివలె పూజించుము అని కొందరు చెప్పు చున్నారు. ఇవట పరాశరుడు ఇట్లు చెప్పుచున్నాడు. ఎవనికి, తండ్రియందు ద్వేషముకలదో. ఆ తండ్రి అందరికి గురువైనప్పటికి అట్లు దోషముగా భావించినచో అతని వంశము ఎచటనో పద్దతిని తప్పినదని భావము. క్షేత్ర బీజ దోషములచేత అజ్ఞానులు ఎట్లాగనా మాట్లాడగలరు. ఏది ఎట్లున్ననా అన్ని విధములుగా రుద్రుడే శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు. ఆయనే అందరికి తండ్రి. కనుక అటువంటి ఆయన నన్ను రక్షించుగాక.

భర్తా 95

భూతభౌతిక సురాసుర నరతిర్యగాది సర్వజగజ్జాలం నిజాజ్ఞయా అనతివేలం యథా భవతి తథా విభర్తీతి భర్తా | శ్రుం | ఏతన్యేవాఽక్షరస్య ప్రశాననో గార్గీ సూర్యాచంద్రమసౌ విధృతా తిష్ఠత ఇత్యాది తతోఽయం భర్తా హరో మాం పాయాత్ ||

భృజ్ భరణే అనే ధాతువునుండి పుట్టినది ఈ రూపము. మగడు, ప్రభువు, మోయువాడు, భరించువాడు అని అర్థములు కలవు. పంచ భూతములు భౌతికమైన సమృద్ధుల, సురులు, అసురులు, నరులు, తిర్యక్కులు అనేకులైన జీవులు. సృష్టిలోని ప్రతిసమృద్ధు పరమేశ్వరుని ఆజ్ఞతో నడచుచున్నందున ఆయన ఈ సృష్టికి ప్రభువు. ఆయన అక్షరుడు. ఆయన ఆజ్ఞ చేతనే సూర్యచంద్రులు గ్రహనక్షత్రములు అష్టదిక్పాలకులు దేవేంద్రాదిదేవతలు సక్రమమైన మార్గమున నడచుచున్నారు. కావున అటువంటి ప్రభువుచున శ్రీకాళహస్తిశ్వరుడు నన్ను రక్షించుగాక.

భరద్వాజ ప్రపూజితః 96

వాజనున్నాదిభోజ్యసంపదం చిభర్తీతి భరద్వాజః తేన ప్రకర్తేణ పూజ్యత ఇతి రథోక్తః । శ్రీరోమశమహర్షిణా సముపదిష్టం శ్రీకాలహస్తీశ్వరదివ్యమంగళ చరిత వైభవం శ్రీ భరద్వాజ శ్రుత్యా దేవస్య దక్షిణభాగే మణికర్ణికాతీర్థ తీరే మహాలింగం స్రుతిష్ఠాప్య ఆసాంసతం పూజయా మాసేతి । తతో భరద్వాజ ప్రపూజితః ॥

భరద్వాజః అన్య అస్తితి భరద్వాజః భరద్వాజుడు నవర్షులతో ఒకడు. ఇతడు జితేంద్రియుడు. భరద్వాజ గోత్రములు చాలామంది కలదు. ఇతని పుట్టుక అనేక పురాణములతో అనేకరములుగా కలదు. భరద్వాజుని తండ్రి బృహస్పతి. బృహస్పతి మమతలకు ఇతను పుట్టాడని ఒక పురాణమున కలదు. మరి ఒక పురాణమున దుష్కంఠుని పుత్రుడైన భరతుడు సంతానార్థియై యాగము చేయుచుండగా అడవిలో నురుత్పులకు ఒకబాలుడు దొరకగా భరద్వాజుడని వారే అతనికి పేరుపెట్టి భరతునకు ఇచ్చి పెంచుకొన నునెను. తర్వాత భరత వంశమునకితడు వంశకర్తయ్యెను. ఆ తర్వాత భరతునిచే ఇతను పుత్రేష్టి చేయించెను. భరద్వాజుని పుత్రుడు నున్మువ్వు. భరద్వాజుడు గంగానదిలో స్నానము చేయుచుండగా ఘృతాది కపిల అను అప్పదనకుమార్తె. ఆమె తన సౌందర్యముచే విశ్వ కర్మను వ్యాసుని మోహింప చేసినది. ఆ ఘృతాది కూడా స్నానము చేయుచుండగా భరద్వాజుడు చూచెను. అంత అతని రేతస్సు పతనము కాగా దానిని ఒక కుండలో ఆమె దాచగా దానినుండి గ్రోణుడు పుట్టెను. వనవాసము చేయుచున్న శ్రీరాముడు భరద్వాజుని ఆశ్రమమునకు కూడా వెళ్లెను.

వాజనునగా అప్పము. అప్పమే కాక అనేక భోజ్య పదార్థములు కలిగి, వాటిని ఆశ్రమమునకు వచ్చిన వారందరికి ఆర్తితో ఇచ్చేవాడు. అటువంటి మహర్షి శ్రీకాలహస్తీశ్వరుని సేవించెను. శ్రీరోమశమహర్షిచేత శ్రీకాలహస్తీశ్వర దివ్యమంగళ చరిత్రను, ఆయనవైభవమును బాగా విని శ్రీస్వామివారి ఆలయ దక్షిణ భాగము మణికర్ణికేశ్వరుని సమీపమున ఒక తీర్థము కలదు. దాని తీరమున మహాలింగమును స్రుతిష్ఠించి చాలా కాలము పూజించెను. అందువల్ల శ్రీకాలహస్తీశ్వరుని భరద్వాజుడు సేవించినందున భరద్వాజ ప్రపూజితః అనే బిరుదు వచ్చెను. ఎవరెచ్చటివారో ఇవటికి వచ్చి శ్రీకాలహస్తీశ్వరుని సేవించుచుండిరి. వారందరిని శ్రీకాలహస్తీశ్వరుడు నేటికీ రక్షించుచునే ఉన్నాడు. ఓకాలహస్తీశ్వరా! నీవు రక్షించే వారి వట్టికతో నన్ను చేర్చుకొని నన్ను రక్షించుని ప్రార్థించు చున్నాను.

ప్రసన్న కాలహస్తీశః 97

ప్రసన్న శ్వాసౌ కాలహస్తీశశ్చ ప్రసన్న కాలహస్తీశః । బహవః సాపివః స్వచ్ఛందమాజన్త పావమేవానన్యాయ అంతతః కాలహస్తీష్ఠానం గత్వా భజంతి చేత్ తేభ్యః ॥ 2 ॥ స్రసీదతీతి ప్రసన్నకాలహస్తీశః ।

జ్ఞానమును ప్రసాదించే ప్రమానాంబికతో కూడినవాడు శ్రీ కాలహస్తీశ్వరుడు కావున ఆయన ప్రసన్న కాలహస్తీశ్వరుడు. ఆయన భయంకరుడు. భీకరుడు కాదు. ప్రసన్నుడైన చూపులతో భక్తులకు ప్రసాదములను ఇచ్చే వాడు. నేటి మామవుని సహజ గుణం. పర పీడన పరాయణత్వము పరద్రవ్యాపహరణమునందే అధిక వ్యాపకము. కావున సహజ సిద్ధముగానే

మానవులు పాపాత్ములగుచున్నారు. పుణ్యార్థన సుఖమును ఇచ్చును. పాపార్థన దుఃఖమును ఇచ్చును. సుఖానుభవమున రాల గనునదే మనకు తెలియదు. కానీ దుఃఖము అనుభవమునకు వచ్చినపుడు షణ్ణము ఒక యుగముగా గడచును. మిక్కిలి ఎక్కువైన దుఃఖానుభవమును కూడా జీవుడు భరించలేక అత్య హత్యలను చేసుకొనుచున్నారు. ఇది మానవ సహజనీతి. సంస్కారములచేత కష్టకాలము వచ్చిననూ దేవ సౌధన ద్వారా దానిని ఎప్పుడీ చేసుకొనవచ్చును. భక్తులను ఉద్ధరించుటలో శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు పరమదయాళువు. పాపాత్ములను కూడా క్షమించి వారిని అనుగ్రహించి వారి పాపముల ఆయన ప్రభావన చేయును. అందువల్ల ఆయనను ప్రసన్న కాలహస్తీశ్వరుడు అని అందురు.

ప్రభాద్యోతిత దిబ్బాఖ: 98

స్వప్రభయా ద్యోతితం ప్రకాశితం దిశాముఖం యేన స తథోక్త: | శ్రు | తస్య భాషా నర్పసిదం విభాతీతి శ్రుతే: | స్వయంప్రభఇత్యర్థ: ||

కాళిదాస మహాకవి తన అభిజ్ఞాన శాకుంతల నాటకమున నాంది (సార్థనగా పరమేశ్వరుని అష్టమూర్తిగా స్తుతించెను. (ఆ అష్టమూర్తులు - జలము, హవిస్సు, అగ్ని, రాత్రి, సంవత్సరము, సూర్యుడు, ఆకాశము, భూమి “సూర్యో జలం మహేవాయుః వహ్నిరాకాశమేవచ, దక్షిణో ద్రాహ్మణః సోమ ఇత్యేతాః సప్తన క్రమాత్” అష్టదిక్కులకు ఎనిమిది ముఖకాంతిని ప్రసరింపచేసి ఆ దిక్కులలోని ప్రతి జీవిని తన ప్రకాశముతో చైతన్య వంతుని చేసి ఉద్ధరించుచున్నాడు. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని దివ్య కాంతులు ఈ విశ్వమంతయు ప్రసరించుచున్నవి అని వేదములు చెప్పుచున్నవి. ఆయన సర్వజ్ఞుడైనందున ఆయన ప్రభాద్యోతిత దిబ్బాఖుడు. ప్రభా అనగా వెలుగు. చీకటిలో ఉన్న జీవులకు వెలుగును ప్రసరింపచేసి వారిని సుజ్ఞానులుగా చేయువాడు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు.

కుమార కాలహస్తీశ: 99

కౌ భూమా మార భన కుమారః శ్చందస్స చాసౌ శ్రీకాళహస్తీశ్చ కుమార శ్రీకాళహస్తీశః | అథనా | కుత్సితాన్ దుశ్శీలాన్మారయతీతి కుమారో గుహా: | స కుమారః శ్రీకాళహస్తీ పురేణో భూత్వా ఆల్మానై పుత్ర వామాసీతి శ్రుతే: విదక్షైలనుధిరుహ్య శివతత్త్వముపదిశతీతి కుమార కాలహస్తీశ: ఇత్యర్థ: ||

కుమారస్వామి మయూర వాహనుడు. శ్రీకాళహస్తీశ తూర్పునకు వాలుగా కొండశిఖరము మీద ఉంటూ కోరినకోర్కెలను తీర్చే దేవుడిగా శ్రీజ్ఞానప్రమానాంబకు ముద్దు బిడ్డగా శక్తి అయుధమును ధరించి తండ్రులై భక్త రక్షకుడైనాడు. దేవసేనకు స్రియుడై భక్తులకు కల్పనల్లియై ఉండెడివాడు శ్రీకుమారస్వామి. భూమియందు పుట్టినవాడమ్మా మన్మథునితో సమానమైన అందమును కలిగినవాడు, కుమారుడు, కుత్సితులు, దుశ్శీలులను చంపేవాడు కుమారుడు. ఆయననే గుహ్యుడు అని అందురు. ఆయననే సుబ్రహ్మణ్యుడు అని కూడా అందురు. శ్రీరాముని దివ్య గాథను లనకుతులు దేశమంతా తిరిగి గానము చేపట్లుగా కుమారస్వామి కూడా శ్రీకాళహస్తీలోని విదక్షైలమును ఎక్కి భక్తులకు శివతత్త్వమును ఉపదేశించుచున్నాడు. శ్రేత్ర సమీకాన కుమారస్వామిద్వారా అన్నీ లోకవాసులకు తెలిసినది గనుక ఆశ్రేత్రమునకు కుమార కాలహస్తీశుడగు అను పేరు వచ్చెను. కుమారస్వామికి సకల శాస్త్రములను మంత్ర రహస్యములను ఉపదేశించినవారు పరమేశ్వరుడు.

గోవిందనయనార్చితః 100

గాం భూమిం విందతీతి గోవిందః । గాం ధేనుం విందతీతి గోవిందః । విద్యుతాభే ।
గోష్ఠ్యభ్యక్షేఽపి గోవింద ఇతి । ని । నయనం నీయతే సర్వం రూఘవనేతి నయనం । గోవిందస్య
నయనం గోవిందనయనం తేనార్చితః పూజితో గోవిందనయనార్చితః పురా రుద్రకోపానల
సంజాతస్య జలంధరా సురస్య ప్రహరణాద్య ప్రధర్ష హర దర్శితస్య త్రిభువన కంఠకస్య
సంహారార్థం రుద్రేణ చరణాంగుష్ఠేన విలిఖిత భూమ్యంశ స్ఫుదర్శనాయుధమభవత్ । తేన
తన్నిహత్య సహస్రకమ తైస్సర్వలింగారాధకాయ విష్ణవే తచ్చక్రం హరోఽ య దిశత్ । తత్కాలేన
దక్షయాగే వీరభద్రేణ యుద్ధముయే విస్ఫుష్టం తత్కాలామాలాకులతమభూత్ । పునస్తత్రాస్త్వర్ణం
నియమ కమలార్చనం కుర్వతే । తత్సంఖ్యాపూరణాయ స్వనయనమపి శివార్చణం కృతవతే
శ్రీ హరయే తచ్చక్రం పునరదిశదితి ।

స్కందే హరిః

వీరభద్ర మహాబాగ స్థానే తవ పరాక్రమం ।

వజ్రాదపి మహా భీమం గిరికోటి ప్రభేదనం ।

దుర్లభమపి మచ్చక్రం యత్ప్రయాలింగితం హతాత్ ।

తస్మాదద్య శివద్రోహ కారిణం జహి దుర్జయం ।

కాలాంతరే మహేశస్య కృత్యా చ బహుధా తపః ।

అహం ప్రాప్స్యామి మచ్చక్రం త్వద్గురోః పరమేశ్వరాదితి ।

శ్రు । యో వాసుపదార్చిత విష్ణు నేత్రస్తస్మై దదౌ చక్ర మతీన హస్తైః తస్మై రుద్రాయ
నమో అస్మ్యేతి । శరభోపనిషత్ । అథవా । గోవిందస్య నయనభ్యాం సమర్పిత ఇతి వా అన్యేషాం
శివ దర్శనస్య ప్రసుభ కృత ప్రతిబంధోస్త్వేనహి । యా తస్య సార్వభౌగా బాలా సా సార్వత్వంశ
జో హరిరితి వచనాత్ । నదా సన్నిహితత్వాత్ । నిరతిశయ జ్ఞానైశ్వర్య సంపత్తరమకాస్థతయా
సంతత నిష్ప్రత్యాహ శివదర్శనావశ్యం భావాచ్చ । తథా । ముక్తి కంఠే । కైలాస మూలే ముక్తి
మోచకాది స్వరూప జ్ఞానయా చిర విరచిత తపసో నారాయణస్యానుగ్రహాయ ఆవిర్భూతం
హరం హరిస్సేనందం దదర్శెత్వాహ ।

సూతః

ప్రదక్షేణ త్రయం కృత్యా దండ చత్పుధివీ తలే ।

ప్రణమ్య బహూశ శ్రీమాన్ భక్త్యా పరవశో హరిః ।

సాంబం చైవ మహావంద మముద్రం పురుషోత్తమః ।

నేత్రాభ్యామూ గళం పీత్యా కించిత్కాలం ద్విజర్ష భాః ॥

ప్రసత్తశృంగ రాదవ్య నృ కేచి ద్వేద సుప్రతాః ।

తతః ప్రబుద్ధో భగవాన్ ప్రసన్నః కమలేక్షణ ఇతి ॥

తస్మాద్వి భగవతా గోవిందేన సూర్య చంద్రాత్యకాభ్యాం కుసుల రోచనాభ్యాం సాదరమర్చిత
పుమీక్షిత ఇత్యర్థః । అత్ర వయనార్చన శబ్దస్య గౌణీ వృత్తిర్భాగ్యోదయ ముఖ్యోత్పన్నగమ్యతే ।
యథాస్య దృష్టి రస్యాం దవంశ్యాం సతత్తిత్వక్తే । నృష్టావా దుత్పత్త్య పునఃకేవల సతేత్ ।
కింతుః సునోనష్టరాగ ఏవ విక్షణచ్చ । తేన తత్ప్రేందే ప్రసరతి । ఏవం శ్రీ గోవిందస్య నయనయోః
కమలాత్మక త్యాత్తదా రోకన వేనార్చనం మత్స్యా గోవింద నయనార్చిత ఇతి
మృత్యుమార్కండేయూది భిర్జీయత ఇత్యభిప్రాయః । శ్రీ భగవన్నయనయోః పుష్కరీ సుత్య స్థితా
రోద్యద్బుద్ధిబద్ధ ఖండ సన్నిభ ప్రభాజాతై పుతత ముఖ్యత్వితోఽ లంకృత ఇతి వార్థః । అయం

భావః పురోత్తాదపి సమంజస ఏవహి । యదే కేన లోచననేన సత్పదర్చన ముక్తం । ఇదంతః
నిజ లోచనాభ్యాం స్య పారమార్థిక పర జిన రూపస్య స్రవ్యగాత్మ న పుంతత పాషాల్కార
శ్చివారాధన మిత్యధి శేతే । అనేన సర్వ జగజ్జీవాత్మకస్య హరేః సర్వ స్రవ్యక్రైతన్యస్య జినస్యాస్యేకాత్మ
భావాత్ । అద్వైతం సచ్చిదానందం శాంతం జినమేవానశిష్యతే । య ఏవం భూతః స
కాళహస్తిశ్వరోఽస్మాన్ తదీయ శతనామమాలా మంత్ర సరాయణాన్ కృపయా పాయాత్ ॥

ఏవం శ్రీకాళహస్తిశ శత నామాష్ట మాలికా । వ్యా

కృతాత్మ సుఖాయేన శివానందేన శాంభవి ॥

గోవిందుడనగా గాం = భూమిని, ఆవును రక్షించును, పొందును అర్థము నిడ్డులాభే
అనే ధాతువునుండి పుట్టినది గోవింద శబ్దము. గోష్టము అనగా గోవుల మంద ఉన్న చోటు
అని అర్థము. గోవుల మంద ఉండేది గోకులము. దానికి అధ్యక్షుడు గోవిందుడు. నయనమునగా
ఎదురుగా ఉండే రూపమునూ, వస్తువు ఆకారమునూ రూపమును సంపూర్ణిగా స్వీకరించుట
వలన అది నయన మాయెను. నయన మనగా నేత్రము అని అర్థము. గోవిందుడు తన
నేత్రములతో పూజించినందున ఆయన గోవింద నయవార్చితుడు. ఆ అర్చితుడు పరమేశ్వరుడు
గోవిందుడు నిష్కలంక సంభూతుడు కావున నిష్కలనే ఈశ్వరుని అర్చించినట్లాయెను.
శ్రీకృష్ణుడు సంతానార్థియై పరమేశ్వరుని పూజించినట్లు ఒక పురాణ గాథ కూడా కలదు.
రుద్రుని కోపముచేత అగ్నినుండి పుట్టినవాడు జలంధరుడు అనే రాక్షసుడు. అతడు
ఈశ్వరానఃగ్రహించేత స్రవత్యుడై త్రిభువనములకు మిక్కిలి కంటకుడాయెను. అతనిని
సంహరించుటకై పరమేశ్వరుని దేవతలు ఉపాయముడుగగా రుద్రుడు కాలిగోటని భూమి
మీద వ్రాయగా ఆ భూమి నుండి సుదర్శనమునే ఒక చక్రము పుట్టెను. దానిచేత శ్రీమహావిష్ణువు
ఆ జలంధరుని సంహరించగా ఆ పాప ప్రక్షాళనకై శ్రీహరి వెయ్యికమలములతో పరమేశ్వరుని
లింగాకృతికి అర్చన చేయగా అందుకు సంతోషించిన శివుడు శ్రీసుదర్శన చక్రమును
బహుమానముగా శ్రీహరికి ఇచ్చెను. దక్షుని యాగమును ధ్వంసము చేయుటకై వీరభద్రుడు
అచటికి రాగా అచటి వారు పారిపోవుటకు ప్రయత్నించిరి. అంతట వీరభద్రుడు దొరికిన
వారిని దొరికినట్లు కొట్టుచుండెను. అంతట శ్రీహరిచేతిలోని సుదర్శన చక్రమును నమిలి
మ్రుంగి వేసెను. ఈ ప్రకారముగా దక్షుని యాగశాల చాలాభాగము ధ్వంసము చేసెకైలాసునునకు
వెళ్ళి జరిగిన దంతయు వీరభద్రుడు శ్రీహరునకు నివేదించెను. కానీ శ్రీమహావిష్ణువునకు
సుదర్శన చక్రము మరలా లోపమాయెను. దానిని సాధించుకొనుటకై మరలా పరమేశ్వరుని
గూర్చి సహస్రకమలములతో అర్చన చేయ సంకల్పించి చేయుచుండగా సహస్ర సంఖ్యకు
రెండు కమలములు తక్కువగా ఉండెను. ఆసంఖ్యను పూరించుటకై తన కల్పను శివునికి
అర్పించెను. అంతట ప్రసన్నత చెందిన పరమేశ్వరుడు శ్రీహరికి సుదర్శన చక్రమును మరలా
ఇచ్చెను. స్కాందపురాణమున ఇట్లు కలదు. ఓ వీరభద్రుడా! నీ పరాక్రమము చాలాగొప్పది.
నజ్రాయుధము కన్నా నీ శక్తి చాలాగొప్పది. అనేక పర్యతములను చేదించి శక్తి నీకు కలదు.
సుదర్శన చక్రమును ధరించుటే చాలకష్టము. అటువంటి దానిని నీవు మ్రుంగితివి. అది
నాకు శివానుగ్రహముతో లభించినది. మరలానేను పరమేశ్వరుని ప్రార్థించి తపస్సుచేసి
పొందవలయును. నీ గురుప్రదానమును మీవు ఇట్లుచేయుట ధర్మముకాదుగదా! అని శ్రీహరి
వీరభద్రునితో చెప్పెను. శరభోపనిషత్తుతో పరమేశ్వరుడు ఇట్లు చెప్పెను. శ్రీహరి
తననేత్రములను శివార్చణ చేసినందున అతనికి మిక్కిలి సంతోషమగుటల్లు సుదర్శన చక్రమును
నేను ఇచ్చితిని. అందువల్ల నన్ను శ్రీహరి తస్మై రుద్రాయ నమో అస్త్యితి ప్రార్థించెను అని
చెప్పెను. గోవిందునియొక్క నయనములతో శివుడకు అర్పించెను. కైలాసమున శివదర్శనమునకు

వెళ్ళిన అనేకులను నందికేశ్వరుడు ప్రతిఘటించినపుటికి శ్రీమహావిష్ణువును ఎప్పుడునూ అడ్డగించలేదు. శ్రీహరి తన భార్య ఐన పార్వతీదేవియొక్క ఒక అంశమందు ఉదయించెను అని ఒక పురాణములో చెప్పినందున శ్రీహరి పార్వతీదేవితో పాటు ఎప్పుడూ శివనకు నన్నిహిత్యదే నిరతిశయమైన జ్ఞానేశ్వర్య సంపత్త్యచేత నిరంతరము విష్ణునులేని తప్పని పద్దెని శివ దర్శనము కలిగినవాడు శ్రీహరి. ముక్తికై, బంధవిమోచనకై, శివస్వరూప జిజ్ఞాసకై చాలా కాలము తపస్సుచేయగా శ్రీహరిని అనుగ్రహించుట కొరకు పరమేశ్వరుడు ఆవిర్భవించగా సానందవరిపూరితతో చనుడై వీక్షించెను. సూతమహర్షి ఇట్లు పలికెను. శ్రీహరి పరమేశ్వరుని ప్రదక్షిణ ప్రతమును చేసి కర్రవలె (దండమువలె) భూమిమీద సాష్టాంగనమస్కారము చేసి నోత్రము చేయగా ఆయన ప్రసన్నుడాయెను. ఇచట నయనార్చన శబ్దమును గొణి వృత్తి చేతనే గ్రహించవలెను. గోవిందుని యొక్క నయనములు కమలములవలె అతి సుందరముగా ఉండును అని తలచి మార్కండేయాది మహర్షులచేత కొనియూడ బడినది. భగవంతుని నయనముల శక్తి చాలా గొప్పవి. ఆ కళ్ళనుండి వచ్చే కాంతులు కూడా చాలా శక్తి కలవి. ఆ నోత్రముల ప్రభలతో ఆయన మిక్కిలి అందముగా ప్రకాశించు చున్నారు. కళ్ళతో ఒకేసారి అర్చన చేసిన విశేష ఫలము కలదు. ఇది తన కళ్ళతో తనదై నిజస్వరూపమైన శివరూపమును దర్శించినచో ముక్తి లభించును. శివారాధనతోనే శివసాక్షాత్కారము లభించును. సర్వ జగజ్జీవాత్మకుడైన శివుడూ సర్వప్రత్యక్ చేతన్యుడైన శివుడు ఒకడే. అతడు అద్వైతుడు సచ్చిదానందుడు, శాంతుడు కామక్రోధాదిరోహిత్యము కలిగినవాడు శమము కలిగినవాడు మంగళమును ఇచ్చువాడు ఆయనే శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు. ఈ ప్రకారముగా అనేక శుభకళ్యాణ గుణవిశిష్టుడైన శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడు ఆయన శతనామ మాలికా మంత్రమును పారాయణ చేసి మనల్ని కృపతో దయతో పాలించుగాక.

ఈ ప్రకారము శ్రీశివానంద తీర్థ స్వామి వారు శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతనామాజ్ఞమాలికాను అత్యు సుఖము కొరకు శ్రీజ్ఞాన ప్రమానాంబికా శ్రీకాళహస్తీశ్వరుల అనుగ్రహముకొరకు వ్రాసెను.

ఉత్తరపీఠికా:

ఇమాం శ్రీకాళహస్తీశ శతనామాజ్ఞమాలికాం ।
 పత త్వం పతతం భూప సర్వాపద్వినివృత్తయే ॥
 యో వా కో వాఽస్తుపురుష శ్రద్ధయా పరయా సహ ।
 ప్రాతః కాలే జపేన్నిత్యం నిశాదుష్కృత శాంతయే ॥
 సాయంకాలే జపేదేతాం మహాపాపానమత్యయే ।
 యవ్య కంఠే మాలికేయం పదా భాతి మహాత్మనః ।
 చరమం తద్యపుస్తవ్య నాత్ర కార్యా విచారణా ।
 స్నానకాలే హోమకాలే జపకాలే విశేషతః ।
 శ్రద్ధ కాలే దేవపూజాసమయే శాంతికర్మణి ।
 తత్త త్కర్మాసంఖ్యఫలా వాస్తయే చ సకృత్సకృత్ ।
 శ్రద్ధయేమాం పతేద్భక్త్యా శాంకరీం నామమాలికాం ।
 దుష్కృష్టేర్షర్షుమిమిత్రే చ దురాలాపే చ దుర్గుతౌ ।
 దౌర్మనస్య గజవ్యాఘ్ర చోరయద్ధాది సంకటే ।
 దుర్భిక్షే వ్యసనే ఘోరే ప్రజపేన్మానమాలికాం ।
 శ్రద్ధయా పరయా భక్త్యా ప్రదోషే శివసన్నిధౌ ।

ప్రజపేపంకరప్రిత్యై తామశేషామనాశినం ।
తయా సదా శివం లింగే త్వర్చ యేద్విల్వవల్లభైః ।
త్వమపి శ్రద్ధయా భూప భుక్త్యై ముక్త్యై చ పాదరం ।
శ్రుతాం మద్యవాత్సమ్యక్ జపే మాం హేమమాలికాం ।
ఏవం మృకండుజస్తస్మై దదౌ విద్యాం శివంకరీం ॥
భుక్తిముక్తికరీం కాలహస్తిశస్త్రికారిణీం ।
ఏవం శ్రీ కాలహస్తిశ శతనామాజ్ఞమాలికాం ।
భక్త్యా పఠంతి యే లోకాస్తే యాంతి పరమాం గతిమితి ।

ఇతి శ్రీశివపురాణాంతర్గత శ్రీకాలహస్తిమాహాత్యే ఏకసప్తతితమోధ్యాయః
। శివమస్తు ।

ఓం తత్సత్ సలశ్రుతి

శ్రీశివానంద తీర్థస్వామివారు తమ శ్రీకాలహస్తిశ్వర శతనామాజ్ఞమాలికను సమాప్తి చేయుచూ ఫలశ్రుతిని చెప్పుచున్నారు. ఫలశ్రుతిని చెప్పనిదే ఈ నామమాలికగొప్పతనము చాలామందికి తెలియక పోవచ్చును. తెలిసిన వారు మరింత శ్రద్ధగాను తెలియని వారు భక్తితో పారాయణము చేసిన కొద్ది కొద్దికొరకుల నెరవేరును. ప్రతిస్తోత్రమునకు పూర్వస్థితిక ఉత్తరస్థితిక అని ఉండును. ఈ కాలహస్తిశ శతనామమాలికను ఎవడు నిరంతరము పఠించునో వాడు సర్వ ఆపదలనుండి నిముక్తుడగును. శ్రద్ధతో ఎవరు పఠించిననూ సర్వదుఃఖములు వారికి నివృత్తిచెందును. పాదస్త పారాయణ చేయగా పగలు వచ్చే కష్టములు తొలుగును రాత్రి పారాయణ చేయగా రాత్రి వచ్చే కష్టములు నివృత్తి చెందును. ఎవరి కంఠమున ఈ మాలిక మననము చెందునో వాల్కి ముక్తి విషయము సందేహము లేదు. స్నానము చేసిన తర్వాతగాని హోమము చేసిన తర్వాత గాని విశేషముగా జపించినచో వాటి ఫలితములు కూడా విశేషముగా సిద్ధించును. శ్రాద్ధ కాలమందున్నా దేవ పూజా సమయమందున్నా, శాంతి కర్మ చేసేటప్పుడున్నా, ఒకసారి చేస్తే అనేకసార్లు పారాయణ చేసిన ఫలము లభించును. శంకర సంబంధమైన ఈ నామమాలిక పారాయణతో దుష్ప్రస్థఫలములను రాబోవు భయములను, శత్రు స్థావరములలో ఉన్నప్పుడు, ఘోరమైన అపదలు వచ్చినపుడు ప్రదోష సమయమున శివస్మిధిలో పారాయణ చేసిననూ, చేయించినను అవన్నీ ఉపశమించును. పరమస్థితిలో పారాయణచేస్తే సమస్త పాపములు తొలగిపోవును. చిల్లప్రభములను ఈ నామములతో శివుని అర్చించినచో వారికి పరమశివుడు భుక్తిని ముక్తిని స్థితిగా ప్రసాదించగలడు.

ఈ ప్రకారముగా శ్రీమూర్తిందేయ మహర్షి శివంకరమైన శివ తత్త్వమును తెలిసి ఈ నామమాలికను యమధ్యజ్ఞుని కుమారునికి ఉపదేశించెను. ఇది భుక్తిని ముక్తిని ఇచ్చే ఈ నామమాలిక పారాయణముచేత శ్రీకాలహస్తిశునికి స్థితికలిగించును. కనుక భక్తితో ఎవరు పఠించెదరో వారు ముక్తిని పొందెదరు. ఇది సత్యము.

హరహర హరహర శివశివ శివ శివ

భవ భవ భవ భవ భవభయ పంచోర

హరోహరా! శివో హరా! భవో హరా

శ్రీశివపురాణాంతర్గతమైన శ్రీకాలహస్తి మాహాత్యేయమునందు దెల్పై ఒకటవ సర్గసమాప్తము.

అనుబంధము - 1

శ్రీకాళహస్తి స్థలమహాత్మ్యే

రైక్షహసార్జిత మృత్యుంజయ మార్కండే
యదర్చన కథనం నామ నస్తతిమోఢ్యయః

భరద్వాజః

- మార్కండేయ ప్రదత్తాసా కీర్తిశీనామ మాలికా ॥
వైశేకుశ్ర మహాపుణ్యే ప్రదేశే కుశ్రవాగురో ॥ 1 ॥
లింగ ప్రతిష్ఠామకరో త్సృష్ణామ్నాన్వననత్రమః ।
కథం ప్రసన్నభగవాంస్త స్మై కతివరాదదౌ ॥ 2 ॥
విముక్తోరైక్షహసేన రాజ్యంకథ మవాప్తవాః ।
ప్రాబృహంతే కథం శైవం సాయుజ్యమగమన్పుష్పః ॥ 3 ॥
ఏతత్పుర్వంసువిస్తార్య బ్రూహిమహ్యం కృపాసశాత్ ।

రోమశః

- మార్కండేయ పదేనత్వా రాజామృత్యుంజయాహ్వయః ॥ 4 ॥
వినయేనసమావిష్టః ప్రోవాచనచనం మృదు ।
నర్హజ్జ మునిశార్దూల శరణాగతవత్పుల ॥ 5 ॥
యమేనలోక రక్షాక్షం యాదతాభవతేపురా ।
శుభా శ్రీకాళహస్తిశ సీతిదానామ మాలికా ॥ 6 ॥
మహ్యం ప్రయచ్ఛతామద్య యయాహం శోకనంకటాత్ ।
ముక్తోభవేయం సకలా భృనత్పాదావలోకనాత్ ॥ 7 ॥
ఇతి సంప్రార్థితవైన యమధ్వజ మతేన సః ।
హర్షేణ మహతాయుక్తో నిజగాదమృకండుజః ॥ 8 ॥
శ్రద్ధయా పరయా భక్త్యా శృణుతన్నామమాలికాం ।
గోపనీయా విశేషణ యా నర్వానద్విమోచనీ ॥ 9 ॥

వామావచి ప్రారంభః

- ఇవోమహేశ్వర సర్వో రుద్రో విష్ణుః పితామహః ।
సర్వభృద్విద్యకైలాస శిఖరేంద్ర వివాసభూః ॥ 10 ॥
అఖండ బిల్వచ్ఛదన సీయేలూతార్తిమోచకః ।
సంసారవైద్యస్సర్వజః పరమాత్మా పరాత్పురుః ॥ 11 ॥
కాశేభాజ జ నద్వంసీ సీతాభ్ర నలిలాఘటః

తేజోనిధి బ్రహ్మచ్యోని వైస్య మంగళ విగ్రహః ॥ 12 ॥

అనేక కోటి బ్రహ్మాండ పిండిమణి పండితః ।

పంచ బ్రహ్మతను స్ఫుర్న మంగళా లంకాల్లాసః ॥ 13 ॥

అనాదినిఘన శృంభు స్ఫుచ్చిదానంద రూపభృత్ ।

హిరణ్య గర్భజనన్ జ్ఞానమానాంబికాపతిః ॥ 14 ॥

మయూరార్చి సుహార్దవ రామమోహనిబర్హణః ।

వేదాంత వేద్యః కాలాత్మా విచిత్రబహుశక్తి మాన్ ॥ 15 ॥

స్థిరధన్వా పతుపతి స్ఫుర్న తత్త్వ స్రవోధకః ।

శబరాభయన్ గౌర శృబరేక్షణ భూషితః ॥ 16 ॥

సువర్ణ ముఖరీతీర వాసీ విజయ ముక్తిదః ।

అగస్త్యాయరమేశాది మరోపాశ్చత్యదాయకః ॥ 17 ॥

వైదికాగమ పీఠస్థో మణిజాలార్చన స్థియః ।

మణికర్ణో హరిబ్రహ్మ దృష్ట పాదశిరాస్సభూః ॥ 18 ॥

మృదః పంచాక్షరాకారో దుర్గా హేమ రుచిస్రదః ।

అనంతకల్యాణ గుణో నీలా కైవల్య కారణః ॥ 19 ॥

లింగోచ్చవో విద్యారాశి ర్విద్యాపతిరదామయః ।

పంచాక్షరాభిధేయశ్చ నుభగాశోక భంజనః ॥ 20 ॥

చంద్రక్షయ స్రవారాత్మ సుహాసాపాబ్ధి శోనకః ।

ఆనంద తాండవకర స్సకలామర నాయకః ॥ 21 ॥

భర్గో దుర్గా సమారాధ్య శ్రీకృష్ణసుత వైభవః ।

వేతా హర హరోద్ధర్తా శక్ర కిర్బీష మార్జకః ॥ 22 ॥

స్కంద సర్వజ్ఞతా హేతుః పంచదాభిన్న మస్తకః ।

లక్ష్మీ వినుత వామాంఘ్రి ర్జపాలాభక్తి గోచరః ॥ 23 ॥

మూక్కుతు్యం జయార్చిఘ్నా వృద్ధ బ్రాహ్మణ వేషధృత్ ।

మాయా శివద్విజాకారో నారదామోదదాయకః ॥ 24 ॥

మాత్కండేయ హృదంతస్త్వ మహానంశయ భేదనః ।

సవత్సమాక్షర శుక పరాశర సుప్రాజితః ॥ 25 ॥

విజ్ఞాత దేవరోకోరు శక్తిర్యక్షపపుర్ణః ।

సహస్ర దేవ సంపద్యో నీలకంఠ మలామమత్ ॥ 26 ॥

పద్మసేనక రాజేంద్ర కన్యాయుగళ సేవితః ।

తుంగోరక్షిత పారంగో భృతచక్రధరోవిభుః ॥ 27 ॥

ధర్మాసవోపరగుణో భీష్మితార్థ ప్రదాయకః ।

నిత్యోబ్రహ్మ పురావాసీ దేవదీ నగరాపీతః ॥ 28 ॥

శ్రీనిష్ఠ నగరా వాసీ శ్రీమతృంద్య పురస్థితః ।
భీమాచ్చితః పితా భర్తా భరద్వాజ ప్రపూజితః ॥ 29 ॥

ప్రసన్న కాళహస్తీశః ప్రభాద్యోతితదిబ్బుభః ।
కుమార కాళహస్తీశో గోవింద నయనార్చితః ॥ 30 ॥

పరిశ్రుతి

ఇమాం శ్రీకాళహస్తీశ శతనామాష్టమాళికాం ।
వతత్వం సతతం భూవ నర్వానద్వినివృత్తయే ॥ 31 ॥

యోవాకోవాస్య పురుష శ్రృద్ధయా శ్రద్ధయాపివా ।
ప్రాతః కాలేజపేన్నిత్యం నిశాదుష్కృత శాంతయే ॥ 32 ॥

సాయం కాలేజపే దేతే మహాః సాపాచనుత్తయే ।
యన్యకంతే మాలికేయం నదాభాతి మహాత్మనః ॥ 33 ॥

చరమంతద్వపుస్తస్య నాత్ర కార్యా నిచారణా ।
స్నాన కాలే హోమకాలే జపకాలే విశేషభః ॥ 34 ॥

శ్రాద్ధ కాలే దేవపూజా సమయే శాంతి కర్మణి ।
తత్కర్మా సంఖ్య ఫలా వాస్తయే చ నకృత్తు కృత్ ॥ 35 ॥

శ్రద్ధయే మాం పఠేద్భక్త్యా శాంకరీం నామ మాలికాం ।
దుష్కృష్టే దుర్నిమిత్రే చ దురాలాపే చ దుర్గతౌ ॥ 36 ॥

దౌర్మనస్యే గజ వ్యాఘ్ర చోర యుద్ధాది సంకటే ।
దుర్మిత్యన్యనో ఘోరే ప్రజపే న్నామ మాలికాం ॥ 37 ॥

శ్రద్ధయా పరయా భక్త్యా ప్రదోషే ఇవ సన్నిధౌ ।
ప్రజపేచ్ఛం కరప్రీత్యై తామ శేషాఘనాశినీం ॥ 38 ॥

తయానదా ఇవం లింగే చార్చయేద్విల్వ పల్లవైః ।
త్యమపి శ్రద్ధయా భూవ భుక్త్యైముక్త్యై చ సాదరం ॥ 39 ॥

శ్రుతాం మద్యదనాత్మమన్యుషే మాం నామమాలికాం ।
ఏనం మృకండు జన్తస్మైదత్వాతాం నామమాలిం ॥ 40 ॥

భుక్తి ముక్తి కరీం కాళహస్తీశ ప్రీతికారిణీం ।
ఇతస్తాత్తర దిగ్భాగే ద్విషద్యోజన దూరగం ॥ 41 ॥

శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసా భిధేయం ముఖ్యస్థలోత్రమం

అనుబంధము 2

శ్రీకాళహస్తి షేత్రము★

శ్రీకాట్రా వేంకట స్వసంహ శాస్త్రు

శ్లో॥ కైలాసవాసీ భగవాన్ కాళహస్తిశ్వరశ్చివః ।

కరోతు నిత్యకల్యాణం కరుణా వరుణాలయః ॥

ఈ షేత్రమునకు దక్షిణకైలాసంబని ఆర్యాలు వ్యవహరించుచున్నారు. శ్రీకాళహస్తి షేత్రమున నుండు శివలింగము పృథివ్యస్త్రీకోవాయురాకాశములను సంపాదించునులతో వాయులింగంబని పురాణములు నుడువుచున్నవి. కృతయుగంబున వాయు భట్టారకుడు, శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని గూర్చి ఘోరతపం బోసర్చి సర్వ వ్యాపిత్యము మొదలగు వరములను పొందుటయే గాక, ఈ శివలింగమునకు వాయులింగంబని లోకమున ప్రసిద్ధి గల్గునట్లు వరమును పొందెను.

అందుచే ఈ షేత్రము వాయు షేత్రం బనియు ప్రసిద్ధి గాంచెను. ఇందుకు తార్కాణముగా శివుని గర్భాలయమునందలి దీపకలికలో రెండు జ్యోతులు మాత్రమే సదా చలించుచున్నవై వాయుషేత్రం బనటకు నిదర్శనములుగా నున్నవి.

సహస్ర శిఖరములతో నొప్పుచున్న ప్రసిద్ధ కైలాసము నుండి శివానందైక నిలయంబను నొక్క శృంగంబునకు, అంబుజాసనుండు తెచ్చి లోకానుగ్రహార్థమై మహేశ్వరుండిచట నివసంప నునిచె నని ఆర్యులందురు...

ప్రసిద్ధంబులగు శివషేత్రముల కన్నింటికీ శ్రీ కాళహస్తి షేత్రము తల మానికంటె వెలసియున్నది.

“భూవనౌ దక్షిణ కైలాసే ప్రవేశాన్ముక్త ఏవ సః”

అను ప్రమాణము, ఈ స్థల నివాసముచే ప్రాణులకు ముక్తి కరతలామలకమనియు,

“కాశ్యాంతు మరణానృక్తిః”

అను వచనము, కాశ్యాది పుణ్యషేత్రములయందు మరణము నొందిననే గాని ముక్తి లభింపదనియు తెలియజేయు చున్నది.

“శ్లో॥ కైలాసః పంచథా ప్రోక్తః

స్థానైశ్చల్యాది భేదతః” అని ఆరంభించి,

ఉక్తం తేభ్యోఽపి సర్వార్థ పాధనం పంచమం జగుః ।

శ్రీమద్దక్షిణ కైలాస స్థానం సర్వజాత్రయం ।

తపః కర్మం యతోఽత్రైవ మకరం నాన్యతో ధ్రువం ॥

అని సదాశివుడు, జగత్పక్షి సామర్థ్యసంపాదనార్థమై తపం బోసర్చుదలచి తన్ను గూర్చి ప్రార్థించుచున్న విధాతం గాంచి, పంచనిధింబులనొప్పుచున్న కైలాసములతో ప్రాకృత స్రవయమందు సలింపదయి, మచ్చాలాగ్రుండు ధరించు బడిన శివానందైకనిలయంబను శృంగముతో నొప్పుచున్నదియు, అధి భూతంబునం గల శివషేత్రముల కన్నింటికీ

శ్రీకాళహస్తిశ్వర కుంభాభిషేక సంచిక (1974) నుండి సంగ్రహితము

మిన్నయ్యె, విష్ణ్వంద్రాది పూజించై, స్వయం వ్యక్త మగు శివలింగముతో భాసిల్లు శ్రీ
కాళహస్తి జేత్రంబున తనం బొనర్చు మని విధాతకు స్థలవైభవమును వివరించెను.

మఱియు శ్రీకాళహస్తి స్థలపురాణములో నాల్గవ అధ్యాయమున ఈ దివ్యస్థలప్రశంస
గ్రేది రీతిని గావించబడి యున్నది.

“శ్లో॥ శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసాభిఖ్యం స్థలపరోత్తమం ।
పునః ప్రోక్తాశ్చ ముక్తివిధానం కథితం పరం ॥
జ్ఞాన వైరాగ్యదం సాక్షాచ్చివ సాయుజ్య కారణం ।
తస్మాత్ పరోత్తమం స్థానం శివమేవ మునిశ్వరాః ॥
స్థలస్యైతస్య పద్యశం వ భూతం న భవిష్యతి ।
ధ్యానాచ్చ కీర్తనాదస్య శ్రవణా దీక్షణా తృక్పత్ ॥
పుర్యనాత్పాపే హోపుక్త ఫలభాజో భవంతి హి ।
అస్య స్థలస్య పద్యశం యే వదంతి స్థలాంతరం ॥
తే యాంతి నరకం ఘోర మహా రౌరవనామకం ।
శ్రీమద్దక్షిణ కైలాస కీర్తనాదేవ మానవాః
ముచ్యంతే ఘోర సంసారాద్దేశాంతర గతాః అపి
ఫండరాః పుల్కసోవాపి శృత్యా దేశాంతరే నకృత్ ॥
స్థలస్యైతస్య మాహాత్మ్యం సద్యో బంధాద్విముచ్యతే ।
శ్రీమద్దక్షిణ కైలాస శిఖరాణి సమాశ్రితాః ॥
యత్ర దేశే ప్రవర్తంతే సాధవో ద్విజసత్తమాః ।
తత్రత్య ప్రాణినాం ముక్తిః కిము తత్ర నివాసివాం ॥
స్థలం తద్రూపాధోపాత్త కర్మనిర్మూలనక్షమం ।
తావత్రయార్క సంతప్త వర్షశాలి ఘనోషమం ॥
యత్రాస్తే భగవాన్ శంభుః జగతాం కారణం విభుః ।
ఏకోర్యశననస్థానం పాపాభివ్య మునిశ్వరాః ।
స్థలం యద్రుతయో ముఖ్యాః ప్రమాణేషు వదంతి హి ॥
తస్మాత్తత్రైవ గంతవ్యం మోక్షమక్షయమిచ్ఛతా ॥

రోమశ మహర్షి భరద్వాజ మహర్షినిం గాంచి తెల్పిన శ్రీ కాళహస్తిజేత్ర ప్రశంసనకు
సూతపౌరాణికుడు శౌనకాది మహర్షులకు యిట్లు వినిపించెను. శివజేత్రములలో
శ్రీమద్దక్షిణకైలాసమును పేరుగల శ్రీకాళహస్తి జేత్రము అత్యుత్తమమై జ్ఞానవైరాగ్యములకు
మూలకందంబై సాక్షాచ్చివసాయుజ్యపలునకు నిధానమై భాసిల్లుచున్నది. ఈ స్థలమునకు
సమాన మగు స్థలము లేదు. ఇకపై కలుగబోదు. పాపాత్ములు కూడ ధ్యాన, శ్రవణ,
కీర్తన, దర్శనములచేత సంపూర్ణఫలమును పొందుచున్నారు. ఎవరీస్థలమునకు స్థలాంతరము
నమానమని పరితెడరో వారు మహా రౌరవమున నరకమును పొందుచున్నారు. దేశాంతరస్థులగు
మానవులు శ్రీమద్దక్షిణ కైలాసమును ఒక్కొక్కరూ పూరించినచో వారు ఘోర సంసార
బంధమునుండి విముక్తులగు చున్నారు. దేశాంతర గతుడగు ఫలజ్ఞుడుగని, పుల్కనుడుగాని
ఒకమారు ఈ జేత్రమహిమను వినినచో వాడు పరిపూర్ణబంధనివముక్తుడై సద్గతి నొందును.
శ్రీమద్దక్షిణ కైలాస శిఖరముల నాశ్రయించి యుండు పాపసత్తములగు బ్రాహ్మణోత్తములు

యేదేశమునందు నివసించు చున్నారో అచ్చటి వారందరూ ముక్తి నొందుచున్నారు. ఇక నా శ్రేణులందు నివసించు మహాత్ములకు ముక్తి కరణలొనులక మగునవి వేరంగా చెప్పవలెనా? బహుజన్మాంతర కర్మ నిర్మూలన పటియని యగు ఈ శ్రేణము ఆధ్యాత్మిక, ఆది దైవిక, ఆది భౌతిక, లాషత్రయార్క సంరక్షులగు మానవులకు వృష్టిప్రదమగు మేఘతుల్యమై భాసిల్లుచున్నది. పాప పశు సంహారక స్థానము శ్రీకాళహస్తి శ్రేణమే యని శ్రుతులుద్దోషించుచున్నవి. కావున అక్షయమగు ముక్తిని గోరువారు శ్రీకాళహస్తి శ్రేణమునకు పోవలయును నీ వచ్చటికి వెళ్ళునుని రోమశమహర్షి భరద్వాజ మహర్షికి తెల్పినని సూతపిరాణికుడు శౌనకాది మహర్షులకు విశదీకరించెను. ఈ శ్రేణముయొక్క మహిమను కొనియాడుటకు పరమశివుని కొక్కనికే తప్ప మరెవ్వరికిని సాధ్యముగాదు.

శ్లో॥ కృతే బ్రహ్మపురం నామ్నా స్థలం త్రేతాయుగే పునః ।
ముచే విష్ణుపురాణిఖ్యం ద్వాపరే నారదాహ్వాయం ॥
కలౌవర గుణాభిఖ్యం పర్వేషున యుగేషున ।
శ్రీకాళహస్తి నగరం విఖ్యాతం... ॥

కృతయుగమున బ్రహ్మపురునియు, త్రేతాయుగంబున విష్ణుపురునియు, ద్వాపరయుగమున నారదపురమనియు, కలియుగమున వరగుణపురమనియు శ్రీకాళహస్తి శ్రేణమునకు నానుధేయము మారాచున్నది.

“శ్లో॥ స్వర్గవర్గం కృతే త్రేతాయుగే రౌప్య పమస్రభం ।
ద్వాపరే లోహ పద్యశం కలౌస్థర పన్నిభం ॥”

అని కృతాదిచతుర్యగములయందు ఈ శ్రేణ నానుధేయము మారినట్లు శివలింగము యొక్క వర్ణములు కూడ భేదము చెందుచున్నవి. ఈ సదాశివలింగము కృతయుగమున లోహమయముగాను, త్రేతాయుగమున రజతమయముగాను, ద్వాపరయుగమున లోహమయముగాను, కలియుగమున స్వర్గర (శిలా) రూపమున భక్తులకు దర్శనం బిచ్చి కృతార్థులను జేయుచున్నదని స్థలపురాణము చాటుచున్నది. ఇందు బ్రహ్మ విష్ణ్వంధ్రాది బృందారకులు, నశిష్టాగస్త్యాది మునీంద్రులు, లూతవాతాశన హస్త్యాటవిక తిర్యగ్గుంతువులు ఉమేశు వారాధించి కృతార్థులైరి. వీరలే గాక లెక్కకు మిక్కుటంబగు మహాత్ములెందరో కృతాది యుగముల యందు పరమేశ్వరుని సేవిచి దుస్తరంబగు నపవర్గమును బడపిరిని స్థలపురాణము వాకొనుచున్నది.

కృతయుగే:-

శ్లో॥ బ్రహ్మగవ్యః పార్యతీవ, వీరాహరహరోముచే ।
మయూర భీమ చంద్రాల్క శక్రాశ్చైతే దశక్రమాత్ ॥
స్తలే తత్ర తపః కృత్యా ప్రపాదాత్ పరమేశితః ।
కృతయుగే భవత్కుణ్య సంప్రాప్తాత్మ మవరథాః ॥

త్రేతాయుగే:-

శ్లో॥ హరిబ్రహ్మచ రక్షీశ్చ స్కందోరామౌ మృకండుజః
కిరాతలూతకాళీభా శృక్రం చైకాదశక్రమాత్ ॥
ఏతే త్రేతాయుగే తత్ర తపశ్శుద్ధావస్తతో త్రమే ।
ముచే శివప్రపాదేవ సంప్రాప్తాత్మ మవరథాః ॥

ద్వాపరయుగే :-

శ్లో॥ సుభగా విజయశ్చైవ జపాలాచ మునీశ్వర ।
వృత్యంజయో నారదశ్చ పరాశర సుతాత్మజః ॥
సవత్సమార శ్శక్తి పుత్ర త్రిదశానాం సహస్రకం ।
స వైతే ద్వాపరే తత్ర శివాత్పంప్రాప్త వాంఛితా ॥

కలియుగే :-

శ్లో॥ సారంగో వరగుణో రాజేంద్రో నిలకంఠకః ।
తత్ర చక్రధరః కన్యాయుగళం పద్మసేవకః ॥
వితే సప్తపురాః శంభు కృపయాప్రాప్త వాంఛితా ।
అన్యే చ బహువస్తుంతి భక్తాః సావనమూర్తయః ॥
కృపయా తత్ర దేవస్య పరయా ప్రాప్త వాంఛితాః ।
కలాయుగే మునిశ్రేష్ఠ తేషాం సంఖ్యా వ విద్యతే ॥

కృతయుగమున బ్రహ్మ, అగస్త్యుడు, పార్వతీదేవి, నీలా, హరహరుడు, మయూరుడు, భీముడు, చంద్రుడు, సూర్యుడు, ఇంద్రుడు, ఈ పదుగురు క్రమముగా శ్రీకాళహస్తిశ్వరానుగ్రహముచే ఇష్టార్థసిద్ధిని బడసిరి.

త్రేతాయుగమున హరి బ్రహ్మ, లక్ష్మి, కుమారస్వామి, శ్రీరామచంద్రుడు, మార్కండేయుడు, కన్వపు, సాలీడు, కృష్ణసర్పము, వీనుగు సుదర్శన చక్రము ఈ పదునొకండు గురు భక్తులు ఈశ్వరుని సేవించి ఇష్టార్థములను పొందిరి.

ద్వాపరయుగమున సుభగ, విజయుడు, జపాల, వృత్యంజయుడు, నారదుడు, శుకుడు, సవత్సమారుడు, పరాశరుడు, సహస్రదేవతలు, ఈ తొమ్మిండుగురు శ్రీకాళహస్తిశ్వరానుగ్రహముచేత తమ మనోరథములను పరి పూర్తిగావినుకొనిరి.

కలియుగమునందు సారంగుడు, వరగుణుడు, రాజేంద్ర చోళుడు, నిలకంఠుడు, చక్రధరుడు, అమృత లతాకాంతిమతులు, పద్మసేనుడు అను ఈ ఏడ్గురు శ్రీకాళహస్తిశ్వర కృపకు పాత్రులైరి.

ఈ క్షేత్రముకు శివక్షేత్రములలో నత్యుత్తమంబనంటకు తార్కాణముగా ఈ కైలాస పర్వతమునందు సదాశివగూహ యనియు, యక్షగూహ యనియు నామాంతరములతో నొప్పు “చిద్గూహ” నొకటి నిరాజిల్లుచున్నది. అందు చిచ్ఛక్తి సహితంబగు సదాశివుడు దురభిమానపూరితులగు సహస్ర దేవతలయొక్క శక్తి పరీక్షార్థమై నిలచి, ఒక తృణముచే వారి గర్వమును నిర్మూలించి, తదనుగ్రహార్థమై ప్రతి వత్సరము బ్రహ్మవిష్ణ్వంద్రాది దేవతాసంఘమునకు దర్శనం బొసంగుచున్నట్లు స్థలపురాణముందలి ఎనభై ఒకటవ ఆధ్యాత్మసుండు, నిరూపింపబడి యున్నది. వేదమూత ఈ యర్థమును దశోపనిషత్తులలో రెండవది యగు “కేనోపని షత్” తృతీయఖండమున విస్తరింపజేసిన ఈ స్థలవైభవమును తెలియజేయుచున్నది.

మఱియు డెబ్బది నాలుగవ అధ్యాయమునందు స్మంధుడు శివాజ్ఞాను సారముగా వృషేంద్ర వాహనత్యాది శివధర్మములను నద్యది విషయ క్షేత్ర శివలింగముల మహాత్మ్యమును యథావిధిగా నారదునకు వినిపించి, ఓ నారదా ఇంద్రా రహస్యముకలదు. దానిని

వినిపించెదను. సావధాన మనస్సుడనై యాకర్షింపుము. భూమండలమునందుగల సర్వ జ్ఞేత్రములలో శ్రీకాళహస్తి భాస్కరి జ్ఞేత్రమని యెఱుంగుము అని ఆరంభించి,

శ్లో॥ చత్వరోహితవో యత్ర స్థలేత్యంత శుభావహే ।
 శివసంపూర్ణ సాన్నిధ్య జ్ఞేత్రం తదితి విద్ధి తత్ ॥
 పాదమాత్రం తు సాన్నిధ్యం తత్రయత్ర మహేశితః ।
 లింగం తుంగం మిశ్రుతం చ దృశ్యతే అకృత్రిమం మునే ॥
 బ్రహ్మవిష్ణుశ్చ చక్రశ్చ యది తల్లింగపూజితః ।
 విద్ధి తత్రార్థ సాన్నిధ్యం స్థలే దేవస్య శూరినః ॥
 మహాగిరి మముదూర్జితా పుణ్యేవేకాపగాయతా ।
 శివవిష్ణు స్థలోదార తీరయుగ్మ నిరాజితా ॥
 ఉత్పత్తిస్తం మారభ్య చాసముద్రం మునీశ్వరః ।
 ఏకసంజ్ఞా పదా దృష్ట ప్రవాహార్థపగామినిః
 పదేపదే పుణ్యతీర్థా నదీ తత్రాస్తి చేచ్ఛుభం ।
 విద్ధి త్రిపాద సాన్నిధ్యం శివస్య పరమాత్మనః ॥
 గిరిర్యత్ర మహేశస్య వర్తతే లోక విశ్రుతః ।
 సమిష్టి దేహస్యకం దేవ ఋష్యాది వందితః ॥
 అనేక పుణ్యతీర్థాఢ్యో నానాధాతు శిలాంచితః ।
 విత్యుః కీర్తనవీణాద్యై సావహో హృద్భూహోజ్యం ॥
 తత్ర సంపూర్ణ సాన్నిధ్యం విద్యుమేశస్య భో! మునే ।

ఓ నారదా! నాల్గు హేతువులతో నొప్పి అత్యంత శుభదాయకంబగు జ్ఞేత్రమున శివుడు సంపూర్ణ సాన్నిధ్యమును చేయును. దానిని భాస్కరి జ్ఞేత్రమని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. ఆ హేతువులను నీకు వివరించెదను.

1) అత్యున్నతమై, ప్రసిద్ధమై, అకృత్రిమమైన శివలింగముతో నొప్పియున్న జ్ఞేత్రమున శివుడు పాదమాత్ర సాన్నిధ్యము చేయును.

2) ముందు చెప్పిన లక్షణములు గల్గి హరిబ్రహ్మాండ్రాదులచే పూజింపబడిన శివలింగము గల జ్ఞేత్రమున పదాశివుడు అర్థ సాన్నిధ్యము చేయును.

3) పుణ్యశైలోత్పన్నమై, పుణ్యనదులతో నొప్పి ఉభయ కూలములయందు శివకేశవ జ్ఞేత్రములతో నిరాజిల్లుచు, ఉత్పత్తి స్థలము మొదలుకొని నముద్ర వర్సంతము ఒక్కపేరుతోనొప్పి అదిచ్చిన్నమగు ప్రవాహముతో నొప్పారి, నముద్రగామినియై అచ్చటచ్చట పుణ్యతీర్థములతో పెంపెనలారు నదీమతల్లికయున్న జ్ఞేత్రమున శివుడు త్రిపాద సాన్నిధ్యము చేయును.

4) లోకప్రసిద్ధమైన నమస్త దేవఋష్యాది వందితమై అనేక పుణ్యతీర్థములతో నొప్పి, నానావిధ గైరికాదిధాతు విచిత్రమగు విద్యుహచే ప్రకాశించుచు దర్శన స్మరణాదులచే పాపసంహారకమగు పర్వతము శివునకు సమిష్టి దేహము అచ్చట పరమేశ్వరుడు సంపూర్ణ సాన్నిధ్యము చేయును. అట్టి పర్వతములతో గూడి ముందు చెప్పబడిన లక్షణములతోనొప్పి పర్వలోక ప్రసిద్ధమగు నాక్షేత్రము “భాస్కరిజ్ఞేత్రము”ని యెఱుంగుమని సార్వభౌమండనుడు నారదునకు జ్ఞేత్రసహస్రార్పణమును విశదీకరించెను.

పూర్వ మొకానొకప్పుడు శుక సనత్కుమార పరాశర మునీంద్రులు మున్యురు దుర్విజ్ఞేయమగు జీవాత్మ, పరమాత్మ భేదమును నిర్ణయింపలేనివారై, శైవ మాయా మోహితైశ్చ భేదవాదులై సంచరించుచుండిరి. ఆ సమయమున పరమేష్ఠి బ్రహ్మబుద్ధి గణనమైచుదై శుబాది మునిరయమునకు గల్గిన జీవాత్మ పరమాత్మ భేదనివర్తనా పూర్వకమగు ఏకత్వజ్ఞాన సంపాదకమగు ఉపాయమును ఉపదేశింపదలచి కాశీక్షేత్రమున కరుదెంచెను. ఇట్లేగు దెంచిన పితామహుంగాంచి కాశీపుర మునీంద్రులందరూ ససంక్రమముగా నెదుర్కొని, తల్పాదపద్మములకు ననుస్కరించి, లోకహితార్థమై యమ్మునీంద్రులు యిట్లు ప్రశ్నించిరి. ఓ సర్వరక్షకా! తమకు నవస్కారము. మీ ఆగమనము మాకు శుభోదర్శనముగా నున్నది. మీ పాద పద్మ సందర్శనముచే మేము ధన్యులమైతిమి. సంసార వారధి నుత్తరించితిమి. అందుచే మాకు ప్రాప్యమగు మరొండు సదార్థము కోరదగినది లేదు. లోకహితార్థమై భవనృఖాంబుజమునుండి భేదము వాస్తవమా? కల్పితమా? ఈ విషయమును నిర్ణయించి ధన్యులం మమ్ము జేయుము.

“బ్రహ్మ వేత్తలగు యోగీంద్రులలో శుక సనత్కుమార పరాశరులు మున్యురు సుప్రసిద్ధులు. మీరు నిరంకుశముగా సభలయందు జీవాత్మ పరమాత్మలకు భేదము వాస్తవమనియు, తద్విషయమై నానవిధములగు యుక్తులను జూపుచూ, అభేద భేదములగునైక్య శృతులకు స్వార్థమున తాత్పర్యములేదని చాటుచున్నారు. వారి వాక్యములను విని మేము సందేహ దోలికలలో నుఱ్ఱుత లూగుచున్నాము. మీరు లోకహితార్థమై నేదాంత సిద్ధాంత రహస్యమును మాకెరింగించి ధన్యులం జేయవే” అని ప్రార్థించిరి. విధాత అమ్మునీంద్రులకు శుద్ధాద్వైత తత్త్వము నుపదేశింపగా వారు పరమేష్ఠి యాజ్ఞ నొదలదాల్చి సంప్రాప్తాద్వైతసిద్ధిగలవారై వారివారి యాశ్రమములకు వెళ్ళిరి. అంత విధాత తన పుత్రులగు వ్యాసాదులను రావించి ద్వైత బుద్ధి నిర్మూలనదక్షమగు నుపాయము నుపదేశించెను. వారు తదుపదేశానుసారముగా దక్షిణకైలాసమును శ్రీకాళహస్తి క్షేత్రమున శివుని గూర్చి ఘోరతపం బొనర్చిరి. తత్తపంబునకు సంతసింది శంకరుడు దక్షిణామూర్తి రూపముతో వారికి సత్యక్షమై, మోహనాశకమగు చిన్మూద్రావలుద్రితుడై వైదిక పీఠమం దుపవిష్టుడాయెను. అజ్ఞానతిమిర భాస్కరంబగు చిన్మూద్రాదర్శనముచే శుకాదులు సంశయమును బాసి, విగతకల్మషులై, పునరావృత్తి రహితమగు బ్రహ్మనందమును పొందిరి.

గాన జ్ఞానప్రదందై, సాయుజ్యదాయకంబగు యిమ్ముహోక్షేత్రమును భక్తమహాజనంబు సేవింది పునరావృత్తిరహితమగు ఆనందమునకు పాత్రులగుదురుగాక! ఇతి శివమ్.

ఓం తత్సత్

